

AAP-6
SŁOWNIK
TERMINÓW I DEFINICJI NATO

ZAWIERAJĄCY WOJSKOWE TERMINY I ICH DEFINICJE STOSOWANE W NATO

**NORTH ATLANTIC TREATY
ORGANIZATION****NATO STANDARDIZATION OFFICE
(NSO)**

1. AAP-6(2017) is promulgated by the NATO Standardization Office and is effective NATO-wide upon receipt.

2. All terminological entries are followed by a date, (day, month, year), indicating when they became NATO Agreed and inserted in AAP-06 as terms or changed if they had already been included in AAP-06.

3. The terminology in this NATO glossary is developed and approved by various tasking authorities throughout the year. As a result the body of NATO Agreed terminology changes constantly. Since this NATO glossary is only published once a year, the user is advised to consult the NATOTerm database for the most up-to-date terminology.

**ORGANIZACJA TRAKTATU
PÓŁNOCNOATLANTYCKIEGO****BIURO STANDARYZACJI NATO
(NSO)**

1. Słownik AAP-6(2017) został promulgowany przez Biuro Standaryzacji NATO i obowiązuje w Sojuszu.

2. Na końcu każdego hasła została zamieszczona data (dzień, miesiąc, rok) wskazująca kiedy hasła zostały „uzgodnione w NATO” i włączone do słownika AAP-6 jako nowe lub zmodyfikowane.

3. Terminologia zawarta w tym słowniku została opracowana i zatwierdzona przez różne organy zlecające w przeciągu roku. Wynikiem tego, całość terminologii „uzgodnionej w NATO” ulega ciągłym zmianom. W związku z tym, iż słownik ten publikowany jest raz w roku, w celu uzyskania dostępu do najbardziej aktualnej terminologii zaleca się korzystanie z bazy terminologicznej NATOTerm.

**NORTH ATLANTIC TREATY
ORGANIZATION**

**NATO STANDARDIZATION OFFICE
(NSO)**

NATO LETTER OF PROMULGATION

**ORGANIZACJA TRAKTATU
PÓŁNOCNOATLANTYCKIEGO**

**BIURO STANDARYZACJI NATO
(NSO)**

LIST PROMULGACYJNY NATO

7 February 2018

1. AAP-6(2017) - NATO GLOSSARY OF TERMS AND DEFINITIONS (ENGLISH AND FRENCH) is a NATO Allied publication. The agreement of nations to use this publication is recorded in STANAG 3680.
2. AAP-6(2017) is effective upon receipt. It supersedes AAP-6(2016), which shall be destroyed in accordance with local procedures for destruction of documents.
3. Users may copy terminology published by NATO without the express consent of NATO, provided NATO is shown as the source. Terminology taken by NATO from external sources and found in NATOTerm may be subject to copyright. Users wishing to copy that terminology for non-NATO purposes must seek permission from its intellectual property holder. NATO is the copyright-holder of the designations "NATOTerm" and "TermOTAN".

7 lutego 2018 r.

1. AAP-6(2017) - SŁOWNIK TERMINÓW I DEFINICJI NATO jest Publikacją Sojuszniczą NATO. Porozumienie państw dotyczące stosowania tej publikacji jest zamieszczone w dokumencie STANAG 3680.
2. AAP-6(2017) obowiązuje z chwilą jego promulgowania i zastępuje AAP-6(2016), którą należy zniszczyć zgodnie z krajowymi procedurami niszczenia dokumentów.
3. Użytkownicy mogą powielać terminologię publikowaną przez NATO bez wyrażnej zgody NATO, pod warunkiem, że NATO zostanie wskazane jako źródło. Terminologia zaczerpnięta przez NATO ze źródeł zewnętrznych i znajdująca się w NATOTerm może podlegać prawu autorskiemu. Użytkownicy mający zamiar powielania takich terminów dla celów innych niż w ramach NATO muszą uzyskać zgodę posiadacza prawa własności intelektualnej. NATO jest posiadaczem praw autorskich określeń „NATOTerm” oraz „TermOTAN”.

podpisano

Edvardas MAŽEIKIS

Major General, LTUAF – Director, NATO Standardization Office /
Generał dywizji LTUAF, Dyrektor Biura Standaryzacji NATO

SZCZEGÓŁOWY WYKAZ ZMIAN
(W STOSUNKU DO EDYCJI 2016)**1. TERMINY NOWE**

- 1) alert state / **stan gotowości**
- 2) approval / **zatwierdzenie**
- 3) civil-military interaction, CMI / **interakcja cywilno-wojskowa, CMI**
- 4) combat recovery, CR / **odzyskiwanie bojowe, CR**
- 5) endorsement / **poparcie**
- 6) endorsement / **akceptacja**
- 7) identity intelligence, I2 / **wywiad tożsamościowy, I2**
- 8) NATO body / **organ NATO**
- 9) NATO-led operation / **operacja prowadzona przez NATO**
- 10) notation / **adnotacja**
- 11) operational partner / **partner operacyjny**
- 12) sending nation, SN / **państwo wysyłające**
- 13) strategic communications, StratCom / **komunikacja strategiczna, StratCom**

2. TERMINY USUNIĘTE

- 1) active public information policy / **aktywna polityka informacyjna**
- 2) alert / **pogotowie/alam/stan gotowości/ostrzegać**
- 3) inverter / **przetwornica prądu stałego**
- 4) passive public information policy / **polityka pasywnej informacji publicznej**
- 5) rectifier / **prostownik**
- 6) apparent horizon / **horyzont pozorny**
- 7) atomic demolition munition / **amunicja jądrowa burząca**
- 8) chemical dose / **dawka bojowego środka trującego**
- 9) decisive point / **punkt decydujący**
- 10) fallout contours / **granice stref skażeń promieniotwórczych**
- 11) fallout pattern / **strefy skażeń promieniotwórczych**
- 12) fixed medical treatment facility / **stacjonarny punkt pomocy medycznej**
- 13) flash burn / **oparzenia promieniowaniem cieplnym**
- 14) form overlay / **szablon, oleata**
- 15) inter-chart relationship diagram / **diagram współzależności map**
- 16) light damage / **lekkie zniszczenia**
- 17) moderate damage / **szkody umiarkowane**
- 18) moving map display / **mapa ruchoma**
- 19) nuclear target response / **reakcja celu na wybuch jądrowy**
- 20) peak overpressure / **wartość szczytowa nadciśnienia**

- 21) radiation situation map / **mapa sytuacji promieniotwórczej**
- 22) monitoring / **monitoring promieniotwórczy**
- 23) residual contamination / **skażenie resztkowe**
- 24) severe damage / **poważne uszkodzenia**
- 25) unit loading / **załadunek pododdziałów**
- 26) thermal X-rays / **cieplne promieniowanie rentgenowskie**
- 27) warned exposed / **podatność uprzedzonych niechronionych**

3. TERMINY ZMODYFIKOWANE

- 1) airborne operation / **operacja powietrznodesantowa**
- 2) assembly area² / **rejon zbiórki²**
- 3) background count / **tło licznika promieniowania**
- 4) basic load / **zapas taktyczny**
- 5) blast overpressure / **nadciśnienie podmuchu**
- 6) centre of gravity / **środek ciężkości**
- 7) civil-military cooperation / **współpraca cywilno-wojskowa**
- 8) consultation, command and control systems / **systemy konsultacji, dowodzenia i kierowania**
- 9) contamination / **skażenie**
- 10) counterterrorism / **przeciwdziałanie terroryzmowi**
- 11) decisive condition / **warunek decydujący**
- 12) demilitarized zone / **strefa zdemilitaryzowana**
- 13) explosive ordnance / **amunicja**
- 14) explosive ordnance disposal / **niszczenie amunicji**
- 15) fallout with vector plot / **wykres wektorowy wiatru przemieszczającego obłok promieniotwórczy**
- 16) forward line of own troops / **przednia rubież wojsk własnych**
- 17) geospatial / **geoprzestrzenny**
- 18) half thickness / **warstwa połowicznego osłabienia**
- 19) hot spot / **obszar podwyższonego skażenia**
- 20) incapacitating agent / **obezwładniający środek trujący**
- 21) in-transit evacuation facility / **centrum tranzytowe ewakuacji medycznej**
- 22) killed-in-action casualty / **straty osobowe poniesione w walce**
- 23) liaison / **element łącznikowy**
- 24) military geographic documentation / **wojskowa dokumentacja geograficzna**
- 25) mission report / **meldunek z wykonania zadania (misji)**
- 26) mission-essential forces / **zasadnicze siły do wykonania zadania**
- 27) nuclear radiation / **promieniowanie jądrowe**
- 28) nuclear vulnerability assessment / **ocena wrażliwości na wybuch jądrowy**
- 29) radiation exposure status / **stan napromieniowania RES**

- 30) rear area / **rejon (strefa) tyłów**
- 31) recognition / **klasyfikacja**
- 32) recovery¹ / **ratowanie¹**
- 33) stability policing / **policyjne działania stabilizacyjne**
- 34) standard day of supply / **dzienna norma zaopatrzenia**
- 35) target¹ / **cel¹**
- 36) task force¹ / **siły zadaniowe¹**
- 37) thermal exposure / **napromieniowanie termiczne**
- 38) unwarned exposed / **podatność nieuprzedzonych niechronionych**
- 39) vertical buffer distance / **pionowa odległość buforowa**
- 40) warned protected / **podatność uprzedzonych chronionych**
- 41) World Geographic Reference System / **System meldunkowy współrzędnych geograficznych GEOREF**

4. TERMINY UAKTUALNIONE

- 1) binary chemical munition / **binarna amunicja chemiczna**
- 2) combat zone¹, CZ / **strefa działań bojowych¹**
- 3) diffraction loading / **obciążenie dyfrakcyjne**
- 4) half-residence time / **czas połowicznego wypadania**
- 5) minimum nuclear safe distance / **minimalna odległość bezpieczna od wybuchu jądrowego**
- 6) nuclear cloud / **obłok promieniotwórczy**
- 7) nuclear strike warning / **ostrzeżenie o uderzeniu jądrowym**
- 8) nuclear yield / **moc wybuchu jądrowego**
- 9) press information centre, PIC / **centrum informacji prasowej, PIC**
- 10) radio direction finding, RDF / **namierzanie radiowe**
- 11) re-entry vehicle, RV / **segment do wejścia z kosmosu w atmosferę**
- 12) representative downwind speed / **średnia prędkość wiatru przyziemnego**
- 13) thermal radiation / **promieniowanie ciepłe**

5. ZMIANY REDAKCYJNE

- 1) access procedure / **procedura dostępu**
- 2) final disposal procedures / **procedury ostatecznego niszczenia**
- 3) recovery procedure / **procedura odzyskiwania**
- 4) render safe procedures / **procedury rozbrajania**
- 5) task force, TF / **siły zadaniowe**

PREFACE / PRZEDMOWA

1. This glossary is compiled by the direction of the Military Committee and with the approval of the NATO Council. 2. Its purpose is to standardize (i) general terminology with a specific military meaning; (ii) specialist terminology that needs to be widely understood throughout NATO, as well as (iii) terms that are not adequately defined in the NATO Terminology Programme (NTP)'s reference dictionaries¹, thus promoting mutual understanding and strengthening the Alliance's defence capabilities. 3. The definitions contained herein do not establish or modify NATO policy and doctrine, but help to express them more clearly. 4. The glossary is available in electronic form in the two official languages of NATO, English and French. These versions are updated and made available annually through the Internet and the NATO extranet. 5. In accordance with STANAG 3680 and PO (2005)0193, <i>NATO Terminology Directive</i>, the terms and definitions contained herein have been approved by all NATO nations. 6. The glossary is divided into four main parts: Part 1. Organization and Procedures. Part 2. NATO Agreed terms and definitions of military significance in English. The corresponding French preferred terms are shown immediately following the English entry term e.g., nominal weapon / arme de puissance nominale. Part 3. NATO Agreed terms and definitions of military significance in French. The corresponding English preferred terms are shown immediately following the French entry term e.g. arme de puissance nominale / nominal weapon	1. Niniejszy słownik został opracowany pod przewodnictwem Komitetu Wojskowego i zatwierdzony przez Radę Północnoatlantycką. 2. Jego celem jest standaryzacja (i) ogólnej terminologii posiadającej znaczenie wojskowe; (ii) specjalistycznej terminologii w aspekcie szerszego zrozumienia w NATO; (iii) terminów niewystarczająco zdefiniowanych w słownikach odniesienia¹ Programu Terminologii NATO (NTP), a tym samym promowanie wzajemnego zrozumienia oraz wzmocnienie zdolności obronnych Sojuszu. 3. Zawarte w słowniku definicje w żaden sposób nie ustanawiają ani nie zmieniają polityki i doktryny NATO, lecz pomagają w lepszym ich zrozumieniu. 4. Słownik jest dostępny w wersji elektronicznej, w dwóch językach urzędowych NATO, angielskim i francuskim. Słownik jest corocznie aktualizowany i dostępny na stronie internetowej i ektranetowej NATO. 5. Zgodnie z postanowieniami dokumentu STANAG 3680 i PO(2005)0193, <i>Dyrektywy dotyczącej Terminologii NATO</i>, terminy i definicje zawarte w tym słowniku zostały uzgodnione przez wszystkie państwa NATO. 6. Słownik jest podzielony na trzy główne części: Część I. Informacje ogólne i procedury. Część II. Uzgodnione w NATO wojskowe terminy i definicje w języku angielskim i polskim. Odpowiadające im terminy w języku francuskim są umieszczone zaraz za terminami w języku angielskim, np. nominal weapon / arme de puissance nominale. Część III. Wykaz skrótów.

¹ Słownikami odniesienia dla NTP są Concise Oxford English Dictionary i le Petit Robert.

7. Proposals for new terms and definitions or changes to or deletion of existing terms and definitions are to be made in accordance with PO(2005)0193, *NATO Terminology Directive* and C-M(2007)0023, *Guidance for the Development and Publication of NATO Terminology* and using a terminology proposal form, which can be downloaded from the NSO's protected Internet site.
7. Propozycje nowych terminów i definicji, zmian lub usunięcia istniejących terminów i definicji należy opracowywać zgodnie z PO(2005)0193, *Dyrektywą dotyczącą Terminologii NATO* i C-M(2007)0023, *Wytycznych dla opracowywania i publikowania Terminologii NATO* używając formularza propozycji terminologicznej, który można pobrać z zabezpieczonej strony internetowej NSO.
8. All suggestions and inquiries concerning this glossary should be directed to the:
8. Wszelkie uwagi i pytania dotyczące niniejszego słownika powinny być adresowane **(za pośrednictwem Wojskowego Centrum Normalizacji, Jakości i Kodyfikacji)** do:

NATO Terminology Office
 NATO Standardization Office (NSO)
 NATO Headquarters
 B - 1110 Brussels
 Belgium

Tel: +32 2 707-5530 or +32 2 707-5560
 Fax: +32 2 707-5718
 Email: terminology@nso.nato.int

Biuro Terminologii NATO
 Biuro Standaryzacji NATO (NSO)
 Kwatera Główna NATO
 B - 1110 Bruksela
 Belgia

Tel: +32 2 707-5601 lub +32 2 707-5560
 Fax: +32 2 707-5718
 Email: terminology@nsa.nato.int

CZĘŚĆ I**INFORMACJE OGÓLNE I PROCEDURY****ROZDZIAŁ I****OPRACOWYWANIE I AKTUALIZACJA SŁOWNIKA TERMINÓW I DEFINICJI NATO AAP-6 (ANGIELSKO-FRANCUSKIEGO)**

1. Słownik AAP-6 jest opracowywany i zarządzany przez Radę Terminologiczną Komitetu Wojskowego (ang. Military Committee Terminology Board - MCTB) jako części Programu Terminologii NATO (ang. NATO Terminology Programme - NTP), który ma źródło w Programie standaryzacji terminologii Komitetu Wojskowego (ang. Military Committee Terminology Standardization Programme - MCTSP) ustanowionym w lutym 1954 r., w którym:
 - a. Wojskową Agencję Standaryzacyjną (MAS) (poprzedniczkę Biura Standaryzacji NATO (NSO)) uczyniono odpowiedzialną za koordynację terminologii wojskowej NATO;
 - b. Nakreślono ogólne etapy opracowywania terminologii;
 - c. Sprecyzowano ogólne reguły działania (ang. Terms of Reference - TOR).
2. Z biegiem czasu TOR zmieniano i aktualizowano, aby umożliwić uczestniczenie w programie wszystkim państwom członkowskim NATO. W 1970 roku Rada Sił Powietrznych MAS opublikowała Porozumienie Standaryzacyjne NATO (STANAG) 3680 – Słownik wojskowych terminów i definicji NATO AAP-6 (angielsko-francuski) w celu wsparcia poszczególnych rad rodzajów sił zbrojnych, grup roboczych i paneli eksperckich w pracach nad terminologią z ich obszarów kompetencyjnych.
3. Celem dokumentu STANAG 3680, jak podano w jego piątej edycji (poprawka 1) „jest odnotowanie krajowej akceptacji Sojuszniczej publikacji administracyjnej nr 6 (AAP-6)”. Porozumienie stanowi, że „państwa uczestniczące zgadzają się stosować AAP-6, wraz z kolejnymi zmianami, jako główny słownik terminów i definicji NATO o znaczeniu wojskowym”. W roku 2009, na zabezpieczonej stronie internetowej NSO został uruchomiony System Zarządzania Terminologią NATO (NTMS) stając się głównym narzędziem terminologii wojskowej. W czerwcu 2015 roku została uruchomiona baza terminologiczna NATOTerm, która zastąpiła NTMS i jest oficjalnym odniesieniem dla terminologii NATO.
4. Pomimo, iż NATOTerm zawiera AAP-6 oraz inne słowniki NATO, w chwili obecnej kontynuowane będzie publikowanie wersji elektronicznej i papierowej niniejszego słownika.
5. Ponieważ słownik AAP-6 z założenia ma być publicznie dostępny za pośrednictwem internetu, hasła wprowadzone do AAP-6 nie posiadają klauzuli tajności.

ROZDZIAŁ II

WYTYCZNE DLA UŻYTKOWNIKÓW

Struktura słownika

W części II słownika przedstawiono hasła terminologiczne w porządku alfabetycznym języka angielskiego.

Wykaz skrótów i ich pełnych form znajduje się w części III.

Układ haseł jednopojęciowych

Każde pojęcie przedstawiono w oddzielnym haśle, gdzie podano odpowiadający mu termin, definicję i inne metadane.

Układ hasła

Każde hasło w części II zawiera kolejno: termin zalecany w języku angielskim, jego ekwiwalent w języku francuskim (w tym samym wierszu poprzedzony ukośnikiem) i w kolejnych wierszach: synonimy i skróty, definicję, uwagi, przykłady, odsyłacze do terminów związanych i rysunków oraz dane dotyczące dokumentów źródłowych i datę przyjęcia hasła jako "Uzgodnione w NATO", jak poniżej:

termin zalecany

synonim (dopuszczalny)

synonim (niezalecany)

synonim (przestarzały)

skróty

Definicja

Uwagi

Przykłady

Terminy związane

[źródło]

Data

Forma gramatyczna

Aby uniknąć nieporozumień, można zamieścić informacje dotyczące gramatyki, t.j. klasyfikacja słowa, rodzaj/liczba.

Synonimy

Terminy niezalecane są wprowadzone jako oddzielne hasła w kolejności alfabetycznej i zawierają odniesienie do terminu zalecanego.

Wieloznaczność

W przypadku, gdy termin ma więcej niż jedno znaczenie, każde znaczenie jest wprowadzone jako oddzielny wpis.

Skrót

Wpisy w części III zawierają tylko skróty i ich pełne formy.

LEXICON / LEKSYKON

NATO Agreed Terminology

The terminology that has been approved in both official languages of NATO by the consensus of the NATO member nations, through the NATO Terminology Programme.

[CS]

NATO Agreed

silence procedure

A procedure by which concurrence is achieved unless an objection is received by a given date.

Note: Within NATO, only the member nations may

break silence.

[AAP-42]

NATO Agreed

terminology proposal / proposition de terminologie

A formal request to change the body of *NATO Agreed terminology* by adding, modifying or deleting a *terminological entry*.

[AAP-42]

NATO Agreed

terminologia uzgodniona w NATO

Terminologia zatwierdzona w obydwu oficjalnych językach NATO, na zasadzie konsensu przez państwa członkowskie NATO, w ramach Programu Terminologii NATO.

[CS]

uzgodnione w NATO

procedura milczącej akceptacji

Procedura, w wyniku której osiągana jest zgodność poglądów, o ile w założonym terminie nie zostanie zgłoszony sprzeciw.

Uwaga: W NATO, wyłącznie państwo członkowskie może przerwać procedurę milczącej akceptacji.

[AAP-42]

uzgodnione w NATO

propozycja terminologiczna

Formalny wniosek dotyczący zmiany w *terminologii uzgodnionej w NATO* poprzez zamieszczenie, zmianę lub usunięcie *hasła terminologicznego*.

[AAP-42]

uzgodnione w NATO

CZĘŚĆ II

A

abac scale / abaque de conversion

A nomogram for obtaining the conversion angle to apply when plotting great circle bearings on a Mercator projection. 1/7/73

skala nomogramowa

Nomogram służący do odczytania kąta przekształcenia stosowany podczas wykreślenia namiarów koła wielkiego w odwzorowaniu Merkatora. 27/10/04

abeam / par le travers

Bearing approximately 090° or 270° degrees relative; at right angles to the longitudinal axis of a vehicle. 18/8/98

na trawersie

Azymut wynoszący około 090 względnie 270 stopni; wykreślony pod kątem prostym do podłużnej osi pojazdu. 5/4/01

abeam replenishment / ravitaillement à couple

The transfer at sea of personnel and/or supplies by rigs between two or more ships proceeding side by side. 1/7/80

uzupełnianie zapasów metodą trawersową

Przekazanie zapasów lub osób pomiędzy dwoma lub wieloma okrętami w morzu, za pomocą odpowiedniego osprzętu, w sytuacji, kiedy okręty idą burta w burtę. 27/10/04

abort¹ / avorter¹

To terminate a mission for any reason other than enemy action. It may occur at any point after the beginning of the mission and prior to its completion. 1/5/73

przerwać¹

Zakończyć misję z innego powodu niż działanie przeciwnika. Komenda może być podana w dowolnym momencie po rozpoczęciu misji, a przed jej zakończeniem. 27/10/04

abort² / avorter²

To discontinue aircraft take-off or missile launch. 1/5/73

przerwać²

Przerwać start statku powietrznego lub wystrzelenie pocisku. 27/10/04

abrasion / rayure

In photography, a scratch or mark produced mechanically on an emulsion surface or film base. 1/1/73

zarysowanie

W fotografii, zadrapanie lub znak spowodowany mechanicznie na powierzchni emulsji lub podłożu filmu. 27/10/04

absolute filter / filtre absolu

A filter capable of cutting off 100 % by weight of solid particles greater than a stated micron size. 1/1/80

filtr absolutny

Filtr zatrzymujący 100% wagowej zawartości cząstek stałych, większych od określonej wartości podanej w mikronach. 4/7/02

absolute height / hauteur absolue

The height of an aircraft directly above the surface or terrain over which it is flying. 13/7/94

wysokość rzeczywista

Wysokość lotu statku powietrznego mierzona względem powierzchni terenu, nad którym przelatuje on w danej chwili. 7/12/10

absorbed dose / dose absorbée

The amount of energy from ionizing radiation absorbed, per unit of mass, by an exposed tissue or organ. MCJSB, 14/12/16

dawka pochłonięta

Ilość energii przekazana przez promieniowanie jonizujące pochłonięta, na jednostkową masę przez narażoną tkankę lub organ. 7/2/02

acceleration error / erreur d'accélération

An error caused by the deflection of the vertical reference due to any change in acceleration of the aircraft. 1/2/73

acceptable product / produit de substitution

One which may be used in place of another for extended periods without technical advice. 1/2/73

acceptance trial / essai de recette

A trial carried out by nominated representatives of the eventual military users of the weapon or equipment to determine if the specified performance and characteristics have been met. 4/11/05

accompaniment / accompagnement

In naval cooperation and guidance for shipping, the coordinated passage through a specific area of increased risk by one or more merchant ships in company with military assets. Accompaniment takes place under a voluntary arrangement and does not imply direct protection by military assets. 2/3/07

accuracy of fire / justesse de tir

The precision of fire expressed by the closeness of a grouping of shots at and around the centre of the target. 1/10/84

acknowledgement / aperçu

A message from the addressee informing the originator that his communication has been received and is understood. 1/1/74

acknowledgement signal / signal d'accusé de réception

A signal sent to indicate that a message has been received properly. 9/5/00

aclinic line

Preferred term: magnetic equator.

acoustic circuit / mise de feu acoustique

A circuit which responds to the acoustic field of a target. 2/5/95

błąd przyspieszenia

Błąd spowodowany odchyleniem układu odniesienia pionu w wyniku zmiany przyspieszenia statku powietrznego. 27/10/04

wyrób zastępczy

Wyrób, który może być używany zamiast innego przez dłuższy okres bez konsultacji technicznej. 3/10/02

próba kwalifikacyjna

Sprawdzenie przeprowadzane przez wyznaczonych przedstawicieli przyszłego wojskowego użytkownika uzbrojenia lub sprzętu, w celu określenia zgodności jego parametrów i charakterystyk. 19/4/06

eskortowanie

W ramach wojskowej współpracy i doradztwa dla żeglugi morskiej, skoordynowany ruch jednego lub więcej statków handlowych przez obszar zwiększonego ryzyka w obecności jednostek sił morskich. Eskortowanie odbywa się na zasadach dobrowolności i nie oznacza bezpośredniej ochrony przez jednostki sił morskich. 6/11/07

celność

Precyzja strzelania wyrażana odległością grupowania się trafień w środku i wokół środka celu. 27/10/04

potwierdzenie

Informacja zwrotna przekazywana od adresata do nadawcy o odebraniu i zrozumieniu otrzymanej wiadomości. 15/1/08

sygnał potwierdzenia

Sygnał wysyłany w celu potwierdzenia prawidłowego odbioru komunikatu. 25/10/18

równik magnetyczny, aklina

> Termin zalecany: magnetic equator.
26/2/98

obwód akustyczny

Obwód, który reaguje na pole akustyczne generowane przez cel. 11/1/01

**acoustic intelligence / renseignement
acoustique****ACINT**

Intelligence derived from the collection and processing of acoustic phenomena. 1/11/86

acoustic mine / mine acoustique

A mine with an acoustic circuit which responds to the acoustic field of a ship or sweep. 1/8/76

**acoustic minehunting / chasse aux
mines acoustique**

The use of a sonar to detect mines or mine-like objects which may be on or protruding from the sea bed, or buried. 1/11/75

acoustic warfare / guerre acoustique

In an underwater environment, the use of acoustic energy to provoke, exploit, restrict or prevent hostile use of the acoustic spectrum and the implementation of any measures taken to restrict its use to friendly forces. 13/12/99

**acoustic warfare counter-
countermeasures / contrecontre-
mesures de guerre acoustique**

In an underwater environment, those actions taken to ensure effective friendly use of the acoustic spectrum by countering hostile acoustic warfare measures. Acoustic warfare counter-countermeasures involve antiacoustic warfare support measures and antiacoustic warfare countermeasures, and may not involve underwater acoustic emissions. 13/12/99

**acoustic warfare countermeasures /
contremesures de guerre acoustique**

In an underwater environment, actions taken to prevent or reduce the use of the acoustic spectrum by hostile forces. Acoustic warfare countermeasures involve intentional underwater acoustic emissions for deception and jamming. 13/12/99

rozpoznanie akustyczne

Rozpoznanie wykorzystujące rejestrowanie i analizę zjawisk akustycznych. 13/5/04

mina z zapalnikiem akustycznym

Mina wyposażona w układ akustyczny, który reaguje na pole akustyczne generowane przez okręt lub trał. 27/10/04

akustyczne poszukiwanie min

Wykorzystanie sonaru do wykrywania min lub obiektów mino podobnych, które leżą na dnie morskim, wystają z niego lub są w nim zakopane. 27/10/04

walka akustyczna

Stosowanie energii akustycznej w środowisku podwodnym w celu sprowokowania, wykorzystania, ograniczenia lub uniemożliwienia użycia widma akustycznego przez przeciwnika oraz stosowanie wszelkich środków w celu ograniczenia generowania emisji szkodliwych dla sił własnych. 30/3/10

kontrprzeciwdziałanie akustyczne

Działania podejmowane w środowisku podwodnym w celu zapewnienia efektywności wykorzystania podwodnego widma akustycznego sił własnych przez zwalczanie przeciwdziałania akustycznego przeciwnika. Kontrprzeciwdziałanie akustyczne obejmuje wsparcie antyakustyczne i przeciwdziałanie antyakustyczne oraz może nie obejmować podwodnej emisji fal akustycznych. 30/3/10

przeciwdziałanie akustyczne

Działania podejmowane w środowisku podwodnym w celu przeciwdziałania lub ograniczenia wykorzystania widma akustycznego przez siły przeciwnika. Przeciwdziałanie akustyczne obejmuje celową emisję podwodnych fal akustycznych w celu dezinformacji lub zakłócania. 30/3/10

**acoustic warfare support measures /
mesures de soutien de la guerre
acoustique**

AWSM

In an underwater environment, actions taken to search for, intercept and identify radiated acoustic energy for the purpose of exploiting such radiation.

Note: The use of these measures involves no intentional underwater acoustic emission and is generally not detectable by hostile forces. 22/1/10

action information centre

Preferred term: combat information centre.

activate / activer

In military administration, to make active by official order a previously established military organization so that it can function in its assigned capacity. 13/12/99

**activation detector / détecteur de
neutrons par activation**

A device used to determine neutron flux or density by virtue of the radioactivity induced in it as a result of neutron capture. 1/2/73

active / actif(ve)

In surveillance, an adjective applied to actions or equipments which emit energy capable of being detected. 1/11/75

**active air defence / défense aérienne
active**

Active measures taken against attacking enemy forces to destroy or nullify any form of air or missile threat or to reduce the effectiveness of any such attack. 20/6/06

active defence / défense active

Active measures taken against enemy forces to prevent, nullify or reduce the effectiveness of any form of enemy attack. 25/1/05

**wsparcie walki akustycznej
AWSM**

Działania podejmowane w środowisku podwodnym polegające na poszukiwaniu, przechwytywaniu i identyfikacji generowanej w wodzie energii akustycznej w celu wykorzystania tego typu emisji.

Uwaga: Działania te nie obejmują celowej podwodnej emisji fal akustycznych i są zazwyczaj niewykrywalne przez przeciwnika. 20/10/10

centrum informacji bojowej

>Termin zalecany: combat information centre. 26/2/98

powołać do działania

W administracji wojskowej uruchomienie oficjalnym rozkazem wcześniej ustanowionej struktury wojskowej tak, aby mogła funkcjonować zgodnie ze swoim przeznaczeniem. 5/4/01

detektor aktywacyjny

Urządzenie służące do określenia wielkości lub gęstości strumienia neutronów na podstawie wzbudzonej w nim promieniotwórczości powstałej w wyniku wychwytu neutronów. 4/7/02

aktywny

W rozpoznaniu przymiotnik określający czynności lub wyposażenie emitujące energię dającą się wykryć. 27/10/04

aktywna obrona powietrzna

Przedsięwzięcia podejmowane przeciwko atakującym siłom przeciwnika w celu uniemożliwienia lub likwidacji jakiegokolwiek zagrożenia uderzeniem z powietrza lub raketami, a także ograniczenia skuteczności takiego ataku. 6/11/07

obrona aktywna

Działania podejmowane przeciwko siłom przeciwnika w celu zapobieżenia, uniemożliwienia lub ograniczenia skuteczności jakiegokolwiek ataku przeciwnika. 24/5/05

**active electronic protective measures /
mesures de protection électronique
actives**

Detectable measures, such as altering transmitter parameters as necessary, to ensure effective friendly use of the electromagnetic spectrum. 20/11/96

active homing guidance / guidage actif

A system of homing guidance wherein both the source for illuminating the target, and the receiver for detecting the energy reflected from the target as the result of illuminating the target, are carried within the missile. 1/2/73

active mine / mine à dispositif actif

A mine actuated by the reflection from a target of a signal emitted by the mine. 1/11/94

actuate / déclencher

To operate a firing mechanism by an influence or a series of influences in such a way that all the requirements of the mechanism for firing or for registering a target count are met. 9/1/96

actuator / servocommande

A mechanism that furnishes the force required to displace a control surface or other control element. 1/1/80

add / plus loin

In artillery and naval fire support, a correction used by an observer/spotter to indicate that an increase in range along a spotting line is desired. 1/9/74

**additional military layer / couche
militaire additionnelle****AML**

A unified range of digital geospatial data products designed to satisfy the totality of NATO non-navigational maritime defence requirements. 1/10/03

aktywne działania obrony elektronicznej

Wykrywalne działania, takie jak zmiana parametrów nadajnika, podejmowane w celu zapewnienia efektywnego wykorzystania widma elektromagnetycznego przez wojska własne. 3/4/12

aktywne samonaprowadzanie

System samonaprowadzania, w którym zarówno źródło oświetlające cel jak i odbiornik wykrywający energię odbitą od celu w rezultacie jego oświetlenia, są umieszczone w pocisku. 27/10/04

mina aktywna

Mina aktywizowana przez sygnał własny odbity od celu. 16/11/00

pobudzenie, aktywacja

Uruchomienie mechanizmu odpalającego poprzez jeden czynnik lub szereg czynników tak, aby zostały spełnione wszystkie wymagania mechanizmu odpalającego lub rejestrującego. 16/11/00

siłownik

Mechanizm zapewniający siłę potrzebną do przemieszczenia powierzchni sterowych lub innego elementu sterującego. 17/5/11

wydłużenie ognia

Przy wsparciu ogniowym artylerii lądowej i morskiej korekta wprowadzana przez obserwatora oznaczająca, że konieczne jest zwiększenie zasięgu ostrzału wzdłuż linii obserwacji. 27/10/04

dodatkowe warstwy wojskowe**AML**

Zunifikowany zbiór cyfrowych produktów danych geoprzestrzennych, zaprojektowany w celu spełnienia wszystkich, nie nawigacyjnych wymagań obrony morskiej NATO. 29/9/05

ad hoc movement / mouvement improvisé

A movement which may occur at any time, for which necessary or appropriate planning data is not yet available. This movement will be partially or fully planned as soon as the required information has been provided. 1/11/90

adjust fire¹ / prêt à régler

In artillery and naval fire support, a method of control transmitted in the call for fire by the observer or spotter to indicate that he will control the adjustment. 1/9/74

adjust fire² / réglage

In artillery and naval fire support, an order or request to initiate an adjustment of fire. 1/9/74

adjustment of fire / réglage observé de tir

Process used in artillery and naval fire to obtain correct bearing, range and height of burst (if time fuzes are used) when engaging a target by observed fire. 1/2/73

administration / administration

The provision and implementation of regulations and procedures related to the management of an organization in support of the accomplishment of its mission. [Approving authority(ies): NCS] 10/3/04

administrative control / contrôle administrative**ADCON**

Direction or exercise of authority over subordinate or other organizations in respect to administrative matters such as personnel management, supply, services, and other matters not included in the operational missions of the subordinate or other organizations. 1/4/71

przemieszczenie improwizowane

Przemieszczenie, które może być przeprowadzone w dowolnym czasie, dla zaplanowania którego brak jest niezbędnych i stosownych danych. To przemieszczenie będzie planowane częściowo lub całkowicie natychmiast po otrzymaniu wymaganych informacji. 27/10/04

koryguj ogień¹

Przy wsparciu ogniowym artylerii lądowej i morskiej, metoda kontroli przekazywania danych przez obserwatora podczas prowadzenia ognia po wyznaczeniu go do korygowania ognia. 27/10/04

koryguj ogień²

Przy wsparciu ogniowym artylerii lądowej i morskiej, rozkaz lub zarządzenie do rozpoczęcia korygowania ognia. 27/10/04

korygowanie ognia

Procedura stosowana przy prowadzeniu ognia artylerii lądowej i morskiej, służąca uzyskaniu właściwego kierunku i zasięgu celu oraz wysokości wybuchu (jeśli używane są zapalniki czasowe), podczas rażenia celu ogniem obserwowanym. 15/1/08

administracja

Opracowywanie i wdrażanie przepisów oraz procedur w obszarze zarządzania organizacją wspierających realizację powierzonych jej zadań. 25/9/08

administrowanie ADCON

Realizacja funkcji kierowania lub sprawowanie władzy nad organizacjami podległymi lub innymi w zakresie spraw administracyjnych, takich jak personalne, zaopatrzeniowe, usługowe oraz innych aspektów nie objętych zadaniami operacyjnymi tych organizacji. 3/3/09

**administrative escort / *escorteur*
administratif**

A warship or merchant ship under naval control, carrying a convoy commodore and his staff, serving as a platform for simultaneous communication with an operational control authority and a coastal convoy. 1/10/78

**administrative loading / *chargement*
administrative
commercial loading**

A loading system which gives primary consideration to achieving maximum utilization of troops and cargo space without regard to tactical considerations. Equipment and supplies must be unloaded and sorted before they can be used. 1/2/73

**administrative movement / *mouvement*
administratif**

A movement in which troops and vehicles are arranged to expedite their movement and conserve time and energy when no enemy interference, except by air, is anticipated. 1/2/73

**administrative order / *ordre*
administratif**

An order covering traffic, supplies, maintenance, evacuation, personnel and other administrative details. 13/12/99

**administrative plan / *plan administratif*
et *logistique***

A plan, normally relating to and complementing the operation plan or order, which provides information and instructions covering the logistic and administrative support of the operation. 1/9/81

**advanced aerodrome / *aérodrome*
avancé**

An aerodrome, usually having minimum facilities, in or near an objective area. 20/11/96

advanced base / *base avancée*

A base located in or near a theatre of operations whose primary mission is to support military operations. 1/3/81

eskorta administracyjna

Statek cywilny przekazany w podporządkowanie marynarce wojennej lub okręt z zaokrętowanym komandorem konwoju i jego sztabem, zapewniający jednoczesną łączność pomiędzy dowództwem sprawującym kontrolę operacyjną a konwojem. 15/12/04

**załadunek efektywny
załadunek handlowy (komercyjny)**

System załadunku, który służy przede wszystkim osiągnięciu maksymalnego wykorzystania przestrzeni pasażerskiej i ładunkowej bez uwzględnienia uwarunkowań taktycznych. Sprzęt i zaopatrzenie muszą być przed ich użyciem rozładowane i posortowane. 17/11/04

przemieszczenie efektywne

Przerzut w czasie, którego wojska i pojazdy są tak uporządkowane, aby przyspieszyć ich przerzut, zaoszczędzić czas i energię, gdy nie przewiduje się działań przeciwnika, za wyjątkiem napadu powietrznego. 17/11/04

rozkaz administracyjny

Rozkaz zawierający szczegóły dotyczące komunikacji wojskowej, zasobów osobowych, zaopatrzenia, eksploatacji, ewakuacji i innych spraw administracyjnych. 17/11/04

plan administracyjno-logistyczny

Plan, zwykle odnoszący się do planu lub rozkazu operacyjnego stanowiący jego uzupełnienie, zawierający informacje i instrukcje dotyczące logistycznego i administracyjnego zabezpieczenia działań. 17/11/04

lotnisko wysunięte

Lotnisko znajdujące się w rejonie celu lub w jego pobliżu mające podstawowe instalacje. 17/11/04

baza wysunięta

Baza znajdująca się na/lub w pobliżu teatru działań, której podstawowym zadaniem jest wsparcie działań militarnych. 17/11/04

advanced fleet anchorage / mouillage avancé de flotte

A secure anchorage for a large number of naval vessels, mobile support units and auxiliaries located in or near a theatre of operations. 1/2/73

advanced guard / avant-garde

The leading element of an advancing force. The primary mission is to insure the uninterrupted advance of the main body. It has the following functions:

- a. To find and exploit gaps in the enemy's defensive system;
- b. To prevent the main body of the advancing force running blindly into enemy opposition.
- c. To clear away minor opposition or, if major opposition is met, to cover the deployment of the main body. 1/2/73

advance force / force d'avant-garde

A temporary organization within the amphibious task force which precedes the main body to the objective area. Its function is to participate in preparing the objective for the main assault by conducting such operations as reconnaissance, seizure of supporting positions, minesweeping, preliminary bombardment, underwater demolitions, and air support. 1/6/81

advance to contact / marche à l'ennemi

An offensive operation designed to gain or re-establish contact with the enemy. 1/10/78

adversary / adversaire

A party acknowledged as potentially hostile to a friendly party and against which the use of force may be envisaged. 14/10/02

advisory area / région à service consultatif

A designated area within a flight information region where air traffic advisory service is available. 1/2/73

wysunięte kotwicowisko floty

Zabezpieczone kotwicowisko dla dużej liczby okrętów, mobilnych jednostek wsparcia i jednostek pomocniczych, umiejscowione w/lub w pobliżu teatru działań. 15/12/04

awangarda

Czołowy element ugrupowania przemieszczających się sił. Jego głównym zadaniem jest zabezpieczenie niezakłóconego ruchu sił głównych. Do jego zadań należy:

- a. Odnajdywanie i wykorzystywanie luk w systemie obrony przeciwnika.
- b. Zapobieganie nieoczekiwanemu zetknięciu się sił głównych z przeciwnikiem.
- c. Likwidacja oporu przeciwnika, a w przypadku silnego oporu, zabezpieczenie rozwinięcia sił głównych. 15/12/04

siły wysunięte

Tymczasowe ugrupowanie wydzielone z zadaniowych sił desantu morskiego poprzedzające wejście sił głównych do rejonu działań. Jego zadaniem jest udział w przygotowaniu głównego uderzenia poprzez prowadzenie takich działań jak: rozpoznanie, zdobycie pozycji do wsparcia, działania przeciwminowe, ogniowe przygotowanie lądowania desantu, wykonywanie przejść w zaporach i wsparcie z powietrza. 15/12/04

nawiązanie kontaktu

Działania ofensywne w celu nawiązania lub odtworzenia kontaktu z przeciwnikiem. 17/11/04

przeciwnik

Strona uznana za potencjalnie wrogą, przeciwko której dopuszcza się użycie siły. 16/1/03

rejon konsultacji lotniczej

Obszar wyznaczony w rejonie informacji lotniczej, w którym dostępna jest doradcza służba ruchu lotniczego. 17/11/04

advisory control / *contrôle consultatif*

A mode of control under which the aircraft commander selects his own speed, altitude and heading, and has freedom of action to accomplish the assigned task. The aircraft control unit will inform the aircraft of the current tactical picture and provide adequate warnings of hazards affecting aircraft safety. 1/11/75

aerial picket

Preferred term: air picket.

aerial reconnaissance

Preferred term: air reconnaissance

aerodrome / *aérodrome***AD¹****airfield (admitted)**

An area prepared for the accommodation (including any buildings, installations and equipment), landing and take-off of aircraft. 1/2/73

aerodrome damage repair / *réparation des dégâts subis par un aerodrome***ADR¹**

The range of activities required to restore the operational capability of an aerodrome after non-nuclear attack, including:

- a. Reconnaissance to assess the damage and essential recuperative work.
- b. Explosive ordnance disposal.
- c. Restoration of minimum operating surfaces, including aircraft manoeuvring areas and access tracks.
- d. Restoration of services and facilities essential for the conduct of air operations. 3/8/98

aerodrome traffic¹ / *circulation d'aérodrome¹*

All traffic on the manoeuvring area of an aerodrome 1/10/01

aerodrome traffic² / *circulation d'aérodrome²*

All aircraft flying in the vicinity of an aerodrome. 1/10/01

doradczce kierowanie ruchem statków powietrznych

Tryb kontroli, w ramach której dowódca statków powietrznych sami określają ich prędkość, wysokość i kurs oraz mają swobodę w podejmowaniu działań związanych z wykonaniem wyznaczonych zadań. Jednostka kontroli lotu będzie informowała dowódców statków powietrznych o aktualnej sytuacji taktycznej i będzie ostrzegała ich o zagrożeniach dla bezpieczeństwa statku powietrznego. 17/11/04

posterunek powietrzny

>Termin zalecany: air picket. 26/2/98

rozpoznanie powietrzne

>Termin zalecany: air reconnaissance. 26/2/98

lotnisko**AD¹**

Obszar (obejmujący budynki, instalacje i urządzenia) przygotowany do przechowywania, lądowania i startu statków powietrznych. 16/1/03

usuwanie zniszczeń lotniskowych**ADR¹**

Zakres działań wymaganych w celu przywrócenia zdolności operacyjnej lotniska po ataku konwencjonalnym, obejmujący:

- a. Rozpoznanie prowadzone w celu oceny uszkodzeń i wymaganych zasadniczych prac remontowych.
- b. Usunięcie niewybuchów i niewypałów.
- c. Remont minimalnej powierzchni operacyjnej, obejmującej rejon manewrowania statków powietrznych i drogi dojazdowe statków powietrznych.
- d. Odtworzenie zdolności działania służb i urządzeń niezbędnych do prowadzenia operacji powietrznych. 29/4/10

naziemny ruch lotniczy

Wszelki ruch odbywający się w rejonie manewrowym lotniska. 17/11/04

ruch lotniczy w rejonie lotniska

Wszelkie statki powietrzne przelatujące w pobliżu lotniska. 17/11/04

aerodynamic missile / missile
aérodynamique

A missile which uses aerodynamic forces to maintain its flight path. 1/11/94

pocisk aerodynamiczny

Pocisk wykorzystujący siły aerodynamiczne w celu utrzymania własnego toru lotu. 17/11/04

aeromedical evacuation / évacuation
sanitaire aérienne**AE****AEROMEDEVAC** (admitted)

The movement of patients under medical supervision by air transport to and between medical treatment facilities as an integral part of the treatment continuum. MCMedSB, 8/11/16

lotnicza ewakuacja medyczna**AEROMEDEVAC** (dopuszczalny)

Transport pacjentów pod nadzorem medycznym, z wykorzystaniem środków transportu lotniczego, pomiędzy ośrodkami pomocy medycznej jako integralna część dalszego leczenia. 6/10/09

aeromedical evacuation control centre /
centre de contrôle des évacuations
sanitaires aériennes**AECC**

The control facility established by the commander of an air transport division, air force, or air command. It operates in conjunction with the command movement control centre and coordinates overall medical requirements with airlift capability. It also assigns medical missions to the appropriate aeromedical evacuation elements in the system and monitors patient movement activities. 1/2/73

centrum kontroli lotniczej ewakuacji
medycznej**AECC**

Ośrodek kierowania ustanowiony przez szefa komórki transportu lotniczego, dowódcę sił powietrznych lub dowództwo sił powietrznych. Działa w połączeniu z centrum kierowania ruchem wojsk i koordynuje wszelkie zapotrzebowania na ewakuację medyczną stosownie do posiadanych możliwości transportu lotniczego. Przydziela również zadania właściwym komórkom lotniczej ewakuacji medycznej funkcjonującym w systemie oraz monitoruje działalność związaną z transportem pacjentów. 17/11/04

aeromedical evacuation coordinating
officer / officier régulateur
d'évacuations sanitaires aériennes**AECO**

An officer of an originating, in-transit, or destination medical facility/establishment who coordinates aeromedical evacuation activities of the facility/establishment. 10/6/03

koordynator lotniczej ewakuacji
medycznej**AECO**

Osoba funkcyjna wysyłającego, tranzytowego lub docelowego punktu lub ośrodka medycznego, koordynujący przedsięwzięcia związane z lotniczą ewakuacją medyczną. 17/11/04

aeromedical evacuation operations
officer / officier responsable des
opérations d'évacuations sanitaires
aériennes

An officer of the airlift force or command who is responsible for activities relating to planning and directing aeromedical evacuation operations, maintaining liaison with medical airlift activities concerned, operating an aeromedical evacuation control centre, and otherwise coordinating aircraft and patient movements. 1/2/73

oficer odpowiedzialny za lotniczą
ewakuację medyczną

Osoba funkcyjna sił transportu powietrznego lub dowództwa odpowiedzialna za przedsięwzięcia związane z planowaniem i kierowaniem operacjami medycznej ewakuacji lotniczej, utrzymująca łączność z ośrodkami medycznego transportu powietrznego, kierująca centrum kontroli lotniczej ewakuacji medycznej i wszelkimi innymi przedsięwzięciami. 17/11/04

**aeromedical evacuation system /
chaîne d'évacuations sanitaires
aériennes**

AES

A system which provides:

- a. control of patient movement by air transport;
- b. specialized medical attendants and equipment for in-flight medical care;
- c. facilities on, or in the vicinity of, air strips and airbases, for the limited medical care of intransit patients entering, en route via, or leaving the system;
- d. communication with destination and en route medical facilities concerning patient airlift movements. 1/2/73

aeronautical chart / carte aéronautique

A chart specifically designed to meet air navigation requirements. 1/11/91

**aeronautical information overprint /
surimpression d'informations
aéronautiques**

Additional information which is printed or stamped on a map or chart for the specific purpose of air navigation. 1/2/73

**aeronautical plotting chart / carte de
tracé de route aéronautique**

A chart designed for the graphical processes of navigation. 1/10/84

**aeronautical product / produit
aéronautique**

For the purposes of NATO airworthiness, any aircraft, unmanned aircraft system, aircraft engine or aircraft propeller. MCASB, 5/8/14

**aeronautical topographic chart / carte
topographique aéronautique**

A representation of features of the surface of the earth, designed primarily as an aid to visual or radar navigation, which shows selected terrain, cultural or hydrographic features and supplementary aeronautical information. 1/2/73

**system lotniczej ewakuacji medycznej
AES**

System zapewniający:

- a. Kierowanie przemieszczaniem pacjentów za pomocą transportu powietrznego;
- b. Wyspecjalizowany personel i wyposażenie zapewniające opiekę medyczną w czasie lotu;
- c. Odpowiednie obiekty, umieszczone w sąsiedztwie pasów startowych, baz lotniczych, zabezpieczające podstawową opiekę medyczną dla pacjentów wprowadzanych do system, pacjentów tranzytowych lub pacjentów opuszczających system;
- d. Łączność z docelowymi ośrodkami medycznymi i etapowymi w czasie transportu lotniczego pacjentów. 17/11/04

lotnicza mapa nawigacyjna

Mapa specjalnie przystosowana do wymagań nawigacji lotniczej. 17/11/04

nadruk informacji lotniczych

Dodatkowe informacje nadrukowane lub naniesione na mapę przeznaczone do specyficznych celów nawigacji lotniczej. 17/11/04

mapa wyznaczonych tras lotniczych

Mapa przeznaczona do graficznych metod nawigacji. 17/11/04

wyrób lotniczy

Do celów zdatności do lotu w ramach NATO, każdy statek powietrzny, bezzałogowy system powietrzny, silnik statku powietrznego lub śmigło samolotu

lotnicza mapa topograficzna

Mapa przedstawiająca ukształtowanie powierzchni ziemi, przeznaczona głównie do pomocy przy prowadzeniu nawigacji wzrokowej lub radarowej przedstawiająca wybrany teren, obiekty kulturowe lub hydrograficzne oraz dodatkowe lotnicze informacje nawigacyjne. 17/11/04

aeropause / aéroopause

Region in which functional effects of the atmosphere on man and aircraft cease to exist. 1/2/73

afloat support / soutien logistique à la mer

A form of logistic support outside the confines of a harbour in which fuel, ammunition and supplies are provided for operating forces either underway or at anchor. 1/12/74

afterburning¹ / postcombustion¹

The characteristic of some rocket motors to burn irregularly for some time after the main burning and thrust has ceased. 1/2/73

afterburning² / postcombustion²

The process of fuel injection and combustion in the exhaust jet of a turbojet engine (aft or to the rear of the turbine). 1/2/73

after-flight inspection / vérification après le vol**post-flight inspection**

General examination after flight for obvious defects, correction of defects reported by aircraft crews, replenishment of consumable or expendable stores, and securing aircraft. 1/2/73

agency / organisme de renseignement collection agency (admitted)

In intelligence usage, an organization or individual engaged in collecting and/or processing information. MCJSB, 20/11/14

agent / agent

In intelligence usage, one who is recruited, trained, controlled and employed to obtain and report information. 20/11/14

agonic line / ligne agonale

A line drawn on a map or chart joining points of zero magnetic declination for a specified year date. 1/2/74

dziura powietrzna

Obszar, w którym zanika oddziaływanie atmosfery na funkcje człowieka i statku powietrznego. 17/11/04

wsparcie logistyczne na morzu

Forma wsparcia logistycznego realizowana poza granicami portu, polegająca na tym, że paliwo, amunicja i inne zapasy przekazywane są siłom w czasie przejścia morzem lub stojącym na kotwicy. 15/12/04

dopalenie¹

Cecha charakteryzująca niektóre silniki rakietowe, polegająca na nieregularnym spalaniu paliwa odbywającym się okresowo, po zaniku głównego spalania paliwa i ciągu. 17/11/04

dopalenie²

Proces wtrysku paliwa i spalania w strumieniu wylotowym silnika turboodrzutowego (za lub w części końcowej turbiny). 17/11/04

przegląd polotowy**przegląd po przeprowadzonym locie**

Ogólny przegląd statku powietrznego dokonywany po wykonanym locie, w celu wykrycia widocznych uszkodzeń, usunięcia niesprawności i uszkodzeń zgłaszanych przez załogę, uzupełnienia zużytych materiałów i części jednorazowego użytku oraz jego zabezpieczenia. 17/11/04

agencja, agentura**agencja zbierania informacji**

(dopuszczalny)

W wywiadzie/rozpoznaniu organizacja lub osoba zatrudniona przy zbieraniu i/lub przetwarzaniu informacji. 5/7/01

agent

W wywiadzie, osoba zwerbowana, wyszkolona, kierowana i zatrudniona w celu zbierania i przekazywania informacji. 5/7/01

linia zerowych deklinacji, agona

Linia kreślona na mapie, łącząca punkty o zerowej deklinacji magnetycznej, wyznaczona dla określonej daty. 15/12/04

agreed point / repère convenu

A predetermined point on the ground, identifiable from the air, and used when aircraft assist in fire adjustment. 1/2/73

airborne¹ / aéroporté¹

Adjective used to describe troops specially trained to carry out operations, either by paratroop or air landing, following an air movement. 1/10/01

airborne² / aéroporté²

Adjective used to describe materiel specially designed for airborne troops. 1/10/01

airborne³ / aéroporté³

Adjective used to describe aeronautical equipment used to accomplish a particular mission. 1/10/01

airborne⁴ / de bord

Adjective used to describe items forming an integral part of an aircraft. 1/10/01

airborne⁵ / en vol

Adjective used to describe the state of an aircraft from the instant it becomes entirely sustained by air until it ceases to be so sustained. 1/10/01

airborne alert / alerte en vol

A state of aircraft readiness wherein combat-equipped aircraft are airborne and ready for immediate action. 1/9/03

**airborne command post / poste de commandement volant
ACP**

A suitably equipped aircraft used by the commander for the conduct of his operations. 1/10/03

airborne early warning and control / alerte lointaine et contrôle aérien par moyens aéroportés

Air surveillance and control provided by airborne early warning aircraft which are equipped with search and height-finding radar and communications equipment for controlling weapon systems. 1/2/73

uzgodniony punkt

Uprzednio określony punkt na powierzchni ziemi, możliwy do zidentyfikowania z powietrza, wykorzystywany przez statek powietrzny do korygowania ognia. 17/11/04

powietrznodesantowy¹

Przymiotnik opisujący wojska specjalnie wyszkolone do prowadzenia działań po przerzuceniu drogą powietrzną i zrzucie spadochronowym lub desantowaniu z pokładu statku powietrznego po przyziemieniu. 7/12/10

powietrznodesantowy²

Przymiotnik opisujący brojenie i sprzęt przeznaczony dla wojsk powietrzno-desantowych. 11/1/01

powietrzny

Przymiotnik opisujący sprzęt lotniczy używany do wykonania określonego zadania. 11/1/01

lotniczy

Przymiotnik opisujący przedmioty stanowiące integralną część statku powietrznego. 11/1/01

wykonujący lot

Przymiotnik opisujący stan statku powietrznego znajdującego się w powietrzu w czasie działania na niego siły nośnej. 11/1/01

dyżurowanie w powietrzu

Stan gotowości, w którym uzbrojone statki powietrzne znajdują się w powietrzu i są gotowe do natychmiastowego działania. 17/11/04

**powietrzne stanowisko dowodzenia
ACP**

Odpowiednio wyposażony statek powietrzny używany przez dowódcę do prowadzenia działań. 17/5/11

powietrzny system wczesnego ostrzegania i kontroli

Obserwacja i kontrola przestrzeni powietrznej zapewniana przez statki powietrzne wczesnego ostrzegania wyposażone w radar przeszukiwania przestrzeni powietrznej oraz sprzęt łączności służący do kierowania systemami uzbrojenia. 17/5/11

airborne force / force aéroportée

A force composed primarily of ground and air units organized, equipped and trained for airborne operations. 1/2/73

airborne force liaison officer / officier de liaison des forces aéroportées

An officer who is the representative of the airborne units and who works with the air force on aerodromes being used for airborne operations. 1/2/73

airborne interception equipment / centrale d'interception

A fire control system, including radar equipment, installed in interceptor aircraft used to effect air interception. 1/8/73

airborne radio relay / relais radio en vol

A technique employing aircraft fitted with radio relay stations for the purpose of increasing the range, flexibility or physical security of communication systems. 1/2/73

airburst / explosion aérienne

An explosion of a bomb or projectile above the surface as distinguished from an explosion on contact with the surface or after penetration. 1/2/73

air cargo / cargaison aérienne

Stores, equipment or vehicles, which do not form part of the aircraft, and are either part or all of its payload. 1/3/81

air cartographic camera / chambre aérophotogrammétrique mapping camera

A camera having the accuracy and other characteristics essential for air survey or cartographic photography. 1/5/73

air cartographic photography / photographie aérienne cartographique air survey photography

The taking and processing of air photographs for mapping and charting purposes. 1/2/73

siły powietrznodesantowe

Siły złożone głównie z jednostek lądowych i lotniczych zorganizowane, wyposażone i wyszkolone do działań powietrznodesantowych. 3/10/02

oficer łącznikowy sił powietrznodesantowych

Przedstawiciel jednostek powietrznodesantowych współpracujący z siłami powietrznymi na lotniskach wykorzystywanych do działań powietrznodesantowych. 17/11/04

radiolokacyjny kompleks celowniczy

System kierowania ogniem, obejmujący urządzenia radarowe, zainstalowany na pokładzie przechwytyującego statku powietrznego. 17/11/04

retranslator powietrzny

Technika polegająca na wykorzystaniu statku powietrznego wyposażonego w radiową stację przekaźnikową, stosowana w celu zwiększenia zasięgu, elastyczności zastosowania lub zapewnienia fizycznego bezpieczeństwa systemów łączności. 17/11/04

wybuch powietrzny

Wybuch bomby lub pocisku nad powierzchnią w odróżnieniu od wybuchu następującego w momencie kontaktu z powierzchnią po jej penetracji. 17/11/04

ładunek lotniczy

Zapasy, sprzęt lub pojazdy, nie będące częściami statku powietrznego, stanowiące część bądź całość jego ciężaru użytecznego. 17/11/04

lotniczy aparat kartograficzny kartograficzny aparat fotograficzny

Aparat fotograficzny charakteryzujący się dużą dokładnością oraz innymi parametrami istotnymi z punktu widzenia obserwacji powietrznej lub fotografii wykonywanej dla celów kartograficznych (fotogrametrycznych). 29/9/05

lotnicza fotografia kartograficzna lotnicza fotografia topograficzna

Fotografowanie i przetwarzanie fotografii lotniczych dla celów związanych z opracowywaniem map. 17/11/04

air control / contrôle aérien

1/2/73

air controller / contrôleur aérien

An individual especially trained for and assigned the duty of the control (by use of radio, radar, or other means) of such aircraft as may be allotted to him for operation within his area. 1/2/73

air corridor / corridor aérien

A restricted air route of travel specified for use by friendly aircraft and established for the purpose of preventing friendly aircraft from being fired on by friendly forces. 1/2/73

aircraft / aéronef**A/C****AC¹** (admitted)

Any machine that can derive support in the atmosphere from the reactions of the air other than the reactions of the air against the earth's surface. [derived from: ICAO] 20/6/06

aircraft arresting barrier / barrière d'arrêt d'aéronef**emergency barrier**

A device, not dependent on an aircraft arresting hook, used to stop an aircraft by absorbing its forward momentum in an emergency landing or aborted take-off. 1/11/94

aircraft arresting cable / câble d'arrêt d'aéronef

That portion of an aircraft arresting system which spans the runway surface or flight deck landing area and is engaged by the aircraft arresting hook. 13/7/94

aircraft arresting gear / dispositif d'arrêt d'aéronef

A device used to engage hook equipped aircraft to absorb the forward momentum of a routine or emergency landing, or aborted take-off. 1/1/83

aircraft arresting hook / crosse d'arrêt d'aéronef**tail hook**

A device fitted to an aircraft to engage arresting gear. 1/7/94

kontrola powietrzna

18/10/12

kontroler ruchu powietrznego

Osoba specjalnie wyszkolona i wyznaczona do kontrolowania (z użyciem radia, radaru, lub innych środków) ruchu statków powietrznych, które mogą mu być przydzielone w czasie prowadzenia przez nie działań w jego przestrzeni odpowiedzialności. 17/11/04

korytarz powietrzny

Zastrzeżona trasa przelotu własnych statków powietrznych, ustanowiona w celu uniknięcia ostrzału przez wojska własne. 15/1/08

statek powietrzny**A/C****AC¹** (dopuszczalny)

Urządzenie, które jest zdolne do unoszenia się w atmosferze na skutek oddziaływania powietrza innego niż odbitego od powierzchni ziemi. [źródło: ICAO]. 8/12/09

bariera hamująca statek powietrzny**bariera awaryjna**

Urządzenie niezależne od haka hamującego statku powietrznego, używane do jego zatrzymania, pochłaniające pęd w przypadku awaryjnego lądowania lub przerwane go startu. 17/5/11

lina hamująca statek powietrzny

Element systemu hamowania statku powietrznego, rozciągnięty nad powierzchnią pasa startowego lub pokładem lotniskowca w miejscu lądowania, o który zaczepia hak hamujący statku powietrznego. 17/5/11

urządzenie hamujące statek powietrzny

Urządzenie stosowane do zaczepienia haka hamującego statku powietrznego w celu absorpcji jego pędu w czasie normalnego lub awaryjnego lądowania albo w czasie przerwane go startu. 17/5/11

hak hamujący statku powietrznego**hak ogonowy**

Element zamontowany na statku powietrznym, służący do zaczepiania urządzenia hamującego. 17/5/11

aircraft arresting system / système d'arrêt d'aéronef

A series of devices used to stop an aircraft by absorbing its momentum in a routine or emergency landing or aborted take-off. 1/11/94

aircraft arresting wire

Preferred term: aircraft arresting cable.

aircraft arrestment / arrêt d'un aéronef

Controlled stopping of an aircraft by external means. 1/8/74

aircraft captain

Preferred term: aircraft commander.

aircraft climb corridor / couloir de montée pour aéronefs

Controlled airspace of defined vertical and horizontal dimensions extending from a controlled area that may include an aerodrome, in which an aircraft executes all or part of a climb under positive control. 4/10/00

aircraft commander / commandant d'aéronef**aircraft captain**

The aircrew member designated by a competent authority as being in command of an aircraft and responsible for its safe operation. Note: the aircraft commander may also be the mission commander. 1/10/01

aircraft control unit / unité de contrôle tactique air**ACU**

A unit with facilities and personnel, including controllers, for conducting aircraft control and which exercises tactical control of aircraft or a unit(s). 1/11/75

system hamowania statku powietrznego

Szereg urządzeń służących do zatrzymania statku powietrznego, poprzez absorpcję jego pędu w czasie normalnego lub awaryjnego lądowania albo przerwane go startu. 17/5/11

lina hamująca statek powietrzny

>Termin zalecany: aircraft arresting cable. 17/5/11

wyhamowanie statku powietrznego

Kontrolowane zatrzymanie statku powietrznego z wykorzystaniem środków zewnętrznych. 4/10/11

dowódca statku powietrznego

>Termin zalecany: aircraft commander. 22/9/99

ścieżka wznoszenia statku powietrznego

Kontrolowana część przestrzeni powietrznej o określonych wymiarach poziomych i pionowych, rozciągająca się od obszaru kontrolowanego, który może obejmować lotnisko, gdzie statek powietrzny wykonuje całość lub część wznoszenia pozostając w zasięgu kontroli pozytywnej. 7/6/01

dowódca statku powietrznego

Członek załogi wyznaczony przez kompetentne władze do dowodzenia statkiem powietrznym i ponoszenia odpowiedzialności za jego bezpieczną eksploatację. Uwaga: dowódca statku powietrznego może również być dowódcą misji. 9/5/02

jednostka kierowania statkami powietrznymi, jednostka kontroli lotu ACU

Jednostka wyposażona w urządzenia i posiadająca personel, włącznie z kontrolerami, dla kierowania statkami powietrznymi, która sprawuje taktyczną kontrolę nad statkami powietrznymi lub jednostką/jednostkami. 20/10/10

aircraft cross-servicing / services mutuels pour aéronefs**ACS¹**

Services performed on an aircraft by an organization other than that to which the aircraft is assigned, according to an established operational aircraft cross-servicing requirement, and for which there may be a charge. Aircraft cross-servicing has been divided into two categories:

- a. Stage A cross-servicing: The servicing of an aircraft on an aerodrome/ship, which enables the aircraft to be flown to another aerodrome/ship.
- b. Stage B cross-servicing: The servicing of an aircraft on an aerodrome/ship, which enables the aircraft to be flown on an operational mission. 1/11/94

aircraft dispersal area / aire de dispersion

An area on a military installation designed primarily for the dispersal of parked aircraft, whereby such aircraft will be less vulnerable in the event of enemy air raid. 1/2/73

aircraft flat pallet / palette d'aéronef

A stressed pallet capable of supporting and restraining a specifically rated load. It is specifically designed for tie-down in an aircraft. 1/2/73

aircraft ground support equipment / matériel de servitude au sol

Equipment needed to carry out servicing and maintenance of an aircraft and its associated mission systems. 25/9/98

aircraft guide

Preferred term: aircraft marshaller.

aircraft handover / prise en compte successive d'un aéronef

The process of transferring control of aircraft from one controlling authority to another. 1/2/73

wzajemna obsługa statku powietrznego ACS¹

Obsługa statku powietrznego przeprowadzona przez organizację inną niż ta, do której statek powietrzny jest przydzielony, zgodnie z ustalonymi wymaganiami operacyjnymi wzajemnej obsługi statku powietrznego, za którą może być wnoszona opłata. Wzajemna obsługa statku powietrznego dzieli się na dwie kategorie:

- a. Obsługa wzajemna w fazie A: obsługa statku powietrznego na lotnisku lub okręcie, umożliwiającą statkowi powietrznemu odlot na inne lotnisko lub okręt.
- b. Obsługa wzajemna w fazie B: obsługa statku powietrznego na lotnisku lub okręcie, umożliwiającą statkowi powietrznemu odlot do obszaru wykonywania zadania. 29/4/10

strefa rozśrodkowania statków powietrznych

Obszar znajdujący się na terenie wojskowym, wyznaczony przede wszystkim do rozśrodkowania stacjonujących tam statków powietrznych, przez co będą one w mniejszym stopniu narażone na zniszczenie w przypadku powietrznego ataku przeciwnika. 4/10/11

paleta statku powietrznego

Paleta zdolna do utrzymania określonego ładunku, specjalnie zaprojektowana do mocowania na statku powietrznym. 15/2/12

wyposażenie do naziemnego obsługiwaniania statku powietrznego

Wyposażenie niezbędne do obsługiwań technicznych i napraw statku powietrznego oraz jego wyposażenia pokładowego. 4/10/11

ustawiający statki powietrzne kierujący ruchem statków powietrznych na lotnisku

> Termin zalecany: aircraft marshaller.
26/2/98

przekazanie statku powietrznego

Proces przekazania kontroli nad statkiem powietrznym pomiędzy uprawnionymi organami. 4/10/11

aircraft inspection / vérification d'aéronefs

The process of systematically examining, checking and testing aircraft structural members, components and systems, to detect actual or potential unserviceable conditions. 1/2/73

aircraft loading table / tableau de fractionnement

A data sheet used by the force unit commander containing information as to the load that actually goes into each aircraft. 1/2/73

aircraft marshaller / signaleur aircraft guide

A person trained to direct by visual or other means the movement of aircraft on the ground into and out of landing, parking or hovering points. 1/2/73

aircraft marshalling area / aire de manoeuvre des aéronefs

An area in which aircraft may form up before take-off or assemble after landing. 1/2/73

aircraft mission equipment / équipement particulier d'un aéronef aircraft role equipment

Equipment that must be fitted to an aircraft to enable it to fulfil a particular mission or task. 1/2/73

aircraft modification / modification d'un aéronef

A change in the physical characteristics of aircraft, accomplished either by a change in production specifications or by alteration of items already produced. 1/2/73

aircraft picketing / saisie d'aéronef aircraft tie-down

Securing aircraft when parked in the open to restrain movement due to the weather or condition of the parking area. 1/12/74

przegląd statku powietrznego

Proces systematycznego prowadzenia kontroli, sprawdzania i testowania elementów strukturalnych statku powietrznego, jego komponentów oraz systemów, prowadzony w celu wykrycia istniejących lub potencjalnych stanów uniemożliwiających jego użycie. 4/10/11

tabela załadunku statku powietrznego

Arkusze danych używany przez dowódcę jednostki, zawierający informacje dotyczące ładunku, faktycznie ładowanego na statek powietrzny. 4/10/11

kierujący ruchem statków powietrznych na lotnisku marshaller

Osoba wyszkolona do kierowania ruchem statków powietrznych na ziemi do i z punktów lądowania, parkowania lub zawisu, za pomocą środków wizualnych lub innych. 4/10/11

miejsce zbiórki statków powietrznych

Obszar, na którym statki powietrzne mogą formować się przed startem lub zbierać po lądowaniu. 7/12/11

wyposażenie statku powietrznego do wykonania zadania

Wyposażenie, które musi być zamontowane na statku powietrznym w celu wykonania określonej misji lub zadania. 4/10/11

modyfikacja statku powietrznego

Zmiana fizycznych charakterystyk statku powietrznego, którą osiąga się albo przez zmianę procesu produkcyjnego, albo przez dokonanie zmian w egzemplarzach już wyprodukowanych. 4/10/11

unieruchomienie statku powietrznego

Zabezpieczenie statku powietrznego w czasie jego parkowania na otwartej przestrzeni, w celu uniemożliwienia jego przemieszczenia, spowodowanego warunkami pogodowymi lub właściwościami płaszczyzny postoju samolotów. 15/2/12

aircraft replenishing / ravitaillement d'un aéronef

The refilling of aircraft with consumables such as fuel, oil, and compressed gasses to predetermined levels, pressures, quantities or weights. Rearming is excluded. 1/2/73

aircraft role equipment

Preferred term: aircraft mission equipment.

aircraft scrambling / ordre de décollage immédiat

Directing the immediate take-off of aircraft from a ground alert condition of readiness. 1/2/73

aircraft servicing / entretien courant pour aéronefs

Activities and procedures related to inspection, replenishment of expendables and consumables, cleaning, lubrication, marshalling, parking and securing of aircraft. 2/3/07

aircraft servicing connector / raccord de servitude pour aéronefs

A device fitted to aircraft and/or ground equipment which enables replenishing and/or servicing to be carried out. 1/12/79

odtwarzanie gotowości statku powietrznego

Uzupełnienie statku powietrznego o środki zaopatrzenia, takie jak paliwo, oleje i sprężone gazy do określonych poziomów, ciśnień, ilości lub ciężaru. Pojęcie to nie obejmuje uzupełnienia uzbrojenia. 3/4/12

wyposażenie statku powietrznego do wykonania zadania

> Termin zalecany: aircraft mission equipment. 26/2/98

alarmowy start statku powietrznego

Zarządzenie natychmiastowego startu statków powietrznych znajdujących się na ziemi w stanie gotowości bojowej. 3/4/12

obsługa statków powietrznych

Czynności i procedury związane z przeglądem, uzupełnieniem środków nietrwałych i materiałów jednorazowego użytku, czyszczeniem, smarowaniem, zarządzaniem w zakresie zabezpieczenia technicznego, parkowaniem/przechowywaniem i ochroną statków powietrznych. 6/11/07

złącze obsługowe statku powietrznego

Urządzenie dołączane do statku powietrznego i/lub wyposażenia naziemnego, umożliwiające odtwarzanie gotowości statku powietrznego i/lub przeprowadzenie obsługi. 3/4/12

aircraft store / charge emportée par aéronef

Any device intended for internal or external carriage and mounted on aircraft suspension and release equipment, whether or not the item is intended to be separated in flight from the aircraft. Aircraft stores are classified in two categories as follows:

- a. Expendable store - An aircraft store normally separated from the aircraft in flight such as a missile, rocket, bomb, nuclear weapon, mine, torpedo, pyrotechnic device, sonobuoy, signal underwater sound device, or other similar items.
- b. Non-expendable store - An aircraft store which is not normally separated from the aircraft in flight such as a tank (fuel and spray), line-source disseminator, pod (refuelling, thrust augmentation, gun, electronic-countermeasures, data link, etc.), multiple rack, target, cargo drop container, drone or other similar items. 1/9/81

aircraft tie-down

Preferred term: aircraft picketing.

aircraft transient servicing / assistance aux aéronefs de passage

Services performed on an aircraft by an organization other than that to which the aircraft is assigned and for which there may be a financial charge. This activity is separate from the established aircraft cross-servicing programme and requires that the transient aircrew supervise the correct application of ground crew procedures. 1/7/94

aircraft vectoring / guidage des appareils par transmission de cap

The directional control of in-flight aircraft through transmission of azimuth headings. 1/2/73

wyposażenie przenoszone przez statek powietrzny

Dowolne ładunki przeznaczone do przenoszenia wewnątrz lub na zewnątrz statku powietrznego, zamocowane do jego zaczepów lub urządzeń zwalniających, bez względu na to czy są one przeznaczone czy też nie do zrzucenia w czasie lotu statku powietrznego. Ładunki przenoszone przez statek powietrzny klasyfikowane są według następujących kategorii:

- a. Ładunki jednorazowego użytku - przenoszone przez statek powietrzny, zazwyczaj oddzielane od niego w czasie lotu, takie jak pociski, rakiety, bomby, broń nuklearna, miny, torpedy, urządzenia pirotechniczne, boje sonarowe, sygnałowe, podwodne urządzenia dźwiękowe albo inne podobne elementy.
- b. Ładunki wielokrotnego użytku - przenoszone przez statek powietrzny, które zazwyczaj nie są oddzielane od statku powietrznego w czasie lotu, takie jak zbiorniki (paliwowe i aerozolowe), rozsiewacze, platformy (zawierające uzupełnienie paliwa, wzmacniacze ciągu, działka, środki przeciwdziałania elektronicznego, łącza informacyjne, etc.), zasobniki wielofunkcyjne, kontenery do zrzutu ładunku, cele pozorne albo inne podobne elementy. 27/10/04

mocowanie statku powietrznego

> Termin zalecany: aircraft picketing. 26/2/98

tranzytowa obsługa statku powietrznego

Obsługa statku powietrznego, za którą może być pobrana opłata, prowadzona przez organizację inną niż ta, do której statek powietrzny jest przydzielony. Jest ona wykonywana poza programem wzajemnej obsługi statku powietrznego i wymaga, by jego załoga sprawowała nadzór nad poprawnością stosowania procedur przez załogę naziemną. 3/4/12

wektorowanie statku powietrznego

Zapewnianie statkom powietrznym prowadzenia nawigacyjnego przez podawanie określonych kursów. 27/2/13

air cushion vehicle / *aérogisseur***ACV**

A vehicle capable of being operated so that its weight, including its payload, is wholly or significantly supported on a cushion of air generated continuously at higher than ambient pressure. 9/1/96

air data computer

Preferred term: central air data computer. 1/3/81

air defence / *défense aérienne***AD²**

All measures designed to nullify or reduce the effectiveness of hostile air action. 1/3/85

air defence action area / *zone d'action de défense aérienne*

An area and the airspace above it within which friendly aircraft or surface-to-air weapons are normally given precedence in operations except under specified conditions. 1/7/93

air defence area / *zone de défense aérienne***ADA**

A specifically defined airspace for which air defence must be planned and provided. 1/7/93

air defence command / *commandement de la défense aérienne***ADC**

The authority and responsibility for the air defence of a designated area. 1/11/75

air defence commander / *commandant de la défense aérienne*

A duly appointed commander responsible for the air defence of a designated area. 22/1/10

poduszkowiec¹**ACV**

Pojazd charakteryzujący się zdolnością do poruszania w taki sposób, że jego masa, łącznie z ładunkiem, jest utrzymywana całkowicie lub częściowo na poduszce powietrznej wytwarzanej w sposób ciągły i charakteryzującej się ciśnieniem powietrza większym niż ciśnienie otoczenia. 7/12/10

komputer danych aerodynamicznych

> Termin zalecany: central air data computer. 22/9/99

obrona powietrzna**AD²****OP (dopuszczalny)**

Wszelkie środki przeznaczone do likwidacji lub zmniejszenia efektywności wrogich działań powietrznych. 29/4/10

obszar działania obrony powietrznej

Obszar oraz znajdująca się nad nim przestrzeń powietrzna, w której statki powietrzne lub uzbrojenie typu ziemia-powietrze mają zwykle pierwszeństwo działania z wyjątkiem określonych warunków. 15/5/12

obszar obrony powietrznej**ADA**

Ściśle określona przestrzeń powietrzna, dla której musi być zaplanowana i zapewniona obrona powietrzna. 18/2/10

dowództwo obrony powietrznej**ADC**

Organ dowodzenia odpowiedzialny za obronę powietrzną wyznaczonego obszaru. 27/2/13

dowódca obrony powietrznej

Wyznaczony dowódca odpowiedzialny za obronę powietrzną określonego obszaru. 20/10/10

**air defence control centre / centre de
contrôle de défense aérienne**
ADCC

The principal information, communications and operations centre from which all aircraft, anti-aircraft operations, air defence artillery, guided missiles and air warning functions of a specific area of air defence responsibility are supervised and coordinated. 9/7/97

air defence early warning

Preferred term: early warning.

**air defence ground environment /
infrastructure électronique de défense
aérienne**
ADGE

The network of ground radar sites and command and control centres within a specific theatre of operations which are used for the tactical control of air defence operations. 22/1/10

**air defence identification zone / zone
d'identification de défense aérienne**
ADIZ

Airspace of defined dimensions within which the ready identification, location, and control of aircraft is required. 1/2/73

**air defence operations area / zone
d'opérations de défense aérienne**

A geographical area within which procedures are established to minimize interference between air defence operations and other types of operations. It may include one or more of the following:

- a. air defence action area;
- b. air defence area;
- c. air defence identification zone;
- d. firepower umbrella. 4/10/00

**air defence region / région de défense
aérienne**
ADR²

A geographical subdivision of an air defence area. 1/12/74

centrum kierowania obroną powietrzną
ADCC

Główne centrum operacyjne zbierania, przetwarzania i dystrybucji informacji, prowadzące nadzór i koordynację wszystkich działań lotniczych i przeciwlotniczych, artylerii obrony powietrznej, zestawów rakietowych oraz systemu ostrzegania przed napadem powietrznym w określonym obszarze odpowiedzialności obrony powietrznej. 7/6/01

**system wczesnego ostrzegania obrony
powietrznej**

>Termin zalecany: early warning. 26/2/98

**naziemny system rozpoznania
i dowodzenia obroną powietrzną**
ADGE

Sieć naziemnych stanowisk radiolokacyjnych oraz centrów dowodzenia i kierowania, rozmieszczonych na określonym teatrze działań, wykorzystywanych do taktycznego kierowania działaniami obrony powietrznej. 20/10/10

strefa identyfikacji obrony powietrznej
ADIZ

Przestrzeń powietrzna o określonych wymiarach, wewnątrz której wymagane są możliwości identyfikacji, lokalizowania i kierowania statkami powietrznymi. 15/5/12

obszar działań obrony powietrznej

Obszar geograficzny, w którym ustalono procedury w celu zminimalizowania wzajemnych zakłóceń pomiędzy działaniami obrony powietrznej i innymi rodzajami działań. Może obejmować jeden lub więcej poniższych elementów:

- a. obszar działania obrony powietrznej;
- b. obszar obrony powietrznej;
- c. strefę identyfikacji obrony powietrznej;
- d. przeciwlotniczą osłonę ogniową. 15/5/12

rejon obrony powietrznej
ADR²

Geograficznie wydzielony obszar obrony powietrznej. 27/2/13

<p>air defence sector / secteur de défense aérienne A geographical subdivision of an air defence region. 1/2/73</p>	<p>sektor obrony powietrznej Geograficznie wydzielony rejon obrony powietrznej. 27/2/13</p>
<p>air defence ship / bâtiment de défense aérienne The ship detailed to assume responsibility for air defence. 1/2/73</p>	<p>okręt obrony powietrznej Okręt przeznaczony do przyjęcia odpowiedzialności za obronę powietrzną. 27/2/13</p>
<p>air draught / tirant d'air The vertical distance between the waterline and the highest point of a ship's structure. 4/10/00</p>	<p>wysokość okrętu Odległość pionowa pomiędzy linią wodną i najwyższym punktem konstrukcji okrętu. 7/12/10</p>
<p>airdrop / largage¹ Delivery of personnel or cargo from aircraft in flight. 1/2/73</p>	<p>zrzut z powietrza Dostarczanie osób lub ładunku z lecącego statku powietrznego 7/12/10</p>
<p>airdrop platform / plate-forme de largage A base on which vehicles, cargo or equipment are loaded for airdrop or low altitude extraction. 1/2/73</p>	<p>platforma do zrzutu z powietrza Platforma, na którą ładowane są pojazdy, ładunek lub sprzęt w celu dokonania ich zrzutu z powietrza lub wyrzutu z małej wysokości. 7/12/10</p>
<p>air evacuation / évacuation par air Evacuation by aircraft of personnel and cargo. 1/2/73</p>	<p>ewakuacja lotnicza Ewakuacja personelu oraz ładunku prowadzona drogą powietrzną. 27/2/13</p>
<p>airfield <i>Preferred term: aerodrome.</i></p>	<p>lotnisko <i>>Termin zalecany: aerodrome. 26/2/98</i></p>
<p>air freighting / aérotransport de matériel The non-tactical movement of cargo by air. 1/2/73</p>	<p>fracht powietrzny Transport ładunków drogą powietrzną nie będący działaniem taktycznym. 27/2/13</p>
<p>air-ground operations system / système d'opérations air-sol An Army and/or Air Force system providing the ground commander with the means for receiving, processing and forwarding the requests of subordinate ground commanders for air support missions and for the rapid dissemination of information and intelligence. 1/2/73</p>	<p>system operacji powietrzno-ładowych System Wojsk Lądowych i/lub Sił Powietrznych zapewniający dowódcy środki otrzymywania, przetwarzania i przekazywania zapotrzebowań podległych dowódców w zakresie zadań wsparcia lotniczego i do szybkiego rozpowszechniania wiadomości i informacji wywiadowczych. 20/11/04</p>

airhead¹ / tête de pont aérienne¹

A designated area in a hostile or threatened territory which, when seized and held, ensures the continuous air landing of troops and matériel and provides the manoeuvre space necessary for projected operations. Normally it is the area seized in the assault phase of an airborne operation. 1/2/73

airhead² / tête de pont aérienne²

A designated location in an area of operations used as a base for supply and evacuation by air. 1/2/73

air interception / interception aérienne AI¹

An operation by which aircraft effect visual or electronic contact with other aircraft. 1/12/74

air interdiction / interdiction aérienne AI²

Air operations conducted to divert, disrupt, delay, degrade or destroy an enemy's military potential before it can be brought to bear effectively and at such distance that detailed integration of each air mission with the fire and manoeuvre of friendly forces is not required. 3/2/11

air landed / posé¹

Moved by air and disembarked, or unloaded, after the aircraft has landed or while a helicopter is hovering. 1/12/74

air liaison officer / officier de liaison Air

A tactical air force or naval aviation officer attached to a ground or naval unit or formation as the advisor on tactical air operation matters. 1/11/75

przyczółek lotniczy¹

Wyznaczony obszar na terenie przeciwnika lub terenie zagrożonym, który po zdobyciu i utrzymaniu, zapewnia możliwość prowadzenia ciągłego lądowania sił i środków, jak również zapewnia odpowiednią przestrzeń manewrową, konieczną do przeprowadzenia kolejnych działań. Zazwyczaj jest to obszar uchwycony w wyniku prowadzenia działań desantowo-szturmowych. 29/9/05

przyczółek lotniczy²

Wyznaczone miejsce w obszarze działań wykorzystywane jako baza zaopatrzenia i ewakuacji drogą powietrzną. 29/9/05

przechwytywanie obiektu powietrznego AI¹

Działanie polegające na wzrokowym lub elektronicznym nawiązaniu kontaktu statku powietrznego z innym statkiem powietrznym. 18/2/10

izolacja lotnicza AI²

Operacje powietrzne prowadzone w celu zmylenia, zakłócenia, opóźnienia, osłabienia lub zniszczenia potencjału wojskowego przeciwnika zanim będzie w stanie podjąć efektywne działania, prowadzone w odległości od wojsk własnych niewymagającej dokładnej integracji każdego zadania lotniczego z ogniem i manewrem sił własnych. 6/10/09

dostarczony drogą powietrzną

Przeniesiony drogą powietrzną i wylądowany lub rozładowany po wylądowaniu samolotu lub w czasie zawisu śmigłowca. 7/6/01

oficer łącznikowy sił powietrznych

Oficer taktycznych sił powietrznych lub lotnictwa marynarki wojennej przydzielony do jednostki lub zgrupowania sił lądowych lub marynarki wojennej, jako doradca w zakresie taktycznych działań powietrznych. 7/12/10

airlift capability / capacité d'emport instantané

The total capacity expressed in terms of number of passengers and/or weight/cubic displacement of cargo that can be carried at any one time to a given destination by the available air transport service. 1/2/73

airlift requirement / capacité d'enlèvement demandé

The total number of passengers and/or weight/cubic displacement of cargo required to be carried by air for a specific task. 1/2/73

air logistic support operation / opération aérienne de soutien logistique

An air operation, excluding an airborne operation, conducted within a theatre of operations to distribute and/or recover personnel, equipment and supplies. 4/10/00

airmiss

Preferred term: near miss.

airmobile forces / force aéromobile

The ground combat, supporting and air vehicle units required to conduct an airmobile operation. 1/3/79

airmobile operation / opération aéromobile

An operation in which combat forces and their equipment manoeuvre about the battlefield by aircraft to engage in ground combat. 1/11/92

airmobility / aéromobilité

A capability of airmobile forces which permits them to move by air while retaining the ability to engage in ground combat. 1/12/77

air movement / mouvement par voie aérienne

Air transport of units, personnel, supplies, equipment and matériel. 1/11/94

zdolność transportu powietrznego

Całkowita liczba pasażerów i/lub waga albo objętość ładunku, możliwa do przetransportowania jednorazowo do określonego miejsca, za pomocą będących w dyspozycji środków transportu lotniczego. 15/2/12

zapotrzebowanie na transport powietrzny

Zapotrzebowanie, wyrażone całkowitą liczbą pasażerów i/lub masą albo objętością ładunku, na transport drogą powietrzną, w celu wykonania określonego zadania. 15/2/12

wsparcie logistyczne z powietrza

Operacja powietrzna, z wyjątkiem operacji desantowych, prowadzona na teatrze działań, w celu dostarczenia i uzupełnienia stanu osobowego sprzętu, środków bojowych i materiałowych. 26/2/01

niebezpieczne zbliżenie

>Termin zalecany: near miss. 22/9/99

siły aeromobilne

Łądowe oddziały bojowe i oddziały wsparcia oraz jednostki lotnictwa transportowego niezbędne do przeprowadzenia operacji przerzutu drogą powietrzną. 22/9/99

działania aeromobilne

Działania, w których wojska wraz z wyposażeniem przemieszczają się na polu walki przy użyciu statków powietrznych w celu wzięcia udziału w walce. 18/10/12

aeromobilność

Właściwość sił aeromobilnych do przemieszczania się drogą powietrzną przy jednoczesnym zachowaniu zdolności do podjęcia działań bojowych na lądzie. 5/4/01

przerzut drogą powietrzną

Transport lotniczy jednostek, personelu, zaopatrzenia, wyposażenia i sprzętu wojskowego. 7/12/10

air movement officer / régulateur

An officer trained for duties in air movement/traffic sections. 1/2/73

oficer transportu lotniczego

Oficer przeszkolony do pełnienia obowiązków w wydziałach transportu powietrznego lub ruchu lotniczego. 20/3/13

air movement table / tableau d'enlèvement

A table prepared by a ground force commander in coordination with an air force commander. This form, issued as an annex to the operation order:

- a. indicates the allocation of aircraft space to elements of the ground units to be airlifted;
- b. designates the number and type of aircraft in each serial;
- c. specifies the departure area, time of loading and take-off. 1/2/73

plan przewozu lotniczego

Dokument przygotowany przez dowódcę sił lądowych we współdziałaniu z dowódcą sił powietrznych, wydawany jako załącznik do rozkazu operacyjnego, określający:

- a. przydział powierzchni ładunkowej statku powietrznego elementom jednostki lądowej, które mają być przerzucone drogą powietrzną;
- b. numer i typ statku powietrznego dla każdego lotu;
- c. miejsce wylotu, czas załadunku i startu. 5/6/08

air movement traffic section / section trafic des mouvements aériens

A section located on those aerodromes which serve transport aircraft. It is responsible for the loading and unloading of aircraft, and for the handling of passengers, mail and materiel. 1/2/73

sekcja obsługi transportu lotniczego

Sekcja umiejscowiona na lotniskach, które służą transportowym statkom powietrznym. Jest odpowiedzialna za załadunek i rozładunek statków powietrznych oraz za obsługę pasażerów, poczty i materiałów. 22/9/99

air observer / observateur aérien

An individual whose primary mission is to observe or take photographs from an aircraft in order to adjust artillery fire or obtain military information. 1/2/73

obserwator lotniczy

Osoba, prowadząca obserwację lub wykonująca fotografowanie lotnicze z pokładu statku powietrznego, w celu korygowania ognia artyleryjskiego albo pozyskiwania informacji o znaczeniu militarnym. 12/12/00

air photographic reconnaissance / reconnaissance aérienne photographique

The obtaining of information by air photography, divided into three types:

- a. strategic photographic reconnaissance.
- b. tactical photographic reconnaissance.
- c. survey/cartographic photography - air photography taken for survey/cartographical purposes and to survey/cartographic standards of accuracy. It may be strategic or tactical. 1/2/73

lotnicze rozpoznanie fotograficzne

Pozyskiwanie informacji z fotografii lotniczych; dzieli się na trzy rodzaje:

- a. fotograficzne rozpoznanie strategiczne
- b. fotograficzne rozpoznanie taktyczne
- c. fotografia topograficzna lub kartograficzna - fotografia lotnicza wykonywana w celach topograficznych lub kartograficznych z określoną dokładnością. Może być strategiczna lub taktyczna. 26/2/98

air picket / avion piquet-radar**aerial picket**

An airborne early warning aircraft positioned primarily to detect, report and track approaching enemy aircraft or missiles and to control intercepts.

1/8/76

air plot¹ / graphique de navigation aérienne par rapport à l'air¹

A continuous plot used in air navigation of a graphic representation of true headings steered and air distances flown. 1/2/73

air plot² / graphique de navigation aérienne par rapport à l'air²

A continuous plot of the position of an airborne object represented graphically to show true headings steered and air distances. 1/2/73

air plot³ / plot air

Within ships, a display which shows the positions and movements of an airborne object relative to the plotting ship. 1/2/73

air-portable / aéroportable

An adjective used to describe materiel or equipment which, loaded either internally or externally, can be transported by air with no more than minor dismantling and reassembling by the user unit.

Note: the type of aircraft must be specified to indicate the degree of air portability. 1/10/01

air position / position air**no-wind position**

The calculated position of an aircraft assuming no wind effect. 1/2/73

air priorities committee / comité de priorités aériennes

A committee set up to determine the priorities of passengers and cargo.

1/2/73

posterunek powietrzny

Statek powietrzny wczesnego ostrzegania rozmieszczony na pozycji, z podstawowym zadaniem wykrycia, zameldowania i śledzenia zbliżającego się statku powietrznego lub pocisku raketowego przeciwnika oraz kierowania przechwytywaniem. 20/3/13

wykres lotniczy¹

Ciągłe zobrazowanie sytuacji powietrznej, wykorzystywane w nawigacji lotniczej, będące graficzną reprezentacją rzeczywistych kursów i przebytych odległości. 20/3/13

wykres lotniczy²

Ciągłe zobrazowanie pozycji obiektu powietrznego, prezentujące w formie graficznej jego rzeczywisty kurs i przebytą w powietrzu odległość. 20/3/13

nakres lotniczy

Na okrętach, zobrazowanie przedstawiające pozycje i ruch obiektu powietrznego przemieszczającego się względem okrętu prowadzącego obserwację. 20/3/13

przystosowany do przenoszenia drogą powietrzną

Pojęcie określające uzbrojenie i sprzęt wojskowy nadające się do transportu drogą powietrzną po załadunku do wewnątrz lub umocowaniu na zewnątrz statku powietrznego, oraz wykonaniu niewielkiego demontażu i ponownego montażu w ramach możliwości jednostki użytkownika.

Uwaga: Należy określić rodzaj statku powietrznego w celu wskazania stopnia przystosowania do przenoszenia drogą powietrzną. 4/4/02

pozycja w powietrzu**pozycja bez uwzględnienia poprawki na wiatr**

Obliczona pozycja statku powietrznego zakładająca brak wpływu wiatru. 26/2/98

komisja ds. priorytetów transportu lotniczego

Komisja powoływana w celu określenia kolejności transportu pasażerów i ładunku. 26/2/98

air reconnaissance / reconnaissance aérienne**aerial reconnaissance****AR¹**

The collection of information of intelligence interest either by visual observation from the air or through the use of airborne sensors. 1/3/81

rozpoznanie powietrzne**AR¹**

Pozyskiwanie informacji rozpoznawczych przez prowadzenie obserwacji wzrokowej z powietrza lub zastosowanie sensorów instalowanych na platformach powietrznych. 29/4/10

air route / route aérienne**AR²**

The navigable airspace between two points, identified to the extent necessary for the application of flight rules. 1/2/73

droga lotnicza**AR²**

Przestrzeń powietrzna wyznaczona pomiędzy dwoma punktami i określona w zakresie niezbędnym do stosowania przepisów ruchu lotniczego. 29/4/10

airspace control / contrôle de l'espace aérien**AC²****ASC (admitted)**

The implementation and coordination of the procedures governing airspace planning and organization in order to minimize risk and allow for the efficient and flexible use of airspace. 22/6/04

kontrola przestrzeni powietrznej**AC²****ASC (dopuszczalny)**

Wdrożenie i koordynacja procedur planowania, organizowania i zarządzania przestrzenią powietrzną w celu minimalizacji ryzyka i zapewnienia sprawnego oraz elastycznego wykorzystania przestrzeni powietrznej. 28/6/05

airspace control area / zone de contrôle de l'espace aérien

Airspace which is laterally defined by the boundaries of the area of operations. The airspace control area may be subdivided into airspace control sub-areas. 1/3/81

obszar kontroli przestrzeni powietrznej

Przestrzeń powietrzna, jednoznacznie określona granicami rejonu działań. Obszar kontroli przestrzeni powietrznej może być podzielony na podobszary kontroli przestrzeni powietrznej. 27/2/13

airspace control authority / autorité de contrôle de l'espace aérien**ACA**

The commander designated to assume overall responsibility for the operation of the airspace control system in his or her assigned area. 22/6/04

organ kontroli przestrzeni powietrznej**ACA**

Dowódca wyznaczony do sprawowania pełnej odpowiedzialności za system kontroli w wyznaczonym obszarze przestrzeni powietrznej. 3/3/09

airspace control boundary / limite de contrôle de l'espace aérien

The lateral limits of an airspace control area, airspace control sub-area, high-density airspace control zone or airspace restricted area. 1/3/81

granice kontroli przestrzeni powietrznej

Boczne ograniczenia obszaru kontroli przestrzeni powietrznej, podobszaru kontroli przestrzeni powietrznej, strefy kontroli przestrzeni powietrznej o dużym zagęszczeniu ruchu lub obszaru zastrzeżonego przestrzeni powietrznej. 26/2/98

airspace control system / système de contrôle de l'espace aérien**ACS²**

An arrangement of those organizations, personnel, policies, procedures and facilities required to perform airspace control functions. 1/9/81

airspace restrictions / restrictions de l'espace aérien

Special restrictive measures applied to segments of airspace of defined dimensions. 1/7/80

airspace warning area

Preferred term: danger area.

air staging unit / service d'escale aérienne

A unit situated at an aerodrome and concerned with reception, handling, servicing and preparation for departure of aircraft and control of personnel and cargo. 1/12/93

air station / point de prise de vue exposure station

In photogrammetry, the point in space occupied by the camera lens at the moment of exposure. 1/9/74

air strip / bande d'atterrissage

An unimproved surface which has been adapted for take-off or landing of aircraft, usually having minimum facilities.. 1/2/73

air superiority / supériorité aérienne AS¹

That degree of dominance in the air battle of one force over another which permits the conduct of operations by the former and its related land, sea and air forces at a given time and place without prohibitive interference by the opposing force. 1/2/73

air supply / ravitaillement par air

The delivery of cargo by airdrop or air landing. 1/2/73

system kontroli przestrzeni powietrznej ASCS**ACS² (dopuszczalny)**

Jednostki, personel, zasady, procedury i urządzenia konieczne do realizacji zadań związanych z kontrolą przestrzeni powietrznej. 29/4/10

ograniczenia korzystania z przestrzeni powietrznej

Specjalne środki ograniczające, mające zastosowanie do części przestrzeni powietrznej o określonych rozmiarach. 26/2/98

niebezpieczny obszar przestrzeni powietrznej

> *Termin zalecany: danger area.* 26/2/98

lotniskowa jednostka obsługi

Jednostka umiejscowiona na lotnisku, odpowiedzialna za przyjmowanie, obsługę i przygotowanie do wylotu statków powietrznych oraz kontrolę personelu i ładunku. 22/5/13

punkt powietrzny

W fotogrametrii punkt w przestrzeni zajmowany przez obiektyw kamery w momencie ekspozycji. 26/2/98

lądowisko

Nieulepszona nawierzchnia przystosowana do startów i lądowań statków powietrznych, zwykle wyposażona w minimum urządzeń i obiektów pomocniczych. 27/2/13

przewaga w powietrzu AS¹

Stopień dominacji w działaniach powietrznych jednych sił nad innymi, który pozwala siłom lądowym, morskim i powietrznym na prowadzenie działań w określonym czasie i miejscu bez istotnego przeciwdziałania ze strony sił powietrznych przeciwnika. 29/4/10

zaopatrywanie z powietrza

Dostarczanie ładunków za pomocą zrzutów lub przez desantowanie z pokładu statku powietrznego po przyziemieniu. 13/11/13

air support / appui aérien

All forms of support given by air forces on land or sea. 1/2/73

air support operations centre / centre d'opérations d'appui aérien**ASOC**

An agency of a tactical air control system collocated with a corps headquarters or an appropriate land force headquarters, which coordinates and directs close air support and other tactical air support. 1/1/83

air supremacy / maîtrise de l'air

That degree of air superiority wherein the opposing air force is incapable of effective interference. 1/2/73

air surface zone / zone air-surface

A restricted area established for the purpose of preventing friendly surface vessels and aircraft from being fired upon by friendly forces and for permitting antisubmarine operations, unrestricted by the operation of friendly submarines. 25/9/98

air surveillance / surveillance aérienne

The systematic observation of air space by electronic, visual or other means, primarily for the purpose of identifying and determining the movements of aircraft and missiles, friendly and enemy, in the airspace under observation. 1/2/73

air surveillance officer / officier de surveillance aérienne

An individual responsible for coordinating and maintaining an accurate, current picture of the air situation within an assigned airspace area. 1/1/83

air survey photography

Preferred term: air cartographic photography.

wsparcie lotnicze

Wszelkie formy wsparcia udzielanego przez siły powietrzne na morzu i lądzie. 7/12/10

centrum operacji wsparcia lotniczego ASOC

Komórka organizacyjna systemu koordynacji taktycznych operacji powietrznych umiejscowiona przy stanowisku dowodzenia korpusu wojsk lądowych lub równorzędnym, która koordynuje i kieruje bezpośrednim wsparciem lotniczym oraz pozostałymi operacjami wsparcia lotniczego. 24/4/13

panowanie w powietrzu

Stopień przewagi w powietrzu uniemożliwiający siłom powietrznym przeciwnika podjęcie skutecznego przeciwdziałania. 7/6/01

strefa powietrzno-nawodna

Ograniczony obszar ustanowiony w celu zapobiegania prowadzeniu ognia przez siły własne do własnych statków powietrznych i okrętów nawodnych oraz w celu umożliwienia prowadzenia działań przeciw okrętom podwodnym, nie ograniczanych działaniem własnych okrętów podwodnych. 7/6/01

obserwacja przestrzeni powietrznej

Systematyczna obserwacja wzrokowa oraz za pomocą urządzeń elektronicznych i innego typu, prowadzona przede wszystkim w celu identyfikacji i określenia ruchów statków powietrznych i pocisków, własnych i przeciwnika, w obserwowanej przestrzeni powietrznej. 13/5/04

oficer nadzoru przestrzeni powietrznej

Osoba odpowiedzialna za koordynację i zapewnienie dokładnego, aktualnego obrazu sytuacji powietrznej w przydzielonym obszarze przestrzeni powietrznej. 24/4/13

lotnicza fotografia topograficzna

>Termin zalecany: air cartographic photography. 26/2/98

air terminal / aérogare

An installation on an aerodrome with facilities for loading and unloading aircraft and processing traffic (passengers, baggage, cargo and mail). 1/7/87

air-to-air missile / missile air-air**AAM**

An air-launched missile for use against air targets. 22/1/10

air-to-ground missile / missile air-sol**AGM**

An air-to-surface missile used against ground targets. 4/2/11

air-to-surface missile / missile**air-surface****ASM**

An air-launched missile for use against surface targets. 26/8/09

air traffic / circulation aérienne

All aircraft in flight or operating on the manoeuvring area of an aerodrome. [ICAO] 1/10/01

air traffic control centre / centre du contrôle de la circulation aérienne**ATCC**

A unit combining the functions of an area control centre and a flight information centre. 1/2/73

air traffic control clearance / autorisation du contrôle de la circulation aérienne

Authorization by an air traffic control authority for an aircraft to proceed under specified conditions. 1/2/73

air traffic control service / service du contrôle de la circulation aérienne

A service provided for the purpose of:

- a. preventing collisions:
 - (1) between aircraft;
 - (2) on the manoeuvring area between aircraft and obstructions; and
- b. expediting and maintaining an orderly flow of air traffic. 1/11/80

terminal lotniczy

Część infrastruktury lotniska, wyposażona w urządzenia do załadunku i rozładunku statków powietrznych oraz obsługi ruchu lotniczego (pasażerów, bagażu, ładunków i poczty). 24/4/13

pocisk raketowy powietrze-powietrze**AAM**

Wystrzeliwany w powietrzu pocisk raketowy, używany do zwalczania celów powietrznych. 20/10/10

pocisk raketowy powietrze-ziemia**AGM**

Pocisk raketowy wystrzeliwany z powietrza, używany do zwalczania celów naziemnych. 9/11/11

pocisk raketowy powietrze-woda**ASM**

Pocisk raketowy wystrzeliwany z powietrza, używany do zwalczania celów nawodnych. 9/11/11

ruch lotniczy

Ruch wszelkich statków powietrznych podczas lotu lub wykonywania manewrów w rejonie manewrowym lotniska. [ICAO] 9/5/02

centrum kontroli ruchu lotniczego**ATCC**

Jednostka łącząca funkcje kontroli obszaru oraz informacji o ruchu lotniczym. 18/10/12

zezwolenie kontroli ruchu lotniczego

Zezwolenie wydawane przez organa kontroli ruchu lotniczego dla statku powietrznego do wykonywania lotów w określonych warunkach. 26/2/98

służba kontroli ruchu lotniczego

Służba powołana w celu:

- a. zapobiegania kolizjom:
 - (1) pomiędzy statkami powietrznymi,
 - (2) statków powietrznych z obiektami znajdującymi się na polu naziemnego ruchu statków powietrznych;
- b. kierowania i właściwego utrzymania ruchu lotniczego. 22/5/13

air-transportable / aérotransportable

An adjective used to describe materiel or equipment which can be transported by air, but which requires dismantling and reassembling beyond the capabilities of the user unit. 1/10/01

air transportable unit / unité aérotransportable

A unit, other than airborne, whose equipment is adapted for air movement. 1/2/73

air transport allocations board / bureau d'allocations de transports aériens

The joint agency responsible within the theatre for the establishment of airlift priorities and for space allocation of available aircraft capabilities allotted to the theatre. 1/2/73

air transported force / force transportée par air

A force which is moved by air. 1/2/73

air transport liaison officer / officier de liaison de transport par air

An officer attached for air transport liaison duties to a headquarters or unit. 1/2/73

air transport liaison section / section de liaison de transport aérien

A sub-unit of the movement control organization deployed to aerodromes and responsible for the control of service movement at the aerodrome in connection with air movement operations and exercises. 1/2/73

air transport operations / opérations de transport aérien

1/2/73

air trooping / aérotransport de personnel

The non-tactical air movement of personnel. 1/2/73

airway / voie aérienne

A control area or portion thereof established in the form of a corridor marked with radio navigational aids. 1/2/73

przystosowany do transportu drogą powietrzną

Pojęcie określające uzbrojenie i sprzęt wojskowy nadające się do transportu drogą powietrzną, ale wymagające demontażu i ponownego montażu wykraczającego poza możliwości jednostki użytkownika. 4/4/02

jednostka przystosowana do transportu drogą powietrzną

Jednostka inna niż powietrznodesantowa, której sprzęt jest przystosowany do transportu drogą powietrzną. 26/2/98

komisja przydziału środków transportu lotniczego

Połączona agencja odpowiedzialna w ramach teatru działań za ustalanie priorytetów transportu lotniczego oraz przydział przestrzeni ładunkowej w przydzielonych do niego statkach powietrznych. 26/2/98

siły transportowane drogą powietrzną

Siły przemieszczane drogą powietrzną. 3/10/02

oficer łącznikowy transportu lotniczego

Oficer przydzielony do danego sztabu lub jednostki celem pełnienia obowiązków związanych z utrzymywaniem kontaktów z transportem lotniczym. 26/2/98

sekcja łącznikowa transportu lotniczego

Pododdział organizacji kontroli ruchu rozmieszczony na lotniskach i odpowiedzialny za kontrolę obsługi ruchu na lotniskach łącznie z operacjami transportowymi oraz ćwiczeniami. 26/2/98

operacje transportu powietrznego

22/9/99

transport powietrzny żołnierzy

Transport personelu drogą powietrzną nie związany z działaniami taktycznymi. 26/2/98

korytarz powietrzny

Obszar kontroli lub jego część, mająca postać korytarza, oznaczona środkami radionawigacyjnymi. 26/2/98

airworthiness / navigabilité

The ability of an aircraft or other airborne equipment or system to operate in flight or on the ground without significant hazard to aircrew, ground crew, passengers or other third parties. MCASB 5/8/14

alert state / état d'alerte

[C-M(2002)50]

A level of preparedness characterized by the measures taken for protection, deterrence, defence and confidence.

[MCTB]

Note: In NATO, the alert states are ALPHA, BRAVO, CHARLIE and DELTA in ascending order of gravity.

[C-M(2002)50] 30/6/17

alerting service / service d'alerte

A service provided to notify appropriate organizations regarding aircraft in need of search and rescue aid, and assist such organizations as required. 1/2/73

alighting area / aire d'amerrissage

A specified surface, reserved for vehicles that depend upon water surfaces for their landing. 1/2/73

alignment¹ / alignement¹

The bearing of two or more conspicuous objects (such as lights, beacons, etc.) as seen by an observer. 1/2/73

alignment² / alignement²

Representation of a road, railway, etc., on a map or chart in relation to surrounding topographic detail. 1/2/73

Alliance airspace / espace aérien de l'Alliance

NATO airspace and any airspace area where NATO may conduct operations, as agreed by the Council. 4/5/12

Allied commander

Preferred term: NATO commander.

zdatność do lotu

Zdolność statku powietrznego, innego sprzętu powietrznodesantowego lub systemu do działania w powietrzu lub na powierzchni ziemi, nie stwarzająca znaczącego zagrożenia dla załogi statku powietrznego, obsługi naziemnej, pasażerów lub osób trzecich. 10/5/16

stan gotowości

[C-M(2002)50]

Poziom przygotowania charakteryzowany przez środki podejmowane w celu zapewnienia ochrony, odstraszania, obrony oraz pewności.

[MCTB]

Uwaga: W NATO stany gotowości to ALPHA, BRAVO, CHARLIE i DELTA w kolejności rosnącej. 25/10/18

służba alarmowa

Służba przeznaczona do powiadamiania właściwych organów o statkach powietrznych, wymagających pomocy w formie operacji poszukiwawczo-ratowniczych oraz w razie potrzeby wspierania takich organów. 2/12/08

obszar wodowania statku powietrznego

Określona powierzchnia, zarezerwowana dla środków latających, których lądowanie odbywa się na powierzchni wody. 26/2/98

dowiązanie

Namiar na dwa lub więcej widocznych obiektów (takich jak światła, radiolatarnie, etc.) widzianych przez obserwatora. 26/2/98

wykreślenie

Przedstawienie drogi, linii kolejowej, etc., na planie lub mapie w stosunku do otaczających elementów topograficznych. 26/2/98

przestrzeń powietrzna sojuszu

Przestrzeń powietrzna NATO i każda inna przestrzeń powietrzna, w której NATO może prowadzić działania zgodnie z decyzją Rady Północnoatlantyckiej. 24/6/13

dowódca sił Sojuszu

> Termin zalecany: NATO commander. 26/2/98

Allied joint operation / opération interarmées interalliée

An operation carried out by forces of two or more NATO nations, in which elements of more than one service participate. 16/7/99

allocation / attribution des ressources

The translation of the apportionment into total numbers of sorties by aircraft type available for each operation or mission. 16/7/99

allotment / détachement pour emploi

The temporary change of assignment of tactical air forces between subordinate commands. The authority to allot is vested in the commander having operational command. 1/6/81

allowable load / charge offerte

The total load that an aircraft can transport over a given distance taking into account weight and volume. 1/6/84

all-source intelligence / renseignement de toutes sources

Intelligence produced using all available sources and agencies. 1/12/90

all weather air defence fighter / chasseur de défense aérienne tout temps

A fighter aircraft with equipment and weapons which enable it to engage airborne targets in all weather conditions, day and night. 1/10/84

alternate aerodrome / aérodrome de dégagement

An aerodrome specified in the flight plan to which a flight may proceed when it becomes inadvisable to land at the aerodrome of intended landing. An alternate aerodrome may be the aerodrome of departure. [ICAO Lexicon; Doc 9294/5 Vol II, 1985] 1/7/93

alternate escort operating base / base de remplacement pour escorteurs

A base providing the facilities and activities required for the support of escort units for short periods. 1/2/73

operacja połączona Sojuszu

Działania prowadzone przez siły dwóch lub więcej państw NATO, w których zaangażowane są elementy więcej niż jednego rodzaju sił zbrojnych. 5/4/01

przydział zasobów

Przełożenie podziału wysiłku na całkowitą liczbę lotów bojowych statków powietrznych według typów, dostępnych dla każdej operacji lub zadania. 8/11/01

przydział sił

Tymczasowa zmiana podległości dowodzonych jednostek sił powietrznych szczebla taktycznego. Prawo do takiej zmiany posiada dowódca mający uprawnienia do dowodzenia operacyjnego. 17/5/11

ładowność całkowita

Dopuszczalny ładunek, który statek powietrzny może przetransportować na daną odległość, z uwzględnieniem jego wagi i objętości. 17/5/11

wywiad ze wszystkich źródeł, rozpoznanie ze wszystkich źródeł

Wywiad/rozpoznanie prowadzone z użyciem wszystkich dostępnych źródeł i agencji. 5/7/01

uniwersalny myśliwski samolot obrony powietrznej

Samolot wyposażony w sprzęt i uzbrojenie umożliwiające mu przechwytywanie celów powietrznych we wszystkich warunkach pogodowych, w dzień i w nocy. 24/4/13

lotnisko zapasowe

Lotnisko określone w planie lotu, na którym może odbyć się lądowanie, kiedy nie zaleca się lądowania na lotnisku przeznaczenia. Lotniskiem zapasowym może być lotnisko wylotu. [ICAO Lexicon, Doc 9294/5 Vol II, 1985] 24/4/13

zastępcza baza operacyjna eskorty

Baza zapewniająca urządzenia i zdolności niezbędne do wsparcia przez krótki czas jednostek eskortujących. 30/3/10

alternate water terminal / terminus maritime auxiliaire

A water terminal with facilities for berthing from two to five ships simultaneously at wharves and/or working anchorages, located within sheltered coastal waters, adjacent to reliable highway and/or rail transportation nets. It covers a relatively small area and is located away from population centres. The scope of operation is such that it is not designated a probable nuclear target. 1/2/73

altimeter / altimètre

An instrument which measures vertical distance with respect to a reference level. 1/11/92

altitude / altitude

Alt.

The vertical distance of a level, a point or an object considered as a point, measured from mean sea level. 1/2/73

altitude acclimatization / accoutumance à l'altitude

A slow physiological adaptation from prolonged exposure to significantly reduced atmospheric pressure. 1/2/73

altitude chamber

Preferred term: hypobaric chamber.

altitude datum / référence d'altitude

The arbitrary level from which vertical displacement is measured. The datum for height measurement is the terrain directly below the aircraft or some specified datum; for pressure-altitude, the level at which the atmospheric pressure is 29.92 inches of mercury (1013.2 m.bs); and for true altitude, mean sea level. 1/2/73

altitude delay / retard de suppression d'écho proche

Synchronization delay introduced between the time of transmission of the radar pulse and the start of the trace on the indicator, for the purpose of eliminating the altitude hole on the plan position indicator-type display. 1/2/73

zastępczy terminal morski

Terminal morski z infrastrukturą umożliwiającą jednoczesne cumowanie od dwóch do pięciu okrętów przy nabrzeżu i/lub na kotwicznikach przeładunkowych, znajdujących się w obrębie chronionych wód przybrzeżnych, przyległych do sieci transportu drogowego i/lub kolejowego. Obejmuje on stosunkowo niewielki obszar i jest umiejscowiony z dala od terenów zamieszkałych. Z jego roli wynika, że nie jest przewidziany jako prawdopodobny cel ataku nuklearnego. 17/5/11

wysokościomierz

Przyrząd mierzący odległość pionową względem poziomu odniesienia. 11/3/14

wysokość bezwzględna

Alt.

Odległość pionowa płaszczyzny, punktu lub przedmiotu rozpatrywanego jako punkt, mierzona od średniego poziomu morza. 3/3/09

aklimatyzacja wysokościowa

Powolna fizjologiczna adaptacja po wydłużonym okresie pobytu w znacznie zmniejszonym ciśnieniu atmosferycznym. 26/2/98

komora ciśnieniowa

>Termin zalecany: hypobaric chamber. 26/2/98

wysokość odniesienia

Poziom odniesienia, od którego mierzy się przemieszczenie pionowe. Poziomym odniesienia do pomiaru wysokości jest teren leżący bezpośrednio pod statkiem powietrznym lub pewien określony poziom odniesienia; dla wysokości ciśnieniowej, poziom, na którym ciśnienie atmosferyczne wynosi 29,92 cala słupka rtęci (1013,2 m.bs); dla wysokości bezwzględnej, jest to średni poziom morza. 7/12/10

opóźnienie wskazań wysokości

Opóźnienie synchronizacji wprowadzane pomiędzy czasem nadawania impulsu radarowego i początkiem wskazań wskaźnika, wprowadzane w celu eliminacji wysokości ślepej na wskaźnikach określających położenie poziome. 26/2/98

altitude hole / cône mort**altitude slot** (admitted)

The blank area at the origin of a radial display, on a radar tube presentation, the centre of the periphery of which represents the point on the ground immediately below the aircraft. In side-looking airborne radar, this is known as the altitude slot. 1/12/74

altitude slot

Preferred term: altitude hole

altitude tint

Preferred term: hypsometric tinting.

ammunition lot / lot de munitions

A quantity of homogeneous ammunition, identified by a unique lot number, which is manufactured, assembled or renovated by one producer under uniform conditions and which is expected to function in a uniform manner. 1/2/88

amphibious assault / assaut amphibie

The principal type of amphibious operation which involves establishing a force on a hostile or potentially hostile shore. 1/10/01

amphibious assault area

Preferred term: landing area¹.

amphibious chart / carte pour opérations amphibies

A special naval chart designed to meet special requirements for landing operations and passive coastal defence, at a scale of 1:25,000 or larger, and showing foreshore and coastal information in greater detail than a combat chart. 1/8/79

amphibious command ship / navire de commandement amphibie

A naval ship from which a commander exercises control in amphibious operations. 1/2/73

wysokość ślepa

Szczelina wysokościowa (dopuszczalny)

Ślepy obszar znajdujący się na początku podstawy czasu dla zobrazowań na lampie radaroskopowej, którego środek obrysu reprezentuje punkt na powierzchni ziemi znajdujący się bezpośrednio pod statkiem powietrznym. W lotniczych radarach obserwacji bocznej, znany jest jako szczelina wysokościowa. 26/2/98

szczelina wysokościowa

>Termin zalecany: altitude hole

zaciemnienie wysokości

>Termin zalecany: hypsometric tinting. 26/2/98

partia amunicji

Ilość jednorodnej amunicji identyfikowana za pomocą charakterystycznego numeru serii, która jest wytwarzana, montowana lub odnawiana w ustalonych warunkach przez jednego producenta i która powinna działać w jednakowy sposób. 18/9/12

desant morski

Zasadniczy rodzaj morskich działań desantowych polegający na usadowieniu sił własnych na brzegu wrogim lub potencjalnie wrogim. 9/5/02

rejon wysadzania desantu morskiego

>Termin zalecany: landing area¹. 9/5/02

mapa operacji desantowej

Mapa morska odpowiadająca wymogom operacji desantowych i biernej obrony wybrzeża, wykonana w skali 1:25.000 lub większej, zawierająca dokładniejsze dane o przybrzeżu i odcinku wybrzeża niż mapa bojowa. 12/6/02

okręt desantowy dowodzenia

Okręt, z którego dowódca sprawuje kontrolę nad przebiegiem morskich działań desantowych. 9/5/02

amphibious control group / groupe de contrôle amphibie

Personnel, ships and craft designated to control the waterborne ship-to-shore movement in an amphibious operation. 1/2/73

amphibious demonstration / démonstration amphibie

A type of amphibious operation conducted for the purpose of deceiving the enemy by a show of force with the expectation of deluding the enemy into a course of action unfavourable to him. 1/7/83

amphibious force¹ / force amphibie¹

A naval force and landing force, together with supporting forces that are trained, organized and equipped for amphibious operations. 1/2/73

amphibious force² / force amphibie²

In naval usage, the administrative title of the amphibious type command of a fleet. 1/2/73

amphibious group / groupement amphibie

A command within the amphibious force, consisting of the commander and his staff, designed to exercise operational command of assigned units in executing all phases of division-size amphibious operation. 13/12/99

amphibious lift / capacité de transport amphibie

The total capacity of assault shipping utilized in an amphibious operation, expressed in terms of personnel, vehicles, and measurement or weight tons of supplies. 1/2/73

grupa kierowania desantem morskim

Personel, okręty i środki desantowo-przeprawowe przeznaczone do kierowania przerzutem sił w relacji okręt - brzeg podczas desantu morskiego. 9/5/02

demonstracyjne morskie działania desantowe

Rodzaj morskich działań desantowych wykonywanych w celu wprowadzenia w błąd przeciwnika, poprzez pokaz siły w oczekiwaniu, że podejmie on działania dla niego niekorzystne. 9/5/02

siły desantowe¹

Siły marynarki wojennej i siły desantu, wraz z siłami wsparcia, odpowiednio wyszkolone, zorganizowane i wyposażone do prowadzenia działań desantowych. 9/5/02

siły desantowe²

Stosowana w marynarce wojennej nazwa do określenia dowództwa floty desantowej. 9/5/02

grupa dowodzenia desantem morskim

Element dowodzenia w strukturze sił desantowych, w skład, którego wchodzi dowódca i jego sztab, przeznaczony do sprawowania dowodzenia operacyjnego przydzielonymi jednostkami w czasie realizacji wszystkich faz działań desantowych realizowanych siłami dywizji. 9/5/02

zdolność transportowa desantu morskiego

Całkowita pojemność floty wykorzystywanej w morskiej operacji desantowej, wyrażona liczbą osób, pojazdów oraz kubaturą lub tonami zaopatrzenia. 12/6/02

amphibious objective area / zone des objectifs d'une opération amphibie**AOA**

A geographical area, delineated in the initiating directive, for purposes of command and control within which is located the objective(s) to be secured by the amphibious task force. This area must be of sufficient size to ensure accomplishment of the amphibious task force's mission and must provide sufficient area for conducting necessary sea, air and land operations. 1/7/83

amphibious operation / opération amphibie

A military operation launched from the sea by a naval and landing force embarked in ships or craft, with the principal purpose of projecting the landing force ashore tactically into an environment ranging from permissive to hostile. 14/10/02

amphibious raid / raid amphibie

A type of amphibious operation involving swift incursion into or temporary occupation of an objective followed by a planned withdrawal. 1/7/87

amphibious reconnaissance / reconnaissance amphibie

An amphibious landing conducted by minor elements, normally involving stealth rather than force of arms, for the purpose of securing information, and usually followed by a planned withdrawal. 1/10/80

amphibious task force / force opérationnelle amphibie**ATF**

A task organization of naval forces and a landing force, with their organic aviation and other supporting forces, formed for the purpose of conducting an amphibious operation. 17/1/05

amphibious transport group / groupe de transport amphibie

A subdivision of an amphibious task force, composed primarily of transport ships. 1/1/83

rejon operacji desantowej**AOA**

Obszar geograficzny, określony w zarządzeniu wstępnym dla celów dowodzenia, w którym znajdują się cele zespołu sił desantowych. Obszar ten musi być odpowiedniej wielkości, umożliwiającej wykonanie zadań przez zespół sił desantowych oraz zapewniać możliwość prowadzenia koniecznych działań morskich, powietrznych i lądowych. 9/5/02

morska operacja desantowa

Działania wojskowe prowadzone z morza przez siły marynarki wojennej i siły desantu z okrętów i środków desantowo-przeprawowych w celu przetranszowania sił desantu na brzeg do środowiska o charakterze od przyjaznego do wrogiego. 16/1/03

raid desantu morskiego

Rodzaj morskich działań desantowych obejmujących szybkie wtargnięcie do rejonu celu lub jego czasowe zajęcie i późniejsze planowane wycofanie. 9/5/02

rozpoznanie desantem morskim

Desant z użyciem mniejszych elementów sił w celu zdobycia informacji, realizowany zazwyczaj w sposób skryty, po którym zwykle następuje planowa ewakuacja. 9/5/02

desantowe siły zadaniowe**ATF**

Grupa zadaniowa wydzielona z sił morskich i desantowych, wraz z ich lotnictwem oraz elementami wsparcia, formowana w celu przeprowadzenia morskiej operacji desantowej. 24/4/13

grupa transportowa desantu morskiego

Pododdział zespołu sił desantowych składający się głównie z okrętów transportowych. 9/5/02

<p>amphibious vehicle / véhicule amphibie A wheeled or tracked vehicle capable of operating on both land and water. 1/2/73</p>	<p>amfibia Pojazd kołowy lub gąsienicowy zdolny do prowadzenia działań zarówno na lądzie, jak i w wodzie. 12/6/02</p>
<p>amphibious vehicle launching area / zone de mise à l'eau des véhicules amphibies An area, in the vicinity of and to seaward of the line of departure, to which landing ships proceed and launch amphibious vehicles. 1/2/73</p>	<p>rejon spuszczenia amfibii Rejon w pobliżu linii rozwinięcia i wychodzący od niej ku morzu, do którego wpływają okręty desantowe i spuszczaają amfibie. 12/6/02</p>
<p>amphibious withdrawal / repli amphibie A type of amphibious operation involving the extraction of forces by sea in naval ships or craft from a hostile or potentially hostile shore. 1/7/87</p>	<p>ewakuacja środkami desantowymi Rodzaj morskich działań desantowych polegających na wycofaniu sił z brzegu wrogiego lub potencjalnego wrogiego drogą morską, z użyciem okrętów lub innych środków desantowo-przeprawowych. 9/5/02</p>
<p>amplifying report <i>Preferred term: contact report.</i></p>	<p>meldunek poszerzony > <i>Termin zalecany: contact report.</i> 26/2/98</p>
<p>analysis¹ / analyse¹ The study of a whole by examining its parts and their interactions. Note: In the context of military forces, the hierarchical relationship in logical sequence is: assessment, analysis, evaluation, validation and certification. 2/3/07</p>	<p>analiza¹ Proces poznawczy całości polegający na zbadaniu jej elementów i ich wzajemnego oddziaływania. Uwaga: W odniesieniu do sił zbrojnych hierarchiczny układ pojęć przedstawia się następująco: szacowanie, analiza, ocena, walidacja i certyfikacja. 6/11/07</p>
<p>analysis² / analyse² In intelligence usage, a step in the processing phase of the intelligence cycle in which information is subjected to review in order to identify significant facts for subsequent interpretation. 1/9/91</p>	<p>analiza² W wywiadzie/rozpoznaniu element fazy przetwarzania informacji, w czasie, którego poddawana jest ona badaniu w celu określenia znaczących faktów i późniejszej ich interpretacji. 5/7/01</p>
<p>anchor <i>Preferred term: sinker.</i></p>	<p>kotwica > <i>Termin zalecany: sinker.</i> 26/2/98</p>
<p>anchor cable / câble de parachutage In air transport, a cable in an aircraft to which the parachute static lines or strops are attached. 1/3/82</p>	<p>lina desantowa W transporcie powietrznym, lina w statku powietrznym, do której mocuje się liny wyciągające spadochronu.</p>
<p>anchor line extension kit / prolongateur de câble de largage A device fitted to an aircraft equipped with removable clamshell doors to enable paratroopers to exit from the rear. 1/2/73</p>	<p>przedłużacz liny desantowej Urządzenie łączące linę desantową statku powietrznego z liną wyciągającą spadochronu, umożliwiające skoczkom spadochronowym bezpieczne oddzielenie się od statku powietrznego</p>

ancillary facilities / moyens d'appoint

Those facilities required to supplement existing facilities at any particular location to provide specific minimum requirements for support of the reinforcing forces. 21/11/96

angle of convergence / convergence oculaire

The angle subtended by the eyebase of an observer at the point of focus. 1/11/91

angle of depression¹ / angle de dépression¹

the angle in a vertical plane between the horizontal and a descending line. 1/3/79

angle of depression² / angle de dépression²**depression angle**

In air photography, the angle between the optical axis of an obliquely mounted air camera and the horizontal. 1/3/79

angle of safety / angle de sécurité safety angle

The minimum permissible angular clearance, at the gun, of the path of a projectile above the friendly troops. It is the angle of clearance corrected to insure the safety of the troops. 1/2/73

angle T / angle d'observation

In artillery and naval fire support, the angle formed by the intersection of the gun-target line and the observer-target line. 1/2/73

angular velocity sights / viseur à déplacement angulaire

A sighting system in which the correct release point is determined when the angular velocity of the target relative to the bomb aimer reaches a precomputed value. 1/12/76

annotated print / épreuve renseignée

A photograph on which interpretation details are indicated by words or symbols. 1/2/73

środki pomocnicze

Środki wymagane jako uzupełnienie środków istniejących w określonym miejscu w celu zapewnienia zdefiniowanych minimalnych wymogów wsparcia sił wzmocnienia. 11/1/01

kąt zbieżności

Kąt odpowiadający bazie oczu obserwatora w punkcie ogniskowania. 17/5/11

kąt pochylenia¹

Kąt określony w płaszczyźnie pionowej zawarty pomiędzy linią horyzontalną i opadającą. 8/4/04

kąt pochylenia²

W fotografii lotniczej, kąt zawarty pomiędzy osią optyczną kamery do zdjęć ukośnych a linią horyzontalną. 8/4/04

kąt bezpieczeństwa

Na przyrządach celowniczych działa, minimalny dopuszczalny prześwit katowy toru pocisku nad wojskami własnymi, korygowany w celu zapewnienia ich bezpieczeństwa. 17/5/11

kąt obserwacji**kąt T**

Przy wsparciu ogniowym artylerii lądowej i morskiej, kąt utworzony przez przecięcie linii celu oraz linii obserwator-cel. 17/5/11

celownik uwzględniający prędkość kątową

System celowniczy, w którym ustala się prawidłowy punkt zwolnienia, gdy prędkość kątowa celu względem celowniczego bomby osiągnie wcześniej wyliczoną wartość. 20/11/18

zdjęcie opisane

Fotografia, na której elementy interpretacyjne są określone za pomocą słów lub symboli. 13/5/04

annotation / annotation

A marking placed on imagery or drawings for explanatory purposes or to indicate items or areas of special importance. 1/2/73

antenna mine / mine à antennes

In naval mine warfare, a contact mine fitted with antennae which, when touched by a steel ship, set up galvanic action to fire the mine. 1/8/76

anti-air warfare / lutte antiaérienne**AAW**

Measures taken to defend a maritime force against attacks by airborne weapons launched from aircraft, ships, submarines and land-based sites. 13/12/99

antiarmour helicopter / hélicoptère**antichar****antitank helicopter**

A helicopter armed primarily for use in the destruction of armoured targets. 1/11/86

anticountermining device / dispositif**anti-contre-minage**

A device fitted in an influence mine designed to prevent its actuation by shock. 1/8/76

antihandling device / dispositif**antimanipulation**

A device intended to protect a mine and which is part of, linked to, attached to or placed under the mine and which activates the mine when an attempt is made to tamper with or otherwise intentionally disturb the mine. 14/10/02

antimateriel agent / agent antimatériel

A chemical or biological agent used to cause deterioration of, or damage to, selected materiel. MCJSB, 30/4/13

antiradiation missile / missile**antiradiations****ARM**

A missile which homes passively on a radiation source. 1/2/73

adnotacja

Znaki umieszczone na zobrazowaniu lub wykresie, wykonane w celu opisanie lub wskazania elementów albo obszarów specjalnego znaczenia. 13/5/04

mina antenowa

W morskich działaniach minowych, mina kontaktowa wyposażona w anteny, które w zetknięciu ze stalowym kadłubem okrętu, wywołują reakcję galwaniczną, powodującą odpalenie miny. 17/5/11

morska obrona powietrzna**AAW**

Środki podejmowane w celu zapewnienia obrony sił morskich przed atakiem powietrznym środków uzbrojenia odpalanych ze statków powietrznych, okrętów nawodnych i podwodnych oraz wyrzutni naziemnych. 1/3/01

śmigłowiec przeciwpancerny**śmigłowiec do zwalczania czołgów**

Uzbrojony śmigłowiec przystosowany głównie do niszczenia celów opancerzonych. 26/2/98

urządzenie przeciwdziałające**rozminowaniu**

Urządzenie zamontowane w minie niekontaktowej uniemożliwiającej jej pobudzenie wstrząsem. 17/5/11

mechanizm nieusuwalności

Element przeznaczony do ochrony miny, stanowiący jej część, połączony z nią, przymocowany do niej lub umieszczony pod nią, i który powoduje jej eksplozję w chwili podejmowania prób manipulowania miną lub celowego jej poruszenia w inny sposób.

czynnik neutralizujący sprzęt i środki**zaopatrzenia**

Środek chemiczny lub biologiczny wykorzystywany do pogorszenia parametrów lub zniszczenia wybranego sprzętu i środków zaopatrzenia. 11/3/14

pocisk raketowy naprowadzany na**źródło promieniowania****ARM**

Kierowany pocisk raketowy z pasywną głowicą naprowadzania na źródło promieniowania 7/12/10

**antirecovery device / dispositif
antirécupération****prevention of stripping equipment**

In naval mine warfare, any device in a mine designed to prevent an enemy discovering details of the working of the mine mechanism. 1/11/75

**antisubmarine action / action de lutte
anti-sous-marine**

An operation by one or more antisubmarine ships, submarines or aircraft, or a combination thereof, against a particular enemy submarine. 16/7/96

**antisubmarine barrier / barrage
anti-sous-marin²**

The line formed by a series of static devices or mobile units arranged for the purpose of detecting, denying passage to, or destroying hostile submarines. 1/2/73

**antisubmarine carrier group / groupe
anti-sous-marin avec porte-avions
hunter-killer group (admitted)**

A formed group of ships consisting of one or more antisubmarine carriers and a number of escort vessels whose primary mission is to detect and destroy submarines. Such groups may be employed in convoy support or hunter/killer roles. 1/2/73

**antisubmarine minefield / champ de
mines anti-sous-marins**

A field laid specifically against submarines. It may be laid shallow and be unsafe for all craft, including submarines, or laid deep with the aim of being safe for a surface ships. 1/3/77

**antisubmarine patrol / barrage
anti-sous-marin¹**

The systematic and continuing investigation of an area or along a line to detect or hamper submarines, used when the direction of submarine movement can be established. 1/2/73

**urządzenie zabezpieczające przed
demonażem**

W morskich działaniach minowych, urządzenie zamontowane w minie, przeciwdziałające odkryciu przez przeciwnika szczegółów działania mechanizmu miny. 17/5/11

zwalczanie okrętu podwodnego, ZOP

Działania prowadzone przez jeden okręt lub więcej okrętów zwalczania okrętów podwodnych (ZOP), okręty podwodne ZOP lub statki powietrzne ZOP albo ich kombinację, przeciwko określonemu okrętowi podwodnemu przeciwnika. 1/3/01

bariera przeciw okrętom podwodnym

Linia sformowana przez ciąg nieruchomych urządzeń lub poruszających się jednostek, utworzona w celu wykrywania, uniemożliwiania przejścia, lub niszczenia okrętów podwodnych przeciwnika. 17/5/11

**lotniskowcowa grupa zwalczania okrętów
podwodnych
grupa okrętów do zwalczania okrętów
podwodnych (dopuszczalny)**

Sformowana grupa okrętów składająca się z jednego lub wielu lotniskowców zwalczania okrętów podwodnych i kilku jednostek eskorty, których zasadniczym zadaniem jest wykrywanie i niszczenie okrętów podwodnych. Grupa może spełniać zadanie wsparcia konwoju lub też rolę pościgowo-niszczącą. 17/5/11

**pole minowe przeciw okrętom
podwodnym**

Pole minowe ustawione specjalnie przeciw okrętom podwodnym. Może być ustawione bardzo płytko i stanowić niebezpieczeństwo dla wszystkich środków, łącznie z okrętami podwodnymi lub głęboko w celu nie stwarzania zagrożenia okrętom nawodnym. 17/5/11

**patrol sił zwalczania okrętów
podwodnych**

Systematyczne i ciągłe przeszukiwanie rejonu lub rubieży działania okrętów podwodnych prowadzone w celu ich wykrycia lub uniemożliwienia prowadzenia skutecznych działań, stosowane kiedy można ustalić kurs generalny okrętów podwodnych przeciwnika. 17/5/11

antisubmarine screen / écran**anti-sous-marin**

An arrangement of ships and/or aircraft for the protection of a screened unit against attack by a submarine. 1/2/73

antisubmarine search / recherche**anti-sous-marine**

Systematic investigation of a particular area for the purpose of locating a submarine known or suspected to be somewhere in the area. Some types of search are also used in locating the position of a distress incident. 1/2/73

antisubmarine support operation /**opération de soutien anti-sous-marin**

An operation conducted by an antisubmarine force in the area around a force or convoy, in areas through which the force or convoy is passing, or in defence of geographic areas. Support operations may be completely coordinated with those of the force or convoy, or they may be independent operations coordinated only to the extent of providing operational intelligence and information. 1/2/73

antisubmarine warfare / lutte anti-sous-marine**ASW**

Operations conducted with the intention of denying the enemy the effective use of their submarines. 26/8/09

antisubmarine warfare free area / zone d'action anti-sous-marine libre**ASWFA**

In naval warfare, a waterspace management area in which no friendly submarines are operating and in which there are no restrictions on the use of antisubmarine weapons. 22/1/10

zasłona przed atakiem okrętu**podwodnego**

Szyk okrętów i/lub statków powietrznych celem ochrony osłanianej jednostki przed atakiem okrętu podwodnego. 17/5/11

poszukiwanie okrętu podwodnego

Systematyczne przeszukiwanie wyznaczonego rejonu w celu lokalizacji okrętu podwodnego, którego obecność stwierdzono lub przypuszcza się, że znajduje się on w danym rejonie. Czasami poszukiwanie okrętu podwodnego stosowane jest również w celu lokalizacji okrętu podwodnego znajdującego się w niebezpieczeństwie. 17/5/11

wsparcie działań przeciw okrętom podwodnym

Działania prowadzone przez siły zwalczania okrętów podwodnych w rejonie wokół sił głównych lub wokół konwoju, przez który siły te lub konwój przechodzą, albo w celu obrony określonego obszaru geograficznego. Wsparcie działań może być całkowicie koordynowane przez dowództwo sił głównych lub dowództwo konwoju, może także być działaniem prowadzonymi niezależnie i koordynowanym jedynie w zakresie wymiany informacji rozpoznawczej. 17/5/11

zwalczanie okrętów podwodnych ASW

Operacje prowadzone z zamiarem uniemożliwienia przeciwnikowi efektywnego użycia jego okrętów podwodnych. 6/10/09

rejon zwalczania okrętów podwodnych, rejon ZOP**ASWFA**

W działaniach bojowych na morzu, rejon zarządzania przestrzenią wodną, na którym nie działają własne okręty podwodne i na którym działania własnych sił ZOP mogą być prowadzone bez ograniczeń. 20/10/10

antisubmarine warfare pouncer operation / opération de renforcement de l'écran anti-sous-marin pouncer operation

The stationing of a screening ship or antisubmarine warfare aircraft between the screen and main body to strengthen the antisubmarine defence in the direction of advance of the formation. Note: that ship or aircraft is considered part of the antisubmarine screen. 4/10/00

antisurface air operation / opération aérienne antisurface

An air operation conducted in an air/sea environment against enemy surface forces. 1/3/82

antisweep device / dispositif antidrague

Any device incorporated in the mooring of a mine or obstructor, or in the mine circuits to make the sweeping of the mine more difficult. 1/11/75

antisweeper mine / mine antidragueur

A mine which is laid or whose mechanism is designed or adjusted with the specific object of damaging mine countermeasures vessels. 1/11/75

antitank helicopter

Preferred term: antiarmour helicopter.

antitank mine / mine antichar

A mine designed to immobilize or destroy a tank. 1/2/73

antivignetting filter / filtre compensateur

A filter bearing a deposit which is graduated in density to correct for the uneven illumination given by certain lenses, particularly wide-angle types. 1/2/73

antiwatching device / dispositif anti-repérage

A device fitted in a moored mine which causes it to sink should it watch, so as to prevent the position of the mine or minefield being disclosed. 1/11/75

działania osłonowe w walce z okrętami podwodnymi

Rozmieszczanie okrętu ze składu sił ochrony lub statku powietrznego ZOP na pozycji pomiędzy okrętami ochrony a jednostkami sił głównych w celu wzmocnienia obrony przed okrętami podwodnymi na kierunku przejścia ugrupowania. Uwaga: niniejszy okręt lub statek powietrzny uważany jest za element obrony przed okrętami podwodnymi. 1/3/01

operacja powietrzna przeciw siłom nawodnym

Działania powietrzne prowadzone w środowisku morskim/powietrznym przeciw siłom nawodnym przeciwnika. 17/5/11

urządzenie przeciwtrałowe

Urządzenie dowolnego typu dołączone do minliny miny lub ochraniacza pola minowego, lub też włączone w układ miny, utrudniające trałowanie. 10/9/13

mina przeciwtrałowa

Mina ustawiona lub której mechanizm został skonstruowany lub ustawiony w celu niszczenia przeciwminowych jednostek pływających. 17/5/11

śmigłowiec do zwalczania czołgów

>Termin zalecany: antiarmour helicopter. 26/2/98

mina przeciwpancerna

Mina przeznaczona do unieruchomienia lub zniszczenia czołgu. 11/1/01

filtr redukujący winietowanie

Filtr o stopniowanej gęstości optycznej stosowany do korekcji nierównomierności oświetlenia powodowanego przez pewne obiektywy, szczególnie szerokokątne. 17/5/11

urządzenie zapobiegające wykryciu wzrokowemu miny

Urządzenie przymocowane do cumowanej miny, powodujące jej zatopienie w celu utrudnienia lokalizacji miny lub pola minowego. 17/5/11

**apparent precession / précession
apparente****apparent wander**

The apparent deflection of the gyro axis, relative to the earth, due to the rotating effect of the earth and not due to any applied force. 1/8/74

apparent wander

Preferred term: apparent precession.

apportionment / répartition

The quantification and distribution by percentage of the total expected effort, in relation to the priorities which are to be given to the various air operations in geographic areas for a given period. 9/5/00

appreciation of the situation

Preferred term: estimate of the situation.

**approach end of runway / entrée de
piste**

That end of the runway nearest to the direction from which the final approach is made. 18/12/97

approach lane / couloir d'approche

An extension of a boat lane from the line of departure toward the transport area. It may be terminated by marker ships, boats or buoys. 1/2/73

approach march / marche d'approche

Advance of a combat unit when direct contact with the enemy is imminent. Troops are fully or partially deployed. The approach march ends when ground contact with the enemy is made or when the attack position is occupied. 1/8/74

approach route / route d'approche

A route which joins a port to a coastal or transit route. 1/11/75

**precesja pozorna
wędrówka pozorna**

Pozorne odchylenie osi żyroskopu, względem osi ziemi, spowodowane obrotem ziemi, bez uwzględniania wpływu sił zewnętrznych. 17/5/11

wędrówka pozorna

> Termin zalecany: apparent precession.
17/5/11

podział wysiłku

Określenie wielkości całkowitego wysiłku i jego procentowy podział w odniesieniu do priorytetowych zadań, realizowanych w różnorodnych działaniach powietrznych, w określonym czasie i wskazanym rejonie geograficznym. 30/3/10

ocena sytuacji

> Termin zalecany: estimate of the situation. 26/2/98

krawędź podejścia drogi startowej

Krawędź drogi startowej leżąca najbliżej kierunku z którego odbywa się końcowa faza podejścia do lądowania. 12/12/13

tor podejścia

Przedłużenie toru wodnego od linii wyjścia w kierunku obszaru transportowego. Może być zakończony statkami znakowymi, łodziami lub bojami. 26/2/98

marsz zbliżeniowy

Przemieszczenie jednostek bojowych w sytuacji nieuniknionego kontaktu z siłami przeciwnika. Oddziały są całkowicie lub częściowo rozwinięte. Marsz zbliżeniowy kończy się wtedy gdy nawiązany zostaje kontakt bojowy z siłami przeciwnika lub gdy zajęta zostaje pozycja wyjściowa do ataku. 24/4/13

ścieżka podejścia

Trasa łącząca port z drogą prowadzącą wzdłuż brzegu lub drogą tranzytową. 26/2/98

approach schedule / horaire**d'approche**

In amphibious operations, the plan indicating, for each scheduled wave:

- a. the time of departure from the rendezvous area;
- b. the time when the line of departure is to be crossed;
- c. the times when other control points are expected to be crossed;
- d. the estimated time of arrival at the beach. 4/10/00

approach sequence / séquence**d'approche**

The order in which two or more aircraft are cleared for an approach. 1/9/81

approach time / heure d'approche

The time at which an aircraft commences its final approach preparatory to landing. 1/2/73

approval / approbation

In NATO, the formal and final agreement by a competent authority without reference to another authority. 30/6/17

apron / aire de traffic

A defined area on an aerodrome, intended for parking, loading, unloading and/or servicing of aircraft. 1/11/92

area bombing / bombardement de zone

Bombing of a group of targets constituting an area rather than a pinpoint target. 4/10/00

area clearance / dépollution de zone

In land operations, the detection and if found, the identification, marking and neutralization, destruction or removal of mines or other explosive ordnance, improvised explosive devices and booby traps in a defined area to allow a military operation to continue with reduced risk.

Note: area clearance is normally conducted by military units. 14/10/02

plan podejścia

W operacjach morsko-desantowych plan określający dla każdego planowanego rzutu desantu:

- a. czas wyjścia z rejonu ześrodkowania
- b. planowany czas przekroczenia linii wyjścia
- c. planowane czasy przekroczenia innych punktów kontrolnych
- d. planowany czas dotarcia do plaży. 11/1/01

kolejność podejścia

Kolejność, według której dwa samoloty lub więcej samolotów otrzymuje zezwolenie na podejście. 26/2/98

czas podejścia

Czas, w którym samolot rozpoczyna swoje końcowe podejście do lądowania. 26/2/98

zatwierdzenie

W NATO formalna i ostateczna zgoda, wydawana przez właściwe organy bez odwoływania się do innego organu

plaszczyna postoju samolotów

Wyznaczony obszar lotniska, przeznaczony do parkowania, załadowania, rozładowania i/lub obsługi statku powietrznego. 11/3/14

bombardowanie powierzchniowe

Bombardowanie grupy celów stanowiących bardziej cel powierzchniowy niż cel punktowy. 10/5/01

rozminowywanie rejonu działań

W działaniach lądowych wykrywanie oraz po wykryciu, identyfikowanie, oznaczanie i neutralizowanie, niszczenie lub usuwanie min oraz innej amunicji, improwizowanych urządzeń wybuchowych i min pułapek w określonym rejonie w celu umożliwienia kontynuowania działań wojskowych przy zredukowanym poziomie zagrożeń.

Uwaga: rozminowywanie rejonu działań wykonywane jest zazwyczaj przez formacje wojskowe. 6/3/03

area control centre / centre de contrôle régional**ACC**

A unit established to provide air traffic control service to controlled flights in control areas under its jurisdiction.

1/2/73

area damage control / organisation de sécurité d'une zone

Measures taken before, during or after hostile action or natural or man-made disasters, to reduce the probability of damage and minimize its effects.

1/2/73

area interdiction operation / opération d'interdiction

An operation aimed at preventing or hindering enemy operations in a specified area. 1/6/78

area of influence / zone d'influence

A geographical area wherein a commander is directly capable of influencing operations, by manoeuvre or fire support systems normally under his command or control. 1/3/77

area of intelligence responsibility / zone de responsabilité du renseignement**AIR**

An area allocated to a commander, in which he is responsible for the provision of intelligence, within the means at his disposal. 1/3/82

area of operational interest / zone d'intérêt opérationnel**AOOI**

In air defence, an area in which automatic cross-telling of tracks of interest is provided to an adjacent site based on established criteria, such as identity and location. 1/9/74

area of operations / zone d'opérations**AOO**

An area defined by the joint force commander within a joint operations area for the conduct of specific military activities. 4/2/11

centrum kontroli obszaru**ACC**

Organ ustanowiony do zapewnienia kontroli ruchu lotniczego w odniesieniu do lotów kontrolowanych w podległych obszarach. 3/3/09

kontrola rejonu zniszczeń

Środki podejmowane przed, w czasie lub po działaniach przeciwnika, klęskach żywiołowych lub katastrofach będących efektem działalności ludzkiej, zmniejszające prawdopodobieństwo powstania zniszczeń i minimalizujące ich skutki. 24/4/13

operacja zaporowa

Operacja mająca na celu zapobieganie lub utrudnienie działań przeciwnika na określonym obszarze. 22/9/99

rejon wpływów

Obszar geograficzny, na którym dowódca może w sposób bezpośredni wpływać na przebieg operacji, dokonując manewrów lub używając systemów wsparcia ogniowego, będących zwykle pod jego dowództwem. 26/2/98

rejon odpowiedzialności rozpoznawczej**AIR**

Obszar przydzielony dowódcy, w którym odpowiada on za zabezpieczenie działań rozpoznawczych, z użyciem środków będących w jego dyspozycji. 8/12/09

rejon zainteresowania operacyjnego**AOOI**

W obronie powietrznej obszar, na którym realizowane jest automatyczne powiadamianie przyległych posterunków o kursach obiektów stanowiących przedmiot zainteresowania, prowadzone według ustalonych kryteriów, takich jak określenie tożsamości obiektu oraz jego lokalizacja. 29/1/04

rejon działań**AOO**

Rejon wydzielony przez dowódcę sił połączonych z całości obszaru operacji połączonych przeznaczony do przeprowadzenia określonych działań wojskowych. 7/12/11

area of responsibility¹ / zone de responsabilité¹**AOR**

The geographical area assigned to the Supreme Allied Commander Europe.
17/1/05

obszar odpowiedzialności¹**AOR**

Obszar (rejon) geograficzny przydzielony Naczelnemu Dowódcy Sił Sojuszniczych w Europie. 3/3/09

area of responsibility² / zone de responsabilité²**AOR**

In naval operations, a predefined area of enemy terrain for which supporting ships are responsible for covering by fire on known targets or targets of opportunity and by observation.
17/1/05

obszar odpowiedzialności²**AOR**

W operacjach morskich wcześniej określony obszar (rejon) na terytorium przeciwnika, w którym okręty wsparcia odpowiedzialne są za obserwację i ostrzał celów znanych i pojawiających się. 3/3/09

area operations / opérations de zone

In maritime usage, operations conducted in a geographical area and not related to the protection of a specific force. 1/8/79

działania w rejonie

W działaniach morskich, przedsięwzięcia realizowane w rejonie geograficznym, nie związane z ochroną określonych sił.
20/3/13

area search / recherche sur zone**A/S**

Reconnaissance or search of a specific area to provide new or updated information on general or specific situations and/or activities. 1/9/81

przeszukiwanie obszaru

Rozpoznanie określonego obszaru, prowadzone w celu zdobycia nowych lub uaktualnionych informacji o określonych działaniach lub zdarzeniach. 29/1/04

area target / objectif non ponctuel

A target consisting of an area rather than a single point. 1/2/73

cel powierzchniowy

Cel będący obszarem, a nie pojedynczym punktem. 22/9/99

armed forces / armée¹

The entire military forces of a nation.
4/2/11

siły zbrojne

Całość wojsk danego państwa. 9/11/11

armed helicopter / hélicoptère armé

A helicopter fitted with weapons or weapon systems. 1/11/75

śmigłowiec uzbrojony

Śmigłowiec wyposażony w uzbrojenie lub systemy uzbrojenia. 15/1/08

armed mine / mine armée

A mine from which all safety devices have been withdrawn and, after laying, all automatic safety features and/or arming delay devices have operated. Such a mine is ready to be actuated after receipt of a target signal, influence or contact. 2/5/95

mina uzbrojona

Mina, z której usunięto zewnętrzne zabezpieczenia i po ustawieniu której działają konstrukcyjne mechanizmy bezpieczeństwa i/lub urządzenia opóźniające. Mina taka jest gotowa do zadziałania po odebraniu sygnału od celu, w przypadku jego oddziaływania lub bezpośredniego z nim kontaktu.
16/11/00

**armed reconnaissance /
reconnaissance armée**

An air mission flown with the primary purpose of locating and attacking targets of opportunity, i.e. enemy materiel, personnel, and facilities, in assigned general areas or along assigned ground communications routes, and not for the purpose of attacking specific briefed targets. 18/2/15

armed sweep / drague armée

A sweep fitted with cutters or other devices to increase its ability to cut mine moorings. 1/11/75

arming / armement

As applied to explosives, weapons or weapon systems, the changing from a safe to an armed state of readiness. 2/5/95

arming delay device / dispositif de retard d'armement

A device fitted to a mine or any autonomous munition designed to prevent it from being armed for a pre-set time after laying or delivery. 16/7/99

arming lanyard

Preferred term: arming wire.

**arming pin / goupille de sécurité
safety pin**

A safety device inserted in a munition, which until its removal, prevents the unintentional action of the arming cycle. 2/5/95

**arming wire / fil d'armement
arming lanyard**

A cable, wire or lanyard routed from the aircraft to an expendable aircraft store in order to initiate the arming sequence for the store upon release from the aircraft, when the armed release condition has been selected; it also prevents arming initiation prior to store release and during safe jettison. 1/7/93

poszukiwanie i samodzielne niszczenie celów

Misja powietrzna przeprowadzona w celu lokalizacji i atakowania wykrytych obiektów przeciwnika, takich jak punkty zaopatrzenia materiałowego, osoby i obiekty znajdujące się w wyznaczonym rejonie lub wzdłuż lądowych szlaków komunikacyjnych. 29/1/04

trał kontaktowy podcinający

Rodzaj trału kontaktowego, który wyposażony jest w przecinaki lub inne urządzenia zwiększające jego możliwości podcięcia minliny. 20/3/13

uzbrajanie

W odniesieniu do materiałów wybuchowych, broni lub systemów uzbrojenia, zmiana stanu gotowości z zabezpieczonego na stan uzbrojenia. 16/11/00

urządzenie opóźniające

Urządzenie zainstalowane w minie lub w innej amunicji autonomicznej w celu uniemożliwienia zdetonowania jej przed upływem określonego wcześniej czasu od chwili ustawienia lub zrzucenia. 10/5/01

przewód uzbrajający

> Termin zalecany: arming wire. 26/2/98

**zawleczka zabezpieczająca
zawleczka**

Urządzenie zabezpieczające umieszczone w zapalniku, które do czasu usunięcia zapobiega przypadkowej detonacji. [NO-01-A005]

**przewód zabezpieczająco-
odbezpieczający****przewód uzbrajający**

Przewód, drut lub linka prowadząca ze statku powietrznego do lotniczego środka bojowego, służąca do zapoczątkowania procesu jego uzbrajania, który rozpoczyna się po określeniu warunków uzbrojenia i podaniu sygnału ze statku powietrznego. Zapobiega on również rozpoczęciu procesu uzbrajania przed zwolnieniem ładunku lub podczas zrzutu awaryjnego. 19/4/06

army¹ / armée de terre**A**

The part of a nation's armed forces that is trained and equipped for fighting on land. 4/2/11

army² / armée²

A formation larger than an army corps but smaller than an army group and usually consisting of two or more army corps. 4/2/11

army corps / corps d'armée**corps****AC³**

A formation larger than a division but smaller than an army or army group. It usually consists of two or more divisions together with supporting arms and services. 1/7/83

army group / groupe d'armées**AG**

The largest formation of land forces, normally comprising two or more armies or army corps under a designated commander. 1/7/83

artificial daylight / jour artificiel

Illumination of an intensity greater than the light of a full moon on a clear night. (The optimum illumination is the equivalent of daylight) 1/2/73

artificial horizon

Preferred term: attitude indicator.

artificial moonlight / clair de lune artificiel

Illumination of an intensity between that of starlight and that of a full moon on a clear night. 1/2/73

artillery fire plan table / plan de feux d'artillerie

A presentation of planned targets giving data for engagement. Scheduled targets are fired in a definite time sequence. The starting time may be on call, at a prearranged time or at the occurrence of a specific event. 1/2/73

wojska lądowe**A**

Część sił zbrojnych danego państwa, przeszkolona i wyposażona do walki na lądzie. 9/11/11

armia

Formacja większa niż korpus armijny, ale mniejsza niż grupa armii, zazwyczaj składająca się z dwóch lub więcej korpusów armijnych. 9/11/11

korpus armijny**korpus****AC³**

Formacja większa niż dywizja, ale mniejsza niż armia lub grupa armii. Zazwyczaj składa się z dwu lub więcej dywizji oraz oddziałów wsparcia i zabezpieczenia. 3/3/09

grupa armii**AG**

Największa formacja sił lądowych, składająca się zazwyczaj z dwóch lub więcej armii lub korpusów armijnych, podlegająca wyznaczonemu dowódcy. 3/3/09

sztuczne światło dzienne

Oświetlenie o intensywności większej niż światło księżyca w czasie pogodnej nocy. (Optymalnym oświetleniem jest oświetlenie równoważne światłu dziennemu). 26/2/98

sztuczny horyzont

> Termin zalecany: attitude indicator.
26/2/98

sztuczne światło księżyca

Oświetlenie, którego poziom zawarty jest w przedziale światła emitowanego przez gwiazdy i księżyc w czasie pogodnej nocy. 26/2/98

tabela ognia

Wykaz celów planowanych do ostrzału, zawierający dane dotyczące ich zwalczania. Wyznaczone cele są ostrzeliwane w określonych przedziałach czasowych. Ostrzeliwanie może rozpocząć się na wezwanie, w zaplanowanym czasie lub w przypadku zaistnienia określonych zdarzeń. 20/3/13

artillery manoeuvre area / zone de manoeuvre d'artillerie**AMA**

An area within which artillery is authorized to deploy but which is not reserved for its exclusive use. 3/8/98

artillery preparation / préparation d'artillerie

Artillery fire delivered before an attack to disrupt communications and disorganize the enemy's defence. 1/2/73

artillery reserved area / zone réservée à l'artillerie**ARA**

An area reserved exclusively for the positioning of artillery assets. 16/7/99

artillery survey control point / point topographique d'artillerie

A point at which the coordinates and the altitude are known and from which the bearings/azimuths to a number of reference objectives are also known. 1/8/82

aspect change / fluctuation d'écho

The different appearance of a reflecting object viewed by radar from varying directions. It is caused by the change in the effective reflecting area of the target. 1/2/73

assault¹ / assault¹

The climax of an attack; closing with the enemy in hand-to-hand fighting. 1/3/81

assault² / assault²

A short, violent, but well-ordered attack against a local objective, such as a gun emplacement, a fort or a machine-gun nest. 1/3/81

assault aircraft / aéronef de transport d'assaut

A powered aircraft that moves assault troops and/or cargo into an objective area. 1/3/92

rejon manewru artylerii**AMA**

Rejon, w którym dozwolone jest rozwinięcie artylerii, ale nie jest on zastrzeżony wyłącznie do jej użytku. 20/3/13

ogniowe przygotowanie ataku

Ogień artyleryjski prowadzony przed rozpoczęciem ataku, w celu zakłócenia systemów dowodzenia i łączności oraz dezorganizacji obrony przeciwnika. 20/3/13

rejon zastrzeżony dla artylerii**ARA**

Rejon zastrzeżony wyłącznie do rozmieszczenia środków artyleryjskich. 7/6/01

artyleryjski punkt osnowy geodezyjnej

Punkt, którego współrzędne i wysokość są znane, i względem którego znane są również namiary/azymuty punktów odniesienia. 20/3/13

fluktuacja echa

Różne postacie zobrazowania obserwowanego obiektu, opromieniowanego przez stację radiolokacyjną z różnych kierunków. Zjawisko to powodowane jest zmianą skutecznej powierzchni odbicia celu. 31/1/06

szturm¹

Punkt kulminacyjny ataku; zwanie z przeciwnikiem w walce wręcz. 26/2/98

szturm²

Krótki, gwałtowny, ale dobrze zorganizowany atak przeprowadzony przeciwko obiektowi stacjonarnemu, takiemu jak stanowisko posadowienia działa, fort lub gniazdo karabinu maszynowego. 26/2/98

statek powietrzny do zadań desantowych

Statek powietrzny z własnym napędem, który przemieszcza oddziały uderzeniowe i/lub ładunek w rejon celu. 3/10/02

assault craft / engin d'assaut

A landing craft or amphibious vehicle primarily employed for landing troops and equipment in the assault waves of an amphibious operation. 1/7/80

assault echelon / échelon d'assaut

The element of a force which is scheduled for initial assault on the objective area. 1/8/82

assault phase¹ / phase d'assaut¹

In an amphibious operation, the period of time between the arrival of the major assault forces of the amphibious task force in the objective area and the accomplishment of their mission. 1/9/91

assault phase² / phase d'assaut²

In an airborne operation, a phase beginning with delivery by air of the assault echelon of the force into the objective area and extending through attack of assault objectives and consolidation of the initial airhead. 24/3/10

assault shipping / bâtiments d'assaut

Shipping assigned to the amphibious task force and utilized for transporting assault troops, vehicles, equipment and supplies to the objective area. 1/2/73

assault wave / vague d'assaut

1/2/73

assembly / ensemble

In logistics, an item forming a portion of an equipment, that can be provisioned and replaced as an entity and which normally incorporates replaceable parts or groups of parts. 1/3/92

assembly anchorage / mouillage de rassemblement

An anchorage intended for the assembly and onward routing of ships. 1/6/78

środek desantowy

Środek desantowo-przeprawowy lub amfibia używane zasadniczo do desantu żołnierzy i wyposażenia w rzutach szturmowych morskiej operacji desantowej. 4/7/02

rzut szturmowy

Element sił przeznaczony do wykonania pierwszego uderzenia na cel. 4/7/02

faza ataku¹

W morskiej operacji desantowej, czas od przybycia głównych sił szturmowych wchodzących w skład sił lądowania w wyznaczony rejon, do momentu wykonania zadania. 20/3/13

faza ataku²

W działaniach powietrznodesantowych faza działań rozpoczynająca się w chwili dostarczenia drogą powietrzną rzutu szturmowego w rejon celu i obejmująca atak na cele oraz wzmocnienie przyczółku lotniczego. 20/3/13

środki desantowe

Jednostki pływające przydzielone siłom lądowania desantu morskiego, wykorzystywane do transportu oddziałów szturmowych, pojazdów, sprzętu i zaopatrzenia w wyznaczony rejon. 20/3/13

rzut szturmowy

26/2/98

zespół

W logistyce, element stanowiący część wyposażenia, który może być dostarczany lub wymieniany w całości, w skład którego wchodzi zazwyczaj części zamienne lub grupy części zamiennych. 25/1/11

kotwicowisko zgrupowania

Rejon kotwiczenia okrętów przed realizacją dalszego przejścia morzem. 20/3/13

assembly area¹ / aire de montage

In a supply installation, the gross area used for collection and combining components into complete units, kits, or assemblies. 1/2/73

assessment / appréciation

The process of estimating the capabilities and performance of organizations, individuals, materiel or systems.

Note: In the context of military forces, the hierarchical relationship in logical sequence is: assessment, analysis, evaluation, validation and certification. 2/3/07

assign¹ / affecter¹

To place units or personnel in an organization where such placement is relatively permanent, and/or where such organization controls and administers the units or personnel for the primary function, or greater portion of the functions, of the unit or personnel. 1/7/80

assign² / affecter²

To detail individuals to specific duties or functions where such duties or functions are primary and/or relatively permanent. 1/7/80

associated product / produit connexe

In the context of fuels and lubricants, a petroleum or chemical product used as a hydraulic fluid, corrosion preventive, liquid propellant or specialized product, required for the operation, maintenance or storage of military equipment. 1/10/92

miejsce montażu

W infrastrukturze zaopatrzeniowej, całość obszaru wykorzystywanego do gromadzenia i łączenia elementów składowych w kompletne urządzenia, zestawy lub zespoły. 7/12/10

szacowanie

Proces polegający na wstępnym określeniu zdolności i sprawności działania organizacji, personelu, sprzętu wojskowego lub systemów.

Uwaga: W odniesieniu do sił zbrojnych hierarchiczny układ pojęć przedstawia się następująco: szacowanie, analiza, ocena, walidacja i certyfikacja. 6/11/07

przydzielić

Umieścić jednostki lub osoby w organizacji, w której takie umiejscowienie jest względnie stałe i/lub gdzie taka organizacja sprawuje kontrolę i władzę administracyjną nad tymi jednostkami lub osobami w zakresie funkcji zasadniczej lub większego zakresu funkcji tych jednostek lub osób. 7/11/02

wyznaczyć

Przydzielić osoby do wykonania określonych zadań lub pełnienia określonych funkcji, gdzie takie zadania lub funkcje mają charakter zasadniczy i/lub względnie stały. 7/11/02

produkt specjalny

W dziedzinie materiałów pędnych i smarów, produkt ropopochodny lub środek chemiczny, używany jako płyn hydrauliczny, zapobiegający korozji; paliwo lub produkt wyspecjalizowany; wymagany do eksploatacji, obsługiwanie lub przechowywania sprzętu wojskowego. 12/12/13

associated support / soutien associé
AS²

In naval usage, operations in which a designated unit operates independently of a specified force or group, but is tasked to provide contact information to, receive intelligence from and, if authorized, to cooperate and coordinate operations with the supported force. Tactical control of the unit remains with the assigning authority who coordinates tasking and movement of the unit in response to the requirements of the supported force commander. 25/9/98

assumed friend / présumé ami

In identification, the designation given to a track, object or entity whose characteristics, behaviour or origin indicate that it is a probable friend. 31/8/12

assumption / hypothèse

In planning, a supposition made about the current situation and/or the future course of events to complete an estimate of the situation and decide on the course of action. 30/1/12

astern refuelling / ravitaillement en combustible en flèche

The transfer of fuel at sea during which the receiving ship(s) keep(s) station astern of the delivering ship. 1/3/81

astro altitude / hauteur astronomique

The arc of the vertical circle measured from the celestial horizon to the body. 1/11/75

astro compass / astrocompas

An instrument used primarily to obtain true heading or true bearing by reference to celestial bodies. 1/2/75

astro-tracker / astro-poursuiveur

A navigation equipment which automatically acquires and continuously tracks a celestial body in azimuth and altitude. 1/1/73

wsparcie dodatkowe
AS²

W marynarce wojennej działania, w których wyznaczona jednostka wykonuje zadania niezależnie od określonych sił, ale zobowiązana jest do przekazywania informacji kontaktowych, odbierania danych z rozpoznania i jeśli jest upoważniona, współdziałania i koordynowania działań z siłami wspieranymi. Kontrola taktyczna nad jednostką pozostaje w gestii organu stawiającego zadania, który koordynuje stawianie zadań i przemieszczanie się jednostki zgodnie z potrzebami dowódcy sił wspieranych. 29/4/10

prawdopodobnie swój

W identyfikacji, oznaczenie celu, obiektu lub podmiotu, którego cechy, sposób zachowania lub pochodzenie wskazują, że prawdopodobnie jest to swój. 13/11/12

założenie

W planowaniu, przewidywanie oparte na aktualnej sytuacji i/lub przyszłych możliwych wydarzeniach mające na celu dokonanie oceny sytuacji i podjęcie decyzji o wyborze wariantu działania. 13/11/12

tankowanie z rufy

Tankowanie paliwa na morzu, w czasie którego okręty tankowane utrzymują pozycję rufową względem okrętu tankującego. 26/2/98

wysokość gwiezdna

Łuk koła pionowego mierzony od horyzontu gwiezdneho do danego ciała niebieskiego. 26/2/98

astrobussola, astrokompas

Przyrząd używany głównie do określania rzeczywistego kursu lub rzeczywistego namiaru; określa go względem pozycji ciał niebieskich. 26/2/98

astroidalne urządzenie śledzące

Sprzęt nawigacyjny, który automatycznie lokalizuje i śledzi ciało niebieskie w azymucie i wysokości. 26/2/98

asylum seeker / demandeur d'asile

A person who invokes the protection of the 1951 United Nations Convention relating to the Status of Refugees before the national authorities of a State and claims persecution to gain official refugee status in that country. 14/8/15

asymmetrical sweep / drague dissymétrique

A sweep whose swept path under conditions of no wind or cross-tide is not equally spaced either side of the sweeper's track. 1/11/75

asymmetric threat / menace asymétrique

A threat emanating from the potential use of dissimilar means or methods to circumvent or negate an opponent's strengths while exploiting his weaknesses to obtain a disproportionate result. 1/10/03

at my command / à mon commandement

In artillery and naval fire support, the command used when it is desired to control the exact time of delivery of fire. 1/11/75

atomic weapon

Preferred term: nuclear weapon.

attach¹ / détachement pour mise aux ordres¹

To place units or personnel in an organization where such placement is relatively temporary. Subject to limitations imposed in the attachment order, the commander of the formation, unit, or organization receiving the attachment will exercise the same degree of command and control thereover as he does over the units and persons organic to his command. However, the responsibility for transfer and promotion of personnel will normally be retained by the parent formation, unit, or organization. 1/3/81

attach² / détachement pour mise aux ordres²

To detail individuals to specific functions where such functions are secondary or relatively temporary, i.e., attach for quarters and rations, attach for flying duty. 1/3/81

osoba ubiegająca się o azyl

Osoba, która powołując się przed władzami państwowymi danego kraju na Konwencję Narodów Zjednoczonych z 1951 r. dotyczącą statusu uchodźców twierdzi, że jest ofiarą prześladowań i domaga się przyznania jej statusu uchodźcy w tym kraju. 11/1/01

trał asymetryczny

Trał, którego pas trałowania, przy braku wiatru lub znoszenia bocznego, jest niejednakowej szerokości względem linii trałowania. 22/5/13

zagrożenie asymetryczne

Zagrożenie wynikające z możliwości zastosowania różnych środków i metod w celu obejścia lub neutralizacji silnych punktów przeciwnika, wykorzystując jednocześnie jego słabości w celu uzyskania niewspółmiernych wyników. 3/11/06

na moją komendę

Komenda używana we wsparciu ogniowym artylerii lądowej i morskiej, gdy wymagane jest dokładne określenie momentu otwarcia ognia. 18/9/12

broń atomowa

> Termin zalecany: nuclear weapon.
26/2/98

podporządkować

Określenie oznaczające okresowe podporządkowanie jednostek lub osób danej organizacji, względem których dowódca tej formacji, jednostki lub organizacji sprawuje dowodzenie w takim samym stopniu jak w stosunku do jednostek i osób organicznie przydzielonych pod jego dowództwo, z ograniczeniami określonymi rozkazem o podporządkowaniu. Sprawy personalne (przeniesienia, awanse itp.) pozostają w kompetencji macierzystej formacji, jednostki lub organizacji. 26/2/98

wyznaczać (okresowo)

Określenie oznaczające wyznaczenie osób do wykonania określonych funkcji, które są drugorzędne lub wykonywane raczej okresowo, np. przydział na kwaterę i zaopatrzenie, wyznaczenie do pełnienia zadań lotniczych, etc. 26/2/98

attack group / groupe d'assaut

A subordinate task organization of the navy forces of an amphibious task force. It is composed of assault shipping and supporting naval units designated to transport, protect, land and initially support a landing group. 1/2/73

attack helicopter / hélicoptère d'attaque AH

A helicopter specifically designed to employ various weapons to attack and destroy enemy targets. 1/11/85

attack position

Preferred term: forming-up place. 1/3/82

attenuation¹ / atténuation¹

Decrease in intensity of a signal, beam, or wave as a result of absorption of energy and of scattering out of the path of a detector, but not including the reduction due to geometric spreading, i.e. the inverse square of distance effect. 1/11/91

attenuation² / atténuation²

In mine warfare, the reduction in intensity of an influence as distance from the source increases. 1/11/91

attenuation factor / facteur d'atténuation

The ratio of the incident radiation dose or dose rate to the radiation dose or dose rate transmitted through a shielding material.

Notes:

1. This is the inverse of the transmission factor.
2. The attenuation factor indicates how much a material reduces penetrating radiation. MCJSB, 14/12/16

attitude¹ / orientation¹

The position of a body as determined by the inclination of the axes to some frame of reference. If not otherwise specified, this frame of reference is fixed to the earth. 1/1/83

grupa szturmowa

Wydzielone ugrupowanie bojowe sił morskich wchodzące w skład zespołu sił desantowych. Składa się z okrętów bojowych oraz jednostek wsparcia morskiego i jest przeznaczona do zabezpieczenia grupy lądowania w zakresie transportu, ochrony, lądowania i wstępnego wsparcia. 20/3/13

śmigłowiec uderzeniowy AH

Śmigłowiec zaprojektowany do wykorzystywania różnego rodzaju uzbrojenia do atakowania i niszczenia celów przeciwnika. 3/3/09

pozycja wyjściowa do ataku

> Termin zalecany: forming-up place. 26/2/98

tłumienie¹

Zmniejszenie intensywności sygnału, promieniowania, lub fali spowodowane absorpcją ich energii oraz rozproszeniem na drodze do detektora. Pojęcie to nie obejmuje zmniejszenia energii spowodowanego rozproszeniem geometrycznym, tzn. odwrotnie proporcjonalnym do kwadratu odległości. 26/2/98

tłumienie²

W działaniach minowych zmniejszenie intensywności oddziaływania w miarę wzrostu odległości od źródła. 26/2/98

współczynnik osłabienia

Stosunek dawki lub mocy dawki promieniowania padającego do dawki lub mocy dawki promieniowania po przejściu przez materiał ekranujący.

Uwagi:

1. jest to odwrotność czynnika rozprzestrzeniania się.
2. współczynnik osłabienia wskazuje, na ile materiał zmniejsza promieniowanie przenikliwe. 8/11/01

orientacja¹, położenie¹

Pozycja ciała określona przez nachylenie jego osi względem pewnego układu odniesienia. Jeśli nie określono tego inaczej, układ odniesienia jest przywiązany do powierzchni ziemi. 26/2/98

attitude² / orientation²

The grid bearing of the long axis of a target area. 1/1/83

orientacja², położenie²

Siatka kursów osi podłużnej celu. 26/2/98

**attitude indicator / indicateur d'assiette
artificial horizon**

An instrument which displays the attitude of the aircraft by reference to sources of information which may be contained within the instrument or be external to it. When the sources of information are self-contained, the instrument may be referred to as an artificial horizon. 1/3/79

**wskaźnik położenia
sztuczny horyzont**

Przyrząd wskazujący położenie statku powietrznego w odniesieniu do źródeł informacji, które mogą być umieszczone w przyrządzie lub poza nim. Jeśli źródła informacji są umieszczone w przyrządzie, nazywa się go sztucznym horyzontem. 26/2/98

attrition / attrition

The reduction of the effectiveness of a force caused by loss of personnel and materiel. 1/2/73

wyczerpanie sił

Zmniejszenie skuteczności działania sił spowodowane stratami w stanach osobowych i wyposażeniu. 26/2/98

**attrition minefield / champ de mines
d'attrition**

In naval mine warfare, a field intended primarily to cause damage to enemy ships. 1/11/75

zaczepna zagroda minowa

W morskich działaniach minowych zagroda minowa postawiona w celu spowodowania uszkodzeń jednostek pływających przeciwnika. 22/5/13

attrition rate / taux d'attrition

A factor, normally expressed as a percentage, reflecting the degree of losses of personnel or materiel due to various causes within a specified period of time. 1/2/73

współczynnik strat

Współczynnik, wyrażany zwykle w procentach, odzwierciedlający stopień strat w ludziach lub sprzęcie z różnych przyczyn, w określonym przedziale czasu. 22/5/13

attrition sweeping / dragage d'attrition

The continuous sweeping of minefields to keep the risk of mines to all ships as low as possible. 1/8/76

trałowanie ciągłe

Stałe trałowanie pól i zagród minowych w celu utrzymania zagrożenia minowego dla jednostek pływających na możliwie najniższym poziomie. 22/5/13

**augmentation force / force d'appoint
AF****AUF (admitted)**

Any force designated by a nation to strengthen its national forces. 1/7/87

siły wzmocnienia¹**AF****AUF (dopuszczalny)**

Wszelkie siły wyznaczone przez dane państwo do wzmocnienia jego sił zbrojnych. 8/12/09

**authentic document / document
authentique**

A document that is proven to be what it purports to be and that it is created, transmitted, received, maintained, managed, archived or destroyed under approved recordkeeping procedures that protect against unauthorized addition, destruction, deletion, alteration, use or concealment.

Note: An authentic document may include the following external markings: an original hand-written signature, and/or a digital equivalent, and/or a stamp and/or be managed in an official records repository. 7/9/16

authentication¹ / authentication¹

The implementation of recordkeeping procedures that control the creation, receipt, transmission, maintenance, management and use of documents, and that prove that the document is official and protected against unauthorized addition, destruction, deletion, alteration, use or concealment.

Note: Documents may be authenticated by adding a signature or stamp. AC, 7/9/16

authentication² / authentication²

A security measure designed to protect a communication system against fraudulent transmissions. 1/2/73

authenticator / signe d'authentification

A letter, number or group of letters and/or numbers, attesting to the authenticity of a transmission, a message or data, or to the identity of a net, station or user. 9/5/00

**automatic flight control system /
système de contrôle automatique de
vol****AFCS**

A system that includes all equipment to control automatically the flight of an aircraft or missile to a path or attitude described by references internal or external to the aircraft or missile.

1/2/73

dokument autentyczny

Dokument, w stosunku do którego udowodniono, że jest tym, czym ma być oraz że został opracowany, przekazany, jest utrzymywany, zarządzany, archiwizowany lub został zniszczony zgodnie z zatwierdzonymi procedurami prowadzenia rejestrów, chroniącymi przed nieuprawnionym dodaniem, zniszczeniem, usunięciem, wykorzystaniem lub ukryciem.

Uwaga: dokument autentyczny może zawierać następujące oznaczenia zewnętrzne: oryginalny podpis złożony odręcznie i/lub odpowiednik cyfrowy i/lub pieczęć i/lub być zarządzany w oficjalnym rejestrze wpisów. 26/2/98

uwierzytelnienie

Wdrożenie procedur prowadzenia rejestrów, które kontrolują tworzenie, odbiór, przekazywanie, utrzymanie, zarządzanie oraz wykorzystanie dokumentów oraz które udowadniają, że dokument jest oficjalny i chroniony przed nieupoważnionym dodaniem, zniszczeniem, usunięciem, zmianą, wykorzystaniem lub ukryciem.

Uwaga: Dokument może zostać uwierzytelniony poprzez dodanie podpisu lub pieczęci. 26/2/98

sprawdzenie tożsamości

Środki bezpieczeństwa przewidziane w celu zabezpieczenia systemu łączności przed fałszywym przekazem (sprawdzenie tożsamości). 26/2/98

znacznik tożsamości

Litera, cyfra lub grupa liter i/lub cyfr potwierdzająca autentyczność transmisji, wiadomości, danych lub tożsamość sieci, stacji lub użytkownika. 5/4/01

**automatyczny system kontroli lotu
AFCS**

System obejmujący sprzęt do automatycznego kierowania lotem statku powietrznego lub pocisku wzdłuż zadanego toru lub do miejsca przeznaczenia, opisanych współrzędnymi odniesienia, zewnętrznymi lub wewnętrznymi względem statku powietrznego lub pocisku. 6/10/09

automatic search jammer / brouilleur à poursuite automatique
search jammer

An intercept receiver and jamming transmitter system which searches for and jams signals automatically which have specific radiation characteristics. 1/2/73

automatic toss / lancement automatique en cabré

In a flight control system, a control mode in which the toss bombing manoeuvre of an aircraft is controlled automatically. 1/1/73

autonomous operation / opération autonome

One mode of operation of a unit in which the unit commander assumes full responsibility for control of weapons and engagement of hostile targets. This mode may be either directed by higher authority or result from a loss of all means of communication. 1/2/73

auxiliary contours / courbe auxiliaire

Additional contours used to portray unique ground forms not adequately portrayed by the selected contour interval. 1/2/73

available supply rate / taux de ravitaillement consenti
ASR

The rate of consumption that can be allocated considering the supplies and facilities available for a planned operation or a given period. 1/10/84

average heading / cap moyen

The arithmetic mean of the different values of the headings maintained over a certain period of time. 1/1/73

average speed / vitesse moyenne

The average distance travelled per hour calculated over the whole journey excluding specifically ordered halts. 1/1/70

aviation medicine / médecine aéronautique

The special field of medicine which is related to the biological and psychological problems of flight. 1/2/73

automatyczne skanujące urządzenie zakłócające
poszukujące urządzenie zakłócające

Odbiornik przechwytyjący i nadajnik zakłócający, który automatycznie skanuje pasmo częstotliwości i zakłóca sygnały, posiadające odpowiednie parametry promieniowania. 26/2/98

automatyczna kompensacja podbicia

W systemach kontroli lotu tryb pracy, w którym manewr podbicia w czasie bombardowania wykonywanego przez statek powietrzny jest kontrolowany automatycznie. 26/2/98

operacja autonomiczna

Jeden z rodzajów działań jednostki, w którym dowódca jednostki przejmuje pełną odpowiedzialność za kierowanie środkami uzbrojenia oraz zwalczanie celów przeciwnika. Ten rodzaj działań może być zarządzony przez wyższe dowództwo albo wynikać z utraty wszelkiej łączności. 26/2/98

kontur pomocniczy

Dodatkowe linie konturowe używane w celu przedstawienia unikalnych form ukształtowania terenu niewystarczająco przedstawionych przez wybrane przedziały używanych linii konturowych. 26/2/98

poziom dostępnych środków zaopatrzenia
ASR

Ilość dostępnych środków zaopatrzenia, pozwalających na zabezpieczenie potrzeb wykonania zadania (operacji) w określonym czasie. 3/3/09

kurs średni

Średnia arytmetyczna różnych wartości kursów, utrzymywanych przez określony czas. 26/2/98

prędkość średnia

Średnia odległość przebyta w ciągu godziny, obliczana na podstawie całego czasu podróży, z wyłączeniem czasu zarządzanych postojów. 26/2/98

medycyna lotnicza

Dziedzina medycyny związana ze specyficznymi biologicznymi i psychologicznymi problemami personelu latającego. 26/2/98

axial route / pénétrante

A route running through the rear area and into the forward area. 1/2/73

axis / axe

In land warfare, the general direction of movement, planned or achieved, usually between assigned boundaries. 1/2/89

azimuth angle / angle d'azimut

An angle measured clockwise in the horizontal plane between a reference direction and any other line. 1/2/73

azimuth guidance / guidage directionnel

Information which will enable the pilot or autopilot of an aircraft to follow the required track. 1/10/80

azimuth resolution / pouvoir séparateur en azimut

The ability of radar equipment to separate two reflectors at similar ranges but different bearings from a reference point. Normally the minimum separation distance between the reflectors is quoted and expressed as the angle subtended by the reflectors at the reference point. 1/3/81

B**backfilling / reemplètement**

The use of reserves, individually or collectively, to undertake the duties of regulars deployed forward to a theatre of operations. 1/10/01

background count / effet parasite de fond

The measurement of radiation activity caused by background radiation and/or other sources that are not under consideration.

Note: It is expressed as a number that refers to the quantity of disintegrations detected by a detector. MCJSB, 4/4/17

background radiation / radioactivité naturelle

Nuclear (or ionizing) radiations arising from within the body and from the surrounding to which individuals are always exposed. 1/2/73

droga dofrontowa

Droga wiodąca przez strefę tylną do strefy działań bezpośrednich. 25/1/11

oś

W działaniach lądowych, ogólny kierunek ruchu, planowany lub wykonany, zwykle w ramach ustalonych linii rozgraniczenia. 11/3/14

kąt azymutalny

Kąt mierzony zgodnie z ruchem wskazówek zegara, w płaszczyźnie poziomej, pomiędzy punktem odniesienia a dowolnie wybraną linią. 26/2/98

naprowadzanie azymutalne

Informacja umożliwiająca pilotowi lub autopilotowi lot po określonym kursie. 26/2/98

rozdzielczość azymutalna

Zdolność sprzętu radiolokacyjnego do rozróżniania dwóch odbijaczy kątowych, umiejscowionych w tej samej odległości, ale w różnych kierunkach względem punktu odniesienia. Minimalna odległość występująca pomiędzy tymi odbijaczami jest zwykle obliczana i wyrażana w jednostkach kątowych, określanych w punkcie odniesienia. 26/2/98

uzupełnianie

Użycie rezerw osobowych, pojedynczo lub zbiorowo, w celu podjęcia zadań realizowanych przez siły rozmieszczone na teatrze działań. 4/4/02

tło licznika promieniowania

Pomiar aktywności radiologicznej, pochodzącej z promieniowania tła i/lub innych, nie branych pod uwagę źródeł. Uwaga: Jest wyrażany jako liczba odnosząca się do ilości rozpadu wykrytego przez detektor. 8/11/01

promieniowanie tła

Promieniowanie jądrowe (lub jonizujące) generowane przez ciało i otoczenie, na którego działanie organizm jest zawsze narażony. 8/11/01

back tell / transfert descendant

1/2/73

balance station zero*Preferred term: reference datum.***balisage / balisage de circulation routière**

The marking of a route by a system of dim beacon lights enabling vehicles to be driven at near day-time speed, under blackout conditions. 1/2/73

ballistic missile / missile balistique**BM**

A missile which does not rely upon aerodynamic surfaces to produce lift and consequently follows a ballistic trajectory when thrust is terminated. 4/10/00

ballistics / balistique

The science or art that deals with the motion, behaviour, appearance, or modification of missiles or other vehicles acted upon by propellants, wind, gravity, temperature, or any other modifying substance, condition, or force. 1/12/74

ballistic trajectory / trajectoire balistique

The trajectory traced after the propulsive force is terminated and the body is acted upon only by gravity and aerodynamic drag. 1/2/73

balloon reflector / réflecteur-ballon

In electronic warfare, a balloon-supported confusion reflector to produce fraudulent echoes. 1/12/74

bank angle / angle d'inclinaison¹

The angle between the aircraft's normal axis and the earth's vertical plane containing the aircraft's longitudinal axis. 1/1/80

barometric altitude / altitude barométrique

The altitude determined by a barometric altimeter by reference to a pressure level and calculated according to the standard atmosphere laws. 1/11/94

powiadamanie wsteczne

26/2/98

stan zerowy równowagi*>Termin zalecany: reference datum***wytyczenie drogi**

Oznaczenie trasy za pomocą zaciemnionych świateł umożliwiające poruszanie się pojazdu w ciemności z prędkością zbliżoną do prędkości w czasie dnia. 26/2/98

rakietowy pocisk balistyczny**BM**

Pocisk raketowy nie wykorzystujący powierzchni aerodynamicznych w celu wytworzenia siły nośnej i poruszający się po trajektorii balistycznej nawet po zakończeniu pracy źródła napędzającego. 7/6/01

balistyka

Nauka o ruchu, zachowaniu, kształcie lub modyfikacji pocisków raketowych i innych obiektów poddawanych działaniu napędu, wiatru, grawitacji, temperatury lub innych wpływających na nie czynników, warunków lub sił. 27/2/13

trajektoria balistyczna

Tor, po którym porusza się ciało po tym, jak już nie oddziałuje na nie siła napędowa, a jedynie siła grawitacji i opór aerodynamiczny. 18/9/12

reflektor balonowy

W walce radioelektronicznej balon unoszący reflektor zakłócający, wytwarzający fałszywe echo. 26/2/98

kąt przechylenia

Kąt zawarty pomiędzy płaszczyzną symetrii statku powietrznego a płaszczyzną pionową względem powierzchni ziemi zawierającą jego oś podłużną. 29/9/05

wysokość barometryczna

Wysokość określana za pomocą wysokościomierza barometrycznego w oparciu o wartość ciśnienia i obliczana zgodnie z prawami atmosfery standardowej. 7/12/10

barrage fire / tir de barrage

Fire which is designed to fill a volume of space or area rather than aimed specifically at a given target. 1/2/73

barrage jamming / brouillage en barrage

Simultaneous electronic jamming over a broad band of frequencies. 1/3/73

barrier / système d'obstacles

A coordinated series of obstacles designed or employed to detect, channel, direct, restrict, delay or stop the movement of an opposing force, and to impose additional losses in personnel, time and equipment on the opposing force. 1/11/91

barrier gap / couloir à travers un système d'obstacles

In land operations, an area within a barrier, free of obstacles and not exposed to the effects of mines, whose width and direction allow a friendly force to pass through in tactical formation. 31/1/05

barrier restricted area / zone d'obstacles réglementée

An area declared by an authorized commander where manoeuvre of friendly forces must not be hindered by barriers. Restrictions imposed may include a complete ban on the emplacement of obstacles in certain areas for specified periods. 9/1/96

bar scale

Preferred term: graphic scale.

base / base**camp** (admitted)

A location or military installation from which operations are projected and/or supported. 18/2/15

base defence zone / zone de défense d'une base**BDZ**

[AJP-3.3.5(B), 2013]

In airspace management, airspace established around a base to enhance the effectiveness of air defence systems. MCASB, 29/1/13

ogień zaporowy

Ogień, raczej nie skierowany na określony cel, prowadzony w celu stworzenia zapory ogniowej w przestrzeni lub obszarze. 29/9/05

zakłócenia zaporowe

Jednoczesne zakłócenie elektroniczne prowadzone w szerokim paśmie częstotliwości. 26/2/98

zapora

Skoordynowany system przeszkód wykorzystywany w celu wykrycia, skanalizowania, ukierunkowania, opóźniania lub powstrzymania ruchu wojsk przeciwnika z zamiarem zadania mu strat w ludziach, czasie i sprzęcie. [NO-01-A005]

przejście w zaporze

W działaniach lądowych pas terenu przecinający zaporę, oczyszczony z min i przeszkód, którego szerokość i kierunek umożliwiają pokonanie zapory wojskom własnym w odpowiednim ugrupowaniu. 24/5/05.

rejon zastrzeżony do budowy zapór

Rejon ustalony przez upoważnionego dowódcę, w którym nie wolno stosować zapór, aby nie utrudniać manewru wojsk własnych. Ograniczenia mogą dotyczyć całkowitego zakazu rozmieszczania zapór w ustalonym rejonie w określonym czasie. 7/4/09

rodzaj podziałki

>Termin zalecany: graphic scale. 26/2/98

baza

Miejsce lub instalacja wojskowa, z którego prowadzi się lub wspiera działania. 29/9/05

strefa obrony bazy**BDZ**

W zarządzaniu przestrzenią powietrzną, strefa ustalona wokół bazy w celu zwiększenia efektywności systemów obrony powietrznej. 11/3/14

base development / aménagement d'une base

The improvement or expansion of the resources and facilities of an area or a location to support military operations. 1/3/73

base ejection shell / obus à éjection par le culot

A type of shell which ejects its load from its base. 1/3/73

base fuze / fusée de culot

Fuze located in the base of a projectile or bomb. 1/3/73

baseline¹ / base géodésique¹

In topography, a surveyed line established with more than usual care, to which surveys are referred for coordination and correlation. 1/11/94

baseline² / base géodésique²

In photogrammetry, the line between the principal points of two consecutive vertical air photographs. It is usually measured on one photograph after the principal point of the other has been transferred. 1/11/94

baseline³ / base de radionavigation

In radio navigation, the shorter arc of the great circle joining two radio transmitting stations of a navigation system. 1/11/94

baseline⁴ / base de triangulation

In triangulation, the side of one of a series of coordinated triangles the length of which is measured with prescribed accuracy and precision and from which lengths of the other triangle sides are obtained by computation. 1/11/94

base map / carte de base¹

A map or chart showing certain fundamental information, used as a base upon which additional data of specialized nature are compiled or overprinted. Also a map containing all the information from which maps showing specialized information can be prepared. 1/3/74

rozbudowa bazy

Modernizacja lub rozbudowa zasobów, urządzeń i obiektów znajdujących się na danym obszarze lub w danym miejscu, prowadzone w celu zabezpieczenia działań wojskowych. 27/2/13

pocisk z odrzucanym dnem

Rodzaj pocisku, który wyrzuca ładunek ze swego dna. 26/2/98

zapalnik denny

Zapalnik umieszczony w dnie pocisku lub bomby. 26/2/98

linia podstawowa w geodezji

Linia pomiarowa zaczynająca i kończąca się na punktach poziomej osnowy geodezyjnej (bazowej lub szczegółowej) lub osnowy pomiarowej, stanowiąca główny odnośnik dla pomiarów szczegółów terenowych metodą domiarów prostokątnych. 12/12/13

baza geodezyjna

W fotogrametrii linia łącząca dwa punkty główne dwóch kolejnych lotniczych zdjęć pionowych. Określana jest zazwyczaj na jednym zdjęciu po przeniesieniu punktu głównego drugiego zdjęcia (baza geodezyjna). 13/5/04

baza radionawigacyjna

W radionawigacji, krótszy łuk wielkiego okręgu, łączący dwie stacje nadawcze systemu nawigacyjnego. 12/12/13

linia podstawowa w triangulacji

Jeden z boków trójkąta, który ma wyznaczoną długość i służy razem z pomierzonymi kątami do obliczenia długości boków innego trójkąta. 12/12/13

mapa podstawowa

Mapa lub plan przedstawiające pewne główne informacje, używane jako podstawa, na której nanoszone lub nadrukowywane są dane dodatkowe o specjalnym charakterze. Także mapa zawierająca wszelkie informacje, na podstawie, której mogą być przygotowane mapy zawierające informacje specjalne. 26/2/98

base map symbol / symbole de carte de base**base symbol** (admitted)

A symbol used on a base map or chart as opposed to one used on an overprint to the base map or chart.

1/3/73

base surge / nuage de base

A cloud which rolls out from the bottom of the column produced by a subsurface burst of a nuclear weapon. For underwater bursts the surge is, in effect, a cloud of liquid droplets which has the property of flowing almost as if it were a homogeneous fluid. For subsurface land bursts the surge is made up of small solid particles but still behaves like a fluid. 1/3/73

base symbol

Preferred term: base map symbol.

basic intelligence / renseignement de base

Intelligence, derived from any source, that may be used as reference material for planning and as a basis for processing subsequent information or intelligence. MCJSB, 31/10/13

basic military route network / réseau routier militaire de base

Axial, lateral, and connecting routes designated in peacetime by the host-nation to meet the anticipated military movements and transport requirements, both Allied and national. 1/3/79

basic stocks / stocks initiaux

Stocks to support the execution of approved operational plans for an initial predetermined period. 1/2/88

basic stopping power / pouvoir d'arrêt élémentaire

The probability, expressed as a percentage, of a single vehicle being stopped by mines while attempting to cross a minefield. 1/12/79

symbol mapy podstawowej**symbol podstawowy** (dopuszczalny)

Symbol stosowany na mapie podstawowej lub planie różny od symbolu używanego na nadruku dokonanym na mapie podstawowej lub planie. 26/2/98

obłok po podziemnym (podwodnym) wybuchu jądrowym

Obłok rozprzestrzeniający się od podstawy słupa wytworzonego przez podwodny lub podziemny wybuch jądrowy. W przypadku wybuchu podwodnego obłok składa się z drobnych kropelek zachowujących się podobnie jak ciecz jednorodna. W przypadku wybuchu podziemnego obłok tworzą drobne cząstki stałe, które zachowują się podobnie jak ciecz. 6/12/01

symbol podstawowy

>Termin zalecany: base map symbol.
26/2/98

podstawowe dane rozpoznawcze

Dane wywiadowcze/rozpoznawcze pochodzące z dowolnego źródła, które mogą być używane jako materiał wyjściowy do planowania oraz jako podstawa do przetwarzania kolejnych informacji lub opracowywania danych wywiadowczych/rozpoznawczych. 5/7/01

sieć dróg o zasadniczym znaczeniu wojskowym

Drogi przewidywane jako dofrontowe i rokadowe, wyznaczone w czasie pokoju w danym państwie członkowskim NATO do spełniania wymagań związanych z przewidywanym ruchem wojsk i wymogami transportowymi, zarówno sił sprzymierzonych, jak i narodowych. 29/9/05

zapasy podstawowe

Zapasy zabezpieczające wykonanie zatwierdzonych planów operacyjnych, przeznaczone na zaplanowany okres początkowy. 18/9/12

podstawowa zdolność zatrzymania podstawowa skuteczność zatrzymania

Prawdopodobieństwo zatrzymania przez miny pojedynczego pojazdu podczas próby pokonania pola minowego, wyrażone w procentach. [NO-01-A005]

battery¹ / batterie¹**Bty**

Tactical and administrative artillery unit or subunit corresponding to a company or similar unit in other branches of the Army. 1/3/73

battery² / batterie²**Bty**

All guns, torpedo tubes, searchlights or missile launchers of the same size or calibre or used for the same purpose, either installed in one ship or otherwise operating as an entity. 1/3/73

battery control centre / central de conduite de tir de batterie

The operations centre from which Hawk missiles are controlled at battery level. 1/11/75

battle casualty / perte au combat**BC**

Any casualty incurred as the direct result of hostile action, sustained in combat or relating thereto or sustained going to or returning from a combat mission. 1/6/89

battle damage assessment / évaluation des dommages de combat**BDA**

The assessment of effects resulting from the application of military action, either lethal or non-lethal, against a military objective. 17/1/05

battle damage repair / réparation au combat**BDR**

Essential repair, which may be improvised, carried out rapidly in a battle environment in order to return damaged or disabled equipment to temporary service. 3/2/11

battlefield illumination / éclairage du champ de bataille

The lighting of the battle area by artificial light either visible or invisible to the naked eye. 1/3/82

bateria¹**Bty****ba**

Taktyczny i administracyjny pododdział artylerii szczebla kompanii lub równorzędny pododdział wojsk lądowych. 24/4/13

bateria²**Bty**

Wszystkie działa, wyrzutnie torped, szperacze lub wyrzutnie pocisków rakietowych tej samej wielkości lub kalibru, używane w tym samym celu, zainstalowane na okręcie czy też działające jako całość w inny sposób. 24/4/13

stanowisko dowodzenia baterii (Hawk)

Centrum operacyjne, z którego sterowane są pociski Hawk na szczeblu baterii. 22/9/99

straty bojowe**BC**

Dowolnego typu straty, poniesione bezpośrednio w wyniku działań przeciwnika, w walce lub w czasie działań z nią związanych, w czasie marszu przed lub powrotu po wykonaniu zadania bojowego. 29/9/05

ocena strat i zniszczeń bojowych**BDA**

Szacowanie skutków akcji militarnej na cele wojskowe. 28/6/05

naprawa uszkodzeń bojowych**BDR**

Naprawa zasadnicza, która może być zaimprovizowana i przeprowadzona szybko w warunkach pola walki, w celu przywrócenia do czasowego użytku sprzętu uszkodzonego lub unieruchomionego. 7/12/10

oświetlenie pola walki

Oświetlenie obszaru pola walki z użyciem sztucznego światła widzialnego lub niewidzialnego dla oka nieuzbrojonego. 26/2/98

battlefield surveillance / surveillance du champ de bataille

Systematic observation of the battle area for the purpose of providing timely information and combat intelligence. 1/8/79

battlespace / espace de bataille

The environment, factors and conditions that must be understood to apply combat power, protect a force or complete a mission successfully. Note: It includes the land, maritime, air and space environments; the enemy and friendly forces present therein; facilities; terrestrial and space weather; health hazards; terrain; the electromagnetic spectrum; and the information environment in the joint operations area and other areas of interest. 31/8/12

battlespace awareness

Preferred term: situational awareness.

beach capacity / capacité de plage

An estimate, expressed in terms of measurement tons, or weight tons, of cargo that may be unloaded over a designated strip of shore per day. 1/3/73

beach group

Preferred term: shore party.

beachhead / tête de plage

A designated area on a hostile or potentially hostile shore which, when seized and held, provides for the continuous landing of troops and matériel, and provides manoeuvring space required for subsequent projected operations ashore 1/12/93

beach minefield / champ de mines antidébarquement

A minefield in the shallow water approaches to a possible amphibious landing beach. 1/11/77

obserwacja pola walki

Systematyczna obserwacja obszaru działań bojowych, prowadzona w celu dostarczania terminowych danych i informacji rozpoznawczych z pola walki. 15/5/12

przestrzeń walki

Środowisko, czynniki i warunki, które muszą być wzięte pod uwagę przy zastosowaniu siły bojowej, ochronie wojsk i pomyślnego wykonania zadania. Uwaga: Obejmuje środowisko lądowe, morskie, powietrzne i kosmiczne; dotyczy rozmieszczonych w nich wojsk własnych i przeciwnika; obiektów; warunków hydrometeorologicznych; zagrożenia zdrowia; terenu; spektrum elektromagnetycznego; środowiska informacyjnego w obszarze operacji połączonych i w innych obszarach zainteresowania. 12/12/12

świadomość przestrzeni walki

>Termin zalecany: situational awareness

możliwości wyładunkowe na brzegu morskim

Określona wartość, wyrażona w miarach przestrzennych lub wagowych ilości ładunku, który może być wyładowany na wyznaczonym pasie wybrzeża w ciągu jednej doby. 29/9/05

grupa zabezpieczenia desantu

>Termin zalecany: shore party. 26/2/98

przyczółek morski

Wyznaczony obszar znajdujący się na wybrzeżu przeciwnika lub potencjalnego przeciwnika, który po zdobyciu i utrzymaniu, zapewnia możliwość prowadzenia ciągłego lądowania sił i środków, jak również zapewnia odpowiednią przestrzeń manewrową, konieczną do przeprowadzenia kolejnych działań na lądzie. 29/9/05

przeciwdesantowe pole minowe

Pole minowe postawione na wodach płytkich w miejscach prawdopodobnego lądowania desantu. 15/5/12

beach reserves / réserves de plage

In an amphibious operation, an accumulation of supplies of all classes established in dumps in beachhead areas. 1/3/92

beacon / balise

1/3/73

beam rider / guidé sur faisceau

A missile guided by radar or radio beam. 1/3/73

bearing¹ / azimut

The horizontal angle measured clockwise from a reference direction to a specified direction. 9/1/96

bearing²

Preferred term: true bearing.

before-flight inspection / préparation pour le vol**preflight inspection**

Preflight check to ensure general aircraft safety and that disposable loads, e.g., fuel and armament equipment, etc., are correctly adjusted for the particular operation or sortie. 1/4/90

belligerent (adj.) / belligérant (adj.)

Engaged in a war or an armed conflict. [derived from: COED, 12th Edition] 14/8/15

be-prepared mission / mission de circonstance

A mission assigned to a unit and that may be executed depending on the result of its previous action. 30/1/12

bilateral infrastructure / infrastructure bilatérale

Infrastructure which concerns only two NATO members and is financed by mutual agreement between them (e.g., facilities required for the use of forces of one NATO member in the territory of another). 1/3/73

rezewy zaopatrzenia zgromadzone na plaży

W morskiej operacji desantowej, zgromadzenie wszystkich klas zaopatrzenia w punktach zaopatrywania utworzonych w obszarze przyczółków. 15/5/12

nadajnik sygnalizacyjny

25/1/11

rakieta przeciwradiolokacyjna

Pocisk raketowy sterowany komendami radiowymi. 26/2/98

azymut¹

Kąt poziomy mierzony zgodnie z ruchem wskazówek zegara od kierunku odniesienia do wskazanego kierunku. 12/12/13

azymut²

Termin zalecany: true bearing.

przegląd przedlotowy

Sprawdzenie samolotu przed lotem, mające na celu upewnienie się co do generalnego bezpieczeństwa samolotu oraz czy załadunek eksploatacyjnymi lotniczymi środkami bojowymi oraz materiałowymi np. paliwo, sprzęt uzbrojenia, itd., został prawidłowo przeprowadzony i wyregulowany do wykonania szczególnego zadania. 22/9/99

strona konfliktu

Zaangażowany w wojnę lub w konflikt zbrojny. [źródło: COED, 12th Edition] 6/11/03

zadanie warunkowe

Zadanie przydzielone jednostce, które może być wykonane w zależności od wyniku jej wcześniejszego działania. 13/11/12

infrastruktura dwustronna

Infrastruktura dotycząca tylko dwóch państw NATO, finansowana na podstawie wzajemnego porozumienia (np. urządzenia do wykorzystania przez siły jednego z państw, znajdujące się na terytorium drugiego państwa). 15/5/12

bi-margin format / carte à deux marges

The format of a map or chart on which the cartographic detail is extended to two edges of the sheet, normally north and east, thus leaving two margins only. 1/3/73

binary chemical munition / munition chimique binaire

A munition in which chemical substances, held in separate containers, react when mixed or combined as a result of being fired, launched or otherwise initiated to produce a chemical agent. MCJSB, 4/4/17

binding / chargement sur palette

The fastening or securing of items to a movable platform called a pallet. 1/3/73

blast / souffle

The brief and rapid movement of air, vapour or fluid away from a centre of outward pressure, as in an explosion or in the combustion of rocket fuel; the pressure accompanying this movement. This term is commonly used for "explosion", but the two terms may be distinguished. 1/3/73

blast overpressure / surpression overpressure (admitted)

The pressure, in excess of ambient atmospheric pressure, resulting from the blast wave of an explosion. MCJSB, 4/4/17

blast wave / onde de souffle

Wave created by the rapid expansion of hot gases in the atmosphere which results from an explosion. The blast wave is initially a shock wave which subsequently decays into a sound wave. 1/10/92

bleeding edge / champ vif

That edge of a map or chart on which cartographic detail is extended to the edge of the sheet. 1/8/79

format bimarginalny

Format planu lub mapy, na których elementy kartograficzne są rozciągnięte pomiędzy dwoma krawędziami arkusza, zazwyczaj w kierunku północnym i wschodnim, co powoduje pozostawienie tylko dwóch marginesów. 26/2/98

binarna amunicja chemiczna

Amunicja, w której substancje chemiczne znajdujące się w oddzielnych pojemnikach reagują po zmieszaniu lub połączeniu w wyniku jej wystrzelenia, odpalenia lub zainicjowania w inny sposób, w celu wytworzenia bojowego środka trującego. MCJSB, 10/1/02

przywiązanie, umocowanie

Przymocowanie lub zaczepienie elementów do ruchomej platformy nazywanej paletą. 26/2/98

podmuch

Krótki i gwałtowny ruch gazów, par lub cieczy, skierowany na zewnątrz, jaki obserwuje się w czasie wybuchu lub w czasie spalania paliwa raketowego; ciśnienie towarzyszące takiemu ruchowi. Termin ten jest powszechnie używany dla pojęcia „explosion”, jednak mogą one być stosowane rozdzielnie. 22/5/13

nadciśnienie podmuchu

Ciśnienie, przewyższające ciśnienie atmosferyczne otoczenia, wynikające z fali uderzeniowej wybuchu. 25/10/18

fala uderzeniowa²

Fala utworzona przez gwałtowne rozprzestrzenianie się w atmosferze gorących gazów będących wynikiem wybuchu. Zanika stopniowo, zmieniając się w falę dźwiękową. 27/2/13

żywa krawędź

Krawędź planu lub mapy, na której element kartograficzny jest rozciągnięty do krawędzi arkusza. 26/2/98

blind bombing zone / zone de bombardement sans restriction

A restricted area (air, land, or sea) established for the purpose of permitting air operations, unrestricted by the operations or possible attack of friendly forces. 1/3/73

blip / spot

The luminous image of an object on a visual display. 2/5/95

blister agent / agent vésicant vesicant agent (admitted)

A weaponized chemical that can injure the eyes and lungs, and can burn or blister the skin. 25/6/14

blocking and chocking / calage

The use of wedges or chocks to prevent the inadvertent shifting of cargo in transit. MCLSB, 5/9/16

blocking fire / tir de blocage

A concentration of fire intended to deny the enemy access to a given area or to prevent their advance in a given direction. 17/1/05

blocking position / position d'arrêt

A defensive position so sited as to deny the enemy access to a given area or to prevent his advance in a given direction. 1/6/78

block stowage loading / chargement par destination

A method of loading whereby all cargo for a specific destination is stowed together. The purpose is to facilitate rapid offloading at the destination, with the least possible disturbance of cargo intended for other points. 1/3/73

block time / temps bloc à bloc

The period from the moment the chocks are withdrawn and brakes released, or moorings dropped, to the return to rest or take-up of moorings after the flight. 1/3/73

strefa nieograniczonego bombardowania

Rejon zastrzeżony (powietrzny, lądowy lub morski) ustanowiony w celu prowadzenia operacji powietrznych, nieograniczony działaniami sił własnych. 27/2/13

znacznik obiektu

Światłne zobrazowanie obiektu na monitorze. 8/4/04

parzący środek trujący**środek parzący (dopuszczalny)**

Bojowy środek trujący wykorzystywany jako broń, który może powodować obrażenia oczu i płuc oraz powstawanie oparzeń i pęcherzy skórnych. 10/1/02

blokowanie i klinowanie

Użycie podkładów lub klinów, w celu zapobieżenia przesunięcia ładunku w czasie transportu. MCLSB 29/9/05

ześrodkowanie ognia

Koncentracja ognia w celu niedopuszczenia przeciwnika do wejścia w dany rejon lub uniemożliwienia mu posuwania się w danym kierunku. 24/5/05.

pozycja blokująca

Pozycja obronna usytuowana tak aby uniemożliwić przeciwnikowi dostęp do danego obszaru albo zapobiec jego przemieszczaniu w danym kierunku. 20/3/13

załadunek blokowy

Metoda załadunku, przy zastosowaniu której cały ładunek transportowany do określonego miejsca przeznaczenia jest umieszczany razem. Celem takiego załadunku jest ułatwienie szybkiego rozładowania w miejscu przeznaczenia, przy jak najmniejszym przemieszczaniu innych ładunków. 24/4/13

czas międzyblokowy

Czas upływający od momentu, gdy usunięte zostają podstawki blokujące koła i zwolnione hamulce lub zrzucone cumy, do powrotu w stan spoczynku lub założenia cum po zakończonym locie. 26/2/98

blood agent / hémotoxique

A chemical compound, including the cyanide group, that affects bodily functions by preventing the normal utilization of oxygen by body tissues.
1/11/91

środek ogólnotrujący

Związek chemiczny, którego cząsteczka zawiera grupę cyjanową, oddziałujący na funkcjonowanie ustroju poprzez blokowanie procesów wewnątrzkomórkowej wymiany gazowej.
10/1/02

blowback¹ / fuite de gaz vers l'arrière

Escape, to the rear and under pressure, of gases formed during the firing of the weapon. Blowback may be caused by a defective breech mechanism, a ruptured cartridge case or a faulty primer. 1/3/73

wsteczny wyrzut gazów¹

Wyrzut, do tyłu i pod ciśnieniem, gazów wytworzonych w czasie strzelania broni. Wsteczny wypływ gazów może być spowodowany defektem mechanizmu zamkowego, pęknięciem obudowy ładunku lub uszkodzeniem spłonki.
26/2/98

blowback² / pression des gaz vers l'arrière

Type of weapon operation in which the force of expanding gases acting to the rear against the face of the bolt furnishes all the energy required to initiate the complete cycle of operation. A weapon which employs this method of operation is characterized by the absence of any breech-lock or bolt-lock-mechanism. 1/3/73

odrzut zamka swobodnego²

Rodzaj działania broni, w którym siła rozszerzających się gazów działa wstecz, na czoło rygla zamkowego, dostarczając całkowitej energii koniecznej do zapoczątkowania pełnego cyklu działania. Broń wykorzystującą tę metodę działania charakteryzuje brak jakiegokolwiek mechanizmu blokowania zamka lub rygla zamkowego.

blue commander / commandant bleu

The officer designated to exercise operational control over blue forces for a specific period during an exercise.
1/7/85

dowódca „niebieskich”

Podczas ćwiczeń, oficer wyznaczony do kierowania przez określony czas działaniami sił własnych. 3/4/12

blue forces / forces bleues

Those forces used in a friendly role during NATO exercises. 1/10/80

siły „niebieskich”

Siły występujące jako siły własne w czasie ćwiczeń NATO. 3/4/12

blue key / fond bleu actinique

A blue image on any medium which is not reproduced when the superimposed work is reproduced, used as a guide for scribing or drawing.
1/3/73

niebieski opis

Niebieskie zobrazowanie nadrukowane na dowolnym nośniku, które nie podlega reprodukcji, gdy powielana jest treść, używany jako wskazówka w czasie pisanie lub kreślenia. 26/2/98

boat lane / couloir de débarquement

A lane for amphibious assault landing craft, which extends seaward from the landing beaches to the line of departure. The width of a boat lane is determined by the length of the corresponding beach. 1/3/73

pas ruchu łodzi

Szlak morski przeznaczony dla pojazdów amfibijnych, który rozciąga się w kierunku morza od plaży, na której odbywa się lądowanie, do linii wyjścia. Szerokość tego pasa określona jest długością odpowiedniej plaży. 26/2/98

boattail / tronçon de queue

The conical section of a ballistic body that progressively decreases in diameter toward the tail to reduce overall aerodynamic drag. 1/3/73

część ogonowa

Stożkowa część ciała balistycznego, której średnica zmniejsza się w kierunku ogona w celu zmniejszenia całkowitego oporu aerodynamicznego. 26/2/98

boat wave / vague d'embarcations

1/3/73

body of a map or chart / corps d'une carte

That area of a map or chart contained within the neatlines. 1/3/73

bombing angle / angle de bombardement

The angle between the vertical and a line joining the aircraft to what would be the point of impact of a bomb released from it at that instant. 1/3/73

bombing errors¹ / écarts de bombardement¹

50 % Circular Error - The radius of a circle, with the centre at a desired mean point of impact, which contains half the missiles independently aimed to hit the desired mean point of impact. 1/3/73

bombing errors² / écarts de bombardement²

50 % Deflection Error - Half the distance between two lines, drawn parallel to the aircraft's track and equidistant from the desired mean point of impact, which contains half the missiles independently aimed to hit the desired mean point of impact. 1/3/73

bombing errors³ / écarts de bombardement³

50 % Range Error - Half the distance between two lines drawn perpendicular to the aircraft's track equidistant from the desired mean point of impact, which contains half the missiles independently aimed to hit the desired mean point of impact.

Note: Above errors should imply overall errors unless otherwise stipulated by inclusion of the word "Random" or "Systematic" as necessary. 1/3/73

rzut łodzi

26/2/98

treść planu lub mapy

Obszar mapy lub planu zawarty pomiędzy liniami obrysu. 26/2/98

kąt bombardowania

Kąt zawarty pomiędzy linią pionową a linią łączącą samolot z punktem uderzenia bomby zwolnionej w danym momencie. 26/2/98

błędy trafienia¹

Pięćdziesięcioprocentowy błąd kolisty - promień koła, którego środek znajduje się w wymaganym średnim punkcie trafienia, wewnątrz którego kończy swój lot połowa pocisków niezależnie wycelowanych w ten punkt. 15/5/12

błędy trafienia²

Pięćdziesięcioprocentowy błąd odchylenia - połowa odległości pomiędzy dwoma liniami, wykreślonymi równoległe do toru lotu statku powietrznego i równo oddalonymi od wymaganego średniego punktu trafienia, między którymi kończy swój lot połowa pocisków niezależnie wycelowanych w ten punkt. 15/5/12

błędy trafienia³

Pięćdziesięcioprocentowy błąd odległości - połowa odległości pomiędzy dwoma liniami, wykreślonymi prostopadle do toru lotu statku powietrznego i równo oddalonymi od wymaganego średniego punktu trafienia, między którymi kończy swój lot połowa pocisków niezależnie wycelowanych w ten punkt.

Uwaga: wymienione powyżej błędy powinny umożliwić określenie błędów całkowitych, o ile nie ustala się ich inaczej przez użycie słów „przypadkowy” lub „systematyczny”. 15/5/12

bombing height / hauteur de bombardement

In air operations, the height above ground level at which the aircraft is flying at the moment of ordnance release. Bombing heights are classified as follows:

- very low: below 100 feet;
 - low: from 100 to 2,000 feet;
 - medium: from 2,000 to 10,000 feet;
 - high: from 10,000 to 50,000 feet;
 - very high: 50,000 feet and above.
- 1/1/83

bombing run / passage de bombardement

In air bombing, that part of the flight that begins, normally from an initial point, with the approach to the target, includes target acquisition, and ends normally at the weapon release point.

1/11/83

bomb release line / ligne de largage de bombes

An imaginary line around a defended area or objective over which an aircraft should release its bomb in order to obtain a hit or hits on an area or objective. 1/3/73

bomb release point / point de largage de bombes

The point in space at which bombs must be released to reach the desired point of detonation. 1/3/73

bomb sighting systems / viseurs de bombardement

1/12/76

bonding / métallisation

In electrical engineering, the process of connecting together metal parts so that they make low resistance electrical contact for direct current and lower frequency alternating currents. 1/10/80

booby trap / piège

A device designed, constructed or adapted to kill or injure, which functions when a person disturbs or approaches an apparently harmless object or performs an apparently safe act.

1/10/01

wysokość bombardowania

W działaniach powietrznych, wysokość określona powyżej poziomu ziemi, na której znajduje się statek powietrzny w momencie zrzutu środków rażenia.

Wysokości bombardowania dzielą się na:

- bardzo niskie - poniżej 100 stóp;
 - niskie - w przedziale od 100 do 2 000 stóp;
 - średnie - od 2 000 do 10 000 stóp;
 - wysokie - od 10 000 do 50 000 stóp;
 - bardzo wysokie - 50 000 stóp i powyżej.
- 3/4/12

kurs bojowy

Przy bombardowaniu z powietrza, część lotu rozpoczynająca się punktem początkowym, obejmując podejście do celu i celowanie zakończone użyciem uzbrojenia. 22/9/99

linia zrzutu bomb

Pozorna linia nakreślona wokół bronionego obszaru lub celu, nad którą statek powietrzny powinien zwolnić ładunek bombowy, w celu uzyskania trafienia lub trafień w obszar lub cel. 20/3/13

punkt zrzutu bomb

Punkt w przestrzeni, w którym ładunek bombowy powinien być zwolniony w celu osiągnięcia nakazanego punktu trafienia/detonacji. 20/3/13

bombowe systemy celownicze

26/2/98

łączenie

W elektrotechnice proces polegający na łączeniu razem części metalowych w taki sposób, że mają mały opór łączy dla prądu stałego i zmiennego o niskiej częstotliwości. 26/2/98

mina pułapka

Urządzenie opracowane, skonstruowane lub przystosowane do rażenia, uruchamiane przez poruszenie pozornie niegroźnego obiektu lub zbliżenie się do niego albo wykonanie pozornie bezpiecznej czynności. 9/5/02

booster¹ / propulseur d'appoint

An auxiliary or initial propulsion system which travels with a missile or aircraft and which may or may not separate from the parent craft when its impulse has been delivered. A booster system may contain, or consist of, one or more units. 1/1/91

booster² / renforteur d'amorçage

A high-explosive element sufficiently sensitive so as to be actuated by small explosive elements in a fuze or primer and powerful enough to cause detonation of the main explosive filling. 1/1/91

border / marge intérieure

In cartography, the area of a map or chart lying between the neatline and the surrounding framework. 1/3/73

border break / crevé

A cartographic technique used when it is required to extend a portion of the cartographic detail of a map or chart beyond the sheetlines into the margin. 1/3/73

border crosser / frontaliér

An individual, living close to a frontier, who normally has to cross the frontier frequently for legitimate purposes. 1/3/73

boresafe fuze / fusée à sûreté de trajet dans l'âme

Type of fuze having an interrupter in the explosive train that prevents a projectile from exploding until after it has cleared the muzzle of a weapon. 1/3/73

**bottom mine / mine de fond
ground mine**

A mine with negative buoyancy which remains on the seabed. 1/12/76

bottom sweep / drague de fond

A sweep, either wire or chain, used either to sweep mines close to the bottom or to remove mines from a channel by dragging. 1/12/76

inicjator, silnik startowy

Dodatkowy lub wstępny system napędowy przemieszczający się wraz z pociskiem lub statkiem powietrznym, który może zostać oddzielony lub nie oddzielony od pojazdu po uzyskaniu odpowiedniej siły napędowej. System dodatkowego napędu może składać się z jednej części lub z wielu części. 16/11/00

detonator pośredni

Materiał wybuchowy o wysokiej sile rażenia, dostatecznie czuły, aby zostać pobudzonym przez małe elementy wybuchowe zawarte w zapalniku lub w spłonce pobudzającej i wystarczająco mocny, aby spowodować detonację głównego ładunku materiału wybuchowego. 16/11/00

granica

W kartografii obszar planu lub mapy leżący pomiędzy liniami obrysu i otaczający obszar roboczy. 26/2/98

przerwanie obrysu

Technika kartograficzna stosowana wtedy, gdy wymagane jest rozciągnięcie części treści kartograficznej mapy lub planu poza linie ograniczające arkusz na margines. 26/2/98

przygranicznik

Osoba, żyjąca w pobliżu granicy, która zwykle często przekracza granicę z uzasadnionych powodów. 26/2/98

zapalnik bezpieczny dla lufy

Rodzaj zapalnika z przerywaczem ciągu wybuchowego zapobiegający eksplozji pocisku przed opuszczeniem wylotu lufy. 20/3/13

mina denna

Mina o ujemnej pływalności, która zalega na dnie morza. 26/2/98

trał głębinowy

Trał, linowy lub łańcuchowy, używany do trałowania min kotwicznych postawionych blisko dna lub usuwania ich z kanału morskiego poprzez wyciągnięcie. 24/4/13

bound / bond

In land warfare, a single movement, usually from cover to cover, made by troops often under enemy fire. 1/9/91

boundary / limite

In land warfare, a line by which areas of responsibility between adjacent units/formations are defined. 1/6/78

**boundary disclaimer /
non-reconnaissance de frontière**

A statement on a map or chart that the status and/or alignment of international or administrative boundaries is not necessarily recognized by the government of the publishing nation. 1/3/73

bouquet mine / mine bouquet

In naval mine warfare, a mine in which a number of buoyant mine cases are attached to the same sinker, so that when the mooring of one mine case is cut, another mine rises from the sinker to its set depth. 1/11/75

bracketing / réglage percutant par encadrement sur la ligne d'observation

A method of adjusting fire in which a bracket is established by obtaining an over and a short along the spotting line, and then successively splitting the bracket in half until a target hit or desired bracket is obtained. 1/3/73

break-off position / point de séparation

The position at which a leaver or leaver section breaks off from the main convoy to proceed to a different destination. 1/3/79

break-up¹ / éclatement¹

In detection by radar, the separation of one solid return into a number of individual returns which correspond to the various objects or structure groupings. This separation is contingent upon a number of factors including range, beam width, gain setting, object size and distance between objects. 1/12/74

poruszanie się skokami

W działaniach lądowych przemieszczenie się zazwyczaj od ukrycia do ukrycia, wykonywane przez żołnierzy, często pod ostrzałem przeciwnika. 26/2/98

linia rozgraniczenia

W działaniach lądowych linia rozgraniczająca obszary odpowiedzialności sąsiadujących jednostek/formacji. 24/4/13

klauzula o nieuznawaniu granicy

Zapis na planie lub mapie określający, że granica międzynarodowa lub administracyjna może być nieuznawana przez rząd państwa wydającego mapę lub plan. 24/4/13

mina zasobnikowa

W morskich działaniach minowych, mina kotwiczna składająca się z kilku kadłubów zamocowanych do kotwicy. Po podcięciu ustawionego kadłuba miny, od kotwicy oddziela się kolejny i ustawia na zadanym zanurzeniu. 24/4/13

obramowanie celu

Metoda korygowania ognia, w czasie której tworzy się obramowanie poprzez uzyskanie wybuchu długiego i krótkiego w stosunku do położenia celu wzdłuż linii obserwacji, następnie dzieląc obramowanie na pół aż do uzyskania trafienia lub pożądanej wartości obramowania. 22/5/13

pozycja rozdzielania

Pozycja, na której jednostka pływająca lub część jednostek pływających oddziela się od głównego konwoju i podąża do innego miejsca przeznaczenia. 24/4/13

rozdzielenie¹

W radiolokacji rozdzielenie jednego echa na pewną ilość pojedynczych ech odpowiadających różnym obiektom lub grupom obiektów. Takie rozdzielenie jest zależne od wielu czynników obejmujących odległość, szerokość wiązki, zysk antenowy, rozmiar obiektu i odległość między obiektami. 26/2/98

break-up² / éclatement²**split-up**

In imagery interpretation, the result of magnification or enlargement which causes the imaged item to lose its identity and the resultant presentation to become a random series of tonal impressions. 1/12/74

brevity code / code abrégé

A code which provides no security but which has as its sole purpose the shortening of messages rather than the concealment of their content. 1/3/73

bridgehead / tête de pont

An area of ground, in a territory occupied or threatened by the enemy, which must be held or at least controlled, so as to permit the continuous embarkation, landing or crossing of troops and material, and/or to provide manoeuvre space requisite for subsequent operations. 1/3/82

bridgehead line / limite de tête de pont

The limit of the objective area in the development of the bridgehead. 1/3/73

broadcast-controlled air interception / interception aérienne basée sur émission en l'air

An interception in which the interceptor is given a continuous broadcast of information concerning an enemy raid and effects interception without further control. 1/3/73

build-up / alignement sur le tableau d'effectifs

The process of attaining prescribed strength of units and prescribed levels of vehicles, equipment, stores and supplies. Also may be applied to the means of accomplishing this process. 1/3/73

bulk petroleum product / produit pétrolier en vrac

A liquid petroleum product transported by various means and stored in tanks or containers having an individual fill capacity greater than 250 litres. 1/8/82

burial

Preferred term: emergency burial.

rozdzielenie²**rozdzielać**

W interpretacji zobrazowania rezultat powiększenia powodujący utratę przez elementy obrazu ich cech identyfikacyjnych a zobrazowanie wynikowe staje się ciągiem losowym zobrazowań tonalnych. 26/2/98

kod skrócony

Kod, który nie zabezpiecza informacji, ale który stosuje się raczej w celu skrócenia przekazu, a nie ukrycia jego treści. 26/2/98

przyczółek lądowy

Obszar na terytorium zajmowanym lub zagrożonym przez przeciwnika, który musi być utrzymany lub, co najmniej kontrolowany tak, by zapewnić możliwość ciągłości załadunku, lądowania lub przekraczania go przez siły i środki oraz/lub zapewniający przestrzeń manewrową wymaganą do kolejnych działań. 29/9/05

rubież przyczółka

Granica rejonu celu przy rozwijaniu przyczółka. 30/3/10

przechwycenie celu powietrznego przy użyciu naprowadzania radiowego

Rodzaj przechwycenia, w czasie, którego samolot przechwytyjący otrzymuje drogą radiową ciągłe informacje dotyczące wypadu przeciwnika i dokonuje jego przechwycenia bez dalszego kierowania. 7/12/10

narastanie sił i środków

Proces polegający na osiągnięciu określonego potencjału bojowego jednostek, wyznaczonej ilości pojazdów, sprzętu, zapasów i środków zaopatrzenia. Termin ten może być stosowany również do określania środków realizacji tego procesu. 16/10/13

masowy produkt ropopochodny

Ciekłe produkty ropopochodne transportowane za pomocą różnych środków i magazynowane w zbiornikach lub kontenerach mających pojemność napełnienia większą niż 250 litrów. 26/2/98

pogrzeb

>Termin zalecany: emergency burial.
26/2/98

burn-out / fin de combustion

The point in time or in the missile trajectory when combustion of fuels in the rocket engine is terminated by other than programmed cut-off. 1/3/73

wypalenie się

Punkt określony w czasie lub na trajektorii pocisku, w którym kończy się spalanie paliwa w silniku raketowym z powodów innych niż zaprogramowane odcięcie. 26/2/98

burn-out velocity / vitesse de fin de combustion

The velocity attained by a missile at the point of burn-out. 20/11/96

prędkość początkowa lotu swobodnego

Prędkość pocisku raketowego w punkcie zakończenia pracy źródła napędowego. 7/6/01

C**calibrated airspeed / vitesse corrigée rectified airspeed**

Indicated airspeed corrected for instrument and installation errors. 1/3/73

kalibrowana prędkość lotu

Prędkość przyrządowa lotu skorygowana ze względu na błędy instrumentalne i montażowe. 26/2/98

calibrated altitude / altitude corrigée

Indicated altitude corrected for instrument and installation errors. 1/3/73

wysokość poprawiona

Wysokość przyrządowa, skorygowana ze względu na błędy instrumentalne i montażowe. 7/12/10

calibrated focal length / distance focale mesurée

An adjusted value of the equivalent focal length, so computed as to equalize the positive and negative values of distortion over the entire field used in a camera. 1/3/73

skalibrowana ogniskowa

Wyregulowana ekwiwalentna długość ogniskowej obliczona w ten sposób, że wyrównuje dodatnie i ujemne wartości zniekształceń na całej powierzchni obrazu uzyskiwanego w kamerze lub aparacie fotograficznym. 8/4/04

call for fire / demande de tir

A request for fire containing data necessary for obtaining the required fire on a target. 1/3/73

wezwanie wsparcia ogniowego z pola walki

wezwanie wsparcia zawierające dane konieczne do wykonania ognia.

call sign / indicatif d'appel**C/S**

Any combination of characters or pronounceable words, which identifies a communication facility, a command, an authority, an activity, or a unit; used primarily for establishing and maintaining communications. 1/3/73

sygnał wywoławczy**C/S**

Dowolna kombinacja znaków lub słów, identyfikująca węzeł lub stację łączności, dowództwo, władzę, działanie, lub jednostkę; używana przede wszystkim do nawiązania i utrzymania łączności. 18/10/12

camera axis / axe focal

An imaginary line through the optical centre of the lens perpendicular to the negative photo plane. 1/3/73

oś optyczna kamery

Linia pozorna przebiegająca przez optyczny środek obiektywu i prostopadła do płaszczyzny negatywu fotograficznego. 26/2/98

camera axis direction / direction de prise de vue

Direction on the horizontal plane of the optical axis of the camera at the time of exposure. This direction is defined by its azimuth expressed in degrees in relation to true/magnetic north. 1/3/73

camera calibration / étalonnage d'un appareil photographique

The determination of the calibrated focal length, the location of the principal point with respect to the fiducial marks and the lens distortion effective in the focal plane of the camera referred to the particular calibrated focal length. 1/3/73

camera cycling rate / vitesse de prises de vues

The frequency with which camera frames are exposed, expressed as cycles per second. 1/11/75

camera magazine / magasin

A removable part of a camera in which the unexposed and exposed portions of film are contained. 1/3/73

camera nadir

Preferred term: photo nadir.

camera window / hublot de prise de vue

A window in the camera compartment through which photographs are taken. 1/3/73

camouflage / camouflage

The use of natural or artificial material on personnel, objects or tactical positions with the aim of confusing, misleading or evading the enemy. 1/12/77

camouflage detection photography / photographie anticamouflage

Photography utilizing a special type of film (usually infrared) designed for the detection of camouflage. 1/12/74

camouflet / camouflet

The resulting cavity in a deep underground burst when there is no rupture of the surface. 1/3/73

kierunek osi optycznej kamery

Kierunek osi optycznej kamery na płaszczyźnie poziomej w momencie ekspozycji. Kierunek ten określony jest przez azymut wyrażony w stopniach względem kierunku rzeczywistej / magnetycznej północy. 26/2/98

kalibracja kamery

Określenie kalibrowanej długości ogniskowej, położenia punktu głównego względem znaczników odniesienia i zniekształceń obiektywu występujących w płaszczyźnie ogniskowej kamery względem określonej kalibrowanej długości ogniskowej. 26/2/98

szybkość poklatkowa kamery

Częstotliwość, z jaką kolejne klatki filmu poddawane są ekspozycji, wyrażona w cyklach na sekundę. 8/4/04

zasobnik urządzenia fotograficznego

Wymienna część urządzenia fotograficznego zawierająca nienaświetlone i naświetlone części filmu. 31/1/06

kamera fotografii pionowej

>Termin zalecany: photo nadir. 26/2/98

wizjer

Okno w przedziale, w którym zamontowano urządzenie fotograficzne, przez które dokonuje się fotografowania. 31/1/06

maskowanie

Zastosowanie materiałów naturalnych lub sztucznych do osób, obiektów lub pozycji taktycznych, w celu zmylenia, wprowadzenia w błąd lub oszukania nieprzyjaciela. 5/3/04

fotografia wykrywająca kamuflaż

Fotografowanie z wykorzystaniem specjalnego filmu (zwykle czułego na podczerwień) prowadzone w celu wykrycia kamuflażu. 13/5/04

kamuflet

Wnęka powstała w wyniku eksplozji podziemnej na dużej głębokości, gdy nie występują pęknięcia na powierzchni gruntu. [NO-01-A005]

camp

Preferred term: base.

campaign / campagne

A set of military operations planned and conducted to achieve a strategic objective. MCJSB, 14/12/15

cancel / annulé

In artillery and naval fire support, the term cancel, when coupled with a previous order, other than an order for a quantity or type of ammunition, rescinds that order. 1/12/74

cannibalize / cannibaliser

To remove serviceable assemblies, sub-assemblies or components from a repairable or serviceable item of equipment in order to install them on another. 4/10/00

cannot observe / ne suis pas en mesure d'observer

A type of fire control which indicates that the observer or spotter will be unable to adjust fire, but believes a target exists at the given location and is of sufficient importance to justify firing upon it without adjustment or observation. 1/3/77

capsule¹ / capsule¹

A sealed pressurized cabin for extremely high altitude or space flight which provides an acceptable environment for man, animal or equipment. 1/3/73

capsule² / capsule²

An ejectable sealed cabin having automatic devices for safe return of the occupants to the surface. 1/3/73

captive firing / essai au banc

A firing test of short duration, conducted with the missile propulsion system operating while secured to a test stand. 1/3/73

obóz

>Termin zalecany: base.

kampania

Szereg operacji wojskowych, zaplanowanych i przeprowadzonych dla osiągnięcia celu strategicznego. MCJSB,

odwołać

We wsparciu ogniowym artylerii lądowej i morskiej, komenda "odwołać", w połączeniu z wydanym poprzednio rozkazem innym niż rozkaz określający ilość lub rodzaj amunicji, unieważnia ten rozkaz. 27/2/13

kanibalizacja

Wymontowywanie sprawnych zespołów, podzespołów lub części ze sprawnego lub naprawialnego urządzenia w celu zamontowania ich w innym urządzeniu. 11/1/01

bez możliwości obserwacji

Rodzaj naprowadzania ognia, który określa, że obserwator lub samolot obserwacyjny nie będzie mógł korygować ognia, ale uważa, że cel istnieje w podanym miejscu i jest na tyle ważny, że usprawiedliwia to dalszy ostrzał pomimo braku jego widoczności i możliwości korygowania ognia. 26/2/98

kapsuła¹

Uszczelniona ciśnieniowo kabina przeznaczona do lotów na wyjątkowo dużych wysokościach lub lotów kosmicznych, która zapewnia odpowiednie warunki dla człowieka, zwierzęcia lub sprzętu. 26/2/98

kapsuła²

Odrzucana i uszczelniona kabina, wyposażona w automatyczne urządzenie zapewniające bezpieczny powrót pasażerów na powierzchnię ziemi. 26/2/98

stacjonarne badanie silnika raketowego

Krótkotrwały test odpalenia systemu napędowego rakiety przy zamocowaniu na stanowisku badawczym. 22/9/99

cardinal point effect / effet de renforcement d'échos**normal impact effect**

The increased intensity of a line or group of returns on the radarscope occurring when the radar beam is perpendicular to the rectangular surface of a line or group of similarly aligned features in the ground pattern.

1/3/73

cargo / cargaison

Commodities and supplies in transit.

1/3/81

cargo sling / élingue de suspension

A strap, chain, or other material used to hold cargo items securely which are to be hoisted, lowered, or suspended.

1/3/73

carpet bombing / bombardement en tapis

The progressive distribution of a mass bomb load upon an area defined by designated boundaries, in such manner as to inflict damage to all portions thereof.

1/3/73

carriage

Preferred term: gun carriage.

carrier air group / groupe aérien embarqué**CAG**

A group of aircraft squadrons placed under a single command for administrative and tactical control of operations from an aircraft carrier.

4/10/00

carrier striking force / force aéronavale de projection de puissance**CARSTRIKFOR**

A naval task force composed of one or more aircraft carriers, supporting combatant ships and submarines, capable of conducting offensive operations.

22/1/10

efekt wzmocnienia echa**normalny efekt uderzeniowy**

Zwiększona intensywność świecenia linii lub grupy echa odbitego, pojawiająca się na lampie radaroskopowej wtedy, gdy wiązka radiolokacyjna jest prostopadła do prostokątnej powierzchni mającej charakter liniowy lub powierzchni podobnie ustawionych elementów terenowych na zobrazowaniu terenu.

26/2/98

ładunek¹

Przewożone towary oraz środki zaopatrzenia.

18/3/08

mocowanie ładunku

Pas, łańcuch, lub inny materiał służący do zamocowania w sposób pewny elementów ładunku, który ma być podnoszony, opuszczany lub zawieszony.

26/2/98

bombardowanie dywanowe

Progresywne rozprzestrzenianie zmasowanego ładunku bombowego na obszarze określonym oznaczonymi granicami, w taki sposób by spowodować szkody w każdej jego części.

20/3/13

wózek

>Termin zalecany: gun carriage.

26/2/98

lotniskowcowa grupa lotnicza**CAG**

Grupa eskadr lotniczych znajdujących się pod jednym dowództwem odpowiedzialnym za kontrolę administracyjną i taktyczną działań prowadzonych z lotniskowca.

13/9/01

lotniskowcowe siły uderzeniowe**CARSTRIKFOR**

Siły zadaniowe marynarki wojennej w składzie jednego lub więcej lotniskowców, okrętów wsparcia i okrętów podwodnych, zdolne do prowadzenia działań ofensywnych.

20/10/10

cartesian coordinates / coordonnées cartésiennes

A coordinate system in which locations of points in space are expressed by reference to three mutually perpendicular planes, called coordinate planes. The three planes intersect in three straight lines called coordinate axes. 1/3/73

cascade image intensifier / amplificateur d'images à plusieurs étages

An optoelectronic amplifier capable of increasing the intensity of a radiant image by two or more stages. 1/11/75

cassette / chargeur

In photography, a reloadable container for either unexposed or exposed sensitized materials which may be removed from the camera or darkroom equipment under lightened conditions. 1/3/73

casualty / perte

With regard to the personnel system, a person who is lost to an organization by reason of having been declared dead, wounded, injured, diseased, detained, captured or missing. MCMedSB, 14/5/13

casualty staging unit / unité de transit des maladies et blessés**CSU**

A medical unit caring for in-transit patients under medical personnel supervision. 8/11/16

catapult / catapulte

A structure which provides an auxiliary source of thrust to a missile or aircraft; must combine the functions of directing and accelerating the missile during its travel on the catapult; serves the same functions for a missile as does a gun tube for a shell. 1/3/73

caution area / zone à restrictions

An air space of defined dimensions within which restrictions to the flight of aircraft may exist at specified times. 1/3/73

współrzędne kartezjańskie

System współrzędnych, w którym położenie punktów w przestrzeni wyrażane jest w odniesieniu do trzech wzajemnie prostopadłych płaszczyzn, nazywanych płaszczyznami współrzędnych. Te trzy płaszczyzny przecinają się tworząc linie proste nazywane osiami współrzędnych. 27/10/04

kaskadowy wzmacniacz obrazu

Wzmacniacz optoelektroniczny umożliwiający zwiększenie intensywności świecenia obrazu o dwa lub więcej poziomów. 4/10/11

kaseta

W fotografii pojemnik wielokrotnego załadowania materiałami światłoczułymi naświetlonymi lub nie naświetlonymi, który może być odłączony od kamery fotograficznej lub sprzętu ciemniowego w warunkach oświetlenia. 8/4/04

straty osobowe

W odniesieniu do systemu personelu, osoba z danej jednostki organizacyjnej, która z powodu śmierci, poniesionych ran, choroby, pojmania lub zaginięcia stanowi stratę dla tej jednostki. MCMedSB 5/6/08

medyczna jednostka etapowa**CSU**

Jednostka medyczna opiekująca się pacjentami w czasie ich transportu tranzytowego nadzorowanego przez personel medyczny. 24/5/05

katapulta, wyrzutnia

Konstrukcja, która dostarcza dodatkowej siły wyrzutu pociskowi lub statkowi powietrznemu; musi łączyć w sobie funkcje celowania i przyspieszenia rakiety w czasie jej przemieszczania wzdłuż wyrzutni; spełnia takie same funkcje dla pocisku raketowego jak lufa działa dla pocisku artyleryjskiego. 26/2/98

strefa ograniczeń lotów

Przestrzeń powietrzna o określonych rozmiarach, w której na ustalony czas mogą być wprowadzone ograniczenia w ruchu lotniczym. 15/1/08

caveat / restriction

In NATO operations, any limitation, restriction or constraint by a nation on its military forces or civilian elements under NATO command and control or otherwise available to NATO, that does not permit NATO commanders to deploy and employ these assets fully in line with the approved operation plan. Note: A caveat may apply inter alia to freedom of movement within the joint operations area and/or to compliance with the approved rules of engagement. 20/6/06

CBRN collective protection

Preferred term: chemical, biological, radiological and nuclear collective protection.

C-day / jour C

The day on which deployment for an operation commences or is due to commence. 26/8/09

cease engagement / cessez l'engagement

In air defence, a fire control order used to direct units to stop the firing sequence against a designated target. Guided missiles already in flight will continue to intercept. 1/7/83

cease loading / ne pas recharger

In artillery and naval fire support, the command used during firing of two or more rounds to indicate the suspension of inserting rounds into the weapon. 1/3/73

celestial sphere / sphère céleste

An imaginary sphere of infinite radius concentric with the earth, on which all celestial bodies except the earth are imagined to be projected. 1/3/73

central air data computer / centrale de bord**air data computer**

A device which computes altitude, vertical speed, air speed and Mach number from inputs of pitot and static pressure and temperature. 1/3/81

zastrzeżenie

W operacjach NATO, wszelkie ograniczenia zgłoszone przez dany kraj, dotyczące jego sił zbrojnych lub komponentów cywilnych znajdujących się pod dowództwem NATO lub udostępnionych NATO w inny sposób, uniemożliwiające dowódcom NATO ich rozmieszczenie i użycie w pełnym zakresie, zgodnie z przyjętym planem operacji.

Uwaga: Zastrzeżenie może dotyczyć między innymi swobody przemieszczania na obszarze prowadzenia operacji połączonej i/lub zgodnie z przyjętymi zasadami użycia sił. 6/11/07

zbiorowa ochrona przed CBRJ

>Termin zalecany: chemical, biological, radiological and nuclear collective protection.

dzień C

Dzień, w którym rozpoczyna się lub ma się rozpocząć rozmieszczanie wojsk na potrzeby danej operacji. 22/6/10

wstrzymać rażenie

W obronie powietrznej, rozkaz kierowania ogniem, stosowany do nakazania jednostkom zaprzestania ostrzału wyznaczonego celu. Kierowane pociski raketowe w locie będą go kontynuowały do przechwycenia celu. 27/2/13

przerwać ładowanie

We wsparciu ogniowym artylerii lądowej i morskiej, komenda stosowana w czasie ostrzału dwoma lub większą liczbą pocisków, nakazująca wstrzymanie załadunku amunicji. 27/2/13

sfera niebieska

Pozorna sfera o nieskończonym promieniu koncentrycznym wokół ziemi, na której są przedstawione, na podstawie rzutowania, wszystkie ciała niebieskie z wyjątkiem ziemi. 26/2/98

centralny komputer danych aerodynamicznych**komputer danych aerodynamicznych**

Urządzenie, które oblicza wysokość lotu, prędkość pionową, prędkość względem powietrza i liczbę macha w oparciu o dane pilotażowe, ciśnienie statyczne oraz temperaturę. 22/9/99

centralized control¹ / *contrôle***centralisé¹**

The retention of authority by a commander to direct actions to achieve his objectives. 22/6/04

centralized control² / *contrôle***centralisé²**

In air defence, the control mode whereby a higher echelon makes direct target assignments to fire units. 22/6/04

central planning team

Preferred term: core planning team.

centre of burst

Preferred term: mean point of impact.

centre of gravity / *centre de gravité***CoG**

The primary source of power that provides an actor its strength, freedom of action and/or will to fight. MCJSB, 1/9/17

centre of gravity limits / *limites de****centrage***

The limits within which an aircraft's centre of gravity must lie to ensure safe flight. The centre of gravity of the loaded aircraft must be within these limits at take-off, in the air, and on landing. In some cases, take-off and landing limits may also be specified. 1/3/73

certification / *certification*

The process of officially recognizing that organizations, individuals, materiel or systems meet defined standards or criteria.

Note: In the context of military forces, the hierarchical relationship in logical sequence is: assessment, analysis, evaluation, validation and certification. 2/3/07

certificate of security clearance

Preferred term: security certificate.

scentralizowane dowodzenie

Zachowanie przez dowódcę uprawnień umożliwiających działanie prowadzące do osiągnięcia swoich celów. 28/6/05

scentralizowane kierowanie

W obronie powietrznej sposób kierowania, w czasie którego wyższy szczebel dowodzenia wyznacza cele bezpośrednio środkom ogniowym. 28/6/05

**centralny zespół planowania
grupa planowania**

>Termin zalecany: core planning team.

centrum wybuchu

>Termin zalecany: mean point of impact.
3/3/09

środek ciężkości**COG**

Zasadnicze źródło siły, zapewniające uczestnikowi siłę, swobodę działania i/lub wolę walki. MCJSB, 26/10/00

przedział zmian środka ciężkości

Przedział, wewnątrz którego musi znajdować się środek ciężkości statku powietrznego by zapewnić mu bezpieczny lot. Środek ciężkości statku powietrznego załadowanego musi znajdować się wewnątrz tego przedziału w czasie startu, lotu i lądowania. W niektórych przypadkach przedziały takie muszą być określone również dla startu i lądowania. 26/2/98

certyfikacja

Proces polegający na oficjalnym uznaniu, że organizacje, personel, sprzęt wojskowy lub systemy spełniają określone normy lub kryteria.

Uwaga: W odniesieniu do sił zbrojnych hierarchiczny układ pojęć przedstawia się następująco: szacowanie, analiza, ocena, walidacja i certyfikacja. 6/11/07

certyfikat bezpieczeństwa

>Termin zalecany: security certificate.
1/10/03

chaff / paillettes

Strips of frequency-cut metal foil, wire, or metallized glass fibre used to reflect electromagnetic energy, usually dropped from aircraft or expelled from shells or rockets as a radar countermeasure. 1/3/81

chain of command / chaîne de commandement**command channel** (admitted)

The succession of commanding officers from a superior to a subordinate through which command is exercised. 31/1/14

chalk commander / chef de transport

The commander of all troops embarked under one chalk number. 1/3/73

chalk number / numéro-repère

The number given to a complete load and to the transporting carrier. 1/3/73

chalk troops / troupe numérotée

A load of troops defined by a particular chalk number. 1/3/73

challenge / procédé d'identification

Any process carried out by one unit or person with the object of ascertaining the friendly or hostile character or identity of another. 1/3/73

change of operational control / changement de contrôle opérationnel
CHOP

The date and time (Greenwich Mean Time/Greenwich Civil Time) at which the responsibility for operational control of a force or unit passes from one operational control authority to another. 1/3/73

characteristic actuation probability / probabilité caractéristique d'interception

The average probability of a mine of a given type being actuated by one run of the sweep within the characteristic actuation width. 1/11/75

odbijacze zakłócające

Paski folii metalowej, drutu lub metalizowanego włókna szklanego stosowane jako odbijacze promieniowania elektromagnetycznego, zrzucone zwykle ze statków powietrznych lub wyrzucane przez pociski lub rakiety, używane jako środki przeciwdziałania radiolokacyjnego. 26/2/98

łańcuch dowodzenia

Hierarchia podległości dowódców od najwyższego do najniższego, zgodnie, z którą sprawowane jest dowodzenie. 12/6/02

dowódca transportu

Dowódca wszystkich żołnierzy załadowanych na środek/środki transportu oznaczonych jednym numerem. 31/1/06

numer transportu

Numer nadany dla całości ładunku i jego środków transportu. 16/10/13

grupa transportowana

Grupa żołnierzy oznaczona numerem transportu. 16/10/13

wezwanie

Działanie podejmowane przez jednostkę lub osobę, w celu stwierdzenia przyjacielskiego lub wrogiego charakteru lub ustalenia tożsamości kontrolowanego obiektu. 18/10/12

zmiana kontroli operacyjnej
CHOP

Dzień i godzina (GMT lub GCT), kiedy odpowiedzialność za kontrolę operacyjną sił lub jednostki przechodzi z jednego uprawnionego na drugiego. 3/3/09

prawdopodobieństwo pobudzenia

Średnie prawdopodobieństwo pobudzenia miny danego typu podczas jednokrotnego przejścia trału w obrębie szerokości pasa pobudzenia. 10/9/13

**characteristic actuation width /
intercept caractéristique**

The width of path over which mines can be actuated by a single run of the sweep gear. 1/11/75

**characteristic detection probability /
probabilité caractéristique de détection**

The ratio of the number of mines detected on a single run to the number of mines which could have been detected within the characteristic detection width. 1/11/75

**characteristic detection width /
intercept caractéristique de détection**

The width of path over which mines can be detected on a single run. 1/11/75

charge¹ / charge¹

A given quantity of explosive, either in bulk or contained in a bomb, a projectile, a mine or similar device, or used as a propellant. 22/6/04

charge² / charge²

A quantity of explosives prepared for demolition purposes. 22/6/04

**charged demolition target / ouvrage
miné**

A demolition target on which all charges have been placed and which is in the state of readiness, either state 1 - safe, or state 2 - armed. 1/10/92

charged weapon / arme chargée

A loaded weapon, ready to fire except for the operation of the safety catch, when fitted. 1/10/01

**charging point / prise de ravitaillement
filler point**

A connection on an aircraft, or aircraft component, through which the aircraft or aircraft component can be replenished with a specific commodity, e.g., oxygen, air or hydraulic fluid, etc. 1/3/73

szerokość pasa pobudzenia

Szerokość pasa, w obrębie którego miny mogą zostać pobudzone przez jednokrotne przejście trału. 10/9/13

prawdopodobieństwo wykrycia miny

Stosunek liczby min wykrytych podczas jednokrotnego przejścia, do liczby min które mogłyby zostać wykryte w obrębie szerokości pasa poszukiwania. 10/9/13

szerokość pasa poszukiwania

Szerokość pasa, w obrębie którego miny mogą zostać wykryte podczas jednokrotnego przejścia. 10/9/13

ładunek²

Określona ilość materiału wybuchowego, stanowiąca zawartość bomby, pocisku, miny oraz innego przedmiotu wybuchowego lub użyta do ich miotania. 29/1/09

ładunek wybuchowy

Ilość materiału wybuchowego przygotowana do wysadzania. 29/1/09

obiekt przygotowany do wysadzenia

Obiekt do zniszczenia, w którym umieszczono wszystkie ładunki wybuchowe i który znajduje się w stanie gotowości – stan 1 – zabezpieczony, lub w stanie gotowości – stan 2 – uzbrojony. 11/3/14

broń przeładowana

Broń załadowana, gotowa do strzału i zabezpieczona, jeśli wyposażona jest w bezpiecznik. 4/4/02

punkt napełniania**punkt dystrybucji paliw**

Złącze znajdujące się na statku powietrznym lub elemencie składowym statku powietrznego, przez który można uzupełnić zapas określonego środka, np. tlenu, powietrza, płynu hydraulicznego, itp. w statku powietrznym lub jego elemencie składowym. 31/1/06

chart / carte spécialisée

A special purpose map, generally designed for navigation or other particular purposes, in which essential map information is combined with various other data critical to the intended use. 16/7/96

**chart base / carte de base²
topographic base**

A chart used as a primary source for compilation or as a framework on which new detail is printed. 1/3/73

chart index

Preferred term: map index.

chart series

Preferred term: map series.

chart sheet

Preferred term: map sheet.

check firing / halte au tir

In artillery and naval fire support, a command to cause a temporary halt in firing. 1/7/87

checkout / vérification systématique

A sequence of functional, operational, and calibrational tests to determine the condition and status of a weapon system or element thereof. 1/3/73

checkpoint¹ / point de référence¹

A predetermined point on the surface of the earth used as a means of controlling movement, a registration target for fire adjustment, or reference for location. 1/3/73

checkpoint² / point de référence²

Geographical location on land or water above which the position of an aircraft in flight may be determined by observation or by electrical means. 1/3/73

checkpoint³ / centre d'impact

Centre of impact; a burst centre. 1/3/73

mapa specjalna

Mapa specjalnego przeznaczenia, sporządzona zazwyczaj do prowadzenia nawigacji lub innych szczególnych celów, w której zasadnicze informacje wynikające z mapy są powiązane ze szczegółowymi danymi, niezbędnymi do zamierzonego wykorzystania. 1/3/01

**podstawa mapy
baza topograficzna**

Mapa jako podstawowe źródło informacji używane w celu kompilacji albo jako obrys, na którym nanoszone są dodatkowe elementy. 26/2/98

indeks mapy

>Termin zalecany: map index. 26/2/98

seria map

>Termin zalecany: map series. 22/9/99

arkusz mapy

>Termin zalecany: map sheet. 26/2/98

wstrzymać ogień

We wsparciu ogniowym artylerii lądowej i morskiej, komenda powodująca czasowe wstrzymanie ognia. 11/3/14

weryfikacja systematyczna

Ciąg prób funkcjonalnych, operacyjnych i kalibracyjnych, prowadzonych w celu określenia stanu systemów uzbrojenia lub ich elementów. 26/2/98

punkt odniesienia¹

Wcześniej określony punkt na powierzchni ziemi używany do kontroli ruchu, rejestracji celów przeznaczonych do kierowania ognia, lub jako punkt odniesienia pozycji. 26/2/98

punkt odniesienia²

Pozycja geograficzna na wodzie lub lądzie, powyżej której może być określone położenie wykonującego lot statku powietrznego z zastosowaniem obserwacji lub za pomocą środków elektronicznych. 26/2/98

punkt uderzenia

Centrum uderzenia; centrum wybuchu. 26/2/98

checkpoint⁴ / poste de contrôle de la circulation

A place where military police check vehicular or pedestrian traffic in order to enforce circulation control measures and other laws, orders and regulations.
1/3/73

check sweeping / dragage de vérification

In naval mine warfare, sweeping to check that no moored mines are left after a previous clearing operation.
1/12/76

chemical, biological, radiological and nuclear collective protection

(preferred) / **protection collective chimique, biologique, radiologique et nucléaire** (privilégié)
protection collective nucléaire, radiologique, biologique et chimique (privilégié)

CBRN COLPRO (preferred)

CBRN collective protection (admitted)

collective protection (admitted)

COLPRO (admitted)

The measures and protective equipment that provide personnel a toxic-free area in a chemical, biological, radiological and nuclear environment.
MCJSB, 14/12/15

chemical, biological, radiological and nuclear individual protection

(preferred) / **protection individuelle chimique, biologique, radiologique et nucléaire** (privilégié)
protection individuelle nucléaire, radiologique, biologique et chimique (privilégié)

CBRN individual protection (admitted)

The measures and individual protective equipment intended to protect individuals in a chemical, biological, radiological and nuclear environment.
MCJSB, 14/12/15

chemical horn / corne chimique

Hertz- Horn

In naval mine warfare, a mine horn containing an electric battery, the electrolyte for which is in a glass tube protected by a thin metal sheet.
1/11/75

chop

Preferred term: change of operational control. 1/3/73

punkt kontrolny

Miejsce, w którym policja dokonuje kontroli ruchu pojazdów lub pieszych, w celu wymuszenia przepisów ruchu lub innych zarządzeń i regulacji. 26/2/98

trałowanie kontrolne

W morskich działaniach minowych, trałowanie mające na celu sprawdzenie, czy w rejonie przeprowadzonej operacji zwalczania min nie występują miny kotwiczne. 24/4/13

zbiorowa ochrona przed skażeniami chemicznymi, biologicznymi, radiologicznymi i jądrowymi

(preferowany)

zbiorowa ochrona przed CBRJ

(dopuszczalny)

zbiorowa ochrona przed skażeniami

(dopuszczalny)

COLPRO (dopuszczalny)

Środki i sprzęt ochronny, które zapewniają personelowi obszar wolny od skażeń w środowisku skażenia chemicznego, biologicznego, radiologicznego oraz jądrowego.
25/10/18

indywidualna ochrona przed skażeniami chemicznymi, biologicznymi, radiologicznymi i jądrowymi

(preferowany)

Indywidualna ochrona przed CBRJ

(dopuszczalny)

Środki oraz indywidualny sprzęt ochrony przed skażeniami, przeznaczone do ochrony osób w środowisku skażenia chemicznego, biologicznego, radiologicznego oraz jądrowego.
25/10/18

róg chemiczny

róg Hertza

W morskich działaniach minowych, róg miny zawierający baterię elektryczną, do której elektrolit znajduje się w szklanej rurce zabezpieczonej cienką blachą.
26/2/98

zmiana dowodzenia operacyjnego

>Termin zalecany: change of operational control. 26/2/98

chuffing / toux d'une fusée

The characteristic of some rockets to burn intermittently and with an irregular noise. 1/3/73

spalanie rezonansowe

Cecha charakterystyczna niektórych rakiet polegająca na przerywanym spalaniu paliwa powodującym nieregularny hałas. 26/2/98

circling approach / approche indirecte

An extension of an instrument approach procedure which provides for visual circling of the aerodrome prior to landing. [ICAO] 4/10/00

podejście do lądowania z kręgu

Rozszerzenie procedury podejścia do lądowania według wskazań przyrządów, które obejmuje zatoczenie kręgu nad lotniskiem przed rozpoczęciem lądowania. [ICAO]. 13/9/01

circular error probable / écart circulaire probable**CEP**

An indicator of the accuracy of a missile/projectile, used as a factor in determining probable damage to a target. It is the radius of a circle within which half of the missiles/projectiles are expected to fall. 1/3/73

prawdopodobne uchylenie kołowe**CEP**

Wskaźnik celności rakiety lub pocisku używany jako współczynnik określający prawdopodobieństwo zniszczenia celu. Jest to promień koła, wewnątrz którego powinna spaść połowa wystrzelonych rakiet lub pocisków. 7/2/02

civil defence / défense civile**CD**

The mobilization, organization and direction of the civil population designed to minimize by passive measures the effects of hostile action against all aspects of civil life. 29/8/11

obrona cywilna**CD**

Mobilizowanie, organizowanie i kierowanie ludnością cywilną w celu minimalizacji, za pomocą środków pasywnych, skutków wrogich działań wymierzonych przeciwko funkcjonowaniu życia cywilnego. 9/11/11

civilianization / civiliarisation

The transfer of responsibilities, functions or posts from military personnel to civilian staff. 31/1/14

ucywilnianie

Przekazywanie personelowi cywilnemu odpowiedzialności, funkcji lub stanowisk personelu wojskowego. 25/9/08

civil-military cooperation / coopération civilo-militaire**CIMIC****CMC (deprecated)**

A joint function comprising a set of capabilities integral to supporting the achievement of mission objectives and enabling NATO commands to participate effectively in a broad spectrum of civil-military interaction with diverse non-military actors. 30/6/17

współpraca cywilno-wojskowa**CIMIC**

Połączona funkcja, składająca się z zestawu zdolności ściśle związanych ze wsparciem osiągnięcia celów misji oraz umożliwiającą dowódcom NATO na skuteczny udział w szerokim wachlarzu zdarzeń cywilno-wojskowych z różnymi uczestnikami niezwiązanymi z wojskiem. 16/1/03

**civil-military interaction / interaction
civilo-militaire****CMI**

A group of activities, founded on communication, planning and coordination, that NATO military bodies share and conduct with international and local non-military actors, both during NATO operations and in preparation for them, thereby mutually increasing the effectiveness and efficiency of their respective actions in response to crises.

30/6/17

civil protection / protection civile

Activities undertaken by emergency services to protect populations, properties, infrastructure and the environment from the consequences of natural and technological disasters and other emergencies. 29/8/11

**clandestine operation / opération
clandestine****discreet operation** (deprecated)

An operation planned or conducted in such a way as to assure its secrecy or concealment. MCJSB, 14/12/15

classification of bridges and vehicles

Preferred term: military load classification.

cleansing station

Preferred term: decontamination station.

**clearance diving / déminage par
plongeur**

The process involving the use of divers for locating, identifying and disposing of mines. 1/8/76

clearance rate / vitesse de déblaiement

The area which would be cleared per unit time with a stated minimum percentage clearance, using specific minehunting and/or minesweeping procedures. 1/8/76

interakcja cywilno-wojskowa**CMI**

Grupa działań, opierająca się na udostępnianiu i prowadzeniu przez organy wojskowe NATO komunikacji, planowania i koordynacji z niewojskowymi podmiotami międzynarodowymi i lokalnymi, zarówno w trakcie działań NATO, jak i w ramach przygotowania do nich, tym samym wzajemnie zwiększających skuteczność i wydajność ich odpowiednich działań w zakresie reagowania kryzysowego. 25/10/18

ochrona ludności

Działania podejmowane przez służby ratunkowe w celu ochrony ludności, mienia, infrastruktury i środowiska przed skutkami klęsk żywiołowych naturalnych i technologicznych oraz innych sytuacji wyjątkowych. 25/10/18

działania niejawne

Działania planowane lub realizowane w taki sposób, aby zapewnić niejawność lub skrytość. MCJSB, 12/12/12

klasyfikacja mostów i pojazdów

>Termin zalecany: military load classification. 3/3/09

punkt odkażania

>Termin zalecany: decontamination station. 26/2/98

rozminowanie nurkowe

Proces związany z wykorzystaniem nurków do wykrywania, identyfikacji i niszczenia min. 31/1/06

tempo rozminowania

Obszar, który może zostać rozminowany w określonym czasie z założonym poziomem rozminowania, przy zastosowaniu określonych procedur prowadzenia działań przeciwminowych. 24/4/13

clearway / prolongement dégagé

A defined rectangular area on the ground or water at the end of a runway in the direction of take-off and under control of the competent authority, selected or prepared as a suitable area over which an aircraft may make a portion of its initial climb to a specified height. 1/7/80

clear weather air defence fighter / chasseur de défense aérienne temps clair

A fighter aircraft with equipment and weapons which enable it to engage airborne targets by day and by night, but in clear weather conditions only. 1/10/84

climb mode / montée automatique

In a flight control system, a control mode in which aircraft climb is automatically controlled to a predetermined programme. 1/3/73

**close air support / appui aérien rapproché
CAS**

Air action against hostile targets which are in close proximity to friendly forces and which require detailed integration of each air mission with the fire and movement of those forces. 1/3/73

close control / contrôle serré

A form of aircraft mission control in which the aircraft is continuously controlled for altitude, speed and heading, to a position from which the mission can be accomplished. 1/11/90

close-controlled air interception / interception aérienne en contrôle serré

An interception in which the interceptor is continuously controlled to a position from which the target is within visual range or radar contact. 1/3/73

closed area / zone fermée

A designated area in or over which passage of any kind is prohibited. 1/3/73

zabezpieczenie wydłużonego startu

Określony prostokątny obszar terenu lub powierzchni wody, znajdujący się na końcu drogi startowej w kierunku startu, kontrolowany przez kompetentne władze, wybrany lub przygotowany jako dogodny rejon, nad którym statek powietrzny może wykonać część manewru wznoszenia na określoną wysokość. 31/1/06

myśliwiec obrony powietrznej przeznaczony do działania w warunkach dobrej widoczności

Samolot myśliwski wyposażony w sprzęt i uzbrojenie umożliwiające mu zwalczanie celów powietrznych w dzień i w nocy, ale tylko w warunkach dobrej widoczności. 26/2/98

tryb wznoszenia

W systemie kontroli lotu tryb kontroli, w którym statek powietrzny wznosi się automatycznie i zgodnie z wcześniej określonym programem. 31/1/06

**bezpośrednie wsparcie lotnicze
CAS**

Działania lotnictwa przeciwko celom przeciwnika znajdującym się w pobliżu sił własnych, wymagające dokładnej koordynacji działań lotnictwa z ogniem i ruchem tych sił. 7/12/10

kontrola bezpośrednia

Forma kontroli zadania statku powietrzego, w czasie której jest on w sposób ciągły kontrolowany pod względem wysokości, prędkości i kursu, do miejsca, z którego zadanie może być wykonane. 11/3/14

przechwycenie celu powietrznego przy bezpośrednim kierowaniu

Przechwycenie, w czasie, którego samolot przechwytyjący jest w sposób ciągły kierowany na pozycję, z której cel znajduje się w zakresie widzialności wzrokowej lub zasięgu radaru. 7/12/10

rejon zamknięty

Wyznaczony obszar, przez który i nad którym zabroniony jest wszelki ruch. 18/3/08

**close support / appui rapproché
CS¹**

That action of the supporting force against targets or objectives which are sufficiently near the supported force as to require detailed integration or coordination of the supporting action with the fire, movement, or other actions of the supported force. 1/3/73

**close supporting fire / tir d'appui
rapproché**

Fire placed on enemy troops, weapons, or positions which, because of their proximity present the most immediate and serious threat to the supported unit. 1/3/73

**closure minefield / champ de mines
d'interdiction**

In naval mine warfare, a minefield which is planned to present such a threat that water-borne shipping is prevented from moving. 1/8/76

**cloud amount / couverture nuageuse
cloud cover**

The proportion of sky obscured by cloud, expressed as a fraction of sky covered. 1/7/80

cloud cover

Preferred term: cloud amount.

cluster¹ / grappe¹

Fireworks signal in which a group of stars burns at the same time. 1/3/81

cluster² / grappe²

Group of bombs released together. A cluster usually consists of fragmentation or incendiary bombs. 1/3/81

cluster³ / grappe³

Two or more parachutes for dropping light or heavy loads. 1/3/81

wsparcie bliskie

Działania sił wspierających przeciw celom lub obiektom znajdujących się w bezpośredniej styczności z siłami wspieranymi, gdzie wymagana jest dokładna integracja lub koordynacja działań wsparcia z ogniem, ruchem lub innymi działaniami sił wspieranych. 3/3/09

ogień wsparcia bliskiego

Ogień prowadzony przeciwko sile żywej, uzbrojeniu lub obiektom przeciwnika, które ze względu na ich bliskość stanowią bezpośrednie zagrożenie dla jednostki wspieranej. 29/9/05

blokadowa zagroda minowa

W morskich działaniach minowych, zagroda minowa o określonej skuteczności, mająca na celu uniemożliwienie żeglugi. 24/4/13

**współczynnik zachmurzenia
pokrycie chmurami**

Proporcja określająca wielkość nieba zasłoniętego chmurami, w stosunku do całości rozpatrywanego obszaru nieba. 31/1/06

pokrycie chmurami

>Termin zalecany: cloud amount.
26/2/98

klaster¹

Sygnal rakietami świetlnymi, w którym grupa takich rakiet zapala się w tym samym czasie. 26/2/98

klaster²

Zespół bomb zwolnionych jednocześnie. Grupa bomb składa się zazwyczaj z bomb odłamkowych lub zapalających. 26/2/98

system spadochronów towarowych

Dwa lub więcej spadochronów, służących do zrzutu zasobników towarowych lub platform desantowych

cluster⁴ / grappe⁴

In land mine warfare, a component of a pattern-laid minefield. It may be antitank, anti-personnel or mixed. It consists of one to five mines and no more than one antitank mine. 1/3/81

cluster⁵ / grappe⁵

In minehunting, designates a group of mine-like contacts. 1/3/81

cluster⁶ / grappe⁶

In naval mine warfare, a number of mines laid in close proximity to each other as a pattern or coherent unit. They may be of mixed types. 1/3/81

cluster⁷ / groupe énergétique

Two or more engines coupled together so as to function as one power unit. 1/3/81

cluster bomb unit / arme à dispersion CBU

An expendable aircraft store composed of a dispenser and submunitions. 4/10/00

coarse mine / mine coriace

In naval mine warfare, a relatively insensitive influence mine. 1/11/75

coastal refraction / réfraction côtière land effect**shore line effect**

The change of the direction of travel of a radio ground wave as it passes from land to sea or from sea to land. 1/3/73

cocooning / coconisation**plastic spray packaging**

An operation consisting in covering equipment with a wrapping to protect it against the action of atmospheric factors. 1/10/01

code word¹ / mot-code¹

A word which has been assigned a classification and a classified meaning to safeguard intentions and information regarding a classified plan or operation. 1/8/76

klaster⁴

W lądowych działaniach minowych element pola minowego ustawionego według schematu. Może być przeciwpancerna, przeciwpiechotna lub mieszana i składać się z jednej do pięciu min w tym nie więcej niż jednej miny przeciwpancernej. 26/2/98

klaster⁵

W wykrywaniu min oznacza grupę kontaktów przypominających wykrycie miny. 26/2/98

klaster⁶

W morskich działaniach minowych, liczba min położonych w bliskim sąsiedztwie jako element systemu lub zespół. Może to być grupa min mieszanych. 26/2/98

grupa min

Dwa lub więcej silników połączonych razem w taki sposób, że spełniają funkcję jednej jednostki napędowej. 1/3/81

bomba kasetowa CBU

Zasobnik oddzielany od samolotu, zawierający urządzenie miotające i małokalibrowe bomby lotnicze. 7/6/01

mina niskoczuła

W morskich działaniach minowych, mina nie kontaktowa o stosunkowo niskiej czułości. 29/9/05

refrakcja przybrzeżna**wpływ lądu****efekt linii brzegowej**

Zmiana kierunku rozchodzenia się przyziemnych fal radiowych w momencie ich przechodzenia z lądu nad morze lub odwrotnie. 26/2/98

kokonowa metoda konserwacji**konserwacja plastyczna**

Czynności polegające na owinięciu sprzętu w celu zabezpieczenia go przed działaniem czynników atmosferycznych. 4/4/02

hasło kodowe

Słowo, o odpowiedniej klauzuli tajności, mające niejawnie znaczenie i wprowadzane w celu ochrony informacji i zamiarów dotyczących niejawnego planu lub operacji. 26/2/98

code word² / mot-code²

A cryptonym used to identify sensitive intelligence data. 1/8/76

kryptonim

Kryptonim używany do określenia ważnych danych wywiadowczych. 26/2/98

collapse depth / immersion d'écrasement

The design depth, referenced to the axis of the pressure hull, beyond which the hull structure or hull penetrations are presumed to suffer catastrophic failure to the point of total collapse. 1/3/81

maksymalna dopuszczalna głębokość zanurzenia

Głębokość mierzona wzdłuż osi wzdłużnej kadłuba mocnego, po przekroczeniu której kadłub mocny może ulec uszkodzeniu, aż do całkowitego zgniecenia. 19/4/06

collateral damage / dommages collatéraux

Inadvertent casualties and destruction in civilian areas caused by military operations. 17/1/05

straty i zniszczenia niezamierzone

Przypadkowe ofiary i zniszczenia w obszarach cywilnych, spowodowane działaniami militarnymi. 28/6/05

collation / regroupement

In intelligence usage, a step in the processing phase of the intelligence cycle in which the grouping together of related items of information provides a record of events and facilitates further processing. 1/2/88

zestawienie

W wywiadzie / rozpoznaniu element cyklu wywiadowczego/rozpoznawczego, w którym grupowanie powiązanych ze sobą elementów informacji prowadzi do opracowania rejestru zdarzeń i ułatwia dalszy proces przetwarzania informacji. 5/3/04

collection / recherche

1/3/73

zbieranie informacji

5/7/01

collection agency

Preferred term: agency.

agencja zbierania informacji

>Termin zalecany: agency. 5/7/01

collection management / gestion de la recherche

In intelligence usage, the process of converting intelligence requirements into collection requirements, establishing, tasking or coordinating with appropriate collection sources or agencies, monitoring results and retasking, as required. 1/11/90

zarządzanie zbieraniem informacji

W wywiadzie / rozpoznaniu proces przetwarzania zapotrzebowań na dane rozpoznawcze w zarządzenia do zbierania informacji, określenia i postawienia odpowiednich zadań lub współdziałanie z właściwymi źródłami i agencjami, monitorowanie wyników, a jeśli jest to konieczne ponowne postawienie zadań. 5/3/04

collection plan / plan de recherche CP¹

A plan for collecting information from all available sources to meet intelligence requirements and for transforming those requirements into orders and requests to appropriate agencies. 1/7/93

plan zbierania informacji CP¹

Plan pozyskiwania informacji ze wszystkich dostępnych źródeł w celu zaspokojenia potrzeb wywiadowczych i rozpoznawczych oraz przekształcenia ich w rozkazy i zapotrzebowania na informacje do właściwych struktur. 29/4/10

collective call sign / indicatif d'appel collectif

Any call sign which represents two or more facilities, commands, authorities, or units. The collective call sign for any of these includes the commander thereof and all subordinate commanders therein 1/3/73

collective protection

Preferred term: chemical, biological, radiological and nuclear collective protection.

collimating mark / repère de fond de chambre**fiducial mark**

An index mark, rigidly connected with the camera body, which forms an image on the negative. This image is used to determine the position of the optical centre or principal point of the imagery. 1/3/73

collocation / colocalisation

The physical placement of two or more detachments, units, organizations, or facilities at a specifically defined location. 18/2/15

column cover / couverture de colonne

Cover of a column by aircraft in radio contact therewith, providing for its protection by reconnaissance and/or attack of air or ground targets which threaten the column. 1/3/73

column formation / formation en ligne de file

A formation in which elements are placed one behind the other. 1/3/73

column gap / créneau

The space between two consecutive elements proceeding on the same route. It can be calculated in units of length or in units of time measured from the rear of one element to the front of the following element. 1/12/79

column length / longueur d'encombrement

The length of the roadway occupied by a column or a convoy in movement. 1/10/80

okólnikowy sygnał wywoławczy

Sygnal wywoławczy określający obiekty, dowództwa lub jednostki. Przypisany jest dowódcy i wszystkim dowódcom podległym. 18/10/12

zbiorowa ochrona

>Termin zalecany: chemical, biological, radiological and nuclear collective protection.

znacznik kolimacyjny, znacznik tłowy znacznik odniesienia

Znak indeksowy, trwale połączony z korpusem aparatu, tworzący zobrazowanie na negatywie. Zobrazowanie to używane jest do określenia położenia środka optycznego lub głównego punktu zobrazowania. 29/9/05

rozmieszczenie obok siebie

Umieszczenie obok siebie dwóch lub więcej oddziałów, jednostek, organizacji lub urzędzeń w określonym miejscu. 26/2/98

osłona kolumny

Osłona kolumny przez statek powietrzny mający z nią łączność radiową, poprzez rozpoznanie i/lub atakowanie celów powietrznych albo naziemnych, zagrażających tej kolumnie. 29/9/05

ugrupowanie w kolumnę

Ugrupowanie, którego elementy umieszczone są jeden za drugim. 26/2/98

odstęp w kolumnie

Przestrzeń pomiędzy dwoma kolejnymi elementami poruszającymi się w kolumnie po tej samej trasie. Może być obliczana w jednostkach długości lub jednostkach czasu mierzonego od tyłu jednego elementu do czoła następnego elementu. 26/2/98

długość kolumny

Długość drogi zajmowana przez kolumnę lub konwój w ruchu. 26/2/98

combat air patrol / patrouille aérienne de combat**CAP**

An aircraft patrol provided over an objective area, the force protected, the critical area of a combat zone, or in an air defence area, for the purpose of intercepting and destroying hostile aircraft before they reach their targets.

4/10/00

combat-available aircraft / aéronef disponible pour le combat

An aircraft capable of fulfilling its normally assigned mission. It will have its primary weapon system serviceable but may require to be fuelled, armed or have combat-ready crews.

1/12/93

combat chart / carte de combat

A special naval chart, at a scale of 1:50.000, designed for naval fire support and close air support during coastal or amphibious operations and showing detailed hydrography and topography in the coastal belt.

1/10/80

combat control team / équipe de guidage au sol**CCT**

A team of specially trained personnel who can be airdropped to provide local air traffic control and to advise on all aspects of landing, airdrop, and/or extraction zone requirements.

22/1/10

combat day of supply / journée de combat**CDOS**

The total amount of supplies required to support one day of combat, calculated by applying the intensity factor to a standard day of supply.

22/1/10

combat effectiveness / efficacité au combat

The ability of a unit or formation, or equipment to perform assigned missions or functions.

Note: This should take into account leadership, personnel strength, the state of repair of the equipment, logistics, training and morale and may be expressed as a level or percentage.

MCLSB, 5/9/16

bojowy patrol powietrzny**CAP**

Lot patrolowy statku powietrznego nad rejonem celu, osłanianymi siłami, kluczowym obszarem strefy działań bojowych lub w obszarze obrony powietrznej, prowadzony w celu przechwycenia i zniszczenia statków powietrznych przeciwnika zanim osiągną one swoje cele.

30/3/10

statek powietrzny zdolny do walki

Statek powietrzny zdolny do wykonywania przydzielonych zadań. Jest wyposażony w swój główny system uzbrojenia; może jednak wymagać zatankowania, uzbrojenia lub załogi będącej w gotowości bojowej.

24/6/13

bojowa mapa morska

Specjalna mapa morska, wykonana w skali 1:50 000, przeznaczona do prowadzenia wsparcia ogniowego z dział pokładowych i bliskiego wsparcia z powietrza w czasie operacji przybrzeżnych lub morsko-desantowych, zawierająca szczegółową informację hydrograficzną i topograficzną pasa przybrzeżnego.

26/2/98

sekcja wsparcia operacji lotniczych**SWOL**

Pododdział przygotowany do przerzutu technikami typowymi dla operacji specjalnych w celu wyznaczania i zabezpieczania stref lądowania i stref zrzutu oraz zapewnienia lokalnej kontroli ruchu lotniczego

zaopatrzenie na dobę walki**CDOS**

Całkowita ilość zapasów niezbędna do prowadzenia jednej doby walki, obliczana z uwzględnieniem czynnika intensywności w stosunku do dziennej normy zaopatrzenia.

20/10/10

skuteczność bojowa

Zdolność jednostki, formacji lub sprzętu do wypełnienia powierzonych misji/zadań lub funkcji.

Uwaga: Pojęcie to obejmuje przywództwo, stan osobowy, poziom sprawności sprzętu, logistykę, szkolenie oraz morale i można je wyrazić w postaci poziomu lub wartości procentowej.

MCLSB 25/10/18

combat identification / identification au combat

The use of identification measures to reduce friendly fire and increase the operational effectiveness of forces and weapon systems. 5/9/07

combat information / renseignement brut de combat

That frequently perishable data gathered in combat by, or reported directly to, units which may be immediately used in battle or in assessing the situation. Relevant data will simultaneously enter intelligence reporting channels. 1/8/82

combat information centre / centre d'information de combat**action information centre
CIC**

The agency in a ship or aircraft manned and equipped to collect, display, evaluate, and disseminate tactical information for the use of the embarked flag officer, commanding officer, and certain control agencies. Certain control, assistance and coordination functions may be delegated by command to the combat information centre. 1/3/73

**combat load / charge de combat
CL**

The quantity of supplies that is part of the basic load, carried by the individual or weapon system and that is intended for immediate use by that individual or system. LCEG(S), 31/3/16

combat loading / chargement de combat

The arrangement of personnel and the stowage of equipment and supplies in a manner designed to conform to the anticipated tactical operation of the organization embarked. Each individual item is stowed so that it can be unloaded at the required time. 1/3/73

identyfikacja bojowa

Przedsięwzięcia identyfikacyjne realizowane w celu uniknięcia ostrzału sił własnych oraz zwiększenia skuteczności operacyjnej sił i systemów uzbrojenia. 25/9/08

informacja bojowa

Szybko dezaktualizujące się informacje, zbierane w czasie walki przez jednostkę albo jej przekazywane, które mogą być natychmiast wykorzystane podczas działań lub do oceny sytuacji. Odpowiednie informacje jednocześnie trafiają do systemu rozpoznania. 20/3/13

**bojowe centrum informacyjne
centrum informacji bojowej****CIC
BCI**

Komórka organizacyjna, znajdująca się na okręcie lub samolocie, z obsadą personalną i wyposażeniem do zbierania, analizowania i rozpowszechniania informacji taktycznych przeznaczonych do użytku dowódcy oraz pewnych szczebli dowodzenia. Dowództwo może przekazać bojowemu centrum informacyjnemu pewne funkcje kontrolne, pomocnicze i koordynacyjne. 5/3/04

**ładunek bojowy
CL**

Ilość zapasów, będąca częścią ładunku, przenoszona przez osobę lub system uzbrojenia i przeznaczona do natychmiastowego wykorzystania przez tę osobę lub system. LCEG(S), 5/6/08

załadunek bojowy

Rozmieszczenie personelu oraz załadunek sprzętu i zaopatrzenia w sposób zgodny z przewidywanymi działaniami taktycznymi załadowywanej jednostki. Każdy element jest rozmieszczony tak, aby mógł być wyładowany w wymaganym czasie 20/3/13

combat patrol / patrouille de combat fighting patrol

For ground forces, a tactical unit sent out from the main body to engage in independent fighting; detachment assigned to protect the front, flank, or rear of the main body by fighting if necessary 1/3/98

combat power / puissance de combat

The total means of destructive and/or disruptive force which a military unit/formation can apply against the opponent at a given time. 1/8/74

combat readiness

Preferred term: combat ready^{1,2}.

combat-ready¹ / prêt au combat¹

As applied to organizations or equipment: available for combat operations. 9/1/96

combat-ready² / prêt au combat²

As applied to personnel: qualified to carry out combat operations in the unit to which they are assigned. 9/1/96

combat-ready aircraft / aéronef prêt au combat

A combat-available aircraft which is fuelled, armed and has a combat-ready aircrew available. 1/12/93

combat recovery / récupération au combat**CR**

A method to recover isolated personnel from a situation where hostile interference may be expected, and either the recovery force, or the isolated personnel, or both, have not been trained in combat search and rescue. MCJSB, 1/9/17

patrol bojowy

W siłach lądowych, pododdział wydzielany z sił głównych w celu podjęcia samodzielnej walki; pododdział wyznaczony do osłony czoła, skrzydeł lub tyłów sił głównych, w razie potrzeby przez podjęcie walki. 30/3/10

potencjał bojowy

Wszelkie środki przeznaczone do niszczenia i zakłócania działań przeciwnika, które jednostka wojskowa lub element ugrupowania bojowego może zastosować wobec przeciwnika w danym czasie. 20/3/13

gotowość bojowa

>Termin zalecany: combat ready^{1,2}.
26/2/98

w gotowości bojowej¹

W odniesieniu do organizacji lub sprzętu: w gotowości do działań bojowych. 24/6/13

w gotowości bojowej²

W odniesieniu do personelu: przygotowany do prowadzenia działań bojowych w składzie jednostki, do której jest przydzielony. 24/6/13

statek powietrzny w gotowości bojowej

Statek powietrzny zdolny do walki, zatankowany, uzbrojony oraz posiadający załogę w gotowości bojowej. 24/6/13

odzyskiwanie bojowe**CR**

Metoda odzyskiwania izolowanego personelu z sytuacji, w której można spodziewać się ingerencji przeciwnika, gdzie siły odzyskujące lub personel izolowany, bądź żaden z tych podmiotów, nie mają przeszkolenia w bojowym poszukiwaniu i ratownictwie. 25/10/18

combat search and rescue / recherche et sauvetage de combat
CSAR

The detection, location, identification and rescue of downed aircrew in hostile territory in time of crisis or war and, when appropriate, isolated military personnel in distress, who are trained and equipped to receive combat search and rescue support. 1/10/03

combat service support / soutien logistique du combat
CSS

The support provided to combat forces, primarily in the fields of administration and logistics. 9/11/90

combat support / appui tactique
CS²

Fire support and operational assistance provided to combat elements. 1/11/94

combat survival / mesure de survie en zone de combat

Those measures to be taken by service personnel when involuntarily separated from friendly forces in combat, including procedures relating to individual survival, evasion, escape, and conduct after capture. 1/3/73

combat zone¹ / zone de combat¹
CZ

That area required by combat forces for the conduct of operations. MCJSB, 1/9/17

działania poszukiwawczo-ratownicze w warunkach bojowych
CSAR

Wykrywanie, lokalizowanie, identyfikowanie i ratowanie w czasie kryzysu lub wojny, zestrzelonych lub przymusowo lądujących na wrogim terytorium załóg oraz w razie potrzeby, innego personelu wojskowego znajdującego się w niebezpieczeństwie, który został odpowiednio wyszkolony i wyposażony, żeby uzyskać wsparcie grupy poszukiwawczo-ratowniczej. 6/11/03

zabezpieczenie działań bojowych
CSS

Zabezpieczenie jednostek bojowych, głównie w dziedzinie administracji i logistyki. 12/9/02

wsparcie bojowe
CS

Wsparcie jednostek bojowych pod względem ogniowym i operacyjnym. 12/9/02

zasady przetrwania podczas działań bojowych

Działania, które powinny być podjęte przez personel wojskowy po niezamierzonym oddzieleniu się od sił własnych podczas działań bojowych, obejmujące procedury związane z przetrwaniem indywidualnym, sposobami wycofywania i ucieczki oraz zachowaniem się po zatrzymaniu przez przeciwnika. 31/1/06

strefa działań bojowych¹
CZ

Przestrzeń niezbędna do prowadzenia działań z użyciem wojsk. MCJSB, 31/1/06

combat zone² / zone de combat²**CZ**

The territory forward of the army group rear boundary. It is divided into:

- a. The forward combat zone, comprising the territory forward of the corps rear boundary.
- b. The rear combat zone, usually comprising the territory between the corps rear boundary and the army group rear boundary.

1/7/83

combination circuit / mise de feu**combinée**

Firing circuit actuated by two or more influences received either simultaneously or at a predetermined interval. 25/9/98

combination firing circuit / circuit**combiné de mise de feu**

An assembly comprising two independent firing systems, one non-electric and one electric, so that the firing of either system will detonate all charges. 1/3/81

combination influence mine / mine à**influences combinées****combined influence mine**

A mine designed to actuate only when two or more different influences are received either simultaneously or in a predetermined order. 1/11/94

combined

Preferred term: multinational.

combined arms (adj.) / interarmes (adj.)

In land operations, relating to the synchronized or simultaneous application of several arms to achieve an effect on the enemy that is greater than if each arm were used against the enemy in sequence.

MCLSB, 5/9/16

combined force

Preferred term: multinational force.

combined influence mine

Preferred term: combination influence mine.

strefa działań bojowych²**CZ**

Terytorium rozciągające się od linii rozgraniczenia strefy tylowej kierunku przeciwnika. Dzieli się je na:

- a. wysuniętą strefę działań bojowych, obejmującą terytorium rozciągające od linii rozgraniczenia obszaru tyłowego korpusu w kierunku przeciwnika.
- b. tyłową strefę działań bojowych, obejmującą zwykle terytorium leżące pomiędzy granicą obszaru tyłowego korpusu a granicą strefy tylowej szczebla nadrzędnego.

31/1/06

układ kombinowany, sieć kombinowana

Układ odpalania (sieć zapalająca) pobudzany przez dwa lub więcej czynników równocześnie lub we wcześniej ustalonej sekwencji czasowej. 25/1/11

kombinowany obwód odpalania,**mieszana sieć zapalająca**

Zespół zawierający dwa niezależne systemy odpalania, nieelektryczny i elektryczny, z których każdy z osobna zapewnia zdetonowanie wszystkich ładunków. 16/11/00

kombinowana mina niekontaktowa

Mina, której pobudzenie odbywa się pod wpływem dwóch lub więcej różnych bodźców, działających równocześnie, albo w ustalonej kolejności. 16/11/00

combined*

>Termin zalecany: multinational.

z użyciem połączonych rodzajów wojsk

W działaniach lądowych, dotyczy zsynchronizowanego lub jednoczesnego użycia kilku rodzajów wojsk w celu wywarcia na przeciwnika wpływu większego niż w przypadku zastosowania przeciwko niemu każdego rodzaju wojsk po kolei. MCLSB, 25/10/18

combined force*

>Termin zalecany: multinational force.

kombinowana mina niekontaktowa

>Termin zalecany: combination influence mine. 16/11/00

<p>combined joint operation <i>Preferred term: multinational joint operation.</i></p>	<p>combined joint operation* >Termin zalecany: multinational joint operation.</p>
<p>combined operation <i>Preferred term: multinational operation.</i></p>	<p>combined operation* >Termin zalecany: multinational operation.</p>
<p>combustor / dispositif combustor A name generally assigned to the combination of flame holder or stabilizer, igniter, combustion chamber, and injection system of a ramjet or gas turbine. 1/3/73</p>	<p>zespół komory spalania Nazwa generalnie przypisana kombinacji stabilizatora płomienia lub stabilizatora, urządzenia zapłonowego, komory spalania, oraz systemu wtryskowego odrzutowego silnika strumieniowego lub turbiny gazowej. 26/2/98</p>
<p>COMINT Technical Data <i>Preferred term: communication externals.</i></p>	<p>dane techniczne COMINT >Termin zalecany: communication externals.</p>
<p>command¹ / commandement¹ The authority vested in an individual of the armed forces for the direction, coordination, and control of military forces. 29/5/02</p>	<p>dowodzenie Władza nadana osobie spośród stanu osobowego sił zbrojnych do kierowania, koordynacji i sprawowania kontroli nad formacjami wojskowymi. 16/1/03</p>
<p>command² / commandement² An order given by a commander; that is, the will of a commander expressed for the purpose of bringing about a particular action. 29/5/02</p>	<p>komenda Rozkaz wydany przez dowódcę, tj. wola dowódcy wyrażona w celu spowodowania określonych działań. 16/1/03</p>
<p>command³ / commandement³ A unit, group of units, organization or area under the authority of a single individual. 29/5/02</p>	<p>podmiot dowodzenia Jednostka lub jednostki wojskowe, jednostka organizacyjna albo obszar znajdujący się pod dowództwem jednej osoby. 16/1/03</p>
<p>command⁴ / commander² To dominate an area or situation. 29/5/02</p>	<p>panować Kontrolować określony obszar bądź sytuację. 16/1/03</p>
<p>command⁵ / commander¹ To exercise command. 29/5/02</p>	<p>dowodzić Sprawować dowodzenie. 16/1/03</p>
<p>command and control communication system / système de communication de commandement et de contrôle C2CS A communication system which conveys information between military authorities for command and control purposes. 29/5/02</p>	<p>system dowodzenia i kierowania łącznością C2CS System łączności zapewniający przekazywanie informacji pomiędzy władzami wojskowymi w celu dowodzenia i kierowania. 3/3/09</p>

command and control system / système de commandement et de contrôle C2S

An assembly of equipment, methods and procedures and, if necessary, personnel, that enables commanders and their staffs to exercise command and control. 14/10/02

command axis / axe de déplacement des postes de commandement

A line along which a headquarters will move. 1/3/73

command channel

Preferred term: chain of command.

command controlled stocks / stocks contrôlés par un commandement

Stocks which are placed at the disposal of a designated NATO commander in order to provide him with a flexibility with which to influence the battle logistically. "Placed at the disposal of" implies responsibility for storage, maintenance, accounting, rotation or turnover, physical security and subsequent transportation to a particular battle area. 1/3/84

command destruct signal / signal de destruction télécommandé

A signal used to operate intentionally the destruction signal in a missile. 1/3/73

command-detonated munition / munition télécommandée

A munition that is deliberately and remotely detonated by the person in control of that munition. 1/10/03

command select ejection system / système d'éjection à commande sélective

1/3/81

commander's required date / date exigée par le commandant

CRD

The latest date, calculated from G-day, established by the theatre commander, on which forces are required to be complete in their final destination and organized to meet the commander's operational requirement.. 29/5/02

system dowodzenia i kierowania C2S

Zespół urządzeń, metod i procedur oraz, jeśli potrzeba, stanu osobowego umożliwiający dowódcom i sztabom realizację dowodzenia i kierowania. 16/1/03

oś przemieszczenia stanowiska dowodzenia

Linia, wzdłuż której przemieszcza się dowództwo. 31/1/06

łańcuch dowodzenia

>Termin zalecany: chain of command. 12/6/02

zapasy w dyspozycji dowódcy

Zapasy wydzielone do dyspozycji wyznaczonego dowódcy NATO w celu zapewnienia mu elastyczności działań w zabezpieczeniu logistycznym. „Wydzielenie do dyspozycji” nakłada przyjęcie odpowiedzialności za magazynowanie, obsługiwanie, rozliczanie, rotację lub wymianę, ochronę oraz późniejszy transport do określonego rejonu działań. 13/11/13

sygnał polecenia zniszczenia

Komenda stosowana do celowego uruchomienia sygnału zniszczenia w pocisku raketowym. 26/2/98

amunicja detonowana sygnałem

Amunicja zdalnie detonowana przez osobę sprawującą nad nią kontrolę. 6/11/03

system katapultowania uruchamiany ze stanowiska pilota

12/9/02

termin wymagany przez dowódcę CRD

Termin wyznaczony przez dowódcę teatru działań, liczony od dnia G, w którym ukończone i zorganizowane siły powinny znaleźć się w miejscu docelowym, zgodnie z wymaganiami operacyjnymi dowódcy. 18/2/10

**command guidance / guidage
télécommandé**

A guidance system wherein intelligence transmitted to the missile from an outside source causes the missile to traverse a directed flight path. 1/3/73

**command net / réseau de
commandement**

A communications network which connects an echelon of command with some or all of its subordinate echelons for the purpose of command control. 1/3/73

**command of the sea / maîtrise de
l'espace maritime**

The freedom to use the sea and to deny its use to an adversary in the sub-surface, surface and above-water environments. 13/12/99

**command post / poste de
commandement****CP²**

In operations or exercises, a location from which command is exercised. 31/8/12

**command post exercise / exercice de
poste de commandement****CPX**

An exercise in which the forces are simulated, involving the commander, his staff, and communications within and between headquarters. 1/11/83

commercial loading

Preferred term: administrative loading.

**commercial off-the-shelf / commercial
sur étagère****COTS**

Pertaining to a commercially marketed product which is readily available for procurement and normally used without modification. 26/8/14

committed force / force engagée

A force in contact with the enemy or deployed on a specific mission or course of action, precluding its employment elsewhere. 16/9/16

naprowadzanie przy pomocy komend

System naprowadzania, w którym dane rozpoznawcze transmitowane do pocisku z zewnętrznego źródła powodują naprowadzenie pocisku na wyznaczoną ścieżkę lotu. 26/2/98

sieć dowodzenia

Sieć łączności, która łączy dany szczebel dowodzenia z niektórymi lub wszystkimi podległymi mu jednostkami w celu zapewnienia dowodzenia. 26/2/98

panowanie na morzu

Swoboda w zakresie wykorzystania obszarów morskich i uniemożliwienie ich wykorzystania przez przeciwnika w środowisku podwodnym, nawodnym i nadwodnym. 1/3/01

stanowisko dowodzenia**CP²****SD**

Podczas operacji lub ćwiczeń miejsce, z którego dowodzi się wojskami. 12/12/12

ćwiczenia dowódczo-sztabowe**CPX**

Ćwiczenia dowództw, sztabów i systemu łączności wewnętrznej i zewnętrznej, z symulacją użycia wojsk. 26/2/98

załadunek handlowy (komercyjny)

>Termin zalecany: administrative loading.

ogólnodostępny**COTS**

Dotyczy wyrobów powszechnie dostępnych w sprzedaży i zazwyczaj wykorzystywanych bez modyfikacji. 4/4/02

zaangażowane siły

Siły będące w kontakcie z przeciwnikiem lub skierowane do wykonania konkretnej misji/zadania lub wariantu działania, wykluczające ich użycie w innym miejscu. 25/10/18

**commodity loading / chargement
séparé par produit**

A method of loading in which various types of cargoes are loaded together, such as ammunition, rations, or boxed vehicles, in order that each commodity can be discharged without disturbing the others. 1/3/73

commonality / communauté

The state achieved when the same doctrine, procedures or equipment are used. CS, 4/10/00

**common electronic order of battle /
format commun d'ordre de bataille
électronique****C-EOB**

A standardized data exchange format containing electronic order of battle information. MCJSB, 14/12/16

**common infrastructure / infrastructure
commune**

Infrastructure essential to the training of NATO forces or to the implementation of NATO operational plans which, owing to its degree of common use or interest and its compliance with criteria laid down from time to time by the North Atlantic Council, is commonly financed by NATO members. 1/3/73

**common operational picture / situation
opérationnelle commune****COP**

An operational picture tailored to the user's requirements, based on common data and information shared by more than one command MCLSB, 5/9/16

**common user item / article d'usage
commun**

An item of an interchangeable nature which is in common use by two or more nations or services of a nation. 1/7/82

Comms External

Preferred term: communication externals.

załadunek według rodzaju ładunków

Metoda załadunku, w której różne rodzaje ładunków, takie jak amunicja, racje lub pojazdy, są umieszczane łącznie w taki sposób, aby każdy z nich mógł być wyładowany bez konieczności przemieszczania innych. 24/4/13

jednolitość

Stan, osiągnięty poprzez użycie tej samej doktryny, procedur lub sprzętu. [Approving authority(ies): NCS] 20/10/10

**jednolite ugrupowanie środków
radioelektronicznych****C-EOB**

Znormalizowany format wymiany danych, zawierający informacje o ugrupowaniu bojowym środków radioelektronicznych. 25/10/18

infrastruktura wspólna

Infrastruktura istotna dla szkolenia sił NATO lub wdrożenia planów operacyjnych NATO, finansowana przez członków NATO, ze względu na stopień jej wspólnego użytkowania oraz zgodności z kryteriami ustalonymi okresowo przez Radę Północnoatlantycką. 15/5/12

jednolity obraz sytuacji operacyjnej

Obraz sytuacji operacyjnej dostosowany do wymogów użytkownika, opracowany na podstawie danych i informacji udostępnionych przez więcej niż jedno dowództwo. 25/10/18

element powszechnego użytku

Element zamienny powszechnie stosowany przez dwa lub więcej państw lub rodzaje sił zbrojnych. 20/10/10

zewnętrzne parametry COMINT

>Termin zalecany: communication externals.

communication and information systems / systèmes d'information et de communication

CIS

Collective term for communication systems and information systems.
29/5/02

communication centre / centre de communication signal centre

An organization responsible for handling and controlling communications traffic, normally comprising a message centre, a cryptographic centre, and transmitting and receiving stations.
Note: transmitting and receiving stations are not normally located in the communication centre but the remote controls for these facilities are located there. 1/10/03

communication externals / paramètres de communication

COMEXT

Comms Externals (admitted)

COMINT Technical Data (admitted)

Comms Ext (admitted)

The measurable technical parameters and geolocation of a communication system.
MCJSB, 14/12/16

communication reporting gate / seuil de compte rendu

CRG

A geographical reference point or line at which merchant ships are required to call the naval cooperation and guidance for shipping organization in order to establish initial contact or to update previous information. 2/3/07

communications intelligence / enseignement transmissions

COMINT

Intelligence derived from electromagnetic communications and communication systems by other than intended recipients or users. 1/10/01

systemy łączności i informatyki

CIS

Wspólny termin określający systemy łączności i systemy informatyczne.
27/10/04

węzeł łączności

centrum łączności

Jednostka organizacyjna odpowiedzialna za obsługę i kontrolę łączności, składająca się zazwyczaj z ośrodka informacyjnego, ośrodka kryptograficznego oraz stacji nadawczych i odbiorczych. Uwaga: Stacje nadawcze i odbiorcze nie są zazwyczaj umiejscowione w węźle łączności, ale znajdują się w nim urządzenia zdalnego sterowania tymi stacjami. 6/11/03

zewnętrzne parametry COMINT

Mierzalne parametry techniczne systemu komunikacyjnego wraz z lokalizacją źródeł emisji. 25/10/18

rubież łączności

CRG

Punkt lub linia odniesienia gdzie statki żeglugi morskiej, w celu nawiązania kontaktu lub uaktualnienia przekazanych wcześniej informacji, zobowiązane są do komunikowania się z organami wojskowej współpracy i doradztwa dla żeglugi morskiej. 6/11/07

wywiad radiowy, rozpoznanie radiowe

COMINT

Pozyskiwanie danych wywiadowczych (rozpoznawczych) za pomocą środków i systemów łączności radiowej przez osoby nie będące właściwymi odbiorcami lub użytkownikami. 9/5/02

communication system / système de communication

An assembly of equipment, methods and procedures and, if necessary, personnel, organized to accomplish information transfer functions.

Notes:

1. A communication system provides communication between its users and may embrace transmission systems, switching systems and user systems.
2. A communication system may also include storage or processing functions in support of information transfer. 29/5/02

communication zone / zone des communications**COMMZ**

Rear part of a theatre of operations (behind but contiguous to the combat zone) which contains the lines of communications, establishments for supply and evacuation, and other agencies required for the immediate support and maintenance of the field forces. 1/3/73

company / compagnie**Coy**

A unit consisting of two or more platoons, usually of the same type, with a headquarters and a limited capacity for self-support.

MCLSB, 5/9/16

comparative cover / couverture de comparaison

Coverage of the same area or object taken at different times, to show any changes in details. 13/12/99

compartment marking / marquage de soute

In an aircraft, a system of marking a cabin into compartments for the positioning of loads in accordance with the weight and balance requirements. 1/3/73

compass direction / direction de compas

The horizontal direction expressed as an angular distance measured clockwise from compass north. 1/3/73

system telekomunikacyjny, system łączności

Sprzęt, metody, procedury oraz, jeśli to niezbędne, personel, zorganizowane w celu realizowania przekazu informacji. Uwagi:

1. System telekomunikacyjny zapewnia komunikację pomiędzy jego użytkownikami i może obejmować systemy teletransmisyjne, systemy komutacyjne i systemy użytkowników.
2. System telekomunikacyjny może także realizować funkcje przechowywania i przetwarzania w celu wspomaganie przekazu informacji. 16/1/03

strefa komunikacji**COMMZ**

Tylna część teatru działań (znajdująca się z tyłu, ale bardzo blisko strefy działań bezpośrednich), w której rozmieszczone są linie komunikacyjne, elementy odpowiedzialne za zaopatrywanie i ewakuację oraz inne elementy potrzebne do natychmiastowego wsparcia i podtrzymania działań wojsk. 18/2/10

kompania

Pododdział składający się z co najmniej dwóch plutonów, zazwyczaj tego samego rodzaju, mający własne dowództwo oraz ograniczoną zdolność do samodzielnego działania. MCLSB 25/10/18

pokrycie porównawcze

Zobrazowanie tego samego obszaru lub obiektu w różnych momentach czasowych, w celu ukazania szczegółów jakichkolwiek zmian. 5/7/01

oznaczanie przedziałów bagażowych

W statku powietrznym system oznaczeń kabiny bagażowej dzielący ją na przedziały przeznaczone do umieszczenia w nich ładunku stosownie do wymagań związanych z obciążeniem i równowagą. 26/2/98

kierunek kompasowy

Kierunek w płaszczyźnie poziomej wyrażony jako odległość kątowa mierzona w kierunku ruchu wskazówek zegara od północy kompasowej. 26/2/98

compass north / nord du compas

The uncorrected direction indicated by the north seeking end of a compass needle. 1/3/73

compass rose / rose du compas

A graduated circle, usually marked in degrees, indicating directions and printed or inscribed on an appropriate medium. 1/3/73

compatibility / compatibilité

The suitability of products, processes or services for use together under specific conditions to fulfil relevant requirements without causing unacceptable interactions. [ISO/IEC Guide 2:2004] CS, 29/5/18

compilation / compilation

Selection, assembly, and graphic presentation of all relevant information required for the preparation of a map or chart. Such information may be derived from other maps or charts or from other sources. 1/3/73

compilation diagram / carton des références

A diagram giving details of the source material from which the map or chart has been compiled; this does not necessarily include reliability information. 1/3/73

complete round / coup complet

Ammunition which contains all the components necessary for it to function. 1/9/81

component / composant

In logistics, a part or combination of parts, having a specific function, which can be installed or replaced only as an entity. 1/3/92

component command¹ / commandement de composante¹ CC¹

In the NATO military command structure, a third-level command organization with specific air, maritime or land capabilities that is responsible for operational planning and conduct of subordinate operations as directed by the NATO commander. 15/1/08

północ kompasowa

Nieskorygowany kierunek wskazywany przez poszukujący północy koniec igły kompasowej. 26/2/98

róża kompasowa

Podzielone koło, oznaczone zazwyczaj stopniami, wskazujące kierunki nadrukowane lub wyrysowane na właściwym ośrodku. 26/2/98

kompatybilność

Właściwość produktów, procesów lub usług do wspólnego użycia w określonych warunkach, w celu spełnienia odpowiednich wymagań bez powodowania niedopuszczalnego wzajemnego oddziaływania. [ISO/IEC Guide 2:2004] 20/10/10

kompilacja

Wybór, złożenie i graficzne przedstawienie wszystkich istotnych informacji, koniecznych do przygotowania planu lub mapy. Informacja taka może być pozyskiwana z innych map lub planów albo z innych źródeł. 26/2/98

diagram kompilacji

Diagram określający szczegółowo materiał źródłowy, z którego plan lub mapa zostały skompilowane; niekoniecznie uwzględnia dane określające wiarygodność informacji. 26/2/98

nabój ukompletowany

Amunicja, która zawiera wszystkie elementy składowe konieczne do jej właściwego funkcjonowania. 26/2/98

komponent

W logistyce część lub kombinacja części, posiadających określone funkcje, które mogą być zamontowane lub wymienione jedynie jako cały element. 25/1/11

dowództwo komponentu¹ CC

W strukturze dowodzenia NATO organ dowodzenia trzeciego szczebla, mający określone zdolności w zakresie sił powietrznych, morskich lub lądowych, odpowiedzialny za planowanie operacyjne i prowadzenie operacji podporządkowanych zgodnie z poleceniami dowódcy NATO. 2/12/08

**component command² /
commandement de composante²
CC¹**

A functional component command or service component command responsible for the planning and conduct of a maritime, land, air, special or other operation as part of a joint force. MCJSB 20/11/14

**component commander¹ / commandant
de composante¹
CC²**

A single-service or functional component commander at the third level of the NATO military command structure. 29/5/02

**component commander² / commandant
de composante²
CC²**

A designated commander responsible for the planning and conduct of a maritime, land, air, special or other operation as part of a joint force. 29/5/02

**component life / durée de vie d'un
composant**

The period of normal usage of a component after which the likelihood of failure sharply increases. 4/10/00

**compound helicopter / hélicoptère
hybride**

A helicopter with an auxiliary propulsion system which provides thrust in excess of that which the rotor alone could produce, thereby permitting increased forward speeds; wings may or may not be provided to reduce the lift required from the rotor system. 1/12/76

**compression chamber
CC³**

Preferred term: hyperbaric chamber.

compromised / compromis

Of classified matter, disclosed in whole or in part to an unauthorized person or exposed to the risk of such disclosure. 30/1/12

**dowództwo komponentu²
CC**

Dowództwo komponentu funkcjonalnego, lub dowództwo komponentu rodzaju sił zbrojnych odpowiadające za planowanie i prowadzenie działań morskich, lądowych, powietrznych, specjalnych lub innych w ramach sił połączonych. MCJSB 10/5/16

dowódca komponentu¹

Dowódca rodzaju sił zbrojnych lub komponentu funkcjonalnego trzeciego szczebla wojskowej struktury dowodzenia NATO. 2/12/08

dowódca komponentu²

Wyznaczony dowódca odpowiedzialny za planowanie i prowadzenie działań morskich, lądowych, powietrznych, specjalnych lub innych w ramach sił połączonych. 2/12/08

okres używalności elementu

Okres normalnego użytkowania elementu, po którym prawdopodobieństwo jego uszkodzenia gwałtownie wzrasta. 11/1/01

udoskonalony śmigłowiec

Śmigłowiec wyposażony w dodatkowy system napędowy zapewniający większą siłę ciągu niż siła, którą może wytworzyć sam rotor, co umożliwi zwiększenie prędkości postępowej; mogą być dodane także skrzydła w celu zmniejszenia wymaganej siły ciągu wytwarzanej przez system rotora głównego. 26/2/98

**komora ciśnieniowa
CC³**

*>Termin zalecany: hyperbaric chamber.
29/4/10*

nieuprawnione ujawnienie

W odniesieniu do spraw niejawnych, tajemnica ujawniona lub narażona na ujawnienie w całości lub częściowo osobie nieuprawnionej. 12/12/12

computed air release point / point de largage calculé
CARP

A computed air position where the first paratroop or cargo item is released to land on a specified impact point. 1/3/73

computer network attack / attaque de réseaux informatiques

CNA

Action taken to disrupt, deny, degrade or destroy information resident in a computer and/or computer network, or the computer and/or computer network itself.

Note: A computer network attack is a type of cyber attack. 22/1/10

computer network exploitation / exploitation de réseau informatique

CNE

Action taken to make use of a computer or computer network, as well as the information hosted therein, in order to gain advantage. 17/1/05

concentrated fire¹ / tir de concentration¹

The fire of the batteries of two or more ships directed against a single target. 1/3/73

concentrated fire² / tir de concentration²

Fire from a number of weapons directed at a single point or small area. 1/3/73

concentration area¹ / zone de concentration¹

An area, usually in the theatre of operations, where troops are assembled before beginning active operations. 1/3/73

concentration area² / zone de concentration²

A limited area on which a volume of gunfire is placed within a limited time. 1/3/73

concept / concept

In NATO concept development and experimentation, a solution-oriented transformation idea that addresses a capability shortfall or a gap. 18/2/15

Wyliczony Punkt Zrzutu WPZ

Obliczona pozycja w powietrzu, z której zrzucający jest pierwszy spadochroniarz lub element ładunku w określony punkt zrzutu.

atak na sieć informatyczną CNA

Działania podejmowane w celu zniekształcenia, uniemożliwienia wykorzystania, degradacji lub zniszczenia informacji przechowywanej w komputerze i/lub sieci komputerowej, albo komputera i/lub sieci komputerowej. Uwaga: atak na sieć informatyczną jest rodzajem ataku cybernetycznego. 20/10/10

penetracja sieci informatycznej CNE

Działanie podejmowane w celu wykorzystania komputera lub sieci informatycznej, jak również zgromadzonych w nich informacji dla osiągnięcia korzyści. 24/5/05

ogień ześrodkowany¹

Ogień baterii/ dział, dwóch lub więcej okrętów prowadzony do celu pojedynczego. 31/1/06

ogień ześrodkowany²

Ogień wielu środków ogniowych skierowany na jeden punkt lub mały obszar. 31/1/06

rejon ześrodkowania

Rejon znajdujący się zwykle na obszarze prowadzonych działań bojowych, na którym koncentrują się oddziały przed rozpoczęciem działań. 3/1/06

rejon koncentracji ognia

Ograniczony rejon, na który kierowany jest ogień w określonym czasie. 3/1/06

koncepcja

Na potrzeby eksperymentowania oraz opracowywania koncepcji w NATO, idea zmian zorientowana na rozwiązanie problemu uniemożliwiającego osiągnięcie pożądanego zdolności. 10/5/16

concept of operations / concept d'opération**CONOPS**

A clear and concise statement of the line of action chosen by a commander in order to accomplish his given mission. 30/1/12

conduct of operations / conduite des opérations

The art of directing, coordinating, controlling and adjusting the actions of forces to achieve specific objectives. 14/10/02

cone of silence / cône de silence

An inverted cone-shaped space directly over the aerial towers of some forms of radio beacons in which signals are unheard or greatly reduced in volume. 1/3/73

conflict prevention / prévention des conflits

A peace support effort to identify and monitor the potential causes of conflict and take timely action to prevent the occurrence, escalation, or resumption of hostilities. MCJSB, 14/12/15

conflict-related sexual and gender-based violence / violence sexuelle et sexiste liée aux conflits**conflict-related SGBV (admitted)**

Any sexual and/or gender-based violence against an individual or group of individuals, used or commissioned in relation to a crisis or an armed conflict. 14/8/15

conflict-related SGBV

Preferred term: conflict-related sexual and gender-based violence.

confusion reflector / réflecteur brouilleur

A reflector of electromagnetic radiations used to create echoes for confusion purposes. Radar confusion reflectors include such devices as chaff, rope and corner reflectors. 1/3/73

koncepcja operacji CONOPS

Jasno i zwięźle określony sposób działania wybrany przez dowódcę, w celu wykonania przydzielonego zadania. 12/12/12

prowadzenie działań

Sztuka kierowania, koordynowania, kontrolowania i korygowania działań sił w celu osiągnięcia określonych celów. 16/1/03

stożek ciszy

Przestrzeń o kształcie odwróconego stożka znajdująca się bezpośrednio nad masztami antenowymi radiolatarni o pewnych kształtach, w których sygnały są niesłyszalne lub o znacznie zredukowanej głośności. 26/2/98

zapobieganie konfliktom

Działanie na rzecz wsparcia pokoju w celu wskazania oraz monitorowania potencjalnych przyczyn konfliktu oraz podjęcia terminowego działania, aby zapobiec wystąpieniu, eskalacji lub wznowienia aktów wrogości. MCJSB, 16/1/03

przemoc na tle płciowym i seksualnym związana z konfliktem**SGBV**

Każdy rodzaj przemocy (na tle płciowym i/lub seksualnym) stosowanej lub złecone w związku z kryzysem lub konfliktem zbrojnym wobec określonej osoby lub grupy osób. 25/10/18

przemoc na tle płciowym i seksualnym związana z konfliktem

>Termin zalecany: conflict-related sexual and gender-based violence.

odbijacz zakłócający

Odbijacz promieniowania elektromagnetycznego używany do wytwarzania sygnałów echa zakłócającego. Do odbijaczy zakłócających sygnał radarowy zaliczamy m.in. paski i rolki folii metalowej oraz odbijacze kątowe. 25/6/14

connecting route / itinéraire de raccordement

A route connecting axial and/or lateral routes. 1/6/78

consequence management / gestion des conséquences**CM¹**

Actions taken to maintain or restore essential services and to lessen the effects of natural or man-made disasters. 31/8/12

console¹ / console

A long-range radio aid to navigation, the emissions of which, by means of their radio frequency modulation characteristics, enable bearings to be determinate. 1/3/73

console² / pupitre de commande

A grouping of controls, indicators, and similar electronic or mechanical equipment, used to monitor readiness of, and/or control specific functions of, a system, such as missiles check-out, countdown, or launch operations. 1/3/73

consolidation of position / organisation d'une position conquise

Organizing and strengthening a newly captured position so that it can be used against the enemy. 1/3/73

constant of the cone / constante du cône

For Lambert Conical Orthomorphic projection. 1/3/73

consultation, command and control systems / systèmes de consultation, de commandement et de contrôle**C3S****C3 systems**

[AAP-31, Ed. 3, 2005]
Communication and information systems, sensor systems and facilities which enable NATO authorities and commands to carry out consultation, command and control. C3B, 19/9/17

droga łącząca

Droga łącząca drogi dofrontowe i/lub rokadowe. 25/1/11

zarządzanie skutkami

Działania podejmowane w celu utrzymania lub przywrócenia niezbędnych usług oraz zmniejszenia skutków klęsk żywiołowych bądź katastrof będących efektem działalności ludzkiej. 13/11/12

konsola¹

Radiowe urządzenie nawigacyjne dalekiego zasięgu, którego emisja, ze względu na charakterystykę modulacji częstotliwości emitowanego sygnału radiowego, umożliwia określenie namiaru. 26/2/98

konsola²

Zespół urządzeń kontrolnych, wskaźników oraz podobnego sprzętu elektronicznego lub mechanicznego, używany do monitorowania gotowości i/lub kontroli określonych funkcji systemu, takich jak sprawdzenie działania systemów rakiety, odliczania czasu lub obsługi wyrzutni. 26/2/98

umocnienie pozycji

Zorganizowanie i wzmocnienie nowo zdobytych pozycji w taki sposób, że mogą być użyte przeciw nieprzyjacielowi. 26/2/98

stała stożka

Dla ortomorficznej stożkowej projekcji Lamberta. 26/2/98

systemy konsultacji, dowodzenia i kierowania**NC3S**

[AAP-31, Ed. 3, 2005]
Systemy łączności i systemy informatyczne, systemy wykrywania oraz instalacje umożliwiające władzom i dowództwom NATO prowadzenie konsultacji, dowodzenie i kierowanie. 20/10/10

consumer logistics / logistiqu e de consommation

The part of logistics concerning the reception, storage, transport, maintenance and disposal of materiel, as well as the provision of support and services. 22/6/04

consumption rate / taux de consommation

The average quantity of an item consumed or expended during a given time interval, expressed in quantities by the most appropriate unit of measurement per applicable stated basis. 1/3/73

contact / contact

Any discrete airborne, surface or subsurface object detected by electronic, acoustic, and/or visual sensors. 16/7/96

contact lost / contact perdu

A target tracking term used to signify that a target believed to be still within sensor coverage is temporarily lost but the termination of track plotting is not warranted. 9/1/96

contact mine / mine à contact

A mine detonated by physical contact. 1/3/77

contact point¹ / point de jonction¹

In land warfare, a point on the terrain, easily identifiable, where two or more units are required to make contact. 1/12/76

contact point² / point de jonction²

In air operations, the position at which a mission leader makes radio contact with an air control agency. 1/12/76

contact print / tirage contact

A print made from a negative or a diapositive in direct contact with sensitized material. 1/3/73

contact report / compte rendu de contact**amplifying report****initial contact report**

A report indicating any detection of the enemy. 1/12/79

logistyka konsumenta

Część logistyki, która obejmuje przyjmowanie, składowanie, transport, eksploatację i wycofywanie z użytkowania uzbrojenia i sprzętu wojskowego oraz środków zaopatrzenia jak również udzielanie wsparcia i świadczenie usług. 24/5/05.

wskaźnik zużycia

Średnia ilość środków zaopatrzenia konsumowanych lub zużywanych w określonym czasie, wyrażana ilościowo przy zastosowaniu właściwej jednostki miary. 31/1/06

obiekt wykryty

Wyodrębniony obiekt w powietrzu, na powierzchni (wody, lądu) lub pod wodą, wykryty przez czujniki elektroniczne akustyczne i/lub wizyjne. 29/1/04

utrata kontaktu

Pojęcie używane podczas śledzenia celu oznaczające, że kontakt z celem, który ciągle powinien znajdować się w zasięgu wykrywania, jest czasowo utracony, ale nie ma pewności, że proces śledzenia obiektu został zakończony. 5/3/04

mina kontaktowa

Mina detonowana pod wpływem kontaktu fizycznego. 25/1/11

punkt kontaktowy¹

W działaniach lądowych łatwy do zidentyfikowania punkt w terenie, w którym dwie lub więcej jednostek powinno nawiązać kontakt. 20/10/10

punkt kontaktowy²

W działaniach powietrznych, pozycja, z której dowódca zadania nawiązuje łączność radiową z agencją kontroli ruchu lotniczego. 20/10/10

odbitka stykowa

Odbitka wykonana z negatywu lub diapozytywu w drodze bezpośredniego kontaktu z materiałem światłoczułym. 13/5/04

meldunek o nawiązaniu kontaktu**meldunek poszerzony****wstępny meldunek o nawiązaniu****styczności z przeciwnikiem**

Meldunek o każdym wykryciu nieprzyjaciela. 26/22/98

contain / contenir

To stop, hold, or surround the forces of the enemy or to cause the enemy to centre his activity on a given front and to prevent his withdrawing any part of his forces for use elsewhere. 1/3/73

związać, powstrzymać, blokować

Zatrzymać, związać, lub okrążyć siły przeciwnika albo spowodować ześrodkowanie jego działań na danym froncie w celu uniemożliwienia mu wycofania dowolnej części sił z zamiarem użycia ich w innym miejscu. 26/2/98

container anchorage terminal / terminal de mouillage pour porte-conteneurs**CAT**

A sheltered anchorage other than a port with the appropriate facilities for the transshipment of containerized cargo from containerhips to other vessels. 3/2/11

terminal kotwiczny do przeladunku kontenerów**CAT**

Oślonięte kotwiczowisko, inne niż port, wyposażone w odpowiednią infrastrukturę do przeladunku ładunku kontenerowego z kontenerowca na inne jednostki pływające. 20/10/10

contamination control / contrôle de contamination

The employment of policies, doctrine, procedures and equipment to contain, reduce, remove or render harmless chemical, biological, radiological or nuclear contamination. MCJSB, 13/4/16

przeciwdziałanie skażeniom

Zastosowanie polityki, doktryn, procedur oraz sprzętu w celu zahamowania, zmniejszenia, usunięcia lub unieszkodliwienia skażenia biologicznego, radiologicznego lub jądrowego. MCJSB, 13/4/16
22/6/10

contingency plan / plan de circonstance**COP**

A plan which is developed for possible operations where the planning factors have been identified or can be assumed. This plan is produced in as much detail as possible, including the resources needed and deployment options, as a basis for subsequent planning. 25/9/98

plan wariantowy**CONPLAN**

Plan opracowany dla przewidywanych operacji, gdzie elementy planowania zostały określone lub można je założyć. Plan taki opracowany jest z możliwie największą dokładnością oraz z uwzględnieniem wymaganych zasobów i możliwości ich użycia jako podstawa do późniejszego planowania. 27/2/13

continuous fire¹ / tir continu¹

Fire conducted at a normal rate without interruption for application of adjustment corrections or for other reasons. 9/1/96

ogień ciągły¹

Ogień prowadzony z typową szybkostrzelnością bez przerw w celu wprowadzenia poprawek lub z innych powodów. 8/2/01

continuous fire² / tir continu²

In artillery and naval fire support, the procedural term used to order the guns to load and to fire at a specified time interval or as rapidly as possible consistent with accuracy within the prescribed maximum rate of fire for the weapon. 9/1/96

ogień ciągły²

We wsparciu artylerii lądowej i morskiej termin formalny wykorzystywany w celu wydania rozkazu do załadowania dział i rozpoczęcia strzelania w określonych odstępach czasowych lub najszybciej jak to możliwe przy zachowaniu celności odpowiadającej szybkostrzelności dla danego typu uzbrojenia. 8/2/01

continuous illumination fire / tir éclairant continu

A type of fire in which illuminating projectiles are fired at specified time intervals to provide uninterrupted lighting on the target or specified area. 1/3/73

continuously-computed release point / calcul continu du point de largage CCRP

Solution of the weapon delivery release point by continuous prediction of the release point for a given set of ballistics, altitudes and airspeeds. 1/11/75

continuous processor / machine à traitement continu

Equipment which processes film or paper in continuous strips. 1/3/73

continuous strip camera / appareil photographique à défilement continu

A camera in which the film moves continuously past a slit in the focal plane, producing a photograph in one unbroken length by virtue of the continuous forward motion of the aircraft. 1/3/73

continuous strip imagery / bande d'image continue

Imagery of a strip of terrain in which the image remains unbroken throughout its length, along the line of flight. 1/8/76

continuous strip photography / photographie en défilement continu

Photography of a strip of terrain in which the image remains unbroken throughout its length, along the line of flight. 1/3/73

contour interval / équidistance

Difference in elevation between two adjacent contour lines. 1/3/73

contour line / courbe de niveau

A line on a map or chart connecting points of equal elevation. 1/3/73

ciągły ogień oświetlający

Rodzaj ostrzału, w czasie którego pociski oświetlające wystrzeliwane są w określonych przedziałach czasowych w celu zapewnienia nieprzerwanego oświetlenia celu lub określonego obszaru. 26/2/98

obliczany w sposób ciągły punkt zrzutu uzbrojenia CCRP

Określenie punktu zrzutu przenoszonego uzbrojenia poprzez ciągłe prognozowanie tego punktu z uwzględnieniem danych balistycznych, wysokości i prędkości względem powietrza. 2/12/08

procesor obróbki ciągłej

Urządzenie służące do obróbki filmu lub papieru skonfekcjonowanych w postaci ciągłych pasów. 22/9/99

kamera szczelinowa pracy ciągłej

Kamera, w której film przesuwa się w sposób ciągły w poprzek szczeliny znajdującej się w płaszczyźnie ogniskowej, tworząc fotografię jednolicie ciągłą ze względu na ciągły ruch postępowy statku powietrznego. 26/2/98

zobrazowanie ciągłe pasa terenu

Zobrazowanie pasa terenu ciągłe i nie podzielone na klatki, rejestrowane wzdłuż linii lotu. 13/5/04

fotografia ciągła

Fotografia pasa terenu, którego zobrazowanie nie jest podzielone na klatki zarejestrowane wzdłuż linii lotu. 26/2/98

cięcie warstwiczne (poziomicowe)

Różnica wysokości występująca pomiędzy dwoma sąsiednimi liniami warstwicowymi. 22/9/99

warstwica (poziomica)

Linia na mapie lub planie łącząca punkty o jednakowej wysokości. 22/9/99

**contributing nation / pays contributeur
CN**

A nation that takes part in a NATO operation, programme or other activity, for which an agreed contribution is payable in money or in kind. 31/8/12

control¹ / contrôle

The authority exercised by a commander over part of the activities of subordinate organizations, or other organizations not normally under his command, that encompasses the responsibility for implementing orders or directives. 30/1/12

control² / réseau de points de contrôle

In mapping, charting and photogrammetry, a collective term for a system of marks or objects on the earth or on a map or a photograph, whose positions or elevations, or both, have been or will be determined. 1/9/81

**control and reporting centre / centre de
détection et de contrôle****CRC**

A subordinate air control element of the tactical air control centre from which radar control and warning operations are conducted within its area of responsibility. 1/3/73

**control and reporting system / réseau
de détection et de contrôle****CRS¹**

An organization set up for:

- a. early warning, tracking, and recognition of aircraft and tracking of surface craft, and
- b. control of all active air defences. It consists primarily of a chain of radar reporting stations and control centres and an observer organization, together with the necessary communications network. 1/3/73

control area / région de contrôle

A controlled airspace extending upwards from a specified limit above the earth. 1/7/80

**państwo zaangażowane
CN**

Państwo, które bierze udział w operacji, programie lub innym działaniu NATO dla którego, uzgodniony wkład jest wnoszony finansowo lub w materialnie. 13/11/12

kierowanie¹

Władza sprawowana przez dowódcę nad częścią działań podległych mu struktur lub struktur zwykle nie będących pod jego dowództwem, obejmująca odpowiedzialność za realizację rozkazów lub dyrektyw. 12/12/12

kontrola²

Przy tworzeniu map, planów i fotogrametrii, wspólny termin określający system znaczników lub obiektów na powierzchni ziemi lub na mapie albo na fotografii, których położenie i / lub wysokość zostały lub będą określone. 13/5/04

**ośrodek kierowania i meldowania
CRC**

Element podporządkowany taktycznemu centrum kontroli obszaru powietrznego, z którego prowadzona jest kontrola radarowa i ostrzeganie w rejonie jego odpowiedzialności. 3/3/09

**system kierowania i meldowania
CRS¹**

System ustanowiony w celu:

- a. wczesnego ostrzegania, śledzenia i rozpoznania statków powietrznych oraz śledzenia okrętów, oraz
- b. kierowania aktywną obroną powietrzną. Składa się przede wszystkim z sieci radiolokacyjnych posterunków meldunkowych, ośrodków kierowania, systemu obserwacji oraz niezbędnej sieci łączności. 3/3/09

obszar kontrolowany

Kontrolowana przestrzeń powietrzna rozciągająca się ponad określoną wysokość. 18/10/12

controllable mine / mine contrôlable

A mine which after laying can be controlled by the user, to the extent of making the mine safe or live, or to fire the mine. 1/11/91

mina zdalnie sterowana

Mina, która po ustawieniu może być sterowana przez użytkownika tak, że może ją zabezpieczyć, uaktywnić lub odpalić. 25/1/11

controlled airspace / espace aérien contrôlé

An airspace of defined dimensions within which air traffic control service is provided to controlled flights. 1/3/73

przestrzeń powietrzna kontrolowana

Przestrzeń powietrzna o określonych wymiarach, wewnątrz której zapewniana jest kontrola ruchu lotniczego. 18/10/12

controlled dangerous air cargo / cargaison aérienne dangereuse contrôlée

Cargo which is regarded as highly dangerous and which may only be carried by cargo aircraft operating within specific safety regulations. 1/7/82

nadzorowany niebezpieczny ładunek lotniczy

Ładunek uważany za wysoce niebezpieczny, który może być transportowany drogą powietrzną wyłącznie z zachowaniem szczególnych przepisów bezpieczeństwa. 16/10/13

controlled environment / environnement contrôlé

For the purposes of NATO airworthiness, the environment where continued and continuing airworthiness requirements are satisfied by authorized individuals and accredited or approved organizations using the approved procedures. MCASB, 5/8/14

środowisko kontrolowane

Na potrzeby oceny zdatności do lotu w NATO, środowisko, w którym stałe wymagania zdatności do lotu są spełnione przez upoważnione osoby i akredytowane lub zatwierdzone organizacje, wykorzystujące zatwierdzone procedury. 10/5/16

controlled exercise / exercice dirigé

An exercise characterized by the imposition of constraints on some or all of the participating units by planning authorities with the principal intention of provoking types of interaction. 1/8/76

ćwiczenie kontrolowane

Ćwiczenie charakteryzujące się nałożeniem przez planujących pewnych ograniczeń na niektóre lub wszystkie uczestniczące jednostki, głównie w celu wywołania określonych typów wzajemnego oddziaływania. 26/2/98

controlled interception / interception aérienne contrôlée

An aircraft intercept action wherein the friendly aircraft are controlled from a ground, ship, or airborne station. 1/3/73

przechwycenie kontrolowane

Operacja przechwycenia statku powietrznego, w której własne statki powietrzne kierowane są ze stacji naziemnych, okrętowych lub powietrznych. 25/1/11

controlled item

Preferred term: regulated item.

element regulowany

>Termin zalecany: regulated item.
26/2/98

controlled mosaic / mosaïque contrôlée

A mosaic corrected for scale, rectified and laid to ground control to provide an accurate representation of distances and direction. 1/3/73

mozaika kontrolowana

Mozaika korygowana ze względu na skalę, poprawiana i nakładana na terenowe punkty kontrolne w celu dokładnego przedstawienia odległości i kierunku. 26/2/98

**controlled passing / croisement
contrôlé**

A traffic movement procedure whereby two lines of traffic travelling in opposite directions are enabled to traverse alternately a point or section of route which can take only one line of traffic at a time. 1/3/73

controlled port / port contrôlé

A harbour or anchorage at which entry and departure, assignment of berths, and traffic within the harbour or anchorage are controlled by military authorities. 1/3/73

controlled route / itinéraire réglementé

A route, the use of which is subject to traffic or movement restrictions, which may be supervised. 1/6/84

control measure / mesure de conduite

Directive given graphically or orally by a commander to subordinate commands in order to assign responsibilities, coordinate fires and manoeuvre, and control combat operations. MCLSB, 5/9/16

control point¹ / point de référence³

A point located by ground survey with which a corresponding point on a photograph is matched as a check, in marking mosaics. 1/3/73

control point² / point repère

A position marked by a buoy, boat, aircraft, electronic device, conspicuous terrain feature, or other identifiable object which is given a name or number and used as an aid to navigation or control of ships, boats, or aircraft. 1/3/73

**control point³ / poste de contrôle
CP³**

A position along a military route manned by personnel with delegate responsibility and authority for the supervision and control of military movements and the provision of support to the troops. 4/2/11

przejście kontrolowane

Procedura dotycząca ruchu kołowego, w czasie której dwie linie ruchu przemieszczające się w przeciwnych kierunkach mogą przekroczyć naprzemiennie punkt lub odcinek trasy mieszczący tylko jedną linię ruchu naraz. 26/2/98

port kontrolowany

Port lub kotwiczowisko, do którego wejście i wyjście, wyznaczanie miejsca postoju oraz ruch wewnątrz portu lub kotwiczowiska są kontrolowane przez władze wojskowe. 26/2/98

droga kontrolowana

Droga, na której ruch podlega ograniczeniom, co może być kontrolowane. 31/1/06

element koordynacji działań

Polecenie dowódcy wydane podwładnym w formie graficznej lub ustnej w celu przydzielenia obowiązków/misji/zadań, koordynacji prowadzenia ognia i manewrów oraz kontroli działań bojowych. 25/10/18

punkt odniesienia

Punkt terenowy o współrzędnych wyznaczonych terenowymi pomiarami geodezyjnymi, któremu odpowiada jednoznacznie określony punkt na zobrazowaniu (zdjęciu) wykorzystywany przy wykonywaniu mozaiki zdjęć. 7/12/10

punkt kontrolny³

Pozycja oznaczona boją, łodzią, statkiem powietrznym, urządzeniem elektronicznym, charakterystycznym elementem terenowym lub innym identyfikowalnym obiektem, której nadawana jest nazwa lub numer i która wykorzystywana jest w nawigacji lub do kontroli pozycji jednostek pływających lub statków powietrznych. 20/10/10

punkt kontrolny⁴

Pozycja wzdłuż trasy marszu zajmowana przez personel uprawniony do nadzoru i kierowania ruchem wojsk oraz ich wsparcia. 9/11/11

control zone / zone de contrôle**CTZ**

A controlled airspace extending upwards from the surface of the earth to a specified upper limit. 1/7/80

conventional weapon / arme**conventionnelle**

A weapon that is neither chemical, biological, radiological nor nuclear. 2/3/09

converge / en convergence

In artillery and naval fire support, a command or request used in a call for fire to indicate that the observer/spotter desires the planes of fire to intersect at a point. 1/3/82

convergence / convergence

1/3/73

convergence factor / facteur de convergence

The ratio of the angle between any two meridians on the chart to their actual change of longitude. 1/3/73

conversion angle / angle de conversion

The angle between a great circle (orthodromic) bearing and a rhumb line (loxodromic) bearing of a point, measured at a common origin. 1/3/73

convoy¹ / convoi¹**Cvy**

A number of merchant ships or naval auxiliaries, or both, usually escorted by warships and/or aircraft, or a single merchant ship or naval auxiliary under surface escort, assembled and organized for the purpose of passage together. 1/3/73

convoy² / convoi²**Cvy**

A group of vehicles organized for the purpose of control and orderly movement with or without escort protection. 1/3/73

convoy assembly port / port de rassemblement de convois

A port from which convoys sail. 8/8/08

strefa kontroli**CTZ**

Kontrolowana przestrzeń powietrzna rozciągająca się od powierzchni ziemi w górę do określonej wysokości. 3/3/09

broń konwencjonalna

Broń nie będąca bronią chemiczną, biologiczną, radiologiczną ani nuklearną. 8/12/09

skupienie

Przy wsparciu ogniem artylerii lądowej lub morskiej komenda lub żądanie używane w zapotrzebowaniu na wsparcie ogniowe wskazujące, że obserwator lub samolot obserwacyjny chce skupić płaszczyzny ostrzału w jednym punkcie. 26/2/98

zbieżność

26/2/98

współczynnik zbieżności

Stosunek kąta zawartego pomiędzy dowolnymi dwoma południkami na mapie do ich rzeczywistej zmiany długości geograficznej. 26/2/98

kąt konwersji

Kąt zawarty pomiędzy namiarem koła wielkiego (ortodromiczny) i namiarem linii rumbowej na punkt (loksodromiczny), mierzonych względem wspólnego punktu początkowego. 26/2/98

konwój¹**Cvy**

Pewna liczba statków handlowych i/lub okrętów pomocniczych, eskortowanych zwykle przez okręty wojenne i/lub statki powietrzne, albo pojedynczy statek handlowy lub okręt pomocniczy eskortowany przez jednostki nawodne, sformowanych i zorganizowanych w celu wspólnego rejsu. 6/10/09

konwój²**Cvy**

Grupa pojazdów zorganizowana w celu kontrolowanego i uporządkowanego przemieszczenia z eskortą lub bez niej. 6/10/09

port formowania konwoju

Port, z którego wypływają konwoje. 6/10/09

convoy commodore / commodore de convoi

A naval officer, or master of one of the ships in a convoy, designated to command the convoy, subject to the orders of the officer in tactical command. If no surface escort is present, he takes entire command. 1/12/74

convoy dispersal point / point de dislocation d'un convoi

The position at sea where a convoy breaks up, each ship proceeding independently thereafter. 1/6/78

convoy escort / escorte de convoi²

An escort to protect a convoy of vehicles from being scattered, destroyed or captured. 1/3/79

convoy joiner

Preferred term: joiner.

convoy leaver

Preferred term: leaver

convoy route / route de convoi

The specific route assigned to each convoy by the appropriate routing authority. 1/3/73

convoy schedule / plan de convois

Planned convoy sailings showing the shipping lanes, assembly, and terminal areas, scheduled speed, and sailing interval. 1/3/79

convoy title / baptême de convoi

A combination of letters and numbers that gives the port of departure and arrival, speed, and serial number of each convoy. 1/10/78

komodor konwoju

Oficer marynarki wojennej lub dowódca jednego z okrętów płynącego w konwoju, wyznaczony do dowodzenia konwojem, podlegający rozkazom oficera dowództwa taktycznego. Jeśli konwój nie ma eskorty, obejmuje on całkowite dowództwo. 26/2/98

punkt rozproszenia konwoju

Pozycja morska, w której konwój rozdziela się i od której każdy okręt porusza się samodzielnie 26/2/98

eskorta konwoju

Eskorta broniąca konwoju pojazdów przed rozdzieleniem, zniszczeniem lub przechwyceniem. 26/2/98

okręt (jednostka pływająca) dołączający do konwoju

>Termin zalecany: joiner. 30/3/10

okręt (jednostka pływająca) odłączający się od konwoju

>Termin zalecany: leaver. 30/3/10

trasa konwoju

Określona trasa przydzielona dla każdego konwoju przez odpowiednie władze określające marszrutę. 26/2/98

plan (harmonogram) konwoju

Plan wysłania konwoju określający trasy żeglugowe, rejony zbiórki i rejony terminali, planowaną prędkość oraz odstęp czasowy pomiędzy momentami wypłynięcia. 26/2/98

oznaczenie konwoju

Kombinacja liter i cyfr określająca port wyjścia i port docelowy, prędkość oraz numer kolejny każdego konwoju. 26/2/98

Co-operative Electronic Support Measure Operations / Opérations interconnectées aux mesures de soutien électronique
CESMO

A standard to enable the exchange and fusion of low-level collection-control and intercept data for co-operative electronic surveillance operations.

Note: Targeting information products can be supplied to situational awareness, dynamic/time-sensitive targeting and other functions without degrading the bandwidth of existing operational data links such as Link-16. MCJSB, 14/12/16

Wspólne działania wsparcia walki radioelektronicznej
CESMO

Standard umożliwiający wymianę oraz łączenie danych z sensorów prowadzących wspólne dozоровanie radioelektroniczne. Uwaga: Informacje o wykrytych obiektach wspierają budowanie świadomości sytuacyjnej oraz działania targetingu dynamicznego i oddziaływania na cele wrażliwe czasowo bez obniżania zdolności do wymiany informacji w istniejących systemach transmisji danych, takich jak Link-16. 25/10/18

coordinated attack / attaque coordonnée

A carefully, planned and executed offensive action in which the various elements of a command are employed in such a manner as to utilize their powers to the greatest advantage to the command as a whole. 1/3/73

atak skoordynowany

Dokładnie zaplanowana i wykonana akcja ofensywna danej jednostki lub formacji, w której poszczególne podległe elementy angażowane są w taki sposób by jak najlepiej wykorzystać ich siły i środki dla danej jednostki lub formacji jako całości. 26/2/98

coordinated draft plan / projet de plan coordonné

A plan for which a draft plan has been coordinated with the nations involved. It may be used for future planning and exercises and may be implemented during an emergency. 1/3/79

plan uzgodniony na etapie projektu

Plan, którego projekt został uzgodniony z zainteresowanymi państwami członkowskimi. Może być wykorzystywany do przyszłego planowania oraz ćwiczeń a także wprowadzony w czasie zagrożenia. 26/2/98

coordinated illumination fire / tir éclairant coordonné

A type of fire in which the firing of illuminating and high-explosive projectiles is coordinated to provide illumination of the target and surrounding area only at the time required for spotting and adjusting the fire. 4/10/00

skoordynowany ogień oświetlający

Rodzaj ognia, w czasie którego wystrzeliwanie pocisków oświetlających i niszczących jest skoordynowane w taki sposób, aby cel oraz jego otoczenie było oświetlone tylko w czasie jego namierzania i korekcji ognia właściwego. 7/6/01

coordinates / coordonnées

Linear or angular quantities which designate the position that a point occupies in a given reference frame or system. Also used as a general term to designate the particular kind of reference frame or system such as plane rectangular coordinates or spherical coordinates. 1/3/73

współrzędne

Wielkości liniowe lub kątowe określające położenie punktu w danym systemie lub układzie odniesienia. Termin stosowany również do ogólnego określenia danego układu odniesienia takiego jak płaszczyzna współrzędnych prostokątnych lub współrzędnych sferycznych. 27/10/04

coordinating authority / autorité de coordination**CA¹**

The authority granted to a commander, or other individual with assigned responsibility, to coordinate specific functions or activities involving two or more forces, commands, services or organizations.

Note: The commander or individual has the authority to require consultation between the organizations involved or their representatives, but does not have the authority to compel agreement. 16/9/16

coordinating commander / commandant coordonnateur

In nuclear warfare, the regional commander who coordinates the activities of nuclear delivery and supporting units. 9/1/96

coordinating point / point de coordination

Designated point at which, in all types of combat, adjacent units/formations must make contact for purposes of control and coordination. 1/3/73

coordination altitude

Preferred term: coordination level.

coordination level / niveau de coordination**coordination altitude (deprecated)****CL**

An altitude or height used to establish airspace control responsibilities primarily to deconflict airspace users. MCASB, 29/1/13

copy negative / copie négative

A negative produced from an original not necessarily at the same scale. 1/12/74

core planning team / noyau d'état-major de planification**CPT****central planning team (obsolete)**

A team responsible for the detailed planning, coordination and preparation of an exercise. 26/8/09

uprawnienia do koordynacji**CA¹**

Uprawnienie przyznane dowódcy lub innej osobie mającej przypisany obowiązek, w celu koordynowania konkretnych funkcji lub działań, obejmujących co najmniej dwa rodzaje sił zbrojnych, dowództwa, służby lub organizacje.

Uwaga: Dowódca lub osoba ma uprawnienie do wymagania konsultacji pomiędzy zaangażowanymi organizacjami lub ich przedstawicielami, ale nie ma uprawnienia do wymuszania zgody. 3/3/09

dowódca koordynujący

W działaniach z użyciem broni jądrowej, regionalny dowódca, który koordynuje działalność jednostek użycia broni jądrowej i jednostek wsparcia. 6/11/03

punkt koordynacji działań

Wyznaczony punkt, w którym, w przypadku podjęcia różnego typu działań bojowych, sąsiadujące jednostki/formacje muszą się kontaktować w celu kontroli i koordynacji działań. 26/2/98

poziom koordynacji

>Termin zalecany: coordination level.

poziom koordynacji**CL**

Wysokość bezwzględna lub wysokość stosowana do określenia odpowiedzialności za kontrolę przestrzeni powietrznej, głównie w celu dekonfliktacji użytkowników przestrzeni powietrznej. MCASB

kopia negatywowa

Negatyw oryginału, niekoniecznie w tej samej skali. 26/2/98

główny zespół planowania**CPT**

Zespół odpowiedzialny za szczegółowe planowanie, koordynację i przygotowanie ćwiczenia. 20/11/18

corner reflector¹ / réflecteur polyédrique

A device, normally consisting of three metallic surfaces or screens perpendicular to one another, designed to act as a radar target or marker.

1/7/80

corner reflector² / réflecteur à écho renforcé

In radar interpretation, an object which, by means of multiple reflections from smooth surfaces, produces a radar return of greater magnitude than might be expected from the physical size of the object. 1/7/80

corps

Preferred term: army corps.

corps troops / élément organique de corps d'armée

Troops assigned or attached to a corps, but not a part of one of the divisions that make up the corps.

1/3/73

correction / correction

When firing, any change in firing data to bring the mean point of impact or burst closer to the target.

MCLSB, 5/9/16

corrective maintenance / maintenance corrective

Maintenance carried out after fault recognition and intended to restore equipment to a state in which it can perform a required function. MCLSB, 5/9/16

correlation¹ / corrélation¹

In air defence, the determination that an aircraft appearing on a detection or display device or visually, is the same as that on which information is being received from another source. 2/5/95

correlation² / corrélation²

In intelligence usage, the process which associates and combines data on a single entity or subject from independent observations, in order to improve the reliability or credibility of the information. 15/11/91

odbijacz kątowy¹

Urządzenie składające się zazwyczaj z trzech metalowych powierzchni lub ekranów ustawionych prostopadle względem siebie, przeznaczone do działania jako cel radiolokacyjny lub znacznik. 26/2/98

odbijacz kątowy²

W radiolokacji obiekt, który ze względu na wielokrotne odbicie przez gładkie powierzchnie, generuje radiolokacyjny sygnał echa o większej sile niż można było się tego spodziewać po jego rozmiarach. 26/2/98

korpus

>Termin zalecany: army corps. 26/2/98

oddziały korpuśne

Oddziały wchodzące w skład lub przydzielone do korpusu, ale nie wchodzące w skład żadnej z dywizji tworzącej ten korpus. 26/2/98

poprawka

Podczas prowadzenia ognia, każda zmiana danych do prowadzenia ognia, zmierzająca do przybliżenia średniego punktu trafienia lub wybuchu do celu. 25/10/18

naprawa

Obsługa techniczna prowadzona po rozpoznaniu uszkodzenia w celu przywrócenia sprawności technicznej urządzenia. MCLSB, 4/4/02

kojarzenie¹

W obronie powietrznej stwierdzenie, że statek powietrzny zobrazowany przez urządzenie detekcyjne lub obserwowany wzrokowo jest tym samym, o którym otrzymano informację z innego źródła. 13/9/01

kojarzenie²

W wywiadzie/rozpoznaniu, proces łączący i wiążący dane dotyczące jednej sprawy na podstawie niezależnych obserwacji w celu zwiększenia wiarygodności informacji. 26/2/98

correlation factor / facteur de corrélation
restitution factor

The ratio of a ground dose rate reading to a reading taken at approximately the same time at survey height over the same point on the ground. 1/3/73

counter-aggression / contre-agression
CA²

A stage of the NATO Precautionary System marking the transition from a condition of preparation and development of readiness to one of authorization for the employment of NATO forces against a nation, or nations, and against forces which are conducting or actively supporting aggression against NATO territory and/or forces. 1/10/01

counter-air operation / opération de supériorité aérienne
CAO

An air operation directed against the enemy's air offensive and defensive capability in order to attain and maintain a desired degree of air superiority. 1/8/79

counter-attack / contre-attaque

Attack by a part or all of a defending force against an enemy attacking force, for such specific purposes as regaining ground lost or cutting off or destroying enemy advance units, and with the general objective of denying to the enemy the attainment of his purpose in attacking. In sustained defensive operations, it is undertaken to restore the battle position and is directed at limited objectives. 1/1/60

counterbattery fire / tir de contrebatterie

Fire delivered for the purpose of destroying or neutralizing the enemy's fire support system.
 Note: counterbattery fire can be either proactive or reactive. 29/5/02

counter-espionage / contre-espionnage

Action designed to detect and counteract espionage. 1/3/81

współczynnik korelacji
współczynnik restytucji

Stosunek odczytu naziemnego mocy dawki do odczytu dokonanego w przybliżeniu w tym samym czasie na wysokości topograficznej nad tym samym punktem terenowym. 26/2/98

przeciwdziałanie agresji
CA²

Etap w systemie ostrzegania NATO wyznaczający przejście od stanu przygotowania i rozwijania gotowości do stanu zezwolenia na użycie sił NATO przeciwko krajowi lub krajom i siłom, które prowadzą lub aktywnie wspierają wrogie działania przeciwko terytorium i/lub siłom NATO. 4/4/02

działanie w ramach walki o przewagę w powietrzu
CAO

Działania prowadzone przeciw siłom, środkom i obiektom przeciwnika umożliwiającym prowadzenie ofensywnych i defensywnych działań, w celu uzyskania i utrzymania określonego stopnia przewagi w powietrzu. 22/9/99

przeciwuderzenie (kontratak)

Atak prowadzony przez część lub wszystkie broniące się siły przeciwko atakującym siłom nieprzyjaciela w takich celach szczegółowych, jak odzyskanie strat terenowych lub odcięcie względnie zniszczenie wysuniętych jednostek nieprzyjaciela, mający ogólny cel polegający na uniemożliwieniu osiągnięcia przez nieprzyjaciela celów jego ataku. W długotrwałych działaniach obronnych, podejmowane jest w celu odzyskania pozycji w walce i skierowana jest przeciw ograniczonym celom. 26/2/98

ogień przeciwartyleryjski

Ogień prowadzony w celu zniszczenia lub zneutralizowania systemu wsparcia ogniowego przeciwnika.
 Uwaga: ogień przeciwartyleryjski może być aktywny lub reaktywny. 6/3/03

przeciwdziałanie szpiegostwu

Działania podejmowane w celu wykrycia i przeciwdziałania szpiegostwu. 5/7/01

counterfire / tir contre armes à feu

Fire intended to destroy or neutralize enemy weapons. 1/3/73

counter-guerrilla warfare / lutte antiguerrilla

Operations and activities conducted by armed forces, paramilitary forces, or non-military agencies against guerrillas. 1/11/90

counter-insurgency / contreinsurrection**COIN**

Comprehensive civilian and military efforts made to defeat an insurgency and to address any core grievances. 30/1/12

counter-intelligence / contre-ingérence**CI**

Those activities which are concerned with identifying and counteracting the threat to security posed by hostile intelligence services or organizations or by individuals engaged in espionage, sabotage, subversion or terrorism. 1/7/80

countermarker / bâtiment en contre-marquage

In naval operations, a unit maintaining contact on a marker from a position which enables it to counter the threat presented by the marker. 1/10/01

countermeasures / contre-mesures**CM**

The employment of devices and/or techniques to impair the operational effectiveness of the enemy. 16/9/16

countermine / contre-miner

To explode the main charge in a mine by the shock of a nearby explosion of another mine or independent explosive charge. The explosion of the main charge may be caused either by sympathetic detonation or through the explosive train and/or firing mechanism of the mine. 1/9/03

przeciwuderzenie ogniowe

Ogień prowadzony z zamiarem zniszczenia lub obozwładnienia środków ogniowych przeciwnika. 25/1/11

działania przeciwpartyzanckie

Działania i przedsięwzięcia prowadzone przez siły zbrojne, siły paramilitarne lub agencje niemilitarne, przeciwko partyzantom. 5/7/01

zwalczanie rebelii**COIN**

Szeroko zakrojone działania wojskowe i cywilne podejmowane w celu stłumienia rebelii i likwidacji przyczyn jej powstania. 12/12/12

kontrwywiad**CI****KW**

Przedsięwzięcia związane z identyfikacją i przeciwdziałaniem zagrożeniu bezpieczeństwa ze strony wrogich agencji i organizacji wywiadowczych lub osób zaangażowanych w szpiegostwo, sabotaż, dywersje lub terroryzm. 3/10/02

kontrmarker

W operacjach morskich jednostka, która utrzymuje kontakt z markerem, znajdując się na pozycji umożliwiającej jej przeciwdziałanie zagrożeniu stwarzanemu przez marker. 9/5/02

przeciwdziałanie**CM**

Wykorzystanie urządzeń i/lub technik do osłabienia skuteczności operacyjnej przeciwnika. 25/10/18

wybuchowe niszczenie miny

Eksplozowanie głównego ładunku miny spowodowane eksplozją innej miny lub ładunku wybuchowego. Eksplozja może być spowodowana przez przeniesienie detonacji albo przez naprowadzenie ładunku wybuchowego i/lub odpalenie mechanizmu miny. 7/4/09

countermine operation / opération de contre-minage

In land mine warfare, an operation to reduce or eliminate the effects of mines or minefields. 14/10/02

countermove / contre-mouvement

An operation undertaken in reaction to or in anticipation of a move by the enemy. 1/3/82

counterpreparation fire / tir de contre-préparation

Intensive prearranged fire delivered when the imminence of the enemy attack is discovered. 1/3/73

counter-sabotage / contre-sabotage

Action designed to detect and counteract sabotage.. 1/3/81

countersign / signal d'identification convenu

A secret challenge and its reply. 1/3/73

counter-subversion / contre-subversion

Action designed to detect and counteract subversion. 1/3/81

countersurveillance / contre-surveillance

All measures, active or passive, taken to counteract hostile surveillance. 1/9/81

counterterrorism / contre-terrorisme CT

All preventive, defensive and offensive measures taken to reduce the vulnerability of forces, individuals and property against terrorist threats and/or acts, and to respond to terrorist acts. Note: In the frame of the NATO Comprehensive Approach, these measures can be combined with or followed by measures enabling recovery after terrorist acts. [derived from: MC 0472/1, 2016] 30/6/17

country cover diagram / schéma de surface couverte¹

A small scale index, by country, depicting the existence of air photography for planning purposes only. 1/12/74

działania przeciwmynowe, operacja przeciwmynowa

W lądowych działaniach minowych czynności zmierzające do ograniczenia lub wyeliminowania skutków działania min lub pól minowych. 16/11/00

kontrposunięcie

Operacja podjęta w wyniku lub w przewidywaniu ruchu nieprzyjaciela. 26/2/98

kontrprzygotowanie ogniowe

Intensywny, wcześniej przygotowany, ogień prowadzony po stwierdzeniu groźby ataku przeciwnika. 26/2/98

zwalczanie sabotażu

Działania podejmowana w celu wykrycia i przeciwdziałania akcjom sabotażowym. 26/2/98

hasło i odzew

Tajne wezwanie i odpowiedź na nie. 26/2/98

działania przeciwdywersyjne

Działania podejmowane w celu wykrycia i przeciwdziałania akcjom dywersyjnym. 13/9/01

przeciwdziałanie obserwacji

Wszelkie działania aktywne i pasywne, podejmowane w celu przeciwdziałania obserwacji prowadzonej przez przeciwnika. 5/3/04

przeciwdziałanie terroryzmowi CT

Wszelkie działania prewencyjne, obronne i ofensywne, podejmowane w celu zmniejszenia podatności sił, osób oraz mienia na zagrożenie i/lub działania terrorystyczne.

Uwaga: W ramach Comprehensive Approach w NATO, środki te można połączyć z środkami umożliwiającymi odbudowę po działaniach terrorystycznych, lub zastosować je po nich. [źródło: MC 0472/1, 2016]

diagram pokrycia terenu

Indeks małoskalowy, uporządkowany pod względem obszarów, wskazujący istnienie fotografii lotniczej, przeznaczony jedynie do celów planowania. 26/2/98

course of action / mode d'action**COA**

In the estimate process, an option that will accomplish or contribute to the accomplishment of a mission or task, and from which a detailed plan is developed. 29/5/02

cover¹ / couverture¹

The action by land, air, or sea forces to protect by offence, defence, or threat of either or both. 1/3/81

cover² / couverture²

Those measures necessary to give protection to a person, plan, operation, formation or installation from the enemy intelligence effort and leakage of information. 1/3/81

cover³ / veille radio

The act of maintaining a continuous receiver watch with transmitter calibrated and available, but not necessarily available for immediate use. 1/3/81

cover⁴ / abri

Shelter or protection, either natural or artificial. 1/3/81

covert operation / operation couverte

An operation that is planned and conducted so as to conceal the identity or permit plausible deniability of the executor. 30/1/12

coverage / couverture³

The ground area represented on imagery, photomaps, mosaics, maps, and other geographical presentation systems. 1/3/81

covering fire¹ / tir de protection¹

Fire used to protect troops when they are within range of enemy small arms. 1/3/73

covering fire² / tir de protection²

In amphibious usage, fire delivered prior to the landing to cover preparatory operations such as underwater demolition or minesweeping. 1/3/73

wariant działania**COA**

W procesie oceny sposób działania, który pozwoli lub przyczyni się do wykonania misji lub zadania, i który stanowi punkt wyjściowy do opracowania planu szczegółowego. 16/1/03

osłona

Działania sił lądowych, powietrznych lub morskich w celu ochrony poprzez atak lub obronę albo groźbę jednego, drugiego albo obu rodzajów działań. 26/2/98

przykrycie

Środki niezbędne do ochrony osoby, planu, operacji, formacji lub urzędnika przed działaniami wywiadowczymi nieprzyjaciela i przeciekami informacji. 6/2/98

stały dyżur radiowy

Proces polegający na utrzymaniu ciągłego nasłuchu odbiornikiem przy dostępnym i ustawionym nadajniku, chociaż niekoniecznie do natychmiastowego użycia. 26/2/98

ukrycie

Schron lub osłona, naturalna lub sztuczna. 26/2/98

działanie skryte

Działanie zaplanowane i wykonane tak aby ukryć tożsamość wykonawcy lub pozwolić mu na wiarygodne zaprzeczenie swojego zaangażowania. 13/11/12

pokrycie

Teren przedstawiony na zobrazowaniu, fotomapie, mozaice, mapie oraz innych systemach odwzorowania geograficznego. 25/1/11

ogień osłonowy¹

Ogień prowadzony w celu obrony oddziałów znajdujących się w zasięgu broni małokalibrowej przeciwnika. 26/2/98

ogień osłonowy²

W operacjach morsko-desantowych ogień prowadzony przed lądowaniem w celu osłony operacji przygotowawczych, takich jak wysadzanie podwodne lub trałowanie. 26/2/98

covering force¹ / force de couverture

A force operating apart from the main force for the purpose of intercepting, engaging, delaying, disorganizing, and deceiving the enemy before he can attack the force covered. 1/3/73

covering force² / force de sécurité**covering troops**

Any body or detachment of troops which provides security for a larger force by observation, reconnaissance, attack, or defence, or by any combination of these methods. 1/3/73

covering force area / zone des forces de couverture

The area forward of the forward edge of the battle area out to the forward positions initially assigned to the covering forces. It is here that the covering forces execute assigned tasks. 1/7/83

covering troops

Preferred term: covering force².

cover search / recherche de couverture

In air photographic reconnaissance, the process of selection of the most suitable existing cover for a specific requirement. 1/3/73

covertrace / calque de surface couverte

One of a series of overlays showing all air reconnaissance sorties covering the map sheet to which the overlays refer. 1/2/74

crab angle / angle de dérive

The angle between the aircraft track or flight line and the fore and aft axis of a vertical camera, which is in line with the longitudinal axis of the aircraft. 1/12/74

crash locator beacon / radiobalise de repérage d'aéronef accidenté

An automatic emergency radio locator beacon to help searching forces locate a crashed aircraft. 1/7/87

siły osłonowe¹

Siły działające niezależnie od sił głównych w celu przechwycenia, zaangażowania, opóźnienia, dezorganizacji i zmylenia nieprzyjaciela zanim może on podjąć atak na siły osłaniane. 26/2/98

siły osłonowe²**oddziały osłonowe**

Dowolna grupa lub oddział żołnierzy zabezpieczające większe siły poprzez prowadzenie obserwacji, rozpoznanie, atak lub obronę albo przez kombinację tych metod. 26/2/98

rejon działania sił osłonowych

Obszar znajdujący się z przodu linii styczności z nieprzyjacielem, w pobliżu pozycji wysuniętych i wstępnie przydzielony siłom osłonowym. Jest to miejsce, w którym siły osłonowe wykonują wyznaczone zadania. 26/2/98

oddziały osłonowe

>Termin zalecany: covering force².
26/2/98

wybór przysłony

W lotniczym rozpoznaniu obrazowym proces wyboru najodpowiedniejszej z istniejących przysłon, spełniającej określone wymagania. 8/4/04

szkic pokrycia

Jedna z serii oleat przedstawiająca wszystkie wyloty rozpoznawcze, pokrywająca arkusz mapy, do którego dane oleaty się odnoszą. 26/2/98

kąt odchylenia

Kąt zawarty pomiędzy osią podłużną samolotu i kamery do zdjęć pionowych a kierunkiem jego rzeczywistej trasy. 8/4/04

sygnalizator miejsca katastrofy

Automatyczne, awaryjne urządzenie radiowe wspomagające siły poszukiwawcze w procesie lokalizacji statku powietrznego, który uległ katastrofie. 25/1/11

cratering charge / charge enterrée

A charge placed at an adequate depth to produce a crater. 1/3/79

creeping mine / mine rampante

In naval mine warfare, a buoyant mine held below the surface by a weight, usually in the form of a chain, which is free to creep along the seabed under the influence of stream or current.

1/11/75

crest / masque

A terrain feature of such altitude that it restricts fire or observation in an area beyond, resulting in dead space, or limiting the minimum elevation, or both.

1/8/76

crested / masqué

In artillery and naval fire support, a report which indicates that engagement of a target or observation of an area is not possible because of an obstacle or intervening crest.

1/3/77

crisis establishment / tableau d'effectifs du temps de crise**CE**

An establishment of military and civilian posts for a military organization that needs to respond to a crisis which does not fall under Article 5 of the North Atlantic Treaty.

18/2/15

crisis management / gestion des crises**CM²**

The coordinated actions taken to defuse crises, prevent their escalation into an armed conflict and contain hostilities if they should result.

31/1/13

crisis response shipping / transport maritime de crise**CRS²**

All shipping employed in support of allied military operations, including ships taken up from trade, chartered shipping and, when appropriate, national prepositioned ships.

3/8/98

ładunek do wykonywania lejów

Ładunek materiału wybuchowego umieszczony na odpowiedniej głębokości, tak, aby po detonacji utworzył lej.

16/11/00

mina dryfująca

W morskich działaniach minowych, mina pływająca, utrzymująca się pod powierzchnią wody dzięki balastowi (zwykle w postaci łańcucha), która może powoli przemieszczać się wzdłuż dna morskiego pod wpływem działania prądów morskich.

25/1/11

grzbiet

Element terenowy o takiej wysokości, która uniemożliwia ostrzał lub obserwację obszaru znajdującego się poza nim, i który powoduje powstanie strefy martwej lub ogranicza minimalny kąt podniesienia, względnie powstanie obydwu tych zjawisk.

26/2/98

strefa martwa

Przy wsparciu ognia artylerii lądowej lub morskiej meldunek informujący, że zwalczenie celu lub obserwacja obszaru nie są możliwe ze względu na przeszkodę lub istniejący grzbiet.

26/2/98

obsada na czas kryzysu**CE**

Obsada wojskowych i cywilnych stanowisk organizacji wojskowej odpowiedzialnej za przeciwdziałanie sytuacji kryzysowej nie objętej artykułem 5. Traktatu Północnoatlantyckiego.

10/5/16

zarządzanie kryzysowe**CM**

Skoordynowane działania podejmowane w celu rozładowania napięcia kryzysowego, niedopuszczanie do jego eskalacji i przekształcenia w konflikt zbrojny oraz powstrzymanie od wrogich działań, jeśli zachodzi taka potrzeba.

3/3/09

żegluga w działaniach kryzysowych

Transport morski wykorzystywany do wsparcia sojuszniczych operacji wojskowych, obejmujący statki przejęte z floty handlowej, wycarterowane lub wydzielone przez poszczególne państwa.

15/2/12

critical altitude / altitude critique

The altitude beyond which an aircraft or air-breathing guided missile ceases to perform satisfactorily. 1/3/73

critical item / article critique

An item, the lack or failure of which would cause the loss of a mission-essential operational capability. 1/7/93

critical speed / allure vibratoire

A speed or range of speeds which a ship cannot sustain due to vibration or other similar phenomena. 1/6/78

critical supplies and materiel / approvisionnement critique

Those supplies vital to the support of operations, which owing to various causes are in short supply or are expected to be in short supply. 1/10/92

crossing area / zone de franchissement

A number of adjacent crossing sites under the control of one commander. 1/12/77

crossing site / site de franchissement

A location along a water obstacle affording passage using amphibious vehicles, assault boats, rafts, bridges, or fording vehicles. MCLSB, 5/9/16

crossing site commander / chef de site de franchissement

An officer who is responsible for all technical aspects of maintaining the crossing site and crossing means, and the movement of troops and vehicles across it. MCLSB, 5/9/16

cross-servicing / services mutuels

That servicing performed by one service or national element for other services or national elements and for which the other services or national elements may be charged. 1/10/78

cross tell / transfert latéral

1/3/73

wysokość krytyczna

Wysokość, powyżej której statek powietrzny lub pocisk kierowany z silnikiem odrzutowym przelotowym przestaje poprawnie działać. 5/6/08

element krytyczny

Element, którego brak lub uszkodzenie może spowodować utratę zdolności kluczowej do wykonania zadania. 10/9/13

prędkość krytyczna

Prędkość lub zakres prędkości, których okręt nie może utrzymać, ze względu na wibracje lub inne podobne zjawiska. 18/3/08

deficytowe środki i materiały

Środki zaopatrzenia istotne dla zabezpieczenia działań, których z różnych przyczyn brakuje lub może zabraknąć. 13/11/13

odcinek przeprawy

Pewna ilość sąsiadujących z sobą punktów przepraw pod kontrolą jednego dowódcy. 12/12/00

rejon przeprawy

Rejon przeszkody wodnej, umożliwiający przeprawę przy użyciu amfibii, łodzi desantowych, tratw, mostów oraz pojazdów brodzących. 25/10/18

dowódca rejonu przeprawy

Oficer odpowiedzialny za wszystkie aspekty techniczne utrzymania rejonu przeprawy i środków przeprawy oraz za ruch wojsk i pojazdów. 25/10/18

wzajemna obsługa techniczna

Obsługa techniczna świadczona przez jeden rodzaj sił zbrojnych lub element narodowy, innym rodzajom sił zbrojnych lub elementom narodowym, za którą mogą one być obciążone kosztami. 3/4/12

przekaz

26/2/98

<p>cruising altitude / altitude de croisière A level determined by vertical measurement from mean sea level, maintained during a flight or portion thereof. 1/3/73</p>	<p>wysokość przelotowa Poziom określony przez pomiar pionowy od poziomu morza, utrzymywany w czasie lotu lub jego części. 7/12/10</p>
<p>cruising level / niveau de croisière A level maintained during a significant portion of a flight. 1/3/73</p>	<p>pułap przelotowy Pułap utrzymywany podczas znacznej części lotu. 7/12/10</p>
<p>cryptanalysis / analyse cryptographique The study of encrypted texts. The steps or processes involved in converting encrypted text into plain text without initial knowledge of the key employed in the encryption. 1/3/73</p>	<p>analiza kryptograficzna, deszyfracja Badanie tekstu zaszyfowanego. Działania podjęte w celu zamiany tekstu zaszyfowanego w tekst zwykły bez znajomości klucza zastosowanego w czasie szyfrowania. 26/2/98</p>
<p>cryptomaterial / matériel de cryptographie All material, including documents, devices or equipment that contains crypto information and is essential to the encryption, decryption or authentication of telecommunications. 1/3/73</p>	<p>materiał kryptograficzny Wszelkie materiały, obejmujące dokumenty, urządzenia lub sprzęt, zawierające informację kryptograficzną, istotne z punktu widzenia szyfrowania, odszyfrowywania lub potwierdzania tożsamości relacji łączności. 26/2/98</p>
<p>culminating point / point culminant culmination (admitted) The point in time and the location at which a force no longer has the capability to continue an operation under current conditions. 31/1/13</p>	<p>punkt kulminacyjny kulminacja (dopuszczalny) Punkt w czasie i przestrzeni, w którym siły nie mają zdolności dalszego prowadzenia działań w zaistniałych warunkach. 24/6/13</p>
<p>culmination <i>Preferred term: culminating point.</i></p>	<p>kulminacja <i>>Termin zalecany: culminating point.</i></p>
<p>culture / caractéristique artificielle A feature of the terrain that has been constructed by man. Included are such items as roads, buildings, and canals; boundary lines, and in a broad sense, all names and legends on a map. 1/3/73</p>	<p>sztuczne obiekty terenowe Właściwości terenu będące wynikiem działalności człowieka. Obejmują takie elementy jak: drogi, budynki, kanały, linie granic, wraz z ich nazwami i opisami zamieszczonymi na mapie. 15/5/12</p>
<p>currency / fiabilité The up-to-dateness of a map or chart as determined by comparison with the best available information at a given time. 1/3/73</p>	<p>aktualizacja Naniesienie aktualnych elementów na mapy lub plany, dokonywane w oparciu o najlepsze z dostępnych w danym czasie informacji. 22/9/99</p>
<p>current intelligence / renseignement de situation Intelligence which reflects the current situation at either strategic or tactical level. 1/9/81</p>	<p>bieżące dane wywiadowcze Dane wywiadowcze/rozpoznawcze, które odzwierciedlają aktualną sytuację na szczeblu strategicznym lub taktycznym. 5/3/04</p>

curve of pursuit / courbe de poursuite

The curved path described by a fighter plane making an attack on a moving target while holding the proper aiming allowance. 1/3/73

customer ship / bâtiment ravitaillé¹

The ship in a replenishment unit that receives the transferred personnel and/or supplies. 1/6/80

cut-off / arrêt du réacteur

The deliberate shutting off of a reaction engine. 1/3/73

cut-off velocity / vitesse à l'arrêt de propulsion

The velocity attained by a missile at the point of cut-off. 1/3/73

cutter / cisailles

In naval mine warfare, a device fitted to a sweep wire to cut or part the moorings of mines or obstructors; it may also be fitted in the mooring of a mine or obstructors to part a sweep. 1/12/76

cutting charge / charge coupante

A charge which produces a cutting effect in line with its plane of symmetry. 1/11/90

D**damage area / zone de choc**

In naval mine warfare, the plan area around a minesweeper inside which a mine explosion is likely to interrupt operations. 1/11/75

damage assessment / évaluation des dommages**DA¹**

The determination of the effect of attacks on targets. 1/3/73

krzywa pościgu

Zakrzywiona trasa, zakreślona przez myśliwiec wykonujący atak na poruszający się cel, przy utrzymaniu odpowiednich nastaw celowniczych. 26/2/98

okręt zaopatrywany

Okręt w zespole uzupełniania, który przyjmuje osoby i/lub zaopatrzenie podlegające przekazaniu. 25/6/14

odcięcie

Celowe przerwanie pracy silnika odrzutowego. 26/2/98

prędkość odcięcia

Prędkość osiągnięta przez pocisk w punkcie odcięcia. 26/2/98

przecinak

W morskich działaniach minowych, urządzenie mocowane do liny trałowej służące do przecinania minlin; może być również mocowane na minlinie miny lub ochraniacza pola minowego, w celu przecięcia liny trałowej w procesie trałowania. 10/9/13

ładunek tnący

Ładunek charakteryzujący się efektem cięcia w jego osi symetrii. 6/12/01

strefa rażenia

W morskich działaniach minowych, obszar wokół jednostki, w płaszczyźnie lustra wody, w którym wybuch miny może spowodować przerwanie prowadzonych przez nią działań. 19/4/06

ocena zniszczeń**DA¹**

Określenie skutków ataków na cele. 7/4/09

**damage control / organisation sécurité
DAMCON**

In naval usage, measures necessary aboard ship to preserve and re-establish water-tight integrity, stability, maneuverability and offensive power; to control list and trim; to effect rapid repairs of materiel; to limit the spread of, and provide adequate protection from, fire; to limit the spread of, remove the contamination by, and provide adequate protection from, toxic agents; and to provide for care of wounded personnel. 1/3/73

damage radius / rayon de choc

In naval mine warfare, the average distance from a ship within which a mine containing a given weight and type of explosive must detonate if it is to inflict a specified amount of damage. 1/11/75

damage threat / probabilité d'avarie

The probability that a target ship passing once through a minefield will explode one or more mines and sustain a specified amount of damage. 1/8/76

**danger area / zone dangereuse
airspace warning area**

In air traffic control, an airspace of defined dimensions within which activities dangerous to the flight of aircraft may exist at specified times. 1/7/80

danger close / amis à proximité

In artillery and naval fire support, information in a call for fire to indicate that friendly forces are within 600 metres of the target. 1/3/73

**dangerous cargo / cargaison
dangereuse**

Cargo which, because of its dangerous properties, is subject to special regulations for its transport. 1/3/73

**obrona przeciwawaryjna
DAMCON**

W marynarce wojennej niezbędne środki stosowane na okręcie, służące do utrzymania i odtworzenia wodoszczelności, stateczności, zdolności manewrowych i siły uderzeniowej oraz kontroli przechyłu boczego i przegłębienia, mające wpływ na szybkie wykonywanie czynności ratowniczych i naprawę sprzętu, zapewniające ochronę przeciwpożarową i ograniczającą rozprzestrzenianie się ognia; ograniczającą rozprzestrzenianie się skażeń środkami toksycznymi i ułatwiającą ich likwidację oraz zapewniającą właściwą opiekę rannym. 7/2/02

promień rażenia

W morskich działaniach minowych, średnia odległość od okrętu, w której musi nastąpić detonacja miny zawierającej dany ładunek i rodzaj materiału wybuchowego, aby spowodować określone uszkodzenia. 18/3/08

zagrożenie uszkodzeniem

Prawdopodobieństwo, że okręt przechodząc przez pole minowe spowoduje eksplozję jednej lub wielu min i dozna określonych uszkodzeń. 3/4/12

**strefa niebezpieczna
niebezpieczny obszar przestrzeni
powietrznej**

W kontroli ruchu lotniczego, przestrzeń powietrzna o określonych rozmiarach, w której w określonym czasie mogą występować działania niebezpieczne dla ruchu statku powietrznego. 18/3/08

**niebezpieczeństwo ostrzelania sił
własnych**

We wsparciu ogniowym artylerii lądowej i morskiej, informacja zawarta w zapotrzebowaniu na wsparcie ogniowe, wskazująca, że siły własne znajdują się w odległości do 600 metrów od ostrzeliwanego celu. 3/4/12

ładunek niebezpieczny

Ładunek, który ze względu na swój niebezpieczny charakter podlega specjalnym przepisom transportowym. 18/3/08

dangerously exposed waters / zone maritime menacée

The sea area adjacent to a severely threatened coastline. 1/2/89

dan runner / bâtiment longe-bouées dan

A ship running a line of dan buoys. 1/12/76

data block / légende²

Additional data displayed on a photographic, electro-optical or radar image with the aim of improving its exploitation. 1/12/93

date line

Preferred term: international date line.

date-time group / groupe date-heure**DTG**

[AComP-01]

An indication of date and time, consisting of a group of six digits with a time zone suffix and the standardized abbreviation for the month.

Note: The first pair of digits represents the day, the second pair the hour, the third pair the minutes, and the year is added after the month if necessary.

[derived from: STANAG 2014, Edition 9, 2000]

Example: 230220Z.01.2000 (to mean 23.01.2000 at 02.20 hours, zulu time).

[STANAG 2014, Edition 9, 2000]

14/8/15

datum / donnée

Any numerical or geometrical quantity or set of such quantities which may serve as reference or base for other quantities. Where the concept is geometric, the plural form is "datums" in contrast to the normal plural "data". 1/3/73

datum dan buoy / bouée dan repère

In naval mine warfare, a dan buoy intended as a geographical reference or check, which needs to be more visible and more securely moored than a normal dan buoy. 1/12/76

obszar wodny narażony na niebezpieczeństwo

Obszar morski przyległy do poważnie zagrożonej linii brzegowej. 26/2/98

okręt płynący linią boi znakowych.

Okręt płynący linią boi znakowych. 26/2/98

blok danych

Dodatkowe informacje umieszczane na fotografii, zobrazowaniu elektrooptycznym lub radarowym, w celu ich lepszego wykorzystania. 27/10/04

linia zmiany daty

>Termin zalecany: international date line. 26/2/98

grupa data-czas**DTG**

Oznaczenie daty i godziny zawierające grupę sześciu cyfr wraz z przyrostkiem określającym strefę czasową i znormalizowany akronim określający miesiąc.

Uwaga: Pierwsza para cyfr określa dzień, druga godzinę, trzecia minuty, następnie występuje litera, która określa strefę czasową. W razie konieczności po oznaczeniu miesiąca mogą być dodane dwie ostatnie cyfry określające rok.

Przykład: 230220Z Jan 2000 (co oznacza 23 stycznia 2000 roku o godzinie 02.20, czas zulu) 10/5/16

podstawa odniesienia

Dowolna wielkość numeryczna lub geometryczna albo zestaw takich wielkości, która może służyć jako odnośnik lub podstawa innych wielkości. W pojęciach geometrycznych stosuje się formę liczby mnogiej „datums” w odróżnieniu do zwykle stosowanej formy „data”. 27/2/13

znakowa boja odniesienia

W morskich działaniach minowych, boja znakowa pełniąca rolę geograficznego punktu odniesienia lub punktu kontrolnego, która z tego względu powinna być lepiej widoczna i lepiej zakotwiczona niż zwykła boja znakowa. 27/2/13

datum level / niveau de référence

A surface to which elevations, heights or depths on a map or chart are related. 1/3/73

datum point / datum

Any reference point of known or assumed coordinates from which calculation or measurements may be taken. 1/3/73

day air defence fighter / chasseur de défense aérienne de jour

A fighter aircraft with equipment and weapons which enable it to engage airborne targets, but in clear weather conditions and by day only. 1/10/84

D-day / jour J

The day on which an operation, whether hostilities or any other operation, commences or is due to commence. 26/8/10

deadly force

Preferred term: lethal force.

dead mine / mine inerte¹

A mine which has been neutralized, sterilized or rendered safe. 1/8/76

dead space¹ / zone en angle mort¹**dead zone**

An area within the maximum range of a weapon, radar, or observer, which cannot be covered by fire or observation from a particular position because of intervening obstacles, the nature of the ground, or the characteristics of the trajectory, or the limitations of the pointing capabilities of the weapon. 1/3/82

dead space² / zone en angle mort³

The volume of space above and around a gun or guided missile system into which it cannot fire because of mechanical or electronic limitations. 1/3/82

dead space³ / zone en angle mort²

An area or zone which is within range of a radio transmitter, but in which a signal is not received. 1/3/82

poziom odniesienia

Powierzchnia, do której odnoszą się przewyższenia, wysokości lub głębokości, zaznaczone na mapie lub planie. 7/12/10

punkt odniesienia

Dowolny punkt odniesienia o znanych lub przyjętych współrzędnych, względem którego mogą być prowadzone pomiary i obliczenia. 27/2/13

myśliwiec dzienny obrony powietrznej

Myśliwiec wyposażony i uzbrojony w taki sposób, że może zwalczać cele powietrzne jedynie w dzień i w dobrych warunkach atmosferycznych. 22/9/99

dzień D

Dzień, w którym rozpoczyna się lub ma się rozpocząć operacja, działania wojenne lub inne działania. 22/6/10

siła zabijająca

>Termin zalecany: lethal force.

mina martwa

Mina, która została zneutralizowana, pozbawiona cech bojowych lub rozbrojona. 7/4/09

strefa martwa¹

Obszar znajdujący się w zasięgu środka rażenia, radaru lub obserwatora, który nie może być ostrzelany lub obserwowany z danej pozycji ze względu na istnienie przeszkód terenowych, ukształtowanie terenu, parametry trajektorii lub ograniczone możliwości celownicze uzbrojenia. 3/10/02

strefa martwa²

Część przestrzeni powyżej i wokół działa lub wyrzutni kierowanych pocisków raketowych, w której niemożliwe jest prowadzenie ognia ze względu na ograniczenia mechaniczne lub elektroniczne. 3/10/02

strefa martwa³

Obszar lub strefa znajdująca się w zasięgu nadajnika radiowego, ale w której sygnał nadajnika nie jest odbierany. 3/10/02

dead zone

*Preferred term: dead space*¹. 1/3/73

debarkation / débarquement

The unloading of troops with their supplies and equipment from a ship. 1/3/73

debarkation schedule / horaire de débarquement**disembarkation schedule**

A schedule which provides for the timely and orderly debarkation of troops and equipment and emergency supplies for the water-borne ship-to-shore movement. 1/3/73

decca / decca

A radio phase-comparison system which uses a master and slave stations to establish a hyperbolic lattice and provide accurate ground position-fixing facilities. 1/12/74

decentralized control / contrôle décentralisé

In air defence, the normal mode whereby a higher echelon monitors unit actions, making direct target assignments to units only when necessary to insure proper fire distribution or to prevent engagement of friendly aircraft. 1/3/73

decentralized execution / execution décentralisée

Delegation of the appropriate authority to subordinate commanders to execute their assigned tasks and missions. 22/6/04

deception / déception

Those measures designed to mislead the enemy by manipulation, distortion, or falsification of evidence to induce him to react in a manner prejudicial to his interests. 1/3/73

decision altitude / altitude de décision

An altitude related to the highest elevation in the touchdown zone, specified for a glide slope approach, at which a missed-approach procedure must be initiated if the required visual reference has not been established. 1/8/76

strefa martwa

>Termin zalecany: *dead space*¹. 12/9/02

wyładunek z okrętu

Wyładunek ze środków transportu morskiego żołnierzy wraz z ich sprzętem i zaopatrzeniem. 24/4/13

harmonogram rozładunku**harmonogram wyładunku**

Harmonogram określający czas i kolejność wyładunku żołnierzy i sprzętu, jak również niezbędnych zapasów z okrętu na brzeg. 24/4/13

system radionawigacyjny Decca

Radiowy system porównania fazy, złożony ze stacji głównej i podległych, służący do określenia siatki współrzędnych hiperbolicznych, wykorzystywany do określania dokładnych pozycji w terenie. 26/2/98

zdecentralizowane kierowanie

W obronie powietrznej normalny tryb pracy, w którym wyższy szczebel dowodzenia monitoruje działania jednostki, bezpośrednio przydzielając im cele tylko wtedy, gdy konieczne jest zapewnienie właściwego podziału ognia lub w celu uniknięcia ataku na własne statki powietrzne. 28/6/05

zdecentralizowane wykonawstwo

Przekazanie określonych uprawnień podległym dowódcom w celu wykonania przez nich przydzielonych im zadań. 24/5/05

dezinformacja

Wszelkie przedsięwzięcia, mające na celu wprowadzenie przeciwnika w błąd poprzez manipulowanie, działania pozorujące i preparowanie dowodów, prowokujące działania szkodzące jego własnym interesom. 5/3/04

wysokość bezwzględna decyzji

Wysokość bezwzględna przy podejściu precyzyjnym, na której rozpoczyna się procedurę po zaniechaniu podejściu, gdy nie nawiązano wzrokowego kontaktu z terenem niezbędnego do kontynuowania podejścia. 13/9/01

decision height / hauteur de décision

A height above the highest elevation in the touchdown zone, specified for a glide slope approach, at which a missed-approach procedure must be initiated if the required visual reference has not been established. 1/6/78

decision point / point de prise de décision

A point in space and time, identified during the planning process, where it is anticipated that the commander must make a decision concerning a specific course of action. 6/1/06

decisive condition / condition décisive

A combination of circumstances, effects, or a specific key event, critical factor, or function that, when achieved, allows commanders to gain a marked advantage over an opponent or contribute materially to achieving an operational objective. MCJSB, 1/9/17

decisive engagement / engagement décisif

In land warfare, an engagement in which a unit is considered fully committed and cannot manoeuvre or extricate itself. MCLSB, 5/9/16

declared speed / vitesse déclarée

The continuous speed which a master declares his ship can maintain on a forthcoming voyage under moderate weather conditions having due regard to her present condition. 1/12/77

declassify / déclassifier

To cancel the security classification of an item of classified matter. 1/3/73

declination / déclinaison astronomique

The angular distance to a body on the celestial sphere measured north or south through 90 from the celestial equator along the hour circle of the body. Comparable to latitude on the terrestrial sphere. 1/3/73

decompression chamber

Preferred term: hypobaric chamber.

wysokość względna decyzji

Wysokość względna przy podejściu precyzyjnym, na której rozpoczyna się procedurę po zaniechaniu podejściu, gdy nie nawiązano wzrokowego kontaktu z terenem, niezbędnego do kontynuowania podejścia. 13/9/01

punkt podjęcia decyzji

Punkt w czasie i przestrzeni, określony w procesie planowania, w którym dowódca musi podjąć decyzję dotyczącą określonego wariantu działania. 27/6/06

warunek decydujący

Połączenie okoliczności, skutków lub konkretnego kluczowego zdarzenia, czynnika kluczowego lub funkcji, które, gdy mają miejsce, umożliwiają dowódcy zdobycie istotnej przewagi nad przeciwnikiem lub wniesienie wymiernego wkładu w osiągnięcie celu operacyjnego. 25/10/18

bój rozstrzygający

W działaniach lądowych, starcie, w którym jednostka jest w pełni zaangażowana i nie może dokonać manewru ani samodzielnie zerwać kontaktu z przeciwnikiem. 25/10/18

prędkość zadeklarowana

Prędkość podróżna, którą statek, zgodnie z oświadczeniem jego kapitana, może utrzymać w przyszłym rejsie w przeciętnych warunkach pogodowych, uwzględniająca aktualny stan okrętu. 26/2/98

odtajnienie

Cofnięcie klauzuli tajności dotyczącej dokumentu lub materiału niejawnego. 26/2/98

deklinacja

Odległość kątowa do ciała niebieskiego, mierzona w kierunku północnym lub południowym, przechodząca przez kąt 90 stopni równoleżnika niebieskiego, wzdłuż koła godzinowego tego ciała. Porównywalna z szerokością geograficzną sfery ziemskiej. 26/2/98

komora dekompresyjna

> Termin zalecany: hypobaric chamber. 26/2/98

decon

Preferred term: decontamination¹.

>Termin zalecany: decontamination¹.

decon station

Preferred term: decontamination station.

punkt likwidacji skażeń

>Termin zalecany: decontamination station.

decontamination¹ / décontamination decon (admitted)

The process by which the hazard from chemical, biological, radiological and nuclear substances is reduced or removed. 1/4/15

likwidacja skażeń¹

Proces, w drodze którego następuje zmniejszenie lub usunięcie zagrożenia wynikającego z substancji chemicznych, biologicznych, radiologicznych i jądrowych.

decontamination² / décontamination

The process of making any person, object, or area safe by absorbing, destroying, neutralizing, making harmless, or removing, chemical or biological agents, or by removing radioactive material clinging to or around it. 1/3/73

likwidacja skażeń

Proces mający na celu zapewnienie bezpieczeństwa ludziom, obiektom lub obszarom, polegający na sorpcji, zniszczeniu, neutralizacji, unieszkodliwieniu lub usunięciu chemicznych lub biologicznych substancji skażających albo usunięciu substancji promieniotwórczych z nich lub z ich otoczenia. 7/2/02

decontamination station / chantier de decontamination**decon station** (admitted)**cleansing station** (admitted)

A facility suitably equipped and organized for the decontamination of personnel and/or materiel. MCJSB, 20/11/14

punkt likwidacji skażeń**punkt odkażania** (dopuszczalny)

Instalacja lub urządzenie odpowiednio wyposażone i zorganizowane w celu likwidacji skażeń personelu i/lub sprzętu. 10/5/16

decoy / leurre

An imitation of a person, object or phenomenon, which is intended to deceive hostile surveillance or detection systems or mislead the adversary. 15/1/08

cel pozorny

Imitacja osoby, obiektu lub zjawiska, stosowana w celu zmylenia przeciwnika lub jego systemów obserwacji i wykrywania. 2/12/08

decoy ship / navire-piège**Q-ship**

A ship camouflaged as a non-combatant ship with its armament and other fighting equipment hidden and with special provisions for unmasking its weapons quickly. 1/3/82

okręt pułapka**okręt Q**

Okręt zamaskowany w taki sposób, że sprawia wrażenie nieuzbrojonego, posiadający ukryte uzbrojenie oraz inny sprzęt bojowy, a także specjalne wyposażenie do szybkiego usunięcia środków maskujących. 27/2/13

dedicated mine countermeasures asset / moyens spécialisés de lutte contre les mines

In naval mine warfare, a platform, unit or system designed exclusively or primarily for mine countermeasures. 6/1/06

specjalistyczne środki przeciwminowe

W morskich działaniach minowych, platforma, jednostka lub system przeznaczone jedynie lub przede wszystkim do działań przeciwminowych. 27/6/06

deep fording capability / aptitude à franchir un gué profond

The characteristic of a self-propelled gun or ground vehicle equipped with built-in waterproofing and/or a special waterproofing kit, to negotiate a water obstacle with its wheels or tracks in contact with the ground. 1/8/73

deep minefield / champ de mines profond

An antisubmarine minefield which is safe for surface ships to cross. 1/8/76

deep supporting fire / tir d'appui en profondeur

Fire directed on objectives not in the immediate vicinity of our forces, for neutralizing and destroying enemy reserves and weapons, and interfering with enemy command, supply, communications and observations. 1/3/73

deep water / grands fonds

Water having a depth greater than 200 metres. 14/10/02

defence area / zone de défense

For any particular command, the area extending from the forward edge of the battle area to its rear boundary. It is here that the decisive defensive battle is fought. 1/7/83

defence in depth / défense en profondeur

The siting of mutually supporting defence positions designed to absorb and progressively weaken attack, prevent initial observations of the whole position by the enemy, and to allow the commander to manoeuvre his reserve. 1/3/83

defence readiness condition

Preferred term: state of readiness.

zdolność pokonywania głębokich brodów

Cecha charakterystyczna działa samobieżnego lub pojazdu terenowego posiadającego integralny system i/lub specjalny zestaw uszczelniający, który umożliwia mu pokonywanie przeszkód wodnych w bród, na kołach lub gąsienicach. 25/1/11

głęboko zanurzone pole minowe

Pole minowe założone w celu zwalczania łodzi podwodnych, które może być bezpieczne dla okrętów nawodnych. 26/2/98

głęboki ogień wspierający

Ogień kierowany na cele nie leżące w bezpośrednim sąsiedztwie wojsk własnych, prowadzony w celu neutralizacji i zniszczenia odwodów i uzbrojenia przeciwnika oraz oddziaływujący na jego dowodzenie, zaopatrzenie, środki łączności i obserwacji. 25/1/11

akwen głęboki

Akwen o głębokości powyżej 200 metrów. 12/2/03

rejon obrony

Dla dowolnego dowództwa, obszar działań rozciągający się od linii styczności do jego tyłów. Jest to rejon prowadzenia decydujących działań obronnych. 26/2/98

obrona urzutowana w głąb

Rozmieszczenie wzajemnie wspierających się pozycji obronnych, których zadaniem jest pochłonięcie i stopniowe osłabienie ataku, przeciwdziałanie prowadzonej przez nieprzyjaciela początkowej obserwacji całej pozycji, oraz umożliwienie dowódcy manewrowania rezerwami będącymi w jego dyspozycji. 26/2/98

gotowość do obrony

> Termin zalecany: state of readiness.
12/12/12

defence shipping authority / autorité des transports maritimes

The NATO civil wartime agency activated in time of crisis or war responsible for the allocation of merchant ships assigned to the Allied ocean shipping pool to achieve the greatest possible efficiency in support of the common effort. 1/10/78

defensive coastal area / zone côtière de défense

A part of a coastal area and of the air, land, and water area adjacent to the coast line within which defence operations may involve land, sea, and air forces. 1/2/73

defensive counter-air operation / opération défensive contre le potentiel aérien

Active and passive defensive measures designed to detect, identify, intercept, and destroy or make ineffective forces attempting to attack or to penetrate friendly airspace. 20/6/06

defensive fire / tir défensif DF

Fire delivered by supporting units to assist and protect a unit engaged in a defensive action. 1/11/75

defensive mine countermeasures / mesures de protection contre les mines

Countermeasures intended to reduce the effect of enemy minelaying. 1/8/76

defensive minefield / champ de mines défensif

In naval mine warfare, a minefield laid in international waters or international straits with the declared intention of controlling shipping in defence of sea communications. 1/12/76

defilade¹ / défilement¹

Protection from hostile observation and fire provided by an obstacle such as a hill, ridge, or bank. 1/3/73

agencja transportu morskiego

Cywilna agencja NATO czasu wojny, aktywowana na czas kryzysu lub wojny, odpowiedzialna za przydział statków handlowych do puli środków sojuszniczego transportu morskiego, w celu osiągnięcia możliwie największej skuteczności wsparcia działań sojusznicznych. 16/10/13

przybrzeżny obszar obrony

Część obszaru brzegowego oraz strefy powietrznej, lądowej i obszaru wód przyległych do linii brzegowej, wewnątrz których siły lądowe, morskie i powietrzne mogą prowadzić operacje obronne. 12/6/02

działania defensywne w ramach walki o przewagę w powietrzu

Aktywne i pasywne działania podejmowane w celu wykrycia, zidentyfikowania, przechwycenia i zniszczenia lub uniemożliwienia działania sił podejmujących próbę ataku lub penetracji chronionej przestrzeni powietrznej. 6/11/07

ogień obronny DF

Ogień prowadzony przez jednostki wspierające w celu wsparcia i obrony jednostek prowadzących działania obronne. 26/2/98

obronne środki przeciwminowe

Środki użyte w celu zmniejszenia efektów minowania przez przeciwnika. 26/2/98

obronna zagroda minowa

W morskich działaniach minowych, pole minowe postawione na wodach międzynarodowych lub międzynarodowych szlakach komunikacyjnych, z zamiarem kontroli żeglugi w celu obrony morskich szlaków komunikacyjnych. 22/9/99

ukrycie¹**wykorzystać ukrycie terenowe¹**

Oslona przed obserwacją oraz ostrzałem nieprzyjaciela z wykorzystaniem przeszkód terenowych, takich jak wzgórze, grzbiet górski lub wał ziemny. 26/2/98

defilade² / défilement²

A vertical distance by which a position is concealed from enemy observation. 1/3/73

defilade³ / défilement³

To shield from enemy fire or observation by using natural or artificial obstacles. 1/3/73

degree of nuclear risk / risque nucléaire

As specified by the commander, the risk to which friendly forces may be subjected from the effects of the detonation of a nuclear weapon used in the attack of a close-in enemy target; acceptable degrees of risk under differing tactical conditions are emergency, moderate, and negligible. 1/8/76

delaying operation / manoeuvre retardatrice

An operation in which a force under pressure trades space for time by slowing down the enemy's momentum and inflicting maximum damage on the enemy without, in principle, becoming decisively engaged. 1/7/83

delay release sinker / crapaud à prise d'immersion différée

A sinker which holds a moored mine on the seabed for a predetermined time after laying. 1/8/76

delegation of authority / délégation de pouvoirs

An action by which a commander assigns to a subordinate commander a clearly stated part of his authority. 22/6/04

deliberate attack / attaque délibérée

A type of offensive action characterized by preplanned coordinated employment of fire power and manoeuvre to close with and destroy or capture the enemy. 1/6/78

ukrycie²**wykorzystać ukrycie terenowe²**

Odległość pionowa, w której pozycja jest ukryta przed obserwacją prowadzoną przez przeciwnika. 26/2/98

ukrycie³**wykorzystać ukrycie terenowe³**

Osłona przed ostrzałem nieprzyjaciela lub jego obserwacją z wykorzystaniem przeszkód terenowych naturalnych lub sztucznych. 26/2/98

stopień zagrożenia jądrowego

Określony przez dowódcę, dopuszczalny stopień zagrożenia sił własnych skutkami uderzenia jądrowego na znajdujący się w pobliżu cel przeciwnika; dopuszczalnymi stopniami zagrożenia w różnych sytuacjach taktycznych są zagrożenia: nadzwyczajne, umiarkowane i pomijalne. 10/1/02

działania opóźniające

Działania polegające na tym, że atakowane siły oddają teren zyskując na czasie, opóźniając posuwanie się sił przeciwnika, zadając mu maksymalne straty w zasadzie nie angażując się zdecydowanie w walkę. 26/2/98

kotwica miny ze zwłoką czasową

Kotwica miny, która utrzymuje przycumowaną minę na dnie morza przez określony czas po jej postawieniu. 9/5/02

przekazanie uprawnień podległemu dowódcy

Przydzielenie przez dowódcę wyraźnie określonej części swoich uprawnień podległemu dowódcy. 8/2/01

atak zaplanowany

Rodzaj akcji ofensywnej charakteryzującej się wcześniej zaplanowanym i skoordynowanym użyciem sił ogniowych oraz manewrów mających na celu zbliżenie się do przeciwnika i zniszczenia lub pojmania go. 26/2/98

deliberate breaching / ouverture de brèche préparée

The creation of a lane through a minefield or a clear route through a barrier or fortification, which is systematically planned and carried out. 1/1/91

deliberate crossing / franchissement préparé

The crossing of an inland water obstacle that requires extensive planning and detailed preparations. 1/7/87

deliberate defence / défense préparée

A defence normally organized when out of contact with the enemy or when contact with the enemy is not imminent and time for organization is available. It normally includes an extensive fortified zone incorporating pillboxes, forts, and communications systems. 1/3/73

delivering ship / bâtiment ravitailleur

In replenishment at sea, the ship that delivers the rig(s). 4/10/00

delivery error / dispersion globale

The inaccuracy associated with a given weapon system resulting in a dispersion of shots about the aiming point. 1/10/84

demilitarized zone / zone démilitarisée DMZ

A defined geographical area, agreed by two or more parties, in which the stationing, or concentrating of military forces, or the retention or establishment of military installations of any description, is prohibited. 30/6/17

demining / dépollution à des fins civiles

The removal of all unexploded mines, explosive ordnance, improvised explosive devices and booby traps from a defined area to make the area safe for civilians.

Note: demining is not normally conducted by military units. 29/5/02

planowane przejście

Planowane i wykonywane przejście w polu minowym, przeszkodzie lub zaporze fortyfikacyjnej. 7/4/09

przeprawa zaplanowana

Przekraczanie śródlądowej przeszkody wodnej, wymagające dokładnego planowania i szczegółowego przygotowania. [NO-01-A005]

obrona przygotowana**obrona zawczasu przygotowana (dopuszczalny)**

Obrona organizowana bez styczności z przeciwnikiem lub wtedy, gdy nie ma zagrożenia kontaktem i dysponuje się czasem koniecznym do jej organizacji. Obejmuje zwykle strefy silnie ufortyfikowane, zawierające bunkry, forty, i systemy łączności. 15/2/12

okręt zaopatrujący

W uzupełnianiu na morzu okręt dostarczający ekwipunek. 13/9/01

rozrzut

Niedokładność danego systemu uzbrojenia, powodująca rozproszenie strzałów wokół punktu celowania. 26/2/98

strefa zdemilitaryzowana DMZ

Zdefiniowany obszar geograficzny, uzgodniony przez co najmniej dwie strony, w którym stacjonowanie lub koncentracja sił zbrojnych lub utrzymywanie lub zakładanie instalacji wojskowych w jakiejkolwiek formie, jest zakazane. 26/2/98

usuwanie niewybuchów

Usuwanie niewybuchów min, amunicji, improwizowanych urządzeń wybuchowych i min-pułapek w określonym rejonie tak, aby stał się on bezpieczny dla otoczenia.

Uwaga: usuwanie niewybuchów nie jest zazwyczaj wykonywane przez formacje wojskowe. 6/3/03

demolition / destruction

The destruction of structures, facilities or materiel by use of fire, water, explosives, mechanical, or other means. 1/7/93

demolition chamber / chambre de destruction

Space intentionally provided in a structure for the emplacement of explosive charges. 1/11/94

demolition firing party / équipe de mise à feu du dispositif de destruction

The party at the site which is technically responsible for the demolition. 1/3/73

demolition guard / détachement de protection d'un dispositif de destruction

A local force positioned to ensure that a target is not captured by an enemy before orders are given for its demolition and before the demolition has been successfully fired. The commander of the demolition guard is responsible for the operational command of all troops at the demolition site, including the demolition firing party. He is responsible for transmitting the order to fire to the demolition firing party. 1/3/73

demolition kit / lot de destruction

The demolition tool kit complete with explosives. 1/1/91

demolition target / ouvrage à détruire

A target of known military interest identified for possible future demolition. 1/11/92

demolition tool kit / lot d'artificier

The tools, materials and accessories of a non-explosive nature necessary for preparing demolition charges. 1/1/91

demonstration / démonstration

An attack or show of force on a front where a decision is not sought, made with the aim of deceiving the enemy. 1/3/73

burzenie, wysadzanie, niszczenie

Niszczenie budynków, urządzeń, instalacji lub sprzętu z użyciem ognia, wody, materiałów wybuchowych, środków mechanicznych lub innych. [NO-01-A005]

komora minowa

Otwór lub wnęka wykonana w konstrukcji w celu umieszczenia ładunku wybuchowego. 11/1/01

grupa wysadzająca

Grupa technicznie odpowiedzialna za wyburzenia lub niszczenia w danym miejscu. 12/12/00

pododdział ochrony niszczeń

Pododdział przeznaczony do ochrony obiektu przed jego opanowaniem przez przeciwnika zanim nie zostaną wydane i wykonane rozkazy do wysadzenia. Dowódca pododdziału ochrony niszczeń jest odpowiedzialny za dowodzenie wszystkimi pododdziałami w miejscu wyburzeń, włącznie z grupą wysadzającą. Jest odpowiedzialny za przekazanie rozkazu do wysadzania grupie wysadzającej. 7/4/09

zestaw do wyburzeń

Komplet narzędzi, przyrządów, aparatów do wyburzania wraz z materiałami wybuchowymi. 12/12/00

obiekt do zniszczenia

Obiekt o znaczeniu militarnym, zakwalifikowany jako cel do prawdopodobnego przyszłego zniszczenia. 11/3/14

zestaw narzędzi do wyburzeń

Narzędzia, materiały i akcesoria o charakterze niewybuchowym, niezbędne do przygotowania ładunków wybuchowych. [NO-01-A005]

działania demonstracyjne

Atak lub demonstracja siły na froncie, w miejscu gdzie nie przewiduje się działań rozstrzygających, wykonane w celu wprowadzenia przeciwnika w błąd. 25/1/11

<p>denial measure / mesure d'interdiction An action to hinder or deny the enemy the use of space, personnel, or facilities. It may include destruction, removal, contamination, or erection of obstructions. 1/3/73</p>	<p>działania powstrzymujące Działania prowadzone w celu utrudnienia lub uniemożliwienia przeciwnikowi wykorzystania terenu, sił i środków. Mogą obejmować niszczenie, usuwanie, skażenie lub wznoszenie przeszkód. [NO-01-A005]</p>
<p>denied area / secteur interdit An area under enemy or unfriendly control in which friendly forces cannot expect to operate successfully within existing operational constraints and force capabilities. MCLSB, 5/9/16</p>	<p>rejon niedostępny Obszar pozostający pod kontrolą przeciwnika lub podmiotów wrogo nastawionych, na którym siły własne mają ograniczoną zdolność skutecznego działania w ramach istniejących ograniczeń operacyjnych oraz zdolności sił. 25/10/18</p>
<p>density altitude / densité-altitude An atmospheric density expressed in terms of the altitude which corresponds with that density in the standard atmosphere. 1/3/73</p>	<p>wysokość gęstościowa Gęstość atmosfery wyrażona w jednostkach wysokości odpowiadających gęstości atmosfery standardowej. 26/2/98</p>
<p>departure end / fin de bande That end of a runway nearest to the direction in which initial departure is made. 1/8/79</p>	<p>koniec pasa startowego Koniec pasa startowego położony najbliżej kierunku, w którym wykonywana jest początkowa faza manewru odejścia. 26/2/98</p>
<p>departure point¹ / point d'origine¹ A navigational check point used by aircraft as a marker for setting course. 1/7/80</p>	<p>punkt wyjścia¹ Nawigacyjny punkt kontrolny wykorzystywany przez statek powietrzny jako znak służący do określenia kursu. 26/2/98</p>
<p>departure point² / point d'origine² In amphibious operations, an air control point at the seaward end of the helicopter approach lane system from which helicopter waves are dispatched along the selected helicopter approach lane to the initial point. 1/7/80</p>	<p>punkt wyjścia² W operacjach morsko-desantowych powietrzny punkt kontrolny leżący w nawodnym końcu systemu linii podejścia śmigłowców, z którego wysyłane są rzuty śmigłowców lecących wzdłuż wybranej linii podejścia do punktu początkowego. 26/2/98</p>
<p>deployment¹ / déploiement¹ In naval usage, the change from a cruising approach or contact disposition to a disposition for battle. 1/2/88</p>	<p>rozwińnięcie¹ W marynarce wojennej, zmiana formacji z ustawienia do rejsu lub nawiązania styczności do formacji bojowej. 26/2/98</p>
<p>deployment² / déploiement² The movement of forces within areas of operations. 1/2/88</p>	<p>rozwińnięcie² Przemieszczanie sił w obszarze operacji. 26/2/98</p>
<p>deployment³ / déploiement³ The positioning of forces into a formation for battle. 1/2/88</p>	<p>rozwińnięcie³ Ustawienie sił do walki. 26/2/98</p>

deployment⁴ / redéploiement

The relocation of forces to desired areas of operations. 1/2/88

deployment operating base / base de redéploiement

A base, other than the peacetime base, having minimum essential operational and support facilities, to which a unit or part of a unit will deploy to operate from in time of tension or war. 1/9/75

depression angle / angle de dépression

Preferred term: angle of depression².

depth / profondeur

In maritime/hydrographic use, the vertical distance from the plane of the hydrographic datum to the bed of the sea, lake, or river. 1/3/73

depth contour / ligne bathymétrique**bathymetric contour****depth curve**

A line connecting points of equal depth below the hydrographic datum. 1/3/73

depth curve

Preferred term: depth contour.

derived information / information**dérivée**

A parameter such as angle, range, position, velocity, etc. is said to be derived in the first receiver or other sensor in which that parameter exists or is capable of existing without reference to further information. 1/11/77

description of target / description de l'objectif**target description**

In artillery and naval fire support, an element in the call for fire in which the observer or spotter describes the installation, personnel, equipment or activity to be taken under fire. 1/8/73

rozwięnięcie⁴

Przemieszczenie sił na wymagany obszar operacji. 26/2/98

operacyjna baza rozwięnięcia

Baza, inna niż baza na czas pokoju, mająca minimalne wyposażenie w zasadnicze obiekty operacyjne i zabezpieczenia, do której zostanie przemieszczona jednostka lub jej część, z której będzie prowadzić działania w czasie zagrożenia lub wojny. 25/1/11

kąt depresji

>Termin zalecany: angle of depression². 26/2/98

głębokość

W marynarce wojennej/hydrografii pionowa odległość określana od hydrograficznej płaszczyzny odniesienia do dna morza, jeziora lub rzeki. 22/9/99

Izobata**krzywa głębokości**

Linia łącząca punkty jednakowej głębokości, leżące poniżej poziomu morza. 22/9/99.

krzywa głębokości

>Termin zalecany: depth contour. 26/2/98

informacja pierwotna

Parametr taki jak kąt, odległość, pozycja, prędkość, itp., pochodzący z odbiornika lub innego czujnika, w którym taki parametr zostanie określony jako pierwszy lub może być określony bez odniesienia do dalszej informacji. 27/10/04

opis celu

Przy wsparciu ogniem artylerii lądowej i morskiej element zawarty w zapotrzebowaniu na wsparcie ogniowe, w którym obserwator lub samolot obserwacyjny opisuje urządzenie, personel, sprzęt lub działalność podejmowaną pod ostrzałem. 26/2/98

descriptive name / terme descriptif

Written indication on maps and charts, used to specify the nature of a feature (natural or artificial) shown by a general symbol. 1/3/73

opis

Pisemna informacja zamieszczona na mapach lub planach, używana do uszczegółowienia charakteru elementu (naturalnego lub sztucznego) przedstawionego ogólnym symbolem. 13/5/04

designated merchant ship / navire marchand désigné

A merchant ship with a special status that may give it priority over other ships for higher level naval cooperation and guidance for shipping activities and, when it is placed under the naval supervision of merchant ships, compels it to comply with military orders. 2/3/07

uprzywilejowany statek handlowy

Statek handlowy o specjalnym statusie, który zapewnia mu priorytet przed innymi statkami w ramach wojskowej współpracy i doradztwa dla żeglugi morskiej a w przypadku podporządkowania go pod kontrolę sił marynarki wojennej zobowiązuje do stosowania się do wojskowych poleceń i rozkazów. 6/11/07

despatch route / itinéraire gardé

In road traffic, a roadway over which full control, both as to priorities of use and the regulation of movement of traffic in time and space is exercised. Movement credit is required for its use, even by a single vehicle. 9/5/00

droga wydzielona

W ruchu drogowym droga, nad którą sprawowana jest pełna kontrola zarówno priorytetów wykorzystania oraz regulacji ruchu w czasie i przestrzeni. Do poruszania się po niej wymagana jest zgoda na przejazd nawet pojedynczego pojazdu. 8/2/01

destruction fire mission / mission de destruction

In artillery, fire delivered for the purpose of destroying a point target. 1/8/82

ostrzał niszczący

W artylerii ogień prowadzony w celu zniszczenia celu punktowego. 26/2/98

destruction of enemy air defences / destruction des moyens de défense aérienne ennemis**DEAD**

The subset of the suppression of enemy air defences that encompasses activities to physically destroy the opponent's electronic systems or their key components, as well as his radar and launch system and any other component that enables operations. NEWAC, 1/8/14

zniszczenie obrony powietrznej przeciwnika**DEAD**

Zestaw czynności obezwładniających obronę przeciwlotniczą przeciwnika, obejmujący fizyczne zniszczenie systemów elektronicznych przeciwnika lub ich najważniejszych komponentów, jak również radaru i systemu wyrzutni oraz któregośkolwiek elementu umożliwiającego mu prowadzenie działań. 25/10/18

destruction radius / rayon de destruction

In mine warfare, the maximum distance from an exploding charge of stated size and type at which a mine will be destroyed by sympathetic detonation of the main charge, with a stated probability of destruction, regardless of orientation. 1/11/75

promień niszczenia

W działaniach minowych maksymalna odległość od eksplodującego ładunku wybuchowego o określonych parametrach, przy której fala detonacyjna zniszczy minę z określonym prawdopodobieństwem bez względu na miejsce jej ustawienia. [NO-01-A005]

<p>detachment¹ / détachement¹ A part of a unit separated from its main organization for duty elsewhere. 1/3/73</p>	<p>oddział (pododdział, grupa) wydzielony¹ Wydzielona część jednostki, przeznaczona do wykonania innych zadań. 26/2/98</p>
<p>detachment² / détachement² A temporary military or naval unit formed from other units or parts of units. 1/3/73</p>	<p>oddział (pododdział, grupa) wydzielony² Tymczasowa jednostka sił lądowych lub morskich, sformowana z innych jednostek lub ich części. 26/2/98</p>
<p>detailed photographic report / compte rendu détaillé d'interprétation photographique A comprehensive, analytical, intelligence report written as a result of the interpretation of photography usually covering a single subject, a target, target complex, and of a detailed nature. 1/3/73</p>	<p>szczegółowy meldunek fotograficzny Zwięzły, analityczny meldunek rozpoznawczy napisany w wyniku interpretacji szczegółowego zdjęcia lotniczego, zwykle zobrazującego pojedynczy obiekt, cel lub grupę celów. 5/3/04</p>
<p>detecting circuit / détecteur The part of a mine firing circuit which responds to the influence of a target. 1/3/77</p>	<p>układ detekcyjny Część obwodu odpalającego miny, reagująca na oddziaływanie celu. 26/2/98</p>
<p>detection / détection The discovery by any means of the presence of a person, object or phenomenon of potential military significance. 1/12/76</p>	<p>detekcja Wykrywanie obecności osoby, obiektu lub zjawiska, o potencjalnym znaczeniu wojskowym, za pomocą dowolnych środków. 29/1/04</p>
<p>detection and tactical control system / système de détection et de contrôle tactique In air usage, a complete, mobile and autonomous system (equipment and personnel) permitting the coordination of all assets used in a given airspace above the battlefield. 20/11/96</p>	<p>taktyczny system kontroli przestrzeni powietrznej W siłach powietrznych kompletny, mobilny i autonomiczny system (wyposażenie i personel) umożliwiający koordynację działań wszystkich rodzajów środków używanych w danej przestrzeni powietrznej ponad polem walki. 7/6/01</p>
<p>detention / détention The act of holding in custody for lawful purposes such as prosecution, maintenance of public safety, or pursuant to legal order. 14/8/15</p>	<p>zatrzymanie Osadzenie w areszcie w celu podjęcia dalszych czynności prawnych, np. wniesienia oskarżenia, utrzymania bezpieczeństwa publicznego lub porządku prawnego. 24/5/05.</p>
<p>deterioration limit / limite de détérioration A limit placed on a particular product characteristic to define the minimum acceptable quality requirement for the product to retain its NATO code number. 1/8/79</p>	<p>dopuszczalne pogorszenie parametrów Ograniczenie zakresu wartości określonych parametrów danego produktu, w celu określenia minimalnego akceptowalnego poziomu jakości tego produktu, wystarczającego do zachowania numeru kodowego NATO. 13/9/01</p>

deterrence / dissuasion

The convincing of a potential aggressor that the consequences of coercion or armed conflict would outweigh the potential gains. This requires the maintenance of a credible military capability and strategy with the clear political will to act. 9/1/96

odstraszenie

Uświadomienie potencjalnemu agresorowi, że konsekwencje rozwiązania siłowego lub konfliktu zbrojnego przeważąbyby potencjalne korzyści. Wymaga to utrzymania wiarygodnych zdolności militarnych i strategii z jasną polityczną wolą do działania. 12/12/13

detonating cord / cordeau détonant

A waterproof flexible fabric tube containing a high explosive designed to transmit the detonation wave. 1/11/94

lont detonujący, lont wybuchowy

Wodoszczelny, elastyczny przewód, wypełniony materiałem wybuchowym o zwiększonej sile działania, przeznaczony do przekazania fali detonacyjnej. 16/11/00

detonating cord amplifier / relais d'amorçage

A device attached to a detonating cord which allows for the ignition of a charge and the simultaneous transmission of a detonating wave to another charge. 1/12/77

urządzenie zapłonowe

Urządzenie dołączone do lontu detonującego, które umożliwia zdetonowanie ładunku i równoczesne przekazanie fali detonacyjnej do innego ładunku. [NO-01-A005]

detonator / détonateur

A device containing a sensitive explosive intended to produce a detonation wave. 1/7/80

detonator

Urządzenie zawierające materiał wybuchowy o wysokim stopniu pobudzenia, przeznaczone do wytworzenia fali detonacyjnej. 16/11/00

detour / détour

Deviation from those parts of a route, where movement has become difficult or impossible, to ensure continuity of movement to the destination. The modified part of the route is known as a detour. 1/8/73

objazd

Objazd części drogi, na której ruch został utrudniony lub uniemożliwiony, w celu dalszego ruchu do punktu przeznaczenia. Zmieniona część marszruty określana jest jako objazd. 26/2/98

deviation¹ / déviation¹

The angular difference between magnetic and compass headings. 1/3/73

odchylenie¹, dewiacja¹

Różnica kątowa pomiędzy kierunkami magnetycznymi i wskazaniem kompasu. 26/2/98

deviation² / écart

The distance by which a point of impact or burst misses the target. 1/3/73

odchylenie², dewiacja²

Odległość, o jaką punkt trafienia lub wybuchu mijają się z celem. 26/2/98

diaphragm / diaphragme

The physical element of an optical system which regulates the quantity of light traversing the system. The quantity of light determines the brightness of the image without affecting the size of the image. 1/3/73

prysłona

Fizyczny element systemu optycznego regulujący przepuszczaną przez niego ilość światła, która wpływa na jaskrawość zobrazowania, a nie na jego wymiar. 8/4/04

diapositive / diapositive

A positive photograph on a transparent medium. 1/3/73

diapozytyw

Fotografia pozytywna na przezroczystym podłożu. 26/2/98

**died of wounds received in action /
décédé des suites de blessures de
guerre**

A battle casualty who died after having entered the medical care system.

Note: The term encompasses death during field resuscitation by medical personnel, death during advanced resuscitation and death during in-patient care. 7/11/11

**differential ballistic wind / vent
balistique différentiel**

In bombing, a hypothetical wind equal to the difference in velocity between the ballistic wind and the actual wind at a release altitude. 1/3/73

diffraction loading / force de diffraction

The total force which is exerted on the sides of a structure by the advancing shock front of a nuclear explosion. MCJSB, 4/4/17

dip / surimmersion

In naval mine warfare, the amount by which a moored mine is carried beneath its set depth by a current or tidal stream acting on the mine casing and mooring. 1/11/75

**diplomatic authorization / autorisation
obtenue par voie diplomatique**

Authority for overflight or landing obtained at government-to-government level through diplomatic channels. 1/3/73

**dip needle circuit / mise de feu à
aiguille aimantée**

In naval mine warfare, a mechanism which responds to a change in the magnitude of the vertical component of the total magnetic field. 1/6/78

**direct action / action directe
DA²**

A short-duration strike or other small scale offensive action by special operations forces to seize, destroy, capture, recover or inflict damage to achieve specific, well-defined and often time-sensitive results.. 18/2/15

zmarły w wyniku odniesionych ran

Bojowe straty osobowe, spowodowane zgonem osoby po objęciu jej systemem opieki medycznej.

Uwaga: Termin ten obejmuje również śmierć w trakcie resuscytacji na polu walki wykonywanej przez personel medyczny, a także w trakcie zaawansowanych zabiegów resuscytacyjnych oraz podczas hospitalizacji. 12/12/12

różnicowy wiatr balistyczny

W czasie bombardowania hipotetyczny wiatr, którego prędkość równa jest różnicy pomiędzy prędkością wiatru balistycznego i aktualnie wiejącego na wysokości uwolnienia bomby. 26/2/98

obciążenie dyfrakcyjne

Całkowita siła, wywierana na boki konstrukcji przez przemieszczający się front fali uderzeniowej wybuchu nuklearnego. 26/2/98

pochylenie

W morskich działaniach minowych, wielkość, o jaką przycumowana mina zostanie zniesiona poniżej ustawionej dla niej głębokości przez prąd lub strumień pływowy działający na korpus miny i minowiaz. 26/2/98

zgoda dyplomatyczna

Zgoda na przelot lub lądowanie uzyskana na szczeblu międzyrządowym kanałami dyplomatycznymi. 26/2/98

**układ uczulony na odchylenie pola
magnetycznego**

W morskich działaniach minowych, mechanizm reagujący na zmianę wielkości składowej pionowej całkowitego pola magnetycznego. 26/2/98

**akcja bezpośrednia
DA²**

Krótkotrwały atak lub inna akcja zaczepna o małej skali, prowadzona przez siły operacji specjalnych lub jednostki zdolne do prowadzenia takich działań, w celu zniszczenia, zdobycia, odzyskania lub spowodowania szkody dla osiągnięcia sprecyzowanych celów, w ściśle określonym czasie. 3/3/09

<p>direct action fuze <i>Preferred term: impact action fuze.</i></p>	<p>zapalnik działania bezpośredniego >Termin zalecany: <i>impact action fuze.</i> 26/2/98</p>
<p>direct damage assessment / évaluation directe des dommages A direct examination of an actual strike area by air observation, air photography, or by direct observation. 1/3/73</p>	<p>bezpośrednia ocena zniszczeń Bezpośrednie oszacowanie skutków uderzenia, dokonywana poprzez obserwację z powietrza, fotografowanie lotnicze lub sprawdzenie w terenie. 5/3/04</p>
<p>direct fire / tir direct Fire directed at a target which is visible to the aimer. 1/3/73</p>	<p>ogień bezpośredni Ogień skierowany na cel, który jest widoczny dla celowniczego obserwowany przez celowniczego. 26/2/98</p>
<p>direct illumination / éclairage direct Illumination provided by direct light from pyrotechnics or searchlights. 1/3/73</p>	<p>oświetlenie bezpośrednie Oświetlenie bezpośrednim światłem środków pirotechnicznych lub reflektorów. 26/2/98</p>
<p>directing staff DISTAFF <i>Preferred term: exercise directing staff.</i></p>	<p>kierownictwo ćwiczenia DISTAFF >Termin zalecany: <i>exercise directing staff.</i> 29/4/10</p>
<p>direction¹ / gisement d'observation In artillery and naval fire support, a term used by a spotter/observer in a call for fire to indicate the bearing of the spotting line. 1/1/83</p>	<p>kierunek¹ Przy wsparciu ogniem artylerii lądowej i morskiej pojęcie używane przez samolot obserwacyjny lub obserwatora w zapotrzebowaniu na wsparcie ogniowe, określające azymut linii obserwacji. 26/2/98</p>
<p>direction² / orientation³ 1/1/83</p>	<p>kierunek² 26/2/98</p>
<p>directive¹ / directive¹ A military communication in which policy is established or a specific action is ordered. 1/3/73</p>	<p>dyrektywa¹ Informacja wojskowa określająca zasady działania lub nakazująca wykonanie określonej akcji. 26/2/98</p>
<p>directive² / directive² A plan issued with a view to putting it into effect when so directed, or in the event that a stated contingency arises. 1/3/73</p>	<p>dyrektywa² Plan opracowany w celu realizacji po zarządzeniu lub w określonej sytuacji. 26/2/98</p>
<p>directive³ / directive³ Broadly speaking, any communication which initiates or governs action, conduct, or procedure. 1/3/73</p>	<p>dyrektywa³ W szerszym pojęciu, dowolne polecenie, które zapoczątkowuje lub zarządza działanie, typ zachowania lub procedurę. 26/2/98</p>
<p>direct laying / pointage à vue Laying in which the sights of weapons are aligned directly on the target. 1/8/74</p>	<p>celowanie bezpośrednie Celowanie, w czasie którego elementy celownicze broni zgrane są bezpośrednio z celem. 26/2/98</p>

direct support¹ / appui direct**DS**

The support provided by a unit not attached to or under the command of the supported unit or formation, but required to give priority to the support required by that unit or formation.

22/6/04

direct support² / soutien direct¹**DS**

In maritime usage, operations related to the protection of a specific force by other units, normally under the tactical control of that force. 22/6/04

direct support³ / soutien direct²**DS**

In land operations, a primary tactical task given to an artillery unit to provide fire requested by a supported unit other than an artillery unit, without specifying the command relationship.

22/6/04

direct supporting fire / tir d'appui direct

Fire delivered in support of part of a force, as opposed to general supporting fire which is delivered in support of the force as a whole. 1/3/73

disabling fire / tir désarmant

Fire directed at a vessel so as to impair its manoeuvrability but not its seaworthiness. 14/10/02

disarmed mine / mine désarmée

A previously armed mine which has been returned to a safe state. 9/5/00

discreet operation (deprecated)

Preferred term: clandestine operation.

discriminating circuit / circuit d'analyse

That part of the operating circuit of a sea mine which distinguishes between the response of the detecting circuit to the passage of a ship and the response to other disturbances (e.g. influence sweep, countermining, etc.).

1/8/76

wsparcie bezpośrednie¹**DS**

Wsparcie udzielane przez jednostkę, która nie została przydzielona do wspieranej jednostki lub formacji i nie jest jej podporządkowana, ale, od której wymaga się, by w pierwszej kolejności udzielała wsparcia właśnie tej jednostce lub formacji. 2/12/08

wsparcie bezpośrednie²**DS**

W marynarce wojennej działania związane z ochroną określonych sił przez inne jednostki, znajdujące się zwykle pod kontrolą taktyczną tych sił. 2/12/08

wsparcie bezpośrednie³**DS**

W operacjach lądowych, podstawowe zadanie przydzielane jednostce artylerii do prowadzenia ognia na żądanie wspieranej jednostki, nie będącej jednostką artylerii, bez ustalania podległości między nimi. 2/12/08

ogień wsparcia bezpośredniego

Ogień prowadzony w celu wsparcia danej części sił, w odróżnieniu od ognia wsparcia ogólnego, który jest prowadzony w celu wsparcia tych sił jako całości. 6/3/03

strzał obezwładniający

Ostrzał skierowany na jednostkę pływającą tak, aby nie ograniczyć jej zdolności manewrowych, a nie pływalności. 12/2/03

mina rozbrojona

Uprzednio uzbrojona mina, która ponownie jest w stanie zabezpieczonym. [NO-01-A005]

działania niejawne (niezalecany)

> Termin zalecany: clandestine operation.

układ rozróżniający

Część układu bojowego miny morskiej, odpowiedzialny za zadziałanie miny w zależności czy odebrała ona sygnały pochodzące od przejścia jednostki pływającej czy sygnały innego typu (np. od trału niekontaktowego). 10/9/13

disembarkation schedule

Preferred term: debarkation schedule.

dispenser / distributeur

In air armament, a container or device which is used to carry and release submunitions. 1/7/80

**dispersal / dispersion⁶
dispersion⁶ (admitted)**

In maritime operations, the reduction of the concentration of ships by reberthing within a port area or at working or holding anchorages in the vicinity. 2/3/07

**dispersed movement pattern /
dispositif dispersé**

A pattern for ship-to-shore movement which provides additional separation of landing craft both laterally and in depth. This pattern is used when nuclear weapon threat is a factor. 1/3/73

dispersed site / site isolé

A site selected to reduce concentration and vulnerability by its separation from other military targets or a recognized threat area. 1/7/87

dispersion¹ / dispersion¹

A scattered pattern of hits around the mean point of impact of bombs and projectiles dropped or fired under identical conditions. 1/9/81

dispersion² / dispersion²

In anti-aircraft gunnery, the scattering of shots in range and deflection about the mean point of explosion. 1/9/81

dispersion³ / dispersion³

The spreading or separating of troops, materiel, establishments, or activities which are usually concentrated in limited areas to reduce vulnerability. 1/9/81

dispersion⁴ / dispersion⁴

In airdrop operations, the scatter of personnel and/or cargo on the drop zone. 1/9/81

dispersion⁵ / dispersion⁶

Preferred term: dispersal.

harmonogram wyładunku

>Termin zalecany: debarkation schedule. 26/2/98

zasobnik

W uzbrojeniu lotniczym kontener lub urządzenie, używane do przenoszenia i zwalniania amunicji kasetowej. 26/2/98

rozśrodkowanie jednostek pływających

W operacjach morskich zmniejszenie koncentracji statków przez zmianę miejsca ich cumowania wewnątrz obszaru portowego lub na kotwiczowiskach w rejonie wejścia do portu. 6/11/07

przerzut rozproszony

Przerzut z okrętu na brzeg, w którym dodatkowo rozdziela się lądujące środki desantowe zarówno wzdłuż brzegu jak i w głąb formacji. Taka forma desantu stosowana jest przy zagrożeniu uderzeniem jądrowym. 26/2/98

miejsce rozśrodkowania

Miejsce wybrane w celu zmniejszenia koncentracji i podatności na zniszczenie poprzez oddzielenie od innych celów wojskowych lub obszarów uznanych za zagrożone. 26/2/98

rozrzut¹

Ułożenie punktów trafienia, upadku bomb lub pocisków zrzuconych lub wystrzelonych w identycznych warunkach względem średniego punktu trafienia. 25/6/14

rozrzut²

W artylerii przeciwlotniczej ułożenie odłamków lub pocisków względem średniego punktu wybuchu określane za pomocą odległości i kąta. 25/6/14

rozśrodkowanie¹

Rozproszenie lub rozdzielenie zwykle ześrodkowanych wojsk, środków, urządzeń lub działań w celu zmniejszenia podatności na uderzenia. 25/6/14

rozrzut³

W zrzutach z powietrza rozproszenie personelu i/lub ładunku w strefie zrzutu. 25/6/14

rozśrodkowanie²

>Termin zalecany: dispersal. 26/2/98

dispersion error / écart de dispersion

The distance from the point of impact or burst of a round to the mean point of impact or burst. 1/3/73

dispersion pattern / schéma de dispersion

The distribution of a series of rounds fired from one weapon or a group of weapons under conditions as nearly identical as possible; the points of burst or impact being dispersed about a point called the mean point of impact. 1/3/73

disposition¹ / dispositif¹

Distribution of the elements of a command within an area, usually the exact location of each unit headquarters and the deployment of the forces subordinate to it. 1/3/73

disposition² / dispositif²

A prescribed arrangement of the stations to be occupied by the several formations and single ships of a fleet, or major subdivisions of a fleet, for any purpose, such as cruising, approach, maintaining contact, or battle. 1/3/73

disposition³ / dispositif³

A prescribed arrangement of all the tactical units composing a flight or group of aircraft. 1/3/73

disruptive pattern / dessin de camouflage

In surveillance, an arrangement of suitably coloured irregular shapes which, when applied to the surface of an object, is intended to enhance its camouflage. 1/12/74

dissemination / diffusion

1/3/73

DISSUB personnel

Preferred term: distressed submarine personnel.

distressed submarine / sous-marin en détresse**DISSUB**

A disabled submarine on the seabed unable to surface. 16/7/99

błąd rozrzutu

Odległość mierzona od punktu uderzenia lub wybuchu pocisku do średniego punktu trafienia lub wybuchu. 26/2/98

schemat rozrzutu

Rozkład serii pocisków wystrzelonych z pojedynczego egzemplarza broni lub grupy uzbrojenia, dokonany, jeśli to możliwe, w identycznych warunkach; punkty wybuchów lub trafień są rozproszone wokół punktu nazywanego średnim punktem trafienia. 26/2/98

dyslokacja

Rozmieszczenie elementów dowodzenia na określonym obszarze, zazwyczaj dokładna lokalizacja dowództw poszczególnych jednostek oraz podległych im sił. 12/2/03

ugrupowanie

Nakazane rozmieszczenie szyków okrętów lub pojedynczych okrętów ze składu floty albo jej zasadniczych elementów na pozycjach w dowolnym celu, takim jak przejście morzem, podejście, utrzymywanie kontaktu lub prowadzenie walki. 12/2/03

rozmieszczenie

Nakazane usytuowanie wszystkich elementów taktycznych, których statki powietrzne tworzą ugrupowanie bojowe lotnictwa w powietrzu (klucz lub inną grupę statków powietrznych). 12/2/03

wzór maskujący

W obserwacji rozmieszczenie odpowiednio zabarwionych nieregularnych kształtów, które nakładane są na powierzchnię obiektu w celu zwiększenia jego zdolności maskujących. 5/3/04

rozpowszechnianie

26/2/98

DISSUB personnel

Termin zalecany: distressed submarine personnel.

okręt podwodny w niebezpieczeństwie DISSUB

Leżący na dnie uszkodzony okręt podwodny, niezdolny do wynurzenia. 7/12/10

**distressed submarine personnel /
personnel d'un sous-marin en détresse**
DISSUB personnel (admitted)

Survivors of a distressed submarine who have not escaped or been rescued. 18/12/97

distributed fire / tir sur zone

Fire so dispersed as to engage most effectively an area target. 1/3/73

distribution point / point de distribution
DP

A point at which supplies and/or ammunition, obtained from supporting supply points by a division or other unit, are broken down for distribution to subordinate units. Distribution points usually carry no stocks; items drawn are issued completely as soon as possible. 1/3/73

diversion¹ / diversion¹

The act of drawing the attention and forces of an enemy from the point of the principal operation. 1/7/80

diversion² / diversion²

An attack, or alarm, or feint which diverts attention. 1/7/80

diversion³ / déroutement¹

A change made in a prescribed route for operational or tactical reasons. Except in the case of aircraft, a diversion order will not constitute a change of destination. 1/7/80

diversion⁴ / déroutement²

In air traffic control, the act of proceeding to an aerodrome other than one at which a landing was intended. 1/7/80

diversion⁵ / déroutement³

The act of deflecting or turning persons or objects from their planned route. 1/10/01

**załoga okrętu podwodnego w
niebezpieczeństwie**

DISSUB personnel (dopuszczalny)

Pozostali przy życiu członkowie załogi okrętu podwodnego w niebezpieczeństwie, którzy nie opuścili okrętu lub nie zostali z niego ewakuowani. 1/3/01

ogień rozśrodkowany

Ogień rozdzielony tak, aby najskuteczniej razić cel powierzchniowy. 7/11/02

punkt dystrybucji
DP

Punkt, w którym zaopatrzenie i/lub amunicja otrzymane przez dywizję lub inną jednostkę z punktów zaopatrzenia, są dzielone w celu ich dalszej dystrybucji do podległych jednostek. Punkty dystrybucji zwykle nie przechowują zapasów; dostarczone środki wydaje się w całości możliwie jak najszybciej. 12/6/02

pozorowanie

Działanie w celu odwrócenia uwagi i sił przeciwnika od zasadniczej operacji. 4/4/02

zmiana trasy

Atak, alarm lub inne fałszywe działanie, które odwracają uwagę przeciwnika. 4/4/02

obejście¹

Zmiana wyznaczonej trasy z przyczyn operacyjnych lub taktycznych. W przypadku statków powietrznych rozkaz zmiany trasy nie oznacza zmiany punktu docelowego. 4/4/02

przekierowanie

W kontroli ruchu lotniczego lot w kierunku lotniska innego, niż uprzednio zaplanowane. 4/4/02

odejście

Działanie w celu spowodowania zmiany lub zaniechania wykorzystania przez ludzi lub określone obiekty zaplanowanej dla nich trasy. 4/4/02

diversion⁶ / déviation²

In naval mine warfare, a route or channel bypassing a dangerous area. A diversion may connect one channel to another or it may branch from a channel and rejoin it on the other side of the danger. 14/10/02

diversion aerodrome / aérodrome de déroutement

An aerodrome with at least minimum essential facilities, which may be used as an emergency aerodrome or when the main or deployment aerodrome is not usable or as required to facilitate tactical operations. 1/11/94

diversionary attack / attaque de diversion

An attack wherein a force attacks, or threatens to attack, a target other than the main target for the purpose of drawing enemy defences away from the main effort. 1/3/73

diving chamber

Preferred term: hypobaric chamber.

division¹ / division¹

A tactical unit/formation as follows:

- a. A major administrative and tactical unit/ formation which combines in itself the necessary arms and services required for sustained combat, larger than a regiment/brigade and smaller than a corps.
- b. A number of naval vessels of similar type grouped together for operational and administrative command, or a tactical unit of a naval aircraft squadron, consisting of two or more sections.
- c. An air division is an air combat organization normally consisting of two or more wings with appropriate service units. The combat wings of an air division will normally contain similar type units. 1/3/73

obejście²

W morskiej wojnie miowej, trasa lub kanał omijający obszar niebezpieczny. Obejście może łączyć jeden kanał z innym lub może odgałęziać się od niego i łączyć się z nim z innej strony strefy niebezpiecznej. 4/4/02

lotnisko zapasowe¹

Lotnisko wyposażone w minimalną ilość niezbędnych urządzeń, które może być używane jako lotnisko awaryjne, lub wtedy kiedy lotnisko główne lub lotnisko rozwinięcia nie nadaje się do użytku, względnie wtedy gdy jest niezbędne do realizacji operacji taktycznych. 10/9/13

atak mylący

Atak, w czasie którego siły atakują lub grożą atakiem celu innego niż cel główny, prowadzony w celu zmylenia przeciwnika co do kierunku głównego uderzenia. 25/1/11

komora dla nurków

> Termin zalecany: hypobaric chamber. 26/2/98

a., c. dywizja; b. dywizjon*

Jednostka lub formacja taktyczna następującego typu:

- a. Większa jednostka lub formacja administracyjna i taktyczna obejmująca rodzaje wojsk i służb niezbędne do prowadzenia walki, większa niż pułk albo brygada i mniejsza niż korpus.
- b. Pewna liczba jednostek pływających podobnego typu, zgrupowanych na potrzeby dowodzenia operacyjnego i administrowania albo taktyczna jednostka eskadry lotnictwa morskiego składająca się z dwóch lub więcej kluczy.
- c. Dywizja lotnicza jest bojową strukturą sił powietrznych, składającą się zazwyczaj z dwóch lub więcej skrzydeł wraz z właściwymi jednostkami obsługi. Skrzydło składa się zwykle z jednostek podobnego typu. 12/6/02

** dotyczy pierwszej części definicji b.*

division³ / division³

A number of personnel of a ship's complement grouped together for operational and administrative command. 1/3/73

doctrine / doctrine

Fundamental principles by which the military forces guide their actions in support of objectives. It is authoritative but requires judgement in application. 1/3/73

dome / dôme

Preferred term: spray dome.

door bundle / colis d'accompagnement

A bundle for manual ejection in flight normally followed by parachutists. 1/3/73

Doppler effect / effet Doppler

The phenomenon evidenced by the change in the observed frequency of a sound or radio wave caused by a time rate of change in the effective length of the path of travel between the source and the point of observation. 1/3/73

Doppler radar / radar Doppler

Any form of radar which detects motion relative to a reflecting surface by measuring the frequency shift of reflected radio energy due to the motion of the observer or of the reflecting surface. 1/12/76

dormant / insensible

In mine warfare, the state of a mine with an arming delay device functioning, thus preventing it from being actuated. 2/5/95

dormant state / état dormant

In mine warfare, the transitory state of a mine during which design features prevent it from being actuated. 4/10/00

dose rate contour line / courbe(s) d'isointensité¹**isodose rate line**

A line on a map, diagram, or overlay joining all points at which the radiation dose rate at a given time is the same. 1/3/73

sekcja

Pewna liczba osób załogi okrętu zgrupowanych na potrzeby dowodzenia operacyjnego i administrowania. 12/6/02

doktryna

Podstawowe zasady, zgodnie z którymi siły zbrojne wykonują swoje zadania z zamiarem osiągnięcia określonych celów. Spełnia ona rolę nadrzędną, ale wymaga oceny zasadności wykorzystania jej w praktyce. 15/5/12

słup wody po wybuchu jądrowym

>Termin zalecany: spray dome. 26/2/98

zasobnik prosty

zasobnik wyrzucany ręcznie podczas desantu skoczków ze statku powietrznego

efekt Dopplera

Zjawisko zmiany obserwowanej częstotliwości fal akustycznych lub radiowych wywołane zmianami efektywnej długości drogi między źródłem a punktem obserwacji w czasie. 26/2/98

radar dopplerowski

Urządzenie radiolokacyjne wykrywające ruch powierzchni odbijającej przez pomiar zmian częstotliwości odbitej fali radiowej, spowodowanych ruchem tego urządzenia lub obserwowanego obiektu. 8/4/04

czuwanie

W działaniach minowych stan miny z funkcjonującym urządzeniem opóźniającym, zapobiegającym jej przedwczesnemu pobudzeniu. 12/12/00

stan czuwania

W działaniach minowych stan przejściowy miny, w którym cechy konstrukcyjne uniemożliwiają jej przedwczesne pobudzenie. 12/12/00

**linia jednakowej mocy dawki
linia jednakowego stopnia
napromieniowania (izodoza)**

Linia zaznaczona na mapie, planie lub oleacie, łącząca wszystkie punkty, w których moc dawki promieniowania w danym czasie jest taka sama. 26/2/98

double envelopment / double enveloppement

A manoeuvre executed by forces that move around both flanks of an enemy position to attack the flanks or objectives in the rear of the enemy
Note: The enemy normally is fixed in position by a supporting frontal attack or by indirect or aerial fires.

MCLSB, 5/9/16

dosimetry / dosimétrie

The estimation, measurement and recording of radiation doses.

Note: Dosimetry also includes the management of dose records.

MCJSB, 14/12/16

double flow route / itinéraire à double courant

A route of at least two lanes allowing two columns of vehicles to proceed simultaneously, either in the same direction or in opposite directions.

1/11/80

down¹ / plus bas¹

In artillery and naval fire support, a term used in a call for fire to indicate that the target is at a lower altitude than the reference point used in identifying the target. 1/9/74

down² / plus bas²

In artillery and naval fire support, a correction used by an observer/spotter in time fire to indicate that a decrease in height of burst is desired. 1/9/74

downgrade / déclasser

To reduce the security classification of a classified document or an item of classified matter or material. 1/3/73

down lock / verrou train sorti

A device for locking retractable landing gear in the down or extended position.

1/7/80

draftee

Preferred term: transient.

podwójne oskrzydlenie

Manewr wykonywany przez wojska, które poruszają się wokół obu skrzydeł pozycji przeciwnika w celu wyjścia do natarcia na nie lub cele na tyłach przeciwnika

Uwaga: Przeciwnik jest zazwyczaj związany walką, odpierając natarcie czołowe lub znajdując się pod ogniem pośrednim lub oddziaływaniem z powietrza. 25/10/18

dozymetria

Oszacowanie, pomiar oraz zapisywanie dawek promieniowania.

Uwaga: dozymetria obejmuje również zarządzanie zapisami mocy dawki.

7/2/02

droga dwupasmowa

Droga składająca się, z co najmniej dwóch pasów, umożliwiająca jednoczesny ruch dwóch kolumn pojazdów, poruszających się w tym samym lub w przeciwnych kierunkach

25/1/11

niżej

We wsparciu ogniowym artylerii lądowej i morskiej, termin używany podczas żądania wsparcia ogniowego, do wskazania, że cel znajduje się poniżej punktu odniesienia, użytego do jego identyfikacji. 15/2/12

mniej

We wsparciu ogniowym artylerii lądowej i morskiej, poprawka przekazywana przez obserwatora w czasie prowadzenia ognia wskazująca, że konieczne jest obniżenie wysokości wybuchów. 15/2/12

obniżyć klauzulę tajności

Obniżyć stopień tajności dokumentu lub materiału niejawnego. 26/2/98

blokada wypuszczonego podwozia

Urządzenie służące do zablokowania w pozycji dolnej lub wysuniętej, dźwigni lądowania podwozia wypuszczanego.

26/2/98

poborowy

> *Termin zalecany: transient.* 26/2/98

draft plan / projet de plan

A plan for which a draft plan has been coordinated and agreed with the other military headquarters and is ready for coordination with the nations involved, that is those nations who would be required to take national action to support the plan. It may be used for future planning and exercises and may form the basis for an operation order to be implemented in time of emergency. 1/3/79

projekt planu

Plan, którego projekt został skoordynowany i zatwierdzony przez inne dowództwa (sztaby) i który jest przygotowany do koordynacji z innymi zainteresowanymi państwami, tj. tymi, od których będzie wymagane podjęcie indywidualnych działań mających na celu wsparcie realizacji tego planu. Może być używany do celów przyszłego planowania i ćwiczeń; może stanowić też podstawę do sformułowania rozkazu operacyjnego opracowywanego w czasie zagrożenia. 26/2/98

drag loading / pression résultante

The force on an object or structure due to transient winds accompanying the passage of a blast wave. It is the product of the dynamic pressure and the drag coefficient, which is dependent upon the shape or geometry of the object or structure. 3/8/98

siła wypadkowa

Siła działająca na obiekt lub konstrukcję w wyniku podmuchów towarzyszącym przejściu fali uderzeniowej. Jest wynikiem ciśnienia dynamicznego i współczynnika oporu, który zależy od kształtu lub geometrii obiektu lub konstrukcji. 10/5/01

drainage system / réseau hydrographique

Rivers, streams, and other inland water features. 1/3/73

system wodny

Rzeki, strumienie oraz inne wody śródlądowe. 26/2/98

draught / tirant d'eau

The vertical distance between the waterline and the lowest point of a ship. 4/10/00

zanurzenie

Odległość pionowa pomiędzy linią wodną i najniższym punktem konstrukcji okrętu. 7/12/10

drift / dérive

In ballistics, a shift in projectile direction due to gyroscopic action which results from gravitational and atmospheric induced torques on the spinning projectile. 1/4/74

zboczenie

W balistyce, odchylenie toru lotu pocisku spowodowane efektem żyroskopowym, wynikające z momentów obrotowych obracającego się pocisku wywołanych grawitacją i zjawiskami atmosferycznymi. 15/2/12

drift angle / angle de dérive

The angle measured in degrees between the heading of an aircraft or ship and the track made good. 1/3/73

kąt dryfu

Kąt mierzony w stopniach, zawarty między kursem statku powietrznego lub okrętu a jego rzeczywistym kierunkiem ruchu. 25/6/14

drifting mine / mine dérivante¹

A buoyant or neutrally buoyant mine free to move under the influence of waves, wind, current or tide. 1/3/73

mina dryfująca

Mina pływająca na uwięzi lub bez uwięzi, swobodnie poruszająca się pod wpływem fal, wiatru, prądu lub pływu. 26/2/98

drill mine / mine d'entraînement¹

An inert-filled mine, or mine-like body, used in loading, laying or discharge practice and trials. 1/1/91

droop stop / butées centrifuges

A device to limit downward vertical motion of helicopter rotor blades upon rotor shutdown. 1/3/81

drop / plus près

In artillery and naval fire support, a correction used by an observer/spotter to indicate that a decrease in range along a spotting line is desired. 1/9/74

drop altitude / altitude de largage

The altitude above mean sea level at which airdrop is executed. 1/3/73

drop height / hauteur de largage

The vertical distance between the drop zone and the aircraft. 1/3/73

drop message / message lesté

A message dropped from an aircraft to a ground or surface unit. 1/3/73

drop zone / zone de largage**DZ**

A specified area upon which airborne troops, equipment, or supplies are airdropped. 1/3/73

dry gap bridge / pont sur brèche sèche

A bridge, fixed or portable, which is used to span a gap that does not normally contain water, e.g., antitank ditches, road craters, etc. 1/3/73

dual firing circuit / circuit double de mise de feu

An assembly comprising two independent firing systems, both electric or both non-electric, so that the firing of either system will detonate all charges. 1/3/81

mina ćwiczebna

Mina wypełniona materiałem nieaktywnym lub atrapa miny, używana do nauki ładowania, ustawiania lub wysadzania. 7/4/09

ogranicznik opadania

Urządzenie ograniczające pionowy ruch w dół łopat wirnika śmigłowca po wyłączeniu wirnika. 26/2/98

mniej², zmniejszyć

We wsparciu ogniowym artylerii lądowej i morskiej, korekta przekazywana przez obserwatora w celu zmniejszenia zasięgu ognia wzdłuż linii celowania. 15/5/12

wysokość zrzutu

Wysokość powyżej średniego poziomu morza, na której dokonuje się zrzutu z powietrza. 7/12/10

wysokość zrzutu

Odległość pionowa pomiędzy strefą zrzutu i wysokością lotu samolotu. 26/2/98

depesza zrzucona

Depesza zrzucona z samolotu do jednostki wojsk lądowych lub nawodnej jednostki pływającej. 26/2/98

strefa zrzutu**DZ**

Określony obszar, nad którym dokonuje się zrzutu z powietrza żołnierzy, sprzętu lub środków zaopatrzenia. 15/5/12

most nad przeszkodą

Most stały lub przewoźny, wykorzystywany do położenia nad przeszkodą, która zazwyczaj nie zawiera wody, np. rowy przeciwpancerne, leje na drogach itp. 12/12/00

podwójny obwód wybuchowy, podwójna sieć zapalająca

Zespół zawierający dwa niezależne systemy odpalania ładunków, elektryczny lub nieelektryczny, tak skonstruowany, że zadziałanie każdego z nich z osobna spowoduje detonację wszystkich ładunków. 16/11/00

dud / raté¹

Explosive munition which has not been armed as intended or which has failed to explode after being armed. 1/3/83

**dummy ammunition / munition factice
dummy munition (admitted)**

A completely inert ammunition that resembles an operational or practice item but is designed not to incorporate or be used in combination with energetic material nor to be delivered in or by a weapon system.

Notes:

1. It is used in activities such as assembly, handling, instruction, training, gauging or maintenance.
2. A colour scheme is used to differentiate this ammunition from other types of ammunition. 5/9/07

dummy message / message de volume

A message sent for some purpose other than its content, which may consist of dummy groups or may have a meaningless text. 1/3/73

**dummy minefield / champ de mines
factice**

In naval mine warfare, a minefield containing no live mines and presenting only a psychological threat. 1/11/75

dummy munition

Preferred term: dummy ammunition.

dump / dépôt temporaire

A temporary storage area, usually in the open, for bombs, ammunition, equipment, or supplies. 1/3/73

duplicate negative / copie négative²

A negative reproduced from a negative or diapositive. 1/8/73

durable materiel

Preferred term: non-expendable supplies and materiel.

niewybuchy, niewypały

Środki wybuchowe, które nie zostały uzbrojone, tak jak zamierzano lub nie eksplodowały pomimo ich uzbrojenia. 16/11/00

amunicja szkolna

Amunicja odpowiadająca kształtem i masą amunicji bojowej lecz nie przeznaczona do użycia lub nie używana razem z materiałami wybuchowymi albo w systemie uzbrojenia.

Uwagi:

1. Jest używana w czynnościach takich jak montaż, posługiwanie się, instruowanie, szkolenie, kalibrowanie, obsługiwane.
2. Dla odróżnienia od innych typów amunicji oznaczona jest innym kolorem. 25/9/08

wiadomość dezinformująca

Wiadomość przesyłana w celu innym niż wskazuje na to jej treść, może zawierać grupy znaków lub nic nie znaczący tekst. 15/5/12

pozorne pole minowe

W morskich działaniach minowych, pole minowe nie zawierające uzbrojonych min i spełniające jedynie funkcję oddziaływania psychologicznego. 15/5/12

amunicja szkolna

>Termin zalecany: dummy ammunition.

skład

Czasowo zorganizowany rejon magazynowania, znajdujący się zwykle na otwartym powietrzu, przeznaczony do magazynowania bomb, amunicji, sprzętu lub zaopatrzenia. 26/2/98

duplikat negatywowy

Negatyw reprodukowany z innego negatywu lub diapozytywu. 26/2/98

materiały trwale

>Termin zalecany: non-expendable supplies and materiel. 26/2/98

dwelt at/on / restez sur les éléments

In artillery and naval fire support, this term is used when fire is to continue for an indefinite period at specified time or on a particular target or targets. 1/8/74

utrzymać ogień

We wsparciu ogniem artylerii lądowej i morskiej pojęcie używane, gdy ogień ma być kontynuowany przez nieokreślony w danym momencie czas lub na określony cel lub cele. 26/2/98

**dynamic pressure / pression
dynamique**

Pressure resulting from some medium in motion, such as the air following the shock front of a blast wave. 1/3/73

ciśnienie dynamiczne

Ciśnienie powstające w wyniku ruchu jakiegoś ośrodka, np. strumienia powietrza podążającego za czołem fali uderzeniowej. 10/1/02

E**early resupply / premiers
ravitaillements**

The shipping of supplies during the period between D-day and the beginning of planned resupply. 1/3/73

**wyprzedzające uzupełnianie środków
zaopatrzenia**

Dostarczanie środków zaopatrzenia w okresie pomiędzy dniem rozpoczęcia działań a początkiem planowanego uzupełniania zapasów. 16/10/13

**early warning / alerte lointaine
air defence early warning
EW¹**

Early notification of the launch or approach of unknown weapons or weapons carriers. 1/3/81

**wczesne ostrzeżenie
system wczesnego ostrzeżenia obrony
powietrznej
EW¹**

Wczesne powiadomienie o wystrzeleniu lub zbliżaniu się nieznanego uzbrojenia lub środków przenoszenia uzbrojenia. 29/4/10

**earmarked for assignment / forces
prévues pour affectation**

The status of forces which nations have agreed to assign to the operational command or operational control of a NATO commander at some future date. In designating such forces, nations should specify when these forces will be available in terms currently agreed by the Military Committee. 1/12/74

**siły przeznaczone do podporządkowania
(wydzielenia)**

Status sił zbrojnych, które dane państwo zgodziło się wydzielić w określonym czasie w przyszłości pod dowództwo operacyjne lub kontrolę operacyjną dowódcy NATO. Przy wyznaczaniu takich sił, państwa członkowskie powinny określić ich gotowość do wydzielenia na warunkach aktualnie uzgodnionych przez Komitet Wojskowy. 26/2/98

**earmarking of stocks / désignation de
stocks**

The arrangement whereby nations agree, normally in peacetime, to identify a proportion of selected items of their war reserve stocks to be called for by specified NATO commanders. 1/3/84

wyznaczenie zapasów

Porozumienie, zawierane zwykle w czasie pokoju, w którym państwa członkowskie określają część swoich wybranych zapasów wojennych, o przekazanie których mogą zwrócić się określone dowódcy NATO. 13/11/13

earthing / mise à la terre

The process of making a satisfactory electrical connection between the structure, including the metal skin, of an object or vehicle, and the mass of the earth, to ensure a common potential with the earth. 1/7/80

easting / vers l'est

Eastward (that is from left to right) reading of grid values on a map. 1/3/73

echelon¹ / échelon¹

A subdivision of a headquarters, i.e., forward echelon, rear echelon. 1/3/73

echelon² / échelon²

Separate level of command. As compared to a regiment, a division is a higher echelon, a battalion is a lower echelon. 1/3/73

echelon³ / échelon³

A fraction of a command in the direction of depth, to which a principal combat mission is assigned; i.e., attack echelon, support echelon, reserve echelon. 1/3/73

echelon⁴ / en échelon

A formation in which its subdivisions are placed one behind another, with a lateral and even spacing to the same side. 1/3/73

echeloned displacement / déplacement par échelons

Movement of a unit from one position to another without discontinuing performance of its primary function. 1/3/73

economic mobilization / mobilisation économique

The process of preparing for and carrying out such changes in the organization and functioning of the national economy as are necessary to provide for the most effective use of resources in a national emergency. 1/3/73

economic shipping / transports maritimes à but économique

Civil shipping operating commercially not in support of the military. 3/8/98

uziemienie

Utworzenie odpowiedniego połączenia elektrycznego pomiędzy strukturą, z metalową obudową włącznie, obiektu lub pojazdu a masą ziemi, w celu zapewnienia wspólnego potencjału. 26/2/98

odczytywanie w kierunku wschodnim

Odczytywanie w kierunku wschodnim (tzn. z lewa na prawo) wartości siatki współrzędnych na mapie. 26/2/98

rzut¹

Podział dowództw i sztabów, tzn., pierwszy rzut, rzut tyłowy. 26/2/98

szczebel

Oddzielny szczebel dowodzenia. W stosunku do pułku, dywizja jest szczeblem wyższym, a batalion niższym. 26/2/98

rzut²

Część dowództwa skierowana w głąb, której przypisane jest zasadnicze zadanie bojowe; tzn. rzut szturmowy, rzut wsparcia, rzut rezerw. 26/2/98

urzutowanie

Urzutowanie pododdziałów jeden za drugim z zachowaniem poprzecznego i równego odstępu z tych samych stron. 26/2/98

przemieszczenie w rzutach

Przemieszczanie jednostki z jednego miejsca w drugie bez przerywania wykonywania jej głównego zadania. 12/6/02

mobilizacja gospodarki

Proces polegający na przygotowaniu i przeprowadzeniu takich zmian organizacyjnych i funkcjonalnych w gospodarce narodowej, jakie konieczne są do zagwarantowania najbardziej efektywnego użycia jej zasobów w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa państwa. 27/2/13

flota handlowa

Flota cywilna zajmująca się przewozami, która nie jest wykorzystywana w celach wojskowych. 1/3/01

E-day / jour E

The day on which a NATO exercise commences or is due to commence. 26/8/09

edition / édition

In cartography, a particular issue of a map or chart which is different from other issues. 1/3/73

edition designation / désignation d'édition

The number, letter, date, or symbol distinguishing one edition from another. 1/3/73

ejection¹ / éjection¹

Escape from an aircraft by means of an independently propelled seat or capsule. 1/7/83

ejection² / éjection²

In air armament, the process of forcefully separating an aircraft store from an aircraft to achieve satisfactory separation. 1/7/83

dzień E

Dzień, w którym rozpoczynają się lub mają się rozpocząć ćwiczenia NATO. 22/6/10

edycja, wydanie

W kartografii określone wydanie planu lub mapy, które różni się od innego wydania. 26/2/98

opis edycji

Numer, litera, data lub symbol odróżniające jedną edycję od drugiej. 26/2/98

katapultowanie

Awaryjne opuszczenie statku powietrznego z użyciem niezależnie napędzanego fotela lub kapsuły. 26/2/98

odstrzelenie

W uzbrojeniu lotniczym proces polegający na wymuszonym oddzieleniu zapasów materiałowych samolotu od samolotu, dokonany w celu uzyskania właściwego ich oddzielenia. 26/2/98

ejection systems / systèmes d'éjection

- a. Command ejection system - a system in which the pilot of an aircraft or the occupant of the other ejection seat(s) initiates ejection resulting in the automatic ejection of all occupants;
- b. Command select ejection system - a system permitting the optional transfer from one crew station to another of the control of a command ejection system for automatic ejection of all occupants;
- c. Independent ejection system - an ejection system which operates independently of other ejection systems installed in one aircraft;
- d. Sequenced ejection system - a system which ejects the aircraft crew in sequence to ensure a safe minimum total time of escape without collision. 1/3/81

systemy katapultowania

- a. System katapultowania uruchamiany ze stanowiska pilota - system, w którym pilot statku powietrznego lub osoba zajmująca inny fotel katapultowany, inicjuje proces katapultowania powodujący automatyczne katapultowanie wszystkich osób zajmujących statek powietrzny;
- b. System katapultowania uruchamiany z wybranego stanowiska załogi - system umożliwiający opcjonalnie przekazanie z jednego stanowiska załogowego do innego, kontroli nad systemem katapultowania na komendę, w celu zapewnienia automatycznego katapultowania wszystkich członków załogi;
- c. Niezależny system katapultowania - system katapultowania działający niezależnie od innych systemów katapultowania zainstalowanych w jednym statku powietrznym;
- d. Sekwencyjny system katapultowania - system powodujący katapultowanie kolejno wszystkich członków załogi statku powietrznego w celu zapewnienia im minimum bezpieczeństwa w czasie awaryjnego opuszczania. 12/9/02

electrode sweep / drague à électrode

In naval mine warfare, a magnetic cable sweep in which the salt water and the seabed form part of the electric circuit. 4/10/00

trał elektromagnetyczny w wariacie elektrodowym

W morskich działaniach minowych, magnetyczny trał kablowy dla którego słona woda oraz dno akwenu tworzą część obwodu elektrycznego. 10/9/13

electromagnetic battlestaff / état-major de combat électromagnétique**EMB**

Unified staff element using joint standardized procedures to coordinate electromagnetic operations and associated capabilities within the battle rhythm.

MCJSB, 14/12/16

centrum operacji w środowisku elektromagnetycznym**COwSEM**

ujednolicony element stanowiska dowodzenia, wykorzystujący połączone, znormalizowane procedury w celu skoordynowania działań elektromagnetycznych oraz powiązanych zdolności w ramach jego rytmu pracy. 25/10/18

**electromagnetic compatibility /
compatibilité électromagnétique
EMC**

The ability of equipment or a system to function in its electromagnetic environment without causing intolerable electromagnetic disturbances to anything in that environment. 9/5/00

**electromagnetic environment /
environnement électromagnétique**

The totality of electromagnetic phenomena existing at a given location. 1/7/93

**electromagnetic interference /
interférence électromagnétique
EMI**

Any electromagnetic disturbance, whether intentional or not, which interrupts, obstructs, or otherwise degrades or limits the effective performance of electronic or electrical equipment. 1/7/87

**electromagnetic operations /
opérations électromagnétiques
EMO**

All operations that shape or exploit the electromagnetic environment, or use it for attack or defence including the use of the electromagnetic environment to support operations in all other operational environments.

Note: Electromagnetic operations include (but are not limited to) electronic warfare (EW), Signals Intelligence (SIGINT), Intelligence, Surveillance, Target Acquisition and Reconnaissance (ISTAR), Navigation Warfare (NAVWAR), Battle space Spectrum Management (BSM).

MCJSB, 14/12/16

**electromagnetic radiation hazard /
risque lié au rayonnement
électromagnétique**

A condition which would expose personnel, equipment, munitions or fuel to a dangerous level of electromagnetic radiation. 1/11/90

**kompatybilność elektromagnetyczna
EMC**

Zdolność sprzętu lub systemu do funkcjonowania w danym środowisku elektromagnetycznym bez powodowania niedopuszczalnych zakłóceń elektromagnetycznych w tym środowisku. 5/4/01

środowisko elektromagnetyczne

Ogół zjawisk elektromagnetycznych istniejących w danym miejscu. 6/12/01

**zakłócenia elektromagnetyczne
EMI**

Dowolne zaburzenia elektromagnetyczne, generowane celowo lub przypadkowo, powodujące przerwanie, utrudnienie, pogorszenie lub ograniczenie efektywności pracy sprzętu elektronicznego lub elektrycznego. 12/9/02

**działania w środowisku EM
operacje w środowisku EM**

(dopuszczalny)

Wszystkie działania/operacje, które kształtują lub wykorzystują środowisko elektromagnetyczne lub wykorzystują je do ataku lub obrony, w tym wykorzystanie środowiska elektromagnetycznego do wsparcia działań we wszystkich pozostałych środowiskach operacyjnych.

Uwaga: Działania/operacje elektromagnetyczne obejmują m.in. walkę radioelektroniczną (EW), rozpoznanie radioelektroniczne (SIGINT), działalność rozpoznawczą (ISTAR), walkę radionawigacyjną (NAVWAR), zarządzanie spektrum elektromagnetycznym w przestrzeni walki (SBM). 25/10/18

**zagrożenie promieniowaniem
elektromagnetycznym**

Warunki, które mogłyby spowodować narażenie personelu, sprzętu, amunicji lub paliwa na promieniowanie elektromagnetyczne osiągające niebezpieczny poziom. 6/12/01

electromagnetic spectrum / spectre électromagnétique**EMS**

The entire and orderly distribution of electromagnetic waves according to their frequency or wavelength.

Note: The electromagnetic spectrum includes radio waves, microwaves, heat radiation, visible light, ultraviolet radiation, x-rays, electromagnetic cosmic rays and gamma rays.

MCJSB, 14/12/16

widmo elektromagnetyczne EMS

Wszystkie fale elektromagnetyczne uporządkowane zgodnie z ich częstotliwością lub długością.

Uwaga: Widmo elektromagnetyczne obejmuje fale radiowe, mikrofały, promieniowanie ciepłe, światło widzialne, promieniowanie ultrafioletowe, promieniowanie rentgenowskie, elektromagnetyczne promienie kosmiczne oraz promienie gamma.

25/10/18

electromagnetic vulnerability / vulnérabilité électromagnétique

The characteristics of a system that cause it to suffer degradation in performance of, or inability to perform, its specified task as a result of electromagnetic interference. 1/7/87

podatność elektromagnetyczna

Właściwość systemu powodująca, że jego działanie ulega pogorszeniu lub nie może on spełniać określonych funkcji w wyniku interferencji elektromagnetycznej. 6/12/01

electronic attack / attaque électronique EA

Use of electromagnetic energy for offensive purposes. 17/9/12

atak radioelektroniczny

Wykorzystanie energii elektromagnetycznej w celach ofensywnych. 24/6/13

electronic countermeasures / contre-mesures électroniques**ECM**

That division of electronic warfare involving actions taken to prevent or reduce an enemy's effective use of the electromagnetic spectrum through the use of electromagnetic energy. There are three subdivisions of electronic countermeasures: electronic jamming, electronic deception and electronic neutralization. 9/1/96

przeciwdziałanie radioelektroniczne ECM

Rodzaj walki radioelektronicznej obejmujący działania podejmowane w celu uniemożliwienia lub osłabienia efektywnego użycia widma elektromagnetycznego przez przeciwnika poprzez wykorzystanie energii elektromagnetycznej. Wyróżnia się trzy kategorie przeciwdziałania radioelektronicznego: zakłócanie radioelektroniczne, dezinformacja radioelektroniczna oraz obezwładnianie radioelektroniczne. 26/10/00

electronic deception / déception électronique**ED¹**

In electronic countermeasures, the deliberate radiation, re-radiation, alteration, absorption or reflection of electromagnetic energy in a manner intended to confuse, distract or seduce an enemy or his electronic systems. 9/1/96

dezinformacja elektroniczna ED

Kategoria przeciwdziałania radioelektronicznego obejmująca zamierzone promieniowanie, promieniowanie odzwowowe (odpromieniowywanie), zmiany, absorpcję lub odbicie energii elektromagnetycznej mające na celu dezorganizację, rozproszenie i wprowadzenie w błąd przeciwnika lub jego systemów radioelektronicznych. 26/10/00

electronic defence / *défence****électronique*****ED²**

Use of electromagnetic energy to provide protection and to ensure effective friendly use of the electromagnetic spectrum. 17/9/12

obrona radioelektroniczna

Wykorzystanie energii elektromagnetycznej do ochrony wojsk własnych oraz zapewnienia im efektywnego wykorzystania widma elektromagnetycznego. 24/6/13

electronic intelligence / *renseignement****électronique*****ELINT**

Intelligence derived from electromagnetic, non-communications transmissions. MCJSB, 31/10/13

rozpoznanie elektroniczne**wywiad elektroniczny****ELINT**

Rozpoznanie niekomunikacyjnych transmisji elektromagnetycznych. 10/5/16

electronic jamming / *brouillage****électronique*****EJ**

The deliberate radiation, reradiation or reflection of electromagnetic energy with the object of impairing the effectiveness of hostile electronic devices, equipment or systems. 13/12/99

zakłócanie elektroniczne**EJ**

Celowe promieniowanie, odpromieniowywanie lub odbicie energii elektromagnetycznej w celu osłabienia skuteczności działania urządzeń, wyposażenia i systemów elektronicznych przeciwnika. 5/4/01

electronic masking / *camouflage****électronique***

The controlled radiation of electromagnetic energy on friendly frequencies in a manner to protect the emissions of friendly communications and electronic systems against enemy electronic warfare support measures/signals intelligence, without significantly degrading the operation of friendly systems. 1/11/91

maskowanie radioelektroniczne

Kontrolowane promieniowanie energii elektromagnetycznej na częstotliwościach zajmowanych przez siły własne, tak aby zabezpieczyć emisję środków łączności i systemów radioelektronicznych sił własnych przed środkami wsparcia walki radioelektronicznej przeciwnika (rozpoznanie radioelektroniczne) bez wyraźnego obniżenia jakości działania systemów sił własnych. 26/2/98

electronic neutralization/ *neutralisation****électronique*****EN**

In electronic countermeasures, the deliberate use of electromagnetic energy to either temporarily or permanently damage enemy devices which rely exclusively on the electromagnetic spectrum. 20/11/96

obezwładnianie elektroniczne**EN**

W przeciwdziałaniu elektronicznym, zamierzone wykorzystanie energii elektromagnetycznej w celu okresowego lub stałego uszkodzenia urządzeń przeciwnika, wykorzystując wyłącznie spektrum elektromagnetyczne. 12/12/13

electronic order of battle / *ordre de****bataille électronique*****EOB**

A list of emitters used by a force or in a scenario with specific information on the electromagnetic characteristics, parameters, locations and platforms of these emitters. 1/10/03

układ walki elektronicznej**EOB**

Wykaz emiterów stosowanych przez siły zbrojne w okolicznościach związanych ze specyficznymi informacjami dotyczącymi charakterystyk elektromagnetycznych, parametrów, rozmieszczenia i platform tych emiterów. 6/11/03

**electronic protective measures/
mesures de protection électronique****EPM**

That division of electronic warfare involving actions taken to ensure effective friendly use of the electromagnetic spectrum despite the enemy's use of electromagnetic energy. There are two subdivisions of electronic protective measures: active electronic protective measures and passive electronic protective measures.

20/11/96

**electronic surveillance / surveillance
électronique****ES**

Use of electromagnetic energy to provide situational awareness and intelligence. 17/9/12

electronic warfare / guerre électronique**EW²**

Military action that exploits electromagnetic energy to provide situational awareness and achieve offensive and defensive effects.

17/9/12

**electronic warfare support measures /
mesures de soutien de guerre
électronique****ESM**

That division of electronic warfare involving actions taken to search for, intercept and identify electromagnetic emissions and to locate their sources for the purpose of immediate threat recognition. It provides a source of information required for immediate decisions involving electronic countermeasures, electronic protective measures and other tactical actions.

9/1/96

electro-optics / optoélectronique**EO**

The technology associated with those components, devices and systems which are designed to interact between the electromagnetic (optical) and the electric (electronic) state. 1/11/86

**element of resupply / élément de
réapprovisionnement**

1/3/73

**działania obrony radioelektronicznej
EPM**

Działania walki radioelektronicznej mające na celu zapewnienie efektywnego wykorzystania widma elektromagnetycznego przez wojska własne, w warunkach aktywnego oddziaływania energią elektromagnetyczną przez przeciwnika. Działania te dzielą się na aktywne i pasywne. 3/4/12

rozpoznanie radioelektroniczne

Wykorzystywanie energii elektromagnetycznej w celu uzyskania świadomości sytuacyjnej i danych wywiadowczych. 24/6/13

walka radioelektroniczna

Działania wojskowe wykorzystujące energię elektromagnetyczną w celu uzyskania świadomości sytuacyjnej oraz osiągnięcia efektów ofensywnych lub defensywnych. 24/6/13

**wsparcie walki radioelektronicznej
ESM**

Rodzaj walki radioelektronicznej obejmujący działania podejmowane w celu poszukiwania, przechwytywania i identyfikacji emisji elektromagnetycznych oraz określania dyslokacji ich źródeł z zadaniem natychmiastowego rozpoznania zagrożenia. Wsparcie walki radioelektronicznej jest źródłem informacji, koniecznym w celu natychmiastowego podejmowania decyzji o użyciu przeciwdziałania radioelektronicznego, środków obrony radioelektronicznej i innych działań taktycznych. 26/10/00

elektrooptyka**EO**

Dziedzina zajmująca się elementami, urządzeniami i systemami przeznaczonymi do działania między układami elektromagnetycznymi (optycznymi) i elektrycznymi (elektronicznymi). 8/4/04

element uzupełnienia zaopatrzenia

26/2/98

elevation / élévation

The vertical distance of a point or level, on, or affixed to, the surface of the earth, measured from mean sea level. 1/3/73

elevation guidance / guidage en altitude

Information which will enable the pilot or auto-pilot of an aircraft to follow the required glide path. 1/10/80

elevation of security / hausse de sécurité

Minimum elevation permissible for firing above friendly troops without endangering their safety. This concept can only be applied to certain equipment having a flat trajectory. 1/3/73

elevation tint

Preferred term: hypsometric tinting.

embarkation / embarquement

The process of putting personnel and/or vehicles and their associated stores and equipment into ships or aircraft.

Note: In French, the word "embarquement" applies to rail and road transport in addition to ships and aircraft. 1/10/92

embarkation area / zone d'embarquement

An area ashore, including a group of embarkation points, in which final preparations for embarkation are completed and through which assigned personnel and loads for craft and ships are called forward to embark. 1/3/73

embarkation order / ordre d'embarquement

An order specifying dates, times, routes, loading diagrams and methods of movement to shipside or aircraft for troops and their equipment. 1/3/79

elewacja podniesienie wzniesienie wysokość

Pionowa odległość pomiędzy punktami lub poziomami znajdującymi się na lub przypisanymi do powierzchni ziemi, mierzona od średniego poziomu morza. 26/2/98

naprowadzanie wysokościowe

Informacja, która umożliwi pilotowi lub autopilotowi samolotu przyziemienie wzdłuż wymaganej ścieżki. 26/2/98

wysokość bezpieczeństwa

Minimalna wysokość dopuszczalna przy strzelaniu nad oddziałami sił własnych, nie zagrażająca ich bezpieczeństwu. Pojęcie to może być zastosowane tylko do pewnego rodzaju uzbrojenia o płaskiej trajektorii strzału. 26/2/98

barwy hipsometryczne

> Termin zalecany: hypsometric tinting. 22/9/99

załadunek, zaokrętowanie

Proces rozmieszczania personelu i/lub pojazdów wraz z ich zapasami i sprzętem na jednostce pływającej lub statku powietrznym. 20/3/13

strefa załadunku

Obszar na brzegu, na którym dokonywane jest końcowe przygotowanie do załadunku, obejmujący grupę punktów załadunkowych, z którego prowadzony jest załadunek personelu i ładunków na jednostki pływające. 13/11/13

rozkaz załadunku

Rozkaz określający daty, czasy, trasy, harmonogramy załadunku i metody przemieszczenia stanów osobowych oraz UiSW do rejonu załadunku na okręty, statki powietrzne lub inne środki transportu. 18/3/08

emergency anchorage / mouillage auxiliaire

An anchorage, which may have a limited defence organization, for naval vessels, mobile support units, auxiliaries, or merchant ships. 1/3/73

emergency barrier

Preferred term: aircraft arresting barrier.

emergency burial / inhumation d'urgence burial

A burial, usually on the battlefield, when conditions do not permit either evacuation for interment in a cemetery or burial according to national or international legal regulations. 1/10/80

emergency complement

Preferred term: emergency establishment.

emergency destruction of nuclear weapons / destruction d'urgence d'armes nucléaires

The destruction of nuclear munitions, components, and associated classified material, without significant nuclear yield, to render the weapon tactically useless, to prevent the disclosure of classified design information, and to prevent salvage of the weapon for reprocessing. 1/11/75

emergency establishment / tableau d'effectifs d'urgence**EE****emergency complement (obsolete)**

An establishment of military and civilian posts for a military organization that needs to respond to a situation that falls under Article 5 of the North Atlantic Treaty, setting out the authorized redistribution and augmentation of manpower. 18/2/15

emergency fleet operating base / base logistique de secours pour une flotte

A base providing logistic support for fleet units operating in an area for limited periods. 1/3/73

kotwicowisko awaryjne

Kotwicowisko, które może mieć ograniczoną ilość środków obrony, przeznaczone dla jednostek marynarki wojennej, mobilnych jednostek wsparcia, jednostek pomocniczych lub statków handlowych. 23/3/11

bariera awaryjna

> Termin zalecany: aircraft arresting barrier. 26/2/98

pogrzeb w nagłym wypadku (awaryjny) pogrzeb

Pogrzeb, zazwyczaj na polu walki, kiedy warunki nie pozwalają na ewakuację w celu zorganizowania pogrzebu na cmentarzu lub na pogrzeb zgodny z obowiązującymi przepisami prawnymi państwowymi lub międzynarodowymi. 26/2/98

uzupełnienie w razie zagrożenia

> Termin zalecany: emergency establishment. 26/2/98

zapobiegawcze niszczenie broni jądrowej

Niszczenie amunicji jądrowej, jej składników oraz związanych z nią materiałów niejawnych, bez powodowania wybuchu jądrowego, dokonywane w celu uczynienia amunicji taktycznie bezużyteczną oraz w celu zapobieżenia ujawnieniu dokumentacji niejawnej dotyczącej jej budowy oraz przechwyceniu broni i odtworzeniu jej właściwości bojowych. 8/11/01

etat stanu zagrożenia**EE**

Etat wojskowych i cywilnych stanowisk dla organizacji wojskowej, ustalający zatwierdzoną obsadę i uzupełnienie stanem osobowym, zgodnie z sytuacją wynikającą z Artykułu 5 Traktatu Północnoatlantyckiego. 23/3/17

awaryjna baza operacyjna

Baza zapewniająca wsparcie logistyczne jednostkom marynarki wojennej prowadzącym działania w rejonie w ograniczonym czasie. 29/9/05

emergency in war / état de crise en temps de guerre

An operational contingency in a limited area caused by a critical aggravation of combat operations and requiring special and immediate action by National and Allied Commanders. The existence of such an emergency shall be determined by the Allied Commander responsible for the limited area involved, in consultation with the National Commander concerned. 1/3/73

emergency locator beacon / radiobalise de repérage de détresse

A generic term for all radio beacons used for emergency locating purposes. 1/6/87

emergency movement / mouvement d'urgence

In naval cooperation and guidance for shipping, the execution of diversion, port evacuation, area evacuation and subsequent movements in order to preserve ships and cargoes when attack is imminent. 2/3/07

emergency nuclear risk / risque nucléaire exceptionnel

A degree of nuclear risk where anticipated effects may cause some temporary shock, casualties, or both and may significantly reduce the unit's combat efficiency. 1/3/73

emergency substitute / produit de remplacement d'urgence

A product which may be used, in an emergency only, in place of another product, but only on the advice of technically qualified personnel of the nation using the product, who will specify the limitations. 1/3/73

sytuacja krytyczna w czasie wojny

Wariant działań operacyjnych prowadzonych na ograniczonym obszarze spowodowany przez krytyczne pogorszenie sytuacji bojowej i wymagający podjęcia przez dowódców Sił Narodowych i Sił Sprzymierzonych specjalnych i natychmiastowych działań. Zaistnienie takiej sytuacji kryzysowej powinno być stwierdzone przez Dowódcę Sił Sprzymierzonych, który jest odpowiedzialny za dany ograniczony obszar, po konsultacji z odpowiednim Dowódcą Sił Narodowych. 22/9/99

awaryjny sygnalizator położenia

Termin ogólny stosowany do wszystkich urządzeń radiowych używanych do lokalizacji w sytuacji awaryjnej. 23/3/11

awaryjny ruch morski

W ramach wojskowej współpracy i doradztwa dla żeglugi morskiej dokonywanie zmiany tras żeglugi, ewakuacja z portu lub rejonu oraz dalszy ruch w celu zapewnienia bezpieczeństwa statkom i ładunkom w przypadku zagrożenia atakiem. 6/11/07

nadzwyczajne zagrożenie jądrowe

Stopień zagrożenia bronią jądrową w sytuacji, gdy przewidywane skutki mogą wywoływać tymczasowy szok i/lub straty powodujące znaczące zmniejszenie zdolności bojowej jednostki wojskowej. 6/12/01

awaryjny wyrób zastępczy

Wyrób, który może być użyty jedynie w sytuacji awaryjnej, zastępując inny produkt, ale tylko po uzyskaniu opinii osoby posiadającej odpowiednie kwalifikacje techniczne i pochodzącej z kraju używającego tego produktu, która określi ograniczenia jego użycia. 3/10/02

**emission control / contrôle d'émission
EMCON**

Selective control of emitted electromagnetic or acoustic energy.

The aim may be twofold:

- a. to minimize the enemy's detection of emissions and exploitation of the information so gained,
- b. to reduce electromagnetic interference thereby improving friendly sensor performance.

1/11/94

emplacement¹ / emplacement

A prepared position for one or more weapons or pieces of equipment, for protection against hostile fire or bombardment, and from which they can execute their tasks. 1/6/81

emplacement² / mise en batterie

The act of fixing a gun in a prepared position from which it may be fired.

1/6/81

end item / matériel complet

In logistics, a final combination of assemblies, components and/or parts ready for its intended use. 1/11/94

end of mission / cessez le feu!**EOM**

In artillery and naval fire support, an order given to terminate firing on a specific target. 1/9/03

endorsement¹ / aval

In NATO, the formal support given by a competent authority in a matter requiring a decision by a higher authority. 30/6/17

endorsement² / entérinement

In the NATO context, the formal agreement at the highest level on a certain matter.

Note: A document may be submitted for endorsement by the ministers following its approval by the Council. 30/6/17

end state / état final

The political and/or military situation to be attained at the end of an operation, which indicates that the objective has been achieved. 4/10/00

**kontrola emisji
EMCON**

Monitorowanie emitowanej energii elektromagnetycznej lub akustycznej.

Cel takich działań może być dwojaki:

- a. Minimalizacja ryzyka wykrycia emisji i wykorzystania uzyskanej w ten sposób informacji przez przeciwnika,
- b. Zmniejszenie zakłóceń wzajemnych w celu poprawy jakości pracy środków własnych.

10/9/13

stanowisko

Przygotowana pozycja dla jednego lub więcej elementów uzbrojenia i sprzętu, umożliwiająca wykonywanie zadań oraz zabezpieczająca go przed ostrzałem lub bombardowaniem przeciwnika. 27/2/13

umieszczenie na stanowisku

Umieszczenie działa na przygotowanej pozycji, z której może prowadzić ostrzał.

27/2/13

produkt końcowy

W logistyce, ostateczne połączenie zespołów, komponentów i/lub części gotowe do jego zamierzonego użycia.

27/2/13

stój

W artylerii lądowej i morskiej, rozkaz wydany w celu zakończenia ostrzału określonego celu. 8/12/09

poparcie

W NATO, formalne wsparcie udzielone przez właściwe organy w sprawie wymagającej zgody organu wyższego szczebla

akceptacja

W kontekście NATO, formalna zgoda w konkretnej sprawie udzielona na najwyższym poziomie.

Uwaga: Dokument może zostać przedłożony do zatwierdzenia przez ministrów, po jego zaaprobowaniu przez Radę.

stan docelowy

Sytuacja polityczna i/lub wojskowa, dla osiągnięcia, której prowadzi się operację i która stanowi wskaźnik osiągnięcia celu. 26/10/00

endurance / autonomie

The time an aircraft can continue flying, or a ground vehicle or ship can continue operating, under specified conditions e.g., without refuelling. 1/3/73

endurance distance / distance franchissable d'endurance

Total distance that a ground vehicle or ship can be self-propelled at any specified endurance speed. 1/3/73

endurance speed / vitesse d'endurance

The nautical miles per hour a ship will travel through the water under average conditions of hull, sea in temperate weather, and wartime readiness. Endurance speeds in each case will correspond with specific engine speeds. 1/3/73

endurance time / endurance

The total time for which any specified endurance speed of a ship can be maintained. If this value is dependent on factors other than fuel, it shall be so indicated. 1/3/73

engage / engagez

In air defence, a fire control order used to direct or authorize units and/or weapon systems to fire on a designated target. 1/11/80

engagement¹ / engagement¹

In the context of rules of engagement, action taken against a hostile force with intent to deter, damage or neutralize it. 29/5/02

engagement² / engagement²

In the context of rules of engagement, action taken against an aircraft with intent to destroy it. 29/5/02

engagement control / contrôle d'interception

In air defence, that degree of control exercised over the operational functions of an air defence unit that are related to detection, identification, engagement, and destruction of hostile targets. 1/3/73

autonomiczność działania

Czas, w którym samolot może kontynuować lot lub pojazd naziemny albo okręt mogą kontynuować działania w określonych warunkach, np. bez uzupełniania paliwa. 13/9/01

zasięg

Całkowita odległość, którą pokonuje pojazd lądowy lub okręt wykorzystując własny napęd i utrzymując określoną prędkość. 12/9/02

prędkość marszowa

Ilość mil morskich pokonywanych w ciągu godziny przez okręt płynący w przeciętnych warunkach zanurzenia, przy przeciętnym stanie morza w umiarkowanych warunkach pogodowych z zachowaniem gotowości bojowej. Prędkość marszowa w każdym przypadku odpowiada określonej prędkości silnikowej. 12/9/02

czas utrzymania prędkości marszowej

Całkowity czas, w którym utrzymywana jest określona prędkość marszowa okrętu. Jeśli zależy on od innych czynników niż ilość paliwa, należy je określić. 12/9/02

podjąć walkę

W obronie powietrznej, rozkaz wydany jednostkom i/lub systemom uzbrojenia do prowadzenia ognia przeciwko wskazanemu celowi. 27/2/13

użycie sił¹

W kontekście zasad użycia sił działania podejmowane przeciwko wrogim siłom w celu ich powstrzymania, zniszczenia lub zneutralizowania. 12/2/03

użycie sił²

W kontekście zasad użycia sił działania podejmowane przeciwko statkowi powietrznemu w celu jego zniszczenia. 12/2/03

kontrola zaangażowania w walkę

W obronie powietrznej stopień sprawowanej kontroli funkcji operacyjnych jednostki obrony powietrznej związanych z wykrywaniem, identyfikacją, podjęciem walki i zniszczeniem wrogiego celu. 26/2/98

engineer commander / commandant du génie militaire

In land warfare, a combat engineer officer who advises an appropriate commander on engineer matters, proposes engineer operations, commands engineer operations as directed, and supervises engineer operations by troops not directly under his command. In some armies, these responsibilities may be divided between two individuals. 1/12/93

dowódca inżynieryjny, szef saperów

W działaniach lądowych oficer wojsk inżynieryjnych, który doradza odpowiedniemu dowódcy przedsięwzięcia z zakresu zabezpieczenia inżynieryjnego, proponuje działania inżynieryjne, dowodzi działaniami inżynieryjnymi zgodnie z wytycznymi oraz nadzoruje działania inżynieryjne wykonywane przez jednostki, którymi bezpośrednio nie dowodzi. W niektórych armiach odpowiedzialność ta może być podzielona pomiędzy dwie osoby. 11/1/01

envelopment / enveloppement

An offensive manoeuvre in which the main attacking force passes around or over the enemy's principal defensive positions to secure objectives to the enemy's rear. 1/10/78

oskrzydlenie

Forma manewru, w czasie którego główne siły atakujące obchodzą lub omijają główne pozycje obronne przeciwnika, aby zrealizować zadania na jego tyłach. 22/5/13

environment / environnement

The surroundings in which an organization operates, including air, water, land, natural resources, flora, fauna, humans, and their interrelation. MCJSB 31/10/13

środowisko

Otoczenie, w którym działa dana organizacja, obejmujące powietrze, wodę, ziemię, zasoby naturalne, florę, faunę, ludzi i ich wzajemne relacje. 20/11/18

environmental protection / protection de l'environnement**EP**

The prevention or mitigation of adverse environmental impacts. MCJSB, 31/10/13

ochrona środowiska**EP**

Zapobieganie lub łagodzenie negatywnych wpływów na środowisko. 20/11/18

equal area projection / projection équivalente

One in which equal areas on the ground are represented by equal areas on the map. 1/3/73

odzworowanie równopowierzchniowe

Odzworowanie, w którym jednakowe obszary na powierzchni ziemi są reprezentowane przez jednakowe powierzchnie na mapie. 22/9/99

equipment / équipement

All non-expendable items needed to outfit/equip an individual or organization. 1/10/92

wyposażenie

Wszelkie trwałe elementy potrzebne do zaopatrzenia/wyposażenia osoby lub organizacji. 25/1/11

equipment casualty evacuation / évacuation du matériel endommagé

The movement within the logistic system of an equipment requiring maintenance. 4/10/00

ewakuacja uszkodzonego sprzętu

Przemieszczenie wewnątrz systemu logistycznego sprzętu wymagającego naprawy. 5/4/01

**equivalent focal length / distance
focale équivalente**

The distance measured along the optical axis of the lens from the rear nodal point to the plane of best average definition over the entire field used in a camera. 1/3/73

escort¹ / escorte¹

In land operations, (a) unit(s) or element(s) assigned to accompany and protect one or several other units or elements. MCLSB 2/3/11

escort² / escorte²

Aircraft assigned to protect other aircraft during a mission. 1/12/79

escort³ / escorte³

An armed guard that accompanies a convoy, a train, prisoners, etc. 1/12/79

escort⁴ / escorte⁴

An armed guard accompanying persons as a mark of honour. 1/12/79

essential cargo

Preferred term: essential supply.

**essential supply / approvisionnement
essentiel****essential cargo**

A commodity which is essential for the prosecution of the war in the survival period, or for national survival in that period, and which should be discharged as soon as circumstances permit. This will comprise such things as food, refined petroleum, oils, and lubricants, and medical stores. 1/3/73

establishment¹ / organisme

Personnel, equipment and infrastructure considered as a whole and organized as an operating entity. 18/2/15

**establishment² / tableau d'effectifs et
de dotation****table of organization****table of organization and equipment**

The table setting out the authorized numbers of men and major equipment in a unit/formation. 1/3/73

ekwiwalentna długość ogniskowa

Odległość mierzona wzdłuż osi optycznej obiektywu od tylnego punktu węzłowego do płaszczyzny najlepszej rozdzielczości uśrednionej w całym polu widzenia kamery. 23/3/11

eskorta¹

W działaniach lądowych, jednostki lub elementy ugrupowania przeznaczone do towarzyszenia i ochrony innych jednostek lub elementów ugrupowania. 25/6/14

eskorta²

Statek powietrzny przydzielony do ochrony innego statku powietrznego na czas wykonywanego zadania. 26/2/98

eskorta³

Uzbrojona straż towarzysząca konwojowi, pociągowi, więźniowi itd. 26/2/98

eskorta⁴

Uzbrojona straż towarzysząca osobom, stanowiąca wyraz uznania i honoru. 26/2/98

ładunek istotny

>Termin zalecany: essential supply.
26/2/98

kluczowe środki zaopatrzenia**ładunek istotny**

Produkty, istotne z punktu widzenia dalszego prowadzenia wojny w okresie przetrwania lub do zapewnienia przetrwania państwa w tym okresie, które powinny być wyładowane tak szybko jak pozwalają na to okoliczności. Obejmują m.in. żywność, materiały pędne i smary oraz środki zaopatrzenia medycznego. 13/11/13

jednostka organizacyjna

Personel, sprzęt i infrastruktura, traktowane oraz zorganizowane jako funkcjonująca całość. 23/3/17

etat

Zatwierdzona tabela określająca stan osobowy i liczbę zasadniczego sprzętu jednostki/formacji. 3/3/09

estimate of the situation / *appréciation de la situation***appreciation of the situation**

A logical process of reasoning by which a commander considers all the circumstances affecting the military situation and arrives at a decision as to the course of action to be taken in order to accomplish his mission.

29/5/02

evacuation of port equipment / *évacuation de l'équipement portuaire*

The transfer of mobile/movable equipment from a threatened port to another port or to a working anchorage. 1/11/94

evacuee / *évacué*

A person who has been ordered or authorized to move from a place of danger by competent authorities, and whose movements and accommodation are planned, organized and controlled by such authorities. 14/8/15

evaluation¹ / *évaluation*¹

The structured process of examining activities, capabilities and performance against defined standards or criteria.

Note: In the context of military forces, the hierarchical relationship in logical sequence is: assessment, analysis, evaluation, validation and certification.

2/3/07

evaluation² / *évaluation*²

In intelligence usage, a step in the processing phase of the intelligence cycle constituting appraisal of a item of information in respect of the reliability of the source, and the credibility of the information. 1/9/81

evasion / *évasion*

Measures taken either to avoid or escape detection, or to break contact with a hostile or potentially hostile unit. 1/10/01

evasion and escape / *évasion*¹

The procedures and operations whereby military personnel and other selected individuals are enabled to emerge from an enemy-held or hostile area to areas under friendly control.

9/1/96

ocena sytuacji

Proces logicznego rozumowania, w czasie, którego dowódca uwzględni wszelkie okoliczności mające wpływ na sytuację wojskową i podejmuje decyzję, co do rodzaju działań, jakie należy podjąć w celu wykonania zadania.

26/2/98

ewakuacja sprzętu portowego

Przerzut ruchomego/przewoźnego sprzętu z zagrożonego portu do innego portu lub na kotwiczowisko przeładunkowe. 10/9/13

wysiedlenie, przesiedlenie

Osoba, której odpowiednie władze nakazały lub zezwoliły na przemieszczenie się z miejsca zagrożenia oraz której przemieszczanie i zakwaterowanie jest planowane, organizowane i kierowane przez te władze. 5/4/01

ocena¹

Zorganizowany proces polegający na kontroli realizacji przedsięwzięć, możliwości oraz sprawności działania według określonych norm i kryteriów.

Uwaga: W odniesieniu do sił zbrojnych hierarchiczny układ pojęć przedstawia się następująco: szacowanie, analiza, ocena, walidacja i certyfikacja. 6/11/07

ocena²

W wywiadzie/rozpoznaniu element fazy przetwarzania informacji w cyklu wywiadowczym / rozpoznawczym, stanowiący ocenę informacji w zakresie jej rzetelności i wiarygodności źródła.

5/3/04

unikanie

Środki podjęte w celu uniknięcia lub uniemożliwienia wykrycia albo zerwania kontaktu z jednostką przeciwnika lub potencjalnego przeciwnika. 4/4/02

przetrwanie personelu izolowanego

Procedury i działania umożliwiające personelowi wojskowemu oraz innym wybranym osobom wyjście z obszarów kontrolowanych przez przeciwnika do obszarów znajdujących się pod kontrolą sił własnych. 24/4/13

exaggerated stereoscopy

Preferred term: hyperstereoscopy.

examination / inspection

In maintenance, a comprehensive scrutiny supplemented by measurement and physical testing in order to determine the condition of an item. MCLSB, 29/4/16

exceptional transport / transport exceptionnel

In railway terminology, transport of a load whose size, weight, or preparation entails special difficulties vis-à-vis the facilities or equipment of even one of the railway systems to be used. 1/11/94

executing commander / commandant utilisateur

In nuclear warfare, the NATO strategic commander to whom nuclear weapons are released for delivery against specific targets or in accordance with approved plans. 9/1/96

exercise / exercice**EX**

A military manoeuvre or simulated wartime operation involving planning, preparation, and execution. It is carried out for the purpose of training and evaluation. It may be a combined, joint, or single service exercise, depending on participating organizations. 1/3/81

exercise area / zone d'exercice

A geographical area specifically delineated in time and space for the conduct of training activities. Note: an exercise area is delineated in coordination with the host-nations. 1/10/01

stereoskopia przesadzona

>Termin zalecany: hyperstereoscopy. 26/2/98

badanie

W obsługiwaniu sprzętu, wszechstronna analiza porównawcza, uzupełniona pomiarami i testami fizycznymi, prowadzona w celu określenia stanu technicznego elementu. MCLSB, 11/3/14

transport specjalny

W transporcie kolejowym, transport ładunku, którego wymiary, waga lub przygotowanie, pociągają za sobą określone problemy związane z infrastrukturą kolejową, nawet podczas korzystania z jednego rodzaju systemu sieci i linii kolejowych. 10/9/13

dowódca wykonawca uderzeń bronią jądrową

W działaniach z użyciem broni jądrowej dowódca strategiczny NATO, któremu przydzielono ładunki jądrowe w celu ich użycia przeciw określonym celom lub zgodnie z zatwierdzonymi planami. 6/12/01

ćwiczenie**EX****EXE**

Manewry wojskowe symulujące działania wojenne, obejmujące planowanie, przygotowanie i wykonanie. Prowadzone jest w celu szkolenia i oceny. Ćwiczenie może być wielonarodowe, połączone lub jednego rodzaju sił zbrojnych, w zależności od organizacji biorących w nim udział. 3/3/09

rejon ćwiczeń

Obszar geograficzny wyznaczony w czasie i przestrzeni w celu przeprowadzenia szkolenia. Uwaga: wyznaczenie rejonu ćwiczeń jest skoordynowane z państwami-gospodarzami. 4/4/02

exercise commander / commandant participant

A commander taking part in the exercise who will issue appropriate operation orders to forces placed under his control. He may be allocated responsibilities regarding controlling, conducting, and/or directing the exercise in addition to that of command. 1/6/84

exercise directing staff / état-major de direction d'exercice directing staff

A group of officers who by virtue of experience, qualifications, and a thorough knowledge of the exercise instructions, are selected to direct or control an exercise. 1/3/81

exercise filled mine / mine d'exercice à compteur d'influences

In naval mine warfare, a mine containing an inert filling and an indicating device. 1/8/76

exercise incident / incident en cours d'exercice

An occurrence injected by directing staffs into the exercise which will have an effect on the forces being exercised, or their facilities, and which will require action by the appropriate commander and/or staff being exercised. 1/6/81

exercise mine / mine d'exercice

In naval mine warfare, a mine suitable for use in mine warfare exercises, fitted with visible or audible indicating devices to show where and when it would normally fire. 1/10/78

exercise planning directive / directive pour la planification de l'exercice

The exercise specification as developed by the officer scheduling the exercise, designed to provide further guidance to the planners of a particular exercise. 1/11/75

dowódca ćwiczenia

Dowódca, który bierze udział w ćwiczeniu, wydając odpowiednie rozkazy siłom znajdującym się pod jego dowództwem. Oprócz odpowiedzialności za dowodzenie, może być mu powierzona odpowiedzialność za kontrolę, prowadzenie i/lub kierowanie ćwiczeniem. 22/5/13

sztab kierujący ćwiczeniem kierownictwo ćwiczenia

Grupa oficerów, która ze względu na posiadane doświadczenie, kwalifikacje oraz znajomość instrukcji dotyczących ćwiczenia, została wybrana do jego kierowania i kontroli. 22/5/13

mina o wypełnieniu ćwiczebnym

W morskich działaniach minowych, mina zawierająca obojętne wypełnienie oraz urządzenie sygnalizacyjne. 23/3/11

Zdarzenie ćwiczebne

Zdarzenie narzucone przez kierownictwo ćwiczenia, które będzie miało wpływ na siły ćwiczące lub ich urządzenia i będzie wymagało podjęcia określonych działań przez właściwego dowódcę i/lub sztab ćwiczący. 22/5/13

morska mina ćwiczebna

W morskich działaniach minowych, mina używana do ćwiczeń, wyposażona w widzialne lub słyszalne urządzenia sygnalizacyjne, informujące o tym gdzie i kiedy mogłaby być zdetonowana. 7/4/09

wytyczne do przygotowania ćwiczenia

Specyfikacja opracowana przez oficera planującego ćwiczenie w celu dalszego ukierunkowania pracy zespołu autorskiego ćwiczenia. 22/5/13

exercise specifications / spécifications d'un exercice
EXSPEC

The fundamental requirements for an exercise, providing in advance an outline of the concept, form, scope, setting, aim, objectives, force requirements, political implications, analysis arrangements and costs. 1/6/84

exercise study / étude théorique

An activity which may take the form of a map exercise, a war game, a series of lectures, a discussion group, or an operational analysis. 1/11/83

exfiltration / exfiltration

Exfil.

The removal of personnel or units from areas under hostile control by stealth, deception, surprise or clandestine means. 4/2/11

expeditionary operation / opération expéditionnaire

The projection of military power over extended lines of communications into a distant operational area to accomplish a specific objective. 7/7/03

expendable supplies and materials / approvisionnement consommable

Items which are consumed in use, such as ammunition, or which lose their identity such as certain repair parts, or which are of low intrinsic value, unworthy of full accounting procedures. 1/3/73

exploder / exploseur

A device assigned to generate an electric current in a firing circuit after deliberate action by the user in order to initiate an explosive charge or charges. 1/7/80

exploitation¹ / exploitation¹

Taking full advantage of success in battle and following up initial gains. 1/3/81

exploitation² / exploitation² processing²

Taking full advantage of any information that has come to hand for tactical or strategic purposes. 1/3/81

specyfikacja ćwiczenia
EXSPEC

Zasadnicze wymagania ćwiczenia, określające zarys koncepcji ćwiczenia, jego formę, tło polityczno-militarne, cel ogólny i szczegółowe cele szkoleniowe, wymagania dotyczące sił, implikacje polityczne oraz wstępną analizę przedsięwzięć i kosztów. 18/2/10

ćwiczenia studyjne

Forma ćwiczenia przygotowawczego prowadzonego na mapach, w formie gry wojennej, serii wykładów, dyskusji w grupie lub analizy operacyjnej. 22/5/13

ewakuacja¹

Wycofanie personelu lub jednostek z obszarów kontrolowanych przez przeciwnika, w sposób skryty z wykorzystaniem dezinformacji lub zaskoczenia. 9/11/11

operacja ekspedycyjna

Przerzut sił wojskowych do dalekiego obszaru operacyjnego poza wyznaczone linie komunikacyjne z zamiarem osiągnięcia określonych celów. 6/11/03

środki i materiały jednorazowego użytku

Wyroby, które zużywają się w czasie eksploatacji np. amunicja, lub tracące swoje właściwości np. części zamienne, lub mające niewielką wartość, dla których nie jest uzasadnione stosowanie pełnych procedur rozliczeniowych. 13/11/13

zapalarka

Urządzenie przeznaczone do wytwarzania prądu elektrycznego w układzie odpalania, w celu odpalenia ładunku lub ładunków wybuchowych. [NO-01-A005]

wykorzystanie¹

Wyciągnięcie pełnych korzyści z powodzenia w bitwie i osiągnięcie początkowych zamierzeń. 26/2/98

wykorzystanie² przetwarzanie

Wyciągnięcie pełnych korzyści ze zdobytej informacji w celach taktycznych lub strategicznych 26/2/98

exploitation³ / exploitation³

An offensive operation that usually follows a successful attack and is designed to disorganize the enemy in depth. 1/3/81

exploratory hunting / chasse d'exploration

In naval mine warfare, a parallel operation to search sweeping, in which a sample of the route or area is subjected to minehunting procedures to determine the presence or absence of mines. 1/11/75

explosive / explosif

A substance or mixture of substances which, under external influences, is capable of rapidly releasing energy in the form of gases and heat. 1/6/89

explosive filled mine / mine chargée

In mine warfare, a mine containing an explosive charge but not necessarily the firing train needed to detonate it. 1/12/76

explosive ordnance / dispositifs explosifs**EO**

All munitions containing explosives, nuclear fission or fusion materials and biological and chemical agents.
Note: The English preferred term refers to explosive munitions collectively.
Examples: bombs and warheads; guided and ballistic missiles; artillery, mortar, rocket and small-arms munitions; all mines, torpedoes and depth charges, demolition charges; pyrotechnics; clusters and dispensers; cartridge and propellant-actuated devices; MCLSB, 6/3/17

wykorzystanie³

Operacja ofensywna, następująca zwykle po pomyślnym ataku, w celu dezorganizacji sił w głębi ugrupowania przeciwnika. 26/2/98

rozpoznawcze poszukiwanie min

W morskich działaniach minowych, działania prowadzone równolegle z trałowaniem poszukiwawczym w czasie których fragment toru wodnego lub rejonu jest przeszukiwany w celu stwierdzenia w nim obecności, lub niewystępowania min. 10/9/13

materiał wybuchowy

Substancja lub mieszanina substancji, która pod wpływem zewnętrznego oddziaływania może gwałtownie wyzwolić energię w formie gazów i ciepła. 24/4/13

mina wypełniona materiałem wybuchowym

W morskich działaniach minowych, mina zawierająca ładunek wybuchowy (ale niekoniecznie układ odpalający) konieczny do jej zdetonowania. 26/2/98

amunicja

Wszystkie środki zawierające materiał wybuchowy, materiały rozszczepienia jądrowego lub materiały przeznaczone do syntezy jądrowej.
Uwaga: w języku angielskim preferowanym terminem jest ogólne pojęcie „explosive munitions”.
Przykłady: bomby i głowice bojowe, kierowane pociski raketowe i raketowe pociski balistyczne, amunicję artyleryjską, moździerzową, raketową i strzelecką; wszelkiego typu miny, torpedy i bomby głębinowe; ładunki minerskie; środki pirotechniczne; klastery i zasobniki; urządzenia uruchamiane nabojami i ładunkami miotającymi; urządzenia elektrowybuchowe 23/3/11

**explosive ordnance disposal /
traitement des dispositifs explosifs
EOD**

The detection, accessing, uncovering, identification, mitigation, rendering safe, recovery, exploitation and final disposal of explosive ordnance, regardless of condition.

Note: Explosive ordnance disposal extends to explosive remnants of war and stockpiles, or other explosive ordnance that has become hazardous by damage or deterioration. MCLSB, 6/3/17

**explosive ordnance disposal incident /
incident de neutralisation de munition
explosive**

The suspected or detected presence of unexploded explosive ordnance, or damaged explosive ordnance, which constitutes a hazard to operations, installations, personnel or material. Not included in this definition are the accidental arming or other conditions that develop during the manufacture of high explosive material, technical service assembly operations or the laying of mines and demolition charges. 1/12/74

**niszczenie amunicji
EOD**

Wykrywanie, uzyskiwanie dostępu, ujawnianie, identyfikacja, osłabianie, zabezpieczanie, wydobywanie, wykorzystywanie oraz końcowe niszczenie amunicji, niezależnie od jej stanu.

Uwaga: niszczenie amunicji obejmuje wybuchowe pozostałości z okresu wojny oraz składy lub inną amunicję lub inną amunicję, która została się niebezpieczna wskutek uszkodzenia lub pogorszenia. 12/12/12

przypadek niszczenia amunicji

Podejrzewana lub wykryta obecność niewybuchu amunicji lub amunicji uszkodzonej, która stanowi zagrożenie dla operacji, urządzeń, personelu lub materiałów. Definicja ta nie uwzględnia przypadkowego uzbrojenia ładunków lub innych zdarzeń występujących w czasie produkcji silnie wybuchowych materiałów oraz działań związanych z technicznym montowaniem lub zakładaniem min i ładunków niszczących. 26/2/98

**explosive ordnance disposal
procedures / procédures d'élimination
des explosifs**

Those particular courses or modes of action taken by explosive ordnance disposal personnel for access to, diagnosis, rendering safe, recovery and final disposal of explosive ordnance or any hazardous material associated with an explosive ordnance disposal incident.

- a. Access procedures - those actions taken to locate exactly and to gain access to unexploded explosive ordnance.
- b. Diagnostic procedures - those actions taken to identify and evaluate unexploded explosive ordnance.
- c. Render-safe procedures - the portion of the explosive ordnance disposal procedures involving the application of special explosive ordnance disposal methods and tools to provide for the interruption of functions or separation of essential components of unexploded explosive ordnance to prevent an unacceptable detonation.
- d. Recovery procedures - those actions taken to recover unexploded explosive ordnance.
- e. Final disposal procedures - the final disposal of explosive ordnance which may include demolition or burning in place, removal to a disposal area or other appropriate means.
1/10/80

**explosive ordnance reconnaissance /
reconnaissance d'explosifs et de
munitions**

EOR

The investigation, detection, location, marking, initial identification, confirmation and reporting of suspected unexploded explosive ordnance in order to determine further action. 31/8/12

explosive train / chaîne de mise à feu

The set of explosive components intended to transfer the explosive effect from the first to the last element.
AC/326 18/8/14

procedury niszczenia amunicji

Szczegółowy tok lub sposób postępowania personelu zajmującego się rozbrajaniem amunicji w celu dostępu do niej, diagnozowania, rozbrojenia, odzyskania i ostatecznego zniszczenia amunicji lub materiałów niebezpiecznych, stosowany w przypadku niszczenia amunicji.

- a. Procedury dostępu - działania podejmowane w celu dokładnej lokalizacji i uzyskania dostępu do niewybuchów amunicji.
- b. Procedury diagnostyczne - działania podejmowane w celu identyfikacji i oceny niewybuchów amunicji.
- c. Procedury rozbrajania - część procedur niszczenia amunicji, obejmująca stosowanie specjalnych metod oraz narzędzi do przerwania działania lub oddzielenia zasadniczych elementów składowych niewybuchów amunicji w celu zabezpieczenia jej przed niepożądaną detonacją.
- d. Procedury odzyskiwania - działania podejmowane w celu odzyskania niewybuchów amunicji.
- e. Procedury ostatecznego niszczenia - ostateczne niszczenie amunicji, które może obejmować jej wysadzenie lub spalenie na miejscu, przewiezienie do rejonu niszczenia lub inne właściwe działania. 26/2/98

rozpoznanie amunicji

EOR

Poszukiwanie, wykrywanie, lokalizowanie, oznaczanie, wstępna identyfikacja, potwierdzanie i zgłaszanie prawdopodobnych niewybuchów realizowane w celu określenia dalszych działań. 12/12/12

ciąg wybuchowy

Zestaw środków wybuchowych służący przeniesieniu efektu wybuchu od pierwszego do ostatniego elementu.
23/3/17

exposure station

Preferred term: air station.

**extent of a military exercise /
importance d'un exercice militaire**

The scope of an exercise in relation to the involvement of NATO and/or national commands. 1/11/85

exterior line / ligne extérieure

The line on which a force operates when its activities converge on the enemy. MCLSB, 5/9/16

external reinforcing force / force de renfort extérieure

A reinforcing force which is principally stationed in peacetime outside its intended Major NATO Command area of operations. 1/6/84

extraction / extraction

The removal of forces from a hostile or potentially hostile area. 3/2/11

extraction drop / largage par extraction

The dropping of loads by means of one or more extraction parachutes. 15/7/00

extraction parachute / parachute extracteur

An auxiliary parachute used to release lashings, pull cargo out of an aircraft or deploy one or more cargo parachutes. 4/10/00

extraction zone / zone de largage à faible hauteur**EZ**

A specified drop zone used for the delivery of supplies and/or equipment by means of an extraction technique from an aircraft flying very close to the ground. 1/7/80

F**face of a map or chart / recto d'une carte**

The side on which the printed image of the map or chart appears. 1/3/73

punkt powietrzny

>Termin zalecany: air station. 26/2/98

rozmach ćwiczenia wojskowego

Zakres ćwiczenia określający stopień zaangażowania dowództw NATO i/lub narodowych. 22/5/13

linia zewnętrzna

Linia, na której działają siły, gdy ich działania skupiają się na przeciwniku. 20/11/18

zewnętrzne siły wzmocnienia

Siły wzmocnienia, w czasie pokoju stacjonujące zazwyczaj poza przewidywanym rejonem działań Głównych Dowództw NATO. 22/5/13

ewakuacja²

Wycofanie sił z wrogiego lub potencjalnie wrogiego obszaru. 9/11/11

zrzut ładunków za pomocą spadochronów wyciągających

Zrzucanie ładunków za pomocą jednego lub więcej spadochronów (transportowych) wyciągających. 7/12/99

spadochron wyciągający

Spadochron pomocniczy wykorzystywany w celu zwolnienia mocowania i wyciągnięcia ładunku ze statku powietrznego lub do rozwinięcia jednego lub więcej spadochronów ładunkowych. 7/6/01

Rejon Wyciągania

określona strefa zrzutu/rejonu wodowania wykorzystywana w celu dostarczenia zaopatrzenia metodą zrzutu z wyciąganiem nad powierzchnią ziemi/wody (zrzut metodą LAPES – Low Altitude Parachute Extraction System)

wierzchnia strona mapy lub planu

Strona, na której nadrukowane jest przedstawienie mapy lub planu. 26/2/98

fallout wind vector plot / graphique de vectorisation des vents pour le calcul des retombées

A wind vector diagram based on the wind speed and direction from the surface of the earth to the highest altitude of interest.

Note: It is used for fallout prediction. MCJSB, 4/4/17

wykres wektorowy wiatru przemieszczającego obłok promieniotwórczy

Wykres wektora wiatru na podstawie prędkości i kierunku wiatru, od powierzchni gruntu do najwyższej wysokości, będącej przedmiotem zainteresowania.

Uwaga: stosuje się do przewidywania opadu. 2/12/08

false colour film / film à spectre décalé

A colour film with at least one emulsion layer sensitive to radiation outside the visible region of the spectrum (e.g. infrared), in which the representation of colours is deliberately altered. 1/3/73

film w kolorach umownych

Film kolorowy z co najmniej jedną warstwą emulsji czułej na promieniowanie leżące poza zakresem widma promieniowania widzialnego (np. podczerwień), którego kolory podczas dalszej obróbki mogą być dowolnie zmieniane. 8/4/04

false origin / fausse origine

A fixed point to the south and west of a grid zone from which grid distances are measured eastward and northward. 1/3/73

pozorny punkt odniesienia

Ustalony punkt przesunięty w kierunku południowo-zachodnim siatki stref, od którego mierzy się odległość siatki w kierunku wschodnim i północnym. 25/6/14

false parallax / parallaxe fausse

The apparent vertical displacement of an object from its true position when viewed stereoscopically, due to movement of the object itself as well as to change in the point of observation. 1/3/81

paralaksa pozorna

Pozorne przemieszczenie pionowe obiektu w stosunku do jego pozycji rzeczywistej w czasie oglądu stereoskopowego, spowodowane jego ruchem lub zmianą punktu obserwacji. 8/4/04

fan camera photography / faisceau de photographies

Photography taken simultaneously by an assembly of three or more cameras, systematically installed at fixed angles relative to each other so as to provide wide lateral coverage with overlapping images. 1/3/73

fotografowanie z użyciem aparatów fotograficznych w układzie wachlarzowym

Fotografia wykonana jednocześnie przez zespół składający się z trzech lub więcej aparatów fotograficznych zamocowanych w sposób uporządkowany i ustawionych pod stałymi kątami względem siebie, gwarantujących szeroki kąt pokrycia poprzecznego nakładającymi się zobrazowaniami. 13/5/04

fan cameras / faisceau d'appareils photo

An assembly of three or more cameras systematically disposed at fixed angles relative to each other so as to provide wide lateral coverage with overlapping images. 1/3/73

układ wachlarzowy aparatów fotograficznych

Zespół składający się z trzech lub więcej aparatów fotograficznych, rozmieszczonych w sposób uporządkowany pod stałymi kątami względem siebie, zapewniających szeroki kąt pokrycia poprzecznego z nakładającymi się zobrazowaniami. 26/2/98

fan marker beacon / radioborne en éventail

A type of radio beacon, the emissions of which radiate in a vertical, fan-shaped pattern. The signal can be keyed for identification purposes.

1/3/73

feature / détail cartographique

In cartography, any object or configuration of ground or water represented on the face of the map or chart. 1/3/73

feature line overlap / couverture de ligne caractéristique du terrain

A series of overlapping air photographs which follow the line of a ground feature, e.g., river, road, railway, etc.

1/3/73

F-hour / heure F

The time at which aviation operations beyond the forward line of own troops commence or are due to commence.

26/8/09

fiducial mark

Preferred term: collimating mark.

field control / réseau trigonométrique

A series of points whose relative positions and elevations are known. These positions are used in basic data in mapping and charting. Normally, these positions are established by survey methods, and are sometimes referred to as trig control or trigonometrical net(work). 1/8/79

field exercise / exercice de combat à simple action

An exercise conducted in the field under simulated war conditions in which troops and armament of one side are actually present, while those of the other side may be imaginary or in outline. 1/3/73

field fortification / fortification de campagne

An emplacement or shelter of a temporary nature which can be constructed with reasonable facility by units requiring no more than minor engineer supervisory and equipment participation. 1/3/73

radiolatarnia półkolista

Rodzaj urządzenia radiowego emitującego sygnały o polaryzacji pionowej i półkolistej charakterystyce promieniowania. Sygnał może być kluczowany dla celów identyfikacji.

25/1/11

cecha

W kartografii dowolny obiekt lub konfiguracja powierzchni ziemi lub wód przedstawiona na mapie lub planie.

26/2/98

nakładanie się liniowych cech terenowych

Seria nawzajem nakładających się zdjęć lotniczych robionych wzdłuż liniowej cechy terenowej, np. rzeki, drogi, toru kolejowego itp. 26/2/98

godzina F

Czas, w którym zostają lub mają zostać rozpoczęte działania lotnicze poza przednią rubieżą wojsk własnych.

22/6/10

znacznik odniesienia

> Termin zalecany: collimating mark.

26/2/98

osnowa kartograficzna

Zbiór punktów o wyznaczonych relacjach przestrzennych między nimi. Punkty osnowy kartograficznej stanowią podstawę wykonania map. Ich współrzędne wyznaczane są za pomocą terenowych pomiarów geodezyjnych w stosunku do współrzędnych punktów sieci triangulacyjnych. 7/12/10

ćwiczenie w terenie

Ćwiczenie prowadzone w terenie, w warunkach zbliżonych do bojowych, w czasie którego wojska jednej ze stron prowadzą działania, a działania drugiej strony może być symulowane lub pozorowane. 27/6/06

polowy obiekt fortyfikacyjny

Stanowisko lub schron o charakterze tymczasowym, zbudowane w sposób prosty przez pododdziały dowolnego rodzaju wojsk bez specjalistycznego nadzoru i sprzętu inżynierskiego. 11/1/01

field of fire / champ de tir

The area which a weapon or a group of weapons may cover effectively with fire from a given position. 1/3/73

field of vision / angle de vision

The total solid angle available to the gunner from his normal position. 5/5/73

fighter / chasseur

A generic term to describe a type of fast and manoeuvrable fixed wing aircraft capable of tactical air operations against air and/or surface targets. 1/2/89

fighter cover / couverture aérienne

The maintenance of a number of fighter aircraft over a specified area or force for the purpose of repelling hostile air activities. 1/7/93

fighter direction aircraft / aéronef directeur d'avions de combat

An aircraft equipped and manned for directing fighter aircraft. 1/7/93

fighter interceptor

Preferred term: interceptor.

fighter sweep / sweep

An offensive mission by fighter aircraft to Preferred term out and destroy enemy aircraft or targets of opportunity in an allotted area of operations. 1/3/73

fighting patrol

Preferred term: combat patrol.

filler point

Preferred term: charging point.

film badge / dosiphote

A photographic film packet to be carried by personnel, in the form of a badge, for measuring and permanently recording (usually) gamma-ray dosage. 1/3/73

pole ostrzału

Obszar, który dany środek ogniowy lub ich grupa mogą skutecznie pokryć ogniem z określonej pozycji. 25/6/14

pole obserwacji

Całkowity kąt stały, w którym celowniczy prowadzi obserwację ze swej normalnej pozycji. 26/2/98

samolot myśliwski

Termin ogólny określający rodzaj szybkiego i manewrowego samolotu zdolnego do prowadzenia taktycznej operacji powietrznej przeciw celom powietrznym i/lub naziemnym/nawodnym. 3/10/02

osłona myśliwska

Utrzymywanie odpowiedniej liczby samolotów myśliwskich nad określonym obszarem w celu odparcia działań powietrznych przeciwnika. 25/1/11

statek powietrzny naprowadzający myśliwce

Załogowy statek powietrzny wyposażony w urządzenia służące do naprowadzania myśliwców. 10/9/13

myśliwiec przechwytyjący

> Termin zalecany: interceptor. 26/2/98

wymiatanie

Zadanie ofensywne wykonywane przez samolot myśliwski polegające na wyszukiwaniu i niszczeniu statków powietrznych przeciwnika lub przypadkowo pojawiających się celów w przydzielonym rejonie działania. 22/9/99

patrol bojowy

> Termin zalecany: combat patrol. 26/2/98

punkt dystrybucji paliw

> Termin zalecany: charging point. 26/2/98

dawkomierz fotometryczny

Dawkomierz w formie plakietki, zawierający błonę fotograficzną, noszony przez personel, wykorzystywany w celu pomiaru i zazwyczaj ciągłej rejestracji dawki promieniowania gamma. 4/7/02

filter / filtre

In electronics, a device which transmits only part of the incident energy and may thereby change the spectral distribution of energy:

- a. High pass filters - transmit energy above a certain frequency.
- b. Low pass filters - transmit energy below a certain frequency.
- c. Band pass filters - transmit energy of a certain bandwidth.
- d. Band stop filters - transmit energy outside a specific frequency band. 1/3/77

filtering / filtrage

The process of interpreting reported information on movements of aircraft, ships, and submarines in order to determine their probable true tracks and, where applicable, heights or depths. 1/3/73

final approach / approche finale

That part of an instrument approach procedure in which alignment and descent for landing are accomplished.

- a. In a non-precision approach, it normally begins at the final approach fix or point and ends at the missed approach point or fix.
- b. In a precision approach, the final approach is deemed to commence at the glide path intercept point and ends at the decision height/altitude. 1/11/83

final plan / plan final

A plan for which drafts have been coordinated and approved and which has been signed by or on behalf of a competent authority. 1/7/80

filtr

W elektronice urządzenie, które przenosi tylko część wchodzącej energii i w związku z tym może powodować zmianę jej rozkładu widmowego:

- a. Filtry górnoprzepustowe - przenoszą energię leżącą powyżej pewnej częstotliwości;
- b. Filtry dolnoprzepustowe - przenoszą energię leżącą poniżej pewnej częstotliwości;
- c. Filtry pasmowoprzepustowe - przenoszą energię leżącą w pewnym przedziale częstotliwości;
- d. Filtry pasmowozaporowe - przenoszą energię leżącą poza granicami określonego pasma. 26/2/98

filtracja

Proces polegający na interpretacji treści meldunku o ruchu statków powietrznych, okrętów lub okrętów podwodnych, prowadzony w celu określenia ich prawdopodobnej trasy oraz odpowiednio wysokości lub głębokości. 26/2/98

końcowa faza podejścia do lądowania

Część procedury podchodzenia do lądowania według wskazań przyrządów, w której kurs lądowania i prędkość zniżania statku powietrznego uważa się za właściwe.

- a. W nieprecyzyjnym podejściu do lądowania, rozpoczyna się ona w końcowym punkcie podejścia do lądowania lub w punkcie otrzymania namiaru, a kończy się w punkcie nieudanego podejścia do lądowania lub w innym punkcie namiaru.
- b. W precyzyjnym podejściu do lądowania, podejście końcowe uważa się za rozpoczęte, gdy statek powietrzny znajduje się na ścieżce schodzenia w punkcie przechwycenia, a kończy na wysokości decyzyjnej. 18/3/08

plan końcowy

Podpisany przez uprawnionego dowódcę/szefa lub w jego imieniu plan, którego projekt został skoordynowany i zatwierdzony. 23/3/11

final protective fire / tir d'arrêt**FPF**

An immediately available prearranged barrier of fire designed to impede enemy movement across defensive lines or areas. 1/12/79

fire¹ / feu

The command given to discharge a weapon(s). 1/11/75

fire² / tirer

To detonate the main explosive charge by means of a firing system. 1/11/75

fire and movement / feu et mouvement

The concept of applying fires from all sources to suppress, neutralize or destroy the enemy, and the coordinated tactical movement of combat forces in relation to the enemy.

MCLSB, 5/9/16

fireball / boule de feu

The luminous sphere of hot gases that forms within millionths of a second after a nuclear burst. MCJSB, 13/4/16

fire capabilities chart / carte des possibilités de tir

1/8/73

fire control / conduite de tir**FC**

The control of all operations in connection with the application of fire on a target. 1/3/77

fire-control radar / radar de conduite de tir**FCR**

Radar used to provide target information inputs to a weapon fire control system. 2/3/07

fire-control system / système de commande de tir**FCS**

A group of interrelated fire control equipment and/or instruments designed for use with a weapon or group of weapons. 6/1/06

fire coordination

Preferred term fire support coordination.

ogień zaporowy**FPF**

Uprzednio przygotowana, możliwa do natychmiastowego zastosowania zaporą ogniową stworzoną w celu powstrzymania ruchów przeciwnika przez linie lub rejony obrony. 26/2/98

ognia

Komenda do wystrzału z broni. 7/11/02

odpalić

Zdetonować główny ładunek wybuchowy za pomocą systemu odpalania. 7/11/02

ogień i manewr

Koncepcja realizacji ostrzału ze wszystkich środków ogniowych w celu obezwładnienia, zneutralizowania lub zniszczenia przeciwnika oraz skoordynowanego taktycznego przemieszczenia sił bojowych w stosunku do przeciwnika. 25/10/18

kula ognista

Świecąca kula gorących gazów, która formuje się w milionowych częściach sekundy po wybuchu ładunku jądrowego. 6/12/01

schemat możliwości ogniowych

26/2/98

kierowanie ogniem**FC**

Kierowanie działaniami bojowymi w związku z ostrzeliwaniem celów. 26/2/98

radar kierowania ogniem**FCR**

Radar wykorzystywany do dostarczania informacji o celach do systemów kierowania ogniem. 2/12/08

system kierowania ogniem**FCS**

Zestaw sprzężonego ze sobą wyposażenia i/lub przyrządów przeznaczony do kierowania ogniem danym rodzajem lub grupą uzbrojenia. 19/4/06

koordynacja ostrzału

> Termin zalecany: fire support coordination. 26/2/98

fire coordination area / zone de coordination des feux

An area with specified restraints into which fires in excess of those restraints will not be delivered without approval of the authority establishing the restraints. 1/8/74

fire direction centre / poste central de tir

That element of a command post, consisting of gunnery and communication personnel and equipment, by means of which the commander exercises fire direction and/or fire control. The fire direction centre receives target intelligence and requests for fire, and translates them into appropriate fire direction. 1/8/76

fire for effect¹ / tir d'efficacité¹**FFE**

Fire which is delivered after the mean point of impact or burst is within the desired distance of the target or adjusting/ranging point. 1/3/73

fire for effect² / tir d'efficacité²**FFE**

Term in a call for fire to indicate the adjustment/ranging is satisfactory and fire for effect is desired. 1/3/73

fire mission¹ / mission de tir¹

Specific assignment given to a fire unit as part of a definite plan. 1/3/73

fire mission² / mission de tir²

Order used to alert the weapon/battery area and indicate that the message following is a call for fire. 1/3/73

fire plan / plan d'emploi des feux

A tactical plan for using the weapons of a unit or formation so that their fire will be coordinated. 1/3/73

firepower¹ / puissance de feu¹

The amount of fire which may be delivered by a position, unit, or weapon system. 1/3/73

firepower² / puissance de feu²

Ability to deliver fire. 1/3/73

rejon koordynacji ostrzału

Rejon z określonymi ograniczeniami, do którego nie można prowadzić ognia bez zgody władz ustanawiających te ograniczenia. 26/2/98

punkt kierowania ogniem

Element stanowiska dowodzenia, w skład którego wchodzi personel artylerii i łączności oraz wyposażenie, za pomocą, których dowódca kieruje i kontroluje prowadzenie ognia. Centrum kierowania ogniem otrzymuje informacje rozpoznawcze o celach i zapotrzebowania na wsparcie ogniowe, a następnie przekłada je na właściwe zadania ogniowe.

ogień skuteczny¹**FFE**

Ogień prowadzony po tym, jak średni punkt trafienia lub wybuchu znajdzie się w żądanej odległości od celu lub punktu wstrzeliwania. 18/9/12

ogień skuteczny²**FFE**

Termin w zapotrzebowaniu na wsparcie ogniowe, informujący, że wstrzeliwanie jest dokładne i ogień jest skuteczny zgodnie z zapotrzebowaniem. 18/9/12

zadanie ogniowe¹

Określone zadanie stawiane pododdziałom w ramach planu ogólnego. 18/9/12

zadanie ogniowe²

Rozkaz stosowany do postawienia środków ogniowych w stan gotowości bojowej i określenia, że po nim nastąpi zapotrzebowanie na wsparcie ogniowe. 18/9/12

plan zadania ogniowego

Plan taktyczny wykorzystania uzbrojenia przez jednostkę lub grupę bojową, których ogień będzie koordynowany. 18/9/12

siła ognia¹

Całość ognia prowadzonego przez jednostkę ogniową, pododdział/oddział lub w ramach systemu uzbrojenia. 5/6/08

siła ognia²

Zdolność do prowadzenia ognia. 5/6/08

**fire-power umbrella / zone de tir
contre-avions**

An area of specified dimensions defining the boundaries of the airspace over a naval force at sea within which the fire of ships anti-aircraft weapons can endanger aircraft, and within which special procedures have been established for the identification and operation of friendly aircraft. 1/3/73

firestorm / tempête de feu

Stationary mass fire, generally in built-up urban areas, generating strong, inrushing winds from all sides; the winds keep the fires from spreading while adding fresh oxygen to increase their intensity. 1/3/81

**fire support / appui-feu
FS**

The application of fire, coordinated with the manoeuvre of forces, to destroy, neutralize or suppress the enemy. 1/11/94

**fire support area / zone de tirs d'appui
FSA**

An appropriate manoeuvre area assigned to fire support ships from which to deliver gun-fire support of an amphibious operation. 1/3/73

**fire support coordination / coordination
des tirs d'appui
fire coordination****FSC**

The planning and executing of fire so that targets are adequately covered by a suitable weapon or group of weapons. 1/3/73

**fire support coordination centre /
centre de coordination des feux
d'appui****FSCC****supporting arms coordination centre
(admitted)****SACC (admitted)**

A single location in which are centralized communication facilities and personnel incident to the coordination of all forms of fire support. 17/9/10

przeciwlotnicza osłona ogniowa

Obszar przestrzeni powietrznej o określonych rozmiarach ponad grupą okrętów na morzu, w którym obrona przeciwlotnicza tych okrętów może razić statki powietrzne przeciwnika i w której ustalono określone procedury identyfikacji i działania statków powietrznych sił własnych. 15/5/12

burza ogniowa

Nie przemieszczający się silny pożar występujący głównie w terenach zabudowanych, wytwarzający silne prądy powietrza skierowane do wewnątrz, powstrzymujące pożar przed rozprzestrzenianiem się i zwiększające jego intensywność poprzez dostarczanie dodatkowego tlenu. 6/12/01

wsparcie ogniowe

Prowadzenie ognia skoordynowanego z ruchami wojsk, w celu zniszczenia, zneutralizowania lub obezwładnienia sił przeciwnika. 3/4/12

**rejon wsparcia ogniowego
FSA**

Odpowiedni rejon manewrowania, przydzielony okrętom prowadzącym wsparcie ogniowe realizowane przez artylerię okrętową na korzyść morskiej operacji desantowej. 3/4/12

**koordynacja wsparcia ogniowego
koordynacja ostrzału****FSC**

Planowanie i przeprowadzenie wsparcia ogniowego w taki sposób, że cele są odpowiednio kryte ogniem broni odpowiedniego rodzaju lub grupy uzbrojenia. 26/2/98

**centrum koordynacji wsparcia
ogniowego****FSCC****SACC (dopuszczalny)**

Stanowisko wyposażone w urządzenia łączności, z którego znajdującego się tam personel koordynuje wszystkie formy wsparcia ogniowego. 8/12/09

fire support coordination line / ligne de coordination des feux d'appui
FSCCL

Within an assigned area of operations, a line established by a land or amphibious force commander to denote coordination requirements for fires by other force elements which may affect the commander's current and planned operations. The fire support coordination line applies to fires of air, ground or sea weapons using any type of ammunition against surface or ground targets. The establishment of the fire support coordination line must be coordinated with the appropriate commanders and supporting elements. Attacks against surface or ground targets short of the fire support coordination line must be conducted under the positive control or procedural clearance of the associated land or amphibious force commander. Unless in exceptional circumstances, commanders of forces attacking targets beyond the fire support coordination line must coordinate with all affected commanders in order to avoid fratricide and to harmonize joint objectives.

Note: in the context of this definition the term "surface targets" applies to those in littoral or inland waters within the designated area of operations.

4/10/00

fire support coordination measure / mesure de coordination de l'appui-feu
FSCM

A measure employed by land or amphibious commanders to facilitate the rapid engagement of targets and to provide safeguards for friendly forces. MCLSB, 2/5/13

fire support group / groupement de tirs d'appui

A temporary grouping of ships under a single commander charged with supporting troop operations ashore by naval fire. A fire support group may be further subdivided into fire support units and fire support elements. 1/3/73

linia koordynacji wsparcia ogniowego
FSCCL

Linia ustanowiona przez odpowiedniego dowódcę sił lądowych lub desantu, w ramach przydzielonego mu obszaru działania, dla zapewnienia koordynacji ognia prowadzonego przez inne elementy sił, który może mieć wpływ na aktualnie prowadzone lub planowane przez niego działania taktyczne. Linia koordynacji wsparcia ogniowego odnosi się do ognia prowadzonego z powietrznych, lądowych lub morskich systemów uzbrojenia wykorzystujących dowolny rodzaj amunicji do zwalczania celów naziemnych lub nawodnych. Ustanowienie linii koordynacji wsparcia ogniowego musi być uzgodnione z właściwymi dowódcami i elementami wsparcia. Rażenie celów naziemnych lub nawodnych znajdujących się bliżej niż linia koordynacji wsparcia ogniowego może być wykonywane tylko pod kontrolą lub za formalną zgodą odpowiedniego dowódcy sił lądowych lub desantu. Z wyjątkiem sytuacji nadzwyczajnych, dowódcy sił rażących cele znajdujące się poza linią koordynacji wsparcia ogniowego muszą koordynować swoje działania z wszystkimi zaangażowanymi dowódcami w celu uniknięcia wzajemnego rażenia oraz uzgadniania wspólnych celów.

Uwaga: w kontekście niniejszej definicji termin „cele nawodne” dotyczy celów znajdujących się na wodach przybrzeżnych lub wewnętrznych (śródlądowych) w określonym rejonie działań. 8/2/01

wyznaczniki koordynacji wsparcia ogniowego
FSCM

Wyznaczniki koordynacji wykorzystane przez dowódców sił lądowych bądź desantowych, ułatwiające szybkie zwalczanie celów oraz zapewniające ochronę sił własnych. 11/3/14

grupa wsparcia ogniowego

Tymczasowe zgrupowanie okrętów pod jednym dowództwem, któremu powierzono obowiązek wsparcia ogniowego z morza rejonu lądowania wojsk w operacjach desantowych. Grupa ta może być podzielona na mniejsze jednostki lub pododdziały wsparcia ogniowego. 26/2/98

fire unit / unité de tir

The smallest artillery or mortar organization, consisting of one or more weapon systems, capable of being employed to execute a fire mission.
20/11/96

firing / mise à feu

Actuation of the firing system. 25/9/98

firing area / aire d'explosion

In a sweeper - sweep combination, the horizontal area at the depth of a particular mine in which the mine will detonate. The firing area has exactly the same dimensions as the interception area but will lie astern of it unless the mine detonates immediately when actuated. 1/12/76

firing circuit¹ / circuit de mise de feu¹**firing mechanism**

In land operations, an electrical circuit and/or pyrotechnic loop designed to detonate connected charges from a firing point. 1/7/80

firing circuit² / circuit de mise de feu²**firing mechanism**

In naval mine warfare, that part of a mine circuit which either completes the detonator circuit or operates a ship counter. 1/7/80

firing mechanism

Preferred term: firing circuit^{1,2}.

firing point / point de mise de feu

That point in the firing circuit where the device employed to initiate the detonation of the charges is located.
1/3/79

firing system / mise de feu

System designed to actuate an explosive, electric or other train, in order to cause the explosion of a charge.
25/9/98

pododdział ogniowy

Najmniejsza artyleryjska jednostka organizacyjna, składająca się z jednego lub większej liczby systemów uzbrojenia, zdolna do wykonania zadania ogniowego.
12/12/13

odpalanie

Pobudzenie systemu odpalania. 11/1/01

strefa wybuchu miny

W trałowaniu min, poziomy obszar na głębokości określonej miny, w którym nastąpi jej detonacja. Obszar ten ma dokładnie ten sam wymiar, co obszar zadziałania miny, ale będzie znajdować się z tyłu okrętu, o ile mina nie wybuchnie natychmiast po pobudzeniu.
10/9/13

układ odpalania¹**sieć zapalająca****mechanizm odpalający (mechanizm spustowy)**

W działaniach lądowych obwód elektryczny i/lub wybuchowy (pirotechniczny) przeznaczony do zdetonowania połączonych ładunków wybuchowych z punktu odpalania.
25/1/11

układ odpalania²**mechanizm odpalający (mechanizm spustowy)**

W morskich działaniach minowych, część obwodu miny, która uzupełnia obwód detonatora lub działa pod wpływem obecności okrętu. 25/1/11

mechanizm odpalający (mechanizm spustowy)

>Termin zalecany: firing circuit^{1,2}. 26/2/98

punkt odpalania

Miejsce w obwodzie odpalania, w którym umieszczone jest urządzenie do zainicjowania detonacji ładunków wybuchowych. [NO-01-A005]

system odpalania

System przeznaczony do pobudzania ciągu wybuchowego w celu spowodowania eksplozji ładunku wybuchowego. [NO-01-A005]

fitted mine / mine disponible

In naval mine warfare, a mine containing an explosive charge, a primer, detonator and firing system. 1/11/75

fix / point

A position determined from terrestrial, electronic, or astronomical data. 1/3/73

fixed ammunition / munition encartouchée

Ammunition in which the cartridge case is permanently attached to the projectile. 1/3/73

fixed station patrol / barrage fixe

One in which each scout maintains station relative to an assigned point on a barrier line while searching the surrounding area. Scouts are not stationary but remain underway and patrol near the centre of their assigned stations. A scout is a surface ship, submarine, or aircraft. 1/3/73

fixer network / réseau de détermination de position**fixer system**

A combination of radio or radar direction-finding installations which, operating in conjunction, are capable of plotting the position relative to the ground of an aircraft in flight. 1/3/73

fixer system

Preferred term: fixer network.

flame-thrower / lance-flammes

A weapon that projects incendiary fuel and has provision for ignition of this fuel. 1/3/73

flank guard / flanc-garde

A security element operating to the flank of a moving or stationary force to protect it from enemy ground observation, direct fire, and surprise attack. 1/8/76

flanking attack / attaque de flanc

An offensive manoeuvre directed at the flank of an enemy. 1/7/83

mina ukompletowana

W morskich działaniach minowych, mina zaopatrzona w ładunek wybuchowy, spłonkę, detonator i układ odpalania. 26/2/98

pozycja

Miejsce wyznaczone za pomocą danych terenowych, elektronicznych lub astronomicznych. 19/12/02

amunicja zespolona

Amunicja, w której łuska naboju jest połączona z pociskiem na stałe. 22/5/13

stały posterunek patrolowy

Patrol, w którym zwiadowca zajmuje posterunek w obrębie przydzielonego punktu linii zaporowych prowadząc obserwację otaczającego rejonu. Zwiadowcy nie stoją nieruchomo, ale patrolują teren w pobliżu centrum przydzielonych im posterunków. Zwiadowcą może być okręt nawodny lub podwodny albo statek powietrzny. 26/2/98

sieć namierzania radioelektronicznego system namierzania radioelektronicznego

System urządzeń namierzania radiowego i radiolokacyjnego, w którym możliwe jest śledzenie pozycji statku powietrznego w locie w odniesieniu do terenu. 26/2/98

system namierzania radioelektronicznego

> Termin zalecany: fixer network. 26/2/98

miotacz ognia

Broń miotająca mieszankę zapalającą, wyposażona w urządzenie do zapłonu tej mieszanki. 7/3/02

ubezpieczenie boczne

Element ubezpieczenia działający na skrzydle przemieszczających się lub rozwiniętych w rejonie sił, w celu ich ochrony przed obserwacją naziemną, ogniem bezpośrednim lub niespodziewanym atakiem przeciwnika. 23/3/11

atak oskrzydający

Manewr zaczepny na skrzydło przeciwnika. 26/2/98

flare / arrondi**roundout**

The change in the flight path of an aircraft so as to reduce the rate of descent for touchdown. 1/3/73

flash blindness / aveuglement par l'éclair

Impairment of vision resulting from an intense flash of light. It includes temporary or permanent loss of visual functions and may be associated with retinal burns. 1/11/83

flash suppressor / cache-flamme

Device attached to the muzzle of the weapon which reduces the amount of visible light or flash created by burning propellant gases. 1/3/73

flash-to-bang time / intervalle éclair-son

The time from light being first observed until the sound of the nuclear detonation is heard. 1/7/88

flat / non contrasté

In photography, lacking in contrast. 1/3/77

flight following / contrôle en vol

The task of maintaining contact with specified aircraft for the purpose of determining en route progress and/or flight termination. 1/3/73

flight information centre / centre d'information de vol

A unit established to provide flight information service and alerting service. 1/3/73

flight information region / région d'information de vol**FIR**

An airspace of defined dimensions within which flight information service and alerting service are provided. 1/3/73

flight information service / service d'information de vol**FIS**

A service provided for the purpose of giving advice and information useful for the safe and efficient conduct of flights. 1/2/88

wyrównanie samolotu

Zmiana toru lotu samolotu przed przyziemieniem w celu zmniejszenia szybkości opadania. 26/2/98

oślepienie błyskiem

Oślepienie spowodowane intensywnym impulsem świetlnym polegające na czasowej lub trwałej utracie zdolności widzenia, której może towarzyszyć poparzenie siatkówki. 6/11/03

tłumik płomieni

Urządzenie montowane do wylotu lufy, które zmniejsza ilość światła lub błysku, wytwarzanego przy spalaniu gazów materiału miotającego.

czas od błysku do dźwięku

Czas upływający od momentu zaobserwowania błysku do momentu usłyszenia wybuchu jądrowego. 7/3/02

niekontrastowy

W fotografii brak kontrastu. 13/5/04

śledzenie lotu

Zadanie polegające na utrzymywaniu kontaktu z określonym statkiem powietrznym w celu opisanego jego przyszłej trasy i/lub punktu przeznaczenia. 26/2/98

ośrodek informacji o lotach

Jednostka powołana w celu zapewnienia obsługi informacyjnej i alarmowej lotów. 26/2/98

rejon informacji powietrznej**FIR**

Przestrzeń powietrzna o określonych wymiarach, w której zapewniona jest informacja powietrzna i alarmowa. 3/3/09

obsługa informacyjna lotów**FIS**

Czynności związane z doradztwem oraz dostarczaniem informacji potrzebnych do bezpiecznego i efektywnego wykonywania lotów. 3/3/09

flight path / trajectoire de vol

The line connecting the successive positions occupied, or to be occupied, by an aircraft, missile or space vehicle as it moves through air or space.

1/10/80

flight plan / plan de vol

Specified information provided to air traffic services units, relative to an intended flight or portion of a flight of an aircraft. 1/3/73

flight readiness firing / essai au point fixe

Short duration tests relating to a rocket system, carried out with the propulsion device in operation, the rocket being fixed on the launcher. Such tests are carried out in order to define the state of preparation of the rocket system and of the launching facilities before the flight test. 1/3/73

flight surgeon / médecin de l'air

A physician who is specially trained and holds a current qualification in aviation medicine. 15/1/08

flight test / essai en vol

Test of an aircraft, rocket, missile, or other vehicle by actual flight or launching. Flight tests are planned to achieve specific test objectives and gain operational information. 1/3/73

floatation / flottabilité

The capability of a vehicle to float in water. 1/3/73

floating base support / bâtiment de soutien logistique

A form of logistic support in which supplies, repairs, maintenance and other services are provided in harbour or at an anchorage for operating forces from ships. 1/12/74

trasa lotu

Linia, łącząca kolejno zajmowane pozycje lub takie, które będą zajęte przez statek powietrzny, rakiętę lub statek kosmiczny w czasie ich ruchu w powietrzu lub przestrzeni kosmicznej.

26/2/98

plan lotu

Określone informacje dostarczane do jednostek obsługi ruchu powietrznego, dotyczące zamierzonego lotu statku powietrznego lub określonej części jego lotu. 26/2/98

gotowość odpalenia przed lotem

Krótkotrwałe testy systemu raketowego, przeprowadzane w czasie działania urządzeń napędowych, gdy rakieta jest zamocowana na wyrzutni. Testy takie przeprowadza się w celu określenia stanu przygotowania systemu raketowego i wyrzutni przed lotem próbnym. 26/2/98

lekarz medycyny lotniczej

Lekarz przeszkolony i posiadający aktualne uprawnienia w dziedzinie medycyny lotniczej. 2/12/08

próba w locie

Test statku powietrznego, rakiety lub innego obiektu latającego przeprowadzany w czasie rzeczywistego lotu lub w momencie wystrzelenia. Próby takie planowane są, aby osiągnąć określone cele i uzyskać informacje operacyjne dotyczące testowanych obiektów. 26/2/98

pływalność

Zdolność obiektu do unoszenia się na wodzie. 26/2/98

przybrzeżne wsparcie logistyczne

Forma wsparcia, w której zaopatrywanie, naprawy, konserwacje i inne usługi wykonywane są na rzecz wojsk, z jednostek pływających, w porcie lub na kotwiczowisku. 13/11/13

floating lines / ligne flottante

In photogrammetry, lines connecting the same two points of detail on each print of a stereo pair, used to determine whether or not the points are intervisible. The lines may be drawn directly on to the prints or superimposed by means of strips of transparent material. 1/3/73

floating mark or dot / marque repère

A mark Preferred term as occupying a position in the three dimensional space formed by the stereoscopic fusion of a pair of photographs, used as a reference mark in examining or measuring a stereoscopic model. 1/3/73

floating mine / mine flottante

In naval mine warfare, a mine visible on the surface. 1/11/75

floating reserve / réserve non débarquée

In an amphibious operation, reserve troops which remain embarked until needed. 1/3/73

flooder / dispositif de sabordage

In naval mine warfare, a device fitted to a buoyant mine which, on operation after a pre-set time, floods the mine case and causes it to sink to the bottom. 1/11/75

**fluxgate / fluxmètre
fluxvalve**

A detector which gives an electrical signal proportional to the intensity of the external magnetic field acting along its axis. 1/1/80

fluxvalve

Preferred term: fluxgate.

focal length / distance focale

1/3/73

focal plane / plan focal

The plane, perpendicular to the optical axis of the lens, in which images of points in the object field of the lens are focused. 1/3/73

linie porównawcze

W fotogrametrii linie łączące te same dwa punkty elementu każdej odbitki stereopary, wykorzystywane do stwierdzenia czy ich obrazy są wzajemnie widoczne. Linie mogą być nakreślone bezpośrednio na odbitkach lub nakładane za pomocą pasków przezroczystego materiału. 13/5/04

znacznik lub kropka tłowa

Widzialny znak zajmujący położenie w trójwymiarowej przestrzeni stworzonej przez stereoskopowe połączenie pary zdjęć, używany jako znacznik pomiarowy do sprawdzania lub pomiaru modelu stereoskopowego. 26/2/98

mina pływająca

W morskich działaniach minowych, mina pływająca na powierzchni wody. 26/2/98

odwody pływające

W operacjach morsko-desantowych odwody wojsk, które pozostają zaokrętowane do czasu ich użycia. 26/2/98

zatapiacz miny

W morskich działaniach minowych, urządzenie montowane do miny pływającej, które w czasie działania, po uprzednim nastawieniu czasu, zatapia minę i sprawia, że osiada ona na dnie. 26/2/98

**bramkowy miernik strumienia
zaworowy miernik strumienia**

Czujnik dający sygnał elektryczny proporcjonalny do natężenia zewnętrznego pola magnetycznego działającego wzdłuż jego osi. 26/2/98

zaworowy miernik strumienia

> Termin zalecany: fluxgate. 26/2/98

ogniskowa

26/2/98

płaszczyzna ogniskowa

Płaszczyzna prostopadła do osi optycznej obiektywu, na której ogniskowane są wszystkie obrazy obiektywów znajdujących się w polu obiektywu. 8/4/04

folded optics / système à trajet optique replié

Any optical system containing reflecting components for the purpose of reducing the physical length of the system or for the purpose of changing the path of the optical axis. 1/6/78

follow-on echelon / échelon de premier renfort

In amphibious operations, that echelon of the assault troops, vehicles, aircraft equipment, and supplies which, though not needed to initiate the assault, is required to support and sustain the assault. 1/3/82

follow-on mine countermeasures / opérations ultérieures de lutte contre les mines

Mine countermeasures operations carried out after the initial amphibious landing during the amphibious assault and post-assault phases in order to expand the areas cleared during the pre-assault mine countermeasures operations. 1/10/01

follow-up / renfort-soutien

In amphibious operations, the landing of reinforcements and stores after the assault and follow-on echelons have been landed. 1/3/82

follow-up echelon / échelon de renforcement

In air transport operations, elements moved into the objective area after the assault echelon. 1/7/83

force interoperability / interopérabilité des forces

The ability of the forces of two or more nations to train, exercise and operate effectively together in the execution of assigned missions and tasks. 6/1/06

force protection / protection des forces FP

All measures and means to minimize the vulnerability of personnel, facilities, equipment and operations to any threat and in all situations, to preserve freedom of action and the operational effectiveness of the force. 22/6/04

układ optyczny z łamaną ogniskową

Układ optyczny zawierający elementy odbijające promienie świetlne, co powoduje skrócenia fizycznej długości układu lub ma na celu zmianę położenia osi optycznej. 8/4/04

wzmocnienie pierwszego rzutu

W morskich operacjach desantowych rzut oddziałów desantowych, pojazdów, statków powietrznych, sprzętu i zaopatrzenia, który nie jest przeznaczony do rozpoczęcia desantu, ale jest potrzebny do jego wsparcia i podtrzymania. 12/9/02

uzupełniające działania przeciwminowe

Działania przeciwminowe, podczas ataku desantu morskiego lub po takim ataku, prowadzone po wylądowaniu sił, w celu powiększenia rejonu oczyszczonego z min dokonanego podczas działań przeciwminowych przed atakiem. 9/5/02

wsparcie

W morskich operacjach desantowych lądowanie sił wzmocnienia oraz zaopatrzenia po wylądowaniu oddziałów pierwszorzutowych i wzmocnienia pierwszego rzutu. 12/9/02

rzut wzmocnienia

W powietrznych operacjach transportowych, pododdziały przemieszczane do rejonów po pierwszym rzucie. 26/2/98

interoperacyjność sił

Zdolność sił dwu lub więcej państw do wspólnego prowadzenia szkoleń, ćwiczeń i skutecznego działania podczas wykonywania misji i zadań. 27/6/06

ochrona wojsk FP

Wszelkie przedsięwzięcia i środki podejmowane w celu zminimalizowania podatności siły żywej, urządzeń, sprzętu i podejmowanych działań na jakiegokolwiek zagrożenia, w celu zachowania swobody działania i zdolności operacyjnej wojsk. 24/5/05.

force ratio / rapport de forces

The qualitative and quantitative ratio between friendly and hostile forces at a specific time and location. 1/10/01

force rendezvous / point de rendez-vous des forces**group rendezvous**

A checkpoint at which formations of aircraft or ships join and become part of the main force. 1/3/81

force(s) / force(s)

1/7/94

forces allocated to NATO / forces allouées à l'OTAN

Those forces made available to NATO by a nation under the categories of:

- NATO command forces.
- NATO assigned forces.
- NATO earmarked forces.
- Other forces for NATO. 1/8/79

forces in being / forces constituées

Forces classified as being in state of readiness "A" or "B" as prescribed in the appropriate Military Committee document. 1/3/85

format¹ / format¹

In photography, the size and/or shape of a negative or of the print therefrom. 1/3/73

format² / format²

In cartography, the shape and size of a map or chart. 1/3/73

formation¹ / formation¹

An ordered arrangement of troops and/or vehicles for a specific purpose. 1/10/80

formation² / formation²

An ordered arrangement of two or more ships, units, or aircraft proceeding together under a commander. 26/8/09

stosunek sił

Jakościowy i ilościowy stosunek sił własnych do sił przeciwnika w określonym czasie i miejscu. 4/4/02

punkt zbiórki sił**punkt zbiórki wojsk**

Punkt kontrolny, w którym łączą się formacje statków powietrznych lub okrętów, tworząc część sił głównych. 26/2/98

siły

3/10/02

siły wydzielone do NATO

Siły udostępnione NATO przez dany kraj, klasyfikowane jako:

- siły pod dowództwem NATO;
- siły przydzielone NATO;
- siły przewidziane do NATO;
- inne siły do współdziałania z NATO. 3/10/02

siły istniejące

Siły sklasyfikowane jako pozostające w stanie gotowości bojowej "A" lub "B" według zaleceń w stosownych dokumentach Komitetu Wojskowego. 3/10/02

format¹

W fotografii rozmiar i/lub kształt negatywu lub odbitki z niego uzyskanej. 26/2/98

format²

W kartografii kształt lub rozmiar mapy lądowej lub morskiej. 26/2/98

ugrupowanie¹

Nakazane rozmieszczenie wojsk i/lub pojazdów w określonym celu. 20/10/10

ugrupowanie²

Nakazane uszykowanie dwóch lub więcej okrętów, jednostek lub statków powietrznych działających wspólnie pod jednym dowództwem. 20/10/10

formatted message text / *texte de message formaté*

A message text composed of several sets ordered in a specified sequence, each set characterized by an identifier and containing information of a specified type, coded and arranged in an ordered sequence of character fields in accordance with the NATO message text formatting rules. It is designed to permit both manual and automated handling and processing.

1/7/87

forming-up place / *zone de démarrage* attack position

The last position occupied by the assault echelon before crossing the start line/line of departure.

1/3/73

form lines / *courbe figurative*

Lines resembling contours, but representing no actual elevations, which have been sketched from visual observation or from inadequate or unreliable map sources, to show collectively the configuration of the terrain.

1/3/73

forward aeromedical evacuation / *évacuation sanitaire aérienne de l'avant*

That phase of evacuation which provides airlift for patients between points within the battlefield, from the battlefield to the initial point of treatment, and to subsequent points of treatment within the combat zone.

1/3/73

forward air controller / *contrôleur air avancé***FAC**

A qualified individual who, from a forward position on the ground or in the air, directs the action of combat aircraft engaged in close air support of land forces.

1/8/82

forward edge of the battle area / *limite avant de la zone de bataille***FEBA**

The foremost limits of a series of areas in which ground combat units are deployed, excluding the areas in which the covering or screening forces are operating, designated to coordinate fire support, the positioning of forces, or the manoeuvre of units.

1/7/83

sformatowana wiadomość tekstowa

Wiadomość tekstowa składająca się z kilku zdań ułożonych w określony sposób, gdzie każde zdanie ma identyfikator i zawiera informacje określonego typu, zakodowane i uporządkowane w postaci pól znakowych zgodnie z regułami formatowania wiadomości tekstowych NATO. Umożliwia zarówno ręczne jak i automatyczne przetwarzanie i dystrybucję danych.

19/12/02

pozycja wyjściowa do ataku

Ostatnia pozycja pierwszego rzutu, zajmowana przed przekroczeniem linii wyjściowej lub linii bojowej.

26/2/98

linie warstwiczne

Linie konturowe nie wskazujące dokładnych przewyższeń, naszkicowane w wyniku obserwacji wzrokowej lub w oparciu o niewłaściwe lub niepewne mapy źródłowe, w celu przedstawienia ukształtowania terenu.

26/2/98

wysunięta lotnicza ewakuacja medyczna

Faza lotniczej ewakuacji medycznej zapewniająca transport powietrzny pacjentów między punktami w obrębie pola walki oraz z pola walki do początkowego lub dalszego punktu leczenia w strefie walk.

3/4/12

wysunięty nawigator naprowadzania lotnictwa**WNNL**

Wykwalifikowana osoba kierująca z wysuniętego stanowiska naziemnego lub powietrznego akcją bojowych statków powietrznych wykonujących bezpośrednio wsparcie lotnicze sił lądowych.

przedni skraj pola walki**FEBA**

Przednia granica rejonów rozmieszczenia jednostek bojowych sił lądowych z wyjątkiem rejonów, w których działają siły osłonowe lub blokujące, utworzona w celu koordynacji wsparcia ogniowego, obsadzenia pozycji lub kierowania manewrami pododdziałów.

3/3/09

<p>forward line of own troops / ligne avant des forces amies FLOT A line which indicates the most forward positions of friendly forces in any kind of military operation at a specific time. MCLSB, 6/3/17</p>	<p>przednia rubież wojsk własnych FLOT Linia wskazująca najbardziej wysunięte pozycje wojsk własnych w jakiegokolwiek operacji wojskowej, w określonym czasie. 3/3/09</p>
<p>forward observer / observateur avancé FO An observer with forward troops trained to call for and adjust supporting fire and pass battlefield information. 1/3/81</p>	<p>obserwator wysunięty FO Obserwator przeszkolony do wzywania i korygowania wsparcia ogniowego oraz do przekazywania informacji z pola walki. 18/2/10</p>
<p>forward slope / glacis Any slope which descends towards the enemy. 1/3/73</p>	<p>nachylenie w przód Jakiegokolwiek zbocze opadające w kierunku przeciwnika. 26/2/98</p>
<p>forward tell / transfert ascendant 1/3/73</p>	<p>powiadamanie w górę 26/2/98</p>
<p>found shipment / marchandise non manifestée Freight received but not listed or manifested. 1/3/73</p>	<p>odkryty ładunek Otrzymany fracht, nie wykazany na liście ani nie zgłoszony. 26/2/98</p>
<p>fragmentary order / ordre simplifié FRAGO An abbreviated form of an operation order, issued as required, that eliminates the need for restating information contained in a basic operation order. It may be issued in sections. 1/3/91</p>	<p>Zarządzenie przygotowawcze ZP Skrócona forma rozkazu operacyjnego, wydawana w razie potrzeby, eliminująca konieczność powtarzania informacji zawartych w podstawowym rozkazie operacyjnym. Może być wydawany częściami. 3/3/09</p>
<p>frame / cliché In photography, any single exposure contained within a continuous sequence of photographs. 1/3/73</p>	<p>klatka filmowa W fotografii pojedyncza ekspozycja na błonie filmowej. 8/4/04</p>
<p>free air overpressure / surpression incidente The unreflected pressure, in excess of the ambient atmospheric pressure, created in the air by the blast wave from an explosion. 1/3/73</p>	<p>nadciśnienie atmosferyczne Ciśnienie bezpośrednio wyższe od otaczającego ciśnienia atmosferycznego, wytworzone przez falę uderzeniową. 6/12/01</p>
<p>free drop / largage en chute libre The dropping of equipment or supplies from an aircraft without the use of parachutes. 1/3/73</p>	<p>zrzut bez spadochronu Zrzucanie ze statku powietrznego sprzętu lub zaopatrzenia bez użycia spadochronów. 4/7/02</p>
<p>free fall / saut en commandé A parachute manoeuvre in which the parachute is opened, either manually or automatically, at a predetermined altitude. 1/3/71</p>	<p>wolne spadanie Rodzaj skoku ze spadochronem, w którym spadochron jest otwierany ręcznie lub automatycznie na uprzednio określonej wysokości.</p>

free form message text / *texte de message libre*

A message text without prescribed format arrangements. It is intended for fast drafting as well as manual handling and processing. 1/7/87

free mine / *mine dérivative*²

In naval mine warfare, a moored mine whose mooring has parted or been cut. 1/11/75

free play exercise / *exercice à libre action*

An exercise to test the capabilities of forces under simulated contingency and/or wartime conditions, limited only by those artificialities or restrictions required by peacetime safety regulations. 1/6/84

friend / *ami*

In identification, the designation given to a track, object or entity belonging to a declared, presumed or recognized friendly nation, faction or group. 1/10/03

front¹ / *front*¹

The lateral space occupied by an element measured from the extremity of one flank to the extremity of the other flank. 1/3/73

front² / *front*²

The direction of the enemy. 1/3/73

front³ / *front*³

The line of contact of two opposing forces. 1/3/73

front⁴ / *front*⁴

When a combat situation does not exist or is not assumed, the direction toward which the command is faced. 1/3/73

frontal attack / *attaque frontale*

An offensive manoeuvre in which the main action is directed against the front of the enemy forces. 1/12/77

full beam spread / *faisceau ouvert*

1/11/75

niesformatowany tekst depeszy

Tekst wiadomości bez narzuconego formatu. Utworzony w celu szybkiego napisania, a także ręcznego przekazania i przetworzenia. 26/2/98

mina uwolniona

W morskich działaniach minowych, mina cumowana, której cumo została oddzielona lub przecięta. 26/2/98

ćwiczenie dowolne

Ćwiczenie sprawdzające zdolności bojowe sił zbrojnych w symulowanych sytuacjach i/lub warunkach bojowych, ograniczone tylko przepisami bezpieczeństwa wymaganymi w okresie pokoju. 26/2/98

swój

W identyfikacji oznaczenie toru, obiektu lub jednostki należącej do kraju, formacji lub grupy, deklarującej przyjaźń, lub uznanej za przyjacielską. 6/11/03

front¹

Przestrzeń poprzeczna zajmowana przez pododdziały, ograniczona skrzydłami pododdziału. 26/2/98

front²

Kierunek przeciwnika. 26/2/98

front³

Linia kontaktu dwóch przeciwstawnych sił zbrojnych. 26/2/98

front⁴

W każdej innej sytuacji, kiedy nie ma wojny i nie przewiduje się jej, jest to kierunek, w którym jest skierowany dowódca stojący przed pododdziałem. 26/2/98

natarcie czołowe

Manewr zaczepny, w którym główne działania skierowane są przeciwko frontowi sił nieprzyjaciela. 26/2/98

pełne rozproszenie wiązki oświetlającej

26/2/98

**full command / commandement
intégral**

The military authority and responsibility of a commander to issue orders to subordinates. It covers every aspect of military operations and administration and exists only within national services. Note: the term "command" as used internationally, implies a lesser degree of authority than when it is used in a purely national sense. No NATO or coalition commander has full command over the forces assigned to him since, in assigning forces to NATO, nations will delegate only operational command or operational control. 4/10/00

**fully planned movement / mouvement
entièrement planifié**

A movement which is prepared in detail, based on definite data and for which all necessary movement and transportation support will be arranged as required or agreed. This type of movement can be executed on declaration of alert measures or on call. 1/11/90

**functional command / commandement
fonctionnel**

A command organization based on military functions rather than geographic areas. 9/11/90

fusion / fusion

The process whereby the nuclei of light elements combine to form the nucleus of a heavier element, with the release of tremendous amounts of energy. 1/11/91

fuze / fusée

A device which initiates an explosive train. 1/10/80

fuze cavity / alvéole d'amorçage

A recess in a charge for receiving a fuze. 1/12/79

G**gap filler radar / radar de couverture
complémentaire****GFR**

A radar used to supplement the coverage of the principal radar in areas where coverage is inadequate. 1/12/74

pełne dowodzenie

Władza wojskowa i odpowiedzialność dowódcy za wydawanie rozkazów podwładnym. Obejmuje wszelkie aspekty działań wojskowych oraz administracyjnych i dotyczy tylko sił narodowych.

Uwaga: termin "dowodzenie" w znaczeniu międzynarodowym oznacza mniejszy stopień władzy niż w znaczeniu krajowym. Żaden z dowódców natowskich lub koalicyjnych nie sprawuje pełnego dowodzenia nad przydzielonymi mu siłami, gdyż poszczególne kraje członkowskie wydzielając siły do NATO przekazują tylko dowodzenia operacyjne lub kontrolę operacyjną. 5/4/01

przemieszczenie w pełni zaplanowane

Szczegółowo zaplanowane przemieszczenie, w oparciu o konkretne dane, dla którego zapewnione są niezbędne środki transportowe zgodnie z zapotrzebowaniem. Przemieszczenie tego typu może być przeprowadzone wskutek ogłoszenia stanu gotowości lub na wezwanie. 27/2/13

dowództwo funkcjonalne

Dowództwo, którego organizacja wynika raczej z funkcji wojskowych niż z przyporządkowania terytorialnego. 23/3/11

synteza jądrowa

Proces, podczas którego jądra pierwiastków lekkich łączą się, tworząc jądra pierwiastków cięższych, czemu towarzyszy uwolnienie wielkiej ilości energii. 8/11/01

zapalnik

Urządzenie inicjujące wybuch. 23/3/11

gniazdo na zapalnik

Wnęka na zapalnik w ładunku wybuchowym. 16/11/00

**radar wypełniający luki w pokryciu
radiolokacyjnym****GFR**

Radary uzupełniające pokrycie radarowe obszaru realizowane przez radar główny. 18/2/10

gap marker / marqueur d'extrémité de couloir

In land mine warfare, markers used to indicate a minefield gap. Gap markers at the entrance to, and exit from, the gap will be referenced to a landmark or immediate marker. 1/3/81

garnishing / garnissage de camouflage

In surveillance, natural or artificial material applied to an object to achieve or assist camouflage. 1/12/74

garrison force / garnison

All units assigned to a base or area for defence, development, operation, and maintenance of facilities. 1/3/73

G-day / jour G

The day on which an order is or is due to be given to deploy a unit.

Note: Such an order is normally a national one. 26/8/09

general air cargo / cargaison aérienne ordinaire

Cargo without hazardous or dangerous properties and not requiring extra precautions for air transport. 1/7/87

general stopping power / pouvoir d'arrêt général

The percentage of a group of vehicles in battle formation likely to be stopped by mines when attempting to cross a minefield. 1/9/81

general support / appui general - soutien général**GS**

Support given to the supported force as a whole rather than to any particular subdivision of it. 4/2/11

general support reinforcing / action d'ensemble et renforcement

A tactical task in which an artillery unit fires in support of the force as a whole and, on a secondary basis, provides reinforcing fire for another artillery unit. 30/6/05

oznakowanie przejścia w polu minowym

W lądowych działaniach minowych oznakowania używane do wskazania przejścia w polu minowym. Oznakowanie przejścia na jego wejściu i wyjściu dowiązane jest do odpowiednich punktów orientacyjnych w terenie lub oznakowań pośrednich. 12/12/00

pokrycie maskujące

W obserwacji materiał naturalny lub sztuczny, służący do osiągnięcia lub wzmocnienia efektu maskowania. 5/3/04

siły garnizonu

Wszystkie jednostki wydzielone do obrony bazy lub rejonu, albo do rozwinięcia, obsługi i konserwacji instalacji. 26/2/98

dzień G

Dzień, w którym zostaje lub ma zostać wydany rozkaz rozmieszczenia wojsk.

Uwaga: Rozkaz tego typu jest zazwyczaj rozkazem krajowym. 22/6/10

ładunek lotniczy

Ładunek nie posiadający cech niebezpiecznych i nie stwarzający zagrożenia, który nie wymaga specjalnych środków ostrożności podczas transportu lotniczego. 13/11/13

ogólna zdolność zatrzymania, ogólna skuteczność zatrzymania

Wartość procentowa z danej grupy pojazdów ugrupowanych w szyku bojowym, które prawdopodobnie zostaną zatrzymane przez miny podczas próby pokonywania pola minowego. 12/12/00

wsparcie ogólne**GS**

Wsparcie udzielane siłom wspieranym jako całości, nie zaś poszczególnym elementom wchodzącym w ich skład. 9/11/11

wsparcie ogólne i wzmocnienie

Zadanie taktyczne polegające na zapewnieniu wsparcia ogólnego dla całości sił, a w drugiej kolejności wzmocnieniu ognia innej jednostki artylerii. 27/6/06

general unloading period / phase de déchargement général

In amphibious operations, that part of the ship-to-shore movement in which unloading is primarily logistic in character, and emphasizes speed and volume of unloading operations. It encompasses the unloading of units and cargo from the ships as rapidly as facilities on the beach permit. It proceeds without regard to class, type, or priority of cargo, as permitted by cargo handling facilities ashore. 1/3/82

generic plan / plan générique GEP

A basic plan which is developed for possible operations where some planning factors have not yet been fully identified or cannot be assumed. It identifies at this stage the general capabilities required. 25/9/98

geocoded image / image géocodée

In photogrammetry, an orthorectified image encoded with grid or geographical coordinates so as to define the position of its pixels in relation to the surface of the earth. 14/10/02

geographic coordinates / coordonnées géographiques

The quantities of latitude and longitude which define the position of a point on the surface of the earth with respect to the reference spheroid. 1/3/73

geolocated

Preferred term: geospatial.

geomatics / géomatique

The science and technology of geospatial information management, including the acquisition, storage, analysis and processing, display and dissemination of georeferenced information. 16/7/99

georeferenced image / image géoréférencée

In photogrammetry, an image which has been processed such that its pixels are assigned map coordinates, and then resampled to conform to a map projection system. 14/10/02

faza rozładunku głównego

W morskich operacjach desantowych, faza rozładunku z okrętu na brzeg o charakterze logistycznym, która wpływa na szybkość i rozmach całej operacji rozładunku. Polega na wylądowaniu jednostek i ładunków tak szybko jak pozwalają na to warunki na brzegu. Rozładunek prowadzony jest niezależnie od rodzaju, typu i znaczenia ładunku, z uwzględnieniem możliwości urządzeń wylądowczych na brzegu. 4/10/11

plan ogólny GEP

Podstawowy plan, opracowany dla przewidywanych działań, gdzie elementy planowania nie zostały całkowicie zidentyfikowane lub nie można ich przewidzieć. Określa on ogólne wymagane zdolności. 12/12/13

obraz kodowany geograficznie

W fotogrametrii obraz ortorektyfikowany z zakodowanymi współrzędnymi prostokątnymi lub geograficznymi, wiążącymi piksele z odpowiadającymi im fragmentami powierzchni Ziemi. 12/2/03

współrzędne geograficzne

Liczby wskazujące szerokość i długość, za pomocą, których można określić położenie jakiegoś punktu na powierzchni ziemi w odniesieniu do elipsoidy odniesienia. 26/2/98

geozlokalizowany

> Termin zalecany: geospatial.

geomatyka

Dział nauki i techniki zajmującej się zarządzaniem informacją geoprzestrzenną, łącznie z pozyskiwaniem, gromadzeniem, analizowaniem i przetwarzaniem, wizualizacją i dystrybucją informacji dowiązanej geograficznie. 27/10/04

obraz dowiązany geograficznie

W fotogrametrii przetworzony obraz, którego piksele mają współrzędne zgodne z odwzorowaniem mapy. 12/2/03

geospatial / géospatial**geolocated** (admitted)

Of or related to any entity whose position is referenced to the Earth. MCJSB, 1/9/17

geospatial intelligence / renseignement géospatial**GEOINT**

Intelligence derived from the combination of geospatial information, including imagery, with other intelligence data to describe, assess and visually depict geographically referenced activities and features on the earth. MCJSB, 25/8/14

G-hour / heure G

The time at which an order is given, or is due to be given, to deploy a unit. Note: Such an order is normally a national one. 26/8/09

go around

Preferred term: overshoot.

go no-go / go no-go

The condition or state of operability of a component or system: "go", functioning properly; or "no-go", not functioning properly. 1/3/82

governmental organization / organisation gouvernementale

An organization controlled and financed by its national government. 16/9/16

government off-the-shelf / gouvernemental sur étagère**GOTS**

Pertaining to a product developed for a national government and made available for authorized use, normally without modification. 26/8/14

gradient circuit / mise de feu à gradient

In mine warfare, a circuit which is actuated when the rate of change, with time, of the magnitude of the influence is within predetermined limits. 1/11/75

geoprzestrzenny

Termin odnoszący się do dowolnego obiektu, którego pozycja określana jest względem Ziemi. 10/5/01

rozpoznanie geoprzestrzenne GEOINT

Rozpoznanie pochodzące z połączenia informacji geoprzestrzennych, w tym obrazowań, z innymi danymi rozpoznawczymi w celu opisanego, oceny oraz wizualizacji działań w odniesieniu geograficznym oraz przedstawienia tych cech na powierzchni Ziemi. 20/11/18

godzina G

Czas, w którym wydano lub będzie wydany rozkaz rozmieszczenia wojsk. Uwaga: Rozkaz tego typu jest zazwyczaj rozkazem krajowym. 22/6/10

przełot

>Termin zalecany: overshoot. 26/2/98

działa - nie działa

Warunek lub stan działania jakiegoś podzespołu: „działa” oznacza funkcjonowanie prawidłowe; „nie działa” oznacza funkcjonowanie nieprawidłowe. 26/2/98

organizacja rządowa

Organizacja kontrolowana i finansowana przez rząd. 25/10/18

wyprodukowany dla rządu**GOTS**

Dotyczy wyrobów wytworzonych na potrzeby rządu i przeznaczonych do uprawnionego wykorzystania, zazwyczaj bez modyfikacji. 10/5/16

gradientowy układ elektryczny

W działaniach minowych, obwód elektryczny pobudzany wtedy, gdy szybkość zmian danej wielkości w czasie zawarta jest we wcześniej określonych granicach. 26/2/98

graphic / document graphique

Any and all products of the cartographic and photogrammetric art. A graphic may be either a map, chart, or mosaic or even a film-strip that was produced using cartographic techniques. 1/3/73

dokument graficzny

Każdy produkt wykonany głównie metodami kartograficznymi lub fotogrametrycznymi. Może to być mapa, schemat, mozaika lub przeźrocze. 13/5/04

**graphic scale / échelle graphique
bar scale
linear scale**

A graduated line by means of which distances on the map, chart, or photograph may be measured in terms of ground distance. 1/2/74

**skala graficzna
rodzaj podziałki
skala liniowa**

Linia z podziałką, za pomocą której można pomierzyć odległości na mapach, schematach lub zdjęciach w stosunku do odległości terenowych. 26/2/98

grapnel / grappin

In naval mine warfare, a device fitted to a mine mooring designed to grapple the sweep wire when the mooring is cut. 1/11/75

uchwyt

W morskich działaniach minowych, urządzenie montowane do miny stawianej, przeznaczone do jej chwytania po przecięciu minliny. 15/2/12

graticule¹ / graticule¹

In cartography, a network of lines representing the earth's parallels of latitude and meridians of longitude. 1/11/77

siatka linii¹

W kartografii sieć linii przedstawiająca równoleżniki i południki ziemskie 26/2/98

graticule² / graticule²

Preferred term: reticle. 1/11/77

siatka linii²

Termin zalecany: reticle. 26/2/98

**graticule ticks / amorce de réseau
géographique**

In cartography, short lines indicating where selected meridians and parallels intersect. 1/3/73

przecięcie się linii siatki geograficznej

W kartografii krótkie linie wskazujące, gdzie przecinają się wybrane południki i równoleżniki. 26/2/98

gravity extraction / largage par gravité

The extraction of cargoes from the aircraft by influence of their own weight. 1/3/73

zrzut grawitacyjny

zrzut tary desantowej pod wpływem siły ciężkości ładunków (po zmianie kąta natarcia statku powietrznego)

grazing fire / tir rasant

Fire approximately parallel to the ground where the centre of the cone of fire does not rise above one metre from the ground.. 1/3/73

mały ogień

Ogień w przybliżeniu równoległy do terenu, przy czym centrum stożka ognia nie wznosi się wyżej niż na jeden metr powyżej poziomu gruntu.. 26/2/98

great circle route / orthodromie

The route which follows the shortest arc of a great circle between two points. 1/3/73

droga po ortodromie

Droga między dwoma punktami przebiegająca po najkrótszym łuku koła wielkiego (ortodromy). 26/2/98

grid

Preferred term: military grid.

siatka topograficzna

>Termin zalecany: military grid. 26/2/98

grid bearing / azimut grille

Bearing measured with reference to grid north. 9/1/96

kurs geograficzny

Kurs względem geograficznego bieguna północnego. 10/5/01

grid convergence / convergence de la grille

The horizontal angle at a point between true north and grid north. 1/3/73

grid convergence factor / facteur de convergence de la grille

The ratio of the grid convergence angle to the longitude difference. In the Lambert Conical Orthomorphic projection this ratio is constant for all charts based on the same two standard parallels. 1/3/73

grid coordinate / coordonnées de carroyage

Coordinates of a grid coordinate system to which numbers and letters are assigned for use in designating a point on a gridded map, photograph, or chart. 1/12/74

grid coordinate system / système de carroyage

A plane-rectangular coordinate system usually based on, and mathematically adjusted to, a map projection in order that geographic positions (latitudes and longitudes) may be readily transformed into plane coordinates and the computations relating to them may be made by the ordinary method of plane surveying. 1/3/73

grid interval / intervalle d'un quadrillage

The distance represented between the lines of a grid. 1/3/73

grid magnetic angle / déclinaison magnétique du carroyage**grid variation****grivation**

Angular difference in direction between grid north and magnetic north. It is measured east or west from grid north. 1/3/73

grid navigation / navigation-grille

A method of navigation using a grid overlay for direction reference. 1/12/74

zbieżność południków

Kąt poziomy pomiędzy południkiem geograficznym a linią siatki kilometrowej. 22/9/99

współczynnik zbieżności południków

Stosunek kąta zbieżności południków do różnicy długości geograficznej. W odwzorowaniu Ortomorficznym Stożkowym Lamberta stosunek ten jest stały dla wszystkich map opartych na takich samych dwóch równoleżnikach wzorcowych. 22/9/99

siatka topograficzna

Układ linii poziomych i pionowych, którym przypisano liczby i litery w celu jednoznacznego określenia współrzędnych danego punktu na mapie, zdjęciu lub mapie morskiej, posiadających siatkę topograficzną. 27/10/04

układ współrzędnych topograficznych

Układ współrzędnych prostokątnych płaskich, oparty na pewnym odwzorowaniu mapy i dostosowany do niego matematycznie tak, aby pozycje geograficzne (szerokości i długości) mogły być szybko przeniesione na współrzędne płaskie, a wszelkie obliczenia z nimi związane mogły być dokonane zwykłymi metodami topograficznymi. 26/2/98

odstęp między liniami siatki topograficznej

Odległość między liniami siatki topograficznej. 26/2/98

deklinacja magnetyczna siatki topograficznej**deklinacja magnetyczna na siatce topograficznej****topograficznej**

Różnica kątowa pomiędzy kierunkiem północy topograficznej (południkami) a północą magnetyczną. Mierzona jest na wschód lub na zachód od północnej linii siatki. 26/2/98

nawigacja według siatki topograficznej

Metoda nawigacji wykorzystująca siatkę topograficzną do określenia kierunków orientacyjnych. 26/2/98

grid north / nord de la grille

The northerly or zero direction indicated by the grid datum of directional reference. 1/3/73

grid ticks / amorce d'un quadrillage

Small marks on the neatline of a map or chart indicating additional grid reference systems included on that sheet. Grid ticks are sometimes shown on the interior grid lines of some maps for ease of referencing. 1/3/73

grid variation

Preferred term: grid magnetic angle.

grivation

Preferred term: grid magnetic angle.

gross weight¹ / poids total en charge¹

Weight of a vehicle, fully equipped and serviced for operation, including the weight of the fuel, lubricants, coolant, vehicle tools and spares, crew, personal equipment and load. 1/3/82

gross weight² / poids total en charge²

Weight of a container or pallet including freight and binding. 1/3/82

ground alert / alerte au sol

That status in which aircraft on the ground/deck are fully serviced and armed, with combat crews in readiness to take off within a specified short period of time (usually 15 minutes) after receipt of a mission order. 1/4/74

ground control / cheminement par triangulation

A system of accurate measurements used to determine the distances and directions or differences in elevation between points on the earth. 1/3/73

północ siatki topograficznej

Północny lub zerowy kierunek wskazywany przez pionowe linie odniesienia siatki topograficznej. 26/2/98

znak kontrolny na siatce topograficznej

Małe znaczki na obrysie mapy wskazujące na obecność dodatkowego układu współrzędnych na arkuszu. Znaczkę kontrolną umieszczane są czasami, na niektórych mapach, w wewnętrznym obrysie siatki topograficznej, w celu łatwiejszego odwoływania się do odpowiedniego układu współrzędnych. 26/2/98

deklinacja magnetyczna na siatce topograficznej

> Termin zalecany: grid magnetic angle. 26/2/98

deklinacja magnetyczna siatki topograficznej

> Termin zalecany: grid magnetic angle. 26/2/98

masa całkowita**masa brutto**

Masa pojazdu w pełni wyposażonego i przygotowanego do użycia, obejmująca również: paliwo, oleje, płyny chłodzące, narzędzia i części zapasowe, załogę i jej wyposażenie oraz ładunek. 16/10/13

masa brutto

Masa kontenera lub palety obejmująca ładunek i mocowanie. 16/10/13

alarm naziemny

Stan, w którym znajdujący się na ziemi lub na pokładzie okrętu samolot jest w pełni przygotowany i uzbrojony z załogą na pokładzie, w gotowości do startu w bardzo krótkim czasie (zwykle do 15 minut) po otrzymaniu rozkazu do wykonania zadania. 26/2/98

pomiary geodezyjne

Pomiary służące określeniu odległości, kątów i różnic wysokości pomiędzy punktami terenowymi na powierzchni Ziemi. 7/12/10

**ground-controlled approach
procedure / *procédure d'approche
contrôlée du sol***

The technique for talking down, through the use of both surveillance and precision approach radar, an aircraft during its approach so as to place it in a position for landing. 13/12/99

**ground-controlled interception /
*interception contrôlée du sol***

GCI

A technique which permits control of friendly aircraft or guided missiles for the purpose of effecting interception. 1/8/73

**ground-effect machine / *appareil à effet
de sol***

GEM

A machine which normally manoeuvres within the zone of the ground effect or on an air cushion. 1/11/94

grounding / *mise à la masse*

The bonding of an equipment case, frame or chassis, to an object or vehicle structure to ensure a common potential. 1/7/80

**ground liaison officer / *officier de
liaison de l'armée de terre***

GLO

An officer especially trained in air reconnaissance and/or offensive air support activities. These officers are normally organized into teams under the control of the appropriate ground force commander to provide liaison to air force and navy units engaged in training and combat operations. 1/3/73

**ground liaison section / *section de
liaison des forces terrestres***

A ground unit responsible for ground-air liaison under control of the ground headquarters. 1/3/82

ground mine

Preferred term: bottom mine.

**procedura podejścia do lądowania
kontrolowana z ziemi**

Procedura podejścia do lądowania z wykorzystaniem radaru dozoru oraz radaru precyzyjnego podejścia, realizowana w celu wprowadzenia statku powietrznego na pozycję umożliwiającą lądowanie. 12/12/13

**przechwytywanie przy naprowadzaniu
z ziemi**

GCI

Technika pozwalająca na naprowadzanie własnych statków powietrznych lub rakietowych pocisków kierowanych z zamiarem przechwycenia celu. 26/2/98

poduszkowiec²

GEM

Urządzenie, które porusza się zazwyczaj w strefie oddziaływania podłoża lub na poduszce powietrznej. 7/12/10

uziemienie

Połączenie obudowy sprzętu, ram lub podwozi, do jakiegoś obiektu lub struktury pojazdu celem zapewnienia wspólnego potencjału. 26/2/98

oficer łącznikowy działań lądowych

GLO

Oficer wyszkolony w dziedzinie rozpoznania powietrznego i/lub wsparcia lotniczego działań zaczepnych. Oficerowie tacy, zorganizowani zwykle w zespoły podległe odpowiedniemu dowódcy sił lądowych, prowadzą działalność łącznikową między jednostkami wojsk lądowych a lotnictwem (jednostkami marynarki wojennej), biorącymi udział w ćwiczeniach lub działaniach bojowych. 18/2/10

naziemna sekcja łącznikowa

Jednostka lądowa odpowiedzialna za działania łącznikowe sił lądowych i powietrznych, pod dowództwem wojsk lądowych. 26/2/98

mina denna

> Termin zalecany: bottom mine. 26/2/98

ground nadir / nadir au sol

The point on the ground vertically beneath the perspective centre of the camera lens. On a true vertical photograph this coincides with the principal point. 1/3/73

ground observer organization / corps d'observateurs terrestres

A corps of ground watchers deployed at suitable points throughout an air defence system to provide visual and aural information of aircraft movements. 1/3/73

ground position / point sol

The position on the earth vertically below an aircraft. 1/3/73

ground position indicator / indicateur de position-sol

An instrument which determines and displays automatically the ground position of an aircraft. 1/3/73

ground return / écho de sol

The radar reflection from the terrain as displayed and/or recorded as an image. 9/5/00

ground signal / signal de trafic

A visual signal displayed on an aerodrome to give local air traffic rules information to flight crews in the air. 1/3/73

ground speed / vitesse sol

The horizontal component of the speed of an aircraft relative to the earth's surface. 1/11/75

ground zero / point zero**GZ****surface zero** (obsolete)**SZ** (obsolete)

The point on the earth's surface directly above or below a nuclear detonation. [derived from: COED] MCJSB 31/10/13

punkt nadirowy

Punkt terenowy, prostopadły do leżącego poniżej kamery środka rzutu perspektywicznego jej obiektywu. Punkt ten w rzeczywistej fotografii pionowej pokrywa się z punktem głównym zdjęcia. 26/2/98

system obserwatorów naziemnych

Grupa obserwatorów naziemnych rozmieszczonych w odpowiednich punktach całego systemu obrony powietrznej, z zadaniem prowadzenia obserwacji wzrokowej, nasłuchu oraz przekazywania informacji o ruchach statków powietrznych. 15/2/12

pozycja rzeczywista

Rzut pionowy pozycji statku powietrznego na powierzchnię ziemi. 4/7/02

wskaźnik pozycji rzeczywistej

Przyrząd automatycznie określający i zobrazowujący pozycję rzeczywistą statku powietrznego. 4/7/02

echo radiolokacyjne ziemi

Radarowy sygnał odbity od terenu, zobrazowany i/lub zarejestrowany jako obraz. 5/4/01

sygnał ruchu naziemnego

Sygnały widzialne w obrębie lotniska przekazywane załogom statków powietrznych, jako informacje dotyczące zasad miejscowego ruchu lotniczego. 26/2/98

prędkość terenowa

Składowa pozioma prędkości statku powietrznego względem powierzchni ziemi. 26/2/98

punkt zerowy**GZ****punkt zero** (przestarzały)**SZ** (przestarzały)

Punkt na powierzchni ziemi znajdujący się bezpośrednio nad lub pod miejscem wybuchu jądrowego. 23/3/17

group of targets / groupe d'objectifs

Two or more targets on which fire is desired simultaneously. A group of targets is designated by a letter/number combination or a nickname. 1/8/76

group rendezvous

Preferred term: force rendezvous.

guard / élément de protection

A security element whose primary task is to protect the main force by fighting to gain time, while also observing and reporting information. 1/3/81

guarded frequency / fréquence gardée

An enemy frequency used as a source of information, on which jamming is therefore controlled. 9/1/96

guard-ship / bâtiment de garde

A ship detailed for a specific duty for the purpose of enabling other ships in company to assume a lower degree of readiness. 1/3/73

guerilla warfare / guérilla

Military and paramilitary operations conducted in enemy held or hostile territory by irregular, predominantly indigenous forces. 1/3/73

guidance coverage / zone de guidage

That volume of space in which guidance information (azimuth and/or elevation and/or distance) is provided to aircraft to the specified performance and accuracy. This may be specified either with relation to aerodrome/airstrip geometry, making assumptions about deployment of ground equipment or with relation to the coverage provided by individual ground units. 8/9/81

guidance station equipment / équipement de guidage au sol

The ground-based portion of a missile guidance system necessary to provide guidance during missile flight. 1/3/73

grupa celów, cel grupowy

Dwa lub więcej celów wymagających jednoczesnego ostrzału. Grupa celów oznaczana jest kombinacją liter i cyfr lub kryptonimen 26/2/98

punkt zbiórki wojsk

>Termin zalecany: force rendezvous.
26/2/98

ubezpieczenie bojowe

Element ubezpieczenia, którego podstawowym zadaniem jest osłona sił głównych poprzez podjęcie walki w celu zyskania na czasie, jak również obserwacja i przekazywanie informacji.

częstotliwość zastrzeżona

Częstotliwość przeciwnika wykorzystywana jako źródło informacji, której zakłócanie jest zastrzeżone. 26/1/00

dozorowiec

Okręt przeznaczony do specjalnej służby w celu umożliwienia innym okrętom przebywanie w niższych stanach gotowości bojowej. 26/2/98

działania partyzanckie

Działania wojskowe i paramilitarne prowadzone przez nieregularne, przeważnie miejscowe oddziały zbrojne na terenie zajęтым przez przeciwnika lub wrogim. 13/9/01

strefa kierowania

Obszar przestrzeni, w której statkom powietrznym dostarczane są informacje naprowadzające (azymut i/lub przewyższenie lub odległość) w celu osiągnięcia skuteczności i dokładności. Przestrzeń ta może być określana względem geometrii lotniska/pasa startowego, przy założonym rozmieszczeniu urządzeń naziemnych lub względem strefy naprowadzania przez jednostki sił lądowych. 26/2/98

wyposażenie stacji naprowadzania

Naziemna część systemu naprowadzania rakietowych pocisków kierowanych, konieczna do kierowania nimi podczas lotu. 26/2/98

guide signs / signal indicateur

Signs used to indicate locations, distances, directions, routes, and similar information. 1/3/73

guide specification / spécification-type

Minimum requirements to be used as a basis for the evaluation of a national specification covering a fuel, lubricant or associated product proposed for standardization action. 1/10/84

guinea-pig / cobaye

In naval mine warfare, a ship used to determine whether an area can be considered safe from influence mines under certain conditions, or, specifically, to detonate pressure mines. 1/11/75

gull / leurre flottant

In electronic warfare, a floating radar reflector used to simulate a surface target at sea for deceptive purposes. 1/12/73

gun carriage / affût de canon carriage

A mobile or fixed support for a gun. It sometimes includes the elevating and traversing mechanisms. 1/3/73

gun clear

Preferred term: gun empty.

gun direction / direction de tir

The distribution and direction of the gun-fire of a ship. 1/3/73

gun empty / pièce vide**gun clear**

In artillery and naval fire support, the procedural term used to indicate that a gun is empty as ordered. 16/7/96

gun-target line / ligne pièce-but

An imaginary straight line from gun to target. 2/5/95

sygnały kierowania

Sygnały wykorzystywane do określania położenia, odległości, kierunków, tras obiektów oraz dostarczania innych pokrewnych informacji. 26/2/98

podstawowa specyfikacja techniczna

Wymagania minimalne, stosowane do oceny krajowych specyfikacji obejmujących paliwa, smary lub materiały pochodne przeznaczone do normalizacji. 13/9/01

przerywacz zagród minowych

W morskich działaniach minowych, okręt używany do sprawdzania czy dany obszar może być w pewnych warunkach uważany za niezagrożony minami niekontaktowymi lub, w szczególnych przypadkach, do detonowania min ciśnieniowych. 15/2/12

odbijacz radarowy

W walce elektronicznej, pływający reflektor radarowy używany do symulowania celu nawodnego, w celu zmylenia przeciwnika. 15/2/12

laweta (łóże) działa wózek

Ruchoma lub stała podstawa działa. Niekiedy obejmuje mechanizmy podniesienia i kierunkowy. 26/2/98

działo rozładowane

>Termin zalecany: gun empty.

kierunek ognia artyleryjskiego

Rozkład i kierunek ognia artylerii okrętowej. 26/2/98

działo rozładowane

We wsparciu ogniem artylerii lądowej i morskiej termin określający, że działo jest rozładowane zgodnie z rozkazem. 26/1/00

linia celowania

Umowna linia prosta od środka ogniowego do celu. 12/12/13

gun-type weapon / arme nucléaire type canon

A device in which two or more pieces of fissionable material, each less than a critical mass, are brought together very rapidly so as to form a supercritical mass which can explode as the result of a rapidly expanding fission chain. 1/3/79

artyleryjski pocisk jądrowy

Pocisk, w którym dwa lub więcej ładunków materiału rozszczepialnego, każdy mniejszy niż masa krytyczna, mogą zostać szybko połączone tak, by osiągnąć masę krytyczną, mogącą eksplodować w wyniku szybkiego rozszerzania się łańcucha rozszczepienia. 15/2/12

gyromagnetic compass / compas gyromagnétique

A directional gyroscope whose azimuth scale is maintained in alignment with the magnetic meridian by a magnetic detector unit. 1/12/79

kompas żyromagnetyczny

Żyroskopowy wskaźnik kursu, którego skala azymutu jest utrzymywana względem południka magnetycznego poprzez detektor magnetyczny. 26/2/98

H**hachuring / hachures**

A method of representing relief upon a map or chart by shading in short disconnected lines drawn in the direction of the slopes. 1/3/73

szrafura

Metoda przedstawiania rzeźby terenu na mapie lub planie poprzez zacięniowanie krótkimi rozłącznymi liniami rysowanymi w kierunku nachylenia. 22/9/99

half-residence time / demi-vie des produits contaminants dans l'atmosphère

As applied to delayed fallout, it is the time required for the amount of weapon debris deposited in a particular part of the atmosphere, to decrease to half of its initial value. MCJSB, 4/4/17

czas połowicznego wypadania

W odniesieniu do opóźnionego opadu promieniotwórczego, czas potrzebny do zmniejszenia o połowę masy szczątków ładunku jądrowego, znajdujących się w pewnym obszarze atmosfery. 8/11/01

half thickness / demi-épaisseur

Thickness of absorbing material necessary to reduce by one-half the intensity of radiation which passes through it. MCJSB, 4/4/17

warstwa połowicznego osłabienia

Grubość materiału pochłaniającego, konieczna do zmniejszenia o połowę natężenia promieniowania przechodzącego przez ten materiał. 8/11/01

half-tone / demi-teinte

Any photomechanical printing surface or the impression therefrom in which detail and tone values are represented by a series of evenly spaced dots of varying size and shape, varying in direct proportion to the intensity of the tones they represent. 1/3/73

półton

Każda fotomechaniczna powierzchnia odbitki lub wywołane przez nią wrażenie, w którym szczegóły i wartości odcieni są przedstawione przez serie jednakowo rozmieszczonych kropek o różnym rozmiarze i kształcie, zmieniającym się wprost proporcjonalnie do intensywności odcieni, które reprezentują. 13/5/04

half-tone screen / trame de demi-teinte

A series of regular spaced opaque lines on glass, crossing at right angles, producing transparent apertures between intersections. Used in a process camera to break up a solid or continuous tone image into a pattern of small dots. 1/3/73

handover line / ligne de recueil

A control feature, preferably following easily defined terrain features, at which responsibility for the conduct of combat operations is passed from one force to another. 1/7/85

hang fire / long feu

An undesired delay in the functioning of a firing system. 1/10/78

harassing fire / tir de harcèlement

Fire designed to disturb the rest of the enemy troops, to curtail movement and, by threat of losses, to lower morale. 1/3/73

harassment / harcèlement

Repeated, deliberate and intimidating activities intended to discourage, impede and disrupt. 14/10/02

harbour defence / défense portuaire

The defence of a harbour or anchorage and its water approaches against external threats such as:

- a. submarine, submarine borne, or small surface craft attack;
- b. enemy minelaying operations;
- c. sabotage.

The defence of a harbour from guided or dropped missiles while such missiles are airborne is considered to be a part of air defence. 1/12/74

siatka półtonowa

Seria równomiernie rozmieszczonych nieprzeźroczystych linii na szkle, przecinających się pod kątami prostymi, dających przeźroczyste szczeliny między przecięciami. Stosowana w aparatach fotograficznych do reprodukcji w celu rozdrobnienia obrazu o odcieniach zmieniających się w sposób ciągły na wzór złożony z małych kropek. 13/5/04

linia odpowiedzialności (linia przekazania odpowiedzialności)

Linia kontrolna, najlepiej zgodna z łatwymi do określenia cechami terenu, na której odpowiedzialność za prowadzenie działań bojowych zostaje przekazana od jednego oddziału lub związku do innego. 26/2/98

zawieszenie ostrzału

Niezamierzone opóźnienie w funkcjonowaniu systemu ogniowego. 26/2/98

ogień nękający

Ogień prowadzony w celu niepokojenia wojsk przeciwnika w czasie odpoczynku, ograniczenia jego ruchu oraz poprzez zagrożenie stratami, osłabienia jego morale. 26/2/98

nękanie

Zamierzone i powtarzające się działania zastraszające podejmowane w celu zniechęcania, przeszkadzania i utrudniania. 12/2/03

obrona portu

Obrona portu lub kotwiczowiska oraz ich wodnych podejść przed zewnętrznymi zagrożeniami, np.:

- a. atak okrętu podwodnego, atak z okrętu podwodnego lub małego okrętu;
- b. ustawianie min przez przeciwnika;
- c. sabotaż.

Obronę portu przed kierowanymi pociskami raketowymi lub bombami, gdy pochodzą one z samolotu, uważa się za część obrony przeciwlotniczej. 26/2/98

hardened site / site durci

A site, normally constructed under rock or concrete cover, designed to provide protection against the effects of conventional weapons. It may also be equipped to provide protection against the side-effects of a nuclear attack and against a chemical or a biological attack. 1/3/81

hard missile base / base durcie pour missiles

A launching base that is protected against a nuclear explosion. 1/7/85

hard stand¹ / aire de stationnement

A paved or stabilized area where vehicles are parked. 1/3/73

hard stand² / aire de stockage

Open ground area having a prepared surface and used for the storage of material. 1/3/73

hasty attack / attaque improvisée

In land operations, an attack in which preparation time is traded for speed in order to exploit an opportunity. 1/7/83

hasty breaching / ouverture de brèche rapide

The rapid creation of a route through a minefield, barrier or fortification by any expedient method. 1/7/80

hasty crossing / franchissement dans la foulée

The crossing of an inland water obstacle using the crossing means at hand or those readily available, and made without pausing for elaborate preparations. 1/1/91

hasty defence / défense improvisée

A defence normally organized while in contact with the enemy or when contact is imminent and time available for the organization is limited. It is characterized by improvement of the natural defensive strength of the terrain by utilization of foxholes, emplacements, and obstacles. 1/3/73

stanowisko umocnione

Stanowisko zbudowane zazwyczaj pod przykryciem skalnym lub betonowym, przeznaczone do ochrony przed skutkami rażenia bronią konwencjonalną. Może być również przygotowane do zapewnienia ochrony przed ubocznymi skutkami ataku z użyciem broni masowego rażenia. 7/2/02

umocnione stanowisko wyrzutni raketowej

Stanowisko wyrzutni raketowej zabezpieczone przed działaniem czynników rażenia wybuchu jądrowego. 7/2/02

powierzchnia utwardzona¹

Teren o utwardzonej lub ustabilizowanej powierzchni, przeznaczony do parkowania pojazdów. 19/12/02

powierzchnia utwardzona²

Teren bez przykrycia o przygotowanej nawierzchni, wykorzystywany do składowania środków materiałowych. 19/12/02

atak doraźnie przygotowany

W działaniach lądowych atak, w którym czas przygotowania jest ograniczony ze względu na potrzebę szybkiego działania w celu wykorzystania nadarżającej się okazji. 26/2/98

doraźne wykonanie przejścia

Szybkie wykonanie jakiegokolwiek metodą przejścia w polu minowym, zaporze lub fortyfikacji. [NO-01-A005]

pokonanie przeszkody wodnej z marszu

Przekroczenie śródlądowej przeszkody wodnej z wykorzystaniem posiadanych lub łatwo dostępnych środków przepławowych, bez przerwy na dokładne przygotowanie. 7/4/09

obrona doraźna

Obrona organizowana zwykle podczas kontaktu z przeciwnikiem lub gdy kontakt taki jest nieunikniony i czas na jej zorganizowanie jest ograniczony. Charakteryzuje się dostosowaniem naturalnych cech obronnych terenu przez wykorzystanie nisz, stanowisk i przeszkód. 15/2/12

**hazardous material / matière
potentiellement dangereuse****HAZMAT**

Material that may pose a risk for the population, property, safety or the environment owing to its chemical or physical properties or the reactions that it may cause. 30/1/12

heading / cap

The direction in which the longitudinal axis of an aircraft or ship is pointed, usually expressed in degrees clockwise from north (true, magnetic, compass or grid). 1/3/73

heading indicator / répéteur de cap

An instrument which displays heading transmitted electrically from a remote compass system. 1/11/80

headroom / hauteur libre²

The vertical distance between the top of the superstructure of a vehicle or the head of a person and any obstruction above them. 4/10/00

**head-up display / présentation tête
haute****HUD**

A display of flight, navigation, attack, or other information superimposed upon the pilot's forward field of view. 26/8/09

**health and medical support / soutien
sanitaire**

A set of actions which contribute to the preparation and preservation of the human potential by full and coherent care. 30/6/05

health service support / soutien santé

All services provided directly or indirectly to contribute to the health and well-being of patients or a population. 13/12/99

heat radiation

Preferred term: thermal radiation.

heavy RAS

Preferred term: heavy replenishment at sea.

materiał niebezpieczny**HAZMAT**

Materiał, mogący stanowić zagrożenie dla ludności, mienia, bezpieczeństwa lub środowiska naturalnego, ze względu na swoje chemiczne lub fizyczne właściwości, bądź reakcje jakie może wywołać. 13/11/12

kurs

Kierunek, w którym jest zwrócona podłużna oś statku powietrznego lub okrętu, zwykle wyrażony w stopniach mierzonych od północy zgodnie z kierunkiem ruchu wskazówek zegara (rzeczywisty, magnetyczny, według kompasu lub siatki współrzędnych). 26/2/98

wskaźnik kursu

Urządzenie wyświetlające kurs przekazany elektrycznie z odległego systemu kompasowego. 26/2/98

prześwit górny

Odległość pionowa pomiędzy najwyższym punktem pojazdu lub głowy osoby a jakąkolwiek przeszkodą znajdującą się nad nim. 5/4/01

zobrazowanie przezierne**HUD**

Wyświetlanie informacji dotyczących lotu, nawigowania, ataku lub innych, nałożonych na pole widzenia pilota na wprost. 8/12/09

wsparcie medyczne i zdrowotne

Szereg działań mających wpływ na przygotowanie i utrzymanie potencjału ludzkiego poprzez pełną i spójną opiekę. 27/6/06

zabezpieczenie zdrowotne

Ogół świadczeń realizowanych bezpośrednio lub pośrednio w celu zapewnienia właściwego stanu zdrowia i samopoczucia pacjentów lub ludności. 5/4/01

promieniowanie ciepłe

>Termin zalecany: thermal radiation.

ciężki RAS

>Termin zalecany: thermal radiation.

**heavy replenishment at sea /
ravitaillement lourd à la mer**
heavy RAS

Replenishment at sea involving the transfer of solid cargo weighing more than 2,000 kg (4,410 lb) and up to 6,000 kg (13,216 lb) including the container. 5/9/07

**heavy-lift-ship / bâtiment transporteur
de charges lourdes**

A ship specially designed and capable of loading and unloading heavy and bulky items. It has booms of sufficient capacity to accommodate a single lift of 100 tons. 1/3/73

height / hauteur

The vertical distance of a level, a point, or an object considered as a point, measured from a specified datum. [ICAO] 1/3/73

**helicopter approach route / itinéraire
d'accès d'hélicoptères**

The track or series of tracks along which helicopters move to a specific landing site or landing zone. 1/10/80

**helicopter assault force / force d'assaut
d'hélicoptères**

A task organization combining helicopters, supporting units, and helicopter-borne troop units for use in helicopter-borne assault operations. 1/3/73

**helicopterborne operation / opération
hélicoptée**

An operation in which helicopters act in support of a formation, unit or organization to accomplish the movement of troops, supplies and/or equipment. 20/11/96

**helicopter direction centre / centre de
direction des hélicoptères**
HDC

In amphibious operations, the primary direct control agency for the helicopter group/unit commander operating under the overall control of the tactical air control centre. 1/3/82

**uzupełnianie ładunków ciężkich na
morzu**
ciężki RAS

Uzupełnianie na morzu ładunków stałych o wadze od 2000 kg do 6000 kg brutto 2/12/08

Ciężarowiec konwencjonalny

Specjalny statek z możliwością załadowania i rozładowania ciężkich i wielkogabarytowych ładunków, wyposażony w bomy ładunkowe o udźwigu 100-ton. 5/6/08

wysokość względna

Pionowa odległość danej płaszczyzny, punktu lub obiektu traktowanego jako punkt, mierzona od określonego poziomu odniesienia. 7/12/10

kurs podejścia śmigłowców

Kurs lub seria kursów, po których śmigłowce poruszają się do określonego lądowiska lub strefy lądowania. 26/2/98

śmigłowcowy oddział szturmowy

Oddział wydzielony, składający się ze śmigłowców, pododdziałów wsparcia i pododdziałów wojsk działających ze śmigłowców, organizowany do uderzeniowych działań śmigłowcowych. 26/2/98

śmigłowcowe wsparcie działań

Działania wojsk, w których śmigłowce wykorzystywane są do wsparcia i zabezpieczenia grup bojowych lub jednostek w celu wykonania przerzutu wojsk, zapasów i sprzętu. 18/9/12

centrum kierowania śmigłowcami
HDC

W morskich operacjach desantowych, podstawowy organ dowódcy do bezpośredniego kierowania grupą/jednostką śmigłowców, działający w ramach centrum koordynacji taktycznych operacji powietrznych. 15/2/12

<p>helicopter lane / couloir d'hélicoptères A safety air corridor in which helicopters fly to or from their destination during helicopter operations. 1/3/73</p>	<p>droga śmigłowcowa Bezpieczny korytarz powietrzny, w którym śmigłowce latają do lub z miejsca przeznaczenia podczas operacji śmigłowcowych. 22/9/99</p>
<p>helicopter retirement route / itinéraire de sortie d'hélicoptères The track or series of tracks along which helicopters move from a specific landing site or landing zone. 1/10/80</p>	<p>trasa wycofania śmigłowców Ścieżka lub zespół ścieżek, po których śmigłowce poruszają się z określonego lądowiska lub strefy lądowania. 26/2/98</p>
<p>helicopter support team / groupe de soutien des hélicoptères A task organization formed and equipped for employment in a landing zone to facilitate the landing and movement of helicopter-borne troops, equipment and supplies, and to evacuate selected casualties and prisoners of war. 1/8/79</p>	<p>śmigłowcowa grupa wsparcia Grupa wydzielona, sformowana i wyposażona do wykonywania zadań w strefie lądowania w celu ułatwienia lądowania i ruchu oddziałów działających na śmigłowcach, ich sprzętu i zaopatrzenia oraz ewakuacji rannych i jeńców wojennych. 26/2/98</p>
<p>helicopter wave / vague d'hélicoptères 1/3/73</p>	<p>rzut śmigłowców 4/7/02</p>
<p>helipad / aire de manoeuvre d'hélicoptères A prepared area, including landing and hover points, designated and used for take-off and landing of helicopters. 30/6/05</p>	<p>lądowisko śmigłowców Wyznaczony i odpowiednio przygotowany teren, wraz z punktami przyziemienia i zawisu, przeznaczony i wykorzystywany do startów i lądowań śmigłowców. 19/4/06</p>
<p>heliport / héliport A facility designated for operating, basing, servicing, and maintaining helicopters. 1/3/73</p>	<p>baza śmigłowcowa Obiekt przeznaczony do działania, bazowania, obsługi i remontów śmigłowców. 26/2/98</p>
<p>Hertz-Horn <i>Preferred term: chemical horn.</i></p>	<p>róg Hertza ><i>Termin zalecany: chemical horn.</i> 4/7/02</p>
<p>H-hour¹ / heure H¹ The specific time at which an operation or exercise commences or is due to commence. 26/8/09</p>	<p>godzina H¹ Czas, w którym rozpoczyna się lub ma się rozpocząć operacja lub ćwiczenie. 22/6/10</p>
<p>H-hour² / heure H² The time at which the line of departure is or is due to be crossed by the leading element in an attack. 26/8/09</p>	<p>godzina H² Podczas ataku, czas w którym element czołowy przekracza lub ma przekroczyć linię wyjściową. 22/6/10</p>
<p>H-hour³ / heure H³ In amphibious operations, the time at which the first waterborne wave of an amphibious assault lands or is due to land on a beach. 26/8/09</p>	<p>godzina H³ W morskich operacjach desantowych, czas, w którym pierwszy rzut desantu morskiego ląduje lub ma wylądować na plaży. 20/11/18</p>

high airburst

Preferred term: high nuclear airburst.

high altitude / haute altitude

Conventionally, an altitude above 10,000 metres (33,000 feet). 1/3/73

high angle / tir vertical

In artillery and naval fire support, an order or request to obtain high angle fire (superior to 45°). 1/9/74

high angle fire / tir vertical (ou courbe)

Fire delivered at angles of elevation greater than the elevation that corresponds to the maximum range of the gun and ammunition concerned; fire, the range of which decreases as the angle of elevation is increased. 1/8/79

high-density airspace control zone / zone de contrôle de l'espace aérien à haute densité**HIDACZ**

Airspace of defined dimensions, designated by the airspace control authority, in which there is a concentrated employment of numerous and varied weapons/airspace users. 1/9/81

high nuclear airburst / explosion nucléaire aérienne à haute altitude**high airburst (admitted)**

A nuclear airburst that occurs at such a height that it causes significant damage over a wide area to only non-blast resistant targets. MCJSB, 13/4/16

high pay-off target / objectif à haut rendement**HPT**

A target of significance and value to an adversary, the destruction, damage or neutralization of which may lead to a disproportionate advantage to friendly forces.

[AJP 3.9]

Note: High-pay-off targets are defined by the value they offer to friendly forces rather than other actors.

MCJSB, 14/12/15

wysoki wybuch powietrzny

>Termin zalecany: high nuclear airburst

duża wysokość

Wysokość powyżej 10 000 metrów (33 000 stóp). 7/12/10

duży kąt

We wsparciu ogniem artylerii lądowej i morskiej rozkaz lub zapotrzebowanie na wsparcie ogniem ukośnym skierowanym pod dużym kątem. 26/2/98

strzelanie w górnym zakresie kątów

Ogień prowadzony pod kątami podniesienia większymi niż kąt podniesienia odpowiadający maksymalnemu zasięgowi danego działa i amunicji; ogień, którego zasięg zmniejsza się przy wzroście kąta podniesienia. 22/9/99

strefa kontroli przestrzeni powietrznej dużej intensywności**HIDACZ**

Przebież powietrzna o zdefiniowanych wymiarach, określona przez organy kontroli przestrzeni powietrznej, w której występuje intensywne użycie środków walki. 18/2/10

wysoki powietrzny wybuch jądrowy wysoki wybuch powietrzny**(dopuszczalny)**

Powietrzny wybuch jądrowy, który ma miejsce na danej wysokości, powodując znaczne zniszczenia na szerokim obszarze, wyłącznie celów nieodpornych na podmuch. 20/11/18

cel wysokoopłacalny**HPT**

Cel o dużym znaczeniu i wartości dla przeciwnika, którego zniszczenie, uszkodzenie lub neutralizacja może prowadzić do nieproporcjonalnego zwiększenia przewagi wojsk własnych. [AJP 3.9]

Uwaga: Cele wysokoopłacalne definiuje ich wartość, którą oferują wojskom własnym niż innym uczestnikom. 6/10/09

high-value target / objectif de grande importance**HVT**

A target identified as critical to an actor or organization for achieving its goal. MCJSB, 14/12/15

high-velocity drop / largage à vitesse de descente élevée

A drop procedure in which the drop velocity is greater than 30 feet per second (low-velocity drop) and lower than free-drop velocity. 1/3/73

hill shading / estompage

A method of representing relief on a map by depicting the shadows that would be cast by high ground if light were shining from a certain direction. 1/3/73

hoist / treuil

In helicopters, the mechanism by which external loads may be raised or lowered vertically. 1/3/82

hold¹ / cale

A cargo stowage compartment aboard ship. 1/3/73

hold² / tenir

In land operations, to maintain possession of a position or area by force. 1/10/01

hold³ / fixer

In an attack, to exert sufficient pressure to prevent movement or redistribution of enemy forces. 1/3/73

hold⁴ / maintenir en attente

As applied to air traffic, to keep an aircraft within a specified space or location which is identified by visual or other means in accordance with Air Traffic Control instructions. 1/3/73

holdee

Preferred term: transient.

obiekt wysokowartościowy**HVT**

Cel zidentyfikowany, jako mający krytyczne znaczenie dla uczestnika lub organizacji w ramach osiągania jej celów. 20/11/18

zrzut przy dużej prędkości

Procedura zrzutu, którego prędkość jest większa niż 30 stóp na sekundę (9 m/s) (zrzut przy małej prędkości) i mniejsza niż prędkość zrzutu bez spadochronu. 7/12/10

cieniowanie terenu

Metoda przedstawiania rzeźby terenu na mapie poprzez naniesienie cieni, które rzuciłyby wzniesienia terenowe, gdyby światło padało z określonego kierunku. 26/2/98

podnośnik

Mechanizm zamontowany na śmigłowcach za pomocą którego ładunki zewnętrzne mogą być pionowo podnoszone lub opuszczane. 26/2/98

ładownia

Przedział ładunkowy na okręcie. 4/4/02

utrzymać¹

W działaniach lądowych utrzymać siłą, zajmowaną pozycję lub rejon. 4/4/02

związać

W czasie ataku związać przeciwnika przez wywarcie na niego presji wystarczającej, aby zapobiec zmianie jego pozycji lub przegrupowaniu. 4/4/02

utrzymać²

W ruchu lotniczym, utrzymywanie statku powietrznego zidentyfikowanego wzrokowo lub za pomocą innych środków w określonej przestrzeni lub położeniu, zgodnie z Instrukcją kontroli ruchu lotniczego. 4/4/02

przejściowy

>Termin zalecany: transient. 26/2/98

hold fire / halte au feu

In air defence, an emergency order to stop firing. Missiles already in flight must be prevented from intercepting, if technically possible. 1/7/83

przerwać ogień

W obronie powietrznej rozkaz przerwania prowadzenia ognia wydawany w sytuacji awaryjnej. Pociski raketowe w locie muszą zaprzestać przechwytywania celu, o ile jest to technicznie możliwe. 27/2/13

holding anchorage / mouillage d'attente¹

An anchorage where ships may lie:

- a. if the assembly or working anchorage, or port, to which they have been assigned is full;
- b. when delayed by enemy threats or other factors from proceeding immediately on their next voyage;
- c. when dispersed from a port to avoid the effects of a nuclear attack. 1/6/78

kotwicowisko wyczekiwania

Rejon, w którym okręty mogą rzucić kotwicę jeśli:

- a. przydzielone kotwicowisko zgrupowania lub przeładunkowe, albo port są zajęte;
- b. termin rozpoczęcia kolejnego zadania został opóźniony w związku z istniejącym zagrożeniem ze strony przeciwnika lub został spowodowany innymi czynnikami;
- c. okręty otrzymały rozkaz wyjścia z portu w celu uniknięcia skutków uderzenia jądrowego. 20/3/13

holding attack / action de fixation

An attack designed to hold the enemy in position, to deceive him as to where the main attack is being made, to prevent him from reinforcing the elements opposing the main attack and/or to cause him to commit his reserves prematurely at an indecisive location. 1/3/73

natarcie wiążące

Natarcie w celu zatrzymania przeciwnika na jego pozycjach, wprowadzenie w błąd co do miejsca wykonywania głównego uderzenia, uniemożliwienie mu wzmocnienia elementów przeciwdziałania głównemu uderzeniu i/lub spowodowanie przedwczesnego wprowadzenia jego odvodu do walki w niepewnym miejscu. 26/2/98

holding point / point d'attente

A geographically or electronically defined location used in stationing aircraft in flight in a predetermined pattern in accordance with air traffic control clearances. 1/10/84

punkt odniesienia

Geograficznie lub elektronicznie zdefiniowana pozycja wykorzystywana do określania położenia statku powietrznego w locie, według wcześniej ustalonego wzoru, zgodnie z zezwoleniem kontroli ruchu lotniczego. 26/2/98

holding position / position d'attente¹

A specified location on the aerodrome, close to the active runway and identified by visual means, at which the position of a taxiing aircraft is maintained in accordance with air traffic control instructions. 1/3/79

punkt wyczekiwania

Wyznaczone miejsce na lotnisku, w pobliżu używanej drogi startowej, rozpoznawane wzrokowo, w którym pozycja kołującego statku powietrznego jest utrzymywana zgodnie z instrukcjami kontroli ruchu lotniczego.

holiday / blanc

In naval mine warfare, a gap left unintentionally during sweeping or minehunting arising from errors in navigation, station-keeping, dan laying, breakdowns or other causes. 1/11/75

hollow charge / charge perforante

A shaped charge producing a deep cylindrical hole of relatively small diameter in the direction of its axis of rotation. 1/12/77

homing / processus de ralliement

The technique whereby a mobile station directs itself, or is directed, towards a source of primary or reflected energy, or to a specified point. 1/3/79

homing adaptor / adaptateur de radioralliement

A device which, when used with an aircraft radio receiver, produces aural and/or visual signals which indicate the direction of a transmitting radio station with respect to the heading of the aircraft. 1/3/73

homing guidance / guidage de collision

A system by which a missile steers itself towards a target by means of a self-contained mechanism which is activated by some distinguishing characteristics of the target. 1/3/73

homing mine / mine à tête chercheuse

In naval mine warfare, a mine fitted with propulsion equipment which homes on to a target. 1/11/75

hook operation / transport sous élingue

In helicopter operations, any transport of underslung loads. 1/7/88

horizontal action mine / mine à action horizontale

In land mine warfare, a mine designed to produce a destructive effect in a plane approximately parallel to the ground. 1/1/91

przepust trałowy

W morskich działaniach minowych niezamierzona luka pozostawiona podczas trałowania lub poszukiwania min, wynikająca z błędów w: nawigacji, utrzymaniu elementów szyku, ustawianiu boi znakujących lub z innych przyczyn. 10/9/13

ładunek do wykonywania otworów

Ładunek kumulacyjny wytwarzający głęboki otwór cylindryczny o stosunkowo małej średnicy wzdłuż jego osi pionowej lub podłużnej. 16/11/00

samonaprowadzanie

Technika, dzięki której ruchoma stacja kieruje się lub jest kierowana do źródła energii promieniowanej lub odbitej albo do wyznaczonego punktu. 26/2/98

przystawka samonaprowadzająca

Urządzenie, które w zastosowaniu z odbiornikiem radiowym statku powietrznego wytwarza sygnały dźwiękowe i/lub świetlne, wskazujące kierunek radiowej stacji nadawczej względem kursu statku powietrznego. 26/2/98

samonaprowadzanie

System, za pomocą którego pocisk raketowy kieruje się na cel dzięki wbudowanemu mechanizmowi, uruchamianemu przez charakterystyczne właściwości celu. 15/2/12

mina samonaprowadzająca się

W morskich działaniach minowych, mina wyposażona we własny napęd, kierująca się do celu. 26/2/98

przenoszenie podwieszonych ładunków

W operacjach z użyciem śmigłowców, transport ładunków podwieszonych. 13/11/13

mina poziomego rażenia

W lądowych działaniach minowych mina przeznaczona do wywołania efektów niszczących w płaszczyźnie prawie równoległej do powierzchni ziemi. [NO-01-A005]

horizontal loading / chargement à l'horizontale

Loading of items of like character in horizontal layers throughout the holds of a ship. 1/3/73

horizontal situation display / visualisation de la situation horizontale

An electronically generated display on which navigation information and stored mission and procedural data can be presented. Radar information and television picture can also be displayed either as a map overlay or as a separate image. 1/11/80

horizontal situation indicator / plateau de route

An instrument which may display bearing and distance to a navigation aid, magnetic heading, track/course and track/course deviation. 1/11/73

horn / corne

In naval mine warfare, a projection from the mine shell of some contact mines which, when broken or bent by contact, causes the mine to fire. 1/11/75

horse collar

Preferred term: rescue strop.

hostile / hostile

In identification, the designation given to a track, object or entity whose characteristics, behaviour or origin indicate that it is a threat to friendly forces. Designation as hostile does not necessarily imply clearance to engage. 1/10/03

hostile environment / environnement hostile

An environment in which an adversary has the capability and intent to oppose or disrupt operations of friendly forces. 31/8/12

hostile track / piste hostile

A track determined to be a threat in accordance with established criteria. 4/10/00

załadunek poziomy

Załadunek towarów o zbliżonym charakterze poziomymi warstwami w ładowniach statku. 24/4/13

poziome zobrazowanie sytuacji

Elektronicznie generowane zobrazowanie, w którym mogą być przedstawione informacje nawigacyjne, zapisane dane proceduralne i dotyczące misji. Informacje radarowe i obrazy telewizyjne mogą być wyświetlane jako nakładka mapy, albo jako osobny obraz. 27/10/04

wskaźnik poziomego położenia

Przyrząd, który może zobrazować położenie geograficzne i odległość do celu nawigacyjnego, kierunek magnetyczny, ścieżkę/kurs i odchylenie od ścieżki/kursu. 26/2/98

czop

W morskich działaniach minowych, występ obudowy miny niektórych min kontaktowych, który powoduje detonację miny, jeśli zostanie złamany lub zgięty. 26/2/98

chomąto

> Termin zalecany: rescue strop. 26/2/98

wrogi

W identyfikacji oznaczenie toru, obiektu lub jednostki, której charakter, zachowanie lub pochodzenie wskazują, że stanowi zagrożenie dla wojsk własnych. Określenie wrogi nie musi oznaczać zgody na użycie uzbrojenia. 6/11/03.

środowisko wrogie

Środowisko, w którym przeciwnik ma zdolność i zamiar przeciwdziałania lub zakłócania działań wojsk własnych. 13/11/12

wrogi obiekt

Obiekt określony według przyjętych kryteriów jako stanowiący zagrożenie. 10/5/01

host-nation / pays hôte**HN**

- A nation which, by agreement:
- receives forces and materiel of NATO or other nations operating on/from or transiting through its territory;
 - allows materiel and/or NATO organizations to be located on its territory; and/or
 - provides support for these purposes. 4/10/00

host-nation post / poste pourvu par le pays hôte**HN post (admitted)**

A post in a peacetime establishment, that the host-nation authorities have agreed to fill permanently in view of its national or administrative nature.
Note: Host-nation posts are not included in the international manpower ceiling. 18/2/15

host-nation support / soutien fourni par le pays hôte**HNS**

Civil and military assistance rendered in peace, crisis or war by a host-nation to NATO and/or other forces and NATO organizations that are located on, operating on/from, or in transit through the host-nation's territory. 31/1/14

hot spot / point chaud

A specific location in a contaminated area, in which contamination is considerably elevated in comparison to neighbouring regions in the area.
MCJSB, 4/4/17

hovering / plongée statique - vol stationnaire

A self-sustaining manoeuvre whereby a fixed, or nearly fixed, position is maintained relative to a spot on the surface of the earth or underwater.
1/3/73

hovering ceiling / plafond de vol stationnaire

The highest altitude at which the helicopter is capable of hovering in standard atmosphere. It is usually stated in two figures: hovering in ground effect and hovering out of ground effect. 1/3/73

państwo-gospodarz**HN**

- Państwo, które na podstawie umowy:
- przyjmuje siły i środki krajów NATO lub innych działających na jego terytorium lub przez nie przemieszczających się,
 - zezwala na rozmieszczenie środków i/lub organizacji NATO na jego terytorium,
 - zapewnia wsparcie dla ww. celów. 26/10/00

stanowisko państwa-gospodarza

Stanowisko z etatu czasu pokoju, które władze państwa-gospodarza zgodziły się stale obsadzać ze względu na jego narodowy lub administracyjny charakter.
Uwaga: Stanowiska państwa-gospodarza nie zawierają się w limicie stanowisk międzynarodowych. 23/3/17

wsparcie przez państwo-gospodarza**HNS**

Pomoc cywilna i wojskowa udzielana przez państwo-gospodarza w czasie pokoju, kryzysu lub wojny siłom NATO i/lub innym siłom oraz organizacjom NATO zlokalizowanym, działającym, lub przemieszczającym się przez jego terytorium. 25/6/14

obszar podwyższonego skażenia

Konkretna lokalizacja na obszarze skażonym, w którym skażenie jest znacznie podwyższone w porównaniu z sąsiednimi regionami w tym obszarze.
7/2/02

zawis

Manewr unoszenia się, dzięki któremu zostaje utrzymana stała lub prawie stała pozycja względem miejsca na powierzchni ziemi lub pod wodą. 26/2/98

maksymalny pułap zawisu

Największa wysokość, na której śmigłowiec może wykonać zawis w standardowej atmosferze. Zwykle wyrażane jest to dwiema liczbami: zawis z oddziaływaniem powierzchni ziemi i bez tego oddziaływania. 26/2/98

**human intelligence / renseignement
humain
HUMINT**

[AJP-2.3, 2013]
Intelligence derived from information collected by human operators and primarily provided by human sources. 20/8/15

humanitarian aid / aide humanitaire

The resources needed to directly alleviate human suffering. 22/6/04

**humanitarian assistance / assistance
humanitaire**

HA
As part of an operation, the use of available military resources to assist or complement the efforts of responsible civil actors in the operational area or specialized civil humanitarian organizations in fulfilling their primary responsibility to alleviate human suffering. 22/6/04

**humanitarian operation / opération
humanitaire**

**humanitarian relief operation (admitted)
HUMRO (admitted)**
An operation specifically mounted to alleviate human suffering in an area where the civil actors normally responsible for so doing are unable or unwilling adequately to support a population. 30/1/12

**hung store / charge d'armement
suspendue**

An aircraft store that has failed to separate from an aircraft or a launcher although actuated for employment or jettison. 20/6/06

hunter-killer group

Preferred term: antisubmarine carrier group.

**hunter track / route du chasseur
sweeper track**

In naval mine warfare, the track to be followed by the hunter (or sweeper) to ensure that the hunting (or sweeping) gear passes over the lap track. 1/11/75

**rozpoznanie osobowe
HUMINT**

RO (dopuszczalny)
[AJP-2.3, 2013]
Dane rozpoznawcze/wywiadowcze opracowanych na podstawie informacji zebranych przez operatorów osobowych i zasadniczo dostarczonych przez źródła osobowe. 8/12/09

pomoc humanitarna

Środki do bezpośredniego łagodzenia ludzkiego cierpienia. 6/11/03.

wsparcie humanitarne

HA
Jako część operacji, użycie dostępnych zasobów militarnych w celu wsparcia lub uzupełnienia wysiłków odpowiedzialnych podmiotów cywilnych w obszarze działania lub wyspecjalizowanych cywilnych organizacji humanitarnych w wypełnianiu ich podstawowych obowiązków związanych z łagodzeniem ludzkiego cierpienia. 24/5/05

operacja humanitarna

HUMRO (dopuszczalny)
Operacja organizowana w celu złagodzenia cierpienia ludności w rejonie, w którym podmioty cywilne zwykle za to odpowiedzialne nie mogą lub nie wyrażają woli wspomaganie ludności. 12/12/12

ładunek nie oddzielony

Ładunek przenoszony przez statek powietrzny, który nie oddzielił się od statku lub jego wyrzutni, pomimo zainicjowania procesu jego odpalenia lub zrzutu. 6/11/07

**grupa okrętów do zwalczania łodzi
podwodnych**

> Termin zalecany: antisubmarine carrier group. 26/2/98

tor niszczyciela min

tor trałowca
W morskich działaniach minowych, tor którym musi podążać niszczyciel min (lub trałowiec) by zapewnić przejście sprzętu rozminowującego (lub trałującego) po pasie trałowym. 10/9/13

hydrographic chart / carte**hydrographique****nautical chart**

A nautical chart showing depths of water, nature of bottom, contours of bottom and coastline, and tides and currents in a given sea or sea and land area. 1/3/73

hydrography / hydrographie

The science which deals with the measurements and description of the physical features of the oceans, seas, lakes, rivers, and their adjoining coastal areas, with particular reference to their use for navigational purposes. 1/3/73

hyperbaric chamber / caisson**hyperbare****compression chamber** (admitted)**diving chamber** (admitted)**recompression chamber** (admitted)

A chamber used to induce an increase in ambient pressure as would occur in descending below sea level, in a water or air environment.

Note: It is the only type of chamber suitable for use in the treatment of decompression sickness in flying or diving. 5/9/07

hyperbolic navigation system / système de navigation hyperbolique

A radio navigation system which enables the position of an aircraft equipped with a suitable receiver to be fixed by two or more intersecting hyperbolic position lines. The system employs either a time difference measurement of pulse transmissions or a phase difference measurement of phase-locked continuous wave transmissions. 1/12/74

hyperfocal distance / distance**hyperfocale**

The distance from the lens to the nearest object in focus when the lens is focused at infinity. 1/3/73

hypergolic fuel / carburant**hypergolique**

Fuel which will spontaneously ignite with an oxidizer, such as aniline with fuming nitric acid. It is used as the propulsion agent in certain missile systems. 1/3/73

mapa hydrograficzna**mapa morska**

Mapa morska pokazująca głębokość wody, charakter dna, kontury dna i linię brzegową, pływy i prądy w danym morzu lub morzu i obszarze lądu. 26/2/98

hydrografia

Nauka zajmująca się pomiarami i opisem cech fizycznych oceanów, mórz, jezior, rzek oraz przylegających do nich obszarów przybrzeżnych, ze szczególnym uwzględnieniem ich wykorzystania do celów nawigacyjnych. 26/2/98

komora nadciśnieniowa**komora ciśnieniowa** (dopuszczalny)**komora dla nurków** (dopuszczalny)**komora dekompresyjna** (dopuszczalny)

Komora stosowana do odtworzenia wzrostu ciśnienia otoczenia, jaki ma miejsce przy obniżaniu się poniżej poziomu morza, w środowisku wodnym lub w powietrzu.

Uwaga: Jest to jedyny rodzaj komory używany w leczeniu choroby dekompresyjnej wywołanej lotami lub nurkowaniem. 2/12/08

hiperboliczny system nawigacyjny

Radiowy system nawigacyjny, umożliwiający określenie pozycji statku powietrznego, wyposażonego w odpowiedni odbiornik radiowy, na podstawie dwóch lub więcej przecinających się hiperbolicznych linii położenia. System wykorzystuje pomiar różnicy czasu transmisji impulsowych albo pomiar różnicy fazowej stałofazowych transmisji fal ciągłych. 26/2/98

odległość pozaogniskowa

Odległość od soczewki do najbliższego obiektu o prawidłowej ostrości zobrazowania, przy ustawieniu obiektywu na nieskończoność. 8/4/04

paliwo hipergoliczne

Paliwo, które ulegnie samozapłonowi od utleniacza, takiego jak anilina z dymiącym kwasem azotowym. Używane jako materiał pędny w niektórych systemach pocisków raketowych. 26/2/98

hypersonic / hypersonique

Of or pertaining to speeds equal to, or in excess of, 5 times the speed of sound. 1/3/73

hyperstereoscopy / hyperstéréoscopie exaggerated stereoscopy

Stereoscopic viewing in which the relief effect is noticeably exaggerated, caused by the extension of the camera base. 1/3/73

hypobaric chamber / caisson hypobare altitude chamber (admitted)**decompression chamber (admitted)**

A chamber used to induce a decrease in ambient pressure as would occur in ascending to altitude.

Note: This type of chamber is primarily used for training and experimental purposes. 5/9/07

hypsonetric tinting / coloriage hypsonométrique**altitude tint (admitted)****elevation tint (admitted)****layer tint (admitted)**

A method of showing relief on maps and charts by colouring in different shades those parts which lie between selected levels. 1/3/73

I**identification¹ / identification¹**

The indication by any act or means of one's own friendly character or individuality. 15/7/00

identification² / identification²

The process of attaining an accurate characterization of a detected entity by any act or means so that high confidence real-time decisions, including weapons engagement, can be made. 1/10/03

identification³ / identification³

In imagery interpretation, the discrimination between objects within a particular type or class. 15/7/00

hiperdźwiękowa

Prędkość równa lub przekraczająca 5-krotną wartość prędkości dźwięku. 26/2/98

Hiperstereoskopia stereoskopia przesadzona

Obraz stereoskopowy, w którym efekt rzeźby terenu jest przesadzony z powodu wydłużenia bazy aparatu fotograficznego. 26/2/98

komora podciśnieniowa**komora niskich ciśnień (dopuszczalny)****komora dekompresyjna (dopuszczalny)**

Komora stosowana do odtworzenia spadku ciśnienia otoczenia, jaki ma miejsce przy wznoszeniu się ponad poziom morza.

Uwaga: Komora taka jest głównie używana do celów treningowych i badawczych. 2/12/08

hipsometria**zaciemnienie wysokości (dopuszczalny)****barwy hipsometryczne (dopuszczalny)**

Metoda przedstawiania rzeźby terenu na planach i mapach, polegająca na kolorowaniu różnymi odcieniami tych części, które leżą pomiędzy wybranymi poziomami. 22/9/99

identyfikacja¹

Okazanie w jakikolwiek sposób lub za pomocą dowolnych środków swojej przynależności do sił własnych lub tożsamości. 2/12/08

identyfikacja²

Proces uzyskiwania dokładnej charakterystyki wykrytego obiektu za pomocą dowolnych działań lub środków w celu umożliwienia podjęcia w czasie rzeczywistym właściwych decyzji, z użyciem broni włącznie. 2/12/08

identyfikacja³

W interpretacji zobrazowania, rozróżnienie obiektów w ramach poszczególnych typów lub klas. 2/12/08

identification, friend or foe /**identification ami/ennemi****IFF**

A system using electromagnetic transmissions to which equipment carried by friendly forces automatically responds, for example, by emitting pulses, thereby distinguishing themselves from enemy forces. 1/8/82

identyfikacja swój – obcy**IFF**

System wykorzystujący transmisję sygnałów elektromagnetycznych, na które sprzęt sił własnych odpowiada automatycznie, np. wysyłając odpowiednie impulsy, odróżniające go od sił przeciwnika. 2/12/08

identity

Preferred term: identification³.

tożsamość

> Termin zalecany: identification³. 26/2/98

identity intelligence / renseignement**sur l'identité****I2**

[MCM-0229-2014]

Intelligence derived from the processing of identity attributes concerning individuals, groups, networks, or populations of interest. MCJSB, 20/8/15

wywiad tożsamościowy**I2**

[MCM-0229-2014]

Dane wywiadowcze pochodzące z przetwarzania atrybutów tożsamości dotyczących osób, grup, sieci lub populacji leżących w kręgu zainteresowania. 20/11/18

igniter / allumeur

A device designed to produce a flame or a spark to initiate an explosive train. 18/12/97

zapłonnik

Urządzenie przeznaczone do wytworzenia płomienia lub iskry w celu zainicjowania ciągu wybuchowego. 16/11/00

illumination by diffusion / éclairage par diffusion

1/11/75

oświetlenie światłem rozproszonym

26/2/98

illumination by reflection / éclairage par réflexion

1/11/75

oświetlenie światłem odbitym

26/2/98

illumination fire / tir éclairant

Fire designed to illuminate an area. 1/3/73

ogień oświetlający

Ogień prowadzony w celu oświetlenia jakiegoś obszaru. 26/2/98

image degradation / affaiblissement de l'image

The reduction of the inherent optimum potential of individual sensor systems caused by error in sensor operations, processing procedures or incorrect film handling. Reduction in quality caused by unavoidable factors not associated with the sensor system, i.e. atmospheric, snow, cover, etc., are not associated with the term. 1/11/75

degradacja obrazu

Zmniejszenie możliwości własnego indywidualnego systemu sensorów spowodowane błędem w działaniu sensorów, procedurach obróbki lub niewłaściwą obróbką filmów. Termin ten nie dotyczy pogorszenia jakości spowodowanego czynnikami zewnętrznymi, np. atmosferycznymi. 26/2/98

image displacement / déformation de l'image

In a photograph, any dimensional or positional error. 1/3/73

zniekształcenie obrazu

W fotografii, każdy błąd wymiaru lub położenia. 13/5/04

image map / iconocarte

In photogrammetry, a map made from an image or image mosaic, usually overlaid with a grid or graticule, and cartographically enhanced to aid interpretation.

Note: it may be in hard or soft copy format and be capable of substituting a conventional map product. 14/10/02

mapa obrazowa

W fotogrametrii mapa wykonana z obrazu lub mozaiki obrazów, zazwyczaj z naniesioną siatką kilometrową lub kartograficzną oraz znakami topograficznymi zwiększającymi jej czytelność.

Uwaga: mapa obrazowa może występować w postaci wydruku lub w formie elektronicznej oraz zastępować mapę konwencjonalną. 12/2/03

image motion compensation / compensation de filé

Movement intentionally imparted to film at such a rate as to compensate for the forward motion of an air or space vehicle when photographing ground objects. 1/3/73

kompensacja ruchu obrazu

Celowy ruch błony fotograficznej z taką prędkością, by skompensować ruch postępowy statku powietrznego lub kosmicznego fotografującego obiekty terenowe. 8/4/04

imagery / imagerie

Collectively, the representations of objects reproduced electronically or by optical means on film, electronic display devices, or other media. 1/3/73

zobrazowanie

W znaczeniu ogólnym, przedstawianie obiektów za pomocą reprodukcji elektronicznej albo poprzez optyczne wyświetlanie na filmie, elektronicznych urządzeniach wyświetlających lub innych mediach. 26/2/98

imagery collateral / documents d'interprétation

The reference materials which support the imagery interpretation function. 1/6/78

materiały porównawcze do zobrazowań

Materiały porównawcze wspomagające interpretację danego zobrazowania. 26/2/98

imagery correlation / corrélation de représentation

The mutual relationship between the different signatures on imagery from different types of sensors in terms of position and the physical characteristics signified. 1/11/75

korelacja zobrazowania

Powiązanie oznaczeń zobrazowania, pochodzących z różnych czujników, dotyczących położenia obiektów i ich charakterystycznych cech fizycznych. 8/4/04

imagery data recording / enregistrement des données de représentation

The transposing of information relating to the airborne vehicle, and sensor, such as speed, height, tilt, position and time, to the matrix block on the sensor record at the moment of image acquisition. 1/12/76

zapis danych zobrazowania

Nałożenie informacji dotyczącej statku powietrznego i czujnika, takiej jak: prędkość, wysokość, przechył, położenie i czas, na blok matrycy zapisu sensora w chwili rejestracji obrazu. 13/5/04

imagery exploitation / exploitation photographique

The cycle of processing and printing imagery to the positive or negative state, assembly into imagery packs, identification, interpretation, mensuration, information extraction, the preparation of reports and the dissemination of information. 1/9/74

imagery interpretation¹ / interprétation d'une représentation

The process of location, recognition, identification, and description of objects, activities, and terrain represented on imagery. 1/12/74

**imagery interpretation² / interprétation photographique
photographic interpretation**

The extraction of information from photographs or other recorded images. 1/12/74

**imagery interpretation key / clé d'interprétation
photo interpretation key**

Any diagram, chart, table, list, or set of examples, etc., which is used to aid imagery interpreters in the rapid identification of objects visible on imagery. 1/3/73

imagery pack / dossier de représentation d'objectif

An assembly of the records from different imagery sensors covering a common target area. 1/12/74

**imagery sortie / sortie de reconnaissance photographique
photographic sortie**

One flight by one aircraft for the purpose of recording air imagery. 1/3/73

immediate air support / appui aérien immédiat - appui aérien urgent

Air support to meet specific requests which arise during the course of a battle and which by their nature cannot be planned in advance. 1/3/73

wykorzystanie zobrazowania

Cykl przetwarzania zobrazowania oraz obróbki jego negatywowych lub pozytywnych odbitek, zebranie w pakiety, identyfikacja, interpretacja, pomiary, selekcja informacji, przygotowanie meldunków i rozpowszechnianie. 26/2/98

interpretacja zobrazowania¹

Proces lokalizacji, rozpoznania, identyfikacji i opisu obiektów, działań i terenu przedstawionych na zobrazowaniu. 26/2/98

**interpretacja zobrazowania²
fotointerpretacja fotointerpretacja**

Pozyskiwanie informacji z fotografii lub innych zapisanych obrazów. 26/2/98

**legenda do interpretacji zobrazowania
legenda do interpretacji fotografii**

Każdy diagram, mapa, tablica, lista lub zestaw przykładów itp., które są wykorzystywane przy interpretacji zobrazowania jako pomoc do szybkiej identyfikacji obiektów widzianych na zobrazowaniu. 26/2/98

pakiet zobrazowania

Zbiór zapisów, pozyskanych z różnych czujników zobrazowania, odnoszący się do wspólnego rejonu celu. 15/1/08

lot rozpoznawczy**lot rozpoznawczy z fotografowaniem**

Pojedynczy lot statku powietrznego wykonany w celu pozyskania zobrazowania lotniczego. 29/1/04

natychmiastowe wsparcie lotnicze

Wsparcie lotnicze spełniające określone potrzeby wynikające z przebiegu walki, które ze względu na swój charakter nie może być wcześniej zaplanowane. 7/12/10

**immediate decontamination /
décontamination immédiate**

Decontamination carried out by individuals upon becoming contaminated.

Note: This may include decontamination of some personal clothing and/or equipment. MCJSB, 1/4/15

**immediately vital cargo / cargaison
immédiatement vitale****IVC**

A cargo already loaded which the consignee country regards as immediately vital for the prosecution of the war or for national survival, notwithstanding the risk to the ship. If the cargo is carried in a ship of another nation, then that nation must agree to the delivery of the cargo. The use of this term is limited to the period of implementation of the shipping movement policy. 1/3/73

**immediate operational readiness /
situation paré à combattre**

The state in which an armed force is ready in all respects for instant combat. 1/3/81

**impact action fuze / fusée percutante
direct action fuze**

A fuze that is set in action by the striking of a projectile or bomb against an object, e.g., percussion fuze, contact fuze. 1/3/73

impact area / zone d'impact - réceptacle

An area having designated boundaries within the limits of which all ordnance is to make contact with the ground. 1/3/73

impact point

Preferred term: point of impact².
1/12/74

impact pressure / pression d'impact

The difference between pitot pressure and static pressure. 1/8/79

implementation / mise en application

In NATO standardization, the performance of an obligation laid down in a NATO standardization agreement. CS, 20/5/05

natychmiastowa likwidacja skażeń

Likwidacja skażeń wykonywana przez osobę bezpośrednio po skażeniu, w celu ratowania życia albo zminimalizowania strat.

Uwaga: Może obejmować usuwanie skażeń z umundurowania i/lub sprzętu. 7/2/02

**ładunek o szczególnym znaczeniu
IVC**

Ładunek załadowany na statek, który państwo adresat uważa, bez względu na niebezpieczeństwo grożące temu statkowi, za bezwzględnie konieczny do prowadzenia wojny lub swego przetrwania. Jeśli ładunek jest przewożony statkiem innego państwa, państwo to musi wyrazić zgodę na dostarczenie takiego ładunku. Termin ten stosowany jest w okresie obowiązywania zasad kontroli żeglugi. 3/3/09

natychmiastowa gotowość bojowa

Stan, w którym dane siły zbrojne są pod każdym względem gotowe do natychmiastowego przystąpienia do działań zbrojnych. 26/2/98

**zapalnik uderzeniowy
zapalnik działania bezpośredniego**

Zapalnik uruchamiany przez uderzenie pocisku lub bomby w obiekt, np. sponka, zapalnik kontaktowy. 26/2/98

rejon uderzenia

Obszar o określonych granicach, w który powinny trafić wszystkie pociski artyleryjskie. 26/2/98

punkt uderzenia

> Termin zalecany: point of impact².
26/2/98

ciśnienie dynamiczne

Różnica pomiędzy ciśnieniem dynamicznym i statycznym. 22/9/99

implementacja

W standaryzacji NATO wypełnienie zobowiązań określonych w porozumieniu standaryzacyjnym NATO. 25/9/08

implosion weapon / arme à implosion

A device in which a quantity of fissionable material, less than a critical mass, has its volume suddenly decreased by compression, so that it becomes supercritical and an explosion can take place. The compression is achieved by means of a spherical arrangement of specially fabricated shapes of ordinary high explosive which produce an inwardly-directed implosion wave, the fissionable material being at the centre of the sphere. 1/11/85

ładunek implozyjny

Ładunek, w którym objętość materiału rozszczepialnego o masie mniejszej od masy krytycznej zostaje gwałtownie zmniejszona w wyniku sprężania, powodując jej przejście w stan nadkrytyczny umożliwiając wybuch. Sprężenie uzyskuje się za pomocą wybuchu sferycznie rozmieszczonych, specjalnie ukształtowanych ładunków konwencjonalnego materiału wybuchowego, który wytwarza falę implozji skierowaną do środka sfery, w której znajduje się materiał rozszczepialny. 6/12/01

imprint / référence de publication

Brief note in the margin of a map giving all or some of the following: date of publication, printing, name of publisher, printer, place of publication, number of copies printed, and related information. 1/3/73

notatka od wydawcy

Krótką notatką na marginesie mapy zawierająca wszystkie lub część poniższych informacji: data wydania, druku, nazwa wydawcy, drukarni, miejsce wydania, ilość wydrukowanych egzemplarzy oraz inne informacje z tym związane. 22/9/99

improvised early resupply / ravitaillement improvisé

The onward movement of commodities which are available on land and which can be readily loaded into ships. 1/3/73

improvizowane wyprzedzające uzupełnianie środków zaopatrzenia

Wyprzedzający transport towarów dostępnych na lądzie umożliwiający ich sprawne załadowanie na jednostki pływające. 16/10/13

improvised explosive device / engin explosif improvisé**IED**

A device placed or fabricated in an improvised manner incorporating destructive, lethal, noxious, pyrotechnic or incendiary chemicals and designed to destroy, incapacitate, harass or distract. Note: It may incorporate military stores, but is normally devised from non-military components. 3/2/11

improvizowane urządzenie wybuchowe IED

Urządzenie, które wykonano lub ustawiono w sposób niestandardowy, zawierające niszczące, niebezpieczne, szkodliwe, pirotechniczne lub zapalające środki chemiczne, przeznaczone do niszczenia, unieszkodliwiania, nękania lub odwrócenia uwagi.

Uwaga: Może zawierać materiały z zasobów wojskowych, ale zwykle skonstruowane jest z elementów pochodzących z innych źródeł. 12/12/12

inclination angle

Preferred term: pitch angle.

kąt nachylenia

> Termin zalecany: pitch angle. 26/2/98

indefinite call sign / indicatif d'appel indéfini

A call sign which does not represent a specific facility, command, authority, activity, or unit, but which may represent any one or any group of these. 1/3/73

niezdefiniowany sygnał wywoławczy

Sygnał wywoławczy, nie przypisany z góry do konkretnego obiektu, dowództwa, władzy, działania lub jednostki, ale mogący reprezentować każde z nich lub ich grupę. 18/10/12

independent / indépendant

A merchant ship under naval control sailed singly and unescorted by a warship. 1/6/78

independent ejection system / système d'éjection indépendant

1/3/81

independent mine / mine autonome

A mine which is not controlled by the user after laying. 1/11/94

index contour line / courbe maîtresse

A contour line accentuated by a heavier line weight to distinguish it from intermediate contour lines. Index contours are usually shown as every fifth contour with their assigned values, to facilitate reading elevations. 1/3/73

indicator / indice

In intelligence usage, an item of information which reflects the intention or capability of a potential enemy to adopt or reject a course of action. 1/3/81

indirect air support / appui aérien indirect

Support given to land or sea forces by air action against objectives other than enemy forces engaged in tactical battle. It includes the gaining and maintaining of air superiority interdiction, and harassing. 1/3/73

indirect fire / tir indirect

Fire delivered at a target which cannot be seen by the aimer. 1/3/73

samodzielny

Statek handlowy będący pod kontrolą marynarki wojennej, płynący pojedynczo bez eskorty okrętu wojennego. 26/2/98

niezależny system katapultowania

23/3/11

mina autonomiczna

Mina nie kontrolowana przez użytkownika po jej postawieniu. 4/7/02

warstwica pogrubiana

Warstwica wyróżniająca się większą grubością spośród innych warstwic. Wykreślona zwykle, co piąta, z opisem wartości w celu ułatwienia odczytu wysokości terenu. 22/9/99

wskazówka

W wywiadzie/rozpoznaniu informacja wskazująca na skłonność lub zdolność potencjalnego przeciwnika do podjęcia lub niepodjęcia odpowiedniego działania. 26/2/98

pośrednie wsparcie lotnicze

Wsparcie realizowane na korzyść sił lądowych lub morskich przez działania powietrzne przeciwko obiektom innym niż siły przeciwnika bezpośrednio zaangażowane w walkę na szczeblu taktycznym. Obejmuje zdobywanie i utrzymywanie przewagi w powietrzu oraz nękanie przeciwnika. 7/12/10

ogień pośredni

Ogień prowadzony do celu niewidocznego dla celującego. 26/2/98

indirect illumination / éclairage indirect

Battlefield illumination provided by employing searchlight or pyrotechnic illuminants using diffusion or reflection.

- a. Illumination by diffusion: illumination of an area beneath and to the flank of a slightly elevated searchlight or of pyrotechnic illuminants, by the light scattered from atmospheric particles.
- b. Illumination by reflection: illumination of an area by reflecting light from low cloud. Either or both of these effects are present when a searchlight is used in defilade or with its beam spread to maximum width.
1/11/75

individual protective equipment / équipement de protection individuel IPE

In chemical, biological, radiological and nuclear defence, the personal equipment intended to physically protect an individual from the effects of chemical, biological, radiological and nuclear substances. MCJSB 10/4/14

induced precession / précession induite

A precession resulting from a torque, deliberately applied to a gyroscope.
1/8/76

induced radiation / radiation induite

Radiation produced as a result of exposure to radioactive materials, particularly the capture of neutrons.
Related terms: contamination; initial radiation; residual radiation. 1/3/73

induction circuit / mise de feu à induction

In naval mine warfare, a circuit actuated by the rate of change in a magnetic field due to the movement of the ship or the changing current in the sweep. 1/11/75

inert filling / charge inerte

A prepared non-explosive filling of the same weight as the explosive filling.
1/11/75

oświetlenie pośrednie

Oświetlenie pola walki przez zastosowanie reflektorów lub pirotechnicznych materiałów świecących z wykorzystaniem światła rozproszonego lub odbitego.

- a. Oświetlenie światłem rozproszonym: oświetlenie obszaru leżącego poniżej i na skrzydle od lekko uniesionego reflektora lub pirotechnicznych materiałów świecących, światłem rozproszonym przez cząstki atmosferyczne.
- b. Oświetlenie światłem odbitym: oświetlenie obszaru przez odbicie światła od niskich chmur. Jeden lub oba te czynniki występują, gdy reflektor wykorzystywany jest wraz z zabezpieczeniem przed ogniem bezpośrednim lub, gdy jego wiązka jest rozwarta do maksymalnej szerokości. 26/2/98

indywidualne środki ochrony

W obronie przed bronią chemiczną, biologiczną, radiologiczną i jądrową, wyposażenie osobiste przeznaczone do indywidualnej ochrony fizycznej przed skutkami użycia substancji chemicznych, biologicznych i promieniotwórczych.
23/3/17

precesja wymuszona

Precesja wynikająca z momentu skręcającego celowo przyłożonego do żyroskopu. 26/2/98

promieniowanie wzbudzone

Promieniowanie emitowane w wyniku ekspozycji na substancje promieniotwórcze, a w szczególności w wyniku pochłonięcia neutronów.
8/11/01

obwód indukcyjny

W morskich działaniach minowych, obwód wzbudzany zmianami pola magnetycznego wywołanymi ruchem okrętu lub prądem zmiennym w trale.
26/2/98

wypełnienie obojętne

Spreparowane wypełnienie niewybuchowe o tej samej masie, co wypełnienie materiałem wybuchowym.
16/11/00

inertial navigation system / système de navigation à inertie**INS**

A self-contained navigation system using inertial detectors, which automatically provides vehicle position, heading and velocity. 1/10/80

inert mine / mine inerte²

A mine or replica of a mine incapable of producing an explosion. 1/11/86

infill / teinte de remplissage

In cartography, the filling of an area or feature with colour, e.g., roads, town shapes, lakes, etc. 1/3/73

infiltration / infiltration

A technique and process in which a force moves as individuals or small groups over, through or around enemy positions without detection. 1/8/82

in-flight report / compte rendu en vol

A standard form of message whereby air crews report mission results while in flight. It is also used for reporting any other tactical information sighted of such importance and urgency that the delay, if reported by normal debriefing, would negate the usefulness of the information. 1/3/73

influence field / champ d'influence

The distribution in space of the influence of a ship or minesweeping equipment. 1/12/76

influence mine / mine à influence

A mine actuated by the effect of a target on some physical condition in the vicinity of the mine or on radiations emanating from the mine. 1/11/94

influence release sinker / crapaud à largage à influence

In naval mine warfare, a sinker which holds a moored or rising mine at the seabed and releases it when actuated by a suitable target influence. 4/10/00

**inercyjny system nawigacyjny
INS**

Niezależny system nawigacyjny wykorzystujący detektory inercyjne, który automatycznie zapewnia informację o położeniu, kierunku ruchu i prędkości pojazdu. 18/2/10

mina szkolna¹

Mina lub replika miny niezdolna do wybuchu. 7/4/09

wypełnienie

W kartografii wypełnienie kolorem obszaru lub obiektów, np. dróg, kształtów miasta, jezior itp. 26/2/98

infiltracja, przenikanie

Technika i proces, w którym siły przenikają bez wykrycia, pojedynczo lub w małych grupach, nad, przez lub obok pozycji przeciwnika. 26/2/98

meldunek bieżący podczas lotu

Standardowa forma meldunku, składanego podczas lotu z wykonania zadania. Forma taka jest również wykorzystywana do przekazywania informacji o sytuacji taktycznej w rozpoznawanym rejonie, o danych z rozpoznania wzrokowego, traktowanych jako ważne i pilne, których opóźnienie, spowodowane zwykłą procedurą meldowania, przekreśliłoby ich przydatność. 5/3/04

pole oddziaływania

Rozkład przestrzenny pól fizycznych jednostki pływającej lub urządzenia trałowego. 10/9/13

mina niekontaktowa

Mina pobudzana poprzez oddziaływanie celu na określone właściwości fizyczne jej otoczenia lub na emitowane przez nią promieniowanie. 16/11/00

kotwica miny ze zwalniczem niekontaktowym

W morskich działaniach minowych, kotwica miny, która utrzymuje minę morską na dnie lub na określonej głębokości i zwalnia ją pod wpływem pobudzenia przez odpowiednie oddziaływanie celu. 9/5/02

influence sweep / drague à influence

In naval mine warfare, a sweep designed to produce an influence similar to that produced by a ship and thus actuate mines. 4/10/00

trał niekontaktowy

W morskich działaniach minowych trał, którego zadaniem, jest generowanie pola fizycznego podobnego do pola wytwarzanego przez jednostkę pływającą i tym samym pobudzenie miny. 10/9/13

information / renseignement brut

Unprocessed data of every description which may be used in the production of intelligence. MCJSB, 14/12/15

informacja

Nieprzetworzone dane każdego rodzaju, które mogą być wykorzystane do opracowań wywiadowczych / rozpoznawczych. 5/3/04

information activities / activités d'information**IA**

Actions designed to affect information or information systems.

[derived from: MC 422/4]

Note: Information activities can be performed by any actor and include protection measures.

[derived from: MC 422/4]

MCJSB, 14/12/15

działania informacyjne**IA**

Działania mające kształtować informacje lub systemy informacyjne.

[źródło: MC 422/4]

Uwaga: Działania informacyjne może realizować dowolny podmiot i obejmują one środki ochrony.

[źródło: MC 422/4] 25/10/18

information box / cadre d'informations

A space on an annotated overlay, mosaic, map, etc., which is used for identification, reference, and scale information. 1/7/88

ramka informacyjna

Miejsce na opisanej oleacie, mozaice, mapie itp., które jest wykorzystywane do zamieszczenia informacji dotyczącej identyfikacji, odniesienia i skali. 26/2/98

information element / élément d'information**IE**

The factual content of information described by terms referring to specific concepts with their unique characteristics and relationships.

MCJSB, 20/8/15

element informacyjny**IE**

Rzeczywista treść informacji, opisana terminami odnoszącymi się do konkretnych pojęć o unikalnej charakterystyce i relacjach. 20/11/18

information requirement / besoin en renseignement brut**IR**

In intelligence usage, information regarding an adversary or potentially hostile actors and other relevant aspects of the operational environment that needs to be collected and processed to meet the intelligence requirements of a commander. 1/7/80

potrzeby informacyjne

Informacje dotyczące przeciwnika i środowiska, które należy zebrać i przetworzyć zgodnie z potrzebami dowódcy w zakresie danych wywiadowczych/ rozpoznawczych. 4/7/02

information system / système d'information**IS**

An assembly of equipment, methods and procedures and, if necessary, personnel, organized to accomplish information processing functions. 14/10/02

infrared film / film infrarouge

Film carrying an emulsion especially sensitive to the near infrared portion of the electromagnetic spectrum. 1/11/77

infrared linescan system / analyseur infrarouge à balayage linéaire**IRLS**

A passive airborne infrared recording system which scans across the ground beneath the flight path, adding successive lines to the record as the vehicle advances along the flight path. 1/12/79

inhibition / inhibition

[AJP-3.15(B), 2012]

Action taken to prevent an unacceptable functioning of explosive ordnance by interrupting its functioning or separating its essential components.

Note: The explosive ordnance may remain active and the condition resulting from inhibition may be reversible if the means to achieve the inhibition are removed. MCLSB, 2/5/13

initial approach¹ / approche initiale¹

That part of an instrument approach procedure in which the aircraft has departed an initial approach fix or point and is manoeuvring to enter the intermediate or final approach. It ends at the intermediate fix or point or, where no intermediate segment is established, at the final approach fix or point. 1/6/84

initial approach² / approche initiale²

That part of a visual approach of an aircraft immediately prior to arrival over the aerodrome of destination, or over the reporting point from which the final approach to the aerodrome is commenced. 1/6/84

system informacyjny IS

Zespół urządzeń, metod i procedur a także personelu jeżeli jest taka potrzeba, zorganizowany w celu przetwarzania informacji. 18/10/12

film czuły na podczerwień

Film z emulsją wrażliwą na promieniowanie bliskiej podczerwieni w widmie promieniowania elektromagnetycznego. 8/4/04

system liniowego skanowania w podczerwieni

Pasywny lotniczy system zapisu w podczerwieni, który skanuje teren poniżej ścieżki lotu, dodając kolejne linie do zapisu w miarę przemieszczania się środka lotniczego wzdłuż ścieżki lotu. 22/9/99

blokowanie

[AJP-3.15(B), 2012]

Czynność mająca na celu uniemożliwienie zadziałania amunicji poprzez wstrzymanie jej funkcjonowania lub rozdzielenie kluczowych elementów. Uwaga: Jeżeli zastosowane środki zostaną usunięte, amunicja może powrócić do stanu aktywnego; blokowanie ma charakter czasowy i jest odwracalne. 11/3/14

wstępne podejście do lądowania¹

Część procedury podejścia według wskazań przyrządów, w której statek powietrzny minął punkt kontroli wstępnego podejścia do lądowania i wykonuje manewry podejścia pośredniego lub przyziemienia. Podejście wstępne kończy się w punkcie kontroli podejścia pośredniego lub w punkcie kontroli przyziemienia, jeśli nie określono segmentu pośredniego. 25/6/14

wstępne podejście do lądowania²

Część ścieżki podejścia statku powietrznego z widzialnością pasa bezpośrednio przed dołotem do lotniska docelowego lub nad punkt meldowania, od którego zaczyna się przyziemienie. 25/6/14

initial approach area / aire d'approche initiale

An area of defined width lying between the last preceding navigational fix or dead reckoning position and either the facility to be used for making an instrument approach or a point associated with such a facility that is used for demarcating the termination of initial approach. 1/3/73

initial contact report

Preferred term: contact report.

initial draft plan / projet de plan initial

A plan which has been drafted and coordinated by the originating headquarters, and is ready for external coordination with other military headquarters. It cannot be directly implemented by the issuing commander, but it may form the basis for an operation order issued by the commander in the event of an emergency. 1/3/79

initial early resupply / ravitaillement initial

The onward movement of ships which are already loaded with cargoes which will serve the requirements after D-day. This includes such shipping evacuation from major ports/major water terminals and subsequently dispersed to secondary ports/alternate water terminals and anchorages. 1/3/73

initial path sweeping / dragage d'une bande initiale

In naval mine warfare, initial sweeping to clear a path through a mined area dangerous to the following minesweepers. 1/11/75

**initial point¹ / point initial¹
IP**

A well-defined point, easily distinguishable visually and/or electronically, used as a starting point for the run to the target. 1/9/74

rejon wstępnego podejścia do lądowania

Obszar o określonej szerokości, leżący pomiędzy ostatnim poprzedzającym punktem kontroli nawigacyjnej lub pozycją wyliczenia a urządzeniem wykorzystywanym do wykonania podejścia według wskazań przyrządów lub punktem związanym z takim urządzeniem, który wykorzystywany jest do wyznaczenia zakończenia podejścia wstępnego. 26/2/98

wstępny meldunek o nawiązaniu styczności z przeciwnikiem

*> Termin zalecany: contact report.
26/2/98*

wstępny projekt planu

Plan opracowany i uzgodniony w wykonującym go dowództwie, gotowy do uzgodnienia z innymi dowództwami. Nie może być wprowadzony w życie bezpośrednio przez proponującego go dowódcę, ale w razie konieczności może stanowić podstawę do wydania przez niego rozkazu operacyjnego 3/4/12

zaopatrywanie wyprzedzające

Wyprzedzające przemieszczenie jednostek pływających z ładunkami przeznaczonymi do użycia po dniu rozpoczęcia działań, obejmujące ewakuację z głównych portów/terminali morskich oraz rozśrodkowanie do zapasowych portów/terminali morskich i na kotwicowiska. 15/5/12

trałowanie początkowego pasa

W morskich działaniach minowych, przetrałowanie pierwszego pasa trałowego w zaminowanym rejonie, mające na celu zniszczenie min niebezpiecznych dla kolejnych trałowców. 10/9/13

**punkt wyjściowy
IP**

Precyzyjnie określony punkt, łatwy do lokalizacji wzrokowej i/lub elektronicznej, wykorzystywany jako punkt wyjściowy trasy lotu do celu. 4/7/02

initial point² / point initial²**IP**

A pre-selected point on the surface of the earth which is used as a reference. 1/9/74

initial point³ / trace origine**IP**

The first point at which a moving target is located on a plotting board. 1/9/74

initial point⁴ / point d'orientation (air)**IP**

Preferred term: target approach point.

initial point⁵ / point de contrôle**IP**

An air control point in the vicinity of the landing zone from which individual flights of helicopters are directed to their prescribed landing sites. 1/9/74

initial unloading period / phase de déchargement initial

In amphibious operations, that part of the ship to shore movement in which unloading is primarily tactical in character and must be instantly responsive to landing force requirements. All elements intended to land during this period are serialized. 1/6/81

initiation / amorçage

The action of a device used as the first element of an explosive train which, upon receipt of the proper impulse, causes the detonation or burning of an explosive item. 1/9/81

in-place force / force en place**IPF**

A NATO assigned force which, in peacetime, is principally stationed in the designated combat zone of the NATO Command to which it is committed. 1/7/85

insertion / insertion

The introduction of forces into a hostile or potentially hostile area. 4/2/11

punkt odniesienia

Wybrany wcześniej punkt na powierzchni ziemi, wykorzystywany jako odniesienie. 4/7/02

punkt początkowy

Pierwszy punkt, od którego rozpoczyna się nanoszenie poruszającego się celu na planszecie sytuacyjnym. 4/7/02

punkt kontrolny¹

>Termin zalecany: target approach point.

punkt kontrolny²

Punkt kontroli przestrzeni powietrznej w pobliżu strefy lądowania, z którego kieruje się lotami poszczególnych śmigłowców do wyznaczonych lądowisk. 4/7/02

faza rozładunku wstępnego

W morskich operacjach desantowych, faza rozładunku z okrętu na brzeg o charakterze taktycznym, spełniająca wymagania sił desantowych. Wszystkie elementy, które mają być rozładowane w tym czasie ustawiane są w odpowiedniej kolejności. 4/10/11

inicjowanie

Zadziałanie urządzenia będącego pierwszym elementem ciągu wybuchowego, które po otrzymaniu właściwego impulsu powoduje detonację lub zadziałanie zapalnika ładunku wybuchowego. 7/4/09

siły na miejscu**IPF**

Siły przydzielone NATO, stacjonujące w czasie pokoju w wyznaczonej strefie działań bojowych Dowództwa NATO, do którego zostało przydzielone. 11/3/14

przerzut

Wprowadzenie sił własnych do wrogiego lub potencjalnie wrogiego obszaru.

inset / carton intérieur

In cartography, a separate map positioned within the neatline of a larger map. Three forms are recognized:

- a. an area geographically outside a sheet but included therein for convenience of publication, usually at the same scale;
- b. a portion of the map or chart at an enlarged scale;
- c. a smaller scale map or chart of surrounding areas, included for location purposes. 1/3/73

inshore patrol / défense littorale

A naval defence patrol operating generally within a defence coastal area and comprising all elements of harbour defences, the coastal lookout system, patrol craft supporting bases, aircraft, and Coast Guard stations. 1/3/73

instructional mine / mine d'instruction²

An inert mine used for instruction and normally sectionalized for this purpose. 1/10/84

**instrument approach procedure /
procédure d'approche aux instruments
IAP**

A series of predetermined manoeuvres for the orderly transfer of an aircraft under instrument flight conditions from the beginning of the initial approach to a landing or to a point from which a landing may be made visually or the missed approach procedure is initiated. 1/9/81

instrument flight / vol aux instruments

Flight in which the path and attitude of the aircraft are controlled solely by reference to instruments. 1/3/73

wkładka

W kartografii oddzielna mapa umieszczona w ramach większej mapy. Stosuje się trzy następujące formy:

- a. Obszar geograficznie wykraczający poza arkusz, ale umieszczony na nim dla wygody, zwykle w tej samej skali;
- b. Część planu lub mapy w powiększeniu;
- c. Plan lub mapa obszaru otaczającego, w mniejszej skali, zamieszczona w celu ułatwienia lokalizacji. 26/2/98

patrol brzegowy

Patrol obrony marynarki wojennej, działający zwykle w przybrzeżnym rejonie obrony obejmującym wszystkie elementy obrony portów, nadbrzeżny system obserwacyjny, miejsca bazowania okrętów, statki powietrzne i posterunki straży granicznej. 7/12/11

mina szkolna²

Mina niezdolna do wybuchu, wykorzystywana do szkolenia, podzielona na sekcje. 7/4/09

**procedura podejścia do lądowania
według wskazań przyrządów
IAP**

Szereg ustalonych manewrów wykonywanych w celu uporządkowanego podejścia statku powietrznego do lądowania w warunkach lotu według wskazań przyrządów. Trwają one od początku podejścia do lądowania aż do właściwego lądowania lub punktu, od którego lądowanie może być wykonywane z widocznością pasa albo punktu, od którego rozpoczynana jest procedura przerwanej procedury podejścia do lądowania. 4/7/02

lot według wskazań przyrządów

Lot, w którym kurs i wysokość (lotu) statku powietrznego są kontrolowane wyłącznie według wskazań przyrządów. 26/2/98

instrument landing system / système d'atterrissage aux instruments ILS¹

A system of radio navigation intended to assist aircraft in landing which provides lateral and vertical guidance, which may include indications of distance from the optimum point of landing. 1/1/80

instrument recording photography / enregistrement photographique des instruments

Photography of the presentation of instrument data. 1/3/73

in support of / en appui de

Term designating the support provided to another unit, formation or organization while remaining under the initial command. 22/6/04

insurgency / insurrection

Actions of an organized, often ideologically motivated, group or movement that seeks to effect or prevent political change or to overthrow a governing authority within a country or a region, focused on persuading or coercing the population through the use of violence and subversion. 30/1/12

integrated logistic support / soutien logistique integer ILS²

The management and technical process through which supportability and logistic support considerations are integrated into the design and taken into account throughout the life cycle of systems/equipment and by which all elements of logistic support are planned, acquired, tested and provided in a timely and cost-effective manner. 1/11/94

integrated staff / état-major intégré

A multinational joint staff. 18/2/15

integrating circuit / mise de feu à intégration

A circuit whose actuation is dependent on the time integral of a function of the influence. 1/11/75

system lądowania według wskazań przyrządów ILS¹

System radionawigacyjny, wspomagający lądowanie statków powietrznych, zapewniający prowadzenie poziome i pionowe oraz mogący także zapewniać wskazania odległości od optymalnego punktu lądowania. 29/4/10

fotograficzny zapis wskazań przyrządów

Fotograficzne przedstawienia danych przyrządowych. 26/2/98

działanie na korzyść

Termin oznaczający wsparcie zapewniane innej jednostce, formacji lub organizacji przy pozostaniu w istniejącym podporządkowaniu. 5/4/01

rebelia

Działania zorganizowanej grupy lub ruchu, często motywowanych ideologicznie, które dążą do wprowadzenia zmian politycznych, niedopuszczenia do nich, bądź obalenia ugrupowania rządzącego w danym kraju lub regionie, koncentrujące się na pozyskaniu ludności lub przymuszeniu jej przemocą i działalnością wywrotową. 12/12/12

zintegrowane zabezpieczenie logistyczne ILS²

Zarządzanie i proces techniczny, poprzez który możliwości i warunki zabezpieczenia logistycznego są integrowane w projekt i brane pod uwagę w okresie użytkowania systemów lub sprzętu, dzięki którym wszystkie elementy zabezpieczenia logistycznego są planowane, osiągnięte, sprawdzane i dostarczane we właściwym czasie i w ekonomicznie uzasadniony sposób. 29/4/10

sztab zintegrowany

Połączony sztab wielonarodowy. 23/3/17

obwód całkujący

Obwód, którego działanie zależy od całki po czasie z funkcji oddziaływującej. 26/2/98

Integration¹ / superposition

In photography, a process by which the average radar picture seen on several scans of the time base may be obtained on a print, or the process by which several photographic images are combined into a single image. 1/7/94

Integration² / synthèse

In intelligence usage, a step in processing phase of the intelligence cycle whereby analyzed information and/or intelligence is selected and combined into a pattern in the course of the production of further intelligence. 1/7/94

intelligence / renseignement**INT**

INTEL (admitted)

Int. (deprecated)

The product resulting from the directed collection and processing of information regarding the environment and the capabilities and intentions of actors, in order to identify threats and offer opportunities for exploitation by decision-makers. MCJSB, 31/10/13

Integracja¹

W fotografii, proces, w którym uśredniony obraz radarowy obserwowany na kilku przebiegach podstawy czasu może być uzyskany na odbitce, albo proces, w którym kilka obrazów fotograficznych zostaje połączonych w jeden. 27/10/04

integracja²

W wywiadzie oraz rozpoznaniu, etap fazy przetwarzania informacji, w którym analizowana informacja i/lub wiadomość jest selekcjonowana i łączona w całość w toku tworzenia kolejnej wiadomości. 11/3/14

rozpoznanie**wywiad****wiadomości rozpoznawcze**

Wynik analizy zebranych danych, informacji o środowisku, zdolnościach i zamiarach podmiotów funkcjonujących w tym środowisku w celu identyfikacji zagrożeń i wskazania możliwości do podjęcia decyzji. 10/5/16

intelligence cycle / cycle du renseignement

The sequence of activities whereby information is obtained, assembled, converted into intelligence and made available to users. This sequence comprises the following four phases:

- a. Direction - determination of intelligence requirements, planning the collection effort, issuance of orders and requests to collection agencies and maintenance of a continuous check on the productivity of such agencies.
- b. Collection - the exploitation of sources by collection agencies and the delivery of the information obtained to the appropriate processing unit for use in the production of intelligence.
- c. Processing - The conversion of information into intelligence through collation, evaluation, analysis, integration and interpretation.
- d. Dissemination - The timely conveyance of intelligence, in an appropriate form and by any suitable means, to those who need it. 1/9/81

intelligence estimate / appréciation renseignement

[AJP-2, Edition A, 2014]

The appraisal, expressed in writing or orally, of available intelligence relating to a specific situation or condition with a view to determining the courses of action open to the enemy or potential enemy and the order of probability of their adoption. MCJSB, 14/12/15

intensity factor / coefficient d'intensité

A multiplying factor used in planning activities to evaluate the foreseeable intensity or the specific nature of an operation in a given area for a given period. It is applied to the standard day of supply in order to calculate the combat day of supply. 1/9/81

cykl wywiadowczy

Działania, w których pozyskuje się informacje, łączy je i przetwarza oraz udostępnia użytkownikom. Działania te obejmują następujące fazy:

- a. Kierowanie - określenie wymagań wywiadu, planowanie nakładu sił na pozyskiwanie informacji, wydanie rozkazów i zapotrzebowań agenturom oraz utrzymywanie ciągłej kontroli nad pracą tych agentur.
- b. Pozyskiwanie - wykorzystywanie przez agentury źródeł informacji i dostarczenie jej do właściwej jednostki opracowującej dane w celu ich wykorzystania w wytwarzanej informacji wywiadowczej.
- c. Przetwarzanie - przetwarzanie informacji przez porównywanie, ocenę, analizę, integrację i interpretację.
- d. Rozpowszechnianie - przekazywanie informacji wywiadowczej w odpowiednim czasie, we właściwej formie i przez odpowiednie środki do tych, którym jest ona potrzebna. 26/2/98

ocena wywiadowcza, ocena rozpoznawcza

Oszacowanie, wyrażone na piśmie lub ustnie, dostępnych danych o konkretnej sytuacji lub warunkach, mające na celu określenie wariantów działania przeciwnika lub potencjalnego przeciwnika oraz prawdopodobieństwa realizacji każdego z tych wariantów. 5/6/08

współczynnik intensywności

Mnożnik wykorzystywany w planowaniu działań, służący do oceny przewidywalnej intensywności lub konkretnego charakteru działań prowadzonych na danym obszarze przez określony czas. Stosuje się przy dobowej normie zaopatrzenia w celu obliczenia zaopatrzenia koniecznego na dobę walki. 7/11/02

intensity mine circuit / mise de feu à intensité

A circuit whose actuation is dependent on the field strength reaching a level differing by some pre-set minimum from that experienced by the mine when no ships are in the vicinity. 1/11/75

intercepting search / recherche d'interception

A type of search designed to intercept an enemy whose previous position is known and the limits of whose subsequent course and speed can be assumed. 1/3/73

interceptor / intercepteur fighter interceptor

A manned aircraft utilized for identification and/or engagement of airborne objects. 1/4/73

interceptor controller / contrôleur d'interception aérienne

An officer who controls fighter aircraft allotted to him for interception purposes. 1/4/73

intercept point / point d'interception

The point to which an airborne vehicle is vectored or guided to complete an interception. 1/4/73

intercept receiver / détecteur d'interception radioélectrique

A receiver designed to detect and provide visual and/or aural indication of electromagnetic emissions occurring within the particular portion of the electromagnetic spectrum to which it is tuned. 1/4/73

interchangeability / interchangeabilité

The ability of one product, process or service to be used in place of another to fulfil the same requirements. [ISO/IEC Guide 2:1996] CS, 5/9/07

inter-command exercise / exercice inter-commandements

An exercise involving the two NATO strategic commands and/or their subordinate commands. 4/10/00

obwód natężenia wzbudzenia miny

Obwód, którego zadziałanie zależy od siły pola osiagającego wcześniej ustalone minimum różniące się od poziomu odbieranego przez minę, gdy w jej pobliżu nie ma okrętów. 4/10/11

przeszukiwanie przechwytyjące

Rodzaj przeszukiwania stosowany do przechwycenia celu, którego poprzednia pozycja jest znana, a którego następny kurs i prędkość można przyjąć. 26/2/98

samolot przechwytyjący myśliwiec przechwytyjący

Załogowy statek powietrzny wykorzystywany do identyfikacji i/lub zwalczania obiektów powietrznych. 4/7/02

nawigator naprowadzania

Oficer, który naprowadza samolot myśliwski przydzielony mu do zadań związanych z przechwyceniem celu. 3/10/02

punkt przechwycenia

Punkt, do którego kierowany lub prowadzony jest statek powietrzny dla przechwycenia celu. 26/2/98

odbiornik przechwytyjący

Odbiornik przeznaczony do wykrycia i zapewnienia wzrokowej lub dźwiękowej sygnalizacji emisji fal elektromagnetycznych pojawiających się w ramach zakresu widma elektromagnetycznego, na który jest on nastrojony. 26/2/98

zamiennosc

Zdolność produktu, procesu lub usługi do zastosowania w miejsce innego, w celu spełnienia tych samych wymagań. [ISO/IEC Guide 2:1996] [Approving authority(ies): NCS] 20/10/10

ćwiczenie dowództw

Ćwiczenie obejmujące dwa dowództwa strategiczne NATO i/lub ich dowództwa podległe. 5/4/01

intercount dormant period / période d'insensibilisation après avance

In naval mine warfare, the period after the actuation of a ship counter before it is ready to receive another actuation. 1/8/76

interdiction fire / tir d'interdiction¹

Fire placed on an area or point to prevent the enemy from using the area or point. 1/4/73

inter-look dormant period / période d'insensibilisation entre impulsions ILDP

In mine warfare, the time interval after each look in a multi-look mine, during which the firing mechanism will not register. 1/12/76

intermediate approach / approche intermédiaire

That part of an instrument approach procedure in which aircraft configuration, speed and positioning adjustments are made. It blends the initial approach segment into the final approach segment. It begins at the intermediate fix or point and ends at the final approach fix or point. 1/6/84

intermediate area illumination / éclairage de la zone intermédiaire

Illumination in the area, extending in depth from the far boundary of the close-in (about 2,000 metres) to the maximum effective range of the bulk of division artillery weapons (about 10,000 metres). 1/4/73

intermediate contour line / courbe de niveau normale

A contour line drawn between index contours. Depending on the contour interval there are three or four intermediate contours between the index contours. 1/4/73

intermediate marker / marqueur intermédiaire

In land mine warfare, a marker, natural, artificial or specially installed, which is used as a point of reference between the landmark and the minefield. 1/4/73

okres nieaktywny (uśpienie) między zliczeniami

W morskich działaniach minowych, okres po wzbudzeniu licznika okrętowego zanim będzie on gotów odebrać kolejne wzbudzenie. 26/2/98

ogień zaporowy

Ogień prowadzony na dany obszar lub punkt w celu uniemożliwienia przeciwnikowi jego wykorzystania. 5/6/08

okres nieaktywny (uśpienie) pomiędzy ustawieniami miny ILDP

W działaniach minowych przedział czasowy po każdej ingerencji w minę wielokrotnie ustawialną, podczas którego mechanizm detonujący nie zostanie nastawiony. 26/2/98

podejście pośrednie

Część procedury podejścia według wskazań przyrządów, w której wykonywane są regulacje położenia statku powietrznego, jego prędkości i pozycji. Łączy podejście wstępne i przyziemienie. Rozpoczyna się w punkcie kontroli podejścia pośredniego i kończy w punkcie kontroli przyziemienia. 26/2/98

oświetlenie międzypola

Oświetlenie w obszarze rozciągającym się od dalszej granicy obszaru bliskiego (około 2000 m) do maksymalnego skutecznego zasięgu całej artylerii dywizyjnej (około 10 000 m). 26/2/98

pośrednia linia konturowa

Linia konturowa kreślona pomiędzy wskaźnikowymi liniami konturowymi. W zależności od interwału między liniami konturowymi występują trzy lub cztery pośrednie linie konturowe pomiędzy wskaźnikowymi liniami konturowymi. 26/2/98

marker (znacznik) pośredni

W lądowych działaniach minowych znacznik naturalny, sztuczny lub specjalnie zainstalowany, który jest wykorzystywany jako punkt odniesienia pomiędzy terenowym punktem orientacyjnym i polem minowym. 26/2/98

**intermediate objective / objectif
intermédiaire**

In land warfare, an area or feature between the line of departure and an objective which must be seized and/or held. 1/2/88

**intermittent arming device / dispositif
de réceptivité intermittente**

A device included in a mine so that it will be armed only at set times. 1/11/75

**intermittent illumination / éclairage
intermittent**

A type of fire in which illuminating projectiles are fired at irregular intervals. 1/3/74

**internally displaced person / personne
déplacée à l'intérieur de son propre
pays****IDP**

[UNTERM, 2015]

A person who, as part of a mass movement, has been forced to flee his or her home or place of habitual residence suddenly or unexpectedly as a result of armed conflict, internal strife, systematic violation of human rights, fear of such violation, or natural or man-made disasters, and who has not crossed an internationally recognized State border. [UNTERM, 2015] 14/8/15

**international actual strength / effectif
international réel****international strength (admitted)**

The total number of military and civilian personnel currently filling international posts in a peacetime establishment. 18/2/15

**international call sign / indicatif d'appel
international
signal letters**

A call sign assigned in accordance with the provisions of the International Telecommunications Union to identify a radio station. The nationality of the radio station is identified by the first or the first two characters. (When used in visual signalling, international call signs are referred to as signal letters.). 1/4/73

zadanie następne

W działaniach lądowych obszar lub obiekt terenowy leżący pomiędzy linią wyjściową a obiektem, który należy zdobyć lub utrzymać. 26/2/98

mechanizm czasowy

Mechanizm umieszczony w minie, uzbrajający ją po upływie ustawionego czasu. 16/11/00

oświetlenie przerywane

Rodzaj ognia, w którym pociski oświetlające są wystrzeliwane w nieregularnych odstępach czasu. 26/2/98

**osoba wewnątrznie przesiedlona
IDP**

Osoba, która jako uczestnik masowych migracji, w wyniku konfliktu zbrojnego, walk wewnętrznych, naturalnych lub spowodowanych przez człowieka katastrof, klęsk żywiołowych, powtarzających się naruszeń praw człowieka bądź obaw przed nimi, została w sposób nagły i nieoczekiwany zmuszona do opuszczenia miejsca zamieszkania lub pobytu nie przekraczając uznanej przez prawo międzynarodowe granicy państwa. 23/3/17

aktualna obsada międzynarodowa

Całkowita liczba personelu wojskowego i cywilnego aktualnie zajmująca stanowiska międzynarodowe zgodnie z etatem czasu pokoju. 23/3/17

**międzynarodowy sygnał wywoławczy
znaki sygnałowe**

Sygnał wywoławczy przydzielony zgodnie z postanowieniami Międzynarodowej Unii Telekomunikacyjnej w celu identyfikacji stacji radiowej. Przynależność państwowa stacji rozpoznawana jest na podstawie pierwszego lub pierwszych dwóch znaków. (Podczas sygnalizacji wizualnej, międzynarodowe sygnały wywoławcze traktowane są jako znaki sygnałowe) 18/10/12

**international cooperative logistics /
coopération logistique internationale**

Cooperation and mutual support in the field of logistics through the coordination of policies, plans, procedures, development activities and the common supply and exchange of goods and services arranged on the basis of bilateral and multilateral agreements with appropriate cost reimbursement provisions. 1/7/85

**international date line / ligne
internationale de changement de date
date line**

The line coinciding approximately with the antimeridian of Greenwich, modified to avoid certain habitable land. In crossing this line there is a date change of one day. 1/4/73

**international identification code / indice
international d'identification**

In railway terminology, a code which identifies a military train from point of origin to final destination. The code consists of a series of figures, letters, or symbols indicating the priority, country of origin, day of departure, national identification code number and country of destination of the train. 1/3/81

**international loading gauge / gabarit
international de chargement**

PPI gauge (admitted)

PPI (obsolete)

The loading gauge upon which international railway agreements are based. A load whose dimensions fall within the limits of this gauge may move without restriction on most of the railways of Continental Western Europe. GIC is an abbreviation for "gabarit international de chargement". 1/7/85

**international manpower ceiling /
maximum autorisé en effectifs
internationaux**

The total number of international posts, military and civilian, in a peacetime establishment, that has been authorized for an organization. 18/2/15

międzynarodowa logistyka kooperatywna

Współpraca i wzajemne wsparcie w obszarze logistyki osiągane poprzez koordynację polityki, planów, procedur, działalności badawczo-rozwojowej i wspólnych dostaw oraz wymiany towarów i usług, zorganizowane na podstawie dwustronnych i wielostronnych umów z właściwym zabezpieczeniem zwrotu kosztów. 4/10/11

**międzynarodowa linia zmiany daty
linia zmiany daty**

Linia pokrywająca się w przybliżeniu z południkiem przeciwległym do południka Greenwich, zmodyfikowana tak, by omijać pewne zaludnione lądy. Przy przekraczaniu tej linii następuje zmiana daty o jeden dzień. 26/2/98

międzynarodowy kod identyfikacyjny

W terminologii kolejowej, kod, który identyfikuje pociąg wojskowy od punktu wyjazdu do miejsca przeznaczenia. Kod składa się z serii cyfr, liter lub symboli wskazujących pierwszeństwo, kraj wyjazdu, dzień wyjazdu, krajowy numer kodu identyfikacyjnego i kraj przeznaczenia pociągu. 26/2/98

**międzynarodowa kolejowa skrajnia
ładunkowa**

PPI gauge (dopuszczalny)

PPI (przestarzały)

Międzynarodowa skrajnia ładunkowa, na bazie której oparte są międzynarodowe umowy dotyczące transportu ładunków koleją. Ładunek, którego wymiary mieszczą się w granicach tego kryterium, może być przewożony bez ograniczeń większością kolejowych dróg kontynentalnej części Europy. GIC jest skrótem od „gabarit international de chargement”. 3/3/09

limit etatów międzynarodowych

Całkowita liczba międzynarodowych stanowisk wojskowych i cywilnych w etacie czasu pokoju, która została zatwierdzona dla danej organizacji. 23/3/17

international map of the world / carte internationale du monde**PPI gauge**

A map series at 1:1 000,000 scale published by a number of countries to common internationally agreed specifications. 1/8/74

international military personnel / personnel militaire international

Military personnel assigned or appointed to international military posts. 18/2/15

international military post / poste militaire international

An international post in a peacetime establishment authorized as part of the international manpower ceiling to be filled by a military person whose pay and allowances remain the responsibility of the parent nation. 18/2/15

international organization / organization internationale**IO**

An intergovernmental, regional or global organization governed by international law and established by a group of states, with international juridical personality given by international agreement, however characterized, creating enforceable rights and obligations for the purpose of fulfilling a given function and pursuing common aims.

Note: Exceptionally, the International Committee of the Red Cross, although a non-governmental organization formed under the Swiss Civil Code, is mandated by the international community of states and is founded on international law, specifically the Geneva Conventions, has an international legal personality or status on its own, and enjoys some immunities and privileges for the fulfillment of its humanitarian mandate. 8/8/08

international personnel / personnel international

Military and civilian personnel assigned or appointed to international posts. 18/2/15

międzynarodowa mapa świata

Mapa w skali 1:1 000 000 wydawana przez kilka państw na uzgodnionych warunkach. 26/2/98

wojskowy personel międzynarodowy

Personel wojskowy przydzielany lub wyznaczany na międzynarodowe stanowiska wojskowe. 23/3/17

międzynarodowe stanowisko wojskowe

Stanowisko międzynarodowe etatu czasu pokoju, w ramach limitu stanowisk międzynarodowych, obsadzone personelem wojskowym, któremu uposażenie i dodatki wypłaca kraj, z którego pochodzi. 23/3/17

organizacja międzynarodowa**IO**

Organizacja międzyrządowa, regionalna lub globalna podlegająca prawu międzynarodowemu, założona przez grupę państw, posiadająca międzynarodową osobowość prawną nadaną przez porozumienie międzynarodowe, określające prawa i obowiązki dla spełnienia danej funkcji i dążąca do realizacji wspólnych celów. Uwaga: Za wyjątkiem Międzynarodowego Komitetu Czerwonego Krzyża, który jest organizacją pozarządową powstałą na podstawie Kodeksu Cywilnego Szwajcarii, jej zwierzchnikiem jest międzynarodowa społeczność państw, jest oparta na prawie międzynarodowym, a w szczególności na Konwencjach Genewskich, posiada własny status i osobowość, jak również immunitety i przywileje dla realizacji mandatu humanitarnego. 6/10/09

personel międzynarodowy

Personel wojskowy i cywilny przydzielany lub wyznaczany na stanowiska międzynarodowe 23/3/17

international post / poste international

A post that carries a specific job description and whose incumbent is responsible to international authority.
18/2/15

international strength

Preferred term: international actual strength.

interoperability / interopérabilité

The ability to act together coherently, effectively and efficiently to achieve Allied tactical, operational and strategic objectives.
EWG, 9/12/09

interpretability / possibilité d'interprétation

Suitability of imagery for interpretation with respect to answering adequately requirements on a given type of target in terms of quality and scale.

- a. Poor - imagery is unsuitable for interpretation to answer adequately requirements on a given type of target.
- b. Fair - Imagery is suitable for interpretation to answer requirements on a given type of target but with only average detail.
- c. Good - Imagery is suitable for interpretation to answer requirements on a given type of target in considerable detail.
- d. Excellent - Imagery is suitable for interpretation to answer requirements on a given type of target in complete detail. 1/12/79

interpretation / interprétation

In intelligence usage, the final step in the processing phase of the intelligence cycle in which the significance of information and/or intelligence is judged in relation to the current body of knowledge. 1/7/94

interrupted line / ligne discontinue

A broken, dashed, or pecked line usually used to indicate the indefinite alignment or area of a feature on the chart. 1/4/73

stanowisko międzynarodowe

Stanowisko z określonymi zadaniami i wymaganiami, zajmowane przez osobę odpowiadającą przed władzami międzynarodowymi 23/3/17

obsada międzynarodowa

>Termin zalecany: international actual strength.

interoperacyjność

Zdolność do wspólnego, efektywnego i skutecznego działania dla osiągnięcia sojuszniczych celów taktycznych, operacyjnych i strategicznych. EWG, 20/10/10

podatność interpretacyjna

Przydatność zobrazowania do interpretacji ze względu na właściwe spełnienie wymagań danego typu celu, w kategoriach jakości i skali.

- a. Słaba - zobrazowanie nie jest przydatne do interpretacji pod względem właściwego spełnienia wymagań danego typu celu.
- b. Dostateczna - zobrazowanie jest przydatne do interpretacji pod względem właściwego spełnienia wymagań danego typu celu, ale tylko średnio pod względem szczegółów.
- c. Dobra - zobrazowanie jest przydatne do interpretacji pod względem właściwego spełnienia wymagań danego typu celu ze znacznymi uszczegółowieniami.
- d. Doskonała - zobrazowanie jest przydatne do interpretacji pod względem właściwego spełnienia wymagań danego typu celu ze wszystkimi szczegółami. 13/5/04

interpretacja

W wywiadzie/rozpoznaniu końcowy etap fazy przetwarzania informacji w cyklu wywiadowczym, w którym znaczenie informacji i/lub wiadomości jest oceniane na tle aktualnej wiedzy. 5/3/04

linia przerywana

Przerywana, kreskowana lub kropkowana linia, wykorzystywana zwykle do wskazania na mapie nieokreślonego obszaru terenu o odpowiedniej charakterystyce. 26/2/98

interval¹ / intervalle¹

The space between adjacent groups of ships or boats measured in any direction between the corresponding ships or boats in each group. 1/4/73

interval² / intervalle²

The space between adjacent individuals, ground vehicles, or units in a formation that are placed side by side, measured abreast. 1/4/73

Interval³ / intervalle³

The space between adjacent aircraft measured from front to rear in units of time or distance. 1/4/73

Interval⁴ / intervalle⁴

The time lapse between photographic exposures. 1/4/73

interval⁵ / intervalle⁵

At battery right or left, an interval ordered in seconds is the time between one gun firing and the next gun firing. Five seconds is the standard interval. 1/4/73

Interval⁶ / intervalle⁶

At rounds of fire for effect the interval is the time in seconds between successive rounds from each gun. 1/4/73

intervention / intervention

Action taken to exert influence over, modify or control a specific activity. 1/10/01

intra-command exercise / exercice intra-commandement

An exercise which involves part of a NATO strategic command or subordinate command. 4/10/00

in-transit evacuation facility / centre de transit pour évacuation sanitaire IEF

A medical facility that has all the functions of a casualty staging unit, located along the strategic chain of evacuation, to allow for transit care to patients being strategically evacuated, when refueling or when a change of aircraft is required. MCMedSB, 20/6/17

interwał¹

Przeźren między sąsiednimi grupami okrętów lub łodzi, mierzona w dowolnym kierunku pomiędzy danym typem okrętu lub łodzi w każdej z grup. 5/6/08

interwał²

Przeźren między sąsiednimi osobami, pojazdami lub jednostkami w szyku, w którym są ustawieni obok siebie, mierzona w rzędzie. 5/6/08

interwał³

Przeźren między skrajnymi elementami sąsiednich statków powietrznych, mierzona w jednostkach czasu lub odległości. 5/6/08

interwał⁴

Odstęp czasu pomiędzy kolejnymi ujęciami fotograficznymi. 5/6/08

interwał⁵

W artylerii, nakazany odstęp czasowy, określony w sekundach pomiędzy poszczególnymi salwami, liczony od prawej lub lewej strony. Standardowym interwałem jest pięć sekund. 5/6/08

Interwał⁶

W salwach honorowych interwał jest czasem określanym w sekundach pomiędzy kolejnymi salwami. 5/6/08

interwencja

Przedsięwzięcia podejmowane w celu wywierania wpływu, zmiany lub kontrolowania określonych działań. 4/4/02

wewnętrzne ćwiczenie dowództwa treningu sztabowy

Ćwiczenie, które obejmuje część dowództwa strategicznego NATO lub dowództwa podległego. 5/4/01

centrum tranzytowe ewakuacji medycznej IEF

Jednostka medyczna pełniąca wszystkie funkcje jednostki ewakuacyjnej (etapowej), umiejscowiona wzdłuż strategicznego łańcucha ewakuacji, aby zapewnić opiekę na czas transportu pacjentom ewakuowanym strategicznie, na czas tankowania paliwa lub konieczności zmiany statku powietrznego.. 6/11/03

intruder / intrus

An individual, unit, weapon system or tactical track in or near an operational or exercise area, which presents a threat of intelligence gathering or disruptive activity. 9/1/96

intruder operation / opération d'intruder

An offensive operation by day or night over enemy territory with the primary object of destroying enemy aircraft in the vicinity of their bases. 1/4/73

inventory control / gestion et administration du materiel inventory management materiel control materiel management supply management

That phase of military logistics which includes managing, cataloguing, requirements determination, procurement, distribution, overhaul, and disposal of materiel. 1/4/73

inventory management

Preferred term: inventory control.

irregular activity / activité irrégulière

The use or threat of force by irregular forces, groups or individuals, frequently ideologically or criminally motivated, to effect or prevent change as a challenge to governance and authority. 29/8/11

irregular outer edge / contour extérieur irrégulier du champ de mines

In land mine warfare, short mine rows or strips laid in an irregular manner in front of a minefield facing the enemy, to deceive the enemy as to the type or extent of the mine field. Generally, the irregular outer edge will only be used in minefields with buried mines. 1/1/91

isocentre / isocentre

The point on a photograph intersected by the bisector of the angle between the plumb-line and the photograph perpendicular. 1/8/74

intruz

Pojedyncza osoba, jednostka, system uzbrojenia lub obiekt taktyczny znajdujący się wewnątrz lub w pobliżu obszaru prowadzenia działania lub ćwiczenia, którego obecność stanowi zagrożenie wywiadowcze. 5/4/01

działania dywersyjne

Działanie ofensywne prowadzone w dzień lub w nocy na terytorium przeciwnika, głównie w celu zniszczenia jego statków powietrznych w pobliżu ich baz. 18/9/12

zarządzanie środkami zaopatrzenia

Faza logistyki wojskowej, która obejmuje: zarządzanie, katalogowanie, określanie potrzeb, pozyskiwanie, dystrybucję, remonty, zdejmowanie z ewidencji. 5/4/01

zarządzanie środkami zaopatrzenia

>Termin zalecany: inventory control.

działanie nieregularne

Użycie bądź zagrożenie użyciem siły przez nieregularne oddziały, grupy lub osoby, często motywowane względami ideologicznymi lub kryminalnymi, w celu dokonania zmiany lub jej zapobieżenia, będące formą sprzeciwu wobec rządów lub władzy. 9/11/11

nieregularny skraj zewnętrzny

W lądowych działaniach minowych krótki szereg lub pas min ułożonych w nieregularny sposób przed polem minowym w kierunku przeciwnika w celu wprowadzenia go w błąd, co do rodzaju i wymiarów pola minowego. Nieregularny skraj zewnętrzny wykorzystuje się zazwyczaj tylko w polach minowych, gdzie miny są maskowane gruntem. 12/12/00

izocentrum

Punkt na fotografii wyznaczony przez przecięcie jej płaszczyzny dwusieczną kąta pomiędzy pionem i prostopadłą do fotografii. 8/4/04

isodose rate line

Preferred term: dose rate contour line.

isogriv / isogrille

A line on a map or chart which joins points of equal angular difference between grid north and magnetic north. 1/8/74

**isolated personnel / personnel isolé
ISOP**

Military or civilian personnel who are separated from their unit or organization resulting in a loss of positive and/or procedural control, that may require them to survive, evade, resist exploitation, and either have to make their way back to friendly control or require assistance to do so. MCJSB, 31/8/16

**isolated personnel report / fiche
personnalis e d'authentification
ISOPREP**

A document containing information designed to facilitate the identification and authentication of an isolated person. MCJSB, 14/12/16

J**jamming / brouillage intentionnel**

Deliberate interference, caused by emissions intended to render unintelligible or falsify the whole or part of a wanted signal. 22/1/10

jettison / d elastage

Deliberate release of an aircraft store from an aircraft to effect aircraft safety or prepare for air combat. 1/7/83

**jettisoned mines / mines rejet es   la
mer**

Mines which are laid as quickly as possible in order to empty the minelayer of mines, without regard to their condition or relative positions. 1/10/78

**linia jednakowego stopnia
napromieniowania (izodoza)**

>Termin zalecany: dose rate contour line. 26/2/98

izogona

Linia na mapie łącżąca punkty o jednakowej wartości deklinacji magnetycznej (zbożenia magnetycznego). 22/9/99

**personel izolowany
ISOP**

Personel wojskowy lub cywilny, oddzielony od własnej jednostki lub organizacji, który utracił zdolność do realizacji zależonych zadań, co może wymagać podjęcia działań z zakresu SERE. 20/11/18

**kwestionariusz dot. personelu
izolowanego
ISOPREP**

Dokument zawierający informacje przeznaczone do ułatwienia identyfikacji oraz uwierzytelnienia izolowanej osoby. 20/11/18

zakłócanie, zagłuszanie

Zmierzone promieniowanie mające na celu nakładanie się fal elektromagnetycznych aby blokować lub mylić całości lub części sygnału rzeczywistego przewidzianego do odbioru przez właściwego adresata. 22/6/10

awaryjny zrzut

Celowe pozbycie się ładunku ze statku powietrznego ze względów bezpieczeństwa lub w celu przygotowania się do walki. 18/9/12

miny zrzucane awaryjnie

Miny, stawiane tak szybko, jak to możliwe w celu opróżnienia stawiacza min, bez względu na ich stan i względne położenie. 18/9/12

joiner / navire ralliant un convoi**convoy joiner** (obsolete)

An independent merchant ship sailed to join a convoy. 1/6/78

joiner convoy / convoi ralliant

A convoy sailed to join the main convoy. 1/10/78

joiner section / section ralliant un convoi

A joiner or joiner convoy, after rendezvous, and while manoeuvring to integrate with the main convoy. 1/6/78

joint / interarmées**multiservice**

Adjective used to describe activities, operations and organizations in which elements of at least two services participate. 16/7/99

joint air attack team / groupe d'attaque aérienne interarmées

A combination of attack and/or reconnaissance rotary-wing aircraft and fixed-wing close air support aircraft, operating together to locate and attack high-priority targets and targets of opportunity. Joint air attack team operations are coordinated and conducted to support the ground commander's scheme of manoeuvre. Note: The joint air attack team normally operates as a coordinated effort supported by fire support, air defence artillery, naval surface fire support, intelligence, surveillance, and reconnaissance systems, electronic warfare systems, and ground manoeuvre forces. 17/1/05

joint fires / tirs interarmées

Fires applied during the employment of forces from two or more components, in coordinated action toward a common objective. 15/1/08

joint force engineer / conseiller génie d'une force interarmées**JFENGR**

The principal advisor to a joint force commander on all military engineering issues. 2/3/09

statek dołączający do konwoju

Samodzielny statek handlowy płynący w celu dołączenia do konwoju. 30/3/10

konwój dołączający do głównego konwoju

Konwój płynący w celu dołączenia do głównego konwoju. 30/3/10

grupa dołączająca

Statek lub konwój, który po osiągnięciu punktu spotkania, manewruje w celu włączenia się do głównego konwoju. 30/3/10

połączone

Przymiotnik opisujący działania, operacje i struktury organizacyjne, w których zaangażowane są lub występują elementy przynajmniej dwóch rodzajów sił zbrojnych. 2/12/08

połączony lotniczy zespół uderzeniowy

Zespół złożony ze śmigłowców szturmowych i/lub rozpoznawczych oraz samolotów bezpośredniego wsparcia lotniczego, działających wspólnie w celu zlokalizowania i zaatakowania celów priorytetowych, jak i celów natychmiastowego zwalczania. Działania połączonego lotniczego zespołu uderzeniowego są koordynowane i prowadzone w celu wsparcia manewru dowódcy lądowego.

Uwaga: Działanie połączonego lotniczego zespołu uderzeniowego stanowi zazwyczaj skoordynowany wysiłek wspierany ogniem artylerii, artylerią przeciwlotniczą, ogniem okrętów nawodnych, systemami wywiadowczymi, identyfikacji i rozpoznania, systemami walki elektronicznej oraz manewrującymi siłami naziemnymi. 6/10/09

ogień połączony

Ogień prowadzony podczas użycia sił dwóch lub więcej komponentów w skoordynowanym działaniu przeciwko wspólnemu celowi. 25/9/08

szef inżynierii sił połączonych**JFENGR**

Główny doradca dowódcy sił połączonych w sprawach związanych z inżynierią wojskową. 6/10/09

joint logistics / logistique interarmées

Coordinated logistics for two or more components. MCJSB, 14/12/16

joint logistic support network / réseau de soutien logistique interarmées**JLSN**

A system of interconnecting logistic nodes, organizations, activities and sites, and their multimodal links in a joint operations area. MCJSB, 14/12/16

joint operations area / zone d'opérations interarmées**JOA**

A temporary area defined by the Supreme Allied Commander Europe, in which a designated joint commander plans and executes a specific mission at the operational level of war. A joint operations area and its defining parameters, such as time, scope of the mission and geographical area, are contingency- or mission-specific and are normally associated with combined joint task force operations. 17/1/05

joint staff / état-major interarmées**J**

A staff formed of two or more of the services of the same country. 1/10/03

joint subregional command / commandement interarmées sous-régional

A subregional command organization at the third level of the NATO military command structure with no permanently allocated area of responsibilities. This command is characterized as follows:

- a. it contains a combination of appropriate specific tri-service capabilities;
- b. it assumes subregional responsibilities for training and exercises; and
- c. it provides a permanent planning and command and control capability for the conduct of joint operations, allowing it to undertake or contribute to all Alliance missions as directed by the NATO regional commander. 4/10/00

logistyka połączona

Logistyka skoordynowana dla co najmniej dwóch komponentów. 20/11/18

sieć połączonego wsparcia logistycznego**JLSN**

System wzajemnie połączonych węzłów logistycznych, organizacji, działań i lokalizacji oraz ich wielomodułowych połączeń w ramach obszaru operacji połączonych. 25/10/18

obszar operacji połączonych**JOA**

Tymczasowy obszar określany przez Naczelnego Dowódcę Sił Sojuszniczych w Europie, w którym wyznaczony dowódca sił połączonych planuje i realizuje określone zadania na poziomie operacyjnym. Obszar operacji połączonych, wraz z określającymi go parametrami takimi jak czas, zakres misji i rejon geograficzny, jest specyficzny dla każdej misji i zwykle kojarzony z operacjami wielonarodowych połączonych sił zadaniowych. 7/12/11

sztab połączony**J**

Sztab sformowany z przedstawicieli dwóch lub więcej rodzajów sił zbrojnych tego samego państwa. 8/2/01

połączone dowództwo podregionalne

Podregionalny organ dowodzenia na trzecim szczeblu wojskowej struktury dowodzenia NATO nie posiadający przydzielonego na stałe rejonu odpowiedzialności. Dowództwo to:

- a. obejmuje kombinację odpowiednich połączonych zdolności;
- b. realizuje podregionalne obowiązki w zakresie szkolenia i ćwiczeń, oraz
- c. prezentuje stałą zdolność w zakresie planowania i dowodzenia w celu prowadzenia operacji połączonych, co umożliwi mu podejmowanie lub uczestniczenie w zadaniach Sojuszu zgodnie z poleceniami dowódcy regionalnego NATO. 5/4/01

join up / rassemblement

To form separate aircraft or groups of aircraft into a specific formation. 1/8/76

jump speed / vitesse de largage

The airspeed at which parachute troops can jump with comparative safety from an aircraft. 1/4/74

K**key / clé**

In cartography, a term sometimes loosely used as a synonym for "legend". 1/4/73

key point / point sensible

A concentrated site or installation, the destruction or capture of which would seriously affect the war effort or the success of operations. 1/4/73

key terrain / position clé

Any locality, or area, the seizure or retention of which affords a marked advantage to either combatant. 1/4/73

KIA casualty

Preferred term: killed-in-action casualty.

killed in action

Preferred term: killed-in-action casualty.

killed-in-action casualty / perte tuée au combat

KIA casualty (admitted)

killed-in-action (admitted)

KIA (admitted)

A battle casualty who was killed outright or who died before reaching the medical treatment and evacuation chain. MCMedSB, 20/6/17

kill probability / probabilité de destruction

Pk

A measure of the probability of destroying a target. 1/4/73

formować szyk

Rozmieszczać pojedyncze statki powietrzne lub ich grupy w konkretne ugrupowanie. 7/12/10

prędkość do zrzutu

Prędkość statku powietrznego, przy której skoczkowie mogą bezpiecznie opuszczać pokład statku powietrznego

wyjaśnienie znaków

W kartografii termin niekiedy dowolnie używany jako synonim legendy. 26/2/98

punkt kluczowy

Miejsce lub instalacje, których zniszczenie lub zdobycie ma poważny wpływ na działania wojenne lub powodzenie operacji. 26/2/98

teren kluczowy

Każde miejsce lub obszar, którego przejęcie lub utrzymanie daje znaczną przewagę jednej z walczących stron. 4/10/11

straty osobowe KIA

>Termin zalecany: killed-in-action casualty.

poległy w walce

KIA

>Termin zalecany: killed-in-action casualty.

straty osobowe poniesione w walce zabyty w walce (dopuszczalny)

straty osobowe KIA (dopuszczalny)

Straty osobowe poniesione bezpośrednio lub przed dotarciem do systemu leczenia medycznego i ewakuacji. 20/11/18

prawdopodobieństwo zniszczenia

Pk

Miara prawdopodobieństwa zniszczenia celu. 26/2/98

kite / plongeur

In naval mine warfare, a device which when towed, submerges and planes at a predetermined level without sideways displacement. 1/11/75

tarcza zanurzeniowa

W morskich działaniach minowych, urządzenie, które podczas holowania zanurza się i płynie na określonej wcześniej głębokości bez przemieszczania się na boki. 4/10/11

L**laid life / durée d'activation**

In land mine warfare, the period of time throughout which the fuzing system of a mine may be activated. 16/7/99

okres aktywności miny

W lądowych działaniach minowych okres, w którym system inicjujący utrzymuje minę w stanie aktywności bojowej. [NO-01-A005]

land effect

Preferred term: coastal refraction.

wpływ lądu

> Termin zalecany: coastal refraction.
26/2/98

landing aid / aide à l'atterrissage

Any illuminating light, radio beacon, radar device, communicating device, or any system of such devices for aiding aircraft in an approach and landing. 1/4/73

urządzenie pomocnicze do lądowania

Każde oświetlenie, radiolatarnia, urządzenie radarowe, urządzenia komunikacyjne lub system złożony z tych urządzeń, przeznaczone do pomocy statkowi powietrznemu w czasie podejścia i lądowania. 26/2/98

landing approach / approche d'atterrissage

The continuously changing position of an aircraft in space directed toward effecting a landing on a predetermined area. 1/4/73

podejście do lądowania

Stale zmieniające się przestrzenne położenie statku powietrznego w celu wykonania lądowania we wcześniej określonym rejonie. 26/2/98

**landing area¹ / zone de mise à terre¹
amphibious assault area**

The part of the objective area within which the landing operations of an amphibious force are conducted. Note: it includes the beach, the approaches to the beach, the transport areas, the fire support areas, the airspace occupied by aircraft in close support and the land included in the advance inland to the initial objective. 30/6/05

rejon lądowania¹**rejon wysadzenia desantu morskiego**

Część rejonu celu, w którym odbywa się lądowanie sił desantu. Uwaga: Obejmuje on brzeg, podejścia do brzegu, rejony transportowe, rejony wsparcia ogniowego, przestrzeń powietrzną zajęłą przez statki powietrzne wsparcia bezpośredniego oraz przylegającą część lądu. 19/4/06

landing area² / zone de mise à terre²

The area used for air landing of troops and materiel. 30/6/05

rejon lądowania²

Obszar wykorzystywany do wysadzenia wojsk oraz wyładunku środków bojowych i materiałowych. 19/4/06

<p>landing beach / plage de débarquement The portion of a shoreline required for landing a battalion landing team, which can also be used as a tactical locality over which a force larger or smaller than a battalion landing team may be landed. 1/10/01</p>	<p>odcinek lądowania Odcinek linii brzegowej niezbędny do przeprowadzenia desantu batalionowej grupy desantowej, który może również stanowić rejon taktyczny dla desantu sił większych lub mniejszych niż batalionowa grupa desantowa. 9/5/02</p>
<p>landing craft / engin de débarquement A craft employed in amphibious operations, specifically designed for carrying troops and their equipment and for beaching, unloading and retracting. It is also used for resupply operations. 4/10/00</p>	<p>środek desantowo-przeprawowy Jednostka pływająca wykorzystywana w działaniach desantowych, przystosowana specjalnie do transportowania wojsk i sprzętu oraz wpływania na płyciznę, rozładowywania transportu i wycofywania się. Wykorzystywany również do uzupełniania zaopatrzenia. 12/6/02</p>
<p>landing diagram / présentation graphique du plan de mise à terre A graphic means of illustrating the plan for the ship-to-shore movement. 1/4/73</p>	<p>diagram desantowania Graficzne przedstawienie planu ruchu wojsk z okrętów na brzeg. 12/6/02</p>
<p>landing force / force de débarquement LF The task organization of ground and aviation units assigned to an amphibious operation. 1/10/01</p>	<p>siły desantu LF Siły zadaniowe złożone z jednostek lądowych i lotniczych, wyznaczone do morskich działań desantowych. 12/6/02</p>
<p>landing group / groupe de débarquement A subordinate task organization of the landing force capable of conducting landing operations, under a single tactical command, against a position or group of positions. 1/7/80</p>	<p>grupa desantowa Grupa bojowa sił desantu pod jednym dowództwem taktycznym, zdolna do wykonania lądowania na określonej pozycję lub grupę pozycji. 12/6/02</p>
<p>landing mat / grille d'atterrissage (ou de débarquement) A prefabricated, portable mat so designed that any number of planks (sections) may be rapidly fastened together to form surfacing for emergency runways, landing beaches, etc. 1/4/73</p>	<p>mata utwardzająca Prefabrykowana, przenośna mata przystosowana do szybkiego łączenia dowolnej liczby jej segmentów w celu utworzenia powierzchni doraźnych dróg startowych, odcinków lądowania itp. 4/7/02</p>
<p>landing point / point d'atterrissage² LP A point within a <i>landing site</i>¹ where one helicopter or vertical take-off and landing aircraft can land. 1/10/80</p>	<p>punkt lądowania LP Punkt w ramach lądowiska, w którym może wylądować jeden śmigłowiec lub samolot pionowego startu i lądowania. 18/2/10</p>
<p>landing roll / course à l'atterrissage The movement of an aircraft from touchdown through deceleration to taxi speed or full stop. 1/7/80</p>	<p>dobieg Ruch statku powietrznego od momentu przyziemia, poprzez hamowanie, aż do osiągnięcia prędkości kołowania lub zatrzymania. 5/6/08</p>

landing ship / bâtiment de débarquement

An assault ship which is designed for long sea voyages and for rapid unloading over and on to a beach. 1/4/73

landing ship dock / bâtiment de transport de chalands de débarquement**LSD**

A ship designed to transport and launch loaded amphibious craft and/or amphibian vehicles with their crews and embarked personnel and/or equipment and to render limited docking and repair services to small ships and craft. 1/4/73

landing site¹ / site d'atterrissage

A site within a landing zone containing one or more landing points. 30/6/05

landing site² / site de débarquement

In amphibious operations, a continuous segment of coastline over which troops, equipment and supplies can be landed by surface means. 30/6/05

landing zone¹ / zone d'amerrissage**LZ**

A specified zone used for the landing of aircraft on water. 30/6/05

landing zone² / zone d'appontage**LZ**

A specified zone used for the landing of aircraft on the deck of a ship. 30/6/05

landing zone³ / zone d'atterrissage**LZ**

A specified zone used for the landing of aircraft on land. 30/6/05

landing zone control party / groupe de contrôle de zone de débarquement

Personnel specially trained and equipped to establish and operate communications devices from the ground for traffic control of aircraft/helicopters for a specific landing zone. 1/9/81

okręt desantowy

Okręt przeznaczony do wykonywania długich rejsów i szybkiego rozładunku w rejonie brzegu lub na plaży. 12/6/02

okręt desantowy z dokiem**LSD**

Okręt przeznaczony do transportu i wodowania załadowanych środków desantowo-przepławowych z ich załogami, zaokrętowanymi wojskami i/lub sprzętem oraz świadczenia ograniczonych usług dokowych i naprawczych dla małych okrętów i łodzi. 18/2/10

lądowisko¹

Miejsce, znajdujące się w strefie lądowania, zawierające co najmniej jeden punkt lądowania. 20/11/18

rejon desantu²

W morskich operacjach desantowych, ciągły odcinek linii brzegowej, na którym mogą wylądować wojska, sprzęt i zapasy z wykorzystaniem jednostek nawodnych. 20/11/18

strefa lądowania¹**LZ**

Określona strefa wykorzystywana do lądowania statków powietrznych na wodzie. 18/2/10

strefa lądowania²**LZ**

Określona strefa wykorzystywana do lądowania statków powietrznych na pokładzie okrętu. 18/2/10

strefa lądowania³**LZ**

Określona strefa wykorzystywana do lądowania statków powietrznych na lądzie. 18/2/10

grupa kontroli lotów w strefie lądowania

Grupa wyszkolona i wyposażona do rozwijania i obsługi urządzeń łączności służących do kontroli z ziemi ruchu statków powietrznych w określonej strefie lądowania. 12/6/02

landmark / repère terrestre

A feature, either natural or artificial, that can be accurately determined on the ground from a grid reference. 1/4/73

land mine warfare

Preferred term: mine warfare.

lane marker / marqueur de cheminement

In land mine warfare, sign used to mark a minefield lane.

Note: Lane markers, at the entrance to and exit from the lane, may be referenced to a landmark or intermediate marker. 1/6/84

lap / bande

In naval mine warfare, that section or strip of an area assigned to a single sweeper or formation of sweepers for a run through the area. 1/11/75

lap course / route de dragage

In naval mine warfare, the true course desired to be made good during a run along a lap. 1/11/75

lap track / rail

In naval mine warfare, the centre line of a lap; ideally, the track to be followed by the sweep or detecting gear. 1/8/76

lap turn / retournement

In naval mine warfare, the manoeuvre a minesweeper carries out between the completion of one run and the commencement of the run immediately following. 22/1/10

lap width / largeur de bande interceptée

In naval mine warfare, the swept path of the ship or formation divided by the percentage coverage being swept to. 1/11/75

large ship / grand bâtiment

A ship of over 137 meters (or 450 feet) in length. 1/11/75

punkt orientacyjny

Charakterystyczny element terenu, naturalny lub sztuczny, którego położenie w terenie można dokładnie określić na podstawie mapy. 11/1/01

ładowe działania minowe

>Termin zalecany: mine warfare. 13/9/01

oznaczenie przejścia w polu minowym

W lądowych działaniach minowych znak używany do oznaczenia przejścia w polu minowym.

Uwaga: Oznaczenia takie, przy wejściu i wyjściu, mogą odnosić się do terenowych punktów orientacyjnych lub markerów (znaczników) pośrednich. 30/3/10

pas trałowania

W morskich działaniach minowych, sekcja lub pas rejonu trałowania przydzielona jednemu trałowcowi lub grupie trałowców. 4/10/11

kurs trałowania

W morskich działaniach minowych, rzeczywisty kurs, który należy dokładnie utrzymywać podczas przejścia wzdłuż pasa trałowania. 4/10/11

ścieżka trałowania

W morskich działaniach minowych, środkowa linia pasa trałowania; ścieżka, którą powinien podążać trał lub urządzenie wykrywające. 4/10/11

nawrót

W morskich działaniach minowych, manewr wykonywany przez trałowiec między zakończeniem jednego przejścia i rozpoczęciem kolejnego. 20/10/10

szerokość pasa trałowania

W morskich działaniach minowych, oczyszczony przez trałowiec lub grupę trałowców pas wyrażony procentem pokrycia trałowanego obszaru. 4/10/11

duży okręt

Okręt o długości przekraczającej 137 m (450 stóp). 26/2/98

laser designator / *marqueur laser***laser illuminator****laser target marker**

A device that emits a beam of laser energy which is used to mark a specific place or object. 31/5/00

laser guidance unit / *dispositif de guidage par laser*

A system fitted with a laser seeker to compute trajectory data for use by the control system of a missile, projectile or bomb. 4/10/00

laser guided weapon / *arme guidée par laser*

A weapon which utilizes a seeker to detect laser energy reflected from a laser marked/designated target and through signal processing provides guidance commands to a control system which guides the weapon to the point from which the laser energy is being reflected. 1/12/79

laser illuminator

Preferred term: laser designator.

laser linescan system / *analyseur laser à balayage linéaire*

An active airborne imagery recording system which uses a laser as the primary source of illumination to scan the ground beneath the flight path, adding successive across-track lines to the record as the vehicle advances. 1/3/81

laser pulse duration / *durée d'impulsion laser*

The time during which the laser output pulse power remains continuously above half its maximum value. 1/1/80

laser range-finder / *télémetre à laser*
LRF

A device that uses a laser to determine the distance from the device to a place or object. 4/11/05

laser seeker / *chercheur laser*

A device based on a direction sensitive receiver which detects the energy reflected from a laser designated target and defines the direction of the target relative to the receiver. 1/8/79

wskaźnik laserowy**laserowy wskaźnik celu**

Urządzenie emitujące wiązkę promieniowania laserowego, wykorzystywane do oznaczania konkretnych miejsc lub obiektów. 5/3/04

laserowe urządzenie naprowadzające

Zespół zawierający laserowe urządzenie śledzące w celu obliczania danych trajektorii wykorzystywanych przez system sterowania pocisku raketowego, pocisku balistycznego lub bomby. 5/4/01

broń kierowana laserowo

Broń wykorzystująca urządzenie do wykrywania energii laserowej odbitej od celów oznaczonych/wskazanych promieniem laserowym i przekazywania, po odpowiedniej obróbce sygnału, komend do systemu sterowania naprowadzającego broń na punkt, od którego energia laserowa jest odbijana. 4/10/11

wskaźnik laserowy

> Termin zalecany: laser designator.
5/4/01

liniowy skaner laserowy

Aktywny lotniczy system zapisu zobrazowania, wykorzystujący laser jako podstawowe źródło oświetlające skanowany teren, leżący poniżej ścieżki lotu, dodający do zapisu kolejne linie poprzeczne do ścieżki lotu w czasie ruchu statku powietrznego. 5/3/04

czas trwania impulsu laserowego

Czas, w którym moc impulsu wyjściowego lasera stale utrzymuje się powyżej połowy jego wartości maksymalnej. 4/10/11

dalmierz laserowy**LRF**

Urządzenie wykorzystujące laser do ustalenia odległości od tego urządzenia do wskazanego miejsca lub obiektu. 19/4/06

laserowe urządzenie wykrywające

Urządzenie oparte na odbiorniku kierunkowym, wykrywające energię odbitą od celu wskazanego laserem oraz określające kierunek do celu w stosunku do położenia odbiornika. 5/3/04

**laser target designating system /
système marqueur d'objectif à laser
laser target marking system**

A system which is used to direct (aim or point) laser energy at a target. The system consists of the laser designator or laser target marker with its display and control components necessary to acquire the target and direct the beam of laser energy thereon. 1/11/75

laser target marker

Preferred term: laser designator.

laser target marking system

Preferred term: laser target designating system.

**laser tracker / appareil de poursuite
laser**

A device which locks on to the reflected energy from a laser marked/designated target and defines the direction of the target relative to itself. 1/7/80

lashing

Preferred terms: tie down.

lashing point

Preferred term: tie down point.

late / retard

In artillery and naval fire support, a report made to the observer or spotter, whenever there is a delay in reporting "shot" by coupling a time in seconds with the report. 1/8/74

lateral gain / gain latéral

The amount of new ground covered laterally by successive photographic runs over an area. 1/4/73

lateral route / rocade

A route generally parallel to the forward edge of the battle area, which crosses, or feeds into, axial routes. 1/4/73

**laserowy system wskazywania celów
laserowy system naznaczania celu**

System używany do skierowania (wycelowania) energii laserowej na cel. System składa się z laserowego wskaźnika lub oświetlacza celu z wyświetlaczem oraz elementami sterowania koniecznymi do jego namierzenia oraz skierowania na niego wiązki energii laserowej. 26/2/98

laserowy wskaźnik celu

*>Termin zalecany: laser designator.
26/2/98*

laserowy system naznaczania celu

>Termin zalecany: laser target designating system. 26/2/98

laserowe urządzenie śledzące

Urządzenie kierujące się na energię odbitą od wskazanego/oświetlonego laserem celu i określające kierunek tego celu względem własnego położenia. 5/3/04

mocowanie

>Termin zalecany: tie down. 26/2/98

punkt mocowania

*>Termin zalecany: tie down point.
26/2/98*

opóźnienie

We wsparciu ogniowym artylerii lądowej i morskiej, informacja przekazywana obserwatorowi, zawsze gdy występuje opóźnienie po komendzie „wyrzwał:”, poprzez podanie czasu opóźnienia w sekundach. 4/10/11

przyrost pokrycia poprzecznego

Ilość nowego terenu pokrytego poprzecznie poprzez kolejne ciągi fotograficzne rejestrowane w czasie lotu nad pewnym obszarem. 26/2/98

droga rokadowa

Droga, zwykle równoległa do przedniego skraju obszaru walki, która przecina lub łączy się z drogami dofrontowymi. 25/1/11

<p>latest arrival date / date limite d'arrivée In movement planning, the latest date, calculated from G-day, on which an organization or unit is required to arrive at the designated ports of debarkation. 1/10/01</p>	<p>najpóźniejszy termin przybycia W planowaniu przemieszczania najpóźniejszy termin, liczony od dnia G, w którym jednostka organizacyjna lub oddział ma przybyć do wyznaczonych portów wyładunku. 4/4/02</p>
<p>latitude band / zone de latitude latitudinal band Any latitudinal strip, designated by accepted units of linear or angular measurement, which circumscribes the earth. 1/4/73</p>	<p>pas równoleżnikowy Opasujący ziemię pas równoleżnikowy wyznaczony przyjętymi jednostkami miary liniowej lub kątowej. 26/2/98</p>
<p>latitudinal band <i>Preferred term: latitude band.</i></p>	<p>pas równoleżnikowy <i>Termin zalecany: latitude band.</i></p>
<p>lattice / canevas A network of intersecting positional lines printed on a map or chart from which a fix may be obtained. 1/4/73</p>	<p>siatka współrzędnych Siatka przecinających się linii pozycyjnych, nadrukowanych na planie lub mapie, na podstawie których można określić pozycję. 26/2/98</p>
<p>launcher / rampe de lancement A structural device designed to support and hold a missile in position for firing. 1/4/73</p>	<p>wyrzutnia Urządzenie o konstrukcji ramowej przeznaczone do podpierania i utrzymania pocisku w pozycji do odpalenia. 26/2/98</p>
<p>launching site / site de lancement Any site or installation with the capacity of launching missiles from surface to air or surface to surface. 1/4/73</p>	<p>stanowisko wyrzutni Miejsce lub instalacja z możliwością wystrzelenia pocisków ziemia-powietrze lub ziemia-ziemia. 26/2/98</p>
<p>launch pad / aire de lancement A concrete or other hard surface area on which a missile launcher is positioned. 1/4/73</p>	<p>podstawa wyrzutni Betonowa lub inna twarda powierzchnia, na której ustawiana jest wyrzutnia pocisków. 26/2/98</p>
<p>laydown bombing / bombardement en vol rasant A very low level bombing technique wherein delay fuses and/or devices are used to allow the attacker to escape the effects of his bomb. 1/4/73</p>	<p>bombardowanie z lotu koszącego Technika bombardowania z bardzo niskiego pułapu, w której używa się zapalników i/lub urządzeń opóźniających w celu umożliwienia atakującemu uniknięcia skutków wybuchów własnych bomb. 26/2/98</p>
<p>layer tint <i>Preferred term: hypsometric tinting.</i></p>	<p>barwy hipsometryczne <i>>Termin zalecany: hypsometric tinting.</i> 22/9/99</p>
<p>laying-up position / mouillage d'attente² Any suitable position where naval units can berth, camouflage and replenish in preparation for forthcoming operations. 1/10/84</p>	<p>pozycja postoju Dogodne miejsce, gdzie jednostki marynarki wojennej mogą zacumować, zamaskować okręty i uzupełnić zapasy, przygotowując się do przyszłych działań. 23/3/11</p>

lay reference number / numéro de référence de mouillage**LRN**

In naval mine warfare, a number allocated to an individual mine by the minefield planning authority to provide a simple means of referring to it. 1/11/75

lead collision course / cap de collision

A vector which, if maintained, would result in a collision between an interceptor and a target. 1/10/01

lead pursuit / cap de poursuite

An interceptor vector designed to maintain a course of flight at a predetermined point ahead of a target. 1/12/74

lead-through operation / opération maritime de guidage

A maritime operation in which a guide ship leads other ships or submarines in their passage through channels established in a mined area. 26/8/09

leapfrog / progression par bonds

Form of movement in which like supporting elements are moved successively through or by one another along the axis of movement of supported forces. 1/4/73

leaver / navire quittant**convoy leaver (obsolete)**

A merchant ship which breaks off from a convoy to proceed to a different destination and become independent. 1/9/89

leaver convoy / convoi détaché

A convoy which has broken off from the main convoy and is proceeding to a different destination. 1/6/78

leaver section / section à détacher d'un convoi**LS**

A group of ships forming part of the main convoy which will subsequently break off to become leavers or a leaver convoy. 1/6/78

numer określający położenie miny**LRN**

W morskich działaniach minowych, cyfra przydzielona pojedynczej minie przez organy planujące pole minowe w celu łatwego określenia jej położenia. 26/2/98

kurs kolizyjny

Wektor kierunku lotu, który w przypadku jego utrzymania doprowadziłby do kolizji samolotu przechwytyjącego z celem. 9/5/02

kurs wyprzedzenia pościgu

Wektor kierunku lotu samolotu przechwytyjącego mający na celu utrzymanie kursu lotu do wcześniej określonego punktu przed celem. 26/2/98

morska operacja przejścia

Operacja, w której okręt prowadzący przeprowadza inne okręty nawodne lub podwodne przez wyznaczone kanały w zaminowanym obszarze. 22/6/10

skokami

Ruch, w którym elementy wsparcia przemieszczają się kolejno lub obok siebie wzdłuż osi ruchu wspieranych sił. 26/2/98

statek odłączający się od konwoju

Statek handlowy, który odłącza się od konwoju i kieruje się do innego miejsca przeznaczenia, stając się samodzielnym. 30/3/10

konwój odłączający się od konwoju głównego

Konwój, który odłączył się od konwoju głównego i zmierza do innego miejsca przeznaczenia. 30/3/10

grupa odłączająca się**LS**

Grupa okrętów, stanowiąca część głównego konwoju, której elementy składowe kolejno odłączają się od niego, stając się samodzielnymi okrętami lub oddzielnym konwojem. 30/3/10

left (or right)¹ / gauche (ou droite)¹

Terms used to establish the relative position of a body of troops. The person using the terms left or right is assumed to be facing in the direction of the enemy regardless of whether the troops are advancing towards or withdrawing from the enemy. 1/8/73

**left (or right)² / gauche (ou droite)²
right (or left)**

Correction used in adjusting fire to indicate that a lateral shift of the mean point of impact perpendicular to the reference line or spotting line is desired. 1/8/73

legend / légende¹

An explanation of symbols used on a map, chart, sketch, etc., commonly printed in tabular form at the side of the map, etc. 1/12/93

lens coating / couche antireflet

A thin transparent coating applied to a surface of a lens element. 1/7/70

lens distortion / distorsion

Image displacement caused by lens irregularities and aberrations. 1/7/70

lethal force / force létale**deadly force (admitted)**

Force intended or likely to cause death, or serious injury resulting in death. 18/2/15

lethal weapon / arme meurtrière

A weapon that can be used to cause death or serious bodily injury. 22/6/04

level-of-effort munitions / stocks de soutien en munitions

In stockpile planning, munitions stocked on the basis of expected daily expenditure rate, the number of combat days and the attrition rate assumed, to counter targets the number of which is unknown. 1/2/88

level of supply / niveau des approvisionnements

The quantity of supplies or materiel authorized or directed to be held in anticipation of future demands. 1/4/73

lewy (lub prawy)¹

Termin używany do określenia względnego położenia wojsk. Osoba używająca terminu lewy lub prawy powinna być zwrócona w kierunku przeciwnika, niezależnie od tego czy wojska nacierają, czy się wycofują. 25/6/14

w lewo (lub w prawo)

Poprawka stosowana w kierowaniu ogniem w celu wskazania, że należy przesunąć punkt celowania prostopadłe do linii odniesienia lub obserwacji. 25/6/14

legenda

Wyjaśnienie symboli używanych na planie, mapie, szkicu itp., drukowane na marginesie, zwykle w formie tabeli. 12/12/13

warstwa ochronna obiektywu

Cienkie przezroczyste pokrycie naniesione na zewnętrznej soczewce obiektywu. 8/4/04

zniekształcenie obiektywu

Przemieszczenie obrazu spowodowane nieregularnościami i aberracjami soczewek. 8/4/04

środek śmiertelności**siła zabijająca (dopuszczalny)**

Środek (siła) przeznaczony do powodowania śmierci lub ciężkich obrażeń skutkujących śmiercią. 20/11/18

broń śmiertelności

Broń, która może być użyta do spowodowania śmierci lub poważnego uszkodzenia ciała. 24/5/05

zapas amunicji proporcjonalny do zadań

W planowaniu wielkości zapasów, ilość amunicji zgromadzonej na podstawie przewidywanego dziennego zużycia, liczby dób walki i zakładanego tempa jej zużycia przy zwalczaniu celów, których liczba jest nieznaną. 18/9/12

stan zapasów środków zaopatrzenia

Wielkość ustalonych lub nakazanych do utrzymania zapasów środków zaopatrzenia wynikająca z przewidywanych potrzeb. 13/11/13

L-hour / heure L

In amphibious or airmobile operations, the time at which the first helicopter of a heliborne assault wave touches down or is due to touch down in the landing zone. 26/8/09

liaison / liaison¹

The contact, intercommunication and coordination maintained between elements of the military and/or other non-military actors to ensure mutual understanding and unity of purpose and action. MCTB, 30/6/17

liberated territory / territoire libéré

Any area, domestic, neutral or friendly, which, having been occupied by an enemy, is retaken by friendly forces. 1/4/73

lightening / allégement

The operation (normally carried out at anchor) of transferring crude oil cargo from a large tanker to a smaller tanker, so reducing the draught of the larger tanker to enable it to enter port. 1/3/79

light filter / filtre optique

An optical element such as a sheet of glass, gelatine or plastic dyed in a specific manner to absorb selectively light of certain colours. 1/10/80

light line / ligne d'éclairage réduit

A designated line forward of which vehicles are required to use blackout lights at night. 1/4/73

limited access route / itinéraire à accès réglementé

A one-way route with one or more restrictions which preclude its use by the full range of military traffic. 1/1/80

limit of fire¹ / limite de tir¹

The boundary marking off the area on which gun-fire can be delivered. 1/2/74

godzina L

W działaniach desantowych lub aeromobilnych, czas, w którym pierwszy śmigłowiec rzutu desantu śmigłowcowego ląduje lub ma wylądować w wyznaczonej strefie lądowania. 22/6/10

element łącznikowy

Kontakt, łączność oraz koordynacja utrzymywana pomiędzy elementami sił zbrojnych i/lub innymi uczestnikami niezwiązanymi z wojskiem w celu zapewnienia wzajemnego zrozumienia i jedności celów i działań. 26/2/98

terytorium wyzwolone

Obszar państwa własnego, neutralnego lub sojuszniczego, który po okupacji przez przeciwnika, został odzyskany przez siły sojusznicze. 26/2/98

odciążenie

Działanie (prowadzone zwykle na kotwicy) związane z przepompowywaniem ładunku ropy naftowej z dużego tankowca do mniejszego, prowadzone w celu zmniejszenia zanurzenia większego tankowca i umożliwienia mu wejścia do portu. 26/2/98

filtr optyczny

Element optyczny w postaci płytki szklanej, żelatynowej lub plastikowej, zabarwionej w specjalny sposób w celu selektywnej absorpcji światła o danym kolorze. 8/4/04

granica używania świateł

Wyznaczona linia, po przekroczeniu której pojazdy zobowiązane są do stosowania zaciemnienia świateł w czasie jazdy nocnej. 26/2/98

droga z ograniczoną możliwością użycia

Droga jednokierunkowa z jednym lub większą ilością ograniczeń, które wykluczają jej pełne wykorzystanie do celów wojskowych. 25/1/11

granica ostrzału¹

Granica wyznaczająca obszar, na który można prowadzić ogień artyleryjski. 26/2/98

<p>limit of fire² / limite de tir² Safe angular limits for firing at aerial targets. 1/2/74</p>	<p>granica ostrzału² Kątowe granice bezpiecznego prowadzenia ognia do celów powietrznych. 26/2/98</p>
<p>linear scale <i>Preferred term: graphic scale.</i></p>	<p>skala liniowa > <i>Termin zalecany: graphic scale.</i> 26/2/98</p>
<p>line astern <i>Preferred term: trail formation.</i></p>	<p>szyk w linię > <i>Termin zalecany: trail formation.</i> 13/9/01</p>
<p>line gauge / largeur de ligne A measurement of line width. 1/2/74</p>	<p>szerokość linii Wynik pomiaru szerokości linii. 13/9/01</p>
<p>line of arrival <i>Preferred term: line of impact.</i></p>	<p>linia uderzenia > <i>Termin zalecany: line of impact.</i> 26/2/98</p>
<p>line of departure¹ / ligne de départ¹ In land warfare, a line designated to coordinate the departure of attack elements. 1/11/85</p>	<p>linia wyjściowa¹ W działaniach lądowych linia koordynacji wyjścia poszczególnych elementów nacierających sił. 26/2/98</p>
<p>line of departure² / ligne de départ² In amphibious warfare, a suitably marked offshore coordinating line to assist assault craft to land on designated beaches at scheduled times. 1/11/85</p>	<p>linia wyjściowa² W operacjach morsko-desantowych odpowiednio oznaczona linia koordynacyjna, ułatwiająca nacierającym pojazdom lądowanie na wyznaczonych plażach o wyznaczonym czasie. 26/2/98</p>
<p>line of impact / ligne d'incidence line of arrival A line tangent to the trajectory at the point of impact or burst. 1/3/82</p>	<p>linia uderzenia Linia styczna do trajektorii w punkcie uderzenia lub wybuchu. 26/2/98</p>
<p>line of operation / ligne d'opération LoO In a campaign or operation, a line linking decisive points in time and space on the path to the centre of gravity. 1/10/01</p>	<p>linia działania LoO W kampanii lub operacji, linia łącząca w czasie i przestrzeni decydujące punkty na drodze do środka ciężkości. 23/3/11</p>
<p>line overlap / recouvrement linéaire <i>Preferred term: overlap¹.</i> 1/3/81</p>	<p>linia nakładania > <i>Termin zalecany: overlap¹.</i> 26/2/98</p>
<p>line search / reconnaissance sur itinéraire Reconnaissance along a specific line of communications, such as a road, railway or waterway, to detect fleeting targets and activities in general. 1/8/79</p>	<p>przeszukiwanie obiektów liniowych Rozpoznanie prowadzone wzdłuż linii komunikacyjnych, takich jak droga, linia kolejowa lub tor wodny i innych, umożliwiające wykrycie obiektów i działań. 29/1/04</p>
<p>lines of communications / lignes de communications All the land, water, and air routes that connect an operating military force with one or more bases of operations, and along which supplies and reinforcements move. 1/6/81</p>	<p>linie transportowe Wszelkie drogi lądowe, wodne i powietrzne, wykorzystywane do przemieszczania środków zaopatrzenia i wzmocnienia, które łączą siły będące w użyciu z jedną lub większą liczbą baz. 16/10/13</p>

link¹ / liaison²

In communications, a general term used to indicate the existence of communications facilities between two points. 1/11/75

link² / bretelle

A maritime route, other than a coastal or transit route, which links any two or more routes. 1/11/75

liquid explosive / explosif liquide

Explosive which is fluid at normal temperatures. 1/12/77

list of targets

Preferred term: target list.

live exercise / exercice réel**LIVEX**

An exercise involving real forces and units. 16/9/16

load / charge³

The total weight of passengers or cargo transported. 22/6/04

load control group / équipe de contrôle du chargement

Personnel who are concerned with organization and control of loading within the pick-up zone. 1/12/76

loaded weapon / arme approvisionnée

A weapon to which the ammunition is joined, but which is not charged and remains unable to fire. 1/10/01

loading / chargement

The process of putting personnel, matériel, supplies and other freight on board ships, aircraft, trains, road vehicles or other means of conveyance.

Note: In French, the word chargement excludes personnel. 1/10/92

loading plan / plan de chargement

All of the individually prepared documents which, taken together, present in detail all instructions for the arrangement of personnel, and the loading of equipment for one or more units or other special grouping of personnel or material moving by highway, water, rail, or air transportation. 1/2/74

łącze

W łączności, termin ogólny wskazujący na obecność urządzeń łączności pomiędzy dwoma punktami. 12/6/02

połączenie morskie

Trasa morska, inna niż przybrzeżna i tranzytowa, która łączy dwie lub większą liczbę tras morskich. 12/6/02

ciekły materiał wybuchowy

Materiał wybuchowy, który w normalnej temperaturze jest cieczą. 26/2/98

lista celów

>Termin zalecany: target list. 26/2/98

ćwiczenie z wojskami**LIVEX**

Ćwiczenie z użyciem rzeczywistych sił i jednostek. 26/2/98

masa ładunku

Całkowita masa pasażerów lub towarów transportowanych. 16/10/13

grupa kontroli załadunku

Grupa zajmująca się organizacją i kontrolą załadunku w strefie odbioru. 26/2/98

broń załadowana

Broń z przyłączoną amunicją, ale nieprzeładowana i niezdolna do strzału. 4/4/02

załadunek

Proces rozmieszczenia stanów osobowych, uzbrojenia i sprzętu wojskowego i innych środków zaopatrzenia na pokładzie okrętu, statku powietrznego, pociągu, pojazdu lub innego środka transportu. 5/6/08

plan załadunku

Wszystkie osobno przygotowane dokumenty, które zebrane razem stanowią zestaw szczegółowych instrukcji rozmieszczenia stanów osobowych i załadunku sprzętu dla jednej lub większej liczby jednostek, albo innego specjalnego zgrupowania osób lub środków zaopatrzenia, transportowanych drogą lądową, wodną, powietrzną lub kolejną. 16/10/13

<p>loading point / point de chargement A point where one aircraft can be loaded or unloaded. 1/12/76</p>	<p>punkt załadunku Punkt, w którym można załadować lub rozładować statek powietrzny. 13/11/13</p>
<p>loading site / site de chargement An area containing a number of loading points. 9/7/97</p>	<p>rejon załadunku Obszar obejmujący wiele punktów załadunku. 13/11/13</p>
<p>load spreader / répartiteur de charges Material used to distribute the weight of a load over a given area to avoid exceeding designed stress. 1/3/73</p>	<p>rozdzielacz obciążenia Materiał używany do rozkładania masy ładunku na danym obszarze w celu uniknięcia przekroczenia dopuszczalnego obciążenia punktowego. 26/2/98</p>
<p>local mean time / temps local moyen The time interval elapsed since the mean sun's transit of the observer's antimeridian. 1/3/73</p>	<p>czas lokalny Czas, jaki upłynął od momentu przejścia Słońca nad południkiem przeciwległym do południka, na którym znajduje się obserwator. 26/2/98</p>
<p>local wage rate post / poste à statut local LWR post (admitted) A post to be filled by a non-deployable, locally employed civilian who does not enjoy NATO status, and who is employed under terms set out in the contract of employment that must comply with legislation and regulations applicable in the host nation. 18/2/15</p>	<p>stanowisko obsadzone przez pracowników lokalnych Stanowisko, przeznaczone do obsadzenia przez osobę cywilną, zatrudnioną lokalnie, niepodlegającą oddelegowaniu, która nie korzysta ze statusu NATO i na warunkach określonych w umowie o pracę, która musi być zgodna z przepisami i regulacjami obowiązującymi w kraju gospodarza. 20/11/18</p>
<p>localizer / radiophare d'alignement A directional radio beacon which provides to an aircraft an indication of its lateral position relative to a predetermined final approach course. 1/11/80</p>	<p>radiolatarnia kierunkowa Kierunkowe urządzenie radiowe wskazujące statkowi powietrznemu jego położenie poprzeczne względem wcześniej określonego kursu lądowania. 25/1/11</p>
<p>location diagram / carton de localisation On a map or chart, a diagram shown in the margin to indicate the position of the sheet in relation to the surrounding country, or to adjoining sheets of the same or adjacent map series. 1/3/73</p>	<p>schemat rozmieszczenia Na planie lub mapie, diagram umieszczony na marginesie, podany w celu wskazania położenia arkusza względem sąsiednich państw lub przyległych arkuszy tej samej serii lub przyległych serii map. 26/2/98</p>
<p>lock-on / verrouillage The state of a tracking system or target acquisition system which is continuously and automatically tracking a target, using one or more parameters. 4/10/00</p>	<p>uchwycenie celu Stan systemu śledzenia lub systemu wykrywania celów, który w sposób ciągły i automatyczny śledzi cel, wykorzystując jeden lub więcej parametrów. 5/4/01</p>

**logistic assessment / évaluation
logistique**

An evaluation of the logistic support required to conduct a military operation, compared to the actual and/or potential logistic support available for that operation. 4/10/00

logistic assistance / aide logistique

A generic term used to denote types of assistance between and within military commands both in peace and war. 1/3/73

logistics/ logistique**Log.**

The science of planning and carrying out the movement and maintenance of forces. In its most comprehensive sense, the aspects of military operations which deal with:

- a. design and development, acquisition, storage, movement, distribution, maintenance, evacuation, and disposal of materiel;
- b. transport of personnel;
- c. acquisition or construction, maintenance, operation, and disposition of facilities;
- d. acquisition or furnishing of services; and
- e. medical and health service support. 10/12/93

**logistics lead nation / pays chef de file
en matière de logistique****LLN**

A nation that assumes overall responsibility for organizing and coordinating an agreed broad spectrum of logistic support for all or part of a multinational force, including headquarters, within a defined geographical area for a defined period. LCEG(S), 29/9/14

ocena logistyczna

Ocena wsparcia logistycznego wymaganego do przeprowadzenia operacji wojskowej w porównaniu z rzeczywistym i/ lub potencjalnym wsparciem logistycznym możliwym dla tej operacji. 11/1/01

wsparcie logistyczne

Ogólny termin stosowany do określania różnorodnego wsparcia między i w ramach dowództw, zarówno w czasie pokoju, jak i wojny. 22/9/99

logistyka**Log.**

Dziedzina zajmująca się planowaniem i realizacją przemieszczania wojsk oraz utrzymaniem zdolności bojowej sił zbrojnych. W najszerszym znaczeniu obejmuje następujące aspekty działalności wojskowej:

- a. projektowanie oraz prace badawczo-rozwojowe, pozyskiwanie, przechowywanie, transport, dystrybucję, utrzymanie i konserwację, ewakuację oraz pozbywanie się uzbrojenia, sprzętu i środków materiałowo-technicznych,
- b. transport personelu,
- c. pozyskiwanie lub budowę, utrzymanie i konserwację, użytkowanie oraz pozbywanie się budynków i instalacji,
- d. pozyskiwanie lub świadczenie usług, oraz
- e. zabezpieczenie medyczne i zabezpieczenie zdrowotne. 19/12/02

państwo wiodące w zakresie logistyki**LLN**

Państwo, które przyjmuje ogólną odpowiedzialność za organizację i koordynację uzgodnionego, szerokiego spektrum wsparcia logistycznego dla całości lub części sił wielonarodowych, w tym dowództw, w ramach określonego obszaru geograficznego przez określony czas. 25/10/18

logistic sustainment / maintien en puissance logistique

The process and mechanism by which sustainability is achieved and which consists of supplying a force with consumables and replacing combat losses and noncombat attrition of equipment in order to maintain the force's combat power for the duration required to meet its objectives. 2/3/07

long-range transport aircraft / aéronef de transport à long rayon d'action

1/2/74

look / période de réceptivité

In mine warfare, a period during which a mine circuit is receptive of an influence. 1/11/75

lost / non vu

In artillery and naval fire support, a spotting, of an observation used by a spotter or an observer to indicate that rounds fired by a gun or mortar were not observed. 1/2/74

low airburst

Preferred term: low nuclear airburst.

low angle / tir plongeant

In artillery and naval gunfire support, an order or request to obtain low-angle fire (less than 45). 1/9/74

low-angle fire / tir plongeant

Fire delivered at angles of elevation below the elevation that corresponds to the maximum range of the gun and ammunition concerned. 1/11/75

low-angle loft bombing / bombardement en cabré de faible amplitude

Type of loft bombing of free fall bombs wherein weapon release occurs at an angle less than 35 degrees above the horizontal. 1/3/73

logistyczne podtrzymywanie działań

Przedsięwzięcia, za pomocą których osiąga się zdolność do podtrzymywania działań, obejmujące zaopatrywanie sił, uzupełnianie strat bojowych i niebojowych uzbrojenia i sprzętu wojskowego w celu zachowania wymaganego poziomu siły bojowej wojsk w czasie niezbędnym do osiągnięcia wyznaczonych celów. 6/11/07

samolot transportowy dalekiego zasięgu

26/2/98

okres aktywności min

W morskich działaniach minowych, okres, w którym obwody miny są wrażliwe na bodźce. 26/2/98

niezaobserwowane

We wsparciu ogniowym artylerii lądowej i morskiej określenie stosowane przez obserwatora lub samolot obserwacyjny do wskazania, że strzały z działa lub moździerza nie zostały zaobserwowane. 26/2/98

niski powietrzny wybuch jądrowy

>Termin zalecany: low nuclear airburst.

płaskotorowo

We wsparciu ogniowym artylerii lądowej i morskiej, rozkaz lub żądanie prowadzenia ognia w dolnej grupie kątów (mniejszych niż 45°). 25/6/14

strzelanie w dolnym zakresie kątów

Ogień prowadzony pod kątami podniesienia mniejszymi od kąta podniesienia odpowiadającego maksymalnemu zasięgowi danego działa i amunicji. 7/6/01

bombardowanie pod małym kątem z dużych wysokości

Rodzaj bombardowania prowadzonego z dużych wysokości bombami swobodnie spadającymi, w którym zrzut następuje pod kątem mniejszym niż 35° nad horyzontem. 26/2/98

**low nuclear airburst / explosion
nucléaire aérienne à basse altitude****low airburst** (admitted)

A nuclear airburst that occurs at a sufficiently low height to cause significant damage to blast-resistant targets within a limited area. MCJSB, 13/4/16

**low-velocity drop / largage à faible
vitesse de descente**

A drop procedure in which the drop velocity does not exceed 30 feet per second. 1/3/73

LWR post

Preferred term: local wage rate post.

M**Mach front**

Preferred term: mach stem.

Mach stem / avant de l'onde de choc**Mach front** (admitted)

The shock front formed by the fusion of the incident and reflected shock fronts from an explosion. The term is generally used with reference to a blast wave, propagated in the air, reflected at the surface of the earth. In the ideal case, the Mach stem is perpendicular to the reflecting surface and slightly convex (forward). 1/9/71

magnetic bearing / azimuth magnétique

Bearing measured with reference to magnetic north. 9/1/96

magnetic circuit

Preferred terms: magnetic mine.
1/11/75

**magnetic compass / compas
magnétique**

An instrument containing a freely suspended magnetic element which displays the direction of the horizontal component of the earth's magnetic field at the point of observation. 1/2/74

niski powietrzny wybuch jądrowy**niski wybuch powietrzny** (dopuszczalny)

Powietrzny wybuch jądrowy, który ma miejsce na odpowiednio małej wysokości, aby spowodować znaczne uszkodzenie celów odpornych na podmuch, na ograniczonym obszarze. 20/11/18

zrzut z małą prędkością lądowania**ZMPL**

Procedura zrzutu, którego prędkość opadania nie przekracza 9,144 m/s

LWR post

>Termin zalecany: local wage rate post.

fala uderzeniowa bariery dźwięku

>Termin zalecany: mach stem. 26/2/98

interferencyjna fala uderzeniowa**fala uderzeniowa bariery dźwięku**

(dopuszczalny)

Fala uderzeniowa powstała przez nałożenie bezpośredniej i odbitej fali uderzeniowej wybuchu jądrowego. Termin ten jest zwykle używany w odniesieniu do fali uderzeniowej rozchodzącej się w powietrzu i odbitej od powierzchni ziemi. W idealnym przypadku interferencyjna fala uderzeniowa jest prostopadła do powierzchni odbijającej i lekko wypukła. 6/12/01

kurs magnetyczny

Kurs względem magnetycznego bieguna północnego. 10/5/01

obwód (mina) magnetyczny(a)

>Termin zalecany: magnetic mine.
26/2/98

kompas magnetyczny

Przyrząd zawierający swobodnie zawieszony element magnetyczny, który wskazuje kierunek składowej poziomej ziemskiego pola magnetycznego w punkcie obserwacji. 26/2/98

magnetic equator / équateur**magnétique****aclinic line**

A line drawn on a map or chart connecting all points at which the magnetic inclination (dip) is zero for a specified epoch. 1/7/72

magnetic mine / mine magnétique**magnetic circuit**

A mine which responds to the magnetic field of a target. 1/12/76

magnetic minehunting / chasse aux mines par détecteurs magnétiques

The process of using magnetic detectors to determine the presence of mines or minelike objects which may be either on or protruding from the sea-bed, or buried. 1/12/76

magnetic north / nord magnétique

The direction indicated by the north seeking pole of a freely suspended magnetic needle, influenced only by the earth's magnetic field. 1/3/73

main aerodrome / aérodrome principal

Aerodrome designed for permanent occupation in peacetime, also suitable for use in wartime and having sufficient operational facilities for full use of its combat potential. 1/11/94

main attack¹ / attaque principale¹

The principal attack or effort into which the commander throws the full weight of the offensive power at his disposal. 20/11/96

main attack² / attaque principale²

An attack directed against the chief objective of the campaign, major operation or battle. 20/11/96

main convoy / convoi principal

The convoy as a whole which sails from the convoy assembly port/anchorage to its destination. It may be supplemented by joiners or joiner convoys, and leavers or leaver convoys may break off. 4/10/00

równik magnetyczny**równik magnetyczny, aklina**

Linia kreślona na planie lub mapie łącząca wszystkie punkty, w których inklinacja magnetyczna (pozorne obniżenie się horyzontu) wynosi zero dla określonej epoki. 26/2/98

mina magnetyczna**obwód (mina) magnetyczny(a)**

Mina, która reaguje na pole magnetyczne celu. 16/11/00

poszukiwanie min magnetycznych

Proces wykorzystywania detektorów magnetycznych do stwierdzenia obecności min lub obiektów podobnych do min, które mogą leżeć na dnie, wystawać z dna albo być w nim zakopane. 26/2/98

północ magnetyczna

Kierunek wskazywany przez poszukującą północnego bieguna magnetycznego swobodnie zawieszoną igłę magnetyczną, znajdującą się jedynie pod wpływem pola magnetycznego Ziemi. 26/2/98

lotnisko główne

Lotnisko stale używane w czasie pokoju, przystosowane również do używania w czasie wojny i mające wystarczającą ilość urządzeń potrzebnych do pełnego wykorzystania jego potencjału bojowego. 10/9/13

główne uderzenie¹

Zasadnicze natarcie lub wysiłek zbrojny, do którego dowódca kieruje wszystkie siły uderzeniowe znajdujące się w jego dyspozycji. 8/2/01

główne uderzenie²

Natarcie skierowane na główny cel kampanii, operacji głównej lub bitwy. 8/2/01

konwój główny

Konwój, który jako całość kontynuuje żeglugę od portu/ kotwiczowiska, na którym został utworzony do miejsca przeznaczenia. Może być uzupełniany przez jednostki lub inne konwoje, które dołączają i odłączają od niego na trasie przejścia. 1/3/01

main detonating line / cordeau maître

In demolition, a line of detonating cord used to transmit the detonation wave to two or more branches. 1/1/91

main effort / effort principal**priority of effort** (admitted)

A concentration of forces or means in a particular area and at a particular time to enable a commander to bring about a decision. 30/1/12

mainguard / réserve d'avant-garde

Element of an advanced guard. 1/3/73

main supply route / itinéraire principal de ravitaillement**MSR**

The route or routes designated within an operational area upon which the bulk of traffic flows in support of military operations. 1/3/73

maintainability / maintenabilité

The ability of an item, under stated conditions of use, to be retained in or restored to a state in which it can perform its required functions, when maintenance is performed under stated conditions and using prescribed procedures and resources. [IEC] 1/3/91

maintenance¹ / maintenance¹

All actions taken to retain equipment in or to restore it to a specified condition, including inspection, testing, servicing, classification as to serviceability, repair, rebuilding and reclamation. *Related terms: corrective maintenance; examination.* 4/10/00

maintenance² / maintenance²

All supply and repair action taken to keep a force in condition to carry out its mission. 4/10/00

główny lont detonujący

Podczas wysadzania lont używany do przekazywania fali detonacyjnej do dwóch lub więcej sieci ładunków materiałów wybuchowych. 16/11/00

główny wysiłek**priorytet wysiłku** (dopuszczalny)

Koncentracja sił lub środków na określonym obszarze, w określonym czasie, umożliwiającą dowódcy osiągnięcie celu. 13/11/12

straż główna

Element awangardy. 26/2/98

główna droga zaopatrzenia**MSR**

Droga lub drogi wyznaczone na danym obszarze działań, po których odbywa się większość ruchu na rzecz wsparcia działań wojskowych. 7/12/10

podatność obsługowa

Zdolność wyrobu, w danych warunkach eksploatacji, do utrzymania stanu funkcjonowania lub odtworzenia stanu, w którym może on wykonywać wymagane funkcje, przy założeniu, że obsługiwania i remonty są przeprowadzane w określonych warunkach i zgodnie z wcześniej określonymi procedurami oraz z użyciem określonych środków. 13/11/13

przeгляд, obsługa techniczna

Wszelkie działania podejmowane w celu utrzymania lub przywrócenia sprzętu do określonego stanu. Obejmują one: przeglądy, sprawdzenia, obsługi techniczne oraz klasyfikowanie jako sprawnego, do naprawy, do przebudowy lub modernizacji. 4/4/02

zabezpieczenie techniczne

Wszelkie działanie w zakresie zaopatrzenia i napraw, podejmowane w celu utrzymania sił w gotowości do wykonywania zadań. 4/4/02

maintenance³ / maintenance³

The routine recurring work required to keep a facility (plant, building, structure, ground facility, utility system, or other real property) in such condition that it may be continuously utilized, at its original or designed capacity and efficiency, for its intended purpose.

1/3/82

major nuclear power / puissance nucléaire importante

Any nation that possesses a nuclear striking force capable of posing a serious threat to every other nation.

1/7/70

major port / port principal

Any port with two or more berths and facilities and equipment capable of discharging 100,000 tons of cargo per month from ocean-going ships. Such ports will be designated as probable nuclear targets. 1/3/73

major water terminal / terminus maritime principal

A water terminal with facilities for berthing numerous ships simultaneously at wharves and/or working anchorages, located within sheltered coastal waters adjacent to rail, highway, air and/or inland water transportation nets. It covers a relatively large area, and its scope of operation is such that it is designated as a probable nuclear target. 1/3/73

manoeuvre¹ / manoeuvre¹

A movement to place ships or aircraft in a position of advantage over the enemy. 1/8/82

manoeuvre² / manoeuvre²

A tactical exercise carried out at sea, in the air, on the ground, or on a map in imitation of war. 1/8/82

manoeuvre³ / manoeuvre³

The operation of a ship, aircraft, or vehicle, to cause it to perform desired movements. 1/8/82

utrzymanie i remont

Rutynowe działania wymagane do utrzymania urządzenia (fabryki, budynku, struktury, urządzenia naziemnego, obiektu użyteczności publicznej lub innej nieruchomości) w takim stanie, że może być wykorzystywane w sposób ciągły, przy zachowaniu nominalnej wydajności i sprawności, zgodnie z przeznaczeniem.

4/4/02

główne mocarstwo jądrowe

Każde państwo posiadające jądrowe siły uderzeniowe zdolne do stworzenia poważnego zagrożenia dla każdego innego państwa. 6/12/01

ważniejszy port

Każdy port z dwoma lub większą ilością stanowisk oraz urządzeniami i sprzętem zdolnym do rozładowania 100 000 ton ładunku miesięcznie ze statków oceanicznych. Porty takie będą oznaczone jako prawdopodobne cele ataków nuklearnych. 22/9/99

ważny terminal morski

Terminal z infrastrukturą umożliwiającą jednoczesne cumowanie wielu okrętów przy nabrzeżu i/lub na kotwiczowiskach przeładunkowych znajdujących się w obrębie chronionych wód przybrzeżnych, przyległych do sieci transportu kolejowego, drogowego, powietrznego i/lub wodnego śródlądowego. Obejmuje on stosunkowo duży obszar, a z jego roli wynika, że jest przewidziany jako prawdopodobny cel ataku nuklearnego. 23/3/11

manewr¹

Ruch wykonany w celu odpowiedniego ustawienia okrętów lub statków powietrznych dla uzyskania przewagi nad przeciwnikiem. 26/2/98

manewr²

Ćwiczenie taktyczne prowadzone na morzu, w powietrzu, na lądzie lub na mapie, imitujące sytuację wojenną. 26/2/98

manewr³

Działanie okrętu, statku powietrznego lub pojazdu prowadzone w celu wykonania określonych ruchów. 26/2/98

manoeuvre⁴ / manoeuvre⁴

Employment of forces on the battlefield through movement in combination with fire, or fire potential, to achieve a position of advantage in respect to the enemy in order to accomplish the mission. 1/8/82

manoeuvring area / aire de manoeuvre

That part of an aerodrome to be used for the take-off and landing of aircraft and for the surface movement of aircraft associated with take-off and landing, excluding aprons. 1/9/81

man portable / portable

Capable of being carried by one man. Specifically, the term may be used to qualify:

- a. items designed to be carried as an integral part of individual, crew served or team equipment of the dismounted soldier in conjunction with his assigned duties. Upper weight limit: approximately 14 kilogrammes (31 pounds).
- b. in land warfare, equipment which can be carried by one man over long distance without serious degradation of the performance of his normal duties. 1/10/78

manpower scaling guideline / guide de calcul des effectifs**MSG**

Guidelines that express manpower requirements as variables dependent upon a set of criteria.
Note: an example of such a criterion is workload. 31/1/13

map / carte

A graphic representation, usually on a plane surface, and at an established scale, of natural or artificial features on the surface of a part or the whole of the earth or other planetary body. The features are positioned relative to a coordinate reference system. 1/9/71

manewr⁴

Użycie sił na polu walki poprzez wykonywanie ruchów połączonych z ostrzałem lub wykorzystaniem własnego potencjału ogniowego, prowadzone w celu uzyskania przewagi położenia nad przeciwnikiem w celu wykonania zadania. 26/2/98

pole naziemnego ruchu statków powietrznych

Część lotniska wykorzystywana do startów i lądowań statków powietrznych oraz do ruchu po powierzchni lotniska związanego ze startem i lądowaniem, z wyjątkiem płaszczyzny postoju statków powietrznych. 7/12/11

przenośne

Możliwe do przeniesienia przez jedną osobę. Szczególnie termin ten może być używany do określenia:

- a. elementów przewidzianych do przenoszenia przez spieszzonego żołnierza, zgodnie z jego zadaniami, jako integralna część wyposażenia osobistego, załogi lub drużyny. Górna granica wagi: w przybliżeniu 14 kg (31 funtów).
- b. w działaniach lądowych sprzęt, który może być przenoszony na duże odległości przez jedną osobę, nie powodując poważnego pogorszenia jakości wykonywania jego zwykłych obowiązków. 22/9/99

wytyczne do kalkulacji wielkości zatrudnienia**MSG**

Wytyczne określające sposób naliczania wielkości zatrudnienia w zależności od przyjętych kryteriów.
Uwaga: Kryterium takim może być obciążenie pracą. 24/6/13

mapa

Graficzne odwzorowanie, zwykle na płaskiej powierzchni i w ustalonej skali, naturalnych lub sztucznych elementów terenowych na powierzchni części lub całości Ziemi albo innego ciała niebieskiego. Elementy terenowe przedstawione są w odniesieniu do układu współrzędnych. 25/6/14

map convergence / convergence des méridiens sur la carte

The angle at which one meridian is inclined to another on a map or chart.
1/4/71

map index / schéma d'assemblage (topographie)**chart index**

Graphic key primarily designed to give the relationship between sheets of a series, their coverage, availability, and further information on the series.
1/11/90

mapping camera

Preferred term: air cartographic camera.

map reference / localisation

A means of identifying a point on the surface of the earth by relating it to information appearing on a map, generally the graticule or grid. 1/8/79

map reference code / code à référence cartographique

A code used primarily for encoding grid coordinates and other information pertaining to maps. This code may be used for other purposes where the encryption of numerals is required.
1/1/68

map series / série de cartes**chart series**

A group of maps or charts usually having the same scale and cartographic specifications, and with each sheet appropriately identified by producing agency as belonging to the same series. 1/8/73

map sheet / carte²**chart sheet**

An individual map or chart either complete in itself or part of a series.
1/9/71

margin / marge

In cartography, the area of a map or chart lying outside the border. 1/8/79

zbieżność południków

Kąt pomiędzy południkiem geograficznym a linią siatki kilometrowej.
22/9/99

godło mapy**indeks mapy**

Graficzny klucz przeznaczony głównie do przedstawienia zależności występujących pomiędzy arkuszami serii mapy, ich pokrycia, dostępności i innych danych o tej serii. 26/2/98

kartograficzny aparat fotograficzny

> Termin zalecany: air cartographic camera. 26/2/98

współrzędne mapy

Sposób identyfikacji punktu na powierzchni ziemi poprzez odniesienie go do informacji podanej na mapie, zwykle do siatki współrzędnych geograficznych lub siatki topograficznej.
26/2/98

kod współrzędnych na mapie

Kod używany głównie do zakodowania współrzędnych siatki topograficznej i innej informacji dotyczącej map. Kod ten może być stosowany do innych celów, gdzie wymagane jest kodowanie liczb. 26/2/98

seria map

Grupa planów lub map, zwykle tej samej skali i o tych samych własnościach kartograficznych, w której każdy arkusz jest w odpowiedni sposób identyfikowany poprzez oznaczenie przynależności do tej samej serii. 26/2/98

arkusz mapy

Pojedynczy plan lub mapa stanowiąca całość sama w sobie lub element serii.
26/2/98

margines

W kartografii obszar planu lub mapy leżący poza ramką. 26/2/98

marginal data / donnée marginale
marginal information

All explanatory information given in the margin of a map or chart which clarifies, defines, illustrates, and/or supplements the graphic portion of the sheet. 1/4/71

marginal information

Preferred term: marginal data.

maritime interdiction operation / opération d'interdiction maritime**MIO**

An operation conducted to enforce prohibition on the maritime movement of specified persons or material within a defined geographic area. 6/1/06

maritime operation / opération maritime

An action performed by forces on, under, or over the sea to gain or exploit control of the sea or to deny its use to the enemy. 1/3/73

mark¹ / marquer un objectif¹

In artillery and naval fire support:

- a. to call for fire on a specified location in order to orient the observer/spotter or to indicate targets;
- b. to report the instant of optimum light on the target produced by illumination shells. 1/2/89

mark² / marquer un objectif²

1/2/89

marker¹ / marqueur

A visual or electronic aid used to mark a designated point. 1/2/89

marker² / bâtiment en marquage serré

In naval operations, a maritime unit which maintains an immediate offensive or obstructive capability against a specified target. 1/2/89

dane na marginesie
informacja na marginesie

Każda informacja podana na marginesie planu lub mapy, która wyjaśnia, definiuje, ilustruje i/lub uzupełnia graficzną część arkusza. 26/2/98

informacja na marginesie

> Termin zalecany: marginal data.
26/2/98

morska operacja blokadowa**MIO**

Operacja prowadzona w celu wymuszenia zakazu przewożenia drogą morską określonych osób lub materiałów na określonym akwenie. 18/10/12

operacja morska

Działanie prowadzone przez siły na, pod lub nad powierzchnią morza w celu uzyskania lub wykorzystania przewagi na morzu albo niedopuszczenia do uzyskania lub wykorzystania takiej przewagi przez przeciwnika. 26/2/98

oznaczyć

We wsparciu ogniowym artylerii lądowej lub morskiej:

- a. żądać ostrzału wskazanych pozycji w celu zorientowania obserwatora/samolotu obserwacyjnego lub wskazania celów;
- b. określić moment najlepszego oświetlenia celu przez pociski oświetlające. 3/10/02

oznaczyć**marker¹**

Wzrokowa lub elektroniczna pomoc stosowana do oznaczenia wskazanego punktu. 9/5/02

marker²

W działaniach morskich jednostka morska, która utrzymuje najwyższy stopień gotowości bojowej do zwalczania lub utrudniania działań prowadzonych przez wskazany cel. 9/5/02

marker ship / bâtiment-jalon

In an amphibious operation, a ship which takes accurate station on a designated control point. It may fly identifying flags by day and show lights to seaward by night. 1/3/73

marking error / erreur de balisage

In naval mine warfare, the distance and bearing of a marker from a target. 1/11/75

marking fire / tir de balisage

Fire placed on a target for the purpose of identification. 1/8/74

marking panel / panneau

A sheet of material displayed for visual communication usually between friendly units. 1/3/73

marking team / équipe d'orienteurs-marqueurs (ou de balisage)

Personnel landed in the landing area with the task of establishing navigational aids. 1/3/73

married failure / raté de prise d'immersion

In naval mine warfare, a moored mine lying on the sea-bed connected to its sinker from which it has failed to release owing to defective mechanism. 1/11/75

marshalling¹ / agencement¹

The process by which units participating in an amphibious or airborne operation, group together or assemble when feasible or move to temporary camps in the vicinity of embarkation points, complete preparations for combat or prepare for loading. 1/3/73

marshalling² / agencement²

The process of assembling, holding, and organizing supplies and/or equipment, especially vehicles of transportation, for onward movement. 1/3/73

mass¹ / concentration

The concentration of combat power. 1/4/71

okręt znacznikowy

W operacjach morsko-desantowych okręt, który przyjmuje dokładnie stanowisko na wskazanym punkcie kontrolnym. Może wywiesić flagi rozpoznawcze w dzień i zapalić światła skierowane ku morzu w nocy. 26/2/98

błąd położenia znacznika

W morskich działaniach minowych, odległość i położenie geograficzne znacznika względem celu. 26/2/98

ogień wskazujący

Ogień położony na cel dla jego identyfikacji. 26/2/98

płachta sygnalizacyjna

Płachta materiału pokazywana w celu nawiązania łączności wzrokowej, zwykle pomiędzy jednostkami własnych sił. 26/2/98

zespół znakujący

Personel wysadzany na ląd w celu rozmieszczenia oznakowania nawigacyjnego. 18/10/12

mina niewolniona

W morskich działaniach minowych, mina leżąca na dnie morza, połączona cumą ze swoim zatapiaczem, od którego nie została odłączona wskutek wadliwego działania mechanizmu. 26/2/98

ześrodkowanie¹

Proces, w którym jednostki biorące udział w operacjach morsko- lub powietrzno-desantowych są grupowane, kompletowane albo przemieszczane do tymczasowych rejonów dyslokacji w pobliżu punktów załadunkowych, gdzie kończą przygotowania do działań lub przygotowują się do załadunku. 26/2/98

ześrodkowanie²

Proces gromadzenia, utrzymywania i organizowania zaopatrzenia i/lub wyposażenia, zwłaszcza pojazdów transportowych, celem dalszego ich rozdysponowania. 26/2/98

ześrodkowanie³

Koncentracja siły uderzeniowej. 12/9/02

mass² / formation concentrée

The military formation in which units are spaced at less than the normal distances and intervals. 1/4/71

master film / film original

The earliest generation of imagery (negative or positive) from which subsequent copies are produced. 1/11/75

master plot / schéma de surface couverte²**sortie plot**

A portion of a map or overlay on which are drawn the outlines of the areas covered by an air photographic sortie. Latitude and longitude, map, and sortie information are shown. 1/12/74

materiel control

Preferred term: inventory control.

materiel management

Preferred term: inventory control.

materials handling / manutention de matériels**MH**

The movement of materials, whether raw, semi finished, finished or scrap to, through, and from productive processes, in warehouses and storage sites as well as in receiving and shipping areas. MCLSB, 2/5/13

maximum effective range / portée efficace maximale**MER**

The maximum distance at which a weapon may be expected to be accurate and achieve the desired result. 1/3/83

ześrodkowanie sił

Zgrupowanie wojsk, w którym jednostki są rozmieszczone w mniejszych odległościach i odstępach. 12/9/02

film matka

Pierwotna wersja zobrazowania (negatyw lub pozytyw), z którego uzyskiwane są kolejne kopie. 13/5/04

planszet główny**schemat pokrycia terenowego**

Część mapy lub oleaty, na których naniesione są kontury rejonów odpowiadających pokryciu terenowemu występującemu podczas fotografowania z powietrza w trakcie odbywania lotu bojowego. Na planszecie wykazane są szerokość i długość geograficzna, oraz informacje dotyczące samego lotu. 26/2/98

zarządzanie środkami zaopatrzenia

>Termin zalecany: inventory control.

zarządzanie środkami zaopatrzenia

>Termin zalecany: inventory control.

obsługa ładunków**MH**

Przemieszczanie ładunków, surowców, półproduktów, produktów gotowych lub złomu, w ramach procesów produkcyjnych, w magazynach i składach oraz w rejonach przeładunkowych. 11/3/14

maksymalny zasięg skuteczny**MER**

Maksymalna odległość, dla której przyjmuje się, że broń jest celna i możliwe jest uzyskanie zamierzonych rezultatów jej użycia. 26/2/98

maximum elevation figure / indication d'élévation maximale

A figure, shown in each quadrangle bounded by ticked graticule lines on aeronautical charts, which represents the height in thousands and hundreds of feet, above mean sea level, of the highest known natural or man-made feature in that quadrangle, plus suitable factors to allow for inaccuracy and incompleteness of the topographical heighting information. 1/7/87

maximum landing weight / masse maximale à l'atterrissage

The maximum gross weight due to design or operational limitations at which an aircraft is permitted to land. 1/3/73

maximum operating depth / immersion maximale opérationnelle

The depth which a submarine is not to exceed during operations. This depth is determined by the submarines national naval authority. 1/9/81

maximum ordinate / flèche vertex height

In artillery and naval fire support, the height of the highest point in the trajectory of a projectile above the horizontal plane passing through its origin. 1/12/74

maximum permissible concentration

Preferred term: radioactivity concentration guide

maximum permissible dose / dose maximale consentie

That radiation dose which a military commander or other appropriate authority may prescribe as the limiting cumulative radiation dose to be received over a specific period of time by members of his command, consistent with current operational military considerations. MCJSB, 14/12/16

maximum range / portée maximale

The greatest distance a weapon can fire without consideration of dispersion. 1/8/76

wskaźnik wysokości maksymalnej

Liczba widoczna w każdym czworokącie ograniczonym kontrolnymi liniami siatki kartograficznej na mapach lotniczych, która przedstawia wysokość najwyższego naturalnego lub stworzonego przez człowieka punktu w tym czworokącie, wyrażona w tysiącach i setkach stóp ponad poziomem morza. Wskaźnik ten zawiera dodatkowo informację, która pozwala na uwzględnienie niedokładności i nieścisłości informacji topograficznej dotyczącej wysokości. 22/9/99

maksymalny ciężar lądowania

Maksymalny ciężar brutto, zgodny z ograniczeniami operacyjnymi, przy którym statek powietrzny może lądować. 26/2/98

maksymalna głębokość eksploatacyjna

Głębokość, poniżej której łódź podwodna nie może schodzić w trakcie zanurzenia. Głębokość ta jest określona przez narodowe dowództwo marynarki wojennej. 26/2/98

rzędna wierzchołka wysokość wierzchołka

We wsparciu ogniem artylerii lądowej i morskiej wysokość, najwyższego punktu toru lotu pocisku, ponad płaszczyzną poziomą przechodzącą przez punkt początkowy (wylotowy). 22/9/99

maksymalne stężenie dopuszczalne

> Termin zalecany: radioactivity concentration guide. 26/2/98

maksymalna dopuszczalna dawka promieniowania

Dawka pochłonięta promieniowania jonizującego ustalona przez dowódcę lub inną upoważnioną osobę jako dawka graniczna, którą mogą pochłoniąć w określonym czasie jego podwładni, przy uwzględnieniu aktualnych warunków operacyjnych. 4/4/02

maksymalny zasięg

Największa odległość, na jaką może strzelać broń bez uwzględniania rozrzutu. 26/2/98

**maximum sustained speed / vitesse
maximale de croisière**

In road transport, the highest speed at which a vehicle, with its rated payload, can be driven for an extended period on a level first-class highway without sustaining damage. 1/3/73

**maximum take-off weight / poids
maximal de décollage**

The maximum gross weight due to design or operational limitations at which an aircraft is permitted to take-off. 1/3/73

M-day / jour M

The day on which mobilization commences or is due to commence. 26/8/09

meaconing / transplexion

A system of receiving radio beacon signals and rebroadcasting them on the same frequency to confuse navigation. The meaconing stations cause inaccurate bearings to be obtained by aircraft or ground stations. 1/3/73

**mean lethal dose¹ / dose létale
moyenne¹**

The amount of nuclear irradiation of the whole body which would be fatal to 50 % of the exposed personnel in a given period. 1/7/87

**mean lethal dose² / dose létale
moyenne²**

The dose of chemical agent that would kill 50% of exposed, unprotected and untreated personnel. 1/7/87

mean point of burst

Preferred term: mean point of impact.

mean point of impact / point moyen des impacts**MPI****centre of burst****mean point of burst**

The point whose coordinates are the arithmetic means of the coordinates of the separate points of impact/burst of a finite number of projectiles fired or released at the same aiming point under a given set of conditions. 1/10/78

maksymalna stała prędkość

W transporcie drogowym, największa prędkość, z jaką pojazd obciążony ładunkiem nominalnym, może być prowadzony przez długi okres po autostradzie I klasy bez trwałych uszkodzeń. 26/2/98

Maksymalna masa startowa

Maksymalna masa, zgodna z ograniczeniami konstrukcyjnymi lub operacyjnymi, przy których statek powietrzny może wystartować. 18/3/08

dzień M

Dzień, w którym rozpoczyna się lub ma się rozpocząć mobilizacja. 22/6/10

mylenie radionawigacyjne

System odbioru sygnałów radionawigacyjnych oraz ich powtórnego nadawania na tej samej częstotliwości z zamiarem spowodowania błędów nawigacyjnych. Stacje mylenia radionawigacyjnego powodują, że statki powietrzne i stacje naziemne uzyskują błędne namiary. 25/1/11

średnia dawka śmiertelna¹

Dawka promieniowania jonizującego, oddziałującego na cały organizm człowieka, która w określonym czasie spowodowałaby zgon 50% osób narażonych na promieniowanie. 30/3/10

średnia dawka śmiertelna²

Dawka bojowego środka trującego, która spowodowałaby śmierć 50% niechronionych i nie leczonych osób narażonych na jego działanie. 4/7/02

średni punkt wybuchu

> Termin zalecany: mean point of impact.
3/3/09

średni punkt trafienia**MPI****centrum wybuchu****średni punkt wybuchu**

Punkt, którego współrzędnymi są arytmetycznie uśrednione współrzędne poszczególnych punktów uderzenia lub wybuchu określonej liczby pocisków wystrzelonych lub zrzuconych do tego samego celu, przy zachowaniu określonych warunków. 25/6/14

measured mile / base de vitesse

In maritime navigation, distance precisely measured and marked, used by a vessel to calibrate its log. 2/5/95

mila pomiarowa

W nawigacji morskiej, wymierzona i oznaczona odległość wykorzystywana przez jednostki pływające do kalibracji logu. 1/3/01

measurement and signature intelligence / renseignement mesures et signature MASINT

Intelligence derived from the scientific and technical analysis of data obtained from sensing instruments for the purpose of identifying any distinctive features associated with the source, emitter or sender, to facilitate the latter's measurement and identification. MCJSB, 31/10/13

rozpoznanie pomiarowo-badawcze MASINT

Rozpoznanie, którego źródłem jest analiza naukowo-techniczna danych, otrzymywanych z czujników pomiarowych w celu określenia cech charakterystycznych związanych ze źródłem, emiterem lub nadawcą, aby ułatwić identyfikację i pomiar ich parametrów. 10/5/16

measuring magnifier / loupe micrométrique

A magnifying instrument incorporating a graticule for measuring small distances. 1/3/73

lupa pomiarowa

Przyrząd powiększający, zawierający siatkę kresek, przeznaczony do pomiaru małych odległości. 8/4/04

mechanical sweep / drague mécanique

In naval mine warfare, any sweep used with the object of physically contacting the mine or its appendages. 1/11/75

traf kontaktowy

W morskich działaniach minowych, trał użyty do kontaktu z miną lub jej czopami. 5/6/08

median incapacitating dose / dose incapacitante moyenne

The amount or quantity of chemical agent which when introduced into the body will incapacitate 50 % of exposed, unprotected personnel. 1/8/74

średnia dawka obezwładniająca

Ilość bojowego środka trującego, która po wchłonięciu przez organizm obezwładni 50% narażonego na jego działanie, nie chronionego stanu osobowego. 7/3/02

medical intelligence / renseignement médical MEDINT

Intelligence derived from medical, bio-scientific, epidemiological, environmental and other information related to human or animal health. Note: This intelligence, being of a specific technical nature, requires medical expertise throughout its direction and processing within the intelligence cycle. MCJSB, 31/10/13

rozpoznanie medyczne MEDINT

Rozpoznanie, którego źródłem są dane, informacje medyczne, biologiczne, epidemiologiczne, środowiskowe i inne dotyczące stanu zdrowia ludzi lub zwierząt. 10/5/16

medical officer / médecin militaire

An officer of a nation's medical service or branch who possesses a nationally recognized qualification in medicine. [derived from: AAMedP-1.1, Edition A Version 1] MCMedSB, 13/5/16

oficer medyczny

oficer pochodzący ze służby lub oddziału medycznego kraju, posiadający kwalifikacje w zakresie medycyny uznane na poziomie narodowym. [źródło: AAMedP-1.1, Edition A Version 1] 26/2/98

medical preparation / mise en condition sanitaire

All medical and dental measures taken to ensure that military personnel retain the ability to carry out operational duties, including during and following any deployment, unimpeded by physical or psychological problems. Note: Such measures include prophylactic and curative treatment, immunizations and health education. 6/1/06

medium-range transport aircraft / aéronef de transport à rayon d'action moyen

1/2/74

meeting engagement / combat de rencontre

A combat action that occurs when a moving force, incompletely deployed for battle, engages an enemy at an unexpected time and place. 1/8/73

member nation / pays membre

A signatory to the North Atlantic Treaty. 31/1/14

**merchant ship / navire marchand
MERSHIP**

A vessel engaged in mercantile trade except river craft, estuarial craft, or craft which operate solely within harbour limits. 1/10/78

merchant shipping / marine marchande

In naval cooperation and guidance for shipping, the complete commercial maritime industry, including the fishing industry. 2/3/07

merchant ship reporting and control message system / système de messages du contrôle naval

A world-wide message system for reporting the movements of and information relating to the control of merchant ships. 1/3/79

message / message**Msg**

Any thought or idea expressed briefly in a plain, coded, or secret language, prepared in a form suitable for transmission by any means of communication. 1/3/73

przygotowanie medyczne

Wszystkie środki o charakterze medycznym i stomatologicznym, podejmowane w celu zapewnienia personelowi wojskowemu zdolności do prowadzenia działań, w tym w trakcie i po rozmieszczeniu, bez problemów natury fizycznej lub psychologicznej. Uwaga: Środki takie obejmują profilaktykę i leczenie, szczepienia oraz edukację prozdrowotną. 20/11/18

samolot transportowy średniego zasięgu

26/2/98

bój spotkaniowy

Akcja bojowa mająca miejsce wtedy, gdy poruszające się siły zbrojne niezupełnie przygotowane do bitwy nawiązują kontakt bojowy z przeciwnikiem w niespodziewanym czasie i miejscu. 26/2/98

państwo członkowskie

Sygnatariusz Traktatu Północnoatlantyckiego. 26/1/00

statek handlowy**MERSHIP**

Statek przeznaczony do morskiego transportu handlowego, z wyjątkiem statków rzecznych, statków pływających u ujścia rzek lub statków operujących tylko w obrębie portu. 8/12/09

żegluga handlowa

W ramach wojskowej współpracy i doradztwa dla żeglugi morskiej, całość przemysłu morskiego wraz z rybołówstwem. 6/11/07

system przekazywania informacji floty handlowej

Światowy system przekazywania wiadomości dotyczących ruchów statków handlowych i informacji związanych z ich kontrolowaniem. 26/2/98

wiadomość**Msg**

Myśl lub kwestia wyrażona zwięźle w sposób jawny, zaszyfrowany lub tajny, przygotowana w formie odpowiedniej do przekazania dowolnym środkiem łączności. 18/10/12

microform / microformat

A generic term for any form, whether film, videotape, paper or other medium, containing miniaturized or otherwise compressed images which cannot be read without special display devices.

1/6/81

midcourse guidance / guidage en vol

The guidance applied to a missile between termination of the launching phase and the start of the terminal phase of flight. 1/11/75

military assistance / assistance militaire**MA**

A broad range of activities that support and influence critical friendly assets through training, advising, mentoring or the conduct of combined operations.

Note: The range of military assistance is considerable and includes, but is not limited to: capability building of friendly security forces; engagement with local, regional, and national leadership or organizations; and civic actions supporting and influencing 18/2/15

military convoy / convoi militaire

A land or maritime convoy that is controlled and reported as a military unit. A maritime convoy can consist of any combination of merchant ships, auxiliaries or other military units. 1/3/84

military engineering / action du génie militaire**MILENG**

Engineer activity undertaken regardless of component or service to shape the physical operating environment. MCLSB, 10/12/14

military geographic documentation / documentation géographique militaire**MGD**

[AGeoP-17, 2015]

Military geographic information which has been evaluated, processed, summarized and published in standardized format in order to meet a military requirement. MCJSB, 1/9/17

mikroformat

Ogólne określenie dla dowolnej formy: filmu, wideokasety, papieru lub innego środka zawierającego zminiaturyzowany lub w inny sposób skondensowany obraz, który może być odczytany za pomocą specjalistycznych przyrządów. 26/2/98

naprowadzanie w czasie lotu

Naprowadzanie pocisku raketowego między zakończeniem fazy wystrzelenia a początkiem końcowej fazy lotu. 26/2/98

wsparcie wojskowe**MA**

Szeroki zakres działań, które wspierają i wpływają na najważniejsze zasoby wojsk sprzymierzonych, poprzez szkolenie, doradztwo, mentoring lub prowadzenie działań wielonarodowych.

Uwaga: Zakres współpracy międzynarodowej jest znaczny i obejmuje m.in. rozwój zdolności sojuszniczych sił bezpieczeństwa, współpracę z miejscowym, regionalnym oraz krajowym przywództwem i organizacjami oraz działania cywilne o charakterze wspierającym i wpływającym. 20/11/18

konwój wojskowy

Konwój lądowy lub morski, który jest dowodzony i określany jako jednostka wojskowa. Konwój morski może składać się z dowolnej grupy statków handlowych, jednostek pomocniczych lub innych. 26/2/98

inżynieria wojskowa**MILENG**

Przedsięwzięcia inżynieryjne realizowane bez względu na rodzaj komponentu lub rodzaju sił zbrojnych w celu kształtowania środowiska działań. 10/5/16

wojskowa dokumentacja geograficzna

[AGeoP-17, 2015]

Wojskowa informacja geograficzna, która została oszacowana, przetworzona, streszczona i opublikowana w ujednoczonej formie, odpowiadającej wymaganiom wojskowym.

**military geographic information /
renseignement géographique militaire**

Geographic information which is necessary for planning and operations. 1/8/82

military governor / gouverneur militaire

The military commander or other designated person who, in an occupied territory, exercises supreme authority over the civil population subject to the laws and usages of war and to any directive received from his government or his superior. 1/3/73

**military grid / carroyage militaire
grid**

Two sets of parallel lines intersecting at right angles and forming squares; the grid is superimposed on maps, charts, and other similar representations of the surface of the earth in an accurate and consistent manner to permit identification of ground locations with respect to other locations and the computation of direction and distance to other points. 1/3/73

**military grid reference system /
système de référence de carroyage
militaire****MGRS**

A system which uses a standard-scaled grid square, based on a point of origin on a map projection of the surface of the earth in an accurate and consistent manner to permit either position referencing or the computation of direction and distance between grid positions. 1/3/73

**military independent / indépendant à
statut militaire**

A merchant ship or auxiliary sailed singly but controlled and reported as a military unit. 1/6/78

**military interoperability /
interopérabilité militaire**

The ability of military forces to train, exercise and operate effectively together in the execution of assigned missions and tasks. 30/6/05

wojskowa informacja geograficzna

Informacja geograficzna, która jest potrzebna przy planowaniu i prowadzeniu operacji wojskowych. 26/2/98

gubernator wojskowy

Dowódca wojskowy lub inna wyznaczona osoba, która na okupowanym terytorium sprawuje najwyższą władzę wobec ludności cywilnej, podlegający prawu wojennemu oraz wszelkim zarządzeniom otrzymywanym od swego rządu lub władz zwierzchnich. 26/2/98

**wojskowa siatka topograficzna
siatka topograficzna**

Dwa zestawy linii równoległych przecinających się pod kątem prostym i tworzących kwadraty. Siatka taka jest nałożona na mapy, wykresy i inne tego typu materiały, przedstawiające powierzchnię ziemi dokładnie zgodnie z rzeczywistością. Siatka ta pozwala na identyfikację obiektów naziemnych względem innych obiektów oraz na obliczenie kierunku i odległości w odniesieniu do innych punktów. 26/2/98

**wojskowy układ współrzędnych
topograficznych
MGRS**

Układ, w którym wykorzystywana jest siatka kwadratów o standardowej skali, oparta na punkcie początkowym odpowiadającym rodzajowi rzutowania powierzchni ziemskiej na mapę. Układ ten pozwala na dokładne i logiczne określenie pozycji lub obliczenie kierunku i odległości między punktami na mapie. 26/2/98

samodzielny

Statek handlowy lub okręt pomocniczy żeglujący pojedynczo, ale nadzorowany i zgłoszony jako pływająca jednostka wojskowa. 26/2/98

interoperacyjność wojskowa

Zdolność sił zbrojnych do wspólnego prowadzenia szkoleń, ćwiczeń i skutecznego działania podczas wykonywania misji i zadań. 27/6/06

**military load classification / classement
militaire classification of bridges and
vehicles****MLC**

A standard system in which a route, bridge or raft is assigned class number(s) representing the load it can carry. Vehicles are also assigned number(s) indicating the minimum class of route, bridge or raft they are authorized to use. 25/2/91

military necessity / nécessité militaire

The principle whereby a belligerent has the right to apply any measures that are required to bring about the successful conclusion of a military operation and that are not forbidden by the Law of War. 18/2/15

**military nuclear power / puissance
nucléaire militaire****nuclear-weapons state****NWS**

A nation which has nuclear weapons and the capability for their employment. 1/4/71

military strategy / stratégie militaire

That component of national or multinational strategy, presenting the manner in which military power should be developed and applied to achieve national objectives or those of a group of nations. 1/3/82

**military symbol / signe conventionnel
militaire**

A graphic sign used, usually on map, display or diagram, to represent a particular military unit, installation, activity or other item of military interest. 1/6/84

mine¹ / mine¹

In land mine warfare, an explosive munition designed to be placed under, on or near the ground or other surface area and to be actuated by the presence, proximity or contact of a person, land vehicle, aircraft or boat, including landing craft. 1/10/01

**wojskowa klasyfikacja obciążenia
klasyfikacja mostów i pojazdów
MLC**

Znormalizowany system, w którym drogi, mosty, wiadukty czy środki przeprawowe są odpowiednio oznaczone według klas dopuszczalnego obciążenia. Pojazdy również oznaczają się według minimalnej klasy drogi, mostu czy środka przeprawowego, z których mogą korzystać podczas przemieszczenia. 3/3/09

konieczność wojskowa

Zasada, według której walczący ma prawo stosowania wszelkich środków niezbędnych do pomyślnego zakończenia operacji wojskowej, niezabronionych prawem wojennym. 23/3/17

**wojskowe mocarstwo jądrowe
państwo posiadające broń jądrową****NWS**

Państwo, które posiada broń jądrową i możliwość jej użycia. 6/12/01

strategia wojskowa

Element strategii bezpieczeństwa narodowego lub międzynarodowego, określający sposób w jaki należy rozwijać i wykorzystywać potencjał militarny dla osiągnięcia celów państwa lub grupy państw. 5/6/08

znak taktyczny

Znak graficzny używany zwykle na mapie, ekranie lub na diagramie, przedstawiający jednostki wojskowe, instalacje, działania lub inne dane będące przedmiotem zainteresowania wojskowego. 26/2/98

mina¹

W lądowych działaniach minowych dowolny środek wybuchowy umieszczany w ziemi, na lub w pobliżu ziemi albo innej powierzchni, i przeznaczony do wybuchu wskutek obecności, bliskości lub zetknięcia się z nim osoby, pojazdem lądowym, statkiem powietrznym lub łodzią, włączając okręt desantowy. 9/5/02

mine² / mine²

In naval mine warfare, an explosive device laid in the water with the intention of damaging or sinking ships or of deterring shipping from entering an area. The term does not include devices attached to the bottoms of ships or to harbour installations by personnel operating underwater, nor does it include devices which explode immediately on expiration of a predetermined time after laying.

1/10/03

mineable waters / eaux susceptibles d'être minées

Waters where naval mines of any given type may be effective against any given target. 1/11/75

mine clearance / déminage²

The process of removing all mines from a route or area. 1/2/88

mine countermeasures pouncer procedure / procédure de parachèvement du déminage pouncer procedure

The delivery of explosive ordnance disposal divers, by helicopters or, occasionally, small surface vessels, to previously swept drifting mines or shallow moored mines to carry out disposal operations. 4/10/00

mined area / zone minée

An area which is dangerous because of the presence or suspected presence of mines. 1/10/01

mine defence / emploi défensif des mines

The defence of a position, area, etc., by land or underwater mines. A mine defence system includes the personnel and equipment needed to plant, operate, maintain, and protect the minefields that are laid. 1/3/73

mine disposal / déminage¹

The process of rendering safe, neutralizing, recovering, removing or destroying mines. 9/5/05

minefield¹ / champ de mines¹

In land mine warfare, a defined area in which mines have been emplaced. 1/1/06

mina²

W morskich działaniach minowych, urządzenie wybuchowe umieszczone w wodzie w celu uszkodzenia lub zatopienia okrętów albo odstraszenia ich od wpływania do danego rejonu. Określenie to nie obejmuje urządzeń przymocowanych do dna okrętów lub do portowych urządzeń podwodnych przez personel operujący pod wodą ani urządzeń, które eksplodują po upływie ustalonego czasu. 9/5/02

wody przydatne do prowadzenia działań minowych

Wody, na których miny morskie dowolnego typu mogą być skuteczne względem dowolnego celu. 26/2/98

rozminowywanie

Proces usuwania wszystkich min z drogi lub z danego obszaru. 26/2/98

usuwanie min w ramach obrony przeciwinowej

Przerzut pletwonurków minierów z użyciem śmigłowców lub - rzadziej - małych jednostek pływających na pozycję wcześniej wytrałowanych i aktualnie dryfujących min lub min płytko zakotwiczonych w celu ich unieszkodliwienia. 11/1/01

obszar zaminowany, rejon zaminowany

Obszar niebezpieczny ze względu na obecność min lub prawdopodobieństwo ich występowania. 9/5/02

obrona minowa

Obrona pozycji, obszaru, etc. Z wykorzystaniem min lądowych lub podwodnych. Na system obrony minowej składa się personel oraz sprzęt potrzebny do umieszczenia, obsługiwania, kontrolowania i ochrony pól minowych. 26/2/98

unieszkodliwianie min

Proces zabezpieczania, neutralizacji, odzyskiwania, usuwania lub niszczenia min. 10/5/01

pole minowe¹

W lądowych działaniach minowych określony obszar, na którym ustawiono miny. 9/5/02

minefield² / champ de mines²

In naval warfare, an area of water containing mines laid with or without a pattern. 1/3/77

minefield breaching / ouverture d'un champ de mines

In land mine warfare, the process of clearing a lane through a minefield under tactical conditions. 1/7/88

minefield density / densité d'un champ de mines

In land mine warfare, the average number of mines per meter of minefield front, or the average number of mines per square meter of minefield. 1/11/85

minefield lane / passage à travers un champ de mines

In land mine warfare, a marked passage leading through a minefield, free of obstacles and not directly exposed to the effects of mines. 16/7/99

minefield marking / marquage des champs de mines

A standardized system of marking to indicate the location and extent of a minefield. 1/3/81

minefield record / compte rendu de mouillage de mines

A complete written record of all pertinent information concerning a minefield, submitted on a standard form by the officer in charge of the laying operations. 1/11/94

minehunting / chasse aux mines

The employment of ships, airborne equipment and/or divers to locate and dispose of individual mines. 1/10/78

mine row / rangée de mines

A single row of mines or clusters. 1/7/72

mine spotting / repérage à vue des mines

In naval mine warfare, the process of visually observing a mine or minefield. 1/11/75

pole minowe²

W morskich działaniach minowych, obszar wodny, na którym ustawiono miny według ustalonego schematu albo bez takiego schematu. 9/5/02

wykonywanie przejścia w polu minowym

W lądowych działaniach minowych proces wykonywania przejścia w polu minowym w warunkach taktycznych. 26/2/98

gęstość pola minowego

W lądowych działaniach minowych średnia liczba min przypadająca na metr bieżący przedniego skraju pola minowego lub na metr kwadratowy pola minowego. 12/12/00

przejście w polu minowym

Oznakowany, wolny od przeszkód i nie narażony na bezpośrednie skutki wybuchu min pas terenu prowadzący przez pole minowe. [NO-01-A005]

oznakowanie pola minowego

Znormalizowany system oznakowania wskazujący lokalizację i wielkość pola minowego. [NO-01-A005]

dokumentacja pola minowego

Szczegółowo sporządzona pisemna dokumentacja, zawierająca niezbędną informację o polu minowym, przedstawiona na standardowym formularzu przez dowódcę pododdziału ustawiającego pole minowe. [NO-01-A005]

poszukiwanie min

Użycie okrętów, sprzętu lotniczego i/lub nurków do umiejscowienia i/lub usunięcia pojedynczych min. 26/2/98

rząd min

Szereg min lub grup min. [NO-01-A005]

obserwacja min

W morskich działaniach minowych, proces polegający na obserwowaniu miny lub pola minowego. 26/2/98

mine strip / rangée double

In land mine warfare, two parallel mine rows laid simultaneously six metres or six paces apart. 1/7/83

minesweeping / dragage des mines

The technique of searching for, or clearing mines using mechanical or explosion gear, which physically removes or destroys the mine, or produces, in the area, the influence fields necessary to actuate it. 1/3/73

mine warfare / guerre des mines**land mine warfare****MW**

The strategic and tactical use of mines and their counter-measures. 1/3/73

mine warfare chart / carte pour la guerre des mines

A special naval chart, at a scale of 1:50,000 or larger (preferably 1:25,000 or larger) designed for planning and executing mine warfare operations, either based on an existing standard nautical chart, or produced to special specifications. 1/10/80

mine warfare group / groupe de guerre des mines

A task organization of mine warfare units for the conduct of minelaying and/or mine countermeasures in maritime operations. 1/3/81

minewatching / guet contre les mines

In naval mine warfare, the mine countermeasures procedure to detect, record and, if possible, track potential minelayers and to detect, find the position of, and/or identify mines during the actual minelaying. 1/11/85

mine weapons / armes de guerre des mines

The collective term for all weapons which may be used in mine warfare. 1/6/78

pas min

W lądowych działaniach minowych dwa równoległe rzędy min ustawiane jednocześnie w odległości sześciu metrów lub sześciu kroków od siebie. 12/12/00

trałowanie

Technika poszukiwania lub usuwania min przy użyciu przecinaków mechanicznych lub wybuchowych, które fizycznie usuwają lub niszczą miny, lub technika wytwarzająca na danym obszarze pola fizyczne niezbędne do ich pobudzenia. 10/9/13

działania minowe**lądowe działania minowe****MW**

Strategiczne i taktyczne wykorzystanie min i środków przeciwminowych. 12/12/00

mapa działań minowych

Specjalna mapa morska sporządzona w skali 1:50 000 lub większej (preferowana skala 1:25 000 lub większa) przeznaczona do planowania i przeprowadzania operacji minowych, oparta na istniejących standardowych mapach morskich lub stworzona specjalnie dla tych celów. 26/2/98

grupa minowania

Grupa jednostek saperskich, której postawiono zadanie położenia min lub przeprowadzenia działań przeciwminowych w operacjach morskich. 26/2/98

obserwacja min

W morskich działaniach minowych, procedura namierzania miny w celu jej wykrycia i zarejestrowania. W miarę możliwości, procedura ta obejmuje także śledzenie potencjalnych stawiaczy min oraz wykrycie pozycji i/lub zidentyfikowanie min w trakcie ich stawiania. 26/2/98

broń minowa

Termin ogólny obejmujący wszystkie systemy uzbrojenia, które mogą być użyte w działaniach minowych. 16/11/00

**minimum aircraft operating surface /
surface opérationnelle minimale pour
les aéronefs**

The minimum surface on an aerodrome which is essential for the movement of aircraft. It includes the aircraft dispersal areas, the minimum operating strip and the taxiways between them. 1/3/82

**minimum descent altitude / altitude
minimale de descente**

A specified altitude in a non-precision approach or circling approach below which descent may not be made without the required visual reference. 4/10/00

**minimum descent height / hauteur
minimale de descente**

A specified height in a non-precision approach or circling approach below which descent may not be made without the required visual reference. 4/10/00

minimum force / force minimale

Force, up to and including lethal force, limited to the degree, intensity and duration necessary to achieve the objective. 18/2/15

**minimum nuclear safe distance /
distance minimale de sécurité
nucléaire**

The sum of the radius of safety and the buffer distance. MCJSB, 4/4/17

**minimum nuclear warning time / temps
minimal d'alerte nucléaire**

The sum of system reaction time and personnel reaction time. 1/3/73

**minimum operating strip / piste
opérationnelle minimale****MOS**

A runway which meets the minimum requirements for operating assigned and/or allocated aircraft types on a particular aerodrome at maximum or combat gross weight. 1/3/82

**podstawowa strefa ruchu statków
powietrznych**

Minimalna powierzchnia lotniska, która jest niezbędna do ruchu statków powietrznych. Obejmuje rejony rozśrodkowania, podstawowy pas ruchu oraz drogi kołowania między nimi. 26/2/98

**minimalna wysokość bezwzględna
zniżania**

Określona wysokość bezwzględna przy podejściu nieprecyzyjnym lub przy podejściu z kręgu, poniżej której zniżanie nie może być wykonane bez wzrokowego kontaktu z terenem. 7/6/01

minimalna wysokość względna zniżania

Określona wysokość względna przy podejściu nieprecyzyjnym lub przy podejściu z kręgu, poniżej której zniżanie nie może być wykonane bez wzrokowego kontaktu z terenem. 7/6/01

siła minimalna

Siła, do śmiertelności włącznie, ograniczona co do zasięgu, intensywności i czasu trwania, niezbędna do osiągnięcia celu. 23/3/17

**minimalna odległość bezpieczna od
wybuchu jądrowego**

Suma promienia bezpieczeństwa i odległości buforowej. MCJSB, 6/12/01

**minimalny czas ostrzegania o wybuchu
jądrowym**

Suma czasu reakcji systemu i czasu reakcji stanu osobowego. 6/12/01

**minimalna droga startowa
MOS**

Droga startowa na określonym lotnisku, spełniająca podstawowe wymagania dla przydzielonych typów statków powietrznych operujących ze swoją maksymalną masą startową lub maksymalną masą bojową. 3/3/09

minimum quality surveillance / *contrôle de qualité*

The minimum measures to be applied to determine and maintain the quality of bulk and packaged petroleum products in order that these products will be in a condition suitable for immediate use. 1/12/79

minimum residual radioactivity weapon / *arme à radioactivité résiduelle minimum*

A nuclear weapon designed to have optimum reduction of unwanted effects from fallout, rainout, and burst site radioactivity. 1/6/78

minimum safe altitude / *altitude minimale de sécurité***MSA****safety height**

The altitude below which it is hazardous to fly owing to presence of high ground or other obstacles. 1/3/73

minor port / *port mineur*

A port having facilities for the discharge of cargo from coasters or lighters only. 1/3/73

misfire / *raté*

The failure of a weapon, munition or other device to fire or explode as or when expected due to a fault in the firing system, initiator, propellant or other charge. 5/9/07

missed approach / *approche interrompue*

An approach which is not completed by landing. 1/8/79

niezbędne nadzorowanie jakości

Minimalne środki, które należy podjąć w celu określania i utrzymania jakości produktów ropopochodnych luzem i w opakowaniach tak, aby nadawały się do natychmiastowego użycia. 12/6/02

broń jądrowa o zredukowanym skażeniu promienio-twórczym

Broń jądrowa o zredukowanym oddziaływaniu niepożądanych czynników rażenia, takich jak opad promieniotwórczy, deszcz promieniotwórczy oraz skażenie promieniotwórcze w miejscu wybuchu. 8/11/01

minimalna wysokość bezpieczna MSA**wysokość bezpieczna**

Wysokość, poniżej której wykonywanie lotów jest zbyt ryzykowne z uwagi na obecność wysokich obiektów terenowych lub innych przeszkód. 7/12/10

port o drugorzędnym znaczeniu

Port posiadający urządzenia rozładunkowe, ale tylko dla statków żeglugi przybrzeżnej i barek. 26/2/98

niewypał, niewybuch

Brak zamierzonego wystrzału broni, wybuchu amunicji lub innego urządzenia spowodowany usterką systemu odpalania, zapalnika, ładunku miotającego albo innego ładunku wybuchowego. 25/9/08

przerwane podejście do lądowania

Podejście do lądowania nie zakończone lądowaniem. 4/7/02

**missed approach procedure /
procédure d'approche interrompue**

The procedure to be followed if the approach cannot be continued. [ICAO]

Note: it is carried out:

- a. during an instrument approach, at the pilot's initiative if no visual contact with the runway environment has been established at the minimum descent altitude or height, or at the decision height or altitude; or
- b. during a visual approach, at the pilot's initiative if a landing cannot be carried out safely; or
- c. whenever so directed by air traffic control. 4/10/00

missile / missile

A self-propelled munition whose trajectory or course is controlled while in flight. 26/8/09

**missile control system / système de
commande de missile**

A system that serves to maintain attitude stability and to correct deflections. 1/3/73

**missile defence / défense antimissile
MD**

All measures to protect populations, territory and forces against the full spectrum of missile threats. AMDC, 4/2/13

missile destruct / destruction missile

Intentional destruction of a missile or similar vehicle for safety or other reasons. 1/3/73

**missile destruct system / système de
destruction missile**

A system which, when operated by external command or preset internal means, destroys the missile or similar vehicle. 1/3/73

**missile guidance system / système de
guidage de missiles**

A system which evaluates flight information, correlates it with target data, determines the desired flight path of a missile and communicates the necessary commands to the missile flight control system. 1/3/73

**procedura po przerwaniu podejściu do
lądowania**

Procedura, którą należy wykonać, jeżeli podejście do lądowania nie może być kontynuowane. [ICAO]

Uwaga: stosowana jest:

- a. z inicjatywy pilota, podczas podejścia wg przyrządów, jeśli nie nawiązano kontaktu wzrokowego z pasem startowym na minimalnej wysokości zniżania lub na wysokości decyzyjnej; albo
- b. z inicjatywy pilota, podczas podejścia wg przyrządów, jeśli nie można przeprowadzić lądowania w sposób bezpieczny; albo
- c. na każdorazowe polecenie kontrolera ruchu lotniczego. 4/7/02

pocisk raketowy

Amunicja z własnym napędem, której trajektoria lub kurs są kontrolowane podczas lotu. 22/6/10

układ kierowania pociskiem

System służący do utrzymania kierunku i korekcji odchyłek. 26/2/98

**obrona przeciwraketowa
MD**

Ogół przedsięwzięć i środków wykorzystywanych do ochrony ludności, terytorium oraz wojsk, przed wszelkimi zagrożeniami związanymi z użyciem pocisków raketowych. 11/3/14

zniszczenie pocisku

Celowe zniszczenie pocisku lub podobnego obiektu ze względów bezpieczeństwa lub z innych powodów. 26/2/98

system niszczenia pocisku

System, który działając na komendę zewnętrzną lub po uprzednim zaprogramowaniu wewnętrznym niszczy pocisk lub podobny obiekt. 26/2/98

system naprowadzania pocisku

System, który ocenia informacje dotyczące lotu, koreluje je z danymi celu, określa pożądaną tor lotu pocisku i przekazuje wymagane komendy do systemu kontroli lotu pocisku. 22/9/99

mission¹ / mission¹**Msn**

A clear, concise statement of the task of the command and its purpose.

1/8/82

mission² / mission²**Msn**

One or more aircraft ordered to accomplish one particular task. 1/8/82

mission commander / commandant de mission - chef de mission**MC**

In air operations, the onboard person designated by a competent authority, who has overall responsibility for the successful completion of the mission, using assigned assets.

Note: the mission commander is not necessarily the aircraft commander.

14/10/02

mission-essential forces / forces essentielle à la mission

Force and/or asset, the lack of which would likely preclude the successful accomplishment of the commander's mission. 1/10/01

mission report / compte rendu de mission**MISREP**

A standard report containing the results of a mission and significant sightings along the flight route. MCTB, 30/6/17

mission-type order / ordre de mission-type

An order issued to a subordinate unit that indicates the mission to be accomplished without specifying how it is to be done. 30/1/12

mixed bag / macédoine

In naval mine warfare, a collection of mines of various types, firing systems, sensitivities, arming delays and ship counter settings. 1/3/87

mixed minefield / champ de mines mixte

A minefield containing both antitank and anti-personnel mines. 1/8/73

misja¹**Msn**

Jasne i zwięzłe sprecyzowanie zadania i powód jego realizacji. 22/9/99

misja²**Msn**

Jeden lub więcej statków powietrznych przeznaczonych do wykonania jednego ściśle określonego zadania. 22/9/99

dowódca misji**MC**

W operacjach powietrznych osoba na pokładzie statku powietrznego, wyznaczona przez uprawniony organ, odpowiedzialna za powodzenie misji, wykorzystująca przydzielone siły i środki.

Uwaga: dowódca misji nie musi być dowódcą statku powietrznego. 12/2/03

zasadnicze siły do wykonania zadania

Siły i/lub środki, których brak prawdopodobnie uniemożliwi pomyślne wykonanie zadania dowódcy. 4/7/02

meldunek z wykonania zadania (misji)**MISREP**

Typowy meldunek zawierający wyniki zadania (misji) oraz istotne spostrzeżenia, poczynione w trakcie lotu. MCTB, 18/2/10

rozkaz zadaniowy

Rozkaz wydany podległej jednostce określający zadanie do wykonania, bez wskazania sposobu jego wykonania. 13/11/12

ładunek mieszany

W morskich działaniach minowych, zbiór min różnych typów, o różnych układach odpalających, czułości, układach opóźniających i liczących. 26/2/98

mieszane pole minowe

Pole minowe zawierające zarówno miny przeciwpancerne, jak i przeciwpiechotne. 11/1/01

**mobile air movements team / équipe
mobile des mouvements aériens**

An air force team trained for operational deployment on air movement/traffic section duties. 1/7/70

**mobile mine / mine autopropulsée
propelled mine**

In naval mine warfare, a mine designed to be propelled to its proposed laying position by propulsion equipment like a torpedo. It sinks at the end of its run and then operates like a mine. 1/11/75

**mobile support group / groupe de
soutien logistique naval**

A group which provides logistic support to ships at an anchorage; in effect, a naval base afloat although certain of its supporting elements may be located ashore. 1/3/82

mobility / mobilité

A quality or capability of military forces which permits them to move from place to place while retaining the ability to fulfil their primary mission. 1/3/73

**mobilizable reinforcing force / force de
renfort mobilisable**

In reinforcement planning, any force which is not in being and which, when mobilized, is NATO assigned, NATO earmarked or otherwise designated to strengthen NATO forces. 1/11/86

mobilization¹ / mobilisation¹

The act of preparing for war or other emergencies through assembling and organizing national resources. 1/3/73

mobilization² / mobilisation²

The process by which the armed forces or part of them are brought to a state of readiness for war or other national emergency. This includes assembling and organizing personnel, supplies, and material for active military service. 1/3/73

**ruchomy zespół kontroli ruchu
powietrznego**

Zespół personelu sił powietrznych przeszkolony do przejścia obowiązków sekcji kontroli ruchu powietrznego. 26/2/98

**Minotorpeda
mina napędzana**

W morskich działaniach minowych, mina przenoszona na określoną pozycję z użyciem urządzenia napędowego, podobnie jak torpeda. Po przebyciu danego odcinka opada na dno lub staje na kotwicy i działa jak mina. 4/7/02

ruchoma grupa wsparcia

Grupa wspierająca logistycznie zakotwiczone statki, w rzeczywistości pływająca baza morska, chociaż pewne jej elementy wsparcia mogą znajdować się na brzegu. 26/2/98

mobilność

Właściwość lub możliwość przemieszczania się wojsk z miejsca na miejsce przy zachowaniu zdolności do wykonania ich podstawowego zadania. 13/9/01

mobilizacyjne siły wzmocnienia

W planowaniu wzmocnienia sił, dowolna formacja jeszcze nie istniejąca, która po zmobilizowaniu jest wydzielana lub przewidziana do NATO albo w inny sposób przeznaczona do wzmocnienia sił Sojuszu. 23/3/11

mobilizacja¹

Przygotowywanie się do wojny lub innych sytuacji wyjątkowych poprzez wydzielanie i organizowanie zasobów państwowych. 26/2/98

mobilizacja²

Proces, w którym siły zbrojne lub ich część osiągają stan gotowości do wojny lub innej sytuacji wyjątkowej w państwie. Obejmuje to wydzielanie i organizowanie stanu osobowego, zapasów i materiałów do czynnej służby wojskowej. 26/2/98

mock-up / maquette

A model, built to scale, of a machine, apparatus, or weapon, used in studying the construction of, and in testing a new development, or in teaching personnel how to operate the actual machine, apparatus, or weapon. 1/7/80

moderate nuclear risk / risque nucléaire modéré

A degree of nuclear risk where anticipated effects are tolerable, or at worst a minor nuisance. 1/3/73

modify / modification

In artillery, an order by the person authorized to make modifications to a fire plan. 1/8/76

moment / moment

In air transport, the weight of a load multiplied by its distance from a reference point in the aircraft. 1/7/70

monitoring¹ / écoute de contrôle¹

The act of listening, carrying out surveillance on, and/or recording the emissions of one's own or Allied forces for the purpose of maintaining and improving procedural standards and security, or for reference, as applicable. 1/7/83

monitoring² / écoute de contrôle²

The act of listening, carrying out surveillance on, and/or recording of enemy emissions for intelligence purposes. 1/7/83

moored mine / mine à orin

A contact or influence-operated mine of positive buoyancy held below the surface by a mooring attached to a sinker or anchor on the bottom. 1/11/75

mopping up / nettoyage

The liquidation of remnants of enemy resistance in an area that has been surrounded or isolated, or through which other units have passed without eliminating all active resistance. 1/3/73

mosaic / mosaïque

An assembly of overlapping photographs that have been matched to form a continuous photographic representation of a portion of the surface of the earth. 10/3/73

makieta

Model maszyny, aparatu lub broni w określonej skali, używany przy badaniu konstrukcji, testowaniu nowych technologii lub do szkolenia personelu w zakresie obsługi wspomnianych maszyn, aparatów lub broni. 26/2/98

umiarkowane zagrożenie jądrowe

Stopień zagrożenia jądrowego, w którym przewidywane skutki są dopuszczalne lub w najgorszym przypadku są skutkami drugorzędnymi. 10/1/02

modyfikować

W artylerii rozkaz wydany przez osobę upoważnioną do modyfikacji planu ogniowego. 26/2/98

moment

W transporcie powietrznym ciężar ładunku pomnożony przez jego odległość od punktu odniesienia w statku powietrznym. 26/2/98

kontrola

Proces nasłuchu, prowadzenia obserwacji i/lub rejestracji emisji sił własnych lub sprzymierzonych, w celu utrzymania i poprawienia standardów proceduralnych i bezpieczeństwa lub dla celów odwoławczych, zależnie od okoliczności. 7/3/02

obserwacja

Proces nasłuchu, prowadzenia obserwacji i/lub rejestracji emisji sił przeciwnika w celach wywiadowczych. 7/3/02

mina cumowana

Mina kontaktowa lub indukcyjna utrzymująca się pod powierzchnią wody za pomocą cumy lub kotwicy. 26/2/98

przeczyszczenie terenu

Likwidowanie pozostałości oporu przeciwnika na obszarze, który został poddany lub odizolowany albo po przejściu przez niego jednostek bez eliminowania oporu jego sił. 29/4/10

mozaika, fotoszkiełko

Zestawienie pokrywających się fotografii, które zostały dobrane tak aby stworzyć nieprzerwany ciąg fotograficzny fragmentu powierzchni ziemi. 13/5/04

motorized unit / unité motorisée

A unit equipped with complete motor transportation that enables all of its personnel, weapons, and equipment to be moved at the same time without assistance from other sources. 1/3/73

jednostka zmotoryzowana

Jednostka wyposażona w transport motorowy umożliwiający przemieszczanie całego stanu osobowego, broni i wyposażenia w tym samym czasie bez pomocy innych środków. 26/2/98

mounting / préparatifs en vue d'une opération

All preparations made in areas designated for the purpose, in anticipation of an operation. It includes the assembly in the mounting area, preparation, and maintenance within the mounting area, movement to loading points, and subsequent embarkation into ships, craft, or aircraft if applicable. 20/11/96

przygotowanie do działania

Wszelkie przygotowania do rozpoczęcia działań, dokonywane w rejonach do tego wyznaczonych. Obejmują one zbiórkę w rejonie ześrodkowania, przygotowywanie i obsługiwanie sprzętu w tym rejonie, przemieszczanie się do punktów załadunku i następnie załadunek na środki transportu morskiego lub powietrznego, jeśli jest to wymagane. 8/2/01

movement control¹ / mouvements et transports

The planning, routing, scheduling and control of personnel and cargo movements over lines of communication. 1/11/94

kontrola ruchu¹

Planowanie, w tym opracowywanie tras, sporządzanie rozkładów oraz kierowanie przemieszczaniem się personelu i ładunku po liniach komunikacyjnych. 2/12/08

movement control² / organisation des mouvements et transports**movement control centre (admitted)**

An organization responsible for the planning, routing, scheduling and control of personnel and cargo movements. 1/11/94

**kontrola ruchu/przemieszczania²
centrum kierowania ruchem wojsk
(dpuszczalny)**

Organizacja odpowiedzialna za planowanie, w tym opracowywanie tras, sporządzanie rozkładów oraz kierowanie przemieszczaniem się personelu i ładunku. 2/12/08

**movement control center
MCC**

Preferred term: movement control².

**centrum kierowania ruchem wojsk
MCC
CKRW**

> Termin zalecany: movement control².
2/12/08

movement control officer / officier chargé du contrôle des mouvements

An officer of the movement control organization responsible for the executive control of movement of military personnel and cargo by all means of transport. 1/7/70

oficer kontroli ruchu

Oficer organizacji kontroli ruchu odpowiedzialny za kontrolę ruchu personelu i ładunku wojskowego wszystkimi środkami transportu. 26/2/98

movement control post / poste de contrôle des mouvements

The post through which the control of movement is exercised by the commander, depending on operational requirements. 1/10/80

posterunek kontroli ruchu

Posterunek, poprzez który dowódca kontroluje ruch zależnie od wymagań operacyjnych. 26/2/98

movement credit / crédit de mouvement

The allocation granted to one or more vehicles in order to move over a controlled route in a fixed time according to movement instructions. 1/4/71

movement order / ordre de mouvement

An order issued by a commander covering the details for the movement of a unit, personnel and/or materiel. 6/1/06

movement priority / priorité de mouvement

The relative precedence given to each movement requirement. 1/3/73

movement restriction / restriction imposée à la circulation

A restriction temporarily placed on traffic into and/or out of areas to permit clearance of, or prevention of congestion. 1/3/73

movement table / tableau des mouvements et transports

A table giving detailed instructions or data for a move. When necessary it will be qualified by the words road, rail, sea, air, etc., to signify the type of movement. Normally issued as an annex to a movement order or instruction. 1/3/73

moving mine / mine mobile

The collective description of mines, such as drifting, oscillating, creeping, mobile, rising, homing and bouquet mines. 1/3/82

multimodal / multimode

In transport operations, a term applied to the movement of passengers and cargo by more than one method of transport. 1/7/80

zezwole nie na marsz

Zezwolenie wydane pojazdom do przejazdu drogą kontrolowaną, w czasie określonym w instrukcji przejazdu. 13/9/01

rozkaz do przemieszczenia

Rozkaz wydany przez dowódcę, zawierający szczegóły przemieszczenia jednostki, stanu osobowego i/lub uzbrojenia i sprzętu wojskowego oraz środków zaopatrzenia. 27/2/13

priorytet przemieszczenia

Pierwszeństwo przyznawane według potrzeb w zakresie przemieszczania. 16/10/13

ograniczenie ruchu

Ograniczenie ruchu wprowadzone tymczasowo, dotyczące wjazdu i/lub wyjazdu z danego obszaru, zapewniające niezbędny odstęp między uczestnikami ruchu (kolejnymi transportami) lub zapobiegające zatłoczeniu. 16/10/13

plan przemieszczenia

Dokument zawierający dokładne instrukcje lub dane potrzebne do organizacji przemieszczenia. W razie konieczności, w celu sprecyzowania rodzaju ruchu, może on być określany jako drogowy, kolejowy, morski, powietrzny, etc. Zwykle wydawany jako załącznik do rozkazu operacyjnego lub rozkazu do przemieszczenia. 5/6/08

mina ruchoma

Wspólne określenie min dryfujących, drgających, pełzających, minotorped, min wznoszących się, samonaprowadzających się oraz bukietowych. 4/7/02

kombinowany

W transporcie, termin stosowany w odniesieniu do przemieszczania pasażerów i ładunku z wykorzystaniem więcej niż jednego rodzaju transportu. 13/9/01

**multinational / multinational
MN****combined** (admitted)

Adjective used to describe activities, operations and organizations, in which elements of more than one nation participate. 22/1/10

**multinational force / force
multinationale****MNF****combined force** (admitted)

A force composed of elements of two or more nations.
31/8/12

**multinational joint operation / opération
interarmées multinationale****combined joint operation** (admitted)

An operation carried out by forces of two or more nations, in which elements of at least two services participate.
31/8/12

**multinational operation / opération
multinationale****combined operation** (admitted)

An operation conducted by forces of two or more nations acting together.
31/8/12

multiservice

Preferred term: joint.

**multispectral imagery / représentation
à spectres multiples**

The image of an object obtained simultaneously in a number of discrete special bands. 1/1/80

**wielonarodowy
MN****combined*** (dopuszczalny)

Przymiotnik opisujący działania, operacje i struktury organizacyjne, w których zaangażowane są elementy więcej niż jednego państwa. 12/12/12

* Dotychczas w terminologii przyjętej w SZ RP termin „combined” tłumaczony był jako „wielonarodowy”. W związku z decyzjami podjętymi na szczepku NATO zaleca się stosowanie terminu „multinational”.

**siły wielonarodowe
MNF****combined force*** (dopuszczalny)

Siły zbrojne składające się z wojsk dwóch lub więcej państw. 12/12/12

* Patrz: hasło „multinational”.

**wielonarodowa operacja połączona
combined joint operation*** (dopuszczalny)

Działania prowadzone przez siły dwóch lub więcej państw, w których zaangażowane są elementy, co najmniej dwóch rodzajów sił zbrojnych. 12/12/12

* Patrz: hasło „multinational”.

działania wielonarodowe**combined operation*** (dopuszczalny)

Działania prowadzone przez wojska dwóch lub więcej państw działających wspólnie. 12/12/12

* Patrz: hasło „multinational”.

połączone

>Termin zalecany: *joint*. 5/4/01

obraz wielospektralny

Obraz obiektu uzyskany równocześnie w kilku specjalnych pasmach widma.
13/5/04

munition / munition

A complete device charged with explosives, propellants, pyrotechnics, initiating composition or chemical, biological, radiological or nuclear material, for use in military operations, including demolitions.

Notes:

1. Certain suitably modified munitions may be used for training, ceremonial or non-operational purposes.
2. In common usage, "munitions" (plural) may be military weapons, ammunition and equipment.

2/3/09

mutual support / appui réciproque

That support which units render each other against an enemy, because of their assigned tasks, their position relative to each other and to the enemy, and their inherent capabilities.

1/3/73

N**named area of interest / zone d'intérêt désignée****NAI**

A geographical area where information is gathered to satisfy specific intelligence requirements. 2/3/07

national command / commandement national

A command that is organized by, and functions under the authority of, a specific nation. It may or may not be placed under a NATO commander.

1/3/73

national commander / commandant national

A national commander, territorial or functional, who is normally not in the Allied chain of command. 1/3/73

national component / contingent national

Any national forces of one or more services under the command of a single national commander, assigned to any NATO commander. 1/3/73

amunicja

Kompletne urządzenie wypełnione materiałami wybuchowymi, ładunkami miotającymi, materiałami pirotechnicznymi, mieszaninami zapalającymi lub środkami chemicznymi, biologicznymi, ładunkami radiologicznymi lub jądrowymi, przeznaczone do działań wojskowych łącznie z wyburzeniami.

Uwagi:

1. Odpowiednio zmodyfikowana amunicja może być użyta do szkolenia, ceremoniału wojskowego lub innych celów.
2. W powszechnym użyciu pojęcie „amunicja” może oznaczać broń, amunicję, sprzęt wojskowy.

8/12/09

wzajemne wsparcie

Wsparcie, którego udzielają sobie jednostki w walce z przeciwnikiem z uwagi na przydzielone im zadania, położenie względem siebie i względem przeciwnika oraz ich własne możliwości.

3/4/12

oznaczony rejon zainteresowania**NAI**

Obszar geograficzny, z którego zbierane są informacje zgodnie z określonymi wymaganiami rozpoznawczymi / wywiadowczymi. 6/11/07

dowództwo narodowe

Dowództwo zorganizowane i podlegające władzom określonego państwa. Może podlegać lub nie dowódcy NATO. 23/3/11

dowódca narodowy

Dowódca narodowy, terytorialny lub funkcjonalny, który zwykle nie jest w sojuszniczej strukturze dowodzenia. 13/9/01

element narodowy

Wszelkie narodowe siły, jednego lub wielu rodzajów sił zbrojnych, pod dowództwem jednego dowódcy narodowego, podporządkowane dowódcy NATO dowolnego szczebla. 26/2/98

**national force commander /
commandant des forces nationales
intégrées**

Commander of national forces assigned as separate elements of subordinate Allied commands. 1/3/73

**national forces for the defence of the
NATO area / forces nationales de
défense de la zone OTAN**

Non-allocated forces whose mission involves the defence of an area within the NATO area of responsibility. 1/3/73

**national infrastructure / infrastructure
nationale**

Infrastructure provided and financed by a NATO member in its own territory solely for its own forces (including those forces assigned to or designated for NATO). 1/3/73

**nationality undetermined post / poste
sans attribution de nationalité
NU post (admitted)**

An international military post on a peacetime establishment which has not been accepted by any nation or allocated to any specific nation although it has been validated and approved. 26/8/09

**national military authority / autorité
militaire nationale
NMA¹**

The government agency empowered to make decisions on military matters on behalf of its country.

Note: This authority may be delegated to a military or civilian group or individual at any level appropriate for dealing with NATO commanders or their subordinates.

Examples: ministry of defence; service ministry. 31/8/12

**national shipping authority / autorité
nationale chargée de la marine
marchande**

NSA

The organization within each Allied government responsible in time of war for the direction of its own merchant shipping. 1/12/79

dowódca sił narodowych

Dowódca sił narodowych wydzielonych jako samodzielne elementy podległe dowództwom sojuszniczym. 13/9/01

siły narodowe obrony obszaru NATO

Siły narodowe nie wydzielone do NATO, których misja polega na obronie rejonu leżącego w obszarze odpowiedzialności NATO. 7/11/02

infrastruktura narodowa

Infrastruktura utworzona i finansowana przez państwo członkowskie NATO, znajdująca się na jego terytorium, wyłącznie na użytek sił własnych (wraz z siłami wydzielonymi lub wyznaczonymi do NATO). 15/5/12

**stanowisko o nieokreślonej
przynależności narodowej**

NU post (dopuszczalny)

Międzynarodowe stanowisko wojskowe na czas pokoju, które nie zostało przyjęte przez żadne państwo lub przydzielone określone państwu pomimo, iż zostało uprawomocnione i zatwierdzone. 22/6/10

**narodowa władza wojskowa
NMA¹**

Instytucja rządowa upoważniona do podejmowania decyzji w imieniu swego państwa w sprawach wojskowych. Uwaga: Uprawnienia te mogą być przekazane grupie wojskowej lub cywilnej albo urzędnikowi państwowemu szczebla właściwego do współpracy z dowódcami NATO lub ich podwładnymi.

Na przykład: Ministerstwo Obrony. 12/12/12

**krajowa władza morska
NSA**

Organizacja w rządzie każdego z krajów sojuszniczych odpowiadająca w czasie wojny za zarządzanie własną żeglugą handlową. 15/5/12

**national territorial commander /
autorité territoriale nationale**

A national commander who is responsible for the execution of purely national functions in a specific geographical area. He remains a national territorial commander regardless of any Allied status which may be assigned to him. 1/3/73

narodowy dowódca terytorialny

Dowódca narodowy, odpowiedzialny za wykonywanie wyłącznej funkcji narodowych na określonym obszarze geograficznym. Pozostaje on terytorialnym dowódcą narodowym bez względu na pozycję w Sojuszu, jaka może być mu przyznana. 23/3/11

NATO airspace / espace aérien OTAN

The airspace above any NATO nation and its territorial waters. 1/11/75

przestrzeń powietrzna NATO

Przestrzeń powietrzna nad dowolnym państwem członkowskim NATO i jego wodami terytorialnymi. 15/5/12

NATO air policing / police du ciel de l'OTAN**NATO AP**

A peacetime mission involving the use of the air surveillance and control system, air command and control and appropriate air defence assets, including interceptors, for the purpose of preserving the integrity of the NATO airspace part of Alliance airspace. 4/5/12

lotniczy nadzór przestrzeni powietrznej NATO**NATO AP**

Działania prowadzone w czasie pokoju z wykorzystaniem systemów obserwacji i kontroli przestrzeni powietrznej, środków dowodzenia i kontroli oraz odpowiednich środków obrony powietrznej, włączając przechwytyjące statki powietrzne w celu zachowania integralności przestrzeni powietrznej NATO w przestrzeni powietrznej Sojuszu. 13/11/12

NATO assigned forces / forces affectées à l'OTAN

Forces and/or headquarters that nations agree to place under the operational command or operational control of a NATO commander. 15/1/08

siły wydzielone do NATO

Siły lub dowództwa, które państwa zgadzają się przekazać pod dowództwo operacyjne lub kontrolę operacyjną dowódcy NATO. 6/10/09

NATO body / organisme OTAN

A civilian or military headquarters, agency or other organizational unit established pursuant to the North Atlantic Treaty and fully financed through international budgets. [derived from: MC 0216/4, 2007], 30/6/17

organ NATO

Cywilne lub wojskowe dowództwo, agencja lub inna jednostka organizacyjna, ustanowiona zgodnie z Traktatem Północnoatlantyckim i całkowicie finansowana z budżetów międzynarodowych. [źródło: MC 0216/4, 2007] 25/10/18

NATO code number / numéro de code OTAN

An identifying letter and number allocated to a product when it meets a specification which has been accepted under a NATO Standardization Agreement. 1/3/82

numer kodowy NATO

Litera i numer identyfikacyjny, umieszczone na produkcie, który odpowiada wymaganiom przyjętym w Porozumieniu Standaryzacyjnym NATO. 26/2/98

NATO commander / commandant OTAN**Allied Commander (admitted)**

A military commander in the NATO chain of command. 1/6/78

dowódca NATO**dowódca sił Sojuszu (dopuszczalny)**

Dowódca wojskowy w łańcuchu dowodzenia NATO. 26/2/98

NATO command forces / forces sous commandement OTAN

Forces in being which nations have placed under the operational command or operational control of a NATO commander. 1/7/80

NATO earmarked forces / forces réservées pour affectation à l'OTAN

Forces and/or headquarters that nations agree to place under the operational command or the operational control of a NATO commander at some future time. 15/1/08

NATO intelligence subject code / répertoire analytique du renseignement de l'OTAN

A numerical framework developed for indexing the subject matter of intelligence documents. In addition to the subject outline, it includes a system of alphabetical or numerical symbols for geographic areas which are used with the subject classification. 1/3/73

**NATO international civilian / agent civil OTAN à statut international
NIC**

A civilian from an Alliance member nation, appointed to a NATO international civilian post, whose pay and allowances are established by the North Atlantic Council and provided from an international budget. 31/1/13

NATO international civilian post / poste civil international OTAN**NIC post (admitted)**

A permanent international post in the approved establishment of a NATO body, authorized to be filled by a NATO international civilian. 18/2/15

**NATO off-the-shelf / OTAN sur étagère
NOTS**

Pertaining to a product developed for a NATO organization and made available for authorized use, normally without modification. 26/8/14

siły pod dowództwem NATO

Siły istniejące, które państwa członkowskie przekazały pod dowództwo operacyjne lub kontrolę operacyjną dowódcy NATO. 3/10/02

siły przewidziane do NATO

Siły które państwa zgadzają się przekazać w przyszłości pod dowództwo operacyjne lub kontrolę operacyjną dowódcy NATO. 2/12/08

wywiadowczy kod tematyczny NATO

Numeryczna nomenklatura stosowana przy rejestrowaniu uporządkowanych tematycznie dokumentów wywiadowczych. Obok schematu tematycznego zawiera on system literowych lub liczbowych symboli dla oznaczenia obszarów geograficznych, które są używane w klasyfikacji tematycznej. 26/2/98

pracownik cywilny struktur międzynarodowych NATO

Obywatel państwa członkowskiego sojuszu, pracujący na stanowisku niewojskowym w strukturach międzynarodowych NATO, którego wynagrodzenie wraz z dodatkami zostały określone przez Radę Północnoatlantycką i wypłacane jest z budżetu NATO. 24/6/13

międzynarodowe stanowisko cywilne NATO

Stałe stanowisko międzynarodowe w etacie organu NATO, przeznaczone do obsadzenia personelem cywilnym państwa członkowskiego NATO 23/3/17

**wyprodukowany dla NATO
NOTS**

Dotyczy wyrobów wytworzonych na potrzeby NATO i przeznaczonych do uprawnionego wykorzystania, zazwyczaj bez modyfikacji. 10/5/16

NATO-led operation / opération dirigée par l'OTAN

An operation utilizing NATO's military structures and incorporating contributions from NATO nations and operational partners, carried out under authority of the North Atlantic Council. 30/6/17

NATO military authority / autorité militaire de l'OTAN**NMA²**

The Military Committee, the Supreme Allied Commander Europe or the Supreme Allied Commander Transformation. 26/8/09

NATO military body / organisme militaire de l'OTAN**NMB**

An international military headquarters or organization covered by the terms of Article 1(b), 1(c) and 14 of the Protocol on the Status of International Military headquarters set up pursuant to the North Atlantic Treaty (called the Paris Protocol). 26/8/09

NATO military PA

Preferred term: NATO military public affairs.

NATO military public affairs / affaires publiques militaires de l'OTAN**NATO military PA (admitted)**

The function responsible for promoting NATO's military aims and objectives to audiences to enhance awareness and understanding of military aspects of the Alliance.

[C-M(69)22]

Note: This includes planning and conducting external and internal communications, and community relations. [derived from: MC 0457/2] 14/8/15

operacja prowadzona przez NATO

Operacja, w której wykorzystywane są struktury wojskowe NATO i uwzględniająca zaangażowanie ze strony państw NATO i partnerów operacyjnych, realizowana pod nadzorem Rady Północnoatlantyckiej. 25/10/18

władze wojskowe NATO**NMA²**

Komitet Wojskowy, Naczelny Sojuszniczy Dowódca w Europie lub Naczelny Sojuszniczy Dowódca ds. Transformacji. 22/6/10

organ wojskowy NATO**NMB**

Międzynarodowe wojskowe dowództwo lub organizacja spełniająca warunki Artykułu 1(b), 1 (c) i 14 Protokołu o Statusie Międzynarodowych Dowództw Wojskowych, utworzone zgodnie z Traktatem Północnoatlantyckim (zwanym Protokołem Paryskim). 22/6/10

wojskowa działalność prasowo-informacyjna NATO

>termin zalecany: NATO military public affairs.

wojskowa działalność prasowo-informacyjna NATO

Funkcja odpowiedzialna za promowanie celów wojskowych NATO pośród opinii publicznej w celu zwiększenia świadomości oraz zrozumienia wojskowych aspektów Sojuszu.

[C-M(69)22]

Uwaga: Obejmuje to planowanie oraz prowadzenie zewnętrznej i wewnętrznej komunikacji, jak również relacji w ramach społeczności. [źródło: MC 0457/2] 20/11/18

NATO standardization / normalisation OTAN

The development and implementation of procedures, designs and terminology to the level necessary for the interoperability required by Allies, or to recommend useful practices in multinational cooperation.

Note: The three levels of standardization in NATO are compatibility, interchangeability and commonality as defined in NATOTerm. CS, 17/3/16

NATO standardization agreement / accord de normalisation OTAN STANAG

A NATO standardization document that specifies the agreement of member nations to implement a standard, in whole or in part, with or without reservation, in order to meet an interoperability requirement. Note: A NATO standardization agreement is distinct from the standard(s) it covers. CS, 20/10/10

NATO standardization community / communauté de normalisation l'OTAN

The actors working together within NATO standardization considered as a whole.

Note: The actors in this community are drawn from NATO nations and NATO partner nations, as well as NATO bodies, especially NATO committees in their capacity as tasking authorities and their subordinate bodies. CS, 15/7/16

NATO strategic commander / commandant stratégique de l'OTAN

A commander at the highest level of the NATO military command structure. 31/1/14

NATO warning time / délai avant attaque

The time between recognition by a NATO strategic commander, or higher NATO authority that an attack is impending and the start of the attack. 20/7/00

standaryzacja NATO

Opracowywanie oraz wdrażanie procedur, modeli i terminologii na poziomie niezbędnym do osiągnięcia interoperacyjności wymaganej przez Sojuszników lub w celu zarekomendowania przydatnych praktyk w ramach współpracy wielonarodowej. Uwaga: Zgodnie z definicją zamieszczoną w NATOTerm, trzy poziomy standaryzacji w ramach NATO to kompatybilność, zamienność oraz jednolitość. 25/10/18

porozumienie standaryzacyjne NATO STANAG

Dokument standaryzacyjny NATO określający porozumienie państw członkowskich w sprawie implementacji normy sojuszniczej w całości lub w części, z zastrzeżeniami lub bez zastrzeżeń, w celu spełnienia wymogu interoperacyjności.

Uwaga: Porozumienie standaryzacyjne NATO jest dokumentem oddzielnym od normy sojuszniczej, którą wprowadza. 10/5/16

środowisko standaryzacyjne NATO

Podmioty działające wspólnie w ramach standaryzacji NATO, uznane za całość. Uwaga: Podmioty w ramach tej społeczności pochodzą z państw NATO i krajów partnerskich NATO, jak również ze struktur NATO, w szczególności z komitetów NATO działających jako organy zlecające i im podporządkowane. 20/11/18

dowódca strategiczny NATO

Dowódca na najwyższym szczeblu wojskowej struktury dowodzenia NATO. 19/4/06

czas ostrzegania NATO

Czas pomiędzy rozpoznaniem przez dowódcę strategicznego NATO lub wyższy organ dowodzenia NATO, że istnieje zagrożenie atakiem a rozpoczęciem ataku. 10/5/01

NATO-wide exercise / exercice à l'échelle de l'OTAN

An exercise involving the NATO strategic commands and the majority of subordinate commands and national defence staffs. 9/5/00

nautical chart

Preferred term: hydrographic chart.

nautical plotting chart / carte de tracé de route maritime

An outline chart, devoid of hydrographic information, of a specific scale and projection, usually portraying a graticule and compass rose, designed to be ancillary to standard nautical charts, and produced either as an individual chart or a part of a coordinated series. 1/10/84

naval advanced logistic support site / site avancé de soutien logistique naval NALSS

A location used as the primary transshipment point in the theatre of operations for fleet logistic support. 1/12/93

naval beach group / groupement naval de plage**naval beach unit**

A permanently organized naval command, within an amphibious force, comprised of a commander, his staff, a beachmaster unit, an amphibious construction battalion, and an assault craft unit, designed to provide an administrative group from which required naval tactical components may be made available to the attack force commander and to the amphibious landing force commander to support the landing of one division (reinforced). 1/8/74

naval beach unit

Preferred term: naval beach group.

naval campaign / campagne navale

An operation or a connected series of operations conducted essentially by naval forces including all surface, subsurface, air and amphibious troops, for the purpose of gaining, extending, or maintaining control of the sea. 1/3/73

wieloszczeblowe ćwiczenie NATO

Ćwiczenie angażujące dowództwa strategiczne NATO oraz większość podległych im dowództw, a także sztaby narodowe. 5/4/01

mapa morska

>Termin zalecany: hydrographic chart. 26/2/98

mapa tras morskich

Mapa konturowa pozbawiona informacji hydrograficznych, w określonej skali i rzucie, przedstawiająca zwykle siatkę kartograficzną i kompas, sporządzona jako podrzędna, względem standardowych map morskich i wykonana jako mapa pojedyncza lub jako skoordynowana seria map. NATO standardization community 26/2/98

rozwinięty rejon wsparcia logistycznego sił morskich NALSS

Miejsce używane jako główny punkt przeładunkowy dla wsparcia logistycznego sił morskich na teatrze działań. 12/12/13

grupa wsparcia lądowania desantu jednostka wsparcia lądowania desantu

Stała struktura organizacyjna sił marynarki wojennej w składzie sił desantowych, złożona z dowódcy, jego sztabu, pododdziału zabezpieczenia odcinka lądowania desantu, inżynierskiego batalionu desantowego i jednostki szturmowej, z której składu wydzielane są wymagane elementy taktyczne do dyspozycji dowódcy sił desantu z zadaniem wsparcia lądowania prowadzonego siłami jednej (wzmocnionej) dywizji. 15/5/12

jednostka wsparcia lądowania desantu

>Termin zalecany: naval beach group. 26/2/98

kampania morska

Operacja lub seria połączonych operacji wykonywanych głównie przez siły morskie, obejmujące wszystkie okręty nawodne i podwodne oraz jednostki lotnicze i morsko-desantowe w celu zdobycia, zwiększenia lub utrzymania przewagi na morzu. 26/2/98

naval cooperation and guidance for shipping / coopération navale avec la marine marchande

NCAGS

The provision of NATO military cooperation, guidance, advice, assistance and supervision to merchant shipping to enhance the safety of participating merchant ships and to support military operations. 2/3/07

naval fire support / appui-feu naval

In naval operations, fire support provided from warships. 1/11/94

naval fire liaison team / équipe de liaison d'appui naval

Personnel and equipment required to coordinate and advise ground/landing forces on naval fire employment. 1/3/73

naval fire operations centre / centre d'opérations d'appui naval

The agency established in a ship to control the execution of plans for the employment of naval fire, process requests for naval fire support, and to allot ships to forward observers. Ideally located in the same ship as the supporting arms coordination centre. 1/3/73

naval forward logistic site / site logistique naval de l'avant

NFLS

A location, with port and aerodrome facilities nearby, which provides logistic support to naval forces within the theatre of operations. 1/12/93

naval stores / approvisionnement navals

Any articles or commodities used by a naval ship or station, such as equipment, consumable supplies, clothing, petroleum, oils and lubricants, medical supplies, and ammunition. 1/3/73

wojskowa współpraca i doradztwo dla żeglugi morskiej

NCAGS

Przedsięwzięcia organizowane przez NATO w ramach współpracy wojskowej w zakresie doradztwa, udzielania pomocy oraz sprawowania nadzoru nad żeglugą handlową, mające na celu zwiększenie bezpieczeństwa statków handlowych biorących udział w operacjach wojskowych, jak również wsparcie tych operacji. 6/11/07

morskie wsparcie ogniowe

W działaniach morskich wsparcie ogniowe prowadzone z okrętów wojennych. 3/4/12

grupa łącznikowa morskiego wsparcia ogniowego

Personel wraz z wyposażeniem wymagany do koordynacji i doradztwa siłom lądowym lub desantowym, w zakresie morskiego wsparcia ogniowego. 3/4/12

morskie centrum operacyjne wsparcia ogniowego

Ustanowione na okręcie centrum operacyjne, przeznaczone do kierowania realizacją planów prowadzenia ognia przez marynarkę wojenną, przetwarzania zapotrzebowań na morskie wsparcie ogniowe oraz przydzielania okrętom funkcji wysuniętych punktów obserwacyjnych. Najlepiej, gdy znajduje się na tym samym okręcie, co centrum koordynacji wsparcia ogniowego. 3/4/12

wysunięty rejon wsparcia logistycznego sił morskich NFLS

Miejsce położone w pobliżu portu morskiego lub lotniczego, z którego realizowane jest wsparcie logistyczne sił morskich na teatrze działań. 12/12/13

zapasy sił morskich

Wyroby i towary wykorzystywane na okrętach lub w bazach morskich, m.in. sprzęt, artykuły konsumpcyjne, umundurowanie, materiały pędne i smary, środki zaopatrzenia medycznego i amunicja. 13/11/13

**naval supervision of merchant ships /
supervision navale des navires
marchands**

In naval cooperation and guidance for shipping, the mandatory routing of merchant ships, control of their movements and/or convoy organization by naval authorities. 2/3/07

**naval support area / zone de soutien
naval**

A sea area assigned to naval ships detailed to support an amphibious operation. 1/3/73

navigational grid / grille de navigation

A series of straight lines, superimposed over a conformal projection and indicating grid north, used as an aid to navigation. The interval of the grid lines is generally a multiple of 60 or 100 nautical miles. 1/4/71

**navigation head / point de
transbordement**

A point alongside a waterway where loads are transferred between water carriers and land carriers. It is similar in function to a railhead or truckhead. 4/10/00

**near miss / quasi collision
airmiss**

Any circumstance in flight when the degree of separation between two aircraft might constitute a hazardous situation. 1/8/82

**near real time / temps quasi réel (en)
NRT**

Pertaining to the timeliness of data or information which has been delayed by the time required for electronic communication and automatic data processing. This implies that there are no significant delays. 1/11/91

negative photo plane / plan du négatif

The plane in which a film or plate lies at the moment of exposure. 1/7/70

**wojskowy nadzór nad statkami
handlowymi**

W wojskowej współpracy i doradztwie dla żeglugi morskiej wyznaczanie obowiązkowych szlaków żeglugowych dla statków handlowych, prowadzenie kontroli ich ruchu oraz organizacja konwojów przez organy żeglugi morskiej. 6/11/07

rejon wsparcia morskiego

Obszar morski przydzielony okrętom z zadaniem wsparcia morskiej operacji desantowej. 3/4/12

siatka nawigacyjna

Zbiór linii prostych, nałożonych na dostosowany rzut mapy, wskazujących kierunek północy, używany jako pomoc nawigacyjna. Odstęp pomiędzy liniami siatki jest zazwyczaj wielokrotnością sześćdziesięciu lub stu mil morskich. 26/2/98

morski punkt przeładunkowy

Pozycja na drodze wodnej, gdzie odbywa się przeładunek towarów z wodnych na lądowe jednostki transportowe. Funkcjonuje na zasadach podobnych do kolejowego lub samochodowego punktu przeładunkowego. 1/3/01

**bliskie minięcie
niebezpieczne zbliżenie**

Pewne okoliczności podczas lotu, kiedy odległość między dwoma statkami powietrznymi może stworzyć ryzykowną sytuację. 26/2/98

**czas zbliżony do rzeczywistego
NRT**

Czas potrzebny na komunikację elektroniczną i automatyczne przetworzenie danych, o który zostało opóźnione przesłanie danych lub informacji. W związku z tym nie występują żadne istotne opóźnienia. 11/3/14

płaszczyzna negatywu zdjęcia

Płaszczyzna, w której znajduje się błona fotograficzna w trakcie naświetlania. 8/4/04

negligible nuclear risk / risque nucléaire négligeable

A degree of nuclear risk where personnel are reasonably safe from a nuclear burst, with the exception of dazzle or temporary loss of night vision. 1/7/80

nerve agent / agent neurotoxique

A potentially lethal chemical agent that interferes with the transmission of nerve impulses. MCJSB 31/10/13

net call sign / indicatif d'appel de réseau

A call sign which represents all stations within a net. 1/3/73

net sweep / drague à filet

In naval mine warfare, a two-ship sweep, using a net like device, designed to collect drifting mines or scoop them up from the sea bottom. 1/8/76

net weight¹ / poids net à vide¹

Weight of a vehicle, fully equipped and serviced for operation, including the weight of the fuel, lubricants, coolant, vehicle tools and spares, but not including the weight of the crew, personal equipment and load. 1/3/82

net weight² / poids net à vide²

Weight of a container or pallet without freight and binding. 1/3/82

neutral / neutre

In identification, the designation given to a track, object or entity whose characteristics, behaviour, origin or nationality indicate that it is neither supporting nor opposing friendly forces. 1/10/03

neutralization / neutralisation

In mine warfare, a mine is said to be neutralized when it has been rendered, by external means, incapable of firing on passage of a target, although it may remain dangerous to handle. 1/8/76

neutralization fire / tir de neutralisation

Fire delivered to render a target temporarily ineffective or unusable. 17/1/05

pomijalne zagrożenie jądrowe

Stopień zagrożenia jądrowego, przy którym stan osobowy określa się jako zabezpieczony przed skutkami działania wybuchu jądrowego, z wyjątkiem chwilowego oślepienia lub czasowej utraty zdolności widzenia nocą. 10/1/02

środek paralityczno-drgawkowy

Środek chemiczny o potencjalnym działaniu śmiertelnym, który zakłóca przewodzenie impulsów nerwowych. 23/3/17

sieciowy sygnał wywoławczy

Sygnał wywoławczy wszystkich stacji pracujących w sieci. 18/10/12

trał sieciowy

W morskich działaniach minowych, trał w kształcie sieci holowany przez dwa okręty, przeznaczony do wyławiania dryfujących min lub wybierania min z dna morza. 10/9/13

masa własna**masa netto**

Masa pojazdu w pełni wyposażonego i przygotowanego do użycia, obejmująca: paliwo, oleje, płyny chłodzące, narzędzia i części zapasowe, bez ładunku oraz załogi i jej wyposażenia. 16/10/13

masa netto

Masa kontenera lub palety nie obejmująca ładunku i mocowania. 16/10/13

neutralny

W identyfikacji oznaczenie toru, obiektu lub jednostki, której charakter, zachowanie, pochodzenie lub narodowość wskazują, że nie jest ani przyjazna ani wroga dla wojsk własnych. 6/11/03

neutralizacja, mina zneutralizowana

W działaniach minowych mina niezdolna do detonacji przy zetknięciu się z celem, która jednak może być niebezpieczna podczas prób manipulacji. 16/11/00

ogień neutralizujący

Ogień prowadzony z zamiarem uczynienia celu czasowo niezdolnym do działania lub bezużytecznym. 24/5/05

neutralize / neutralizer

To prevent enemy personnel or materiel from interfering with a particular operation. 30/1/12

nickname / nom conventionnel

Two short separate words which may be formally or informally assigned by any appropriate authority to an event, project, activity, place name, topographical feature, or item of equipment for convenience of reference but not for the security of information. 1/7/80

NIC post

Preferred term: NATO international civilian post.

night effect / effet de nuit

An effect mainly caused by variations in the state of polarization of reflected waves, which sometimes result in errors in direction finding bearings. The effect is most frequent at night-fall. 1/3/73

nominal filter / filtre nominal

A filter capable of cutting off a nominated minimum percentage by weight of solid particles greater than a stated micron size. 1/3/79

nominal focal length / distance focale nominale

An approximate value of the focal length, rounded off to some standard figure, used for the classification of lenses, mirrors, or cameras. 1/4/71

nominal scale

Preferred term: principal scale.

non-battle casualty / pertes hors combat

A person who is not a battle casualty, but who is lost to his organization by reason of disease or injury, including persons dying from disease or injury, or by reason of being missing where the absence does not appear to be voluntary or due to enemy action or to being interned. 1/9/03

neutralizować

Nie dopuszczać, by siły lub środki przeciwnika zakłócały prowadzenie danej operacji. 13/11/12

nazwa kodowa; kryptonim

Dwa krótkie oddzielne słowa, które mogą być formalnie lub nieformalnie przypisane przez odpowiednie władze do nazwania wydarzenia, projektu, działań, miejsca, cechy topograficznej lub sprzętu w celu ułatwienia przekazywania o nich informacji, a nie ze względu na bezpieczeństwo informacji. 16/1/03

NIC post

>Termin zalecany: NATO international civilian post.

efekt nocny

Efekt spowodowany głównie przez zmiany polaryzacji odbitych fal, który w rezultacie czasami powoduje pomyłki w określaniu położenia geograficznego. Efekt ten występuje najczęściej o zmroku. 26/2/98

filtr nominalny

Filtr zatrzymujący określone procentowo minimum wagowe cząstek stałych większych niż rozmiar ustalony w mikronach. 7/3/02

znamionowa długość ogniskowa

Przybliżona długość ogniskowej, zaokrąglona do pewnej standardowej wartości, stosowana do klasyfikacji obiektywów, zwierciadeł lub aparatów fotograficznych. 8/4/04

skala nominalna

>Termin zalecany: principal scale.
26/2/98

straty niebojowe

Osoba nie będąca ofiarą działań bojowych, ale która jest wliczana do strat danej jednostki organizacyjnej z powodu choroby lub urazów. Zalicza się do nich również osobę zmarłą z powodu choroby i ran oraz osobę zaginioną, której nieobecność nie jest zamierzona, ani nie spowodowana działaniami przeciwnika lub internowaniem. 5/6/08

**non-combatant evacuation operation /
opération d'évacuation de non-combattants****NEO**

An operation conducted to relocate designated non-combatants threatened in a foreign country to a place of safety. 14/10/02

non-deadly force

Preferred term: non-lethal force.
18/2/15

non-disabling fire / tir d'interdiction²

Fire directed at a non-vital part of a vessel so as not to impair its seaworthiness and manoeuvrability. 1/10/01

**non-expendable supplies and materiel /
matériel non consommable****durable materiel**

Items which are not consumed in use and which retain their original identity during the period of use, such as weapons, and which normally require further accounting. 1/3/73

**non-governmental organization /
organisation non gouvernementale****NGO**

A private, not for profit, voluntary organization with no governmental or intergovernmental affiliation, established for the purpose of fulfilling a range of activities, in particular development-related projects or the promotion of a specific cause, and organized at local, national, regional or international level.

Notes:

1. A non-governmental organization does not necessarily have an official status or mandate for its existence or activities.
2. NATO may or may not support or cooperate with a given non-governmental organization.

26/8/09

non-lethal fire / tir non létal

Fire that does not primarily seek the physical destruction of an intended target and is delivered to impair, disrupt, delay or neutralize the performance of enemy operational forces, functions and facilities. 18/2/15

**operacja ewakuacji personelu
niewojskowego****NEO**

Operacja prowadzona w celu przemieszczenia w bezpieczne miejsce określonego personelu niewojskowego zagrożonego w obcym kraju. 16/1/03

siła niezabijająca

>Termin zalecany: non-lethal force.

ostrzał nieobezwładniający

Ostrzał skierowany na mniej istotne elementy jednostki pływającej tak, aby nie ograniczyć jej pływalności ani zdolności manewrowych. 9/5/02

**środki i materiały wielokrotnego użytku
materiały trwałe**

Wyroby, które nie zużywają się i zachowują swoje pierwotne cechy w okresie eksploatacji, np. broń, i które zwykle wymagają stosowania procedury rozliczeniowej. 13/11/13

organizacja pozarządowa**NGO**

Organizacja prywatna, nie nastawiona na osiąganie zysków, działająca na zasadzie dobrowolności, bez rządowych lub międzyrządowych powiązań, założona do realizacji określonych celów, a w szczególności projektów związanych z rozwojem i promowaniem określonych kwestii, organizowana na szczeblu lokalnym, krajowym, regionalnym lub międzynarodowym.

Uwagi:

1. Organizacja pozarządowa nie musi posiadać oficjalnego statusu lub mandatu, aby mogła prowadzić działalność.
2. NATO może, lecz nie ma obowiązku wspierania i współpracy z daną organizacją pozarządową.

22/6/10

ogień nieśmiercionośny**ogień nieukierunkowany na niszczenie
siły żywej (dopuszczalny)**

Ogień, którego głównym celem nie jest eliminacja siły żywej, lecz naruszenie, przerwanie, opóźnienie lub neutralizacja działania sił przeciwnika, ich funkcji oraz obiektów. 20/11/18

non-lethal force / force non létale**non-deadly force** (admitted)

Force not intended or likely to cause death, or serious injury resulting in death. 18/2/15

non-lethal weapon / arme non létale**NLW**

A weapon that is explicitly designed and primarily employed to incapacitate or repel persons or to disable equipment, while minimizing fatalities, permanent injury and damage to property and the environment. 17/1/05

non-linear approach / approche non rectiligne

In approach and landing systems, a final approach in which the nominal flight path is not a straight line. 1/1/80

non-permissive environment / environnement non permissive

An environment in which friendly forces anticipate obstructions to, or interference with, operations. 31/8/12

non-quota post / poste hors quota**NQ post** (admitted)

An international military post in a peacetime establishment, that any nation may fill using a defined nomination and selection process. Note: Non-quota posts are included in the international manpower ceiling. 18/2/15

non-registered publication / publication non enregistrée

A publication which bears no register number and for which periodic accounting is not required. 1/3/71

non-sub contact chart

Preferred term: non-submarine contact chart.

środek śmiertcionośny**siła zabijająca** (dopuszczalny)

Środek przeznaczony do powodowania śmierci lub ciężkich obrażeń skutkujących śmiercią. 23/3/17

broń obezwładniająca**NLW**

Broń, która jest przeznaczona i głównie wykorzystywana do obezwładniania lub odpierania siły żywej, unieszkodliwiania sprzętu, przy minimalizowaniu liczby ofiar śmiertelnych, trwale okaleczonych oraz zniszczeń mienia i szkód w środowisku naturalnym. 24/5/05

podejście nieliniowe

W systemach podejścia i lądowania, końcowe podejście, w którym nominalny tor lotu nie jest linią prostą. 26/2/98

środowisko niesprzyjające

Środowisko, w którym wojska własne przewidują utrudnienia lub zakłócenia w prowadzonych przez siebie działaniach. 13/11/12

stanowisko o charakterze otwartym**NQ post** (dopuszczalny)

Międzynarodowe stanowisko wojskowe etatu czasu pokoju, które dowolny kraj może obsadzić w ramach określonego procesu wybierania i wyznaczania. Uwaga: Stanowiska o charakterze otwartym zawierają się w limicie stanowisk międzynarodowych. 23/3/17

publikacja nierejestrowana

Publikacja nie opatrzona żadnym numerem ewidencyjnym i nie podlegająca okresowemu sprawdzaniu. 26/2/98

nawodna mapa kontaktowa

>Termin zalecany: non-submarine contact chart. 26/2/98

non-submarine contact chart / *carte des faux échos***non-sub contact chart** (admitted)

A special naval chart, at a scale of 1:100,000 to 1:1,000,000, showing bathymetry, bottom characteristics, wreck data and non-submarine contact data for coastal and off-shore waters. It is designed for use in conducting submarine and anti-submarine warfare operations. 1/10/80

normal impact effect

Preferred term: cardinal point effect.

normal lighting / *éclairage normal*

Lighting of vehicles as prescribed or authorized by the law of a given country without restrictions for military reasons. 1/1/80

North Atlantic Treaty area / *zone du Traité de l'Atlantique Nord*

In accordance with Article 6 of the North Atlantic Treaty, the area including the territory of the Parties in Europe and North America and the territory of Turkey, the Mediterranean Sea and the North Atlantic area north of the Tropic of Cancer. 31/1/14

northing / *vers le nord*

Northward, that is, from bottom to top, reading of grid values on a map. 1/3/73

notam

Preferred term: notice to airmen.

notation / *prise en note*

In NATO, the acknowledgement by an authority that it has been informed of a matter. 30/6/17

notice to airmen / *avis aux navigants***notam** (admitted)

A notice distributed by means of telecommunication containing information concerning the establishment, condition or change in any aeronautical facility, service, procedure or hazard, the timely knowledge of which is essential to personnel concerned with flight operations. [ICAO] 15/9/08

nawodna mapa kontaktowa

Specjalna mapa morska, w skali od 1:100 000 do 1:1000 000 zawierająca dane batymetryczne, charakterystykę dna, pozycje wraków oraz nawodne dane obiektów na wodach przybrzeżnych. Przeznaczona jest do wykorzystania w działaniach okrętów podwodnych i w zwalczaniu okrętów podwodnych. 26/2/98

normalny efekt uderzeniowy

>Termin zalecany: cardinal point effect.
26/2/98

oświetlenie normalne

Oświetlenie pojazdów zgodne z zaleceniami i prawem danego kraju, bez ograniczeń ze względów wojskowych. 26/2/98

obszar Traktatu Północnoatlantyckiego

Według artykułu 6 Traktatu Północnoatlantyckiego obszar obejmujący terytorium państw stron traktatu w Europie i Ameryce Północnej oraz terytorium Turcji, obszar Morza Śródziemnego oraz Północnego Atlantyku na północ od Zwrotnika Raka. 4/4/02

w kierunku północnym

Odczytywanie wartości na siatce mapy w kierunku północnym, czyli z dołu do góry. 22/9/99

notam

>Termin zalecany: notice to airmen.

adnotacja

W NATO, potwierdzenie przez dany organ, że został on poinformowany o sprawie.

komunikat dla personelu lotniczego**notam** (dopuszczalny)

Komunikat przekazywany środkami łączności, zawierający informacje dotyczące stanu, warunków lub zmian w jakichkolwiek elementach infrastruktury lotniczej, lotniskowych środków nawigacyjnych i radionawigacyjnych, obsługi, procedur lub zagrożeń. Otrzymanie tych informacji w odpowiednim czasie jest kluczowe dla personelu uczestniczącego w operacjach lotniczych. 12/12/12

**notice to move / préavis de mouvement
NTM**

A warning order that specifies the time given to a unit or headquarters to be ready to deploy. Note: this order normally precedes an order to move and may increase or decrease the time to prepare. 1/10/03

no-wind position

Preferred term: air position.

NQ post

Preferred term: non-quota post.

**nuclear airburst / explosion nucléaire
aérienne**

The explosion of a nuclear weapon in the air, at a height greater than the maximum radius of the fireball. *Related terms: airburst; high altitude burst; low airburst; nuclear surface burst; nuclear underground burst.* 1/3/73

**nuclear bonus effects / effets
nucléaires favorables non prévisibles**

Desirable damage or casualties produced by the effects from friendly nuclear weapons that cannot be accurately calculated in targeting as the uncertainties involved preclude depending on them for a militarily significant result. 1/7/80

**nuclear certifiable / apte à
l'homologation nucléaire**

Indicates a unit or vehicle possessing the potential of passing functional tests and inspections of all normal and emergency systems affecting the nuclear weapons. 1/11/86

**nuclear certified delivery unit / unité de
vecteurs homologués nucléaire**

Any level of organization and support elements which are capable of executing nuclear missions in accordance with appropriate bilateral arrangements and NATO directives. 1/11/85

**gotowość do przemieszczenia
NTM**

Zarządzenie przygotowawcze, w którym określono czas gotowości jednostki lub dowództwa do rozpoczęcia przemieszczenia.

Uwaga: Zarządzenie to zwykle poprzedza rozkaz do przemieszczenia i może skrócić lub wydłużyć czas przygotowań. 23/3/11

**pozycja bez uwzględnienia poprawki na
wiatr**

>Termin zalecany: air position . 26/2/98

NQ post

>Termin zalecany: non-quota post.

powietrzny wybuch jądrowy

Wybuch jądrowy w powietrzu na wysokości większej niż maksymalny promień kuli ognistej. 10/1/02

dodatkowe efekty użycia broni jądrowej

Pożądane zniszczenia lub straty spowodowane użyciem broni jądrowej przez siły własne, których jednak nie można dokładnie oszacować podczas określania celów, co powoduje, że nie można ich zakładać podczas planowania efektów operacji wojskowych. 6/12/01

**zdolny do uzyskania certyfikatu
jądrowego**

Odnosi się do jednostki lub środka przenoszenia broni jądrowej potencjalnie zdolnego do uzyskania pozytywnego wyniku badań i kontroli wszelkich standardowych i awaryjnych systemów mających wpływ na funkcjonowanie broni jądrowej. 23/3/11

**jednostka przenosząca posiadająca
certyfikat jądrowy**

Dowolna jednostka organizacyjna wraz z elementami wsparcia, zdolna do wykonywania zadań środkami jądrowymi zgodnie z odpowiednimi ustaleniami dwustronnymi i wytycznymi NATO 23/3/11

**nuclear certified delivery vehicle /
vecteur homologué nucléaire**

A delivery vehicle whose compatibility with a nuclear weapon has been certified by the applicable nuclear power through formal procedures.

1/11/85

nuclear cloud / nuage nucléaire

A cloud of hot gases, smoke, dust and other particulate matter from a nuclear weapon and its environment, that is carried aloft in conjunction with the rise of the fireball produced by the detonation of that weapon. MCJSB,

4/4/17

**nuclear collateral effects / effets
nucléaires subsidiaires**

Undesired damage or casualties resulting from the detonation of friendly nuclear weapons. 9/1/96

nuclear column / colonne nucléaire

A hollow cylinder of water and spray thrown up from an underwater burst of a nuclear weapon, through which the hot, high-pressure gases formed in the explosion are vented to the atmosphere. A somewhat similar column of dirt is formed in an underground explosion. 1/3/73

**nuclear commitment / engagement
nucléaire**

A statement by a NATO member that specific forces have been committed or will be committed to NATO in a nuclear only or dual capable role. 1/10/84

**certyfikowany środek przenoszenia broni
jądrowej**

Środek przenoszenia broni jądrowej, którego kompatybilność z przenoszonym ładunkiem została potwierdzona certyfikatem wydanym przez odpowiednie mocarstwo jądrowe z zastosowaniem procedur formalnych.

6/12/01

obłok promieniotwórczy

Obłok gorących gazów, dymu, kurzu i innej materii pochodzącej z ładunku jądrowego i jego otoczenia, wznoszony w górę wraz z kulą ognistą, wytworzony wskutek detonacji tego ładunku. MCJSB,

8/12/09

niepożądane zniszczenia jądrowe

Niepożądane zniszczenia lub straty spowodowane użyciem broni jądrowej przez siły własne. 10/1/02

**słup wodny po podwodnym wybuchu
jądrowym**

Cylinder utworzony z wody i drobnych kropelek wyrzucanych w górę wskutek podwodnego wybuchu jądrowego, przez który uwalniane są do atmosfery gorące gazy o wysokim ciśnieniu, wytworzone w czasie eksplozji. Podobny słup złożony z cząstek ziemi powstaje podczas podziemnego wybuchu jądrowego.

6/12/01

zobowiązanie jądrowe

Oświadczenie kraju członkowskiego NATO, że określone siły zostały lub zostaną wydzielone do dyspozycji NATO, jako siły jądrowe lub siły podwójnego przeznaczenia. 7/3/02

nuclear damage / *dégât nucléaire*

1. Light Damage. Damage which does not prevent the immediate use of equipment or installations for which it was intended. Some repair by the user may be required red to make full use of the equipment or installations.
2. Moderate Damage. Damage which prevents the use of equipment or installations until extensive repairs are made.
3. Severe Damage. Damage which prevents use of equipment or installations permanently. 1/3/73

nuclear damage assessment / *évaluation de dommages nucléaires*

The determination of the damage effect to the population, forces and resources resulting from actual nuclear attack. It is performed during and after an attack. The operational significance of the damage is not evaluated in this assessment. 1/7/80

nuclear delivery unit / *unité de vecteurs à capacité nucléaire*

Any level of organization capable of employing a nuclear weapon system or systems when the weapon or weapons have been released by proper authority. 1/10/84

nuclear delivery vehicle / *vecteur à capacité nucléaire*

That portion of the weapon system which provides the means of delivery of a nuclear weapon to the target. 1/10/84

nuclear detonation, detection and reporting system / *système de détection et de compte rendu d'explosion nucléaire*

A system deployed to provide surveillance coverage of critical friendly target areas, and indicate place, height of burst, yield, and ground zero of nuclear detonations. 1/3/73

zniszczenia bronią jądrową

1. Zniszczenia lekkie. Zniszczenia, które nie przeszkadzają w natychmiastowym wykorzystaniu sprzętu lub obiektów, które były narażone na działanie czynników rażenia broni jądrowej. Może wystąpić potrzeba wykonania przez użytkownika pewnych napraw przywracających pełną sprawność sprzętu i/ lub obiektów.
2. Zniszczenia średnie. Zniszczenia, które uniemożliwiają korzystanie ze sprzętu i/ lub obiektów do czasu dokonania poważnych napraw.
3. Zniszczenia ciężkie. Zniszczenia, które trwale uniemożliwiają wykorzystanie sprzętu i/ lub obiektów. 7/2/02

ocena zniszczeń bronią jądrową

Określenie skutków zniszczeń w wyniku ataku jądrowego, w odniesieniu do ludności, sił i zasobów. Ocena dokonywana jest podczas i po zakończeniu ataku oraz nie uwzględnia znaczenia operacyjnego powstałych zniszczeń. 10/1/02

jednostka użycia broni jądrowej

Dowolna jednostka organizacyjna zdolna do użycia broni jądrowej po otrzymaniu zgody od odpowiednich władz. 6/12/01

środek przenoszenia broni jądrowej

Część systemu uzbrojenia zapewniająca przenoszenie broni jądrowej do celu. 6/12/01

system wykrywania i meldowania o wybuchach jądrowych

System rozwinięty w celu prowadzenia obserwacji ważnych rejonów wojsk własnych i określania miejsc, wysokości, mocy i punktów zerowych wybuchów jądrowych. 7/3/02

**nuclear logistic movement / transport
nucléaire**

The transport of nuclear weapons or components of nuclear weapons in connection with supply or maintenance operations. 1/3/73

nuclear nation / nation nucléaire

Military nuclear powers and civil nuclear powers. 1/4/71

nuclear power / puissance nucléaire

Not to be used without appropriate modifier. 1/4/71

**nuclear radiation / rayonnement
nucléaire**

Ionizing radiation resulting from the detonation of a nuclear weapon. MCJSB, 4/4/17

**nuclear safety line / ligne de sécurité
nucléaire**

A line selected, if possible, to follow well-defined topographical features and used to delineate levels of protective measures, degrees of damage or risk to friendly troops, and/or prescribe limits to which the effects of friendly weapons may be permitted to extend. 1/4/71

**nuclear strike warning / préavis
d'attaque nucléaire**

A warning of impending friendly or suspected enemy nuclear attack. MCJSB, 4/4/17

**nuclear vulnerability assessment /
évaluation de la vulnérabilité nucléaire**

The estimation of the probable effect on population, forces, and resources from a hypothetical nuclear attack. Note: It is performed predominantly in the pre-attack period; however, it may be extended to the trans-attack or post-attack periods. MCJSB, 4/4/17

**nuclear weapon / arme nucléaire
atomic weapon**

A complete assembly (i.e. implosion type, gun type, or thermonuclear type), in its intended ultimate configuration which, upon completion of the prescribed arming, fusing and firing sequence, is capable of producing the intended nuclear reaction and release of energy. 1/11/83

**logistyczne przemieszczenie broni
jądrowej**

Transport broni jądrowej lub jej części składowych w celach zaopatrzeniowych i/lub w związku z jej obsługą techniczną. 6/12/01

państwo jądrowe

Państwo posiadające broń jądrową i/lub cywilny potencjał jądrowy. 6/12/01

mocarstwo jądrowe

Nie należy używać bez właściwego określenia. 26/2/98

promieniowanie jądrowe

Promieniowanie jonizujące będące wynikiem detonacji broni jądrowej. 8/11/01

rubież bezpieczeństwa jądrowego

Wyznaczona (w miarę możliwości) linia przebiegająca przez określone punkty topograficzne, wykorzystywana do określenia poziomów podejmowanych środków ochronnych, stopnia zniszczeń lub zagrożenia dla sił własnych i określająca granicę, do której mogą sięgać skutki użycia broni jądrowej przez siły własne. 10/1/02

ostrzeżenie o uderzeniu jądrowym

Ostrzeżenie o własnym uderzeniu jądrowym lub o przewidywanym uderzeniu jądrowym przeciwnika. MCJSB, 7/3/02

ocena wrażliwości na wybuch jądrowy

Ocena prawdopodobnych skutków hipotetycznego ataku jądrowego na ludność, siły i zasoby. Uwaga: Przeprowadzana jest zazwyczaj przed atakiem, może być jednak prowadzona podczas ataku i po jego zakończeniu. MCJSB, 4/4/17

**broń jądrowa, ładunek jądrowy
broń atomowa**

Kompletny zestaw (np. typu implozyjnego, artyleryjskiego lub termojądrowego), który w swej ostatecznej, zamierzonej konfiguracji, po zakończeniu ustalonej procedury uzbrajania i odpalania jest zdolny do zainicjowania zamierzonej reakcji jądrowej i uwolnienia energii. 8/11/01

**nuclear weapon employment time /
délai d'emploi de l'arme nucléaire**

The time required for delivery of a nuclear weapon after the decision to fire has been made. 1/3/73

**nuclear weapon exercise / exercice de
préparation d'une arme nucléaire**

An operation not directly related to immediate operational readiness. It includes removal of a weapon from its normal storage location, prepared for use, delivery to an employment unit, the movement in a ground training exercise to include loading aboard an aircraft or missile and return to storage. It may include any or all of the operations listed above, but does not include launching or flying operations. Typical exercises include aircraft generation exercises, ground readiness exercises, ground tactical exercises, and various categories of inspections designed to evaluate the capability of the unit to perform its prescribed mission. 1/3/73

**nuclear weapon manoeuvre / exercice
d'emploi d'une arme nucléaire**

An operation not directly related to immediate operational readiness. It may consist of all those operations listed for a nuclear weapon exercise and is extended to include fly-away in combat aircraft, but does not include expenditure of the weapon. Typical manoeuvres include nuclear operational readiness manoeuvres and tactical air operations. 1/9/81

**nuclear-weapon state
NWS**

Preferred term: military nuclear power.

**nuclear yield / puissance d'une arme
nucléaire**

The energy released in the detonation of a nuclear weapon, measured in terms of the kilotons or megatons of trinitrotoluene required to produce the same energy release. MCJSB, 4/4/17

czas użycia broni jądrowej

Czas niezbędny do spowodowania detonacji ładunku jądrowego od momentu podjęcia decyzji o jego użyciu. 8/11/01

ćwiczenie z bronią jądrową

Działania nie związane bezpośrednio z natychmiastową gotowością bojową. Obejmują wyprowadzanie broni jądrowej ze zwykłego miejsca jej przechowywania, przygotowanie do użycia, dostarczenie do jednostki mającej jej użyć, przemieszczanie broni w trakcie ćwiczeń naziemnych wraz z umieszczeniem ładunku jądrowego w samolocie lub pocisku, a następnie przemieszczenie jej z powrotem do miejsca przechowywania. Ćwiczenia mogą obejmować wybrane lub wszystkie przedsięwzięcia wymienione powyżej, wyłączając czynność odpalenia i etap lotu. Typowe ćwiczenia obejmują: ćwiczenia przygotowania statków powietrznych do wykonywania zadań, naziemne ćwiczenia gotowości i naziemne ćwiczenia taktyczne oraz różnego rodzaju kontrole w celu oceny zdolności jednostki do wykonania przydzielonych zadań. 10/1/02

manewry z bronią jądrową

Działania nie związane bezpośrednio z natychmiastową gotowością bojową. Mogą obejmować wszystkie działania w ramach ćwiczenia z bronią jądrową poszerzone o loty samolotów bojowych z ładunkami jądrowymi, ale bez ich użycia. Typowe manewry obejmują osiągnięcie gotowości bojowej do użycia broni jądrowej i działania lotnictwa taktycznego. 6/12/01

**państwo posiadające broń jądrową
NWS**

> Termin zalecany: military nuclear power. 29/4/10

moc wybuchu jądrowego

Energia uwalniana podczas wybuchu ładunku jądrowego mierzona w kilotonach lub megatonach trotylu, potrzebnego do uwolnienia takiej samej energii. 6/12/01

nuisance minefield / champ de mines de harcèlement

A minefield laid to delay and disorganize the enemy and to hinder his use of an area or route. 1/12/76

number... in (out) / énième pièce reprend le tir (incident de tir)

In artillery, term used to indicate a change in status of weapon number. 1/8/76

numerical scale

Preferred term: scale.

O**objective / objectif¹****Obj**

A clearly defined and attainable goal for a military operation, for example seizing a terrain feature, neutralizing an adversary's force or capability or achieving some other desired outcome that is essential to a commander's plan and towards which the operation is directed. 6/1/06

objective area / zone de l'objectif**OA¹**

A defined geographical area within which is located an objective to be captured or reached by the military forces. This area is defined by the competent authority for purposes of command and control. 1/3/73

oblique air photograph / photographie aérienne oblique

An air photograph taken with the camera axis directed between the horizontal and vertical planes. Commonly referred to as an "oblique".

- High Oblique - one in which the apparent horizon appears, and
- Low Oblique - one in which the apparent horizon does not appear. 1/7/70

observation post / post d'observation**OP²**

A position from which military observations are made, or fire directed and adjusted, and which possesses appropriate communications; may be airborne. 8/8/08

nękające pole minowe

Pole minowe ustawione w celu opóźnienia oraz dezorganizacji ruchu i działania przeciwnika, uniemożliwiające wykorzystanie przez niego terenu lub drogi. 12/12/00

numer dodać (odjąć)

W artylerii termin używany do wskazania zmiany stanu liczebnego uzbrojenia. 26/2/98

skala liczbowa

> *Termin zalecany: scale.* 26/2/98

cel**Obj**

Precyzyjnie zdefiniowany i możliwy do osiągnięcia cel operacji wojskowej, na przykład zajęcie terenu, neutralizacja siły przeciwnika, jego potencjału lub działanie umożliwiające osiągnięcie pożądaných wyników, które mają istotne znaczenie w planie dowódcy i są zbieżne z kierunkiem operacji. 27/6/06

rejon celu**OA¹**

Określony obszar geograficzny, w którym znajduje się cel do zdobycia lub osiągnięcia przez siły wojskowe. Rejon ten jest wyznaczany przez dowództwo odpowiedniego szczebla, właściwe dla dowodzenia działaniami. 30/3/10

lotnicza fotografia skośna

Fotografia lotnicza, wykonana kamerą, której oś zawarta jest między płaszczyznami: poziomą i pionową. Zwykle zwana skośną.

- Z dużym odchyleniem - taka, w której pojawia się horyzont;
- Z małym odchyleniem - taka, w której nie pojawia się horyzont. 13/5/04

posterunek obserwacyjny**OP²**

Stanowisko wyposażone w środki łączności, z którego prowadzi się obserwację oraz naprowadza i koryguje ogień. Może to być powietrzny posterunek obserwacyjny. 8/12/09

observed fire / tir observé

Fire for which the point of impact or burst can be seen by an observer. The fire can be controlled and adjusted on the basis of observation. 1/3/73

observed fire procedure / réglage de tir par observation

A standardized procedure for use in adjusting indirect fire on a target. 1/3/73

observer identification / identification de l'observateur

In artillery and naval fire support, the first element of a call for fire to establish communication and to identify the observer/spotter. 1/9/74

observer-target distance / distance d'observation

The distance along an imaginary straight line from the spotter or observer to the target. 1/11/75

observer-target line / ligne d'observation

An imaginary straight line from the observer/spotter to the target. 1/9/74

obstruction (preferred) / obstacle obstacle (preferred)

A natural or man-made object that creates a physical impediment to or hazard for the movement of vehicles, personnel or formations.

Note: The term "obstacle" is preferred in the land environment and "obstruction" in the air and water environments.

Examples: A tall building near a flight path; a reef; an iceberg; a minefield; a marsh. 16/4/10

obstructor / obstruteur

In naval mine warfare, a device laid with the sole object of obstructing or damaging mechanical minesweeping equipment. 1/3/77

occupation of position / occupation d'une position

Movement into and proper organization of an area to be used as a battle position. 1/3/73

ogień obserwowany

Prowadzenie ognia, podczas którego miejsce trafienia lub wybuchu może być widziane przez obserwatora.

Prowadzenie ognia może być kontrolowane i korygowane na podstawie obserwacji. 15/1/08

procedura prowadzenia ognia obserwowanego

Ujednoliconą procedurą stosowaną przy korygowaniu ognia pośredniego. 15/1/08

sprawdzenie tożsamości obserwatora

Przy wsparciu ogniem artylerii lądowej i morskiej pierwszy element wezwania do prowadzenia ognia przekazywany w celu nawiązania łączności i sprawdzenia tożsamości obserwatora. 26/2/98

odległość obserwator-cel

Odległość w linii prostej między obserwatorem a celem. 23/3/11

linia obserwator-cel

Pozorna linia prosta od obserwatora do celu. 23/3/11

przeszkoda

Naturalny lub sztuczny obiekt, który stwarza fizyczne zagrożenie lub ryzyko zagrożenia dla przemieszczania uzbrojenia i sprzętu, personelu lub formacji.

Uwaga: Termin „obstacle” odnosi się do środowiska lądowego, zaś „obstruction” ma zastosowanie w środowisku morskim i powietrznym.

Przykłady: Wysoki budynek w pobliżu trasy lotu; rafa; góra lodowa; pole minowe; mokradło; 9/11/11

ochraniacz pola minowego

W morskich działaniach minowych urządzenie przeznaczone do utrudniania trałowania lub niszczenia trałów kontaktowych. 10/9/13

zajęcie pozycji

Przemieszczenie się do danego miejsca i urządzenie w nim pozycji bojowej. 26/2/98

ocean manifest / manifeste

A detailed listing of the entire cargo loaded into any one ship showing all pertinent data which will readily identify such cargo and where and how the cargo is stowed. 1/3/81

manifest ładunkowy

Dokładny spis całego ładunku znajdującego się na dowolnym statku, zawierający wszelkie związane z nim dane, pozwalający łatwo go zidentyfikować oraz ustalić, w jaki sposób i gdzie jest on rozmieszczony. 26/2/98

ocean station ship / navire stationnaire océanique

A ship assigned to operate within a specified area to provide several services including search and rescue, meteorological information, navigational aid, and communications facilities. 1/3/73

okręt stacjonarny

Okręt wyznaczony do świadczenia różnych usług na określonym obszarze wodnym, w tym w zakresie poszukiwania i ratownictwa, informacji meteorologicznej, pomocy nawigacyjnej i urządzeń łączności. 26/2/98

offensive counter-air operation / opération offensive contre le potentiel aérien**OCA**

An operation mounted to destroy, disrupt or limit enemy air power as close to its source as possible. 1/3/82

działania ofensywne w ramach walki o przewagę w powietrzu**OCA**

Działania prowadzone w celu zniszczenia lub ograniczenia zdolności sił powietrznych przeciwnika, w miarę możliwości jak najbliżej jego baz. 29/4/10

offensive mine countermeasures / mesures offensives antimines

Measures intended to prevent the enemy from successfully laying mines. 1/12/76

minowe przeciwdziałania zaczepne

Środki zabezpieczające przed stawianiem min przez przeciwnika. 26/2/98

offensive minefield / champ de mines offensif

In naval mine warfare, a minefield laid in enemy territorial water or waters under enemy control. 1/12/76

ofensywne pole minowe

W morskich działaniach minowych, pole minowe stawiane na wodach terytorialnych nieprzyjaciela lub wodach przez niego kontrolowanych. 12/9/02

officer conducting the exercise / officier directeur de l'exercice**OCE**

The officer responsible for the conduct of an allocated part of the exercise from the Blue, Orange and Purple aspects. He will issue necessary supplementary instructions. In addition, he may be an exercise commander. 11/11/83

oficer prowadzący ćwiczenie**OCE**

Oficer odpowiedzialny za prowadzenie przydzielonej części ćwiczenia z pozycji sił własnych, przeciwnika i sił neutralnych. Wydaje potrzebne, dodatkowe wytyczne. Ponadto może być kierownikiem ćwiczenia. 4/10/11

officer conducting the serial / officier responsable d'une phase de l'exercice**OCS**

The officer designated to exercise tactical control over assigned forces for a specific exercise serial. 1/9/74

oficer prowadzący etap ćwiczenia**OCS**

Oficer wyznaczony do kierowania taktycznego przydzielonymi siłami w określonej fazie ćwiczenia. 4/10/11

officer in tactical command / officier exerçant le commandement tactique
OTC

In maritime usage, the senior officer present eligible to assume command, or the officer to whom he has delegated tactical command. 22/1/10

officer scheduling the exercise / officier chargé de la mise sur pied d'un exercice
OSE

The officer who originates the exercise and the orders it to take place. He will issue basic instructions which will include the designation of exercise areas, the allocation of forces, and the necessary coordinating instructions. He will also designate the officers conducting the exercise. 1/3/73

offset bombing / bombardement en déport

Any bombing procedure which employs a reference or aiming point other than the actual target. 1/1/73

offset distance / distance de décentrement

In nuclear warfare, the distance the desired ground zero or actual ground zero is offset from the centre of an area target or from a point target. 1/3/73

offset point / point futur

In air interception, a point in space relative to a target's flight path toward which an interceptor is vectored and from which the final or a preliminary turn to attack heading is made. 1/9/74

offshore patrol / patrouille du large

A naval defence patrol operating in the outer area of navigable coastal waters. It is a part of the naval local defence forces consisting of naval ships and aircraft and operates outside those areas assigned to the inshore patrol. 1/3/73

oiler / pétrolier

A naval or merchant tanker specially equipped and rigged for replenishing other ships at sea. 1/3/73

officer sprawujący dowództwo taktyczne
OTC

Jest to najwyższy rangą oficer, który posiada uprawnienia dowodzenia lub inny oficer, któremu przekazano uprawnienia dowodzenia taktycznego. 24/6/13

officer planujący ćwiczenie
OSE

Oficer inicjujący ćwiczenie i wydanie rozkazu jego przeprowadzenia. Wydaje on podstawowe instrukcje obejmujące wyznaczenie poligonów, rozmieszczenie sił oraz potrzebne instrukcje koordynujące. Wyznacza także oficerów prowadzących ćwiczenie. 4/10/11

bombardowanie z pomocniczym punktem celowania

Procedura bombardowania, w której wykorzystuje się pewien inny punkt odniesienia lub inny punkt celowania niż cel rzeczywisty. 26/2/98

uchylenie odśrodkowe

W działaniach z użyciem broni jądrowej odległość pomiędzy zaplanowanym lub rzeczywistym punktem zerowym wybuchu jądrowego a punktem centralnym celu powierzchniowego względnie celem punktowym. 10/1/02

punkt przechwytywania

W przechwytywaniu powietrznym, punkt w przestrzeni odnoszący się do toru lotu obiektu, w kierunku, którego skierowany jest samolot przechwytyjący i z którego wykonywany jest końcowy lub początkowy zwrot do ataku. 26/2/98

patrol pełnomorski

Morski patrol obronny działający na zewnętrznym obszarze żeglownych wód przybrzeżnych. Stanowi on część miejscowych, morskich sił obronnych, składających się z okrętów i statków powietrznych. Działa poza rejonami wyznaczonymi dla patrolu przybrzeżnego. 30/3/10

transportowiec oleju opałowego

Tankowiec marynarki wojennej lub handlowej, specjalnie wyposażony i otaklowany do tankowania innych statków na morzu. 26/2/98

on call / à la demande

A term used to signify that a prearranged concentration, air strike, or final protective fire may be called for. 1/9/71

on-call mission / mission sur demande

A type of air support mission which is not requested sufficiently in advance of the desired time of execution to permit detailed planning and briefing of pilots prior to take-off. Aircraft scheduled for this type of mission are on air, ground, or carrier alert, and are armed with a prescribed load. 4/10/00

on-call target / tir à la demande

In artillery and naval fire support, a planned target other than a scheduled target on which fire is delivered when requested. 1/8/76

on-call wave / vague sur demande

1/3/73

one-look circuit / mise de feu à impulsion unique

A mine circuit which requires actuation by a given influence once only. 1/11/75

on-order mission / mission sur ordre

A mission to be executed at an unspecified time in the future when the order is given. 30/1/12

open route / itinéraire libre

A route not subject to traffic or movement control restrictions. 1/1/80

open source intelligence / renseignement de source ouverte OSINT

Intelligence derived from publicly available information, as well as other unclassified information that has limited public distribution or access. MCJSB, 31/10/13

operating environment / environnement des opérations**OE****operational environment (obsolete)**

A composite of the conditions, circumstances, and influences that affect the employment of capabilities and bear on the decisions of the commander. MCJSB 20/11/14

na wezwanie

Wyrażenie używane do określenia wezwania do zaplanowanej koncentracji, uderzenia z powietrza lub ognia zaporowego. 23/3/11

działania na wezwanie

Rodzaj wsparcia lotniczego, na które nie zgłoszono odpowiednio wcześniej zapotrzebowania, uniemożliwiający szczegółowe planowanie i odprawę pilotów przed startem. Statki powietrzne przeznaczone do wykonania takiego zadania dyżurują w powietrzu, na ziemi lub lotniskowcu, w przewidzianym wariantcie uzbrojenia. 7/12/10

cel na wezwanie

We wsparciu ogniem artylerii lądowej i morskiej cel inny niż umieszczony w wykazie, na który będzie skierowany ogień, gdy będzie zgłoszona taka potrzeba. 26/2/98

rzut (fala) na żądanie

26/2/98

obwód impulsowy

Obwód miny, który wymaga pobudzenia poprzez określone, jednorazowe zaburzenie otoczenia. 12/9/02

działanie na rozkaz

Działanie, które ma zostać wykonane w przyszłości, po otrzymaniu rozkazu lub sygnału. 13/11/12

droga otwarta

Trasa nie podlegająca ograniczeniom drogowym lub kontroli ruchu. 26/2/98

dane wywiadowcze ze źródeł jawnych OSINT

Dane wywiadowcze pochodzące zarówno z publicznie dostępnych informacji, jak i innych jawnych informacji o ograniczonym rozpowszechnianiu lub dostępie. 3/3/09

środowisko operacyjne OE

Zbiór uwarunkowań, okoliczności, oddziaływań wpływających na użycie zdolności wojskowych oraz rzutujących na decyzje dowódcy. 23/3/17

operation / opération**Op****OP¹** (admitted)

A sequence of coordinated actions with a defined purpose.

Notes:

1. NATO operations are military.
2. NATO operations contribute to a wider approach including non-military actions. MCJSB. 10/4/14

operational aircraft cross-servicing requirement / besoin opérationnel de services mutuels pour aéronefs

A military requirement, established by a NATO commander, for a designated airfield or ship to provide stage A or stage B cross-servicing to aircraft not assigned to that airfield or ship. 1/11/86

operational analysis / analyse opérationnelle**OA²****operational research** (admitted)**operations research** (admitted)

The application of scientific methods to assist executive decision-makers.

31/8/12

operational art / art opérationnel

The employment of forces to attain strategic and/or operational objectives through the design, organization, integration and conduct of strategies, campaigns, major operations and battles. 15/1/08

operational chain of command / chaîne de commandement opérationnelle

The chain of command established for a particular operation or series of operations. 31/1/14

operational characteristics / caractéristiques opérationnelles

The specific military qualities required of an item of equipment to enable it to meet an agreed operational need.

1/8/82

operacja

Sekwencja skoordynowanych działań dla realizacji określonego celu.

Uwagi:

1. Operacje NATO mają charakter militarny.
2. Operacje NATO mogą stanowić część działań o charakterze niemilitarnym. 25/6/14

wymagania operacyjne dla wzajemnej obsługi statków powietrznych

Wojskowe wymagania, ustanowione przez dowódcę NATO, stawiane określonym lotniskom lub okrętom, dla zapewnienia obsługi stopnia A lub B statkom powietrznym nie przydzielonym do takiego lotniska lub okrętu. 26/2/98

analiza operacyjna**OA²****badanie operacyjne** (dopuszczalny)**badanie operacji** (dopuszczalny)

Zastosowanie metod naukowych do wsparcia organów decyzyjnych. 13/11/12

sztuka operacyjna

Użycie sił dla osiągnięcia celów strategicznych lub operacyjnych poprzez planowanie, organizowanie, integrację i prowadzenie strategii, kampanii, głównych operacji i bitew. 25/9/08

łańcuch dowodzenia operacją

Łańcuch dowodzenia ustanowiony dla danej operacji lub serii operacji. 25/6/14

charakterystyki operacyjne

Specyficzne cechy militarne, wymagane od wyposażenia wojskowego, które umożliwiają zaspokojenie potrzeb operacyjnych. 26/2/98

**operational command / commandement
opérationnel****OPCOM**

The authority granted to a commander to assign missions or tasks to subordinate commanders, to deploy units, to reassign forces, and to retain or delegate operational and/or tactical control as the commander deems necessary.

Note: it does not include responsibility for administration. 1/10/01

**operational control / contrôle
opérationnel****OPCON**

The authority delegated to a commander to direct forces assigned so that the commander may accomplish specific missions or tasks which are usually limited by function, time, or location; to deploy units concerned, and to retain or assign tactical control of those units. It does not include authority to assign separate employment of components of the units concerned. Neither does it, of itself, include administrative or logistic control. 1/10/01

**operational decontamination /
décontamination opérationnelle**

Decontamination restricted to specific parts of operationally essential assets and/or working areas, carried out in order to sustain operations. 1/4/15

operational environment

Preferred term: operating environment.

**operational intelligence / renseignement
opérationnel****OPINTEL**

Intelligence required for the planning and conduct of campaigns at the operational level. MCJSB, 31/10/13

dowodzenie operacyjne**OPCOM**

Uprawnienia przyznane dowódcy do przydzielania zadań podległym dowódcom, do rozmieszczania jednostek, do zmiany ich podległości w ramach przydzielonych sił oraz do zachowania lub przekazania kontroli operacyjnej i/lub taktycznej, jeśli uzna to za konieczne.

Uwaga: dowodzenie operacyjne nie obejmuje odpowiedzialności za administrację. 4/7/02

kierowanie operacyjne**OPCON**

Uprawnienie przyznane dowódcy do kierowania przydzielonymi mu siłami tak, aby mógł on wykonywać określone zadania, ograniczone zwykle przez funkcję, czas lub położenie: do rozmieszczenia tych jednostek do działań oraz do utrzymywania lub przekazania kierowania taktycznego nad tymi jednostkami. Uprawnienie to nie obejmuje prawa wyznaczania oddzielnych zadań dla części tych sił; jak również kierowania administracyjnego i logistycznego. 12/12/12

operacyjna likwidacja skażeń

Likwidacja skażeń ograniczona do części wyposażenia, uzbrojenia, sprzętu i/lub terenu istotnego dla podtrzymania działań wojsk. 7/3/02

środowisko operacyjne

>Termin zalecany: operating environment.

rozpoznanie operacyjne**OPINTEL**

Rozpoznanie wymagane do planowania i prowadzenia działań na poziomie operacyjnym. 29/1/04

**operational interchangeability /
interchangeabilité opérationnelle**

Ability to substitute one item for another of different composition or origin without loss in effectiveness, accuracy, and safety of performance. 1/3/73

operational level / niveau opératif

The level at which campaigns and major operations are planned, conducted and sustained to accomplish strategic objectives within theatres or areas of operations. 15/1/08

**operational-level planning /
planification au niveau opératif****operational planning** (deprecated)

Note: The preferred English term to designate the planning of military operations at the operational level is "operational-level planning". The term "operational planning" is not to be used so as to prevent confusion with "operations planning". 4/2/11

**operational partner / partenaire
d'opération**

PO(2011)0141

A non-NATO country whose contribution of forces, capabilities or other support to a NATO-led operation, has been formally recognized by the North Atlantic Council. 30/6/17

**operational pause / pause
opérationnelle**

A temporary and deliberate cessation of certain activities during the course of an operation to avoid reaching the culminating point and to be able to regenerate the combat power required to proceed with the next stage of the operation. 30/1/12

operational planning¹

Preferred term: operations planning.

operational planning²

Preferred term: operational-level planning.

zamiennosc eksploatacyjna

Możliwość zastępowania jednego elementu innym, o odmiennym składzie lub pochodzeniu, bez pogorszenia skuteczności, dokładności i bezpieczeństwa działania. 13/9/01

poziom operacyjny

Poziom, na którym planuje się i prowadzi kampanie i główne operacje dla osiągnięcia celów strategicznych na teatrach działań lub w rejonach działań operacyjnych. 2/12/08

**planowanie na poziomie operacyjnym
planowanie operacyjne** (niezalecany)

Uwaga: Zalecanym terminem w języku angielskim odnoszącym się do planowania działań wojskowych na poziomie operacyjnym jest „operational-level planning”. Terminu „operational planning” nie należy używać celem zapobieżenia pomylenia z terminem „operations planning”. 9/11/11

partner operacyjny

PO(2011)0141

Państwo spoza NATO, którego wkład w postaci sił, zdolności lub innego wsparcia w ramach operacji prowadzonej przez NATO, został formalnie uznany przez Radę Północnoatlantycką. 25/10/18

przerwa operacyjna

Tymczasowe i celowe zaprzestanie wykonywania pewnych czynności podczas prowadzenia działań w celu uniknięcia utraty zdolności do kontynuowania działań oraz odtworzenia zdolności bojowych niezbędnych do realizacji kolejnego etapu działania. 13/11/12

planowanie operacyjne

>Termin zalecany: operations planning.

planowanie operacyjne

>Termin zalecany: operational-level planning.

**operational performance standard /
norme de performance opérationnelle**
OPS

A performance standard that an individual or unit must achieve to be able to execute a mission effectively. 1/10/03

**operational procedures / procédures
opérationnelles**

The detailed methods by which headquarters and units carry out their operational tasks. 1/8/82

**operational readiness / état de
préparation opérationnelle**

The capability of a unit/formation, ship, weapon system or equipment to perform the missions or functions for which it is organized or designed. May be used in a general sense or to express a level or degree of readiness. 1/8/76

**operational readiness evaluation /
évaluation de l'état de préparation
opérationnelle**

ORE

An evaluation of the operational capability and effectiveness of a unit or any portion thereof. 14/10/02

**operational requirement / besoin
opérationnel**

OR

An established need justifying the timely allocation of resources to achieve a capability to accomplish approved military or civil objectives, operations, missions or actions. 1/10/01

**operational route / itinéraire
opérationnel**

Land route allocated to a command for the conduct of a specific operation, derived from the corresponding basic military route network. 1/9/81

**operational stocks / stocks
opérationnels**

The sum of basic stocks and sustaining stocks. LCEG(S) 26/9/14

**operational training / entraînement
opérationnel**

Training that develops, maintains or improves the operational readiness of individuals or units. 1/4/74

norma sprawności działania
OPS

Norma sprawności, którą musi spełnić osoba lub jednostka, aby osiągnąć zdolność do skutecznego wykonania zadania. 6/11/03.

procedury operacyjne

Szczegółowe metody, którymi dowództwa i jednostki wykonują swoje zadania operacyjne. 26/2/98

gotowość operacyjna

Zdolność jednostki/formacji, okrętu, systemu uzbrojenia lub wyposażenia do wykonania zadań lub prowadzenia działań, do których zostały zorganizowane lub zaprojektowane. Może być używana w znaczeniu ogólnym lub do określenia stopnia gotowości. 23/3/11

ocena gotowości operacyjnej

ORE

Ocena zdolności i skuteczności operacyjnej jednostki lub jakiegokolwiek jej części. 18/2/10

wymóg operacyjny

OR

Potrzeba uzasadniająca terminowy przydział zasobów w celu osiągnięcia zdolności do zrealizowania zatwierdzonych celów, operacji, misji albo zadań wojskowych lub cywilnych. 4/7/02

trasa operacyjna

Droga lądowa, przeznaczona dla dowództwa do przeprowadzenia określonej operacji, wydzielona z sieci podstawowych tras wojskowych. 26/2/98

zapasy operacyjne

Suma zapasów podstawowych i zapasów podtrzymujących. 23/3/17

trening operacyjny

Trening, który rozwija, utrzymuje lub poprawia gotowość operacyjną osób lub jednostek. 26/2/98

operation order / ordre d'opération
OPORD

A directive, usually formal, issued by a commander to subordinate commanders for the purpose of effecting the coordinated execution of an operation. 1/3/73

operation overlay / calque d'opération

An overlay showing information such as the location, size, scheme of manoeuvre and fires of friendly forces involved in an operation, and possibly the locations and the predicted movements of enemy forces. 30/1/12

operation plan / plan d'opération
OPLAN

A plan for a single or series of connected operations to be carried out simultaneously or in succession. It is usually based upon stated assumptions and is the form of directive employed by higher authority to permit subordinate commanders to prepare supporting plans and orders. The designation "plan" is usually used instead of "order" in preparing for operations well in advance. An operation plan may be put into effect at a prescribed time, or on signal, and then becomes the operation order. 1/3/73

operations planning / planification opérationnelle**operational planning¹** (deprecated)

The planning of military operations at the strategic, operational or tactical levels.

Note: The preferred English term to designate the planning of military operations at all levels is "operations planning". The term "operational planning" is not to be used so as to prevent confusion with operational-level planning. 4/2/11

operations research

Preferred term: operational analysis.

rozkaz bojowy
OPORD

Wytyczne dowódcy, zazwyczaj formalne, wydane podległym dowódcom, w celu skoordynowanego przeprowadzenia operacji. 22/9/99

oleat operacji

Oleat przedstawiający informacje takie jak pozycje, wielkość, schemat manewru i prowadzenia ognia sił własnych biorących udział w operacji, a także możliwą lokalizację oraz przewidywane ruchy sił przeciwnika. 13/11/12

plan operacji
OPLAN

Plan równoczesnego lub kolejnego prowadzenia jednej albo kilku operacji połączonych. Zazwyczaj oparty jest na ustalonych założeniach, występuje w formie wytycznych władz wyższych, co pozwala podległym dowódcom na przygotowanie uzupełniających planów i rozkazów. Określenie „plan” jest zazwyczaj używane zamiast określenia „rozkaz” podczas wczesnego przygotowywania się do operacji. Plan operacyjny może zostać wprowadzony w życie w oznaczonym czasie lub na sygnał i wówczas staje się rozkazem operacyjnym. 3/3/09

planowanie działań**planowanie operacyjne¹** (niezalecany)

Planowanie działań wojskowych na poziomie strategicznym, operacyjnym lub taktycznym.

Uwaga: Zalecanym terminem w języku angielskim odnoszącym się do planowania działań wojskowych na wszystkich poziomach jest „operations planning”. Terminu „operational planning” nie należy używać celem zapobieżenia pomylenia z terminem „operational-level planning”. 9/11/11

badanie operacji

>Termin zalecany: operational analysis.

operations security / *sécurité des opérations***OPSEC**

The process which gives a military operation or exercise appropriate security, using passive or active means, to deny the enemy knowledge of the dispositions, capabilities and intentions of friendly forces. 1/10/92

opportunity target

Preferred term: target of opportunity.

opposing forces / *forces d'opposition***OPFOR**

Those forces used in an enemy role during NATO exercises. 1/7/94

opposing forces commander / *commandant des forces d'opposition*

The officer designated to exercise operational control over opposing forces for a specific period during NATO exercises. 1/7/94

optical axis / *axe optique*

In a lens element, the straight line which passes through the centres of curvature of the lens surfaces. In an optical system, the line formed by the coinciding principal axes of the series of optical elements. 1/7/70

optical minehunting / *chasse aux mines à vue*

The use of an optical system (e.g. television or towed diver) to detect and classify mines or mine-like objects on or protruding from the sea-bed. 1/11/75

optimum height / *hauteur-type*

The height of an explosion which will produce the maximum effect against a given target. 1/3/73

optimum height of burst / *hauteur-type d'explosion*

For nuclear weapons and for a particular target (or area), the height at which it is estimated a weapon of a specified energy yield will produce a certain desired effect over the maximum possible area. 1/11/86

bezpieczeństwo operacji**OPSEC**

Proces zapewniający odpowiedni poziom bezpieczeństwa operacjom lub działaniom wojskowym, realizowany za pomocą środków pasywnych lub aktywnych, w celu ukrycia przed przeciwnikiem możliwości i zamiarów sił własnych. 12/12/13

cel nie planowany

> Termin zalecany: target of opportunity.
26/2/98

siły przeciwnika**OPFOR**

Siły zbrojne odgrywające rolę sił przeciwnika podczas ćwiczeń NATO. 4/10/11

dowódca sił przeciwnika

Oficer wyznaczony do operacyjnego dowodzenia siłami przeciwnika podczas ćwiczeń NATO. 4/10/11

oś optyczna

W soczewce, linia prosta przebiegająca przez środki jej krzywizn. W systemie optycznym linia utworzona przez zbiegające się osie główne szeregu elementów optycznych. 8/4/04

optyczne poszukiwanie min

Użycie systemu optycznego (na przykład kamery video lub holowanej sondy) do wykrywania i klasyfikowania min lub obiektów minopodobnych leżących na dnie morza lub wystających z dna morza. 4/10/11

wysokość optymalna

Wysokość, na jakiej skutki wybuchu przeciw danemu celowi będą maksymalne. 26/2/98

optymalna wysokość wybuchu jądrowego

W odniesieniu do broni jądrowej i określonego celu (lub obszaru) wysokość, dla której ocenia się, że wybuch ładunku o określonej mocy wywoła pożądane skutki na możliwie największym obszarze. 10/1/02

orbit point / point d'orbite

A geographically or electronically defined location used in stationing aircraft in flight during tactical operations when a predetermined pattern is not established. 1/6/84

order / ordre

A communication, written, oral, or by signal, which conveys instructions from a superior to a subordinate. 1/3/73

order of battle / ordre de bataille**ORBAT**

The identification, strength, command structure, and disposition of the personnel, units, and equipment of any military force. 1/3/73

order to move / ordre de déplacement

An order given by a commander to execute a movement. 6/1/06

ordinary transport / transport ordinaire

In railway terminology, transport of a load whose size, weight or preparation does not entail special difficulties vis-à-vis the facilities or equipment of the railway systems to be used. 1/11/94

organic / organique

Forming an integral part of a military entity. 18/2/15

organizational strength / potentiel organisationnel

The number of trained personnel, facilities and the amount of materiel required to perform a unit's assigned mission.
Note: The organizational strength of a unit may change in response to changing situations and mission requirements. 14/8/15

organization of the ground / organisation du terrain

The development of a defensive position by strengthening the natural defences of the terrain and by assignment of the occupying troops to specific localities. 1/3/73

punkt orbity

Geograficznie lub elektronicznie określone położenie, używane przy wyznaczaniu położenia samolotu w czasie lotu podczas operacji taktycznych, gdy nie jest ustalony określony wzór. 26/2/98

rozkaz

Polecenie w formie pisemnej, ustnej lub sygnału, które zawiera instrukcje przełożonego dla podwładnego. 4/10/11

skład bojowy**ORBAT**

Nazwa, etat, struktura dowodzenia oraz przydział i ukompletowanie stanów osobowych, jednostek oraz ich wyposażenie. 3/3/09

rozkaz do przemieszczenia

Rozkaz wydany przez dowódcę do wykonania przemieszczenia. 15/1/08

transport zwykły

W transporcie kolejowym, transport ładunku, którego wymiary, waga lub przygotowanie, nie pociągają za sobą określonych problemów związanych z przewidywaną do wykorzystania infrastrukturą kolejową. 10/9/13

integralny

Tworzący integralną część organizacji wojskowej. 23/3/17

potencjał jednostki organizacyjnej

Liczba wyszkolonego personelu, sprzętu, oraz ilość środków materiałowych niezbędnych danej jednostce organizacyjnej do wykonania zadania.
Uwaga: Może się on zmieniać w zależności od sytuacji lub wymagań. 24/5/05.

budowa umocnień polowych

Rozwinięcie pozycji obronnej przez umocnienie naturalnych elementów terenowych oraz przydział wojsk do określonych rejonów. 26/2/98

**originating medical facility / échelon
sanitaire initial****OMF**

A medical facility that initially transfers a patient to another medical facility.
1/3/73

**oropesa sweep / drague mécanique
divergente**

In naval mine warfare, a form of sweep in which a length of sweep wire is towed by a single ship, lateral displacement being caused by an otter and depth being controlled at the ship end by a kite and at the other end by a float and float wire. 1/11/75

**orthomorphic projection / projection
orthomorphique**

A projection in which the scale, although varying throughout the map, is the same in all directions at any point, so that very small areas are represented by correct shape and bearings are correct. 1/3/73

orthorectification / orthorectification

In photogrammetry, the process of removing geometric distortions in an image caused by sensor tilt and terrain relief, and projecting the resulting image onto a map projection system.
14/10/02

oscillating mine / mine ludion

A mine, hydrostatically controlled, which maintains a pre-set depth below the surface of the water independently of the rise and fall of the tide. 1/8/76

**other forces for NATO / autres forces
pour l'OTAN****OFN**

Forces not assigned or earmarked for a NATO command, but which might co-operate with NATO forces or be placed under the operational command or operational control of a NATO commander in certain circumstances which should be specified. 1/10/80

otter / divergent

In naval mine warfare, a device which, when towed, displaces itself sideways to a predetermined distance. 1/8/76

pierwotny punkt medyczny**OMF**

Punkt medyczny, który przekazuje pacjenta do innego punktu medycznego.
26/2/98

trał kontaktowy

W morskich działaniach minowych rodzaj trału, w którym lina trałowa jest holowana przez pojedynczy okręt, rozchylana dzięki zastosowaniu tarczy rozchyłowej i zanurzana na zadaną głębokość za pomocą tarczy zanurzenia od strony okrętu oraz pływaków z wisiakami zanurzenia. 10/9/13

odwzorowanie ortomorficzne

Odwzorowanie, w którym skala, chociaż zmieniająca się przez całą mapę, jest taka sama we wszystkich kierunkach z dowolnego punktu, co powoduje, że bardzo małe obszary są przedstawione w poprawnych kształtach i położenie geograficzne jest poprawne. 26/2/98

ortorektyfikacja

W fotogrametrii proces eliminowania z obrazu zniekształceń geometrycznych spowodowanych nachyleniem sensora oraz deniwelacją terenu i wpasowanie poprawionego obrazu w odwzorowanie mapy. 12/2/03

mina oscylująca

Mina kontrolowana hydrostatycznie, która utrzymuje ustaloną głębokość pod powierzchnią wody, niezależnie od wznoszenia się i opadania fal. 26/2/98

inne siły dla NATO**OFN**

Siły, które nie zostały przydzielone lub przewidziane do NATO, ale które mogą współpracować z siłami NATO albo zostać przekazane pod dowództwo operacyjne lub kontrolę operacyjną dowódcy NATO w pewnych ustalonych okolicznościach. 3/10/02

wędzisko

W morskich działaniach minowych, urządzenie, które w trakcie holowania przesuwa się w bok na ustaloną wcześniej odległość. 26/2/98

outline map / carte à grandes lignes

A map which represents just sufficient geographic information to permit the correlation of additional data placed upon it. 1/4/71

outline plan / avant-projet

A preliminary plan which outlines the salient features or principles of a course of action prior to the initiation of detailed planning. 1/3/73

overhead clearance / hauteur libre¹

The minimum vertical distance between a ground or water surface and any obstruction above it. 4/10/00

overlap¹ / recouvrement¹

In photography, the amount by which one photograph includes the same area covered by another, customarily expressed as a percentage. The overlap between successive air photographs on a track is called forward overlap. The overlap between photographs in adjacent parallel flight lines is called side overlap. The overlap of successive lines of a linescan is called line overlap. 1/3/81

overlap² / recouvrement²

In cartography, that portion of a map or chart which overlaps the area covered by another of the same series. 1/3/81

overlap³ / recouvrement³

In naval mine warfare, the width of that part of the swept path of a ship or formation which is also swept by an adjacent sweeper or formation or is re-swept on the next adjacent lap. 1/3/81

overpressure

Preferred term: blast overpressure.

overprint / surimpression

Information printed or stamped upon a map or chart, in addition to that originally printed, to show data of importance or special use. 1/7/72

mapa konturowa

Mapa, która przedstawia niezbędne informacje geograficzne, pozwalającą na powiązanie ich z dodatkowymi danymi nałożonymi na mapę. 26/2/98

szkic planu

Wstępny plan, który podkreśla najważniejsze cechy lub zasady kolejnych działań przed rozpoczęciem dokładnego planowania. 26/2/98

prześwit

Najmniejsza odległość pionowa pomiędzy poziomem podłoża lub powierzchnią wody a jakąkolwiek przeszkodą nad nimi. 7/12/10

nakładka¹

W fotografii, wartość określająca obecność tego samego obszaru na różnych fotografiach, zazwyczaj wyrażana w procentach. Pokrycie występujące na kolejnych fotografiach wykonanych w trakcie lotu zwane jest pokryciem w przód. Pokrycie występujące na fotografiach wykonanych wzdłuż przylegających, równoległych liniach do lotu zwane jest pokryciem bocznym. Pokrywanie się kolejnych linii podczas skanowania zwane jest pokryciem liniowym. 8/4/04

nakładka²

W kartografii ta część mapy lub wykresu, która pokrywa obszar znajdujący się na innej mapie lub wykresie z tej samej serii. 8/4/04

nakładka³

W morskich działaniach minowych, szerokość części pasa trałowania okrętu lub ugrupowania, która jest również trałowana przez sąsiedni trałowiec lub ugrupowanie albo jest trałowana ponownie w następnym przejściu. 8/4/04

nadciśnienie

>Termin zalecany: blast overpressure.

nadruk

Informacja wydrukowana lub wytłoczona na mapie lub wykresie, dodana do informacji wydrukowanych pierwotnie, zawierająca ważne dane lub do specjalnego użytku. 26/2/98

overrun control / commande de prolongation de fonctionnement

Equipment enabling a camera to continue operating for a predetermined number of frames or seconds after normal cut-off. 1/7/70

overshoot / remise de gaz go around

A phase of flight wherein a landing approach of an aircraft is not continued to touchdown. 1/1/73

overt operation / operation manifeste

An operation conducted openly, without concealment. 30/1/12

P**pace / vitesse de marche**

For ground forces, the speed of a column or element regulated to maintain a prescribed average speed. 1/7/73

pace setter / guide

An individual, selected by the column commander, who travels in the lead vehicle or element to regulate the column speed and establish the pace necessary to meet the required movement order. 1/7/72

packaged petroleum product / produit pétrolier conditionné

A petroleum product, generally a lubricant, oil, grease or speciality item, normally packaged by the manufacturer and subsequently stored, transported, and issued in containers having an individual fill capacity of 250 litres or less. 1/8/82

packet / rame

In land convoy movements, a small number of vehicles that moves as part of a convoy. 26/8/09

pallet / palette

A flat base for combining stores or carrying a single item to form a unit load for handling, transportation, and storage by materials handling equipment. 1/9/71

kontrolowane przedłużenie działania

Urządzenie, umożliwiające ciągłe działanie aparatu fotograficznego przez kilka dalszych sekund lub na ustawioną ilość zdjęć, po normalnym wyłączeniu aparatu. 26/2/98

przejście na drugi krąg przelot

Faza lotu, w której przerywa się podejście statku powietrznego do lądowania. 16/1/03

działanie jawne

Działanie wykonywane otwarcie, bez ukrycia. 13/1/12

tempo

W wojskach lądowych, szybkość przemieszczania się kolumny lub jej elementu, regulowana w celu utrzymania założonej średniej prędkości. 27/2/13

prowadzący kolumnę

Osoba, wyznaczona przez dowódcę kolumny, znajdująca się w pojeździe prowadzącym lub elemencie ugrupowania marszowego, regulująca prędkość kolumny i ustalająca tempo w celu właściwej realizacji rozkazu do przemieszczenia. 27/2/13

zapakowane produkty pochodne ropy naftowej

Produkty pochodne ropy naftowej (smar, olej, smar stały lub inne produkty specjalne) pakowane zwykle przez producenta a następnie magazynowane, transportowane i wydawane w kontenerach o pojemności 250 litrów lub mniejszej. 26/2/98

zespół pojazdów

W odniesieniu do konwojów lądowych, niewielka liczba pojazdów przemieszczająca się jako część konwoju. 22/6/09

paleta

Płaska podstawa do umieszczania środków zaopatrzenia lub przenoszenia pojedynczych przedmiotów w celu uformowania jednostki ładunkowej do przewozu, transportu i magazynowania z użyciem sprzętu mechanizacji prac przeładunkowych. 15/1/08

palletized unit load / charge palettisée

Quantity of any item, packaged or unpackaged, which is arranged on a pallet in a specified manner and securely strapped or fastened thereto so that the whole is handled as a unit. 1/3/73

panel code / code de panneaux surface code

A prearranged code designed for visual communications, usually between friendly units, by making use of marking panels. 1/1/68

panoramic camera¹ / appareil photographique panoramique¹

In aerial photography, a camera which, through a system of moving optics or mirrors, scans a wide area of the terrain, usually from horizon to horizon. The camera may be mounted vertically or obliquely within the aircraft, to scan across or along the line of flight. 1/9/71

panoramic camera² / appareil photographique panoramique²

In ground photography, a camera which photographs a wide expanse of terrain by rotating horizontally about the vertical axis through the centre of the camera lens. 1/9/71

parachute deployment height / hauteur d'ouverture de parachute

The height above the intended impact point at which the parachute or parachutes are fully deployed. 1/3/73

paradrop / parachutage

Delivery by parachute of personnel or cargo from an aircraft in flight. 1/7/70

parallactic angle / angle parallactique

Angle formed by the optical axes of two instruments, for example, a telescope and its viewfinder seeing the same object. 1/7/70

parallax / parallaxe

In photography, the apparent displacement of the position of an object in relation to a reference point, due to a change in the point of observation. 1/7/70

jednostka ładunkowa na palecie

Określona ilość dowolnego towaru, spakowana lub luzem, ułożona na palecie w określony sposób, bezpiecznie związana lub przymocowana pasami do palety, tak żeby można było ją traktować jako całość. 17/5/11

kod tablicowy kod powierzchniowy

Ustalony wcześniej kod, przeznaczony do komunikacji wzrokowej między jednostkami wojsk własnych, w którym używa się tablic sygnalizacyjnych 26/2/98

panoramiczny aparat fotograficzny¹

W fotografii lotniczej, kamera, która poprzez system ruchomych elementów optycznych lub zwierciadeł skanuje szeroki obszar terenu, zwykle od horyzontu do horyzontu. Kamera taka może być montowana na statku powietrznym pionowo lub ukośnie, aby skanować w poprzek lub wzdłuż toru lotu. 5/3/04

panoramiczny aparat fotograficzny²

W fotografii naziemnej, aparat, który fotografuje szeroką przestrzeń terenu poprzez obrót aparatu w płaszczyźnie poziomej względem pionowej osi przechodzącej przez środek obiektywu aparatu. 5/3/04

wysokość otwarcia spadochronu

Wysokość nad zamierzonym punktem lądowania, na której spadochron lub spadochrony są w pełni otwarte.

zrzut spadochronowy

Dostarczanie osób lub ładunków z lecącego statku powietrznego za pomocą spadochronów 7/12/10

kąt paralaktyczny

Kąt utworzony przez osie optyczne dwóch przyrządów (np. teleskopu i jego wizjera) obserwujących ten sam obiekt. 26/2/98

paralaksa

W fotografii, pozorne przesunięcie pozycji obiektu w stosunku do punktu odniesienia, spowodowane zmianą położenia punktu obserwacji. 8/4/04

parallax difference / différence de parallaxe

The difference in displacement of the top of an object in relation to its base, as measured on the two images of the object on a stereo pair of photographs. 1/7/70

różnica paralaksy

Różnica w przesunięciu wierzchołka obiektu w stosunku do jego podstawy, zmierzona na dwóch zdjęciach tego samego obiektu z wykorzystaniem pary zdjęć stereo. 8/4/04

parallel classification / classification parallèle

In railway terminology, the classification of ordinary transport military vehicles and equipment, based on a comparative study of the main characteristics of those vehicles and equipment and of those of the ordinary flat wagons of a corresponding category onto which they can be loaded. 1/3/81

klasyfikacja porównawcza

W terminologii kolejowej, klasyfikacja wojskowych pojazdów i sprzętu, oparta na porównaniu ich głównych charakterystyk oraz charakterystyk wagonów odpowiedniej kategorii, na które te pojazdy i sprzęt mogą być załadowane. 4/10/11

**part / pièce
piece part**

In logistics, an item of an assembly or sub-assembly, which is not normally further broken down. 1/3/92

część

W logistyce, element zespołu lub podzespołu, który zazwyczaj nie podlega dalszemu podziałowi. 25/1/11

partially planned movement / mouvement partiellement planifié

A movement which is prepared as far as possible or as appropriate, based on data available and for which provision of movement and transport support has been arranged, adequate to the information available. Prior to the execution, this movement will be fully planned as soon as all necessary complementary information has been provided. 1/11/90

przemieszczenie zaplanowane częściowo

Przemieszczenie przygotowane na podstawie dostępnych danych, dla którego przydzielono transport adekwatnie do dostępnych informacji. Przed wykonaniem, po uzyskaniu niezbędnych informacji uzupełniających, przemieszczenie takie zostanie zaplanowane bardziej szczegółowo. 27/2/13

participating merchant ship / navire marchand participant

A merchant ship taking part in a naval cooperation and guidance for shipping operation. 2/3/07

uczestniczący statek handlowy

Statek handlowy biorący udział w operacji prowadzonej w ramach wojskowej współpracy i doradztwa dla żeglugi morskiej. 6/11/07

**participating nation / pays participant
PN**

A nation that takes part in a NATO operation, programme or other activity, for which it is not required to contribute in money or in kind. 31/8/12

**państwo uczestniczące
PN**

Państwo, które bierze udział w operacji, programie lub innym działaniu NATO, do którego nie musi wносить wkładu finansowego ani materialnego. 13/11/12

pass time / durée d'écoulement

In road transport, the time that elapses between the moment when the leading vehicle of a column passes a given point and the moment when the last vehicle passes the same point. 1/7/70

czas przejazdu kolumny

W transporcie drogowym, czas mierzony w jednym punkcie pokonywanej drogi, pomiędzy pierwszym i ostatnim pojazdem kolumny. 18/3/08

passage of lines / *passage de lignes*

An operation in which a force moves forward or rearward through another force's combat positions with the intention of moving into or out of contact with the enemy. 1/11/85

passive / *passif*

In surveillance, an adjective applied to actions or equipments which emit no energy capable of being detected. 1/12/76

passive air defence / *défense aérienne passive*

Passive measures taken for the physical defence and protection of personnel, essential installations and equipment in order to minimize the effectiveness of air and/or missile attack. 20/6/06

passive defence / *défense passive*

Passive measures taken for the physical defence and protection of personnel, essential installations and equipment in order to minimize the effectiveness of hostile action. 17/1/05

passive electronic protective measures / *mesures de protection électronique passives*

Undetectable measures, such as those in operating procedures and technical features of equipment, to ensure effective friendly use of the electromagnetic spectrum. 20/11/96

passive homing guidance / *guidage passif*

A system of homing guidance wherein the receiver in the missile utilizes radiation from the target. 1/1/73

passive mine¹ / *mine passive*¹

A mine whose anticountermining device has been operated preventing the firing mechanism from being actuated. The mine will usually remain passive for a comparatively short time. 1/11/94

passive mine² / *mine passive*²

A mine which does not emit a signal to detect the presence of a target. 1/11/94

przejście przez ugrupowanie bojowe

Działanie, w którym dane siły przechodzą przez pozycje bojowe innych sił z zamiarem nawiązania kontaktu z przeciwnikiem lub wycofania się. 4/10/11

pasywny

W rozpoznaniu, przymiotnik określający czynności lub wyposażenie nie emitujące energii dającej się wykryć. 27/10/04

pasywna obrona powietrzna

Przedsięwzięcia podejmowane w celu fizycznej obrony i ochrony ludzi oraz zasadniczych obiektów i sprzętu w celu zminimalizowania skuteczności ataku z powietrza i/lub raketami. 6/11/07

obrona bierna

Przedsięwzięcia podejmowane w celu fizycznej obrony i ochrony ludzi, zasadniczych urządzeń i sprzętu, celem minimalizowania skuteczności oddziaływania przeciwnika. 24/5/05.

pasywne działania obrony radioelektronicznej

Niewykrywalne działania, z obszaru procedur operacyjnych i technicznych właściwości sprzętu, zapewniające efektywne wykorzystanie widma elektromagnetycznego przez wojska własne. 3/4/12

samonaprowadzanie pasywne

System samonaprowadzania, w którym odbiornik w pocisku raketowym wykorzystuje promieniowanie celu. 15/2/12

mina pasywna¹

Mina z aktywowanym urządzeniem przeciwdziałającym rozminowaniu, zapobiegającym uruchomieniu mechanizmu odpalającego. Taka mina zazwyczaj pozostaje pasywna przez stosunkowo krótki czas. 12/12/13

mina pasywna²

Mina, która nie emituje sygnału służącego do wykrycia celu. 12/12/13

password / mot de passe

A secret word or distinctive sound used to reply to a challenge. 1/3/73

hasło

Tajne słowo lub charakterystyczny dźwięk, używany jako odpowiedź na wezwanie. 18/10/12

pathfinder aircraft / aéronef marqueur

An aircraft with a specially trained crew carrying drop zone/landing zone marking teams, target markers, or navigational aids, which precedes the main force to the drop zone/landing zone or target. 1/8/80

samolot naprowadzający

Samolot ze specjalnie przeszkoloną załogą, przewożący zespoły znakowania stref zrzutu i lądowania, znaczniki celu lub pomoce nawigacyjne, który poprzedza działania głównych sił zbrojnych w strefie zrzutu, lądowania lub celu. 26/2/98

pathfinder team / équipe d'orienteurs-marqueurs

A team dropped or air landed at an objective to establish and operate navigational aids for the purpose of guiding aircraft to drop and landing zones. 1/7/70

drużyna/sekcja zabezpieczenia desantowania

pododdział wysadzony lub zrzucony z samolotu w rejon celu, aby ustawić i obsłużyć pomoce nawigacyjne w celu naprowadzenia samolotu na strefy zrzutu lub lądowania.

patrol / patrouille

A detachment of ground, sea, or air forces sent out for the purpose of gathering information or carrying out a destructive, harassing, mopping up, or security mission. 1/7/70

patrol

Pododdział sił lądowych, morskich lub powietrznych wysyłany w celu pozyskania informacji lub prowadzenia działań niszczyielskich, nękających, przeczesywania terenu lub ochronnych. 30/3/10

pattern laying / pose de mines suivant schéma

In land mine warfare, the laying of mines in a fixed relationship to each other. 1/7/72

ustawianie min według schematu

W lądowych działaniach minowych, ustawianie min w stałej zależności od siebie. [NO-01-A005]

**payload¹ / charge utile¹
PL²**

In a missile or rocket, the warhead, its container and activating devices. 26/8/09

**ładunek użyteczny¹
PL²**

Głowica bojowa, pojemnik i urządzenie pobudzające pocisku raketowego. 15/2/12

**payload² / charge utile²
PL²**

The load, in addition to its unladen weight, that a vehicle is designed to transport under specified conditions of operation.

Note: The load may include people, materiel and/or equipment. 26/8/09

**ładunek użyteczny²
PL²**

Ładunek - jako dodatek do masy niezaladowanego środka transportu - który ten środek może transportować w określonych warunkach.

Uwaga: Ładunkiem mogą być osoby, sprzęt i/lub wyposażenie. 15/2/12

peacebuilding / consolidation de la paix

A peace support effort designed to reduce the risk of relapsing into conflict by addressing the underlying causes of the conflict and the longer-term needs of the people.

Note: Peacebuilding requires a long-term commitment and may run concurrently with other types of peace support efforts. MCJSB 20/11/14

peace enforcement / imposition de la paix**PE**

A peace support effort designed to end hostilities through the application of a range of coercive measures, including the use of military force.

Note: Peace enforcement is likely to be conducted without the strategic consent of some, if not all, of the major conflicting parties. MCJSB 20/11/14

peacekeeping / maintien de la paix**PK**

A peace support effort designed to assist the implementation of a ceasefire or peace settlement and to help lay the foundations for sustainable peace.

Note: Peacekeeping is conducted with the strategic consent of all major conflicting parties. MCJSB 20/11/14

peacemaking / rétablissement de la paix

A peace support effort conducted after the initiation of a conflict to secure a ceasefire or peaceful settlement, involving primarily diplomatic action supported, when necessary, by direct or indirect use of military assets. MCJSB 20/11/14

peace support / soutien de la paix

Efforts conducted impartially to restore or maintain peace.

Note: Peace support efforts can include conflict prevention, peacemaking, peace enforcement, peacekeeping and peacebuilding. MCJSB 20/11/14

umacnianie pokoju

Działania wsparcia pokoju prowadzone w celu zmniejszenia ryzyka konfliktu poprzez przeciwdziałanie przyczynom konfliktu oraz spełnieniu długoterminowych potrzeb społeczności. Uwaga: Umacnianie pokoju wymaga długotrwałego zaangażowania i może być prowadzone równocześnie z innymi rodzajami działań wsparcia pokoju. 23/3/17

wymuszanie pokoju**PE**

Działania wsparcia pokoju prowadzone w celu zakończenia działań wojennych poprzez zastosowanie środków przymusu, włączając użycie sił zbrojnych.

Uwaga: Wymuszenie pokoju jest prowadzone zazwyczaj bez przyzwolenia części, jeżeli nie wszystkich, głównych stron konfliktu. 23/3/17

utrzymanie pokoju**PK**

Działania wsparcia pokoju prowadzone w celu ułatwienia wprowadzenia zawieszenia broni lub zawarcia porozumienia pokojowego, a także by pomóc stworzyć podstawy dającego się utrzymać pokoju.

Uwaga: Utrzymanie pokoju jest prowadzone za przyzwoleniem wszystkich głównych stron konfliktu. 23/3/17

zaprowadzanie pokoju

Działania wsparcia pokoju prowadzone w celu osiągnięcia zawieszenia broni lub zawarcia porozumienia pokojowego po rozpoczęciu konfliktu, głównie za pomocą działań dyplomatycznych wspieranych, w razie potrzeby, bezpośrednim lub pośrednim użyciem sił i środków wojskowych. 23/3/17

wsparcie pokoju

Bezstronne działania podejmowane w celu przywrócenia lub utrzymania pokoju.

Uwaga: Wsparcie pokoju obejmuje zapobieganie konfliktom, zaprowadzanie pokoju, wymuszanie pokoju, utrzymanie pokoju i umacnianie pokoju. 23/3/17

peace support force / force de soutien de la paix**PSF**

A military force assigned to a peace support operation. 17/1/05

peacetime complement

Preferred term: peacetime establishment.

peacetime establishment / tableau d'effectifs du temps de paix**PE²****peacetime complement** (obsolete)

An establishment of military and civilian posts for a military organization under peacetime conditions. 18/2/15

pecked line / tirités

A symbol consisting of a line broken at regular intervals. 1/4/71

pencil beam / pinceau lumineux

A searchlight beam reduced to, or set at, its minimum width. 1/9/74

penetration / attaque de rupture

In land operations, a form of offensive which seeks to break through the enemy's defence and disrupt the defensive system. 1/8/82

percentage clearance / pourcentage de déblaiement

In mine warfare, the estimated percentage of mines of specified characteristics which have been cleared from an area or channel. 1/11/75

permanent echo / écho permanent

Any dense and fixed radar return caused by reflection of energy from the earth's surface. Distinguished from ground clutter by being from definable locations rather than large areas. 1/7/72

permissive environment / environnement permissif

An environment in which friendly forces anticipate no obstructions to, or interference with, operations. Note: A permissive environment does not necessarily imply absence of threat. 31/8/12

siły wsparcia pokoju**PSF**

Siły wojskowe wyznaczone do działań w ramach operacji wsparcia pokoju. 2/12/08

obsada w czasie pokoju

>Termin zalecany: peacetime establishment. 26/2/98

etat czasu pokoju**PE²****obsada na czas pokoju** (przestarzały)

Etat wojskowych i cywilnych stanowisk czasu pokoju dla organizacji wojskowej. 23/3/17

linia przerywana

Symbol składający się z linii przerywanej w regularnych odstępach. 26/2/98

wiązka promieniowa

Promień reflektora, zredukowany lub ustawiony na swoją minimalną szerokość. 26/2/98

przełamanie

Forma natarcia, w której dąży się do dokonania wylomu w obronie przeciwnika i naruszenia spójności jego systemu obrony. 27/2/13

procent rozminowania

W działaniach minowych szacunkowa wartość procentowa min o określonych parametrach, które zostały usunięte z danego obszaru lub kanału. 12/9/02

echo stałe

Każde skupione i regularne echo radiolokacyjne spowodowane przez odbicie energii od powierzchni ziemi. Różni się od zakłóceń terenowych tym, że pochodzi z odbicia od określonych obiektów, a nie od dużych obszarów. 4/10/11

środowisko sprzyjające

Środowisko, w którym wojska własne nie przewidują utrudnień lub zakłóceń w prowadzonych przez siebie działaniach. Uwaga: W środowisku sprzyjającym nie wyklucza się wystąpienia zagrożeń. 13/11/12

personal locator beacon / radiobalise individuelle de repérage**PLB**

An emergency radio locator beacon with a two-way speech facility carried by crew members, either on their person or in their survival equipment, and capable of providing homing signals to assist search and rescue operations. 1/7/87

personnel recovery / récupération de personnel

The sum of military, diplomatic and civil efforts to effect the recovery and reintegration of isolated personnel. MCJSB, 31/8/16

perspective grid / réseau perspectif

A network of lines, drawn or superimposed on a photograph, to represent the perspective of a systematic network of lines on the ground or datum plane. 1/3/73

petroleum intersectional service / direction des essences inter-sections

An intersectional or interzonal service in a theatre of operations that operates pipelines and related facilities for the supply of bulk petroleum products to theatre Army elements and other forces as directed. 1/7/70

phase line / ligne d'objectifs intermediaires**PL¹**

A line utilized for control and coordination of military operations, usually a terrain feature extending across the zone of action. 1/8/76

phony minefield / faux champ de mines

An area free of live mines used to simulate a minefield, or section of a minefield, with the object of deceiving the enemy. 1/12/79

photoflash bomb / bombe photo-éclair

A bomb designed to produce a brief and intense illumination for medium altitude night photography. 1/7/70

osobisty sygnalizator lokalizacyjny PLB

Używane w nagłych wypadkach radiowe urządzenie lokalizacyjne, z możliwością fonicznego porozumiewania się, noszone przez członków załogi wraz z ich wyposażeniem osobistym lub ratowniczym, zdolne generować sygnały pomagające w akcjach poszukiwawczo-ratowniczych. 18/2/10

odzyskiwanie personelu

Całość działań wojskowych, dyplomatycznych i cywilnych na rzecz przeprowadzenia ewakuacji i reintegracji izolowanego personelu. 20/11/18

siatka perspektywiczna

Siatka linii, narysowanych lub nałożonych na fotografię, w celu przedstawienia perspektywy systematycznej sieci linii na ziemi lub na płaszczyźnie odniesienia. 13/5/04

międzystrefowa służba materiałów pędnych

Międzyodcinkowa lub międzystrefowa służba na teatrze działań, obsługująca rurociągi i związane z nimi obiekty, w celu masowego zaopatrywania w materiały pędne elementów armijnych teatru działań i innych wyznaczonych sił. 7/12/11

linia fazowa**PL¹**

Linia wykorzystywana do kontroli i koordynacji działań wojskowych, zwykle są to cechy terenu rozciągające się w poprzek strefy działań. 3/3/09

pozorne pole minowe

Obszar nie zawierający min bojowych, wykorzystywany do symulacji pola minowego lub jego części w celu zmylenia przeciwnika. 12/12/00

bomba błyskowa

Bomba przeznaczona do wytworzenia krótkiego, intensywnego świecenia umożliwiającego fotografowanie nocą ze średniej wysokości. 8/4/04

photoflash cartridge / cartouche**photo-éclair**

A pyrotechnic cartridge designed to produce a brief and intense illumination for low altitude night photography.

1/5/73

photogrammetric control /**cheminement photogrammétrique**

Control established by photogrammetric methods as distinguished from control established by ground methods. Sometimes called minor control .

1/12/74

photogrammetry / photogrammètrie

The science or art of obtaining reliable measurements from photographic images.

1/7/70

photographic filter / filtre**photographique**

A layer of glass, gelatine, or other material used to modify the spectrum of the incidental light.

1/7/70

photographic interpretation

Preferred term: imagery interpretation.

photographic reading / lecture**photographique**

The simple recognition of natural or man-made features from photographs not involving imagery interpretation techniques.

1/7/80

photographic scale / échelle**photographique**

The ratio of a distance measured on a photograph or mosaic to the corresponding distance on the ground, classified as follows:

- a. very large scale 1:4,999 and larger;
- b. large scale 1:5,000 to 1:9,999;
- c. medium scale 1:10,000 to 1:24,999;
- d. small scale 1:25,000 to 1:49,999;
- e. very small scale 1:50,000 and smaller.

1/3/79

photographic sortie

Preferred term: imagery sortie.

nabój błyskowy

Nabój pirotechniczny przeznaczony do wytworzenia krótkiego intensywnego świecenia, umożliwiającego fotografowanie nocą na małej wysokości.

8/4/04

kontrola fotogrametryczna

Kontrola przeprowadzona metodami fotogrametrycznymi w odróżnieniu od kontroli prowadzonej metodami geodezyjnymi.

15/2/12

fotogrametria

Dziedzina lub sztuka uzyskiwania wiarygodnych pomiarów z obrazów fotograficznych.

13/5/04

filtr fotograficzny

Urządzenie (warstwa szkła, lub innego materiału) używane do wyodrębnienia (wycięcia) określonego zakresu widma światła lub zmiany jego natężenia.

5/2/12

fotointerpretacja

>Termin zalecany: imagery interpretation .

26/2/98

odczytywanie fotografii

Bezpośrednie rozpoznawanie z fotografii cech naturalnych lub spowodowanych przez człowieka, bez stosowania technik interpretacji obrazu.

13/5/04

skala fotograficzna

Stosunek odległości mierzonej na fotografii lub mozaice do odpowiadającej mu odległości w terenie, klasyfikowany następująco:

- a. skala bardzo duża - 1:4 999 i większa
- b. skala duża - 1:5 000 do 1:9 999
- c. skala średnia - 1:10 000 do 1:24 999
- d. skala mała - 1:25 000 do 1:49 999
- e. skala bardzo mała - 1:50 000 i mniejsza.

8/4/04

lot rozpoznawczy z fotografowaniem

>Termin zalecany: imagery sortie.

26/2/98

photographic strip / bande de photographies

Series of successive overlapping photographs taken along a selected course or direction. 1/9/69

photo interpretation key

Preferred term: imagery interpretation key.

photomap / photocarte

A reproduction of a photograph or photomosaic upon which the grid lines, marginal data, contours, place names, boundaries, and other data may be added. 1/8/70

photo nadir / nadir de la photographie camera nadir

The point at which a vertical line through the perspective centre of the camera lens intersects the photo plane. 1/9/69

P-hour / heure P

In airborne operations, the time at which the lead parachute element arrives or is due to arrive over the point of impact to begin operations. 4/2/11

physical security / sécurité physique

That part of security concerned with physical measures designed to safeguard personnel, to prevent unauthorized access to equipment, installations, material, documents and information, and to protect them against espionage, sabotage, terrorism, damage, and theft. 26/8/14

pictorial symbolization / représentation conventionnelle

The use of symbols which convey the visual character of the features they represent. 1/8/71

piece part

Preferred term: part.

pillbox / emplacement de tir abrité

A small, low fortification that houses machine guns, antitank weapons, etc. A pillbox is usually made of concrete, steel, or filled sandbags. 1/7/70

szereg fotograficzny

Seria kolejnych, pokrywających się fotografii zrobionych w czasie lotu na wybranym kursie lub kierunku. 26/2/98

legenda do interpretacji fotografii

> Termin zalecany: imagery interpretation key. 26/2/98

fotomapa

Reprodukcja fotografii lub fotomosaiki, na którą nałożona jest siatka liniowa, opisy, kontury, nazwy miejsc, granice; mogą też być załączone inne informacje. 13/5/04

nadir fotograficzny**kamera fotografii pionowej**

Punkt, w którym linia pionowa, przechodząca przez środek perspektywiczny obiektywu aparatu fotograficznego, przecina płaszczyznę zdjęcia. 8/4/04

godzina P

W działaniach powietrznodesantowych, godzina, o której pierwszy rzut spadochronowy dociera lub ma dotrzeć nad punkt zrzutu celem rozpoczęcia działań. 9/11/11

ochrona fizyczna

Część systemu bezpieczeństwa odnosząca się do fizycznych zabezpieczeń stosowanych w celu ochrony personelu, niedopuszczenia do nieuprawnionego dostępu do sprzętu, obiektów, materiałów, dokumentów i informacji oraz chroniących je przed szpiegostwem, sabotażem, terroryzmem, uszkodzeniem i kradzieżą. 23/3/17

symbolika obrazkowa

Użycie symboli, które w sposób wizualny przedstawiają cechy odpowiadających im obiektów. 13/5/04

część

> Termin zalecany: part. 13/9/01

umocnione stanowisko ogniowe

Niewielki obiekt fortyfikacyjny przeznaczony do prowadzenia ognia z broni strzeleckiej, przeciwpancernej, itp. Przeważnie wykonany z betonu, stali lub worków z piaskiem. 27/2/13

pilot's trace / tracé du pilote

A rough overlay to a map made by the pilot of a photographic reconnaissance aircraft during or immediately after a sortie. It shows the location, direction, number, and order of photographic runs made, together with the camera(s) used on each run. 1/7/70

pinpoint¹ / repère¹

A precisely identified point, especially on the ground, that locates a very small target, a reference point for rendezvous or for other purposes; the coordinates that define this point. 1/7/70

pinpoint² / repère²

The ground position of aircraft determined by direct observation of the ground. 1/7/70

pinpoint photograph / photographie d'un objectif ponctuel

A single photograph or a stereo pair of a specific object or target. 1/5/73

pipeline / ligne de ravitaillement

In logistics, the channel of support or a specific portion thereof by means of which materiel or personnel flow from sources of procurement to their point of use. 1/7/70

pitch¹ / tangage

The movement of an aircraft or ship about its transverse axis. 18/12/97

pitch² / inclinaison**tip**

In air photography, the camera rotation about the transverse axis of the aircraft. 18/12/97

pitch angle / assiette longitudinale inclination angle

The angle between the aircraft's longitudinal axis and the horizontal plane. 1/12/79

szkic pilota

Dowiązany do mapy szkic wykonany przez pilota w trakcie lotu rozpoznawczego, zawierający położenie, kierunek, numer i kolejność robionych zdjęć wraz z informacjami dotyczącymi sensorów. 5/3/04

położenie dokładnie ustalone¹

Precyzyjnie określony punkt, przede wszystkim na ziemi, w którym znajduje się bardzo mały cel; punkt odniesienia przy ustalaniu miejsca spotkania lub dla innych celów; współrzędne określające położenie tego punktu. 3/10/02

położenie dokładnie ustalone²

Pozycja rzeczywista statku powietrznego określana przez bezpośrednią obserwację terenu. 3/10/02

fotografia obiektu punktowego

Pojedyncza fotografia lub stereopara przedstawiająca określony obiekt lub cel. 13/5/04

linia zaopatrzenia

W logistyce kanał zaopatrywania lub jego pewna część, którym przemieszczane są środki materiałowo-techniczne lub personel od źródeł zaopatrzenia do punktu docelowego. 12/6/02

pochylenie

Ruch statku powietrznego lub okrętu względem jego osi poprzecznej. 8/4/04

obrót kamery

W fotografii lotniczej rotacja aparatu fotograficznego względem poprzecznej osi statku powietrznego. 8/4/04

kąt przechyłu**kąt nachylenia**

Kąt pomiędzy podłużną osią symetrii statku powietrznego a płaszczyzną poziomą. 26/2/98

plan for landing / plan général de débarquement

In amphibious operations, a collective term referring to all individually prepared naval and landing force documents which, taken together, present in detail all instructions for execution of the ship-to-shore movement. 1/3/82

planned maintenance / maintenance périodique

Preventive maintenance carried out systematically according to the degree of use of the equipment. 1/10/01

planned target / objectif prévu

In artillery and naval fire support, a target on which fire is prearranged. 1/8/76

planning factor / facteur de planification

A multiplier used in planning to estimate the amount and type of effort involved in a contemplated operation. Planning factors are often expressed as rates, ratios, or lengths of time. 1/11/85

plan range / distance horizontale

In air photographic reconnaissance, the horizontal distance from the point below the aircraft to an object on the ground. 1/7/70

plastic explosive / explosif plastique

Explosive which is malleable at normal temperatures. 1/12/77

plastic range / champ d'élasticité

The stress range in which a material will not fail when subjected to the action of a force, but will not recover completely so that a permanent deformation results when the force is removed. 1/7/70

plastic spray packaging

Preferred term: cocooning.

plan operacji morsko-desantowych

W morskich operacjach desantowych, wspólny termin odnoszący się do wszystkich indywidualnie przygotowanych dokumentów sił morskich i morsko-desantowych zebranych razem, zawierających szczegółowe instrukcje do przeprowadzenia desantu z okrętów na brzeg. 26/2/98

planowa obsługa techniczna

Planowa obsługa techniczna przeprowadzana systematycznie w zależności od stopnia wykorzystania sprzętu 4/4/02

planowany cel

We wsparciu ogniowym artylerii lądowej i morskiej, cel którego ostrzał został wcześniej zaplanowany. 27/2/13

czynnik planistyczny

Czynnik używany przy planowaniu ilości oraz rodzaju sił i środków potrzebnych do wykonania zamierzonego działania. Jest on często wyrażany w formie jednostek kalkulacyjnych lub przedziałów czasowych. 27/2/13

odległość pozioma

W lotniczym rozpoznaniu fotograficznym odległość mierzona w poziomie od punktu prostopadle odwzorowanego na powierzchni ziemi pod statkiem powietrznym do fotografowanego obiektu. 8/4/04

plastyczny materiał wybuchowy

Materiał wybuchowy, który daje się dowolnie formować w temperaturze otoczenia. 7/4/09

zakres plastyczności

Zakres działania siły zewnętrznej, w którym materiał poddawany jej działaniu nie ulega rozpadowi, ale nie powraca całkowicie do swej pierwotnej formy tak, że po usunięciu działającej siły zewnętrznej pozostają trwałe deformacje. 26/2/98

konserwacja plastyczna

> Termin zalecany: cocooning. 26/2/98

plastic zone / zone plastique

The region beyond the rupture zone associated with crater formation resulting from an explosion in which there is no visible rupture, but in which the soil is permanently deformed and compressed to a high-density. 1/7/70

strefa plastyczna

Obszar poza strefą pokrytą lejami po wybuchach pocisków, na którym nie ma widocznych lejów, charakteryzujący się występowaniem trwałych deformacji gruntu. 26/2/98

plate¹ / planche

In cartography:

- a printing plate of zinc, aluminium, or engraved copper;
- collective term for all "states" of an engraved map reproduced from the same engraved printing plate;
- all details to appear on a map or chart which will be reproduced from a single printing plate (e.g. the "blue plate" or the "contour plate"). 1/4/71

matryca¹

W kartografii:

- matryca drukarska, cynkowa, aluminiowa lub z wygrawerowanej miedzi;
- wspólny termin do wyrażenia wszystkich form matrycy mapowej odtworzonej z odpowiadającej jej formy drukarskiej;
- wszystkie szczegóły pojawiające się na mapie lub wykresie, które będą odtworzone z pojedynczej matrycy drukarskiej (na przykład „niebieska matryca” lub „matryca konturowa”). 26/2/98

plate² / plaque

In photography, a transparent medium, usually glass, coated with a photographic emulsion. 1/4/71

matryca²

W fotografii: przezroczysty materiał, zwykle szkło, pokryty emulsją fotograficzną. 26/2/98

platform drop / largage lourd

The airdrop of loaded platforms from rear loading aircraft with roller conveyors. 1/9/69

zrzut platform

Zrzut załadowanych palet ze statku powietrznego wyposażonego w tylną rampę z wykorzystaniem przenośnika rolkowego. 7/12/10

plot¹ / schéma

Map, chart, or graph representing data of any sort. 1/7/72

wykres

Mapa, wykres lub graf, przedstawiające różnego rodzaju dane. 26/2/98

plot² / position graphique

Representation on a diagram or chart of the position or course of a target in terms of angles and distances from positions; location of a position on a map or a chart. 1/7/72

wykres kursu

Przedstawienie na diagramie lub wykresie pozycji lub kursu obiektu, poprzez określenie ich za pomocą kątów i odległości od danego stanowiska. 26/2/98

plot³ / position visualisée

The visual display of a single location of an airborne object at a particular instant of time. 1/7/72

wykres położenia

Wizualne przedstawienie położenia pojedynczego obiektu w powietrzu w określonej chwili. 26/2/98

point designation grid / grille de désignation des points

A system of lines, having no relation to the actual scale, or orientation, drawn on a map, chart, or air photograph dividing it into squares so that points can be more readily located. 1/8/73

siatka do oznaczania punktów

System linii, nie mający odniesienia do faktycznej skali lub orientacji, narysowany na mapie, wykresie lub fotografii lotniczej, dzielący je na kwadraty, dzięki czemu punkty mogą być umieszczone bardziej czytelnie. 26/2/98

point of impact¹ / point d'atterrissage¹

The point on the drop zone where the first parachutist or air dropped cargo item lands or is expected to land. 1/12/74

point of impact² / point d'impact impact point

The point at which a projectile, bomb, or re-entry vehicle impacts or is expected to impact. 1/12/74

point of no return / point de non-retour

A point along an aircraft track beyond which its endurance will not permit return to its own or some other associated base on its own fuel supply. 1/9/69

point target / objectif ponctuel

A target which requires the accurate placement of bombs or fire. 1/9/69

poised mine / mine mûre

A mine in which the ship counter setting has been run down to "one" and which is ready to detonate at the next actuation. 1/10/78

polar coordinates¹ / coordonnées polaires¹

Coordinates derived from the distance and angular measurements from a fixed point (pole). 1/9/74

polar coordinates² / coordonnées polaires²

In artillery and naval fire support, the direction, distance, and vertical correction from the observer/spotter position to the target. 1/9/74

polar plot / désignation en coordonnées polaires

The method of locating a target or point on the map by means of polar coordinates. 1/7/72

port capacity / capacité portuaire

The estimated capacity of a port or an anchorage to clear cargo in 24 hours usually expressed in tons. 1/9/69

port evacuation of cargoes / évacuation portuaire des cargaisons

The removal of cargoes from a threatened port to alternative storage sites. 1/7/73

standardowy punkt lądowania**SPL**

Punkt na płaszczyźnie lądowania/wodowania zrzutowiska, na którym powinien lądować pierwszy skoczek/ładunek.

punkt upadku (trafienia)**punkt uderzenia**

Punkt, w który uderza lub powinien uderzyć pocisk, bomba lub inny środek. 26/2/09

punkt bez powrotu

Punkt toru lotu statku powietrznego, po przekroczeniu którego statek powietrzny nie może powrócić do swojej lub innej sprzymierzonej bazy. 26/2/98

cel punktowy

Cel wymagający dokładnego rażenia bombami lub ogniem. 12/9/02

mina w zawieszeniu

Mina, której licznik okrętów ustawiony jest na pozycji "jeden", co powoduje, że jest ona gotowa do zdetonowania przy najbliższym pobudzeniu. 26/2/98

współrzędne biegunowe¹

Współrzędne wyznaczone na podstawie odległości i pomiarów kątowych z ustalonego punktu (bieguna). 26/2/98

współrzędne biegunowe²

W artylerii lądowej i morskiej kierunek, odległość i współrzędna pionowa od pozycji obserwatora do celu. 26/2/98

wykres biegunowy

Metoda lokalizowania celu lub punktu na mapie przez użycie współrzędnych biegunowych. 26/2/98

możliwości przeładunkowe portu

Oszacowana zdolność portu lub kotwicowiska do przeładunku w czasie 24 godzin, wyrażona zwykle w tonach. 27/2/13

ewakuacja ładunków z portu

Przemieszczanie ładunków z zagrożonego portu do alternatywnych miejsc składowania. 16/10/13

**port evacuation of shipping /
évacuation de port par des navires
marchands**

The movement of merchant ships from a threatened port for their own protection. 1/7/80

**port of debarkation / port de
débarquement****port of disembarkation**

A seaport, airport or railhead where personnel, equipment and/or stocks are unloaded from a means of transport. 4/11/05

port of disembarkation

Preferred term: port of debarkation.

**port of embarkation / port
d'embarquement****POE**

A seaport, airport or railhead where personnel, equipment and/or stocks are loaded onto a means of transport. 4/11/05

port security / sécurité portuaire

The safeguarding of vessels, harbours, ports, waterfront facilities and cargo from internal threats such as: destruction, loss, or injury from sabotage or other subversive acts; accidents; thefts; or other causes of similar nature. 1/12/74

positional defence

Preferred term: position defence.

**position defence / défense ferme
positional defence**

The type of defence in which the bulk of the defending force is disposed in selected tactical localities where the decisive battle is to be fought. Principal reliance is placed on the ability of the forces in the defended localities to maintain their positions and to control the terrain between them. The reserve is used to add depth, to block, or restore the battle position by counterattack. 1/10/80

ewakuacja statków z portu

Przebazowanie statków transportowych z zagrożonego portu, w celu ich ochrony. 16/10/13

port wyładunku

Port morski, lotniczy lub bocznica kolejowa, gdzie stan osobowy, sprzęt i/lub zapasy opuszczają środek transportu. 27/6/06

port wyładunku

>Termin związany: port of debarkation. 27/6/06

port załadunku**POE**

Port morski, lotniczy lub bocznica kolejowa, gdzie stan osobowy, sprzęt i/lub zapasy zostają załadowane na środek transportu. 27/6/06

bezpieczeństwo w porcie

Ochrona okrętów, przystani, portów, urządzeń wodnych i ładunków przed wewnętrznymi zagrożeniami, takimi jak: zniszczenie, utrata lub uszkodzenie wskutek sabotażu lub innych działań wywrotowych, wypadków, kradzieży oraz innych podobnych przyczyn. 26/2/98

obrona pozycyjna

>Termin zalecany: position defence. 26/2/98

obrona pozycyjna

Rodzaj obrony, w której większość sił obronnych jest rozmieszczona w wybranych lokalizacjach taktycznych, w których ma się rozegrać decydująca walka. Główny nacisk położony jest na utrzymanie bronionych przez oddziały pozycji oraz kontrolowanie terenu pomiędzy nimi. Odwód używany jest do zwiększenia głębokości obrony, blokowania lub odzyskania utraconego terenu poprzez kontratak. 18/10/12

positive control / contrôle intégral

In air traffic control within NATO, a method of regulation of all identified air traffic within a designated airspace, conducted with electronic means by an air traffic control agency having the authority and responsibility therein. 1/2/89

kontrola pozytywna

W kontroli ruchu powietrznego w ramach NATO, metoda regulacji wszystkich zidentyfikowanych lotów w obrębie wyznaczonej przestrzeni powietrznej, prowadzona za pomocą środków elektronicznych przez odpowiedzialny za nią, odpowiednio uprawniony oddział kontroli ruchu powietrznego. 26/2/98

post-flight inspection

Preferred term: after-flight inspection.

przegląd po przeprowadzonym locie

>Termin zalecany: after flight inspection . 26/2/98

post-strike damage estimation / estimation indirecte des dommages

A revised target analysis based on new data such as actual weapon yield, burst height, and ground zero obtained by means other than direct assessment. 1/4/70

ocena skorygowana zniszczeń

Powtórna analiza zniszczeń celu oparta na nowych danych, takich jak rzeczywista moc, wysokość oraz punkt zerowy wybuchu jądrowego, uzyskanych innymi środkami niż ocena bezpośrednia. 7/2/02

pouncer operation

Preferred term: antisubmarine warfare pouncer operation.

działania osłonowe w walce z okrętami podwodnymi

>Termin zalecany: antisubmarine warfare pouncer operation. 10/5/01

pouncer procedure

Preferred term: mine countermeasures pouncer procedure.

usuwanie min w ramach obrony przeciwminowej

>Termin zalecany: mine countermeasures pouncer procedure. 10/5/01

PPI gauge

Preferred term: international loading gauge.

wskaźnik PPI

>Termin zalecany: international loading gauge. 26/2/98

practice mine¹ / mine d'entraînement²

In land mine warfare, an inert mine to which is fitted a fuze and a device to indicate, in a non-lethal fashion, that the fuze has been activated. 1/11/75

mina szkoleniowa¹

W lądowych działaniach minowych, mina wyposażona w urządzenie treningowe imitujące jej uaktywnienie. 7/4/09

practice mine² / mine d'instruction¹

In naval mine warfare, an inert-filled mine but complete with assembly, suitable for instruction and for practice in preparation. 1/11/75

mina szkoleniowa²

W morskich działaniach minowych, mina wypełniona materiałem niewybuchowym, skonstruowana do celów szkoleniowych. 7/4/09

prearranged fire / tir préparé

Fire that is formally planned and executed against targets or target areas of known location. Such fire is usually planned well in advance and is executed at a predetermined time or during a predetermined period of time. 1/8/76

ogień zawczasu przygotowany

Ogień zaplanowany z wyprzedzeniem i prowadzony o ustalonym czasie lub przez ustalony okres przeciwko celom o znanym położeniu. 18/10/12

pre-assault operation / opération avant l'assaut

In amphibious operations, an operation conducted prior to the assault, which includes amongst others: reconnaissance, mine countermeasures operations, naval fire support, bombing, underwater demolition and destruction of beach obstacles. 1/10/01

precedence / priorité

A designation assigned to a message by the originator to indicate to communication personnel the relative order of handling and to the addressee the order in which the message is to be noted. 1/9/69

precession / précession

1/8/76

precursor front / front de pression précurseur

An air pressure wave which moves ahead of the main blast wave for some distance as a result of a nuclear explosion of appropriate yield and low burst height over a heat-absorbing (or dusty) surface. The pressure at the precursor front increases more gradually than in a true (or ideal) shock wave, so that the behaviour in the precursor region is said to be non-ideal. 1/8/79

precursor sweeping / dragage précurseur

The sweeping of an area by relatively safe means in order to reduce the risk to mine countermeasures vessels in subsequent operations. 1/11/75

predicted fire / tir d'efficacité d'emblée

Fire that is delivered without adjustment. 1/1/83

predominant height / hauteur prédominante

In air reconnaissance, the height of 51 % or more of the structures within an area of similar surface material. 1/11/75

preflight inspection

Preferred term: before-flight inspection.

przygotowanie desantu

W morskich działaniach desantowych operacja prowadzona przed desantem, obejmująca m.in. rozpoznanie, obronę przeciwminową, wsparcie ogniowe sił morskich, bombardowanie, podwodne burzenie i niszczenie przeszkód przeciwdesantowych. 4/7/02

priority

Oznaczenie nadawane wiadomości przez jej autora w celu wskazania personelowi łączności właściwej kolejności jej nadania oraz wskazania adresatowi sposobu jej odnotowania. 18/10/12

precesja

26/2/98

front poprzedzający

Fala ciśnienia atmosferycznego, która przemieszcza się przed główną falą uderzeniową, w wyniku wybuchu jądrowego o określonej mocy oraz wybuchu jądrowego na małej wysokości nad powierzchnią pochłaniającą ciepło (lub pylistą). Ciśnienie wzdłuż frontu poprzedzającego wzrasta wolniej niż w przypadku rzeczywistej lub idealnej fali uderzeniowej, dlatego uważa się, że zachowanie fali na terenie występowania frontu poprzedzającego nie jest idealne. 6/12/01

trałowanie wstępne

Trałowanie obszaru z użyciem względnie bezpiecznych środków w celu zmniejszenia ryzyka dla przeciwminowych jednostek pływających w toku dalszych działań. 12/9/02

strzelanie na podstawie pełnych danych o warunkach strzelania

Ogień prowadzony bez wstrzeliwania. 13/11/12

dominująca wysokość

W rozpoznaniu powietrznym, wysokość stanowiąca 51 procent lub więcej średniej wysokości struktury zabudowy w obrębie patrolowanego obszaru. 26/2/98

przegląd przedlotowy

>Termin zalecany: before-flight inspection. 22/9/99

preliminary demolition target / ouvrage à destruction préliminaire

A target, other than a reserved demolition target, which is earmarked for demolition and which can be executed immediately after preparation, provided that prior authority has been granted. 1/3/82

preload loading / chargement précurseur

The loading of selected items aboard ship at one port prior to the main loading of the ship at another. 1/9/69

preparation fire / tir de préparation

Fire delivered before an attack to weaken the enemy position. 18/12/97

preplanned air support / appui aérien à temps

Air support in accordance with a programme, planned in advance of operations. 1/9/69

pre-position / prépositionner

To place military units, equipment, or supplies at or near the point of planned use or at a designated location to reduce reaction time, and to ensure timely support of a specific force during initial phases of an operation. 20/11/96

prescribed nuclear load / dotation nucléaire

A specified quantity of nuclear weapons to be carried by a delivery unit. The establishment and replenishment of this load after each expenditure is a command decision and is dependent upon the tactical situation, the nuclear logistical situation, and the capability of the unit to transport and utilize the load. It may vary from day to day among similar delivery units. 16/7/99

 obiekt wstępnie przeznaczony do zniszczenia

Obiekt, nie będący obiektem zastrzeżonym do zniszczenia, wyznaczony do wysadzenia, które może być wykonane natychmiast po przygotowaniach, pod warunkiem, że uprzednio wydano odpowiednią zgodę. 7/4/09

załadunek wstępny

Załadowanie wybranych towarów na pokład statku w jednym porcie przed głównym załadunkiem statku w innym porcie. 12/6/02

przygotowanie ogniowe

Ogień prowadzony przed rozpoczęciem ataku w celu osłabienia pozycji przeciwnika. 8/2/01

planowe wsparcie lotnicze

Wsparcie lotnicze uwzględnione w planie przygotowanym przed rozpoczęciem operacji. 7/12/10

wstępnie rozlokować

Rozlokować oddziały wojskowe, sprzęt lub zapasy w punkcie lub w pobliżu punktu planowanego użycia albo w wyznaczonym rejonie w celu zmniejszenia czasu reakcji oraz zapewnienia terminowego wsparcia określonych sił w początkowej fazie prowadzonej operacji. 8/2/01

wyznaczony ładunek jądrowy

Określona ilość broni jądrowej przewożona przez jednostkę użycia broni jądrowej. Ustalenie ładunku i jego uzupełnienie po każdym użyciu podlega decyzji dowództwa i zależy od sytuacji taktycznej, jądrowej sytuacji logistycznej i zdolności jednostki do transportu i użycia ładunku. Może być on różny każdego dnia dla podobnych jednostek użycia broni jądrowej. 6/12/01

**prescribed nuclear stockage /
stockage nucléaire prescrit**

A specified quantity of nuclear weapons, components of nuclear weapons, and warhead test equipment to be stocked in special ammunition supply points or other logistical installations. The establishment and replenishment of this stockage is a command decision and is dependent upon the tactical situation, the allocation, the capability of the logistical support unit to store and maintain the nuclear weapons, and the nuclear logistical situation. The prescribed stockage may vary from time to time and among similar logistical support units. 1/9/69

**press information centre / centre
d'information de la presse
PIC**

A facility established by national headquarters/organizations to provide the media with timely and accurate information on national and Allied issues, events and operations, and to provide other support, advice and assistance including escorts for war correspondents. 30/6/17

pressure-altitude / altitude-pression

An atmospheric pressure expressed in terms of altitude which corresponds to that pressure in the standard atmosphere. 1/3/85

**pressure breathing / alimentation en
oxygène sous pression**

The technique of breathing which is required when oxygen is supplied direct to an individual at a pressure higher than the ambient barometric pressure. 1/7/70

pressure front

Preferred term: shock front.

pressure mine¹ / mine à pression

In land mine warfare, a mine whose fuze responds to the direct pressure of a target. 1/12/76

**wyznaczony poziom zapasów broni
jądrowej**

Określona ilość broni jądrowej, jej składników i wyposażenia testującego głowice bojowe, jaka ma być przechowywana w specjalnych punktach zaopatrywania w amunicję lub w innych obiektach logistycznych. Tworzenie i uzupełnianie tych zapasów podlega decyzji dowództwa i zależy od sytuacji taktycznej, przydziału i możliwości jednostki logistycznego wsparcia w zakresie magazynowania i konserwacji broni jądrowej oraz od logistycznej sytuacji jądrowej. Wyznaczony poziom zapasów może być zróżnicowany w czasie oraz zróżnicowany wśród podobnych jednostek wsparcia logistycznego. 7/2/02

**centrum informacji prasowej
PIC**

Komórka zorganizowana przez narodowy sztab lub organizację w celu udzielania środkom masowego przekazu ścisłych i aktualnych informacji dotyczących spraw narodowych i sojuszniczych, wydarzeń i operacji. Udziela też innego wsparcia, porad i pomocy, łącznie z eskortowaniem korespondentów wojennych.

wysokość ciśnieniowa

Ciśnienie atmosferyczne, wyrażone w jednostkach miary wysokości, które odpowiada takiemu samemu ciśnieniu w atmosferze standardowej. 7/12/10

oddychanie ciśnieniowe

Technika oddychania, która jest wymagana w przypadku, gdy tlen dostarczany jest bezpośrednio osobie przebywającej pod ciśnieniem wyższym od ciśnienia atmosferycznego. 26/2/98

front ciśnieniowy

>Termin zalecany: shock front . 26/2/98

mina naciskowa

W lądowych działaniach minowych, mina, której zapalnik reaguje na bezpośredni nacisk wywierany przez cel. 3/4/12

pressure mine² / mine à dépression**pressure mine circuit**

In naval mine warfare, a mine whose circuit responds to the hydrodynamic pressure field of a target. 1/12/76

pressure mine circuit

Preferred term: pressure mine².
1/12/76

pressure suit / vêtement de pressurisation

- a. Partial - A skin tight suit which does not completely enclose the body but which is capable of exerting pressure on the major portion of the body in order to counteract an increased intrapulmonary oxygen pressure.
- b. Full - A suit which completely encloses the body and in which a gas pressure, sufficiently above ambient pressure for maintenance of function may be sustained. 1/9/69

prevention of mutual interference¹ / prévention des interférences mutuelles

Procedures designed to prevent interference between friendly forces and units. 5/9/07

prevention of mutual interference² / mesures pour éviter une interférence mutuelle¹

Procedures to prevent interferences between active or between active and passive electromagnetic or acoustic sensors of friendly forces. 25/9/98

prevention of mutual interference³ / mesures pour éviter une interférence mutuelle²

In submarine operations, a system of procedures to prevent, on the one hand, submerged collisions between friendly submarines, between submerged submarines and friendly ship towed bodies or between submerged submarines and any other underwater object, and, on the other hand, interferences with any underwater event. 25/9/98

prevention of stripping equipment

Preferred term: antirecovery device.

mina ciśnieniowa

W morskich działaniach minowych, mina, która reaguje na ciśnienie pola hydrodynamicznego celu. 3/4/12

obwód miny o działaniu naciskowym

>Termin zalecany: pressure mine².
26/2/98

skafander ciśnieniowy

- a. Częściowy - skafander opinający ciało, nie obejmujący całej jego powierzchni, wywierający ciśnienie na większą część powierzchni ciała w celu zneutralizowania zwiększonego ciśnienia tlenu w płucach.
- b. Pełny - obejmujący całe ciało skafander, w którym ciśnienie gazu wyższe od ciśnienia otoczenia umożliwia właściwe funkcjonowanie organizmu. 3/4/12

zapobieganie wzajemnym zakłóceniom¹

Procedury opracowane w celu uniknięcia niezamierzonych zakłóceń w działaniach sił własnych. 29/1/09

zapobieganie wzajemnym zakłóceniom²

Procedury zapobiegające występowaniu wzajemnych niezamierzonych zakłóceń pomiędzy aktywnymi lub aktywnymi a pasywnymi czujnikami elektromagnetycznymi albo akustycznymi sił własnych. 29/1/09

zapobieganie kolizjom podwodnym

W działaniach okrętów podwodnych zbiór zasad postępowania w celu zapobiegania kolizjom własnych okrętów podwodnych, okrętów podwodnych i obiektów holowanych przez okręty własne lub okrętów podwodnych i dowolnych obiektów podwodnych, a także zapobiegania wszelkim incydentom podwodnym. 29/1/09

urządzenie zabezpieczające przed demontażem sprzętu

>Termin zalecany: antirecovery device.
26/2/98

<p>preventive maintenance / maintenance préventive PM Systematic and/or prescribed maintenance intended to reduce the probability of failure. 1/10/01</p>	<p>zapobiegawcza obsługa techniczna PM Systematyczna i/lub zalecana obsługa techniczna przeprowadzana w celu zmniejszenia prawdopodobieństwa awarii. 4/4/02</p>
<p>primed charge / charge amorcée A charge ready in all aspects for ignition. 1/6/78</p>	<p>ładunek uzbrojony Ładunek wybuchowy gotowy do detonacji. 23/3/11</p>
<p>priming charge / charge d'amorçage An initial charge which transmits the detonation wave to the whole of the charge. 1/1/91</p>	<p>ładunek inicjujący Ładunek, który przekazuje falę detonacyjną do całego ładunku wybuchowego. 23/3/11</p>
<p>principal parallel / horizontale principale On an oblique photograph, a line parallel to the true horizon and passing through the principal point. 1/9/69</p>	<p>główna linia równoległa Na fotografii ukośnej linia równoległa do horyzontu prawdziwego, przechodząca przez punkt główny. 26/2/98</p>
<p>principal plane / plan principal A vertical plane which contains the principal point of an oblique photograph, the perspective centre of the lens and the ground nadir. 1/9/69</p>	<p>płaszczyzna główna Płaszczyzna pionowa, która zawiera główny punkt fotografii ukośnej, środek perspektywiczny obiektywu i nadir. 26/2/98</p>
<p>principal point / point principal The foot of the perpendicular to the photo plane through the perspective centre. Generally determined by intersection of the lines joining opposite collimating or fiducial marks. 1/10/69</p>	<p>punkt główny Rzut prostopadły do płaszczyzny zdjęcia, przechodzący przez środek perspektywiczny. Określony przez punkt przecięcia się linii łączących przeciwległe znaczki tła lub punkty podstawowe. 26/2/98</p>
<p>principal scale / échelle principale nominal scale In cartography, the scale of a reduced or generating globe representing the sphere or spheroid, defined by the fractional relation of their respective radii. 1/8/70</p>	<p>skala główna skala nominalna W kartografii skala kuli ziemskiej przedstawiającej sferę lub sferoidę, określona przez stosunek poszczególnych promieni. 26/2/98</p>
<p>principal vertical / ligne de plus grande pente On an oblique photograph, a line perpendicular to the true horizon and passing through the principal point. 1/9/69</p>	<p>główna linia pionowa Na fotografii ukośnej linia prostopadła do rzeczywistego horyzontu, przechodząca przez jej punkt główny. 8/4/04</p>
<p>printing size of a map or chart / format de carte The dimensions of the smallest rectangle which will contain a map or chart including all the printed material in its margin. 1/9/69</p>	<p>drukowany format mapy lub wykresu Rozmiary najmniejszego prostokąta, który zawiera mapę lub wykres, wliczając wszystkie wydrukowane na jego marginesie informacje. 26/2/98</p>

print reference / référence d'une épreuve

A reference to an individual print in an air photographic sortie. 1/9/69

priority of effort

Preferred term: main effort.

prior permission / autorisation préalable

Permission granted by the appropriate authority prior to the commencement of a flight or a series of flights landing in or flying over the territory of the nation concerned. 1/9/69

prisoner of war branch camp / dépôt auxiliaire de prisonniers de guerre

A subsidiary camp under the supervision and administration of a prisoner of war camp. 1/11/77

prisoner of war camp / camp de prisonniers de guerre

A camp of a semi-permanent nature established in the communication zone or zone of interior (home country) for the internment and complete administration of prisoners of war. It may be located on, or independent of, other military installations. 1/9/69

prisoner of war collecting point / point de rassemblement pour prisonniers de guerre

A designated locality in a forward battle area where prisoners are assembled pending local examination for information of immediate tactical value and subsequent evacuation. 1/9/69

prisoner of a war compound / bloc de prisonniers de guerre

A subdivision of a prisoner of war enclosure. 1/9/69

prisoner of war enclosure / enclos de prisonniers de guerre

A subdivision of a prisoner of war camp. 1/9/69

prisoner of war personnel record / fiche d'identité de prisonniers de guerre

A form for recording photograph, fingerprints, and other pertinent personal data concerning the prisoner of war, including that required by the Geneva Convention. 1/9/69

opis uzupełniający zdjęć

Dodatkowe informacje odnoszące się do pojedynczych odbitek w partii zdjęć lotniczych. 13/5/04

priorytet wysiłku

>Termin zalecany: main effort.

uprzednie zezwolenie

Zezwolenie udzielone przez właściwe władze do rozpoczęcia lądowania lub serii lądowań samolotów lub zezwolenie na lądowanie lub przelot nad terytorium danego państwa. 26/2/98

podobóz jeniecki

Pomocniczy obóz znajdujący się pod nadzorem i administracją obozu dla jeńców wojennych. 26/2/98

obóz jeniecki

Półstały obóz założony w strefie komunikacyjnej lub w strefie wewnętrznej dla osób internowanych, prowadzący administrację jeńców wojennych. Może być umieszczony z innymi obiektami wojskowymi lub niezależnie od nich. 26/2/98

punkt zborny jeńców wojennych

Wyznaczone miejsce w rejonie walki, gdzie zbiera się jeńców celem przesłuchania na miejscu dla uzyskania informacji o natychmiastowej wartości taktycznej. Następnie jeńcy zostają ewakuowani z tego miejsca. 26/2/98

blok jeniecki

Pododdział jeniecki umieszczony w miejscu zamkniętym. 26/2/98

pododdział jeniecki

Pododdział obozu jenieckiego. 26/2/98

akta jeńców wojennych

Forma rejestrowania fotografii, odcisków palców i innych stosowanych danych osobowych dotyczących jeńców wojennych, włącznie z danymi wymaganymi przez Konwencję Genewską. 26/2/98

probability of damage / dégâts probables

The probability that damage will occur to a target expressed as a percentage or as a decimal. 1/11/68

probably destroyed / probablement détruit

In air operations, a damage assessment on an enemy aircraft seen to break off combat in circumstances which lead to the conclusion that it must be a loss although it is not actually seen to crash. 1/11/68

procedural control / contrôle aux procédures

A method of airspace control which relies on a combination of previously agreed and promulgated orders and procedures. 1/3/81

procedure turn / virage conventionnel

An aircraft manoeuvre in which a turn is made away from a designated track followed by a turn in the opposite direction, both turns being executed at a constant rate so as to permit the aircraft to intercept and proceed along the reciprocal of the designated track. 1/7/72

processing¹ / traitement

In photography, the operations necessary to produce negatives, diapositives, or prints from exposed films, plates or paper. 1/10/80

processing²

Preferred term: exploitation².

production logistics / logistique de production

The part of logistic concerning the process and procedures of research, design, development, manufacture and acceptance of materiel. 22/6/04

prawdopodobieństwo zniszczenia

Prawdopodobieństwo, że nastąpi zniszczenie celu, wyrażone w procentach lub jako ułamek. 26/2/98

prawdopodobnie zniszczony

W operacjach powietrznych oszacowanie zniszczeń dotyczących lotnictwa przeciwnika w okolicznościach, z których można wnioskować, że statek powietrzny jest strącony, chociaż tego nie zaobserwowano. 26/2/98

kontrola proceduralna

Metoda kontroli przestrzeni powietrznej, która polega na uprzednio uzgodnionych i obwieszczonych rozkazach i procedurach. 26/2/98

procedura zakręcania

Manewr samolotu, w którym zwrot jest wykonany z dala od wytyczonej trasy, po którym następuje skręt w przeciwnym kierunku. Oba te skręty wykonywane są w stałym tempie, co pozwala samolotowi lecieć wzdłuż tego samego toru, ale w przeciwnym kierunku. 26/2/98

obróbka fotograficzna

W fotografii czynności niezbędne do wykonania negatywów, diapozytywów lub kopii z naświetlonych filmów, płyt lub papieru. 13/5/04

przetwarzanie

>Termin zalecany: exploitation². 26/2/98

logistyka produkcji

Część logistyki, która obejmuje proces i procedury badań, projektowania, rozwoju, wytwarzania, odbioru uzbrojenia i sprzętu wojskowego oraz środków zaopatrzenia. 24/5/05

**programme of nuclear cooperation /
programme de coopération nucléaire**

Presidentially approved bilateral proposals for the United States to provide nuclear weapons, and specified support to user nations who desire to commit delivery units to NATO in nuclear only or dual capable roles. After presidential approval in principle, negotiations will be initiated with the user nation to develop detailed support arrangements. 1/10/84

program współpracy jądrowej

Zaaprobowane przez prezydenta Stanów Zjednoczonych dwustronne porozumienie dotyczące dostarczenia broni jądrowej i zapewnienia określonego wsparcia państwu pragnącym wydzielić swoje jednostki użycia broni jądrowej do dyspozycji NATO jako jednostki wyłącznie jądrowe lub podwójnego przeznaczenia. Po uzyskaniu aprobaty prezydenta rozpoczyna się negocjacje z tymi państwami w celu opracowania szczegółowych umów o udzieleniu wsparcia. 6/12/01

prohibited area¹ / zone interdite¹

An airspace of defined dimensions, above the land area or territorial waters of a state, within which the flight of aircraft is prohibited. 1/6/81

strefa zakazana¹

Przestrzeń powietrzna o ustalonych wymiarach nad obszarem lądowym lub wodami terytorialnymi państwa, w której ruch statków powietrznych jest zabroniony. 18/3/08

prohibited area² / zone interdite²

An area shown on charts within which navigation and/or anchoring is prohibited except as authorized by appropriate authority. 1/6/81

strefa zakazana²

Obszar zobrazowany na mapach, na którym żegluga lub zakotwiczenie jest zakazane, z wyjątkiem sytuacji, w których stosowne władze wyraziły na to zgodę. 18/3/08

projected map display / carte projetée

The displayed image of a map or chart projected through an optical or electro-optical system on to a viewing surface. 1/10/80

rzutowanie mapy

Obraz mapy lub wykresu, wyświetlony z użyciem systemu optycznego lub elektrooptycznego na odpowiednią powierzchnię. 26/2/98

projectile / projectile

An object capable of being propelled by a force normally from a gun, and continuing in motion by virtue of its kinetic energy. 1/8/82

pocisk

Obiekt, który może być wyrzucany przez siłę pochodzącą z broni i poruszający się dalej mocą swojej energii kinetycznej. 26/2/98

projection / projection

In cartography, any systematic arrangement of meridians and parallels portraying the curved surface of the sphere or spheroid upon a plane. 1/8/70

rzutowanie

W kartografii każde systematyczne uporządkowanie południków i równoleżników przedstawiających zakrzywioną powierzchnię sfery lub sferoidy na płaszczyźnie. 26/2/98

**projection print / épreuve par
projection**

A photographic print obtained by projection of the image of a negative or a transparency on to a sensitized surface. 1/3/81

zdjęcie projekcyjne

Fotografia uzyskana poprzez rzutowanie obrazu negatywu lub przeźrocza na powierzchnię światłoczułą. 13/5/04

proofing / vérification de dépollution

In land operations, the process following breaching, route or area clearance to further reduce the risk from mines or other explosive ordnance, improvised explosive devices and booby traps in a defined area. 14/10/02

propaganda / propaganda

Information, especially of a biased or misleading nature, used to promote a political cause or point of view. 31/1/13

propelled mine

Preferred term: mobile mine.

protected frequency / fréquence protégée

A friendly frequency on which interference must be minimized. 2/5/95

protected site / site protégé

A facility which is protected by the use of camouflage or concealment, selective siting, construction of facilities designed to prevent damage from fragments caused by conventional weapons, or a combination of such measures. 1/7/87

protection of civilians / protection des civils**PoC**

The activities conducted with the intent to safeguard non-combatant civilians from physical violence, secure their rights to access essential services and resources and to contribute to a secure and stable environment for civilians over the long term.

MCJSB, 14/12/15

protective clothing / vêtement protecteur

Clothing especially designed, fabricated, or treated to protect personnel against hazards caused by extreme changes in physical environment, dangerous working conditions, or enemy action. 1/7/70

potwierdzanie rozminowania

W działaniach lądowych procedura sprawdzająca, prowadzona w określonym rejonie po wykonaniu przejścia lub rozminowaniu drogi albo terenu, w celu zmniejszenia niebezpieczeństwa pochodzącego od min lub innej amunicji, improwizowanych urządzeń wybuchowych i min-pułapek. 6/3/03

propaganda

Informacje, szczególnie te o charakterze tendencyjnym lub wprowadzające w błąd, wykorzystywane w celach politycznych lub do promowania poglądów. 24/6/13

mina napędzana

>Termin zalecany: mobile mine. 26/2/98

częstotliwość chroniona

Częstotliwość własna podlegająca szczególnej ochronie przed zakłóceniami interferencyjnymi. 26/10/00

miejsce chronione

Urządzenie chronione przez kamuflaż lub ukrycie w odpowiednim miejscu, zbudowanie urządzeń zapobiegających zniszczeniom spowodowanym odłamkami broni konwencjonalnej, lub przez kombinację tych środków. 26/2/98

ochrona ludności cywilnej**PoC**

Działania prowadzone w celu zabezpieczenia ludności cywilnej niebiorącej udziału w walkach przed przemocą fizyczną, zabezpieczenia ich praw do dostępu do podstawowych usług i zasobów oraz wniesienia wkładu na rzecz bezpiecznego i stabilnego środowiska dla ludności cywilnej w perspektywie długoterminowej. 25/10/18

odzież ochronna

Odzież specjalnie zaprojektowana i wykonana albo przystosowana do ochrony żołnierzy przed zagrożeniami spowodowanymi skrajnymi zmianami środowiska zewnętrznego, niebezpiecznymi warunkami pracy lub działaniami przeciwnika. 7/3/02

protective minefield¹ / champ de mines de protection¹

In land mine warfare, a minefield employed to assist a unit in its local, close-in protection. 1/11/75

protective minefield² / champ de mines de protection²

In naval mine warfare, a minefield laid in friendly territorial waters to protect ports, harbours, anchorages, coasts and coastal routes. 1/11/75

protective security / sûreté¹

The organized system of defensive measures instituted and maintained at all levels of command with the aim of achieving and maintaining security. 1/3/81

provisional unit / unite temporaire

An assemblage of personnel and equipment temporarily organized for a limited period of time for the accomplishment of a specific mission. 1/11/68

proximity fuze / fusée de proximité

A fuze wherein primary initiation occurs by remotely sensing the presence, distance, and/or direction of a target or its associated environment by means of a signal generated by the fuze or emitted by the target, or by detecting a disturbance of a natural field surrounding the target. 1/8/76

prudent limit of endurance / limite de sécurité du temps de vol

The time during which an aircraft can remain airborne and still retain a given safety margin of fuel. 1/9/69

prudent limit of patrol / heure-limite de sécurité sur zone

The time at which an aircraft must depart from its operational area in order to return to its base and arrive there with a given safety margin (usually 20%) of fuel reserve for bad weather diversions. 1/8/72

ochronne pole minowe

W lądowych działaniach minowych pole minowe ustawione jako element bezpośredniej ochrony pododdziału rozmieszczonego w rejonie. [NO-01-A005]

ochronne pole minowe²

W morskich działaniach minowych, pole minowe stawiane na obszarze wód terytorialnych należących do państw sojuszniczych w celu zapewnienia ochrony portów, przystani, kotwiczowisk oraz wybrzeży i dróg przybrzeżnych. 26/2/98

zabezpieczenie prewencyjne

System środków ochrony wprowadzany i wykorzystywany na wszystkich szczeblach dowodzenia, mający na celu osiągnięcie oraz utrzymywanie stanu bezpieczeństwa. 3/10/02

jednostka tymczasowa

Personel oraz sprzęt zorganizowane na określony czas w celu wykonania określonego zadania. 25/6/14

zapalnik zbliżeniowy

Zapalnik uaktywniający się w momencie zdalnego wykrycia obecności celu, odległości i/lub kierunku do niego, a także zmian środowiska zewnętrznego otaczającego cel, za pomocą sygnału wyemitowanego przez zapalnik lub cel lub poprzez wykrycie zaburzeń w otaczającym cel środowisku. 26/2/98

rozważny limit autonomiczności działania

Czas, w którym statek powietrzny może pozostać w powietrzu i nadal zachować podany bezpieczny margines bezpieczeństwa dot. ilości paliwa.

rozważny limit patrolowania

Czas, w którym statek powietrzny musi opuścić obszar działań w celu powrotu do bazy i dotarcia do niej z zachowaniem podanego bezpiecznego marginesu (zazwyczaj 20%) pełnej rezerwy przeznaczonej na zmianę trasy w przypadku złej pogody

**psychological media / moyens
psychologiques**

The media, technical or non-technical, which establish any kind of communication with a target audience. 1/8/72

**psychological operation / opération
psychologique****PsyOp**

Planned activities using methods of communication and other means directed at approved audiences in order to influence perceptions, attitudes and behaviour, affecting the achievement of political and military objectives. 31/1/13

**psychological operations approach /
forme d'opérations psychologiques**

The technique adopted to induce a desired reaction on the part of the target audience. 1/8/72

**psychological situation / situation
psychologique**

The current emotional state, mental disposition or other behavioral motivation of a target audience, basically founded on its national political, social, economic, and psychological peculiarities but also subject to the influence of circumstances and events. 1/8/72

**psychological theme / thème
psychologique**

An idea or topic on which a psychological operation is based. 1/8/72

pull-up point / point de cabré

The point at which an aircraft must start to climb from a low-level approach in order to gain sufficient height from which to execute the attack or retirement. 1/8/70

pulsejet / pulsoréacteur

A jet-propulsion engine containing neither compressor nor turbine. Equipped with valves in the front which open and shut, it takes in air to create thrust in rapid periodic bursts rather than continuously. 1/11/68

środki psychologiczne

Środki techniczne lub inne służące do porozumiewania się z ludnością. 26/2/98

działania psychologiczne

Planowe działania, z wykorzystaniem metod komunikacji oraz innych środków, ukierunkowane na określonych odbiorców, mające na celu wpływanie na ich percepcję, postawy, postrzeganie sytuacji i zachowania, dla osiągnięcia zakładanych celów politycznych oraz militarnych. 24/6/13

psychologiczne podejście operacyjne

Technika zastosowana w celu spowodowania pożądanej reakcji ludności cywilnej przeciwnika. 26/2/98

sytuacja psychologiczna

Aktualny stan emocjonalny, skłonności psychiczne lub inna motywacja zachowania się ludności, zasadniczo oparta na polityce danego państwa, właściwościach społecznych, ekonomicznych i psychologicznych, uzależniona również od wpływu okoliczności i wydarzeń. 26/2/98

temat psychologiczny

Idea lub temat, na którym oparta jest sytuacja psychologiczna. 26/2/98

punkt rozpoczęcia wznoszenia

Punkt, w którym statek powietrzny musi zacząć wznosić się z niskiego poziomu, aby osiągnąć dostateczną wysokość do zaatakowania lub wycofania się. 23/3/11

silnik pulsacyjny

Silnik o napędzie odrzutowym, bez kompresora ani turbiny, z przodu wyposażony w zawory, które otwierają się i zamykają, tworząc siłę ciągu raczej w okresowych szybkich wybuchach, niż w procesie ciągłym. 26/2/98

pulsing / impulsion

In naval mine warfare, a method of operating magnetic and acoustic sweeps in which the sweep is energized by current which varies or is intermittent in accordance with a predetermined schedule. 1/11/75

**purple commander / commandant
pourpre**

The officer designated to exercise operational control over purple forces for a specific period during an exercise. 1/7/85

purple forces / forces pourpres

In NATO exercises, forces used to oppose both blue and opposing forces. This term is most usually applicable to submarines and aircraft. 9/1/96

pursuit / poursuite¹

An offensive operation designed to catch or cut off a hostile force attempting to escape, with the aim of destroying it. 1/8/79

**pyrotechnic delay / retard
pyrotechnique**

A pyrotechnic device added to a firing system which transmits the ignition flame after a predetermined delay. 1/6/78

**pyrotechnics / composition
pyrotechnique**

A mixture of chemicals which, when ignited, is capable of reacting exothermically to produce light, heat, smoke, sound or gas, and may be used to introduce a delay into a firing system because of its known burning time. The term excludes propellants and explosives. 4/10/00

Q**q-message / message q**

A classified message relating to navigational dangers, navigational aids, mined areas, and searched or swept channels. 1/6/78

zasilanie impulsowe

W morskich działaniach minowych, metoda działania trałów magnetycznych i akustycznych polegająca na ich pobudzaniu przez prąd zmienny lub pulsujący, zgodnie z wcześniej zadanymi parametrami. 10/9/13

dowódca purpurowych

Oficer wyznaczony do sprawowania kontroli operacyjnej nad siłami purpurowych przez określony czas ćwiczenia. 12/9/02

siły purpurowych

W ćwiczeniach NATO siły opozycyjne zarówno względem sił własnych („siły niebieskich”) jak i sił przeciwnika. Termin ten jest najczęściej stosowany do okrętów podwodnych i statków powietrznych. 8/2/01

pościg

Operacja zaczepna w celu przechwycenia lub odcięcia wojsk przeciwnika próbujących uciekać, z zadaniem ich rozbicia. 26/2/98

opóźniacz pirotechniczny

Urządzenie lub środek pirotechniczny dodany do systemu odpalania, który przekazuje zapłon z określonym opóźnieniem. [NO-01-A005]

środek pirotechniczny

Mieszanka substancji chemicznych, która po zapaleniu jest zdolna do reakcji egzotermicznej w celu wytworzenia światła, ciepła, dymu, sygnału dźwiękowego lub gazu oraz może być użyta jako opóźniacz w systemie odpalania ze względu na znany czas spalania. Termin ten nie obejmuje ładunków miotających i wybuchowych. 10/5/01

wiadomość q

Niejawna wiadomość dotycząca zagrożeń nawigacyjnych, pomocy nawigacyjnych, obszarów zaminowanych, a także przeszukiwanych bądź trałowanych kanałów. 26/2/98

Q post

Preferred term: quota post.

Q-ship

Preferred term: decoy ship.

quadrant elevation / angle au niveau

The angle between the horizontal plane and the axis of the bore when the weapon is laid. 1/8/76

quick search procedure / méthode de recherche rapide

A method of search done as quickly as possible by searching the entire area on the outbound leg and by using twice as many aircraft as are normally used. 1/11/68

quota post / poste permanent**Q post (admitted)**

An international military post in a peacetime establishment, that a particular nation has accepted to fill indefinitely.

Note: Quota posts are included in the international manpower ceiling. 18/2/15

Q post

>Termin zalecany: quota post.

okręt Q

>Termin zalecany: decoy ship. 26/2/98

elewacja kwadrantowa

Kąt mierzony pomiędzy płaszczyzną poziomą a osią przewodu lufy przy położeniu broni. 26/2/98

procedura szybkiego przeszukiwania

Metoda przeszukiwania w możliwie najszybszy sposób całego obszaru wyjściowego z portu przy użyciu dwukrotnie większej niż zwykle liczby samolotów. 26/2/98

stanowisko o charakterze stałym

Międzynarodowe stanowisko etatu czasu pokoju, które dany kraj zgodził się obsadzić na czas nieokreślony.

Uwaga: Stanowiska o charakterze stałym zawierają się w limicie stanowisk międzynarodowych. 23/3/17

R**radar altimeter / altimètre radar**

A type of absolute altimeter which measures vertical distance to the surface below using radar technology. 1/12/93

radar altimetry area / zone de référence altimétrique radar

A large and comparatively level terrain area with a defined elevation which can be used in determining the altitude of airborne equipment by the use of radar. 1/4/71

radar camouflage / camouflage radar

The use of radar absorbent or reflecting materials to change the radar echoing properties of a surface of an object. 1/8/73

radar coverage / couverture radar

The limits within which objects can be detected by one or more radar stations. 1/11/68

wysokościomierz radiolokacyjny

Rodzaj wysokościomierza, który mierzy bezwzględną odległość w pionie do powierzchni poniżej, wykorzystując technikę radarową. 12/12/13

obszar odniesienia wysokościomierza radarowego

Duży i względnie równy obszar powierzchni terenu o zdefiniowanej wysokości nad poziomem morza, który można wykorzystać do określenia wysokości dla lotniczego sprzętu pokładowego z użyciem radaru. 26/2/98

maskowanie radarowe

Wykorzystanie materiałów pochłaniających bądź odbijających fale elektromagnetyczne w celu zmiany własności sygnału echa radarowego odbitego od powierzchni obiektu. 26/2/98

pokrycie radarowe

Granice obszaru, wewnątrz którego możliwe jest wykrycie obiektów przez jedną lub więcej stacji radarowych. 26/2/98

radar danning / navigation radar sur bouée dan

In naval mine warfare, a method of navigating by using radar to keep the required distance from a line of dan buoys. 1/11/75

radar fire / tir au radar

Gun-fire aimed at a target which is tracked by radar. 1/11/68

radar guard-ship / bâtiment de veille radar

Any ship which has been assigned the task by the officer in tactical command of maintaining the radar watch. 20/11/96

radar horizon / horizon radar

The locus of points at which the rays from a radar antenna become tangential to the earth's surface. On the open sea this locus is horizontal but on land it varies according to the topographical features of the terrain. 1/6/78

radar netting / réseau radar

The linking of several radars to a single centre to provide integrated target information. 1/7/70

radar netting station / centre de réseau radar

A centre which can receive data from radar tracking stations and exchange this data among other radar tracking stations, thus forming a radar netting system. 1/7/70

radar picket / piquet radar

Any ship, aircraft, or vehicle, stationed at a distance from the force protected, for the purpose of increasing the radar detection range. 1/11/68

radarscope overlay / calque pour écran radar

A transparent overlay for placing on the radarscope for comparison and identification of radar returns. 1/9/69

radarscope photography / photographie d'écran radar

A film record of the returns shown by a radar screen. 1/9/69

nawigacja radarowa

W morskich działaniach minowych, metoda nawigacji z wykorzystaniem radaru, mająca na celu utrzymanie wymaganej odległości od linii boi znakowych. 26/2/98

ogień kierowany radarem

Ogień kierowany na cel, który jest śledzony przez radar. 26/2/98

okręt dozoru radiolokacyjnego

Dowolny okręt, któremu oficer sprawujący dowodzenie taktyczne przydzielił zadanie prowadzenia obserwacji z wykorzystaniem radaru. 1/3/01

horyzont radarowy

Miejsce geometryczne punktów, w którym promienie wiązki radarowej stają się styczne do powierzchni ziemi. Na otwartym morzu miejsce to stanowi linię poziomą, ale na lądzie zmienia się w zależności od topograficznych własności terenu. 26/2/98

sieć radarowa

Połączenie informacji od kilku radarów do jednego centrum w celu dostarczenia zintegrowanej informacji o celu. 26/2/98

stacja sieci radarowej

Centrum, w którym możliwy jest odbiór danych pochodzących z radarowych stacji śledzących z jednoczesną możliwością wymiany wzajemnej tych danych z innymi stacjami śledzącymi, w wyniku, czego tworzony jest sieciowy system radarowy. 26/2/98

posterunek radiolokacyjny

Dowolny okręt, statek powietrzny lub pojazd umiejscowiony w pewnej odległości od sił ochraniających, w celu zwiększenia zasięgu wykrywania. 7/12/11

nakładka ekranu radaru

Przezroczysta nakładka mocowana na ekranie radaru w celu porównania i identyfikacji echa radiolokacyjnego. 7/12/11

zdjęcie radaroskopowe

Przedstawione na zdjęciu fotograficznym sygnały odbite zobrazowane na ekranie radaru. 26/2/98

radar silence / silence radar

An imposed discipline prohibiting the transmission by radar of electromagnetic signals on some or all frequencies. 1/11/68

cisza radarowa

Narzucona dyscyplina zakazująca nadawania sygnałów elektromagnetycznych przez radar na wybranych albo na wszystkich częstotliwościach. 26/2/98

radial displacement / déformation radiale

On vertical photographs, the apparent "leaning out", or the apparent displacement of the top of any object having height in relation to its base. The direction of displacement is radial from the principal point on a true vertical, or from the isocentre on a vertical photograph distorted by tip or tilt. 1/11/75

przesunięcie promieniowe

Widoczne na zdjęciach pionowych pozorne wychylenie lub przemieszczenie wierzchołka dowolnego obiektu o wysokości zbliżonej do wymiaru jego podstawy. Kierunek przemieszczenia jest promieniem przechodzącym od głównego punktu na osi pionowej, lub od izocentrum na zdjęciu pionowym zniekształconym przez "górkę" lub przechył. 26/2/98

radiation dose / dose de rayonnement

The quantity of ionizing radiation received by material or biological tissue. MCJSB, 14/12/16

dawka promieniowania

Ilość promieniowania jonizującego pochłonięta przez materiał lub tkankę biologiczną. 20/10/10

radiation dose rate / débit de dose de rayonnement

Measurement of radiation dose per unit of time. MCJSB, 14/12/16

moc dawki promieniowania

Miara dawki promieniowania pochłonięta w jednostce czasu. 20/10/10

radiation exposure status / état d'exposition aux radiations**RES**

Risk category to assist the commander in planning future operations with potential exposure to ionising radiation based on total cumulative dose, which is normally expressed as total absorbed dose. MCMedSB, 9/1/18

stan napromieniowania**RES**

Kategoria ryzyka, mająca wspierać dowódcę w planowaniu przyszłych działań obejmujących potencjalne narażenie na promieniowanie jonizujące, na podstawie dawki skumulowanej, którą zazwyczaj wyraża się jako całkowitą dawkę pochłoniętą. 20/11/18

radioactive decay / décroissance de la radioactivité

The decrease in the radiation intensity of a radioactive material with respect to time.

Note: Radioactive decay is non-linear. MCJSB 31/10/13

rozpad promieniotwórczy

Zmniejszenie natężenia promieniowania substancji promieniotwórczej w czasie.

Uwaga: Rozpad promieniotwórczy postępuje w sposób nieliniowy. 23/3/17

radioactivity concentration guide / barème de radioconcentration maximum permissible concentration

The amount of any specified radioisotope that is acceptable in air and water for continuous consumption. 1/11/68

dopuszczalne stężenie promieniotwórcze maksymalne stężenie dopuszczalne

Dopuszczalna ilość dowolnego nuklidu promieniotwórczego w powietrzu i wodzie nie wykluczająca ciągłego wykorzystywania powietrza do oddychania i wody do picia. 6/11/03

radio approach aids / aides radio d'approche

Equipment making use of radio to determine the position of an aircraft with considerable accuracy from the time it is in the vicinity of an aerodrome or carrier until it reaches a position from which landing can be carried out. 1/11/68

radio beacon / radiophare

A radio transmitter which emits a distinctive, or characteristic, signal used for the determination of bearings, courses, or location. 1/11/68

radio detection / détection radioélectrique

The detection of the presence of an object by radiolocation without precise determination of its position. 1/11/68

radio direction finding / radiogoniométrie RDF

Radiolocation in which only the direction of a station is determined by means of its emissions. C3B, 19/9/17

radio fix¹ / localisation radiogoniométrique

The locating of a radio transmitter by bearings taken from two or more direction finding stations, the site of the transmitter being at the point of intersection. 1/7/73

radio fix² / point radio

The location of a ship or aircraft by determining the direction of radio signals coming to the ship or aircraft from two or more sending stations, the locations of which are known. 1/7/73

radio magnetic indicator / indicateur radio magnétique

An instrument which displays aircraft heading and bearing to selected radio navigation aids. 1/1/80

radio navigation / radionavigation

Radiolocation intended for the determination of position or direction or for obstruction warning in navigation. 1/11/68

radiowe namierniki podchodzenia do lądowania

Sprzęt wykorzystujący technikę radiową do wyznaczania z dużą dokładnością pozycji samolotu od momentu, gdy znajduje się on w pobliżu lotniska lub lotniskowca do chwili osiągnięcia przez niego pozycji, z której może przystąpić do lądowania. 26/2/98

radiowy nadajnik sygnalizacyjny, radiolatarnia

Nadajnik radiowy emitujący wyróżniający się lub charakterystyczny sygnał stosowany do określenia namiarów, kursów lub położenia. 25/1/11

radiodetekcja

Radioelektroniczne wykrywanie obecności obiektu bez precyzyjnego określania jego pozycji. 13/5/04

namierzanie radiowe

Metoda namierzania umożliwiającą jedynie wyznaczenie kierunku pracy źródła elektromagnetycznego poprzez odbiór emitowanych przez niego sygnałów. C3B, 24/6/13

lokalizacja nadajników radiowych

Określanie miejsca położenia nadajnika radiowego na podstawie namiarów otrzymanych z dwóch lub większej ilości namierników radiowych. Nadajnik znajduje się w punkcie przecięcia namiarów. 24/6/13

radiowe ustalanie położenia

Lokalizacja okrętu lub statku powietrznego poprzez wyznaczenie kierunku sygnałów radiowych dochodzących do okrętu lub statku powietrznego z dwóch lub więcej nadajników o znanej lokalizacji. 24/6/13

wskaźnik radiomagnetyczny

Przyrząd pokazujący kierunek i położenie geograficzne statku powietrznego względem wybranych pomocy radionawigacyjnych. 24/6/13

radionawigacja

Radiolokacja stosowana do wyznaczania położenia lub kierunku, bądź w nawigacji, do ostrzegania przed przeszkodami. 24/6/13

radio range finding / radiotélémétrie

Radiolocation in which the distance of an object is determined by means of its radio emissions, whether independent, reflected, or retransmitted on the same or other wavelength. 1/11/68

radio range station / station radiophare

A radio navigation land station in the aeronautical radio navigation service providing radio equi-signal zones. (In certain instances a radio range station may be placed on board a ship.) 1/11/68

radio recognition / identification radioélectrique

The determination by radio means of the friendly or enemy character, or the individuality, of another. 1/11/68

radio silence / silence radio

A condition in which all or certain radio equipment capable of radiation is kept inoperative. 1/7/80

radio sonobuoy

Preferred term: sonobuoy.

radius of action / rayon d'action**ROA**

The maximum distance a ship, aircraft, or vehicle can travel away from its base along a given course with normal combat load and return without refuelling, allowing for all safety and operating factors. 14/8/15

radius of safety / rayon de sécurité

The horizontal distance from ground zero beyond which the weapon effects on friendly troops are acceptable. 1/11/68

raid / raid

An operation, usually small scale, involving a swift penetration of hostile territory to secure information, confuse the enemy, or destroy his installations. It ends with a planned withdrawal upon completion of the assigned mission. 1/11/68

radiowe określanie odległości

Radiolokacja, w której odległość obiektu wyznaczana jest za pomocą pomiarów jego emisji radiowych: bezpośrednich, odbitych lub retransmitowanych na tej samej lub innej długości fali. 24/6/13

radiolatarnia

Lądowa stacja radionawigacyjna stosowana w radionawigacji, zapewniająca radiowe strefy równosygnałowe. (W pewnych przypadkach radiolatarnia może być umieszczona na pokładzie okrętu.) 24/6/13

identyfikacja radiowa

Określenie z użyciem środków radiowych przynależności obiektu do sił własnych lub przeciwnika albo jego cech indywidualnych. 24/6/13

cisza radiowa

Warunki, w których cały lub określony sprzęt radiowy mający możliwości emitowania fal radiowych nie pracuje na nadawanie. 24/6/13

radarowa pława akustyczna

> Termin zalecany: sonobuoy. 26/2/98

promień działania**R/A****ROA**

Maksymalny dystans, jaki może przebyć okręt, statek powietrzny lub pojazd lądowy ze swej bazy i z powrotem, poruszając się danym kursem z normalnym ładunkiem bojowym, bez potrzeby uzupełniania paliwa przy spełnieniu wszystkich warunków działania i bezpieczeństwa. 23/3/17

promień bezpieczeństwa

Odległość w poziomie od punktu zerowego wybuchu jądrowego, poza którą jego skutki dla wojsk własnych są akceptowalne. 8/11/01

wypad

Akcja, organizowana zwykle na małą skalę, obejmująca szybką penetrację terytorium wroga w celu pozyskania informacji, zmylenia przeciwnika lub zniszczenia jego urządzeń. Kończy się zaplanowanym wycofaniem po osiągnięciu określonych celów. 26/2/98

raid report / compte rendu de raid

In air defence, one of a series of related reports that are made for the purpose of developing a plot to assist in the rapid evaluation of a tactical situation. 1/9/74

railhead / terminal ferroviaire

A point on a railway where loads are transferred between trains and other means of transport. 4/10/00

railway line capacity / capacité d'une ligne de chemin de fer

The maximum number of trains which can be moved in each direction over a specified section of track in a 24 hour period. 1/3/83

railway loading ramp / rampe de chargement

A sloping platform situated at the end or beside a track and rising to the level of the floor of the rail cars or wagons. 1/8/79

rainout / pluie radioactive

Radioactive material in the atmosphere brought down by precipitation. 1/5/63

ramjet / statoréacteur

A jet-propulsion engine containing neither compressor nor turbine which depends for its operation on the air compression accomplished by the forward motion of the engine. 1/5/63

random minelaying / pose de mines sans schéma

In land mine warfare, the laying of mines without regard to pattern. 1/10/78

range¹ / distance

The distance between a given point and an object or target. 14/8/15

**range² / champ de tir²
target range**

An area reserved and normally equipped for practice in weapons delivery and/or shooting at targets. 1/8/82

meldunek dotyczący nalotu

W obronie powietrznej jeden z wielu powiązanych ze sobą meldunków, które są nanoszone na mapę w celu dokonania szybkiej oceny sytuacji taktycznej. 26/2/98

kolejowa stacja przeładunkowa, bocznicą

Element infrastruktury kolejowej, gdzie następuje przeładunek towarów pomiędzy pociągami oraz innymi środkami transportu. 19/12/02

przepustowość linii kolejowej

Maksymalna liczba pociągów, które mogą przejechać w każdym kierunku po danym odcinku linii kolejowej w czasie 24 godzin. 23/3/11

kolejowa rampa załadunkowa

Najazdowa rampa usytuowana na końcu lub wzdłuż torów, sięgająca poziomu podłogi wagonów kolejowych. 16/10/13

deszcz promieniotwórczy

Substancje promieniotwórcze przenoszone z atmosfery wraz z opadem atmosferycznym. 6/12/01

silnik (odrzutowy) strumieniowy

Silnik odrzutowy strumieniowy, nie zawierający ani kompresora ani turbiny, którego istota działania polega na wykorzystaniu kompresji powietrza wytwarzanej przez ruch silnika do przodu. 26/2/98

doraźne ustawianie min

W lądowych działaniach minowych ustawianie min bez ustalonego schematu. 12/12/00

odległość

Dystans pomiędzy danym punktem a obiektem lub celem. 23/3/17

strzelnica

Wydzielony obszar, zazwyczaj odpowiednio wyposażony, służący do prowadzenia szkolenia z użyciem broni i/lub strzelania do celów. 12/9/02

range³ / autonomie²

The distance which can be covered over a hard surface by a ground vehicle, with its rated payload, using the fuel in its tank and in cans normally carried as part of the ground vehicle equipment. 1/8/82

range marker / marqueur de distance

A single calibration blip fed on to the time base of a radial display. The rotation of the time base shows the single blips as a circle on the plan position indicator scope. It may be used to measure range. 1/9/69

range resolution / pouvoir séparableur en portée

The ability of the radar equipment to separate two reflecting objects on a similar bearing, but at different ranges from the antenna. The ability is determined primarily by the pulse length in use. 1/9/69

ranging / télémétrie

The process of establishing target distance. Types of ranging include echo, intermittent, manual, navigational, explosive echo, optical, radar, etc. 1/5/63

rated load / charge nominale

The designed safe operating load for the equipment under prescribed conditions. 1/11/83

rate of fire / cadence de tir

The number of rounds fired per weapon per minute. 1/11/68

rate of march / vitesse de progression¹

The average number of miles or kilometres to be travelled in a given period of time, including all ordered halts. It is expressed in miles or kilometres in the hour. 1/9/69

readiness time / délai de préparation

The time within which a unit can be made ready to perform the tasks for which it has been organized, equipped and trained. This time is amplified or measured by indicators of the unit's current personnel, materiel and training state. It does not include transit time. 1/10/03

zasięg

Odległość, którą może pokonać po powierzchni utwardzonej pojazd lądowy z dopuszczalnym obciążeniem oraz paliwem zatankowanym w zbiorniku i kanistrach, które są zwykle przewożone jako część jego wyposażenia. 12/9/02

znacznik odległości

Pojedynczy punkt kalibracyjny umieszczony na osi podstawy czasu wykresu promieniowego. Obrót podstawy czasu obrazują pojedyncze punkty w postaci okręgu na ekranie wskaźnika radaru. Można go wykorzystać do określenia odległości. 26/2/98

rozdzielczość

Zdolność urządzenia radarowego do wyróżnienia dwóch obiektów odbijających o podobnych namiarach, ale znajdujących się w różnych odległościach od anteny. Zdolność tę determinuje głównie czas trwania wykorzystywanego impulsu. 26/2/98

określanie odległości

Proces określania odległości do celu. Metody określania takiej odległości to metoda echa, pulsacyjna, ręczna, nawigacyjna, echa wybuchowego, optyczna, radiolokacyjna itp. 26/2/98

obciążenie znamionowe

Przewidziane bezpieczne obciążenie sprzętu pracującego w określonych warunkach. 26/2/98

szybkostrzelność

Ilość naboju wystrzelonych z broni w ciągu jednej minuty. 26/2/98

średnia prędkość marszu

Średnia ilość mil lub kilometrów pokonanych w zadanym przedziale czasu, z uwzględnieniem wszystkich zarządzonych postojów. Wyraża się w milach lub kilometrach na godzinę. 27/2/13

czas gotowości

Czas, w którym jednostka uzyskuje gotowość do wykonania zadań, do których została powołana, wyposażona i wyszkolona. Wyznacznikami tego czasu są: aktualny stan osobowy jednostki, stan ukończenia sprzętu wojskowego oraz stan wyszkolenia. Nie obejmuje czasu przemieszczenia. 8/2/01

ready / prêt

The term used to indicate that a weapon(s) is loaded, aimed and prepared to fire. 1/1/73

ready position / position d'attente²

In helicopter operations, a designated place where a helicopter load of troops and/or equipment waits for pick-up. 1/7/83

reallocation authority / pouvoirs de réaffectation

The authority given to NATO commanders and normally negotiated in peacetime, to reallocate in an "emergency in war" national logistic resources controlled by the combat forces under their command, and made available by nations, in order to influence the battle logistically. 1/3/84

reallocation of resources / réallocation de ressources

The provision of logistic resources by the military forces of one nation from those deemed "made available" under the terms incorporated in appropriate NATO documents, to the military forces of another nation or nations as directed by the appropriate military authority. 1/11/68

real precession / précession vraie**real wander**

Precession resulting from an applied torque such as friction and dynamic imbalance. 1/8/76

real wander

Preferred term: real precession.

rear area / zone arrière**RA**

For any particular command, the area extending forward from its rear boundary to the rear of the area of responsibility of the next lower level of command.

Note: This area is provided primarily for the performance of combat service support functions. MCJSB, 1/9/17

gotów

Określenie stosowane do wskazania, że broń jest załadowana, wycelowana i przygotowana do strzelania. 26/2/98

pozycja gotowości

W operacjach prowadzonych przez śmigłowce wyznaczone miejsce, w którym żołnierze z wyposażeniem oczekują na załadunek na śmigłowce. 26/2/98

uprawnienie do przesunięcia zasobów

Uprawnienia przyznane dowódcom NATO, zwykle uzgadniane w czasie pokoju, do dysponowania „w sytuacji krytycznej w czasie wojny”, narodowymi zasobami logistycznymi poszczególnych państw, wskazanymi jako „udostępnione”, w celu wzmocnienia wsparcia logistycznego działań bojowych. 13/11/13

przesunięcie zasobów

Dostarczenie zasobów logistycznych, wskazanych jako „udostępnione” na warunkach określonych w odpowiednich dokumentach NATO, przez siły zbrojne jednego państwa siłom zbrojnym innego państwa lub państw zgodnie z poleceniem odpowiednich władz wojskowych. 13/11/13

precesja rzeczywista**real wander**

Precesja wynikająca z zastosowanego momentu obrotowego, takiego jak tarcie i niezerównoważenie dynamiczne. 2/12/08

real wander

> Termin zalecany: real precession.
26/2/98

rejon (strefa) tyłów**RA**

Dla dowolnego szczebla dowodzenia, obszar rozciągający się w przód od jego tylnej granicy do tyłu obszaru odpowiedzialności następnego, niższego szczebla dowodzenia. Uwaga: Obszar ten przeznaczony jest głównie do wykonywania funkcji zabezpieczenia działań bojowych.

Uwaga: Obszar ten przeznaczony jest głównie do wykonywania funkcji zabezpieczenia działań bojowych.

rear echelon / échelon arrière

Elements of a force which are not required in the objective area. 1/11/68

rear guard¹ / arrière-garde¹

The rearmost elements of an advancing or withdrawing force. It has the following functions:

- a. to protect the rear of a column from hostile forces;
- b. during the withdrawal, to delay the enemy;
- c. during the advance, to keep supply routes open; 1/8/82

rear guard² / arrière-garde²

Security detachment which a moving ground force details to the rear to keep it informed and covered. 1/8/82

**receiving ship / bâtiment ravitaillé²
RECSHIP**

In replenishment at sea, the ship that receives the rig(s). 4/10/00

receptivity / réceptivité

The vulnerability of a target audience to particular psychological operations media. 1/1/73

recognition / reconnaissance¹

The determination of the nature of a detected person, object or phenomenon, and possibly its class or type. This may include the determination of an individual within a particular class or type. 1/2/89

**recognized electromagnetic picture / situation électromagnétique générale
RMEP**

A complete and seamless depiction of the electromagnetic environment aiming at positively identifying and continuously tracking all the emitters and associated platforms and weapons in the area of responsibility. MCJSB, 14/12/16

rzut tyłowy

Elementy sił, których obecność nie jest wymagana w rejonie celu. 26/2/98

straż tylna¹

Najbardziej w tyle położone elementy sił wysuniętych lub wycofywanych. Mają one do spełnienia następujące funkcje:

- a. Zabezpieczyć tyły kolumny przed działaniami sił przeciwnika.
- b. Podczas odwrotu opóźnić działania przeciwnika.
- c. Podczas posuwania się do przodu utrzymywać przejezdność dróg zaopatrywania. 26/2/98

straż tylna²

Oddział służb bezpieczeństwa wysyłany na tyły posuwających się sił lądowych w celu ich informowania i ochrony kontrwywiadowczej. 26/2/98

**okręt odbierający
RECSHIP**

W ramach działań związanych z uzupełnianiem zapasów na morzu okręt, który odbiera osprzęt niezbędny do zabezpieczenia przekazywania zapasów. 1/3/01

wrażliwość

Podatność grupy osób (celu) na działania określonych środków psychologicznych. 26/2/98

klasyfikacja

Określenie cech osoby, obiektu lub zjawiska oraz jeśli to możliwe, ich klasy lub typu. Może ono obejmować określenie danej jednostki w ramach poszczególnej klasy lub typu. 2/12/08

**zobrazowanie sytuacji elektromagnetycznej
RMEP**

Pełne i ujednoczone przedstawienie środowiska elektromagnetycznego, mające na celu identyfikację oraz śledzenie w trybie ciągłym wszystkich źródeł emisji oraz powiązanych z nimi platform i systemów uzbrojenia w obszarze odpowiedzialności. 20/11/18

**recognized environmental picture /
situation générale de l'environnement
REP**

A complete and seamless depiction of geospatial, oceanographic and meteorological information designated for the planning and conduct of joint operations in a specific area at a specific time and which supports the unity of effort throughout the battlespace. 20/6/06

recompression chamber

Preferred term: hyperbaric chamber

**reconnaissance / reconnaissance²
RECCE**

A mission undertaken to obtain, by visual observation or other detection methods, information about the activities and resources of an enemy or potential enemy, or to secure data concerning the meteorological, hydrographic, or geographic characteristics of a particular area. 1/3/92

**reconnaissance by fire /
reconnaissance par le feu**

A method of reconnaissance in which fire is placed on a suspected enemy position to cause the enemy to disclose his presence by movement or return of fire. 1/11/68

**reconnaissance exploitation report /
compte rendu d'exploitation de
reconnaissance
RECCEXREP**

A standard message format used to report the results of a tactical air reconnaissance mission. Whenever possible the report should include the interpretation of sensor imagery. 1/1/83

**reconnaissance in force /
reconnaissance en force**

An offensive operation designed to discover and/or test the enemy's strength or to obtain other information. 1/7/80

**reconnaissance patrol / patrouille de
reconnaissance**

For ground forces, a patrol used to gain tactical information preferably without the knowledge of the enemy. 1/3/82

**zobrazowanie sytuacji środowiskowej
REP**

Całościowe i spójne przedstawienie informacji geoprzestrzennych, oceanograficznych i meteorologicznych, w celu planowania i prowadzenia operacji połączonych na określonym obszarze i w określonym czasie oraz zapewnienia spójności wysiłku w przestrzeni walki. 2/12/08

komora dekompresyjna

*>Termin zalecany: hyperbaric chamber.
26/2/98*

**rozpoznanie
RECCE**

Działania podejmowane w celu pozyskania, w drodze obserwacji wzrokowej lub innymi metodami wykrywania, informacji o działaniach i środkach przeciwnika lub potencjalnego przeciwnika, albo danych meteorologicznych, hydrograficznych lub geograficznych określonego obszaru. 29/1/04

rozpoznanie ogniem

Metoda rozpoznania, w której następuje ostrzał ogniowy podejrzanych pozycji przeciwnika w celu spowodowania ich ujawnienia się przez ruchy lub wymianę ognia. 26/2/98

**meldunek z rozpoznania
RECCEXREP**

Znormalizowany meldunek, zawierający wyniki przeprowadzonego taktycznego rozpoznania powietrznego. W miarę możliwości meldunek ten powinien zawierać interpretację zobrazowania zarejestrowanego przez sensor. 29/1/04

rozpoznanie walką

Operacja zaczepna zaplanowana w celu wykrycia i/lub zbadania sił przeciwnika lub uzyskania innych informacji. 26/2/98

patrol rozpoznawczy

Patrol sił lądowych wykorzystywany do pozyskiwania informacji, najlepiej bez wiedzy przeciwnika. 30/3/10

record as target / enregistrer comme objectif

In artillery and naval fire support, the order used to denote that the target is to be recorded for future engagement or reference. 1/1/73

recorded / enregistré

In artillery and naval fire support, the response used to indicate that the action to "record as target" has been completed. 16/7/96

recovery¹ / récupération¹

In operations, contacting, protecting and extracting personnel, small groups or units, or material. 25/9/98

recovery² / récupération²

In naval mine warfare, salvage of a mine as nearly intact as possible to permit further investigation for intelligence and/or evaluation purposes. 25/9/98

recovery³ / retour

In air operations, that phase of a mission which involves the return of an aircraft to a base. 25/9/98

recovery⁴ / récupération⁴

In battlefield maintenance, the extrication of an abandoned, disabled or immobilized vehicle and, if necessary, its removal to a maintenance point. MCLSB, 5/9/16

recovery controller / contrôleur de recueil

The air controller responsible for the correct execution of recovering aircraft to the appropriate terminal control agency. 1/11/75

rectification / redressement

In photogrammetry, the process whereby an image is corrected for distortions caused by sensor tilt and projected onto a map projection system. 14/10/02

rectified airspeed

Preferred term: calibrated airspeed.

zarejestruj jako cel

Przy wsparciu ogniem artylerii lądowej lub morskiej polecenie używane do zaznaczania, że cel ma być zarejestrowany dla przyszłego ostrzału lub jako punkt odniesienia. 26/2/98

zarejestrowany

Przy wsparciu ogniem artylerii lądowej lub morskiej, odpowiedź używana jako potwierdzenie, że czynność podjęta zgodnie z poleceniem „zarejestruj jako cel” została wykonana. 7/6/01

ratowanie

Podczas prowadzenia działań – nawiązywanie kontaktu, ochrona i ewakuacja pojedynczych osób, małych grup, oddziałów lub środków materiałowych. 8/2/01

odzyskiwanie¹

W morskich działaniach minowych, zbieranie min w taki sposób, aby umożliwić ich późniejsze badanie dla celów wywiadowczych (rozpoznawczych) i/ lub oceny. 8/2/01

powrót

W operacjach powietrznych określona faza zadania, która obejmuje powrót statku powietrznego do bazy. 8/2/01

odzyskiwanie²

W systemie remontowym pola walki wydobywanie porzuconego, uszkodzonego lub unieruchomionego pojazdu oraz, jeśli konieczne, jego przemieszczenie do punktu obsługi. 8/2/01

kontroler powrotu

Kontroler ruchu lotniczego odpowiedzialny za prawidłowy powrót statków powietrznych do odpowiednich baz. 26/2/98

rektyfikacja

W fotogrametrii proces eliminowania z obrazu zniekształceń spowodowanych nachyleniem sensora i wpasowanie poprawionego obrazu w odwzorowanie mapy. 13/5/04

kalibrowana prędkość lotu

> Termin zalecany: calibrated airspeed.
26/2/98

redeployment aerodrome / aérodrome de redéploiement

An aerodrome not occupied in its entirety in peacetime, but available immediately upon outbreak of war for use and occupation by units redeployed from their peacetime locations. It must have substantially the same standard of operational facilities as the main aerodrome. 1/11/94

reduced lighting / éclairage réduit

The reduction in brightness of ground vehicle lights by either reducing power or by screening in such a way that any visible light is limited in output. 1/3/82

re-entry vehicle / corps de rentrée RV

That part of a space vehicle designed to re-enter the earth's atmosphere in the terminal portion of its trajectory. MCASB, 27/6/17

reference box / cartouche de référence refer-to box

The identification box placed in the margin of a map or chart which contains the series designation, sheet number and edition number in a readily identified form. 1/7/88

reference datum / plan de référence balance station zero

In aircraft loading, an imaginary vertical plane at or near the nose of the aircraft from which all horizontal distances are measured for balance purposes. 9/7/97

reference point / point de référence⁴

A prominent, easily located point in the terrain. 1/8/73

refer-to box

Preferred term: reference box.

reflex sight / viseur reflex

An optical or computing sight that reflects a reticle image (or images) onto a combining glass for superimposition on the target. 1/11/75

lotnisko zapasowe²

Lotnisko nie wykorzystywane w czasie pokoju, ale bezpośrednio po wybuchu wojny gotowe do wykorzystania i przyjęcia jednostek przerzucanych z pozycji zajmowanych w czasie pokoju. Musi ono spełniać zasadniczo wszystkie wymagania operacyjne jakie spełnia lotnisko główne. 10/9/13

zmniejszone oświetlenie

Zmniejszenie jasności światła pojazdów lądowych przez zmniejszenie ich mocy albo przysłonięcie w taki sposób, aby dowolne światło widzialne miało na wyjściu ograniczoną moc. 26/2/98

segment do wejścia z kosmosu w atmosferę

Część statku kosmicznego przeznaczona do wejścia w atmosferę ziemi w końcowej fazie trajektorii lotu. MCASB, 3/10/02

ramka informacyjna

Tabela identyfikacyjna umieszczana na marginesie mapy lub wykresu, która zawiera oznaczenie serii, numer strony i numer edycji, w łatwej do zidentyfikowania postaci. 26/2/98

płaszczyzna odniesienia stan zerowy równowagi

Urojona płaszczyzna pionowa w pobliżu nosa statku powietrznego, od której mierzy się wszystkie odległości poziome w celu wyważenia statku powietrznego podczas jego załadunku 7/6/01

dozór

Wyróżniający się, łatwy do zlokalizowania, punkt w terenie.

ramka informacyjna

>Termin zalecany: reference box.
26/2/98

celownik odblaskowy (kolimatorowy)

Celownik optyczny, w którym siatka celownika lub znak celowniczy wyświetlany jest na szkle przeziernym

refuge area / zone de refuge

A coastal area considered safe from enemy attack to which merchant ships may be ordered to proceed when the shipping movement policy is implemented. 1/6/78

refugee / réfugié

Any person who, owing to a well-founded fear of being persecuted for reasons of race, religion, nationality, membership of a particular social group or political opinion, is outside the country of his nationality and is unable, or owing to such fear, is unwilling to avail himself of the protection of that country; or who, not having a nationality and being outside the country of his former habitual residence as a result of such events, is unable or, owing to such fear, is unwilling to return to it. [UN] 14/10/15

regeneration / régénération

The timely activation, in full or in part, of existing force structures and infrastructure, including the restoration of manning, equipment and stocks to designated levels. 25/9/98

regional reinforcing force / force de renfort régionale

A reinforcing force made available to a strategic commander which is further allocated by him or her to a specific regional commander. 1/10/01

register / contrôle de repérage

In cartography, the correct position of one component of a composite map image in relation to the other components, at each stage of production. 1/1/73

registered publication / publication enregistrée

A classified publication bearing a register number as well as a long and short title, and for which periodic accounting is required. 1/11/68

register glass / glace de repérage

In photography, a glass plate at the focal plane against which the film is pressed during exposure. 1/7/70

rejon ucieczki

Obszar wybrzeża, uważany za bezpieczny od ataku przeciwnika, do którego można w razie potrzeby kierować okręty. 26/2/98

uchodźca

Jakakolwiek osoba, która z powodu silnie uzasadnionej obawy przed prześladowaniem na tle rasowym, religijnym, narodowościowym, przynależności do określonej grupy społecznej czy poglądów politycznych, przebywa poza krajem ojczystym i nie zamierza, z powodu tych obaw, skorzystać z ochrony tego kraju lub osoba, która nie posiadając obywatelstwa i znajdując się poza krajem jej poprzedniego stałego zamieszkania, w wyniku takich prześladowań nie jest w stanie, lub z powodu takich obaw nie wyraża woli powrotu do niego. 5/4/01

odtworzenie

Uruchomienie w odpowiednim czasie, w całości lub częściowo, istniejących sił i infrastruktury, włączając przywrócenie ukończenia stanu osobowego, sprzętu i zapasów do wyznaczonych poziomów. 8/2/01

regionalne siły wzmocnienia

Siły wzmocnienia w dyspozycji dowódcy strategicznego, który następnie przydziela je określonemu dowódcy regionalnemu. 4/7/02

pasowanie

W kartografii właściwe położenie jednego elementu składu obrazu mapy względem innych elementów, w każdej fazie produkcji. 22/9/99

publikacja rejestrowana

Publikacja niejawna, oznaczona numerem rejestracyjnym oraz pełnym i skróconym tytułem, podlegająca okresowej kontroli. 26/2/98

płyta wyrównująca

W fotografii szklana płyta umieszczona w płaszczyźnie ogniskowej do której dociskany jest film fotograficzny w czasie naświetlania. 29/9/05

register marks / index de repérage

In cartography, designated marks, such as small crosses, circles, or other patterns applied to original copy prior to reproduction to facilitate registration of plates and to indicate the relative positions of successive impressions. 1/4/71

registration fire / tir de réglage

Fire delivered to obtain accurate data for subsequent effective engagement of targets. 20/11/96

registration point / point de réglage

Terrain feature or other designated point on which fire is adjusted for the purpose of obtaining corrections to firing data. 1/1/73

**regulated item / article contrôlé
controlled item**

Any item whose issue to a user is subject to control by an appropriate authority for reasons that may include cost, scarcity, technical or hazardous nature, or operational significance. 1/11/91

**regulatory sign / panneau de
signalisation**

A sign used by competent authority to regulate and control traffic. 1/11/68

**reimbursable NATO military personnel /
personnel militaire de l'OTAN
remboursable**

Military personnel provided by a host nation to NATO and for which reimbursement to the nation concerned is made from the NATO international budget. 18/2/15

reinforcing / renforcement

In artillery usage, a tactical mission in which one artillery unit augments the fire of another artillery unit. 1/3/85

reinforcing force / force de renfort

In rapid reinforcement planning, a force in being which is made available to a Major NATO Commander by nations to supplement in-place forces. 1/11/86

puktury, pasery

W kartografii określone znaczniki, takie jak małe krzyżyki, kółka lub inne wzorki, naniesione na oryginale przed reprodukcją w celu ułatwienia zaznaczania plansz i oznaczania położenia względnych kolejnych nakładek. 22/9/99

wstrzeliwanie celu

Ogień prowadzony dla uzyskania dokładnych danych do skutecznego zwalczania celów. 12/12/13

punkt wskazywania celu

Własność terenu, lub inny wyznaczony punkt, na który kierowany jest ogień, służący do określenia poprawek danych ogniowych. 26/2/98

artykuł kontrolowany**artykuł regulowany**

Każdy wyrób, którego wydanie użytkownikowi jest przedmiotem kontroli przez odpowiedni organ władzy z określonych powodów, takich jak koszt, znaczenie operacyjne, ograniczona dostępność, właściwości techniczne lub niebezpieczne. 11/3/14

znak regulacyjny

Znak stosowany przez odpowiednie władze do regulacji i kontroli ruchu. 26/2/98

refinansowany personel wojskowy NATO

Personel wojskowy, wydzielany do NATO przez państwo-gospodarza, za co państwo-gospodarz otrzymuje zwrot wydatków z międzynarodowego budżetu NATO. 23/3/17

wzmocnienie

W artylerii zadanie taktyczne podczas, którego jedna jednostka artyleryjska zwiększa siłę ogniową innej jednostki artylerii. 26/2/98

siły wzmocnienia²

W szybkim planowaniu wzmocnienia, siły już istniejące, przydzielane przez państwa członkowskie do dyspozycji jednego z Głównych Dowódców NATO w celu uzupełnienia sił już rozwiniętych. 22/5/13

reinforcing nation / pays fournissant des renforts

A NATO nation which will send reinforcing forces to a NATO command. 1/11/86

reintegration¹ / reintegration¹

A process whereby former combatants or belligerents receive amnesty and they, together with refugees and internally-displaced persons, re-enter civil society. 29/8/11

reintegration² / réintégration²

The operational process of providing medical and psychological care to personnel recovered from isolation, and debriefing them for intelligence and lessons learned purposes. MCLSB, 31/8/16

relative altitude

Preferred term: vertical separation.

relative bearing / gisement

The direction expressed as a horizontal angle normally measured clockwise from the forward point of the longitudinal axis of a vehicle, aircraft or ship to an object or body. 1/3/79

relative biological effectiveness / efficacité biologique relative

The ratio of the absorbed dose of gamma or X-rays of a certain energy to the absorbed dose of another ionizing radiation which produces the same biological effect. 1/8/82

release / largage²

In air armament, the intentional separation of a free-fall aircraft store, from its suspension equipment, for purposes of employment of the store. 1/7/80

released / au repos

In air defence, weapons and crews which have been released from commitments and states of readiness. When so released, they are given a time at which a state of readiness will be resumed. 1/8/73

państwo wzmacniające

Państwo członkowskie NATO wydzielające siły wzmocnienia pod dowództwo NATO. 26/2/98

reintegracja¹

Proces, w wyniku którego byli uczestnicy walk i konfliktów otrzymują amnestię i wspólnie z uchodźcami i osobami wewnątrznie przesiedlonymi ponownie wchodzi do społeczeństwa obywatelskiego. 25/10/18

reintegracja²

Proces zapewnienia opieki medycznej i psychologicznej odzyskanemu personelowi oraz odbycia z nim spotkań do celów rozpoznawczych i zbierania doświadczeń. 20/11/18

pułap względny

> Termin zalecany: vertical separation.
13/9/01

azymut względny

Kierunek, wyrażony jako kąt poziomy, zwykle mierzony zgodnie z kierunkiem ruchu wskazówek zegara od punktu początkowego osi wzłużnej pojazdu lądowego, statku powietrznego lub okrętu do danego obiektu. 26/2/98

względna skuteczność biologiczna promieniowania

Stosunek dawki pochłoniętej promieniowania gamma lub rentgenowskiego o określonej energii do dawki pochłoniętej innego promieniowania jonizującego, która wywołuje ten sam skutek biologiczny. 8/11/01

zwolnienie

W uzbrojeniu lotniczym zamierzone oddzielenie swobodnie opadającego zasobnika od podwieszenia, w celu jego użycia. 26/2/98

zwolniony

W obronie powietrznej uzbrojenie i załogi, zwolnione z zadań i stanów gotowości. Mają przy tym podany określony czas na ponowne osiągnięcie stanu gotowości. 26/2/98

release point¹ / point de dislocation
RP¹

In road movements, a well-defined point on a route at which the elements composing a column return under the authority of their respective commanders, each one of these elements continuing its movement towards its own appropriate destination. 1/7/93

release point² / point de largage
RP¹

In air transport, a point on the ground directly above which the first paratroop or cargo item is airdropped. 1/7/93

reliability diagram / carton documentaire

In cartography, a diagram showing the dates and quality of the source material from which a map or chart has been compiled. 1/4/71

relief / relief

Inequalities of elevation and the configuration of land features on the surface of the earth which may be represented on maps or charts by contours, hypsometric tints, shading, or spot elevations. 1/4/71

relief in place / relève sur place
RIP

An operation in which, by direction of higher authority, all or part of a unit is replaced in an area by the incoming unit. The responsibilities of the replaced elements for the mission and the assigned zone of operations are transferred to the incoming unit. The incoming unit continues the operation as ordered. 1/11/68

remote delivery / pose à distance

In mine warfare, the delivery of mines to a target area by any means other than direct emplacement. The exact position of mines so laid may not be known. 1/10/78

punkt zwolnienia¹
RP¹

W przemieszczaniu wojsk ściśle określony punkt na drodze, w którym elementy składowe kolumny przechodzą z powrotem pod dowództwo swoich dowódców, kontynuują marsz do swego właściwego miejsca przeznaczenia. 29/4/10

Punkt zrzutu

W transporcie powietrznym, punkt na zrzutowisku, bezpośrednio nad którym dokonuje się zrzutu pierwszego skoczka spadochronowego/ładunku.

informacja o materiale źródłowym

W kartografii informacja o datach i jakości materiału źródłowego, na bazie których opracowano mapę lub plan. 26/2/98

rzeźba terenu

Nierówności wzniesień i konfiguracji terenu na powierzchni ziemi, które można przedstawiać na mapach lub planach w postaci warstwic, odcieni hipsometrycznych, zacięniowań lub punktów wysokościowych. 26/2/98

luzowanie
RIP

Działanie, w którym na polecenie przełożonego wyższego szczebla cała jednostka lub jej część zastępowana w rejonie przez inną jednostkę. Zadania elementów ugrupowania jednostki luzowanej oraz wyznaczone dla niej rejon odpowiedzialności są przekazywane jednostce luzującej. Jednostka luzująca kontynuuje prowadzenie działań zgodnie z rozkazem. 18/2/10

minowanie zdalne

W działaniach minowych, stawianie min na określonym obszarze z wykorzystaniem środków zdalnego minowania. Dokładne rozmieszczenie min w polu minowym może nie być znane. 25/6/14

remotely delivered mine / mine posée à distance

A mine delivered to the target area by air assets, or by indirect fire from a distance of more than 500 metres.
Note: the exact position of the mines may not be known. 1/10/01

remotely piloted aircraft / aéronef télépilote**RPA**

An unmanned aircraft that is controlled from a remote pilot station by a pilot who has been trained and certified to the same standards as a pilot of a manned aircraft. MCASB, 17/7/13

rendezvous point / point de regroupement**RV**

R/V (deprecated)

A given location at which to regroup before, during or after an operation at a specified time or in a specified situation. 4/11/05

repeat / mêmes éléments

In artillery and naval fire support, an order or request to fire again the same number of rounds with the same method of fire. 1/8/73

repeater-jammer / brouilleur-répéteur

A receiver transmitter device which amplifies, multiplies and retransmits the signals received, for purposes of deception or jamming. 1/8/73

replacement factor / taux de remplacement

The estimated percentage of equipment or repair parts in use that will require replacement during a given period due to wearing out beyond repair, enemy action, abandonment, pilferage, and other causes except catastrophes. 1/5/63

replenishment at sea / ravitaillement à la mer**RAS****underway replenishment****UR**

Those operations required to make a transfer of personnel and/or supplies when at sea. 1/9/81

reply / réponse

An answer to a challenge. 1/11/68

mina postawiona zdalnie

Mina umieszczona w rejonie celu przez środki powietrzne lub za pomocą ognia pośredniego z odległości większej niż 500 metrów. Uwaga: dokładna pozycja min może nie być znana. 9/5/02

zdalnie sterowany statek powietrzny

Bezzałogowy statek powietrzny kierowany ze stanowiska zdalnego sterowania przez operatora przeszkolonego i certyfikowanego według standardów ustalonych dla pilotów załogowych statków powietrznych. 11/3/14

punkt spotkania**RV**

R/V (niezalecany)

Miejsce wskazane w celu zajęcia go w określonym czasie lub sytuacji przed, w trakcie lub po realizacji zadania. 18/2/10

powtórzyć

We wsparciu ogniem artylerii lądowej i morskiej rozkaz lub żądanie ponownego ostrzału tą samą ilością salw i tą samą metodą. 26/2/98

retranslacyjne urządzenie zakłócające

Urządzenie nadawczo-odbiorcze, które wzmacnia, zwielokrotnia i retransmituje odbierane sygnały w celu dezinformacji lub zakłócenia. 26/2/98

współczynnik wymiany

Szacunkowy procent używanego wyposażenia lub części zamiennych, które będą wymagały wymiany w określonym czasie wskutek zużycia wykraczającego poza możliwości remontowe, działań przeciwnika, porzucenia, kradzieży lub innych przyczyn, z wyjątkiem katastrof. 13/11/13

uzupełnienie na morzu**RAS****uzupełnianie zapasów w czasie rejsu****UR**

Operacje wymagające przekazania sił i środków na morzu. 29/4/10

odzew

Odpowiedź na hasło. 26/2/98

**reporting post / poste de détection
RP²**

An element of the control and reporting system used to extend the radar coverage of the control and reporting centre. It does not undertake the control of aircraft. 1/2/74

report line / ligne de compte rendu

A line at which troops, after having reached it, must report to their command echelon. 1/8/74

**representative downwind direction /
direction virtuelle du vent**

During the forecast period, the mean surface downwind direction in the hazard area towards which the cloud travels. 1/2/88

**representative downwind speed /
vitesse virtuelle du vent**

The mean surface downwind speed in the hazard area during the forecast. MCJSB, 4/4/17

representative fraction

Preferred term: scale.

**reproduction material / matériel de
reproduction**

Material, generally in the form of positive or negative copies on film or glass for each colour plate, from which a map or a chart may be directly reproduced. 1/12/74

**request modify / demande de
modification**

In artillery and naval fire support, a request by any person, other than the person authorized to make modifications to a fire plan, for a modification. 1/8/74

**required military force / moyens
nécessaires**

The armed forces necessary to carry out a military mission over a specified period of time. 1/11/68

**posterunek obserwacyjno-meldunkowy
RP²**

Element systemu kontroli i meldowania wykorzystywany do zwiększenia zasięgu pokrycia radarowego centrum kontroli i meldowania. Nie obejmuje on kontroli lotniczej. 29/4/10

linia meldowania

Linia, po dotarciu do której należy składać meldunek do dowódcy rzutu. 26/2/98

**przeważający kierunek wiatru
przyziemnego**

W okresie obowiązywania prognozy, średni kierunek wiatru w obszarze zagrożenia, w kierunku którego przemieszcza się chmura. 23/3/11

średnia prędkość wiatru przyziemnego

Uśredniona prędkość wiatru przyziemnego w obszarze zagrożenia w okresie obowiązywania prognozy. MCJSB, 23/3/11

część reprezentatywna

>Termin zalecany: scale. 26/2/98

materiał do reprodukcji

Materiał, z którego można bezpośrednio dokonywać produkcji mapy lub planu, występujący zwykle w postaci kopii pozytywowych lub negatywowych na barwnym filmie lub szkłe, dla każdego koloru. 8/4/04

modyfikacja na żądanie

We wsparciu ogniem artylerii lądowej i morskiej żądanie zmiany planu ostrzału zgłoszone przez osobę inną niż upoważniona do jego zmiany. 26/2/98

wymagane siły zbrojne

Siły zbrojne niezbędne do prowadzenia działań bojowych w określonym przedziale czasu. 26/2/98

required supply rate / taux de ravitaillement requis**RSR**

The amount of ammunition expressed in rounds per weapon per day for those items fired by weapons, and of all other items of supply expressed in terms of appropriate unit of measure per day, estimated to sustain operations of any designated force without restriction for a specified period. 1/6/84

requisition / réquisition

An authoritative demand or request especially for personnel, supplies, or services authorized but not made available without specific request. 1/11/75

rescue strop / sangle de sauvetage horse collar

A piece of rescue equipment which is placed around a person's chest to secure that person to a rescue line or helicopter hoist cable. 1/6/84

reservation / réserve¹

In NATO standardization, a formal statement by which a member nation describes the part of the document or documents covered by a NATO standardization agreement that it will not implement or will not implement in full. 20/10/10

reserve / réserve²

A force held to counter unforeseen situations or to impact on future events. 16/7/99

reserved demolition target / ouvrage à destruction réservée

A target for demolition, the destruction of which must be controlled at a specific level of command because it plays a vital part in the tactical or strategical plan, or because of the importance of the structure itself, or because the demolition may be executed in the face of the enemy. 1/7/72

reserved route / itinéraire réservé

In road traffic, a specific route allocated exclusively to an authority or formation. 1/6/84

wielkość wymaganego zaopatrzenia RSR

Ilość amunicji wyrażona w liczbie pocisków na środek ogniowy na dzień, jak również ilość wszystkich innych środków zaopatrzenia, w odpowiednich jednostkach miary na dzień, oszacowane w celu skutecznego prowadzenia operacji przez dowolne wyznaczone siły, bez ograniczeń w określonym przedziale czasu. 3/3/09

zapotrzebowanie

Przysługujące żądanie lub zamówienie, dotyczące w szczególności przydziału personelu, środków zaopatrzenia i usług, którego realizacja wymaga złożenia stosownego wniosku. 13/11/13

pas ratowniczy chomąto

Element wyposażenia ratowniczego, który mocuje się wokół klatki piersiowej osoby ratowanej w celu jej podłączenia do liny ratowniczej lub kabla wyciągowego helikoptera. 26/2/98

zastrzeżenie

W standaryzacji NATO formalne oświadczenie państwa członkowskiego, w którym wskazuje się część dokumentu lub dokumentów okładkowych porozumieniem standaryzacyjnym NATO, która nie będzie implementowana lub nie będzie implementowana w całości. 23/3/17

odwód

Siły utrzymywane w celu przeciwdziałania nieprzewidzianym sytuacjom lub użycia ich w przyszłości. 8/2/01

obiekt zastrzeżony do zniszczenia

Obiekt przeznaczony do zniszczenia, które musi być kontrolowane przez odpowiedni szczebel dowodzenia, ponieważ odgrywa on istotną rolę w planach taktycznych lub strategicznych, jest ważny ze względu na swoją konstrukcję albo jego wysadzenie może być zrealizowane w styczności z przeciwnikiem. 7/4/09

droga zastrzeżona

W ruchu drogowym, droga przydzielona wyłącznie danym władzom lub formacji. 25/1/11

resolution / pouvoir séparateur

A measurement of the smallest detail which can be distinguished by a sensor system under specific conditions. 1/3/79

responzor / répondeur

An electronic device used to receive an electronic challenge and display a reply thereto. 1/2/74

rest / repos

In artillery, a command that indicates that the unit(s) or gun(s) to which it is addressed shall not follow up fire orders during the time that the order is in force. 1/3/77

restart at... / continuez sur...

In artillery, a term used to restart a fire plan after "dwell at..." or "check firing" or "cease loading" has been ordered. 1/3/77

restitution / restitution

The process of determining the true planimetric position of objects whose images appear on photographs. 1/9/69

restitution factor

Preferred term: correlation factor.

restraint factor / coefficient d'arrimage

In air transport, a factor, normally expressed in multiples of the force of gravity, which determines the required strength of lashings and tie-downs to secure a particular load. 1/9/69

restricted area¹ / zone réglementée¹

An airspace of defined dimensions, above the land areas or territorial waters of a state, within which the flight of aircraft is restricted in accordance with certain specified conditions. 1/3/82

restricted area² / zone réglementée²

An area in which there are special restrictive measures employed to prevent or minimize interference between friendly forces. 1/3/82

rozdzielczość

Parametr określający możliwość rozróżniania najmniejszego szczegółu, którego może dokonać system sensorowy w określonych warunkach. 8/4/04

urządzenie odzewowe

Urządzenie elektroniczne wykorzystywane do odbioru sygnału wywołania i udzielające odpowiedzi. 26/2/98

przerwać ogień

W artylerii komenda określająca, że jednostka (jednostki) lub działo (działa), do których jest ona adresowana, powinny zaprzestać wykonywania aktualnie obowiązujących rozkazów ogniowych. 26/2/98

wznović...

W artylerii określenie służące do wznovienia planu ostrzału, po otrzymaniu rozkazu „dwell at...” lub „check firing” albo „cease loading”. 26/2/98

odtworzenie

Proces wyznaczania właściwej pozycji planimetrycznej obiektów, które zobrazowano na zdjęciach. 13/5/04

współczynnik restytucji

> Termin zalecany: correlation factor.
26/2/98

współczynnik mocowania

W transporcie powietrznym współczynnik wyrażany jako wielokrotność siły grawitacyjnej, który określa siłę mocowania wymaganą do zabezpieczenia danego ładunku. 26/2/98

strefa ograniczonego ruchu lotniczego

Przestrzeń powietrzna o określonych wymiarach, rozciągająca się nad obszarem lądowym lub wodami terytorialnych państwa, w której lot statku powietrznego podlega szczególnym ograniczeniom. 18/3/08

rejon zastrzeżony¹

Obszar, w którym stosuje się specjalne środki ograniczające, aby zapobiec lub zminimalizować możliwość wystąpienia kolizji między jednostkami sił własnych. 18/3/08

restricted area³ / zone réservée

An area under military jurisdiction in which special security measures are employed to prevent unauthorized entry. 1/3/82

rejon zastrzeżony²

Obszar, będący pod zarządem wojskowym, w którym stosuje się specjalne środki bezpieczeństwa, zapobiegające przedostaniu się do niego osób nieupoważnionych. 18/3/08

restricted dangerous air cargo / cargaison aérienne dangereuse réglementée

Cargo which does not belong to the highly dangerous category but which is hazardous and requires, for transport by cargo or passenger aircraft, extra precautions in packing and handling. 1/7/87

niebezpieczny ładunek lotniczy z ograniczeniami

Ładunek nie zaliczany do kategorii wysoce niebezpiecznych, którego transport niesie określone ryzyko, wymagający w trakcie transportu powietrznego zachowania dodatkowych środków ostrożności dotyczących pakowania i przeładunków. 16/10/13

restricted operating zone / zone d'opérations réglementée ROZ

Airspace of defined dimensions, designated by the airspace control authority in response to specific situations and/or requirements, within which the operation of one or more airspace users is restricted. 2011.10.11

strefa ograniczonego działania

Strefa powietrzna o określonych rozmiarach, wyznaczona przez władze kontroli ruchu lotniczego w szczególnych warunkach operacyjnych, w której działanie jednego lub więcej użytkowników przestrzeni powietrznej jest ograniczone. 26/2/98

restrictive fire plan / plan de tir restrictif

A safety measure for friendly aircraft which establishes airspace that is reasonably safe from friendly surface delivered non-nuclear fires. 1/2/74

plan ograniczonego prowadzenia ognia

Środki bezpieczeństwa dla własnych sił powietrznych, ustalające obszar powietrzny względnie bezpieczny, jeśli chodzi o ogień niejądrowych środków ogniowych wojsk własnych. 26/2/98

resupply / réapprovisionnement

The act of replenishing stocks in order to maintain required levels of supply. 1/7/85

uzupełnienie zapasów

Działanie polegające na dostarczeniu środków zaopatrzenia w celu utrzymania wymaganego poziomu zapasów. 23/3/11

resupply of Europe / ravitaillement de l'Europe

The shipping of supplies to Europe during the period from the outbreak of war until the end of such a requirement. These supplies to exclude any material already located upon land in Europe, but to include other supplies irrespective of their origin or location. 1/11/68

zaopatrywanie Europy

Dostarczanie zasobów do Europy od momentu wybuchu wojny do czasu, kiedy nie jest to już wymagane. Zasoby te nie obejmują materiałów wcześniej rozmieszczonych na kontynencie europejskim. Obejmują one wszelkie inne materiały, niezależnie od ich pochodzenia i miejsc rozmieszczenia. 26/2/98

reticle / réticule

A mark such as a cross or a system of lines lying in the image plane of a viewing apparatus. It may be used singly as a reference mark on certain types of monocular instruments or as one of a pair to form a floating mark as in certain types of stereoscopes.

1/11/75

retirement / repli

An operation in which a force out of contact moves away from the enemy.

1/7/83

retrograde shipping / transports maritimes vers l'arrière

Shipping used to return personnel, stores and equipment from a theatre of operations. 3/8/98

return load / chargement de retour

Personnel and/or cargo to be transported by a returning carrier.

1/11/68

reverse slope / contre-pente

Any slope which descends away from the enemy. 1/11/68

riding-off / dégagement

The manoeuvre of an escort ship to interpose itself between an escorted unit or units and an opposing force to cause the latter to turn away. 1/10/01

right (or left)

Preferred term: left (or right).

riot control agent / agent antiémeute

A chemical not listed in a schedule of the Chemical Weapons Convention, that can rapidly produce in humans sensory irritation or disabling physical effects that disappear shortly after termination of exposure.

[derived from: Convention on the prohibition of the development, production, stockpiling and use of chemical weapons and on their destruction, 2005] MCMedSB, 05/6/14

siatka

Oznakowanie takie jak krzyżyk lub układ linii leżących w płaszczyźnie obrazu przyrządu obserwacyjnego. Można je wykorzystywać pojedynczo, jako znacznik odniesienia stosowany w pewnych instrumentach jednookularowych lub jako jeden z dwóch rodzajów oznakowania do tworzenia ruchomego znacznika, np. w pewnych rodzajach stereoskopów. 26/2/98

odwrót, wycofanie

Operacja, w której siły nie będące w bezpośredniej styczności oddalają się od przeciwnika. 26/2/98

transport powrotny

Środki transportu morskiego wykorzystywane do przewozu powrotnego personelu, zapasów i sprzętu z teatru działań. 1/3/01

ładunek powrotny

Personel (załoga) i/lub ładunek transportowane przez powracający transportowiec. 26/2/98

nachylenia odwrotne

Dowolne nachylenie opadające stokiem w kierunku przeciwnym do przeciwnika. 26/2/98

zasłona

Manewr wykonywany przez okręt eskortujący, polegający na zajęciu pozycji pomiędzy jednostką eskortowaną lub jednostkami eskortowanymi a siłami przeciwnika, by spowodować odwrót tych sił. 9/5/02

w prawo (lub w lewo)

> Termin zalecany: left (lub right). 26/2/98

chemiczny środek policyjny

Każdy związek chemiczny, nieumieszczony w wykazach Konwencji o zakazie prowadzenia badań, który może szybko wywołać w organizmie człowieka podrażnienie narządów zmysłów lub fizyczne obezwładnienie, zanikające w krótkim czasie po zaprzestaniu działania. [źródło: Konwencja o zakazie prowadzenia badań, produkcji, składowania i użycia broni chemicznej oraz o zniszczeniu jej zapasów, 2005] MCMedSB, 23/3/17

riot control means / moyens anti-émeute

Non-lethal means used to deter, prevent, contain or suppress riots and other violent civil disorders. 17/1/05

ripe / réceptive

In mine warfare, a word once used to mean "armed". 1/12/76

rising mine / mine à flotteur largable

In naval mine warfare, a mine having positive buoyancy which is released from a sinker by a ship influence or by a timing device. The mine may fire by contact, hydrostatic pressure or other means. 1/12/76

**risk management / gestion des risques
RM**

The process of identifying, assessing, and controlling risk arising from operational factors, and making informed decisions that balance risk cost with mission benefits. 31/8/12

road block / barrage routier

A barrier or obstacle (usually covered by fire) used to block, or limit the movement of, hostile vehicles along a route. 1/11/68

road clearance time / durée d'encombrement

The total time a column requires to travel over and clear a section of the road. 1/7/70

road hazard sign / signal de danger routier

A sign used to indicate traffic hazards. Military hazard signs should be used in a communications zone area only in accordance with existing agreements with national authorities. 1/12/66

road space / longueur de colonne

The length of roadway allocated to, and/or actually occupied by, a column on a route, expressed in miles or kilometres. 1/11/68

środki panowania nad zamieszkami

Środki, nie powodujące śmierci, stosowane do odstraszania, zapobiegania, powstrzymywania lub tłumienia zamieszek i innych przejawów zakłócania porządku publicznego. 28/6/05

uzbrojona (mina)

W działaniach minowych termin używany w znaczeniu „uzbrojona”. 26/2/98

mina wznosząca

W morskich działaniach minowych, mina posiadająca pływalność dodatnią, pobudzana do działania poprzez oddziaływanie okrętu lub odpracowanie mechanizmu czasowego. Mina taka może detonować w wyniku kontaktu bezpośredniego z okrętem, pod wpływem oddziaływania ciśnienia hydrostatycznego lub innych czynników. 15/2/12

**zarządzanie ryzykiem
RM**

Proces identyfikacji, oceny i kontroli ryzyka wynikającego z czynników operacyjnych oraz podejmowanie świadomych decyzji, które równoważą koszty ryzyka z korzyściami wynikającymi z realizowanego zadania. 13/11/12

blokada drogowa

Zapora lub przeszkoda, zwykle osłaniana ogniem, wykorzystywana do blokowania lub ograniczenia ruchu pojazdów przeciwnika po drodze. 7/4/09

czas pokonania odcinka drogi

Całkowity czas potrzebny do pokonania danego odcinka drogi przez kolumnę. 13/9/01

drogowy znak ostrzegawczy

Znak używany do wskazania zagrożeń w ruchu drogowym. Wojskowe znaki ostrzegawcze powinny być używane w strefie komunikacji na podstawie porozumień z władzami krajowymi. 7/12/11

długość marszowa kolumny

Długość odcinka drogowego, przydzielony i/lub zajmowany przez kolumnę w ruchu, wyrażony w milach lub kilometrach. 13/9/01

<p>roamer / rapporteur de coordonnées Grids constructed to common map scales used for determination of map coordinates. 1/8/73</p>	<p>siatka współrzędnych Siatki tworzone na skali mapy, używane do określenia koordynat mapy. 26/2/98</p>
<p>rocket / roquette A self-propelled vehicle whose trajectory or course, while in flight, cannot be controlled. 1/8/82</p>	<p>rakieta Obiekt z własnym napędem, którego trajektorii lub kursu nie można kontrolować w czasie wykonywania lotu. 26/2/98</p>
<p>role number / numéro caractéristique In the medical field, the classification of treatment facilities according to their different capabilities. 8/11/16</p>	<p>kategoria W medycynie klasyfikacja urządzeń (obiektów) leczniczych zgodnie z ich różnymi możliwościami. 26/2/98</p>
<p>roll¹ / roulis The rotation of an aircraft or ship about its longitudinal axis. 1/7/72</p>	<p>beczka Obrót samolotu lub okrętu wokół jego osi poziomej. 26/2/98</p>
<p>roll² / inclinaison latérale tilt In air photography, the camera rotation about the longitudinal axis of the aircraft. 1/7/72</p>	<p>obróć poziomy W fotografii lotniczej obrót kamery wokół osi poziomej samolotu. 26/2/98</p>
<p>roller conveyor / chemin de roulement A material handling aid containing rollers over which cargo is moved. 1/9/69</p>	<p>przenośnik rolkowy Pomocniczy środek wyposażony w rolki, wykorzystywany do transportowania materiałów. 26/2/98</p>
<p>ROT post <i>Preferred term: rotational post.</i></p>	<p>ROT post <i>>Termin zalecany: rotational post.</i></p>
<p>rotational post / poste tournant ROT post (admitted) An international military post in a peacetime establishment, that specified nations have agreed to fill on a rotational basis. Note: Rotational posts are included in the international manpower ceiling. 18/2/15</p>	<p>stanowisko rotacyjne ROT post (dopuszczalny) Międzynarodowe stanowisko wojskowe etatu czasu pokoju, które dany kraj zgodził się obsadzać rotacyjnie. Uwaga: Stanowiska rotacyjne zawierają się w limicie stanowisk międzynarodowych. 23/3/17</p>
<p>rotor governing mode / contrôle automatique de la vitesse de rotor A control mode in which helicopter rotor speed is maintained automatically. 1/1/73</p>	<p>sterowana praca wirnika Rodzaj sterowania, podczas którego prędkość wirnika śmigłowca utrzymywana jest w sposób automatyczny. 26/2/98</p>
<p>roundout <i>Preferred term: flare.</i></p>	<p>wyrównanie samolotu <i>>Termin zalecany: flare. 26/2/98</i></p>
<p>rounds complete / tir terminé In artillery and naval fire support, the procedural term used to indicate that all the rounds ordered at "fire for effect" have been fired. 16/7/96</p>	<p>pociski wystrzelone We wsparciu ogniem artylerii lądowej i morskiej termin używany jako potwierdzenie, że wszystkie pociski przeznaczone do wykonania danego zadania zostały wystrzelone. 7/6/01</p>

route / itinéraire

The prescribed course to be travelled from a specific point of origin to a specific destination. 1/11/68

route capacity / capacité d'itinéraire¹

The maximum traffic flow of vehicles in one direction at the most restricted point on the route. MCLSB, 5/9/16

route classification / classification d'un itinéraire

Classification assigned to a route using factors of minimum width, worst route type, least bridge, raft or culvert military load classification, and obstructions to traffic flow. 1/4/71

route clearance / dépollution le long d'itinéraire

In land operations, the detection and if found, the identification, marking and neutralization, destruction or removal of mines or other explosive ordnance, improvised explosive devices and booby traps threatening a defined route to allow a military operation to continue with reduced risk.

Note: route clearance is normally conducted by military units. 1/10/03

route reconnaissance / reconnaissance d'itinéraire

Reconnaissance along a specific line of communications, such as road, railway or waterway, to provide new or updated information on route conditions and activities along the route. 1/12/79

row marker / repère d'extrémité de rangée

In land mine warfare, a natural, artificial, or specially installed marker, located at the start or finish of a mine row where mines are laid by individual rows. 1/11/94

droga

Przewidziana do przebycia trasa, mierzona od określonego punktu początkowego do określonego punktu przeznaczenia. 25/1/11

przepustowość trasy

Maksymalna liczba pojazdów będących w ruchu w danym kierunku, mierzona w punkcie o najniższej przepustowości na trasie. 13/11/13

klasyfikacja drogi

Podział ze względu na minimalną szerokość i rodzaj drogi z uwzględnieniem najgorszego stanu poszczególnych odcinków, najmniejszego mostu, przeprawy promowej, przepustu, którą oznaczono zgodnie z wojskową klasyfikacją obciążenia oraz obowiązującymi ograniczeniami ruchu pojazdów. 11/1/01

rozminowanie drogi

W działaniach lądowych wykrywanie, identyfikowanie, oznaczanie i neutralizowanie, niszczenie lub usuwanie min albo innej amunicji, improwizowanych urządzeń wybuchowych lub min pułapek stanowiących zagrożenie na określonej drodze, tak aby z mniejszym ryzykiem kontynuować działania wojskowe.

Uwaga: Rozminowanie dróg wykonują zazwyczaj jednostki wojskowe. 6/11/03

rozpoznanie trasy

Rozpoznanie prowadzone wzdłuż określonej linii komunikacyjnej, tj. drogi lądowej, kolejowej lub wodnej, mające na celu dostarczenie nowych lub zaktualizowanych informacji o występujących warunkach i działaniach prowadzonych na trasie. 7/12/11

oznakowanie rzędu min

W lądowych działaniach minowych naturalne, sztuczne lub specjalnie zainstalowane oznakowanie umieszczone na początku i końcu rzędu min, w przypadku, gdy miny są ustawione w pojedynczych rzędach. 12/12/00

rules of engagement / règles d'engagement**ROE**

Directives issued by competent military authority which specify the circumstances and limitations under which forces will initiate and/or continue combat engagement with other forces encountered. 1/1/73

rules of engagement profile / profil de règles d'engagement

A list of rules of engagement selected for a force assigned to a particular role or operation within defined time and space boundaries. 1/10/01

run¹ / passage de prise de vues

That part of a flight of one reconnaissance aircraft during which sensor imagery is taken. 1/8/82

run² / passage

The transit of a sweeper-sweep combination or of a minehunter operating its equipment through a lap. This term may also be applied to a transit of any formation of sweepers. 1/8/82

running fix / point par transport de lieux géométriques

The intersection of two or more position lines, not obtained simultaneously, adjusted to a common time. 1/5/74

run-up area / zone de point fixe

A zone within the manoeuvring area reserved for testing aircraft engines prior to take-off. 1/7/72

runway / piste

A defined rectangular area on an aerodrome, prepared for the landing and take-off run of aircraft along its length. 1/12/76

zasady użycia sił**ROE**

Wytyczne wydawane przez kompetentne władze wojskowe, określające okoliczności i ograniczenia podjęcia i/lub kontynuowania walki z napotkanymi siłami. 4/7/02

profil użycia sił

Wykaz wybranych zasad użycia sił dla wojsk wyznaczonych do spełnienia określonej roli lub wykonujących działania w określonym czasie i przestrzeni. 4/7/02

przejście¹

Część trasy lotu jednego samolotu rozpoznawczego, w czasie którego rejestrowane jest zobrazowanie sensorowe. 10/9/13

przejście²

Pokonanie pasa trałowego przez trałowiec lub niszczyciel min z zastosowaniem uzbrojenia przeciwminowego, połączone z wykonaniem jednego nawrotu. Termin ten może być także stosowany w odniesieniu do przejścia trałowców w szyku. 10/9/13

punkt przecięcia linii położenia geometrycznego

Przecięcie dwóch lub większej ilości linii położenia, pozyskanych niejednocześnie i w jednym czasie. 26/2/98

rejon testowania silników

Strefa leżąca w obszarze manewrowania, zarezerwowana dla sprawdzania silników lotniczych przed startem. 26/2/98

pas startowy

Określony, prostokątny obszar lotniska, przygotowany do lądowania i rozbiegu wzdłuż niego statku powietrznego przy starcie. 26/2/98

runway visual range / portée visuelle de piste**RVR**

The maximum distance in the direction of take-off or landing at which the runway, or specified lights or markers delineating it, can be seen from a position above a specified point on its centre line at a height corresponding to the average eye level of pilots at touchdown. 1/7/80

zasięg widoczności pasa startowego RVR

Maksymalna odległość w kierunku startu lub lądowania, przy której zapewniona jest widoczność pasa startowego lub wyznaczających go specjalnych świateł albo znaków, które mogą być widziane z pozycji położonej nad wyznaczonym punktem jego linii środkowej, na wysokości odpowiadającej średniej wysokości położenia wzroku pilota przy przyziemieniu. 26/2/98

rupture zone / zone de rupture

The region immediately adjacent to the crater boundary in which the stresses produced by the explosion have exceeded the ultimate strength of the medium. It is characterized by the appearance of numerous radial cracks of various sizes. 1/9/69

strefa zerwania

Obszar bezpośrednio przylegający do obrzeża krateru, w którym naprężenia powstające w wyniku wybuchu przekroczyły wytrzymałość ośrodka. Objawia się to pojawieniem się licznych, rozłożonych promieniowo pęknięć, o różnych wymiarach. 26/2/98

S**sabot / sabot**

Lightweight carrier in which a subcalibre projectile is centred to permit firing the projectile in the larger calibre weapon. The carrier fills the bore of the weapon from which the projectile is fired; it is normally discarded a short distance from the muzzle. 1/6/61

sabot, pierścień wiodący

Lekki pierścień wiodący, w którym umieszczony jest pocisk podkalibrowy, pozwalający na wystrzelenie pocisku z broni o większym kalibrze. Pierścień wiodący stanowi wypełnienie przewodu lufy broni, z której wystrzelony jest pocisk; zwykle jest on odrzucany w niewielkiej odległości od wylotu lufy. 26/2/98

safe anchorage / mouillage sûr

An anchorage considered safe from enemy attack to which merchant ships may be ordered to proceed when the shipping movement policy is implemented. 1/6/78

bezpieczne kotwicowisko

Kotwicowisko uważane za zabezpieczone przed atakiem sił przeciwnika, do którego można kierować statki handlowe w czasie obowiązywania zasad kontroli żeglugi. 26/2/98

safe area / zone de sécurité²

In peace support operations, a secure area in which NATO or NATO-led forces protect designated persons and/or property. 29/5/02

obszar bezpieczny

W operacjach pokojowych obszar chroniony, w którym siły NATO lub dowodzone przez NATO ochraniają wyznaczone osoby i/lub obiekty. 16/1/03

safe burst height / hauteur d'éclatement de sécurité

The height of burst at or above which the level of fallout, or damage to ground installations is at a predetermined level acceptable to the military commander. 1/5/63

bezpieczna wysokość wybuchu

Wysokość wybuchu jądrowego, na której lub powyżej której opad promieniotwórczy i zniszczenia obiektów naziemnych są na poziomie wcześniej określonym i możliwym do zaakceptowania przez dowódcę. 6/12/01

<p>safe current / intensité d'autoprotection In naval mine warfare, the maximum current that can be supplied to a sweep in a given waveform and pulse cycle which does not produce a danger area with respect to the mines being swept for. 1/8/76</p>	<p>prąd bezpieczny W morskich działaniach minowych, maksymalny prąd zasilania urządzenia trałującego pracującego z falą ciągłą lub impulsowo, nie powodujący powstania obszaru zagrożenia dla trałowanych min. 26/2/98</p>
<p>safe depth / profondeur de sécurité In naval mine warfare, the shallowest depth of water in which a ship will not actuate a bottom mine of the type under consideration. Safe depth is usually quoted for conditions of ship upright, calm sea and a given speed. 1/12/76</p>	<p>głębokość bezpieczna W morskich działaniach minowych, najmniejsza głębokość, na której okręt nie pobudzi miny dennej określonego rodzaju. Głębokość bezpieczna, jest zwykle podawana, dla okrętu, który znajduje się nad miną, w warunkach spokojnego morza i przy określonej prędkości. 12/2/03</p>
<p>safe distance / distance de sécurité¹ In naval mine warfare, the horizontal range from the edge of the explosion damage area to the centre of the sweeper. 1/11/75</p>	<p>odległość bezpieczna W morskich działaniach minowych, odległość pozioma mierzona od skrajku obszaru rażenia do środka trałowca. 26/2/98</p>
<p>safe separation distance / distance de sécurité au large The minimum distance between the delivery system and the weapon beyond which the hazards associated with functioning (detonation) are acceptable. 1/3/81</p>	<p>bezpieczna strefa rozdziału Minimalna odległość pomiędzy systemem zaopatrywania a sprzętem bojowym, poza którą poziom zagrożenia związanego z prowadzeniem działań (detonacje) jest dopuszczalny. 26/2/98</p>
<p>safe speed / vitesse de sécurité In naval mine warfare, the speed at which a particular ship can proceed without actuating a given influence mine, at the depth under consideration, within the damage area. 1/11/75</p>	<p>prędkość bezpieczna W morskich działaniach minowych, prędkość, przy której dany okręt może kontynuować rejs bez zagrożenia ze strony min o danym typie pobudzenia, przy założonej głębokości zanurzenia w obszarze rażenia. 18/3/08</p>
<p>safe state / état de sécurité The state in which a mine cannot function and in which it is safe to handle and transport. 9/5/00</p>	<p>stan zabezpieczenia Stan, w którym mina nie może zadziałać oraz można ją bezpiecznie obsługiwać i transportować. 10/5/01</p>
<p>safety and arming mechanism / mécanisme de sécurité et d'armement A dual function device which prevents the unintended actuation of a main charge or propulsion unit prior to arming but allows activation thereafter upon receipt of the appropriate stimuli. 1/11/94</p>	<p>mechanizm zabezpieczająco-uzbrajający Urządzenie dwufunkcyjne, zabezpieczające przed niepożądanym pobudzeniem ładunku głównego lub przed aktywacją mechanizmu uzbrajania, umożliwiające jednocześnie ich uaktywnienie po otrzymaniu właściwego sygnału. 7/4/09</p>
<p>safety angle <i>Preferred term: angle of safety.</i></p>	<p>kąt bezpieczeństwa > <i>Termin zalecany: angle of safety.</i> 7/11/02</p>

<p>safety-critical system / système critique sur le plan de la sécurité A system in which a failure or malfunction may cause a direct hazard to persons, the environment and/or materiel. 9/5/00</p>	<p>system krytyczny dla bezpieczeństwa System, którego uszkodzenie lub niesprawność mogą spowodować bezpośrednie zagrożenie dla ludzi, środowiska i/lub sprzętu. 8/2/01</p>
<p>safety device / dispositif de sécurité A device which prevents unintentional functioning. 1/11/94</p>	<p>urządzenie zabezpieczające Urządzenie, które zapobiega przypadkowemu zadziałaniu. 11/1/01</p>
<p>safety distance / distance de sécurité³ In road transport, the distance between vehicles travelling in column specified by the command in light of safety requirements. 1/9/69</p>	<p>odległość bezpieczna W działaniach lądowych jest to odległość od źródła zagrożenia, zapewniająca, że określony stopień ryzyka nie będzie przekroczony. [NO-01-A005]</p>
<p>safety fuze / mèche lente Pyrotechnics contained in a flexible and weatherproof sheath burning at a constant rate, used to transmit a flame to the detonator with a predetermined delay. 9/1/96</p>	<p>zapalnik opóźnionego działania Środek pirotechniczny umieszczony w elastycznej i wodoszczelnej osłonie, spalający się ze stałą prędkością, używany do przekazywania płomienia do detonatora z zadaniem opóźnieniem. [NO-01-A005]</p>
<p>safety height <i>Preferred term: minimum safe altitude.</i></p>	<p>wysokość bezpieczna > <i>Termin zalecany: minimum safe altitude.</i> 26/2/98</p>
<p>safety lane / chenal de sécurité Specified sea lane designated for use in transit by submarine and surface ships to prevent attack by friendly forces. 1/5/63</p>	<p>tor bezpieczeństwa Trasa morska wyznaczona dla okrętów podwodnych i nawodnych w celu zabezpieczenia ich przed skutkami działań sił własnych. 26/2/98</p>
<p>safety line / marquage de sécurité In land mine warfare, demarcation line for trip wire or wire-actuated mines in a minefield. It serves to protect the laying personnel. After the minefield is laid this line is neither marked on the ground nor plotted on the minefield record. 1/12/77</p>	<p>linia bezpieczeństwa W lądowych działaniach minowych przejście w polu minowym ustawianym z min o działaniu naciągowym. Jest wytyczone dla zapewnienia bezpieczeństwa ustawiających pole. Po ustawieniu pola minowego przejście to nie jest oznakowane na powierzchni gruntu ani nie jest ujęte w dokumentacji pola. 12/12/00</p>
<p>safety pin <i>Preferred term: arming pin.</i></p>	<p>zawlecza > <i>Termin zalecany: arming pin.</i> 26/2/98</p>
<p>safety wire / fil de sécurité A cable, wire or lanyard attached to the aircraft and routed to an expendable aircraft store to prevent arming initiation prior to store release. 1/7/93</p>	<p>lina bezpieczeństwa Kabel, drut lub linka na statku powietrznym, poprowadzona do jego uzbrojenia w celu niedopuszczenia do jego aktywacji przed zwolnieniem. 12/12/13</p>

safety zone / zone de sécurité¹

An area (land, sea or air) reserved for non-combat operations of friendly aircraft, surface ships, submarines or ground forces. 1/3/81

safe working load / charge maximum pratique

In sea operations, the maximum load that can be safely applied to a fitting, and normally shown on a label plate adjacent to the fitting. 1/3/81

salvage¹ / matériel récupéré

Damaged, discarded, condemned or abandoned Allied or enemy matériel including ships, craft or floating equipment which is recovered for reuse. 1/7/88

salvage² / récupérer

To remove assemblies, sub-assemblies or components from an unrepairable item of equipment for reuse. 4/10/00

salvage³ / récupération³

The saving or recovering of materials contained in damaged, discarded, condemned or abandoned allied or enemy equipment for reuse. 25/9/98

salvage procedure / déblaiement et renflouage

Naval salvage operations include harbour and channel clearance, diving, hazardous towing and rescue tug services and the recovery of matériel, ships, craft, and floating equipment sunk offshore or elsewhere stranded. 1/12/74

S-bend distortion

Preferred term: S-curve distortion.
1/1/80

strefa bezpieczeństwa

Obszar (lądowy, morski lub powietrzny) zarezerwowany dla prowadzenia działań niebojowych własnego lotnictwa, okrętów nawodnych i podwodnych albo sił lądowych. 26/2/98

bezpieczne obciążenie robocze

W operacjach morskich maksymalne obciążenie, które można bezpiecznie zamocować do urządzeń załadowniczych, określane zwykle na tabliczce znamionowej informującej o jego ładowności 26/2/98

sprzęt odzyskany

Uszkodzony, porzucony, uznany za nie nadający się do użytku lub pozostawiony sprzęt sił własnych lub przeciwnika, obejmujący okręty, statki lub sprzęt pływający, odzyskiwany do powtórnego użycia. 16/10/13

odzyskiwanie¹

Wymontowywanie zespołów, podzespołów lub części składowych z nienaprawialnego elementu lub urządzenia w celu ich ponownego użycia. 11/1/01

odzyskiwanie²

Oszczędność lub odzyskiwanie materiałów zawartych w uszkodzonym, usuniętym, wybrakowanym lub porzuconym sprzęcie sił własnych lub przeciwnika, obejmujący wyposażenie okrętów, statków lub sprzętu pływającego, odzyskiwany w celu jego powtórnego użycia. 11/1/01

procedura ratowania²

Morskie operacje ratowania, obejmujące oczyszczanie portów i kanałów, nurkowanie, niebezpieczne holowanie i ratownictwo holownicze obiektów, okrętów, statków i sprzętu pływającego, zatopionego na morzu lub w obszarze przybrzeżnym. 7/12/11

zniekształcenie typu S

> Termin zalecany: S-curve distortion.
26/2/98

scale / échelle**numerical scale
representative fraction**

The ratio or fraction between the distance on a map, chart, or photograph and the corresponding distance on the surface of the earth. 1/8/73

scale of an exercise / ampleur d'un d'exercice

The size of an exercise in terms of resources required or allocated. It may be categorized as large, medium or small, viewed in the context of NATO as a whole. 1/11/85

scaling law / loi des distances

A mathematical relationship which permits the effects of a nuclear explosion of given energy yield to be determined as a function of distance from the explosion (or from ground zero) provided the corresponding effect is known as a function of distance for a reference explosion, e.g., of 1-kiloton energy yield. 1/11/68

scan / balayage

In electromagnetic or acoustic search, one complete rotation of the antenna. It may determine a time base. 1/4/71

scan rate / fréquence de balayage

The rate at which individual scans are recorded. 1/1/80

scatterable mine / mine dispersable**SCATMIN
SM**

In land mine warfare, a mine laid without regard to classical pattern and which is designed to be delivered by aircraft, artillery, missile, ground dispenser or by hand. Once laid, it normally has a limited life. 1/10/01

schedule of targets / programme de tir à l'horaire

In artillery and naval fire support, individual targets, groups or series of targets to be fired on, in a definite sequence according to a definite programme. 1/10/78

skala**skala liczbowa
część reprezentatywna**

Stosunek odległości na mapie, wykresie lub zdjęciu do odpowiadającej jej odległości na powierzchni ziemi. 26/2/98

rozmach ćwiczenia

Zakres ćwiczenia określany wielkością zaangażowanych sił i środków. Może być skategoryzowany jako, duży, średni lub mały i rozpatrywany w kontekście NATO jako całości. 23/3/11

prawo podobieństwa

Zależność matematyczna pozwalająca na określenie skutków wybuchu jądrowego o określonej mocy jako funkcji odległości od miejsca wybuchu (lub od punktu zerowego) pod warunkiem, że znane są odpowiednie skutki jako funkcja odległości dla wybuchu wzorcowego (na przykład wybuchu o mocy jednej kilotony). 10/1/02

cykl przeszukania

W przeszukiwaniu elektromagnetycznym lub akustycznym jedna pełna rotacja anteny. Może ona wyznaczać podstawę czasu. 7/11/02

szybkość skanowania

Szybkość, z jaką rejestrowany jest pojedynczy przebieg skanujący. 8/4/04

mina narzutowa**SCATMIN
SM**

W lądowych działaniach minowych mina ustawiana bez uwzględnienia klasycznego schematu – ze statku powietrznego, za pomocą artylerii lufowej i raketowej, ustawiaczy mechanicznych lub ręcznie. Po ustawieniu jest zazwyczaj aktywna przez określony czas. 16/11/00

wykaz celów

We wsparciu ogniowym artylerii lądowej i morskiej zaplanowane cele, które należy ostrzelać w określonym czasie. 26/2/98

scheduled fire / tir sur horaire

A type of prearranged fire executed at a predetermined time. 1/8/74

scheduled target / tir à l'heure

In artillery and naval fire support, a planned target on which fire is to be delivered at a specific time. 1/8/76

scheduled wave / vague à l'heure

1/11/68

scramble / décollage immédiat

An order directing take-off of aircraft as quickly as possible, usually followed by mission instructions. 1/12/74

screen¹ / protection

An arrangement of ships, aircraft and/or submarines to protect a main body or convoy. 1/3/81

screen² / trame

In cartography, a sheet of transparent film, glass or plastic carrying a "ruling" or other regularly repeated pattern which may be used in conjunction with a mask, either photographically or photomechanically, to produce areas of the pattern. 1/3/81

screen³ / écran-rideau

In surveillance, camouflage and concealment, any natural or artificial material, opaque to surveillance sensor(s), interposed between the sensor(s), and the object to be camouflaged or concealed. 1/3/81

screen⁴ / écran

A security element whose primary task is to observe, identify and report information, and which only fights in self-protection. 1/3/81

screen coordinator / coordonnateur d'écran

In naval usage, an officer appointed by the officer in tactical command to exercise specific command functions relating to the screen. 1/12/76

planowany ogień

Rodzaj przewidywanego ostrzału prowadzonego w planowanym czasie. 26/2/98

planowany cel

We wsparciu ogniowym artylerii lądowej i morskiej planowany cel na który należy kierować ogień w określonym czasie. 26/2/98

planowany rzut (fala)

26/2/98

poderwanie

Rozkaz nakazujący możliwie jak najszybsze wystartowanie statków powietrznych, zwykle poprzedzane podaniem instrukcji do wykonania zadania. 26/2/98

ochrona¹

Rozmieszczenie okrętów, statków powietrznych i/lub okrętów podwodnych w celu ubezpieczenia sił głównych konwoju. 6/3/03

planszet

W kartografii arkusz przezroczystej folii szklanej lub plastikowej z naniesionymi liniami lub innymi regularnie powtarzającymi się wzorami, który można wykorzystać w połączeniu z szablonem do odwzorowania określonych obszarów metodą fotograficzną lub fotomechaniczną. 6/3/03

osłona

W obserwacji, maskowaniu i ukrywaniu dowolny materiał naturalny lub sztuczny, nieprzenikalny dla sensorów, umieszczany między sensorem i obiektem, który ma być zamaskowany lub ukryty. 6/3/03

ochrona²

Element ubezpieczenia, którego zasadniczym zadaniem jest obserwacja, identyfikowanie i przekazywanie informacji i który podejmuje walkę jedynie w samoobronie. 6/3/03

koordynator ochrony

W terminologii stosowanej w marynarce wojennej oficer wyznaczony przez dowódcę szczebla taktycznego do realizacji określonych funkcji dowodzenia związanych z ochroną. 16/1/03

scribing / tracé

In cartography, a method of preparing a map or chart by cutting the lines into a prepared coating. 1/4/71

**S-curve distortion / distorsion en S
S-bend distortion**

The distortion in the image produced by a scanning sensor which results from the forward displacement of the sensor during the time of lateral scan. 1/1/80

**sea control / contrôle de l'espace
maritime**

The condition that exists when one has freedom of action within an area of the sea for one's own purposes for a period of time in the subsurface, surface and above water environments. 13/12/99

**sea denial / interdiction de l'espace
maritime**

Preventing an adversary from controlling a maritime area without being able to control that area oneself. 13/12/99

sea echelon / échelon maritime

A portion of the assault shipping which withdraws from, or remains out of, the transport area during an amphibious landing and operates in designated areas to seaward in an on-call or unscheduled status. 1/5/63

sealed cabin / cabine étanche

The occupied space of an aircraft characterized by walls which do not allow any gaseous exchange between the ambient atmosphere and the inside atmosphere and containing its own ways of regenerating the inside atmosphere. 1/11/68

**search and rescue / recherche et
sauvetage
SAR**

The use of aircraft, surface craft, submarines, specialized rescue teams and equipment to search for and rescue personnel in distress on land or at sea. 1/10/03

trasowanie

W kartografii metoda przygotowania mapy lub planu poprzez wycinanie linii na przygotowanym pokryciu. 26/2/98

zniekształcenie typu S

Zniekształcenie zobrazowania spowodowane przez czujnik skanujący, które jest wynikiem przemieszczenia czujnika wprzód w czasie skanowania w linii poziomej. 26/2/98

kontrola akwenu

Stan, gdy jedna ze stron ma swobodę działania w danym rejonie morza zapewniającą realizację jej zamiarów przez określony czas w środowisku podwodnym, nawodnym i nadwodnym. 1/3/01

**przeciwdziałanie swobodnemu
wykorzystaniu akwenu**

Przeciwdziałanie kontrolowaniu rejonu morza przez przeciwnika bez możliwości kontrolowania go przez siły własne. 1/3/01

eszelon morski

Część okrętów desantowych pierwszego rzutu, która jest wycofywana lub pozostaje poza obszarem transportu podczas lądowania amfibii i działa w wyznaczonych obszarach morskich pozostając w stanie gotowości (na wezwanie) lub ma status sił nieplanowanych do użycia. 26/2/98

kabina uszczelniona

Wydzielony przedział w statku powietrznym, którego ściany uniemożliwiają wymianę gazów między atmosferą zewnętrzną a wewnętrzną, zawierający autonomiczne środki do regeneracji atmosfery wewnętrznej. 7/3/02

**poszukiwanie i ratowanie
poszukiwanie i ratownictwo
(dopuszczalny)
SAR**

Użycie statków powietrznych, jednostek pływających, okrętów podwodnych, wyspecjalizowanych zespołów ratowniczych oraz sprzętu w celu poszukiwania i ratowania osób będących w niebezpieczeństwie na lądzie lub na morzu. 15/2/12

searched channel / *chenal exploré*

In naval mine warfare, the whole or part of a route or a path which has been searched, swept or hunted, the width of the channel being specified. 1/11/75

searching fire / *tir de recherche*

Fire distributed in depth by successive changes in the elevation of the gun. 1/5/63

search jammer

Preferred term: automatic search jammer.

search mission / *mission de recherche*

In air operations, an air reconnaissance by one or more aircraft dispatched to locate an object or objects known or suspected to be in a specific area. 1/11/68

search sweeping / *dragage d'exploration*

In naval mine warfare, the operation of sweeping a sample of route or area to determine whether poised mines are present. 1/12/76

sea skimmer / *missile à trajectoire rasante*

A missile designed to transit at less than 50 feet (or 15 metres) above the surface of the sea. AC/326, 19/4/18

sea surveillance / *surveillance maritime*

The systematic observation of surface and sub-surface sea areas by all available and practicable means primarily for the purpose of locating, identifying and determining the movements of ships, submarines, and other vehicles, friendly and enemy, proceeding on or under the surface of the world's seas and oceans. 1/11/68

sea surveillance system / *système de surveillance maritime*

A system for collecting, reporting, correlating and presenting information supporting and derived from the task of sea surveillance. 1/11/68

trasa (kanał) przeszukana

W morskich działaniach minowych, cała trasa lub część trasy bądź ścieżki, którą przeszukano, trałowano lub rozminowano, przy czym szerokość kanału była określona. 26/2/98

ostrzał rozpoznawczy

Ogień, którego głębokość jest zmieniana ze względu na zmianę kąta podniesienia lufy. 26/2/98

poszukujące urządzenie zakłócające

>Termin zalecany: automatic search jammer. 26/2/98

zadanie poszukiwania

W działaniach powietrznych, rozpoznanie powietrzne prowadzone przez jeden lub większą liczbę statków powietrznych wysłanych w celu lokalizacji obiektu lub obiektów, których obecność w określonym obszarze jest znana lub spodziewana. 15/2/12

trałowanie poszukiwawcze

W morskich działaniach minowych, operacja trałowania fragmentu toru wodnego lub rejonu, prowadzona w celu stwierdzenia występowania min. 10/9/13

morski pocisk o niskiej trajektorii

Pocisk rakietowy, który przeznaczony jest do lotu na wysokości nie większej niż 50 stóp (lub 15 metrów) nad powierzchnią morza. 23/3/11

obserwacja morza

Ciągła obserwacja powierzchni morza i obszarów podwodnych z wykorzystaniem wszystkich dostępnych środków, głównie w celu lokalizacji, identyfikacji i określenia ruchu okrętów nawodnych i podwodnych oraz innych statków, przemieszczających się na lub pod powierzchnią mórz i oceanów. 29/12/04

system rozpoznania morskiego

System przeznaczony do zbierania, meldowania, korelowania i przedstawiania informacji wspierającej i wynikającej z wykonywania zadań związanych z rozpoznaniem morskim. 26/2/98

secondary port / port secondaire

A port with one or more berths, normally at quays, which can accommodate ocean-going ships for discharge. 1/11/68

secondary water terminal / terminus maritime secondaire

A coastal area with no facility for placing deep draft ships alongside a wharf. Secondary water terminals are established on beaches that desirably are adjacent to rail lines and/or good coastal highways. At secondary water terminals, shipping is unloaded at anchorages located from one to five miles offshore, and the cargo and personnel unloaded are landed in the terminal area by ship-to-shore lighters. The scope of operation is so limited that it is not designated as a probable primary nuclear target. 1/1/65

second strike capability / capacité de deuxième frappe

The ability to survive a first strike with sufficient resources to deliver an effective counterblow (generally associated with nuclear weapons). 1/4/71

sector / secteur

An area designated by boundaries within which a unit operates, and for which it is responsible. 1/7/85

sector commander / commandant de secteur

An officer responsible for the tactical control of air defence forces and the operations of facilities within a specified sector of an air defence area. 1/10/78

port zastępczy

Port z jednym lub większą ilością miejsc postoju statków, zwykle przy nabrzeżu, który może przyjmować statki oceaniczne do rozładunku. 26/2/98

zastępczy terminal wodny

Obszar wybrzeża nie mający możliwości umieszczania statków o głębokim zanurzeniu tuż obok nabrzeża. Zastępcze terminale wodne są tworzone przy brzegach, które winny znajdować się w pobliżu linii kolejowych i/lub dróg przybrzeżnych dobrej jakości. W zastępczych terminalach wodnych następuje rozładunek statków przy kotwiczowiskach, położonych w odległości od jednej do pięciu mil od brzegu, a wyładowywane towary i załogi dostają się do rejonu terminalu lądowego za pomocą barek kursujących między okrętem a brzegiem. Zakres działania terminalu jest na tyle ograniczony, że nie jest on przewidywany jako prawdopodobny, główny cel ataku jądrowego. 26/2/98

zdolność do uderzenia odwetowego

Zdolność do przetrwania pierwszego uderzenia z zasobami wystarczającymi do przeprowadzenia skutecznego przeciwuderzenia (pojęcie zwykle związane z bronią jądrową). 10/1/02

sektor

Ograniczony obszar, w którym działa jednostka i za który jest ona odpowiedzialna. 26/2/98

dowódca sektora

Oficer odpowiedzialny za taktyczne kierowanie siłami obrony przeciwlotniczej i współdziałanie sił w określonym sektorze obszaru obrony przeciwlotniczej. 26/2/98

sector controller / contrôleur de secteur

An officer appointed to act on behalf of a sector commander in a sector operations centre. He is responsible for operational control of all active air defences in the sector area in coordination with those of adjacent sectors. In these tasks he is subject to overall direction by the group or command controller. 1/11/68

sector of fire / secteur de tir

A defined area which is required to be covered by the fire of individual or crew served weapons or the weapons of a unit. 1/4/71

sector scan / balayage sectorielle

Scan in which the antenna oscillates through a selected angle. 13/12/99

secure / s'assurer de

In an operational context, to gain possession of a position or terrain feature, with or without force, and to make such disposition as will prevent, as far as possible, its destruction or loss by enemy action. 1/6/81

secure area / zone protégée

A designated location or area within which NATO or NATO-led forces accept a specified degree of responsibility for persons or property and may impose restrictions on movement.

Note: the use of force may be authorized to establish and protect a secure area. 1/10/01

security¹ / sécurité¹

The condition achieved when designated information, materiel, personnel, activities and installations are protected against espionage, sabotage, subversion, terrorism and damage, as well as against loss or unauthorized disclosure. 26/8/14

kontroler sektora

Oficer wyznaczony do wykonywania zadań w centrum dowodzenia sektora w imieniu dowódcy sektora. Jest on odpowiedzialny za operacyjną kontrolę wszystkich sił obrony przeciwlotniczej działających w sektorze, we współdziałaniu z odpowiednimi siłami sąsiednich sektorów. W czasie realizacji tych zadań podlega on wszystkim dyrektywom wydawanym przez kontrolera grupy lub dowództwa. 26/2/98

sektor ogniowy

Wyznaczony obszar, który powinien być pokryty ogniem prowadzonym z broni obsługiwanej indywidualnie lub przez załogę, bądź broni pojedynczego strzelca. 26/2/98

przeszukiwanie sektorowe

Przeszukiwanie, w czasie, którego antena oscyluje w ramach wybranego kąta. 5/4/01

zabezpieczyć

W znaczeniu operacyjnym zająć pozycję lub obiekt terenowy przy użyciu lub bez użycia siły oraz wydać takie dyspozycje, które w możliwie jak największym stopniu zabezpieczą ją przed zniszczeniem lub utratą wskutek działań przeciwnika. 26/2/98

obszar chroniony

Wyznaczone miejsce lub rejon, w którym siły NATO lub dowodzone przez NATO przyjmują określony poziom odpowiedzialności za osoby i obiekty oraz mogą nakładać ograniczenia w ruchu i przemieszczaniu się.

Uwaga: w celu ustanowienia lub zabezpieczenia obszaru chronionego może być uprawnione użycie siły. 4/4/02

bezpieczeństwo**Sy¹**

Stan osiągany, gdy określona informacja, sprzęt, personel, działania i obiekty są chronione przed szpiegostwem, sabotażem, działalnością wywrotową i terroryzmem, jak również przed utratą lub nieuprawnionym ujawnieniem. 23/3/17

security² / sécurité²

The measures necessary to ensure designated information, materiel, personnel, activities and installations are protected against espionage, sabotage, subversion, terrorism and damage, as well as against loss or unauthorized disclosure. 26/8/14

security certificate / certificat de sécurité**certificate of security clearance**

A certificate issued by a competent national authority confirming that a person has been investigated and is eligible for access to classified material as stated in the certificate. 1/10/03

security classification / classification de sécurité

A category or grade assigned to defence information or material to indicate the degree of danger to NATO/national security that would result from its unauthorized disclosure and the standard of protection required to guard against unauthorized disclosure. 1/11/68

security clearance / habilitation de sécurité

An administrative determination by competent national authority that an individual is eligible, from a security standpoint, for access to classified information. 1/1/73

security intelligence / renseignement de sécurité

Intelligence on the identity, capabilities and intentions of hostile organizations or individuals who are or may be engaged in espionage, sabotage, subversion, terrorism and organized crime. MCJSB, 31/10/13

selective identification feature / capacité d'identification sélective SIF

A special coding capability of transponders that allows the identification friend or foe system to distinguish between friends. 4/2/11

selective jamming

Preferred term: spot jamming.

środki bezpieczeństwa**Sy²**

Środki niezbędne do zapewnienia ochrony przed szpiegostwem, sabotażem, działalnością wywrotową, terroryzmem i uszkodzeniem, jak również przed utratą lub ujawnieniem informacji. 23/3/17

poświadczenie bezpieczeństwa, certyfikat bezpieczeństwa

Zaświadczenie wydane przez właściwe władze krajowe, potwierdzające, że dana osoba została sprawdzona i jest uprawniona do dostępu do informacji niejawnych w zakresie określonym w zaświadczeniu. 6/11/03.

klauzula tajności

Kategoria lub stopień, ustalone dla informacji o znaczeniu obronnym lub materiału, określające stopień zagrożenia bezpieczeństwa NATO lub narodowego, które powstałyby w rezultacie ich ujawnienia osobom niepowołanym oraz rodzaj zabezpieczenia wymagany dla ich ochrony przed dostępem osób niepowołanych. 26/2/98

poświadczenie bezpieczeństwa

Administracyjna decyzja właściwych władz krajowych, że dana osoba jest uprawniona, z punktu widzenia bezpieczeństwa, do dostępu do informacji niejawnych. 12/9/02

rozpoznanie bezpieczeństwa

Rozpoznanie tożsamości, zdolności i zamiarów wrogich organizacji lub osób, które są lub mogą być zaangażowane w działalność wywiadowczą, sabotażową, terrorystyczną lub przestępczość zorganizowaną. 10/5/16

zdolność selektywnej identyfikacji SIF

Zdolność kodowania transponderów, pozwalająca na rozróżnienie sił sojuszniczych w systemie identyfikacji swój – obcy. 9/11/11

zakłócanie selektywne

> Termin zalecany: spot jamming. 26/2/98

selective loading / chargement sélectif

The arrangement and stowage of equipment and supplies aboard ship in a manner designed to facilitate issues to units. 1/7/80

selective unloading / déchargement sélectif

In an amphibious operation, the controlled unloading from assault shipping, and movement ashore, of specific items of cargo at the request of the landing force commander. 1/7/80

self-deactivation / autodésactivation

In land mine warfare, automatically rendering a mine inoperable and therefore safe to handle by the exhaustion of a component essential to the operation of the mine.
Note: this process may be reversed by the replacement of the exhausted component, for example a battery. 1/10/03

self-destroying fuze / fusée autodestructrice

A fuze designed to burst a projectile before the end of its flight. 1/11/68

self-neutralization / autoneutralisation

The rendering of a mine inoperable, but not necessarily safe to handle, by means of an automatically functioning mechanism incorporated into the mine. This process may be reversible. 1/10/03

self-protection depth / profondeur d'autoprotection

The depth of water where the aggregate danger width relative to mines affected by a mine-sweeping technique is zero. Safe depth is a particular self-protection depth. 1/8/76

semi-active homing guidance / guidage semi-actif

A system of homing distance wherein the receiver in the missile utilizes radiations from the target which has been illuminated by an outside source. 1/7/72

załadunek optymalny

Załadunek oraz rozmieszczenie sprzętu i zaopatrzenia na jednostce pływającej w sposób umożliwiający sprawne wydanie go jednostkom. 20/3/13

rozładunek selektywny

W morskiej operacji desantowej, kontrolowane rozładowanie ze środków desantowych określonych elementów ładunku oraz ich przemieszczenie na ląd, realizowane na żądanie dowódcy sił lądowania. 20/3/13

samodezaktywacja

W lądowych działaniach minowych automatyczne uniemożliwienie zadziałania mechanizmu odpalania miny i uczynienie jej bezpieczną w obsłudze poprzez usunięcie elementu istotnego dla działania miny.
Uwaga: Proces ten może być odwracalny w przypadku uzupełnienia usuniętego elementu, np. baterii. 6/11/03

zapalnik samoniszczący

Zapalnik przeznaczony do rozerwania pocisku przed zakończeniem jego lotu. 26/2/98

samoneutralizacja

Uniemożliwienie zadziałania mechanizmu odpalania miny za pomocą mechanizmu automatycznego umieszczonego w minie co nie oznacza, że jest ona bezpieczna w obsłudze. Proces ten może być odwracalny. 6/11/03

głębokość ochronna

Głębokość, przy której zagrożenie związane z eksplozją min wywołaną trałowaniem jest równe zero. Głębokość bezpieczna jest szczególnym przypadkiem głębokości ochronnej. 16/1/03

samonaprowadzanie półaktywne

System naprowadzania, w którym odbiornik umieszczony wewnątrz pocisku raketowego wykorzystuje promieniowanie odbite od celu oświetlonego przez zewnętrzne źródło promieniowania. 23/3/11

**semi-controlled mosaic / mosaïque
semi-contrôlée**

A mosaic composed of corrected or uncorrected prints laid so that major ground features match their geographical coordinates. 1/2/74

**semi-fixed ammunition / munition à
douille séparée**

Ammunition in which the cartridge case is not permanently attached to the projectile. 1/11/68

**sending nation / pays envoyeur
SN**

A nation deploying its forces, supplies and/or national components of multinational forces and requesting the use of host nation logistic and other support during transit through or employment on the host nation's territory. LCEG(S) 6/12/17

sensor / capteur

An equipment which detects, and may indicate, and/or record objects and activities by means of energy or particles emitted, reflected, or modified by objects. 1/3/79

**separate loading ammunition /
munition à charge séparée**

Ammunition in which the projectile and charge are loaded into a gun separately. 1/11/68

separation zone / zone de séparation

An area between two adjacent horizontal or vertical areas into which units are not to proceed unless certain safety measures can be fulfilled. 1/11/75

**sequence circuit / mise de feu à
séquence**

In mine warfare, a circuit which requires actuation by a predetermined sequence of influences of predetermined magnitudes. 1/11/75

**sequenced ejection system / système
d'éjection séquentielle**

1/3/81

**mozaika częściowo zorientowana,
fotozkic częściowo zorientowany**

Mozaika złożona z odbitek, ułożonych tak, aby zasadnicze elementy terenowe były zgodne z ich współrzędnymi geograficznymi. 13/5/04

amunicja niezespolona

Amunicja, w której łuska naboju nie jest na stałe połączona z pociskiem. 22/5/13

**państwo wysyłające
SN**

Państwo wysyłające swoje siły, zapasy i/lub narodowe komponenty sił wielonarodowych i zwracające się z wnioskiem o udzielenie wsparcia państwa-gospodarza, m.in. w obszarze logistyki, w trakcie przemieszczania lub zaangażowania na jego terytorium. 25/10/18

sensor

Urządzenie wykrywające i mogące wskazywać i/lub rejestrować obiekty i działania poprzez wykorzystanie energii emitowanej, odbijanej lub zmienianej przez obiekty. 12/2/03

amunicja ładowana oddzielnie

Amunicja, w której pocisk i ładunek miotający są ładowane do działa oddzielnie. 26/2/98

strefa rozdzielania

Obszar pomiędzy dwoma przylegającymi obszarami poziomymi lub pionowymi, do którego nie mogą wkroczyć żadne jednostki, zanim nie spełni się pewnych wymogów bezpieczeństwa. 26/2/98

obwód sekwencyjny

W działaniach minowych obwód w minie, do pobudzenia, którego wymagane jest zadziałanie kilku czynników o określonej wartości działających w przyjętej kolejności. 16/11/00

sekwencyjny system katapultowania

26/2/98

series of targets / série d'objectifs

In artillery and naval fire support, a number of targets and/or group(s) of targets planned to support a manoeuvre phase. A series of targets may be indicated by a nickname. 1/8/76

service environment / environnement d'exploitation

All external conditions, whether natural or induced, to which items of matériel are likely to be subjected throughout their life cycle. 1/6/89

service mine / mine réelle

A mine capable of a destructive explosion. 1/12/76

servicing / entretien courant

Activities and procedures related to cleaning, lubrication, replenishment, examination and minor repairs to keep equipment in operational condition. Note: In some cases, servicing may include rearming. 5/9/07

severely threatened coastline / littoral gravement menacé

A coastline already specified within the NATO area which should be evacuated under threat of nuclear attack. 1/6/78

shaded relief / relief par ombres portées

A cartographic technique that provides an apparent three-dimensional configuration of the terrain on maps and charts by the use of graded shadows that would be cast by high ground if light were shining from the northwest. Shaded relief is usually used in combination with contours. 1/2/74

shadow

Preferred term: trailer aircraft.

shadower / navire suiveur

A maritime unit observing and (not necessarily continuously) maintaining contact with an object; shadowing may be carried out either overtly or covertly. 1/2/74

grupa celów

We wsparciu ogniowym artylerii lądowej i morskiej liczba celów i/lub grupy (grup) celów planowanych do ostrzału w fazie wsparcia manewru. Serię (grupę) celów można oznaczać kryptonimami. 26/2/98

środowisko użytkowania

Wszelkie uwarunkowania zewnętrzne naturalne lub wywołane, na które będą zazwyczaj narażone środki materiałowe w czasie ich okresu użytkowania. 3/10/02

mina sprawna

Mina, za pomocą, której można przeprowadzić niszczący wybuch. 13/9/01

obsługiwanie techniczne

Czynności i procedury związane z czyszczeniem, smarowaniem, uzupełnianiem, sprawdzaniem stanu technicznego i dokonywaniem drobnych napraw w celu utrzymania sprzętu w stanie gotowości do użycia. Uwaga: W niektórych przypadkach obsługiwanie techniczne może obejmować ponowne uzbrajanie. 6/10/09

silnie zagrożona linia wybrzeża

Linia wybrzeża w obszarze zajmowanym przez NATO, którą należy ewakuować przy zagrożeniu atakiem jądrowym. 26/2/98

cieniowana rzeźba terenu

Technika stosowana w kartografii, umożliwiająca uzyskanie trójwymiarowego obrazu terenu na mapach lub wykresach z użyciem gradacji cieni, które powinny być odbiciem wysokości terenu w warunkach oświetlenia z kierunku północno-zachodniego. Cieniowanie rzeźby terenu jest zwykle kojarzone z konturowaniem. 26/2/98

samolot śledzący

> Termin zalecany: trailer aircraft. 26/2/98

morska jednostka śledząca

Jednostka morska prowadząca obserwację i utrzymująca kontakt (niekoniecznie w sposób ciągły) z obiektem; śledzenie może być prowadzone w sposób otwarty lub skryty 23/3/11

shadow factor / facteur d'ombre**tan alt**

A multiplication factor derived from the sun's declination, the latitude of the target and the time of photography, used in determining the heights of objects from shadow length. 1/12/74

shallow fording capability / aptitude à franchir un gué peu profond

The characteristic of a self-propelled gun or ground vehicle equipped with built-in waterproofing, with its wheels or tracks in contact with the ground, to negotiate a water obstacle without the use of a special waterproofing kit. 1/8/73

shallow water / petits fonds

Water having a depth between 10 metres and 200 metres. 14/10/02

shaped charge / charge formée

A charge shaped so as to concentrate its explosive force in a particular direction. 1/6/78

shear link assembly / lien à casser

A device designed to break at a specified mechanical load. 1/3/81

sheet explosive / explosif en feuille

Plastic explosive provided in a sheet form. 1/1/91

shell (specify) / à obus

A command or request indicating the type of projectile to be used. 1/3/77

shelling report / compte rendu de bombardement**SHELREP**

Any report of enemy shelling containing information on calibre, direction, time, density and area shelled. 1/11/68

shielding / écran de protection

A material used to provide a level of protection from ionizing radiation or nuclear burst. MCJSB, 2016.12.14

współczynnik zacielenia

Współczynnik mnożenia określony na podstawie deklinacji słońca, szerokości geograficznej celu i czasu fotografowania, używany do wyznaczania wysokości obiektów na podstawie długości cienia. 26/2/98

zdolność przeprawy przez mielizny wodne

Zdolność działa samobieżnego lub pojazdu lądowego, wyposażonego w elementy wodoszczelne, którego koła lub gąsienice pozostają w kontakcie z ziemią, do pokonywania przeszkody wodnej bez potrzeby użycia specjalnego zestawu uszczelniającego. 26/2/98

akwen płytki

Akwen o głębokości od 10 do 200 metrów. 12/2/03

ładunek kumulacyjny

Ładunek uformowany tak, aby skoncentrować i ukierunkować siłę wybuchu. 11/1/01

zespół rozdzielający

Urządzenie przeznaczone do rozłączenia przy określonej wartości obciążenia mechanicznego. 26/2/98

materiał wybuchowy w formie arkusza

Plastyczny materiał wybuchowy uformowany w arkusz. 16/11/00

(rodzaj ładunku) ognia

Rozkaz lub żądanie wskazujące rodzaj pocisków, które powinny być użyte w czasie prowadzenia ognia artylerii. 26/2/98

meldunek ogniowy**SHELREP**

Meldunek o ostrzale wykonywanym przez przeciwnika, zawierający informacje dotyczące kalibru, kierunku, czasu, gęstości ostrzału i obszaru ostrzeliwanego. 4/10/11

ekran ochronny¹

Materiał wykorzystywany w celu zapewnienia poziomu ochrony przed promieniowaniem jonizującym lub wybuchem jądrowym. 7/3/02

ship counter / compteur de navires

In naval mine warfare, a device in a mine which prevents the mine from detonating until a preset number of actuations has taken place. 1/11/75

ship influence / influence de navire

In naval mine warfare, the magnetic, acoustic and pressure effects of a ship, or a minesweep simulating a ship, which is detectable by a mine or other sensing devices. 1/8/76

shipping cooperation point / point de coopération pour la navigation commerciale**SCP**

A location where naval cooperation and guidance for shipping staff gather and disseminate information on local merchant shipping and naval operations and provide the means to brief merchant ships on risks, routeing and protective measures. 2/3/07

shipping lane / route maritime

A term used to indicate the general flow of merchant shipping between two departure/terminal areas. 1/2/74

shipping risk area / zone de navigation à risqué

In naval cooperation and guidance for shipping, a military-designated geographical area of increased or specific risk to merchant ships. 15/1/08

ship-to-shore movement / mouvement navire-rivage

That portion of the assault phase of an amphibious operation which includes the deployment of the landing force from the assault shipping to designated landing areas. 1/11/68

shock front / front de choc pressure front

The boundary between the pressure disturbance created by an explosion (in air, water, or earth) and the ambient atmosphere, water, or earth. 1/5/63

licznik okrętów

W morskich działaniach minowych, urządzenie zainstalowane w minie, które zabezpiecza minę przed detonacją do czasu wystąpienia odpowiedniej ilości czynników pobudzających. 26/2/98

oddziaływanie okrętu

W morskich działaniach minowych, oddziaływanie magnetyczne, akustyczne lub ciśnieniowe okrętu, albo trałowca symulującego okręt, podlegające detekcji przez minę lub inne urządzenie wykrywające. 26/2/98

punkt współpracy z żegluga SCP

Miejsce, w którym personel realizujący zadania wojskowej współpracy i doradztwa dla żeglugi morskiej, zbiera i przekazuje dane dotyczące statków handlowych i prowadzonej operacji morskiej w danym obszarze, zapewniając informacje o szlakach żeglugowych oraz przedsięwzięciach ochronnych. 20/10/10

szlak żeglugowy

Pojęcie używane do określania zasadniczego kierunku przepływu floty handlowej, leżącego pomiędzy dwoma rejonami terminali 26/2/98

obszar niebezpieczny dla żeglugi

W ramach wojskowej współpracy i doradztwa dla żeglugi morskiej, ustalony przez marynarkę wojenną obszar geograficzny podwyższonego lub określonego ryzyka dla floty handlowej. 2/12/08

przerzut sił z morza na ląd

Część fazy ataku operacji morsko-desantowej, która obejmuje rozwinięcie sił desantowych z okrętów szturmowych na wyznaczonych obszarach lądowania. 26/2/98

czoło fali uderzeniowej front ciśnieniowy

Granica między rejonem występowania zaburzeń ciśnienia wywołanych wybuchem (w powietrzu, wodzie lub na lądzie) a otaczającą atmosferą, wodą lub lądem. 6/12/01

shore bombardment line / ligne de tir contre la terre

A ground line established to delimit bombardment by friendly surface ships. 1/5/63

shore line effect

Preferred term: coastal refraction.

shore party / élément de plage beach group

A task organization of the landing force, formed for the purpose of facilitating the landing and movement off the beaches of troops, equipment, and supplies; for the evacuation from the beaches of casualties and prisoners of war; and for facilitating the beaching, retraction and salvaging of landing ships and craft. It comprises elements of both the naval and landing forces. 1/6/63

short / court

In artillery and naval fire support, a spotting, or an observation, used by an observer to indicate that a burst(s) occurred short of the target in relation to the spotting line. 1/3/77

short distance navigational aid / aide à la navigation à courte distance

An equipment or system which provides navigational assistance to a range not exceeding 200 statute miles/320 kilometres. 1/11/68

short-range transport aircraft / aéronef de transport à court rayon d'action SRT

1/2/74

short scope buoy / bouée sans dérive

A buoy used as a navigational reference which remains nearly vertical over its sinker. 1/11/75

brzegowa linia bombardowania

Linia na lądzie ustalona w celu rozgraniczenia ognia prowadzonego przez okręty sił własnych. 26/2/98

efekt linii brzegowej

> *Termin zalecany: coastal refraction.*
26/2/98

grupa zabezpieczenia desantu

Grupa zadaniowa sił desantowych, sformowana w celu zabezpieczenia lądowania i ewakuacji z brzegu żołnierzy, sprzętu i środków zaopatrzenia, rannych, jeńców wojennych oraz ułatwienia jednostkom desantowym podejścia do plaży, ich wycofywania i ratowania. Składa się ona z elementów sił marynarki wojennej i sił desantowych. 15/5/12

krótki (ogień)

We wsparciu ogniowym artylerii lądowej i morskiej obserwacja obserwatora przekazana w celu wykazania, że seria (serie) strzałów padła w małej odległości od celu w odniesieniu do linii obserwacji. 26/2/98

urządzenie nawigacyjne bliskiego zasięgu

Sprzęt lub system nawigacyjny o zasięgu nie przekraczającym 200 mil lądowych/320 kilometrów. 26/2/98

samolot transportowy krótkiego zasięgu SRT

26/2/98

boja o krótkim zasięgu

Pława (boja) wykorzystywana jako punkt odniesienia w nawigacji, która pozostaje w położeniu prawie pionowym nad zatapiaczem. 26/2/98

**short take-off and landing aircraft /
aéronef à décollage et atterrissage
courts****STOL aircraft** (admitted)

An aircraft capable of clearing a 15-metre (50-foot) obstacle within 450 metres (1,500 feet) of commencing take-off or, in landing, of stopping within 450 metres (1,500 feet) after passing over a 15-metre (50-foot) obstacle. 2/3/09

**short take-off and vertical landing
aircraft / aéronef à décollage court et
atterrissage vertical****STOVL aircraft** (admitted)

Fixed-wing aircraft capable of clearing a 15 metres (50-foot) obstacle within 450 metres (1,500 feet) of commencing its take-off run, and capable of landing vertically. 2/3/09

short title / titre abrégé

A combination of letters, numbers or both, serving to identify a document and used for reasons of brevity. 20/5/05

shot / coup parti

In artillery and naval fire support, a report that indicates that a gun, or guns, have been fired. 1/2/74

shuttered fuze / fusée à obturateur

A fuze in which inadvertent initiation of the detonator will not initiate either the booster or the burst charge. 1/11/68

**side-looking airborne radar / radar
aéroporté à antenne latérale****SLAR**

An airborne radar, viewing at right angles to the axis of the vehicle, which produces a presentation of terrain or moving targets. 1/11/68

sighting angle / angle de visée

In bombing, the angle between the line-of-sight to the aiming point and the vertical. 1/11/75

signal¹ / signal

As applied to electronics, any transmitted electrical impulse. 1/6/65

**samolot krótkiego startu i lądowania
samolot STOL** (dopuszczalny)

Samolot zdolny do przelotu nad przeszkodą o wysokości 15-metrów, znajdującą się w odległości nie przekraczającej 450 m od miejsca startu lub do zatrzymania się w odległości do 450 m po przelocie nad przeszkodą tej samej wysokości przy lądowaniu. 8/12/09

**samolot krótkiego startu i pionowego
lądowania****samolot STOVL** (dopuszczalny)

Stałopłat zdolny do przelotu nad przeszkodą o wysokości 15-metrów, znajdującą się w odległości do 450 m od miejsca rozpoczęcia rozbiegu oraz do wykonania pionowego lądowania. 8/12/09

nazwa skrócona

Kombinacja znaków, cyfr lub obydwu, służąca do identyfikacji dokumentu oraz skróceniu jego nazwy. 23/3/17

strzał

We wsparciu ogniem artylerii lądowej i morskiej stwierdzenie wystrzału z działa lub dział. 26/2/98

zapalnik z zabezpieczeniem

Zapalnik, w którym nieumyślne wzbudzenie detonatora nie wzbudzi łącznika ogniowego ani ładunku wybuchowego. 26/2/98

**pokładowy radar obserwacji bocznej
SLAR**

Urządzenie radiolokacyjne umieszczone na statku powietrznym, przeznaczone do zobrazowania terenu lub obiektów ruchomych, znajdujących się pod kątem prostym w stosunku do osi statku powietrznego. 8/12/09

kąt celowania

W bombardowaniu wartość kąta zawartego pomiędzy linią pionową a linią celowania do celu. 26/2/98

sygnał¹

W elektronice dowolny rodzaj przesyłanego impulsu elektrycznego. 7/11/02

signal² / message conventionnel

Operationally, a type of message, the text of which consists of one or more letters, words, characters, signal flags, visual displays, or special sounds, with prearranged meaning and which is conveyed or transmitted by visual, acoustical, or electrical means. 1/6/65

signal area / aire à signaux

An area on an aerodrome used for the display of ground signals. 1/7/72

signal centre

Preferred term: communications centre.

signal letters

Preferred term: international call sign.

signals intelligence / renseignement d'origine électromagnétique SIGINT

The generic term used to describe communications intelligence and electronic intelligence when there is no requirement to differentiate between these two types of intelligence, or to represent fusion of the two. 16/7/96

signals support / renfort de transmissions

The provision of personnel and equipment from other forces for the establishment of a special or supplementary communications system. 1/11/68

signature equipment / équipement caractéristique

Any item of equipment which reveals the type and nature of the unit or formation to which it belongs. 1/7/80

significant track / piste significative

In air defence, tracks of aircraft or missiles which behave in an unusual manner which warrants attention and could pose a threat to a defended area. 1/4/71

sygnał²

W sensie operacyjnym rodzaj wiadomości w postaci tekstu zawierającego jedną lub więcej liter, słów, znaków, flag sygnałowych, obrazów bądź dźwięków specjalnych o ustalonym znaczeniu, która jest przekazywana lub nadawana środkami wizualnymi, akustycznymi lub elektrycznymi. 7/11/02

strefa sygnałowa

Obszar na lotnisku, wykorzystywany do przedstawiania sygnałów naziemnych. 26/2/98

centrum łączności

>Termin zalecany: communications centre. 26/2/98

znaki sygnałowe

>Termin zalecany: international call sign. 18/10/12

wywiad elektromagnetyczny, rozpoznanie elektromagnetyczne SIGINT

Termin ogólny określający rozpoznanie radiowe i elektroniczne (wywiad radiowy i elektroniczny), wtedy, gdy nie ma potrzeby rozróżniania tych dwóch typów rozpoznania (wywiadu) lub należy przedstawić ich wspólny odpowiednik. 13/5/04

wsparcie łączności

Dostarczenie przez inne siły ludzi i sprzętu w celu rozwinięcia specjalnego lub uzupełniającego systemu łączności. 26/2/98

sprzęt oznakowany

Każdy element sprzętu, który ujawnia typ i charakter jednostki lub ugrupowania, do którego należy. 26/2/98

ważny tor (szlak)

W obronie powietrznej tory statków powietrznych lub pocisków, które przebiegają w nietypowy sposób, zwracając uwagę i mogą powodować zagrożenie dla bronionego obszaru. 26/2/98

simultaneity / simultan  t  

In military operations, an element of campaign and operational design that seeks to disrupt the decision-making process of the enemy commander by confronting the latter with a number of concurrent problems. 30/1/12

single flow route / itinéraire    simple courant

A route at least one and a half lanes wide allowing the passage of a column of vehicles, and permitting isolated vehicles to pass or travel in the opposite direction at predetermined points. 1/3/79

sinker / crapaud anchor

In naval mine warfare, a heavy weight to which a buoyant mine is moored. The sinker generally houses the mooring rope drum and depth setting mechanism and for mines laid by ships, it also serves as a launching trolley 1/11/75

situational awareness / connaissance de la situation**SA¹****battlespace awareness (obsolete)**

The knowledge of the elements in the battlespace necessary to make well-informed decisions. 30/1/12

situation map / carte de situation

A map showing the tactical or the administrative situation at a particular time. 1/11/68

situation report / compte rendu de situation**SITREP**

A report giving the situation in the area of a reporting unit or formation. 1/11/68

skim sweeping / dragage de contrôle d'immersion

In naval mine warfare, the technique of wire sweeping to a fixed depth over deep laid moored mines to cut any shallow enough to endanger surface shipping. 1/8/76

jednoczesno  c

W operacjach wojskowych, element kampanii i operacji którego celem jest zakłócenie procesu decyzyjnego dowódcy sił przeciwnika poprzez skonfrontowanie go z określoną liczbą mających wystapic równocześnie problemów. 13/11/12

droga jednopasmowa

Droga o szerokości równej, co najmniej 1,5 pasa ruchu, umożliwiająca zarówno przemieszczanie kolumny pojazdów jak i mijanie się lub poruszanie w przeciwnym kierunku pojedynczych pojazdów we wcześniej określonych miejscach. 25/1/11

kotwica miny kotwica

W morskich działaniach minowych, duży ci  zar, do którego cumuje si   miny pływające; zwykle skada się z bębna z liną kotwiczna i mechanizmu ustalania głebokości, a dla min stawianych przez okręty służy również jako wózek transportowy umożliwiający przemieszczanie min przed ich zrzueniem. 9/5/02

  wiadomo  c sytuacyjna**SA¹****  wiadomo  c przestrzeni walki**

(przestarzały)

Znajomo  c składowych przestrzeni walki niezbędna do podejmowania świadomych decyzji. 13/11/12

mapa sytuacyjna

Mapa obrazująca sytuacj   taktyczną lub administracyjną w określanym czasie. 26/2/98

meldunek sytuacyjny**SITREP**

Meldunek określający sytuacj   w rejonie, w którym znajduje si   skadajaca go jednostka lub ugrupowanie. 8/12/09

traowanie kontaktowe

W morskich dziaaniach przeciwwminowych, technika traowania prowadzonego na okre  lonej geboko  ci, w celu podci  cia min kotwicznych postawionych na geboko  ciach stanowiacych zagro  zenie dla   glugi nawodnej. 15/5/12

slant range / distance oblique

The line of sight distance between two points, not at the same level relative to a specific datum. 1/1/80

slot

Preferred term: time slot.

small ship / petit navire

A ship of 137 metres (450 feet) or less in length. 1/11/75

smoke screen / écran de fumée - rideau de fumée

Cloud of smoke used to mask either friendly or enemy installations or manoeuvres. 1/5/63

snagline mine / mine à ligne flottante

A contact mine with a buoyant line attached to one of the horns or switches which may be caught and pulled by the hull or propellers of a ship. 1/11/75

snake mode / contrôle de manoeuvre d'identification

A control mode in which the pursuing aircraft files a programmed weaving flight path to allow time to accomplish identification functions. 1/7/72

soft missile base / base de lancement pour missile non protégée

A launching base that is not protected against a nuclear explosion. 1/6/64

solenoid sweep / drague à solénoïde

In naval mine warfare, a magnetic sweep consisting of a horizontal axis coil wound on a floating iron tube. 1/6/78

sonobuoy / bouée radioacoustique radio sonobuoy

An acoustic device, used mainly for the detection of submarines which, when activated, transmits information by radio. 1/3/81

sortie / sortie

In air operations, an operational flight by one aircraft. 1/11/68

odległość skośna

Odległość w linii prostej (w polu widzenia) między dwoma punktami, leżącymi na różnych poziomach względem określonego poziomu odniesienia. 26/2/98

przedział czasu

>Termin zalecany: time slot.

mały okręt

Okręt o długości równej lub mniejszej niż 137 metrów (450 stóp). 26/2/98

zasłona dymna

Obłok dymu wykorzystywany w celu maskowania obiektów lub ruchów wojsk własnych lub przeciwnika. 7/3/02

mina podwodna

Mina kontaktowa z pływającą linią zamocowaną do jednego z czopów lub włączników, która może być zaczepiona i ciągniona przez kadłub lub śrubę napędową okrętu. 26/2/98

manewr „zmijka”

Sposób sterowania, w czasie, którego przechwytyjący statek powietrzny realizuje zaplanowany manewr lotu wzdłuż toru zygzakowatego, w celu zyskania czasu na wykonanie czynności identyfikacyjnych. 12/2/03

nieumocnione stanowisko wyrzutni raketowej

Stanowisko wyrzutni raketowej nie mające zabezpieczeń przed czynnikami rażenia wybuchu jądrowego. 7/2/02

trał indukcyjny

W morskich działaniach minowych, magnetyczne urządzenie trałujące posiadające dodatnią pływalność, składające się z cewki nawiniętej współosiowo na rdzeń żelazny. 10/9/13

pława radiohydroakustyczna

Urządzenie akustyczne wykorzystywane głównie do wykrywania okrętów podwodnych, które w przypadku jego pobudzenia wysyła informację drogą radiową. 25/6/14

samolotolot/śmigłowcolot

W operacjach powietrznych jeden lot operacyjny wykonywany przez jeden statek powietrzny.

sortie number / numéro de sortie**sortie reference**

A reference used to identify the images taken by all the sensors during one air reconnaissance sortie. 1/9/69

sortie plot

Preferred term: master plot.

sortie reference

Preferred term: sortie number.

sorting

Preferred term: triage^{1,2}.

source / source

In intelligence usage, a person from whom or thing from which information can be obtained. 1/9/81

spare / pièce de rechange

An individual part, sub-assembly or assembly supplied for the maintenance or repair of systems or equipment. 1/12/77

special aeronautical chart / carte aéronautique spéciale

A topographic chart with aeronautical information designed to meet military peacetime requirements for low level air navigation. 17/1/05

special flight / transport aérien à la demande

An air transport flight, other than a scheduled service, set up to move a specific load. 1/6/65

special hazard / risque particulier

In aircraft crash rescue and fire-fighting activities: fuels, materials, components or situations that could increase the risks normally associated with military aircraft accidents and could require special procedures, equipment or extinguishing agents. 1/10/84

special job cover map / carte d'avancement des travaux photographiques

A small-scale map used to record progress on photographic reconnaissance tasks covering very large areas. As each portion of the task is completed, the area covered is outlined on the map. 1/9/69

numer lotu

Oдноśnik wykorzystywany do identyfikacji obrazów zarejestrowanych przez wszystkie sensory podczas jednego lotu rozpoznawczego. 26/2/98

schemat pokrycia terenowego

> Termin zalecany: master plot. 26/2/98

numer lotu

> Termin zalecany: sortie number. 26/2/98

sortowanie

> Termin zalecany: triage. 5/4/01

źródło

W wywiadzie/rozpoznaniu osoba (lub podmiot), od której (którego) można uzyskać informacje. 26/2/98

część zapasowa

Część, podzespół lub zespół dostarczany w celu wykonania obsługi technicznej lub naprawy systemów lub urządzeń. 13/9/01

lotnicza mapa nawigacyjna specjalna

Mapa topograficzna z naniesionymi informacjami lotniczymi, która spełnia wymagania czasu „P” dla nawigacji lotniczej na niskich wysokościach. 24/5/05.

lot specjalny

W transporcie powietrznym inny niż planowany lot, organizowany w celu przewozu specjalnego ładunku. 26/2/98

szczególne niebezpieczeństwo

W odniesieniu do akcji ratowniczych przy katastrofie lotniczej i gaszeniu pożarów paliwa, materiały, komponenty lub sytuacje, które mogłyby zwiększać ryzyko towarzyszące zwyczajowo wypadkom samolotów wojskowych i wymagałyby stosowania specjalnego postępowania, wyposażenia lub środków gaśniczych. 26/2/98

mapa specjalna pokrycia fotograficznego

Mapa o małej skali wykorzystywana do nanoszenia wyników rozpoznania fotograficznego, którym objęty jest duży obszar. Po zakończeniu każdej części zadania uzyskany fragment nanoszony jest na mapę. 13/5/04

**special operations / operations
spéciales**

Military activities conducted by specially designated, organized, selected, trained and equipped forces using unconventional techniques and modes of employment. 30/1/12

special operations command and control element / element de commandement et de contrôle des opérations spéciales**SOCCE**

An element established by the special operations component commander to synchronize, deconflict and coordinate special operations with those conducted by conventional forces. 4/2/11

special reconnaissance and surveillance / reconnaissance et surveillance spéciales

Reconnaissance and surveillance activities conducted by special operations forces, which complement theatre intelligence assets and systems by obtaining strategic and/or operational information. These are human intelligence operations, conducted independently or in support of conventional operations, which may use special techniques, equipment, methods or indigenous assets. 4/10/00

spectrozoal photography / photographie par bandes spectrales

A photographic technique whereby the natural spectral emissions of all objects are selectively filtered in order to image only those objects within a particular spectral band or zone and eliminate the unwanted background. 1/8/76

speed / vitesse

1/6/78

speed of advance / vitesse de progression²**SOA**

In naval usage, the speed expected to be made good over the ground. 1/1/83

działania specjalne

Działania wojskowe prowadzone przez specjalnie wyznaczone, zorganizowane, dobrane, wyszkolone i wyposażone siły wykorzystujące niekonwencjonalne techniki i metody działania. 12/12/12

**element dowodzenia i kierowania operacjami specjalnymi
SOCCE**

Komórka organizacyjna utworzona przez dowódcę komponentu specjalnego w celu synchronizacji i koordynacji operacji specjalnych z działaniami prowadzonymi przez siły konwencjonalne oraz zapobiegania konfliktom pomiędzy nimi. 9/11/11

rozpoznanie specjalne i śledzenie

Działania rozpoznawcze i obserwacyjne prowadzone przez wojska specjalne stanowiące uzupełnienie innych sił i środków oraz systemów rozpoznawczych na teatrze działań poprzez pozyskiwanie informacji strategicznych i /lub operacyjnych. Mogą być prowadzone samodzielnie lub w ramach wsparcia sił zbrojnych. Ich istotą jest rozpoznanie osobowe oraz wykorzystanie specjalnych technik, sprzętu i metod, a także wykorzystywanie ludności miejscowej. 8/2/01

zdjęcie strefowo-spektralne

Technika fotograficzna, w której naturalne składowe emisje widmowej, emitowane przez wszystkie obiekty są selektywnie filtrowane w celu zobrazowania tylko tych obiektów, których emisja mieści się w określonym paśmie lub zakresie częstotliwości i eliminacji niepożądanego promieniowania tła. 13/5/04

prędkość

23/3/11

prędkość postępową**SOA**

W marynarce wojennej prędkość, która byłaby dobra również na lądzie. 26/2/98

speed of sound / vitesse du son

The speed at which sound travels in a given medium under specified conditions. The speed of sound at sea level in the International Standard Atmosphere is 1108 ft/second, 658 knots, 1215 km/hour. 1/11/68

prędkość dźwięku

Prędkość, z jaką rozchodzi się fala akustyczna w danym środowisku w określonych warunkach. Prędkość dźwięku na poziomie morza, według standardu międzynarodowego ISA (International Standard Atmosphere), wynosi 1108 stóp/sec., 658 węzłów, 1215 km/godz. 26/2/98

spigot

Preferred term: sprag.

zatyczka, czop

> *Termin zalecany: sprag. 26/2/98*

splash¹ / arrivée

In artillery and naval fire support, word transmitted to an observer or spotter five seconds before the estimated time of the impact of a salvo or round. 1/2/74

obserwować cel!

We wsparciu ogniowym artylerii lądowej i morskiej, komenda przekazywana do obserwatora, pięć sekund przed przewidywanym czasem uderzenia salwy lub pocisku. 4/10/11

splash² / destruction²

In air interception, target destruction verified by visual or radar means. 1/2/74

zniszczenie

W odniesieniu do przechwytywania obiektu powietrznego, zniszczenie celu potwierdzone przez środki obserwacji wzrokowej lub radiolokacyjnej. 4/10/11

split cameras / appareils photographiques jumelés

An assembly of two cameras disposed at a fixed overlapping angle relative to each other. 1/8/70

kamery sprzężone

Zestaw złożony z dwóch kamer, rozmieszczonych względem siebie w taki sposób, że ich stałe kąty widzenia pokrywają się. 5/3/04

split pair

Preferred term: split vertical photography.

para rozdzielona

> *Termin zalecany: split vertical photography. 26/2/98*

split-up

Preferred term: break-up.

rozdzielać

> *Termin zalecany: break-up. 26/2/98*

split vertical photography / verticales divisées**split pair**

Photographs taken simultaneously by two cameras mounted at an angle from the vertical, one tilted to the left and one to the right, to obtain a small sidelap. 1/8/73

sprzężone fotografowanie w pionie para rozdzielona

Zdjęcia wykonywane równocześnie przez dwie kamery umieszczone pod pewnym kątem względem osi pionowej, jedna przechylona w lewo, a druga w prawo, w celu uzyskania małej powierzchni wzajemnego pokrycia. 13/5/04

spoiling attack / attaque préventive de harcèlement

A tactical manoeuvre employed to impair seriously a hostile attack while the enemy is in the process of forming up or assembling for an attack. 1/3/82

atak wyprzedzający

Manewr taktyczny prowadzony w celu poważnego osłabienia przeciwnika, w czasie gdy jest on w trakcie formowania lub koncentracji sił do ataku. 4/10/11

spot¹ / observer

To determine by observation, deviations of ordnance from the target for the purpose of supplying necessary information for the adjustment of fire. 1/8/73

spot² / situer

To place in a proper location. 1/8/73

spot elevation / point coté

A point on a map or chart whose elevation is noted. 1/1/68

spot jamming / brouillage sélectif selective jamming

The jamming of a specific channel or frequency. 1/6/64

spot size / dimensions du spot

The size of the electron spot on the face of the cathode ray tube. 1/6/64

spotting / observation du tir

A process of determining by visual or electronic observation, deviations of artillery or naval fire from the target in relation to a spotting line for the purpose of supplying necessary information for the adjustment or analysis of fire. 1/8/76

spotting line / axe d'observation

Any straight line to which the fall of shot of projectiles is related or fire is adjusted by an observer or a spotter. 1/11/94

sprag / tenon spigot

A projection preventing the movement of platforms or pallets in the side guidance rails in an aircraft cabin. 1/9/69

spray dome / dôme d'écume dome

The mound of water spray thrown up into the air when the shock wave from an underwater detonation of a nuclear weapon reaches the surface. 1/12/76

sprocket / roue à rochets

In naval mine warfare, an antisweep device included in a mine mooring to allow a sweep wire to pass through the mooring without parting the mine from its sinker. 1/11/75

określić uchylenie

Ustalić, poprzez obserwację, uchylenie ognia artyleryjskiego od celu, dla pozyskania niezbędnych danych do korygowania ognia. 18/3/08

umiejscowić

Umieścić we właściwym miejscu. 18/3/08

punkt wysokościowy

Punkt na mapie lub wykresie, którego wysokość jest określona. 15/1/08

zakłócanie punktowe zakłócanie selektywne

Zakłócanie konkretnego kanału lub częstotliwości. 26/2/98

rozmiar plamki

Rozmiar plamki elektronowej na ekranie lampy oscyloskopowej. 26/2/98

określanie uchyleń

Procedura określania, poprzez obserwację wzrokową lub prowadzoną metodami elektronicznymi, uchyleń ognia artylerii lądowej lub morskiej od celu, w odniesieniu do linii celowania, zapewniająca informację niezbędną do korygowania lub analizy prowadzenia ognia. 18/3/08

linia celowania

Każda linia prosta, do której odnoszą się miejsca upadku wystrzelonych pocisków lub względem której poprawiany jest ogień przez obserwatora. 23/3/11

klin, rozpora zatyczka, czop

Część wystająca, zabezpieczająca ruch platform lub palet w bocznych prowadnicach szynowych w kabinie bagażowej samolotu. 26/2/98

czasza wodna słup wody po wybuchu jądrowym

Czasza utworzona przez drobiny wody wyrzucane w powietrze po dotarciu fali uderzeniowej wybuchu podwodnego do powierzchni. 6/12/01

przepustnica

W morskich działaniach minowych, urządzenie przeciwtrałowe umożliwiające przejście liny trałowej po minlinie bez jej podcinania. 10/9/13

squirt / jet de repérage

In air-to-air refuelling, a means of providing visual detection of a nearby aircraft. In practice this is achieved by the donor aircraft dumping fuel and/or the receiver aircraft selecting afterburners, if so equipped. 1/11/83

stability augmentation feature / amortisseur d'instabilité

In a flight control system, an automatic device which operates to augment the short term stability characteristics of an aircraft. 1/1/73

stability policing / police de stabilisation**SP¹**

Police-related activities intended to reinforce or temporarily replace the indigenous police in order to contribute to the restoration and/or upholding of the public order and security, rule of law, and the protection of human rights. MCLSB, 5/9/16

stable base film / film à faible retrait

A particular type of film having a high stability in regard to shrinkage and stretching. 1/4/71

staff / état-major

In a military organization, a group of military and/or civilian personnel assisting a commander. 30/1/12

stage¹ / étage

An element of the missile or propulsion system that generally separates from the missile at burnout or cut-off. Stages are numbered chronologically in order of burning. 1/3/82

stage² / étape¹

To process, in a specified area, troops which are in transit from one locality to another. 1/3/82

stage³ / étape²

The part of an air route from one air staging unit to the next. -1/3/82

smuga

Podczas tankowania w powietrzu, środek umożliwiający wzrokowe wykrycie znajdujących się w pobliżu statków powietrznych. W praktyce smugę tworzy samolot-cysterna wypuszczając w sposób kontrolowany pewną część paliwa i/ lub samolot zamierzający uzupełnić paliwo w locie poprzez włączanie i wyłączenie dopalacza. 13/9/01

element zwiększenia stabilności

W systemie sterowania statkiem powietrznym urządzenie automatyczne, działające w celu krótkotrwałego zwiększenia stabilności lotu statku powietrznego. 16/1/03

policyjne działania stabilizacyjne

Działania policyjne, mające na celu wzmocnienie lub czasowe zastąpienie właściwej policji w celu wniesienia wkładu na rzecz przywrócenia i/lub utrzymania porządku publicznego oraz bezpieczeństwa, praworządności oraz ochrony praw człowieka. 25/10/18

podłoże trwałe

Szczególny rodzaj podłoża cechujący się dużą odpornością na ściskanie i rozciąganie. 26/2/98

sztab

W organizacji wojskowej, grupa personelu wojskowego i/lub cywilnego wspomagająca dowódcę. 12/12/12

stopień

Element pocisku raketowego lub systemu napędowego, który zazwyczaj oddziela się od pocisku po wypaleniu lub odcięciu. Stopnie są oznaczane w kolejności oddzielania się. 7/11/02

etap¹

Odtworzenie w określonym rejonie zdolności bojowej wojsk, które przemieszczają się z jednego miejsca do drugiego. 7/11/02

etap²

Część drogi lotniczej pomiędzy lotniskowymi jednostkami obsługi. 7/11/02

staged crew / équipage de relève

Aircrew prepositioned at specific points along an air route to allow the continuous operation of the aircraft.
1/11/68

załoga wymienna

Załoga statku powietrznego rozmieszczona w określonych punktach wzdłuż trasy lotu, w celu zapewnienia ciągłości wykonania operacji lotniczej.
19/12/02

staging area¹ / zone d'étape¹**SA²**

An area located between the mounting area and the objective area through which all or part of the forces pass after mounting, for the purpose of refuelling, regrouping, training, inspection and distribution of troops and matériel.
25/9/98

rejon pośredni¹**SA²**

Obszar umiejscowiony pomiędzy rejonem ześrodkowania a rejonem docelowym, w którym przebywają wojska po przygotowaniu do działań w celu uzupełnienia paliwa, przegrupowania, szkolenia, przeglądu i dystrybucji wojsk oraz sprzętu i środków materiałowo-technicznych. 8/2/01

staging area² / zone d'étape²**SA²**

A general locality established for the concentration of troop units and transient personnel between movements over lines of communications. 25/9/98

rejon pośredni²**SA²**

Rejon ogólny wyznaczony do koncentracji oddziałów wojskowych i podróżującego personelu w czasie przemieszczania się pomiędzy liniami komunikacyjnymi. 8/2/01

STANAG

Preferred term: NATO standardization agreement.

STANAG

>Termin zalecany: NATO standardization agreement. 13/9/01

standard day of supply / jour standard d'approvisionnement**SDOS**

The total amount of supplies required for an average day based on Standing Group NATO rates and/or on national rates as appropriate. 1/2/74

dzienna norma zaopatrzenia**SDOS**

Całkowita ilość zaopatrzenia wymaganego na jeden dzień, ustalana na podstawie, odpowiednio, racji Grupy Stałej NATO i/lub racji krajowych.
20/10/10

standardized product / produit normalisé

A product that conforms to specifications resulting from the same or equivalent technical requirements. NATO standardized products are identified by a NATO code number.
1/8/82

wyrób znormalizowany

Wyrób zgodny ze specyfikacją wynikającą z takich samych lub równoważnych wymagań technicznych. Znormalizowane wyroby NATO oznaczane są numerem kodowym NATO. 3/10/02

standard operating procedure SOP¹

Preferred term: standing operating procedure.

standardowa procedura operacyjna SOP¹

>Termin zalecany: standing operating procedure. 29/4/10

standard parallel / parallèle de référence

A parallel on a map or chart along which the scale is as stated for that map or chart. 1/6/81

standardowa linia równoległa

Linia równoległa na mapie lub planie, wzdłuż której naniesiona jest podziałka, zgodna z oznaczeniem mapy lub planu.
26/2/98

standard pattern / plan de pose réglementaire

In land mine warfare, the agreed pattern to which mines are normally laid. 1/11/68

standard route / route standard

In naval cooperation and guidance for shipping, a preplanned single track connecting positions within the main shipping route. 2/3/07

standby state / état de veille

The state of a land mine when all safety and arming delay devices have operated and the mine is awaiting an arming signal. 9/5/00

stand fast / halte

In artillery, the order at which all action on the position ceases immediately. 1/3/82

standing operating procedure / instructions permanentes**SOP²****standard operating procedure**

(admitted)

A set of instructions covering those features of operations which lend themselves to a definite or standardized procedure without loss of effectiveness. The procedure is applicable unless ordered otherwise. 1/6/84

standing order / ordre permanent

A promulgated order which remains in force until amended or cancelled. 1/11/68

standing patrol / patrouille en attente

A patrol which will be of a strength decided by the commander allotting the task. Its task may be recce, listening, fighting, or a combination of these. It differs from a recce, fighting, or listening patrol, in that, having taken up its allotted position, it is not free to manoeuvre in the performance of its task without permission. 1/5/63

schemat znormalizowany

W lądowych działaniach minowych uzgodniony schemat ustawiania min w polu minowym. 12/12/00

standardowy szlak morski

W ramach wojskowej współpracy i doradztwa dla żeglugi morskiej zaplanowany wcześniej pojedynczy szlak, łączący pozycje leżące wewnątrz głównych tras morskich. 6/11/07

stan oczekiwania

Stan miny lądowej, w którym wszystkie zabezpieczenia i urządzenia opóźniające zadziałały i mina oczekuje na sygnał uzbrojenia. 10/5/01

przerwać ogień

W artylerii rozkaz po, którym wszystkie działania prowadzone na pozycjach ogniowych są bezzwłocznie przerywane. 26/2/98

obowiązująca procedura działania SOP²

Zbiór instrukcji obejmujący aspekty działania, które prowadzą do zdefiniowania lub standaryzacji procedur bez utraty skuteczności. Procedura jest stosowana do czasu jej odwołania. 3/10/02

obowiązujący rozkaz (zarządzenie)

Wydany rozkaz (zarządzenie) pozostający w mocy aż do czasu jego zmiany lub odwołania. 26/2/98

patrol stały

Patrol, którego stan liczebny ustalany jest przez dowódcę przydzielającego zadanie. Jego zadaniem może być rozpoznanie, nasłuch, walka lub kombinacja tych zadań. Różni się on od patrolu rozpoznawczego, nasłuchowego lub bojowego tym, że po zajęciu wyznaczonej pozycji nie może bez zezwolenia wykonywać żadnych manewrów przy realizacji zadania. 26/2/98

start point / point initial³**SP²**

A well defined point on a route at which a movement of vehicles begins to be under the control of the commander of this movement.

Notes:

1. It is at this point that a column is formed by the successive passing, at an appointed time, of each of its elements.
2. In addition to the principal start point of a column, there may be secondary start points for its different elements. 22/1/10

state 1

Preferred term: state of readiness safe.

state 2

Preferred term: state of readiness armed.

state of readiness / état de préparation²**SOR****defence readiness condition (obsolete)**

The readiness posture of a unit for operations or exercises. 30/1/12

state of readiness armed / état de préparation amorcé**state 2 (admitted)**

The state of a demolition target in which the demolition charges are in place, the firing and priming circuits are installed and complete, ready for immediate firing. MCLSB, 29/4/16

state of readiness safe / état de préparation non amorcé**state 1 (admitted)**

The state of readiness of a demolition target in which charges are in place and the firing circuit may be in place, but the detonators are not installed and the means of firing are not connected. MCLSB, 29/4/16

static air temperature / température de l'air statique

The temperature at a point at rest relative to the ambient air. 1/1/80

punkt wyjściowy**SP**

Ścisłe zdefiniowany punkt na trasie marszu, w którym dowódca przejmuje kontrolę nad kolumną pojazdów.

Uwagi:

1. W tym punkcie kolumna jest formowana, poprzez kolejne jego przekraczanie, w określonym czasie, przez elementy marszowe kolumny.
2. Obok zasadniczego punktu wyjściowego ugrupowania marszowego mogą występować dodatkowe punkty wyjściowe dla różnych jego elementów. 22/6/10

stan 1

>Termin zalecany: state of readiness safe.

stan 2

>Termin zalecany: state of readiness armed.

stan gotowości**SOR****gotowość do obrony (przestarzały)**

Gotowość jednostki do prowadzenia działań lub ćwiczeń. 12/12/12

stan gotowości – stan 2 – uzbrojony

Stan gotowości obiektu przeznaczonego do zniszczenia sposobem wybuchowym, w którym umieszczono ładunki wybuchowe wraz z zapalnikami połączone obwodem odpalania lub siecią wybuchową oraz podłączono urządzenia zapalające tak, że są one gotowe do natychmiastowego odpalenia. 12/12/12

stan gotowości – stan 1 – zabezpieczony

Stan gotowości obiektu przeznaczonego do zniszczenia sposobem wybuchowym, w którym umieszczono ładunki wybuchowe. Obwód odpalania lub sieć wybuchowa może być przygotowana, jednak bez zapalników oraz podłączonych przyrządów do odpalania. 12/12/12

statyczna temperatura powietrza

Temperatura w punkcie spoczynkowym względem otaczającego powietrza. 26/2/98

static marking / interférence due à l'électricité statique

Marks on photographic negatives and other imagery caused by unwanted discharges of static electricity. 1/12/74

static test load / charge d'épreuve statique

In sea operations, twice the safe working load. 1/7/80

station time / heure de fin de chargement

In air transport operations, the time at which crews, passengers, and cargo are to be on board and ready for the flight. 1/9/81

stay behind force / détachement de sûreté

A force which is left in position to conduct a specified mission when the remainder of the force withdraws or retires from the area. 1/8/76

stepped-up separation / séparation verticale

The vertical separation in a formation of aircraft measured from an aircraft ahead upward to the next aircraft behind or in echelon. 1/11/75

step-up¹ / bascule

In land operations, a procedure by which control is passed from an organization to an element of that organization which has been sent to a new location in order to maintain continuity of control during relocation(s) of that organization. 1/11/75

step-up² / détachement de bascule

In land operations, the element of an organization which is sent to carry out a step-up procedure. 1/11/75

stereogram / stéréogramme

A stereoscopic set of photographs or drawings correctly oriented and mounted for stereoscopic viewing. 1/9/69

znakowanie statyczne

Znaki naniesione na negatywach fotograficznych i innych zobrazowaniach wywołane przez niepożądane wyładowania ładunków elektrostatycznych. 26/2/98

statyczne obciążenie próbne

W operacjach morskich, podwójna wartość bezpiecznego obciążenia roboczego. 26/2/98

czas gotowości do lotu

W transporcie powietrznym czas, w którym załoga, pasażerowie i ładunek winny znajdować się na pokładzie, w gotowości do lotu. 26/2/98

siły specjalnego przeznaczenia (grupy dywersyjne)

Siły pozostawiane na stanowiskach w celu wykonania określonych zadań, podczas gdy pozostałą część sił wycofuje się lub wyprowadza z danego obszaru. 26/2/98

rozdzielenie pionowe

Odstęp pionowy w ugrupowaniu samolotów, mierzony od samolotu znajdującego się z przodu w górę do następnego samolotu znajdującego się za nim lub w ugrupowaniu. 26/2/98

przekazanie dowodzenia

W działaniach lądowych procedura przekazania uprawnień danej jednostki organizacyjnej do jej elementu składowego skierowanego do nowego miejsca w celu zapewnienia ciągłości dowodzenia podczas przemieszczania się tej jednostki. 7/11/02

element przejmujący dowodzenie

W działaniach lądowych element składowy danej jednostki organizacyjnej skierowany do przejęcia dowodzenia. 7/11/02

stereogram

Stereoskopowy zestaw zdjęć lub obrazów, odpowiednio zorientowanych i ustawionych, umożliwiającą widok stereoskopowy. 26/2/98

**stereoscopic cover / couverture
stéréoscopique**

Photographs taken with sufficient overlap to permit complete stereoscopic examinations. 1/9/69

**stereoscopic model / représentation
stéréoscopique**

The mental impression of an area or object seen as being in three dimensions when viewed stereoscopically on photographs. 1/9/69

**stereoscopic pair / couple
stéréoscopique**

Two photographs with sufficient overlap of detail to make possible stereoscopic examination of an object or an area common to both. 1/9/69

sterilize / stérilisation

In naval mine warfare, to permanently render a mine incapable of firing, by means of a device (e.g. sterilizer) within the mine. 1/11/75

sterilizer / dispositif de stérilisation

In mine warfare, a device included in mines to render the mine permanently inoperative on expiration of a predetermined time after laying. 1/11/75

stick / groupe de saut

A number of paratroopers who jump from one aperture or door of an aircraft during one run over a drop zone. 1/3/82

stock control / contrôle de stock

Process of maintaining inventory data on the quantity, location, and condition of supplies and equipment due-in, on-hand and due out, to determine quantities of material and equipment available and/or required for issue and to facilitate distribution and management of material. 1/11/68

pokrycie stereoskopowe

Fotografie wykonane z wystarczającym pokryciem, umożliwiające przeprowadzenie pełnej analizy stereoskopowej. 26/2/98

model stereoskopowy

Wrażenie trójwymiarowości obrazu terenu lub obiektu podczas stereoskopowej obserwacji zdjęć. 26/2/98

para zdjęć stereoskopowych

Zdjęcia z odpowiednim pokryciem szczegółów, umożliwiające stereoskopowe badanie obiektu lub obszaru wspólnego dla nich obu. 26/2/98

neutralizować

W morskich działaniach minowych, na stałe rozbroić minę poprzez użycie odpowiedniego urządzenia (np. neutralizatora) wewnątrz miny. 26/2/98

neutralizator

W morskich działaniach minowych, urządzenie umieszczone w minie powodujące utratę przez nią zdolności bojowej po upływie określonego czasu od jej ustawienia. 16/11/00

potok

grupa skoczków spadochronowych opuszczających statek powietrzny z jednego luku/drzwi nad zrzutowiskiem

nadzorowanie zapasów

Proces utrzymywania danych inwentaryzacyjnych o ilości, lokalizacji, stanie zapasów i wyposażenia dostarczanego, przechowywanego, wydawanego z magazynów, dla określenia ilości środków zaopatrzenia i wyposażenia dostępnego i/lub wymaganego do wydania oraz ułatwienia dystrybucji i zarządzania zapasami 16/10/13

**stockpile to target sequence /
successions des opérations depuis le
dépôt jusqu'à l'objectif**

The order and permutations of events involved in removing a nuclear weapon from storage and assembling, testing, transporting, and delivering it on the target. 1/5/63

stocks / stock

The quantity of supplies and material on hand ready for use. 1/2/74

STOL aircraft

Preferred term: short take-off and landing aircraft.

STOVL aircraft

Preferred term: short take-off and vertical landing aircraft.

stopway / prolongement d'arrêt

A defined rectangular area on the ground at the end of a runway in the direction of take-off designated and prepared by the competent authority as a suitable area in which an aircraft can be stopped in the case of an interrupted take-off. It must be capable of supporting aircraft of approximately 23 000 kilogrammes (50,000 lbs). 1/3/81

storage life / durée limite de stockage

The length of time for which an item of supply including explosives, given specific storage conditions, may be expected to remain serviceable and, if relevant, safe. 1/9/81

stowage diagram / plan d'arrimage

A scaled drawing included in the loading plan of a vessel for each deck or platform showing the exact location of all cargo. 1/12/79

straggler¹ / isolé¹

Any personnel, vehicles, ships or aircraft which, without apparent purpose or assigned mission, become separated from their unit, column or formation. 1/12/79

**przygotowanie ładunku jądrowego do
użycia**

Czynności realizowane od momentu pobrania ładunku jądrowego z magazynu obejmujące montowanie, testowanie, transport i przeniesienie do celu. 10/1/02

zapasy

Ilość dostępnych środków zaopatrzenia gotowych do użycia. 18/9/12

statek powietrzny STOL

>Termin zalecany: short take-off and landing aircraft. 23/3/11

statek powietrzny STOVL

>Termin zalecany: short take-off and vertical landing aircraft. 23/3/11

przedłużenie pasa

Określony prostokątny obszar na powierzchni ziemi, przy końcu pasa startowego w kierunku startu, przeznaczony i przygotowany przez kompetentne władze jako odpowiedni obszar, na którym samolot może być zatrzymany w przypadku przerwania startu. Musi posiadać zdolność utrzymania samolotu o masie około 23 000 kilogramów (50 000 funtów). 26/2/98

okres magazynowania

Czas, w którym dany środek zaopatrzenia, w tym materiały wybuchowe, magazynowany we właściwych warunkach można uważać za bezpieczny i nadający się do użycia. 15/1/08

diagram załadunku

Skalowany schemat załączony do planu załadunku okrętu dla każdego pokładu lub platformy, pokazujący właściwe rozmieszczenie wszystkich towarów. 26/2/98

odłączony

Każda osoba, pojazd, okręt lub statek powietrzny, które bez wyraźnego celu lub wyznaczonego zadania odłączają się od swoich jednostek, kolumn lub formacji. 26/2/98

straggler² / traînard

A ship separated from its convoy by more than 5 nautical miles, through inability to keep up, and unable to rejoin before dark, or over 10 nautical miles from its convoy whether or not it can rejoin before dark. 1/3/79

strategic aeromedical evacuation / évacuation sanitaire aérienne stratégique

That phase of evacuation which provides airlift for patients from overseas areas or from theatres of active operations, to the home base, to other NATO countries or to a temporary safe area. 9/7/97

strategic air transport operations / opérations de transport aérien stratégique

The carriage of passengers and cargo between theatres by means of:

- a. scheduled service;
- b. special flight;
- c. air logistic support;
- d. aeromedical evacuation. 1/9/69

strategic air warfare / guerre aérienne stratégique

Air operations designed to effect the progressive destruction and disintegration of the enemy's war-making capacity. 1/11/68

strategic command / commandement stratégique**SC**

The command organization at the highest level of the NATO military command structure.

Note: there are two strategic commands, namely, Allied Command Operations and Allied Command Transformation. 31/1/14

maruder

Okręt oddalony od swojego konwoju o więcej niż 5 mil morskich, nie mogący utrzymać prędkości i niezdolny do ponownego dołączenia do konwoju przed zmrokiem, albo oddalony o więcej niż 10 mil morskich od własnego konwoju bez względu na to, czy może dołączyć przed zmrokiem czy nie. 26/2/98

strategiczna lotnicza ewakuacja medyczna

Faza ewakuacji, w której pacjenci transportowani są drogą powietrzną z teatrów prowadzonych działań do baz krajowych, innych krajów NATO lub do rejonów tymczasowo bezpiecznych. 11/1/01

strategiczne powietrzne operacje transportowe

Transport osób i towarów pomiędzy obszarami teatrów działań przez wykorzystanie:

- a. lotów planowych;
- b. lotów specjalnych;
- c. lotniczego zabezpieczenia logistycznego;
- d. lotniczej ewakuacji medycznej 13/11/13

strategiczne działania powietrzne

Operacje powietrzne planowane w celu spowodowania progresywnego zniszczenia i dezintegracji zdolności nieprzyjaciela do prowadzenia wojny. 26/2/98

dowództwo strategiczne**SC**

Organ dowodzenia na najwyższym szczeblu wojskowej struktury dowodzenia NATO.

Uwaga: Funkcjonują dwa dowództwa strategiczne, Sojusznicze Dowództwo ds. Operacji (ACO) i Dowództwo NATO ds. Transformacji (ACT). 19/4/06

**strategic communications /
communications stratégiques**
StratCom

In the NATO military context, the integration of communication capabilities and information staff function with other military activities, in order to understand and shape the information environment, in support of NATO strategic aims and objectives. 30/6/17

komunikacja strategiczna
StratCom

W kontekście wojskowym NATO, integracja zdolności komunikacyjnych oraz funkcji informacyjnych z innymi działaniami wojskowymi w celu zrozumienia i kształtowania środowiska informacyjnego w ramach wspierania celów strategicznych NATO. 20/11/18

**strategic concentration / concentration
stratégique**

The assembly of designated forces in areas from which it is intended that operations of the assembled force shall begin so that they are best disposed to initiate the plan of campaign. 1/11/68

koncentracja strategiczna

Zgrupowanie wyznaczonych sił w obszarach, z których planowane jest rozpoczęcie tych operacji zgrupowanych sił tak, aby były najlepiej rozmieszczone do rozpoczęcia planowanej kampanii. 26/2/98

strategic concept / concept stratégique

The course of action accepted as a result of the estimate of the strategic situation. It is a statement of what is to be done in broad terms sufficiently flexible to permit its use in framing the military, diplomatic, economic, psychological and other measures which stem from it. 1/11/83

zamiar strategiczny

Przebieg działań przyjęty w wyniku oceny sytuacji strategicznej. Jest to określenie tego, co należy zrobić w szerokim znaczeniu i sformułowane wystarczająco elastycznie, aby pozwolić na wykorzystanie tego planu przy określeniu wynikających z niego zadań wojskowych, dyplomatycznych, ekonomicznych i innych. 26/2/98

**strategic intelligence / renseignement
stratégique**

Intelligence required for the formulation of policy, military planning and the provision of indications and warning at the national and/or international levels. MCJSB, 31/10/13

wywiad strategiczny

Działalność wywiadowcza wymagana do opracowywania polityki, planowania wojskowego oraz informowania i ostrzegania o zagrożeniach na szczeblu państwa i/lub międzynarodowym. 12/2/03

strategic level / niveau stratégique

The level at which a nation or group of nations determines national or multinational security objectives and deploys national, including military, resources to achieve them. 15/1/08

poziom strategiczny

Poziom, na którym państwo lub grupa państw wyznacza cele w zakresie bezpieczeństwa narodowego lub międzynarodowego, oraz wykorzystuje krajowe, w tym wojskowe, zasoby w celu ich osiągnięcia. 2/12/08

strategic mining / minage stratégique

A long term mining campaign designed to deny the enemy the use of specific sea routes or sea areas. 1/11/75

minowanie strategiczne

Długoterminowa kampania minowania, której celem jest niedopuszczenie do wykorzystania przez nieprzyjaciela określonych szlaków lub obszarów morskich. 26/2/98

strategic mobility / mobilité stratégique

The capability to move forces and their associated logistics in a timely and effective manner over long distances. This could be between joint operations areas, between regions, or beyond NATO's area of responsibility. 17/1/05

strategic transport aircraft / avion de transport stratégique

Aircraft designed primarily for the carriage of personnel and/or cargo over long distances. 1/9/69

strategic warning / alerte stratégique

A notification that hostilities may be imminent. This notification may occur at any time prior to the initiation of hostilities. 1/10/92

stream take-off / décollage en série

Aircraft taking off in trail/column formation. 1/6/65

strength / potentiel

1/7/70

strike / action de choc

An attack which is intended to inflict damage on, seize, or destroy an objective. 1/5/63

strike photography / photographie de contrôle d'attaque

Air photographs taken during an air strike. 1/4/71

strip marker / repère d'extrémité de rangée double

In land mine warfare, a marker, natural, artificial, or specially installed, located at the start and finish of a mine strip. 1/3/81

strip plot / plot de bande photo

A portion of a map or overlay on which a number of photographs taken along a track is delineated without defining the outlines of individual prints. 1/9/69

strip search / reconnaissance sur axe

Reconnaissance along a straight line between two given reference points. 1/3/81

mobilność strategiczna

Zdolność do efektywnego i terminowego przetrzutu sił wraz z logistyką na duże odległości, pomiędzy obszarami operacji połączonych, regionami lub poza obszar odpowiedzialności NATO. 24/5/05

transportowy statek powietrzny o zasięgu strategicznym

Statek powietrzny zaprojektowany głównie do transportu osób i ładunków na duże odległości. 13/11/13

ostrzeżenie strategiczne

Ostrzeżenie o zbliżających się działaniach wojennych. Może być podane w dowolnym czasie, przed rozpoczęciem tych działań. 11/3/14

grupowy start statków powietrznych

Start statków powietrznych w szyku liniowym. 26/2/98

siła, potencjał

26/2/98

uderzenie

Atak, którego celem jest uszkodzenie, przechwycenie lub zniszczenie celu. 13/9/01

zdjęcia z ataku lotniczego

Zdjęcia lotnicze wykonywane podczas ataku lotniczego. 13/5/04

oznakowanie pasa min

W lądowych działaniach minowych naturalne, sztuczne lub specjalnie zainstalowane oznakowanie umieszczone na początku i końcu pasa min. 12/12/00

opis pasa zdjęć

Część mapy lub nakładki na mapę, na której opisany jest zestaw fotografii, wykonanych wzdłuż trasy lotu, bez opisywania indywidualnych odbitek. 26/2/98

przeszukiwanie strefowe

Rekonesans prowadzony wzdłuż linii prostej wytyczonej przez dwa podane punkty odniesienia. 26/2/98

strong point / centre de resistance

A key point in a defensive position, usually strongly fortified and heavily armed with automatic weapons, around which other positions are grouped for its protection. 20/11/96

punkt umocniony

Kluczowy element pozycji obrony, zazwyczaj silnie ufortyfikowany i uzbrojony w broń ciężką oraz automatyczną, wokół którego zgrupowane są inne elementy dla jego ochrony. 12/12/13

structured message text / texte de message structuré

A message text composed of paragraphs ordered in a specified sequence, each paragraph characterized by an identifier and containing information in free form. It is designed to facilitate manual handling and processing. 1/7/87

uporządkowany tekst depeszy

Tekst depeszy złożony z paragrafów uporządkowanych w określonej kolejności, przy czym każdy paragraf oznaczony jest znakiem identyfikacyjnym i zawiera informacje w dowolnej postaci. Jest on przeznaczony do ułatwienia ręcznego opracowywania i przetwarzania wiadomości. 26/2/98

sub-assembly / sous-ensemble

In logistics, a portion of an assembly, consisting of two or more parts, that can be provisioned and replaced as an entity. 1/10/92

podzespół

W logistyce, element zespołu składający się z dwóch lub więcej części, który może być dostarczany lub wymieniany w całości. 25/1/11

submarine action area / zone d'action de sous-marins**SAA**

A waterspace management area that contains one or more friendly submarines which are the only units that may use antisubmarine weapons within that area. 22/1/10

rejon działania okrętów podwodnych SAA

Rejon zarządzania przestrzenią wodną, w którym operuje jeden lub więcej własnych okrętów podwodnych, będących jedynymi jednostkami, które mogą używać uzbrojenia przeciwko okrętom podwodnym w tym rejonie. 20/10/10

submarine base / base de sous-marins

A base providing logistic support for submarines. 1/11/68

baza okrętów podwodnych

Baza zapewniająca zabezpieczenie logistyczne okrętów podwodnych. 26/2/98

submarine exercise area coordinator / coordonnateur des secteurs d'exercice pour sous-marins**SEAC**

An authority who publishes permanently established national submarine exercise areas and lanes which have been agreed to by the nations concerned. 1/11/83

koordynator rejonu ćwiczeń okrętów podwodnych**SEAC**

Władza ogłaszająca ustalone obszary i szlaki wodne narodowych ćwiczeń okrętów podwodnych, uzgodnione z zainteresowanymi państwami. 26/2/98

submarine haven / zone de sécurité de sous-marins

A specified sea area for submarine operations including:

- a. a submarine sanctuary announced by the area, fleet or equivalent commander;
- b. an area reserved for submarine operations and training in non-combat zones; and
- c. a moving area established by a submarine notice surrounding one or more submarines in transit, extending a designated number of nautical miles ahead, astern and on each side of the planned track position of the submarine(s). 16/7/96

submarine locator acoustic beacon / balise acoustique de repérage de sous-marin

An electronic device, used by submarines in distress, for emitting a repetitive sonic pulse underwater. 1/2/88

submarine movement advisory authority / autorité consultative pour les mouvements de sous-marins SMAA

The authority who monitors movements of submarines and ships operating variable depth sonar or towed arrays within his area of responsibility and advises the submarine operating authorities and, if necessary, units concerned, of possible mutual interference. 1/6/84

submarine notice / avis de mouvement des sous-marins SUBNOTE

A message report originated by a submarine operating authority providing operational and movement instructions for submarines in peace and war, including transit and patrol area information. 1/11/83

rejon bezpieczny dla działań okrętów podwodnych

Obszar morski wyznaczony do prowadzenia działań przez okręty podwodne, obejmujący:

- a. miejsce schronienia okrętów podwodnych wyznaczone przez dowódcę obszaru, floty lub równorzędnego;
- b. obszar zarezerwowany dla działań i ćwiczeń okrętów podwodnych w strefach nieobjętych działaniami bojowymi;
- c. ruchomy obszar, ustalany w „Komunikatach o ruchach okrętów podwodnych”, otaczający jeden lub więcej okrętów podwodnych podczas przejścia morzem, rozciągający się na określoną ilość mil morskich w przód, wstecz i na obu trawersach od planowanej pozycji okrętu podwodnego wzdłuż ustalonej trasy przejścia. 20/10/10

akustyczny sygnalizator okrętu podwodnego

Urządzenie elektroniczne, wykorzystywane przez okręty podwodne będące w niebezpieczeństwie, emitujące powtarzające się impulsy akustyczne pod powierzchnią wody. 25/1/11

koordynator ruchu okrętów podwodnych SMAA

Organ monitorujący w swoim obszarze odpowiedzialności ruchy okrętów podwodnych i nawodnych, wykorzystujących sonary pracujące na zmiennych głębokościach lub sonary holowane (sonarowe urządzenia holowane) i powiadamiający dowództwo operacji prowadzonych przez okręty podwodne oraz, w razie potrzeby, zainteresowane jednostki o niebezpieczeństwie potencjalnej interferencji. 23/3/11

komunikat o ruchach okrętów podwodnych SUBNOTE

Komunikat informacyjny wydawany przez dowództwo operacyjne okrętów podwodnych, zawierający instrukcje operacyjne i dotyczące ruchu okrętów podwodnych w warunkach pokojowych i wojennych oraz informacje o obszarach tranzytowych i patrolowym. 26/2/98

**submarine operating authority /
autorité responsable de la mise en
oeuvre des sous-marins**

SUBOPAATH

The naval commander exercising operational control of submarines. 1/11/83

**submarine patrol area / zone de
patrouille de sous-marins**

SPA

A stationary area established to allow submarine operations unimpeded by submerged mutual interference. 16/7/96

submunition / sous-munition

Any munition that, to perform its task, separates from a parent munition. 1/11/85

**subordinate-level plan / plan d'échelon
subordonné**

A plan developed by a subordinate command and approved by the next superior level of command once the relevant strategic command-level plan has been approved by the initiating authority. 1/10/01

**subsidiary landing / débarquement
secondaire**

In an amphibious operation, a landing usually made outside the designated landing area, the purpose of which is to support the main landing. 1/7/80

subversion / subversion

Action or a coordinated set of actions of any nature intended to weaken the military, economic or political strength of an established authority by undermining the morale, loyalty or reliability of its members. 14/8/15

superimposed / en superposition

A term used in fire planning to indicate that an artillery unit is augmenting fire on a target and its fire may be lifted from that target by the authority implicit in its fire support role. 1/8/74

**dowódca operacyjny okrętów
podwodnych
SUBOPAATH**

Dowódca sił morskich sprawujący dowództwo operacyjne okrętów podwodnych. 26/2/98

**rejon patrolowania okrętu podwodnego
SPA**

Stały rejon ustanowiony w celu umożliwienia działania okrętu podwodnego w sposób nie zakłócony oddziaływaniem ze strony innych obiektów podwodnych. 1/3/01

podamunicja

Rodzaj amunicji, który, aby spełnić swoją rolę, oddziela się od amunicji macierzystej. 13/9/01

plan dowództwa podległego

Plan opracowany przez dowództwo podległe i zatwierdzony przez nadrzędny szczebel dowodzenia po uprzednim zatwierdzeniu odpowiedniego planu dowództwa strategicznego przez organ inicjujący. 4/7/02

desant pomocniczy

W operacjach morsko-desantowych desant wykonywany zwykle poza wyznaczonym obszarem desantowym, którego celem jest wsparcie desantu głównego. 26/2/98

działalność wywrotowa

Działanie lub skoordynowany ciąg działań o dowolnym charakterze, podejmowane w celu osłabienia wojskowej, ekonomicznej lub politycznej siły ustanowionych władz, poprzez podważanie morale, lojalności lub wiarygodności ich członków. 23/3/17

nałożony (ogień)

Określenie stosowane przy planowaniu ostrzału wskazujące, że jednostka artyleryjska zwiększa siłę ognia kierowanego na cel i że ogień ten może być przeniesiony z tego celu przez odpowiedni szczebel dowodzenia dowodzący wsparciem ogniowym. 26/2/98

supervised route / itinéraire surveillé

In road traffic, a roadway over which limited control is exercised by means of traffic control posts, traffic patrols or both. Movement credit is required for its use by a column of vehicles or a vehicle of exceptional size or weight. 9/5/00

**supplemental programmed interpretation report / compte rendu supplémentaire d'interprétation
SUPIR**

A standardized imagery interpretation report providing information, which has not previously been included in other reports, on significant targets covered by the mission; or when supplemental information is required. 1/9/81

supplementary facilities / services supplémentaires

Facilities required at a particular location to provide a specified minimum of support for reinforcing forces, which exceed the facilities required to support in-place forces. 1/11/94

supplies / ravitaillement

All matériel and items used in the equipment, support and maintenance of military forces. 1/11/86

supplying ship / bâtiment ravitailleur

The ship in a replenishment unit that provides the personnel and/or supplies to be transferred. 1/9/81

supply management

Preferred term: inventory control.

support / appui

The action of a force, or portion thereof, which aids, protects, complements, or sustains any other force. 1/11/68

supported commander / commandant bénéficiaire

A commander having primary responsibility for all aspects of a task assigned by a higher NATO military authority and who receives forces or other support from one or more supporting commanders. 4/10/00

droga nadzorowana

W ruchu drogowym droga nad którą sprawowana jest ograniczona kontrola w oparciu o punkty kontroli ruchu, patrole drogowe lub obydwojoma sposobami. Do poruszania się po niej wymagana jest zgoda na przejazd kolumny pojazdów lub pojazdu o nietypowych rozmiarach i ciężarze. 8/2/01

**uzupełniające programowe sprawozdanie interpretacyjne
SUPIR**

Standardowa forma meldunku, wykonywanego według potrzeb, dotycząca interpretacji zobrazowania, zawierająca informacje, które nie były ujęte w innych meldunkach, o celach zarejestrowanych podczas wykonywania zadania. 3/3/09

urządzenia dodatkowe

Urządzenia wymagane w danym miejscu, zapewniające określone minimum wsparcia dla sił wzmocnienia, które przewyższają możliwościami urządzenia wymagane do wsparcia sił na miejscu. 10/9/13

zaopatrzenie

Wszystkie środki materiałowo-techniczne wykorzystywane do wyposażenia, wsparcia i utrzymania wojska. 12/9/02

okręt zaopatrzeniowy

Okręt jednostki zaopatrzenia, dostarczający personel i/lub zaopatrzenie podlegające przekazaniu. 16/10/13

zarządzanie środkami zaopatrzenia

>Termin zalecany: inventory control.

wsparcie

Działania sił lub ich części, które pomagają, chronią, uzupełniają lub podtrzymują funkcjonowanie innego rodzaju sił. 3/4/12

dowódca wspierany

Dowódca ponoszący główną odpowiedzialność za wszelkie aspekty zadania przydzielonego przez organ dowodzenia NATO oraz który przyjmuje siły i inne wsparcie ze strony jednego lub więcej dowódców wspierających. 10/5/01

**supporting arms coordination centre
SACC**

Preferred term: fire support coordination centre.

supporting attack / *attaque d'appui*

An offensive operation carried out in conjunction with a main attack and designed to achieve one or more of the following:

- a. deceive the enemy;
- b. destroy or pin down enemy forces which could interfere with the main attack;
- c. control ground whose occupation by the enemy will hinder the main attack; or
- d. force the enemy to commit reserves prematurely or in an indecisive area. 1/11/83

supporting commander / *commandant en soutien*

A commander who provides a supported commander with forces or other support and/or who develops a supporting plan. 4/10/00

supporting fire / *tir d'appui*

Fire delivered by supporting units to assist or protect a unit in combat. 1/11/68

supporting operations / *opérations d'appui*

In amphibious operations, those operations conducted by forces other than those assigned to the amphibious task force. They are ordered by higher authority at the request of the amphibious task force commander and normally are conducted outside the area for which the amphibious task force commander is responsible at the time of their execution. 1/3/82

**centrum koordynacji wsparcia
ogniowego
SACC**

>Termin zalecany: fire support coordination centre. 29/4/10

atak wspierający

Działanie ofensywne przeprowadzane w połączeniu z głównym atakiem, mające na celu osiągnięcie jednego lub większości z następujących celów:

- a. wprowadzenie przeciwnika w błąd;
- b. zniszczenie lub przygwożdżenie sił przeciwnika, które mogłyby zakłócić atak główny;
- c. kontrola terenu, którego okupacja przez nieprzyjaciela utrudniłaby atak główny; lub
- d. zmuszenie nieprzyjaciela do przedwczesnego uruchomienia rezerw albo w nieistotnym rejonie. 26/2/98

dowódca wspierający

Dowódca, który zapewnia wspieranemu dowódcy siły lub inne wsparcie i/lub opracowuje plan wsparcia. 8/2/01

ogień wspierający (wsparcie ogniowe)

Ogień prowadzony przez jednostki wspierające w celu wsparcia lub ubezpieczenia jednostki walczącej. 26/2/98

operacje wspierające

W operacjach morsko-desantowych operacje prowadzone przez siły inne niż wyznaczone do zadań morsko-desantowych. Zarządzane są przez przełożonego wyższego szczebla na żądanie dowódcy sił morsko-desantowych prowadzone zwykle poza obszarem odpowiedzialności dowódcy sił morsko-desantowych. 26/2/98

suppression fire / tir de suppression

Fire that degrades the performance of a target below the level needed to fulfill its mission. Suppression is usually only effective for the duration of the fire.

17/1/05

suppression of enemy air defences / mise hors de combat des moyens de défense aérienne ennemis**SEAD**

That activity which neutralizes, temporarily degrades or destroys enemy air defences by a destructive and/or disruptive means. 18/12/97

Supreme Allied Commander, Europe / Commandant suprême des Forces alliées en Europe**SACEUR**

The NATO strategic commander commanding Allied Command Operations and responsible for the planning and execution of NATO operations. 31/1/14

Supreme Allied Commander Transformation / Commandant suprême allié Transformation**SACT**

The NATO strategic commander commanding Allied Command Transformation and responsible for the transformation of NATO military capabilities over the full range of Alliance military missions. 31/1/14

surface burst

Preferred term: surface nuclear burst.

surface code

Preferred term: panel code.

surface nuclear burst / explosion nucléaire de surface**surface burst** (admitted)

A nuclear burst that occurs within the atmosphere at a height such that the fireball is in contact with the earth's surface and consequently produces fallout. MCJSB, 13/4/16

ogień obezwładniający

Ogień, który obniża sprawność działania celu poniżej poziomu niezbędnego do wypełnienia jego zadania.

Obezwładnianie celu jest najskuteczniejsze w czasie ostrzału*.

24/5/05.

* drugie zdanie definicji wg. narodowych dokumentów normatywnych dotyczy „powstrzymywania”

obezwładnianie obrony przeciwlotniczej przeciwnika**SEAD**

Działania, które neutralizują, czasowo osłabiają lub niszczą obronę przeciwlotniczą przeciwnika poprzez wykorzystanie odpowiednich środków. 8/2/01

Naczelny Sojuszniczy Dowódca w Europie**SACEUR**

Strategiczny dowódca NATO dowodzący Sojuszniczym Dowództwem ds. Operacji odpowiedzialny za planowanie i wykonanie operacji NATO. 22/6/10

Naczelny Sojuszniczy Dowódca ds. Transformacji**SACT**

Strategiczny dowódca NATO dowodzący Sojuszniczym Dowództwem ds. Transformacji odpowiedzialny za transformację zdolności wojskowych w całym zakresie operacji wojskowych Sojuszu. 22/6/10

wybuch naziemny (nawodny)

> Termin zalecany: surface nuclear burst.

kod powierzchniowy

> Termin zalecany: panel code. 26/2/98

naziemny (nawodny) wybuch jądrowy wybuch naziemny (nawodny)**(dopuszczalny)**

Wybuch jądrowy, który ma miejsce w atmosferze na takiej wysokości, że kula ognista ma kontakt z powierzchnią ziemi i w rezultacie wytwarza opad promieniotwórczy. 20/11/18

surface-to-air missile / missile**surface-air****SAM**

A surface-launched missile for use against air targets.

26/8/09

surface-to-surface missile / missile**surface-surface****SSM**

A surface-launched missile for use against surface targets. 26/8/09

surface zero**SZ**

Preferred term: ground zero.

surf zone / zone de déferlement

The sea area from where waves start to break up, to the waterline. 14/10/02

surveillance / surveillance

The systematic observation of aerospace, surface or subsurface areas, places, persons, or things, by visual, aural, electronic, photographic, or other means. 1/4/71

suspect / suspect

In identification, the designation given to a track, object or entity whose characteristics, behavior or origin indicate that it is a potential threat to friendly forces. 30/1/12

susceptibility / susceptibilité

The vulnerability of a target audience to particular forms of psychological operations approach. 1/12/76

suspension equipment / système d'empont

All aircraft devices such as racks, adapters, missile launchers, pylons, used for carriage, employment and jettison of aircraft stores. 1/3/81

suspension strop / raccord d'élingue

A length of webbing or wire rope between the helicopters and cargo sling. 1/9/69

pocisk raketowy ziemia-powietrze**SAM**

Pocisk raketowy wyrzeliwany z powierzchni ziemi (wody), wykorzystywany do zwalczania celów powietrznych 22/6/10

pocisk raketowy ziemia-ziemia

Pocisk raketowy wyrzeliwany z powierzchni ziemi do zwalczania celów naziemnych. 22/6/10

punkt zero**SZ**

> Termin zalecany: ground zero. 26/2/98

strefa przyboju

Obszar morza, od którego rozpoczyna się załamywanie fal, sięgający do linii styku wody i lądu. 12/2/03

rozpoznanie

Systematyczna obserwacja przestrzeni powietrznej, obszarów nawodnych i podwodnych, miejsc, osób lub rzeczy, prowadzona z użyciem środków wzrokowych, nasłuchu, elektronicznych, fotograficznych i innych. 26/2/98

podejrzany

W identyfikacji, oznaczenie celu, obiektu lub podmiotu, którego charakterystyka, sposób zachowania lub pochodzenie wskazują, że stanowią one potencjalne zagrożenie dla sił własnych. 13/11/12

wrażliwość

Podatność audytorium na określone formy działań psychologicznych. 16/1/03

wyposażenie podwieszane

Wszystkie urządzenia lotnicze, takie jak zawieszania, adaptory, wyrzutnie pocisków, wsporniki gondoli silnikowych, wykorzystywane do transportu, wyposażenia i wyrzucania zasobników samolotu. 26/2/98

pas podwieszenia

Długość pasa parcianego lub liny pomiędzy śmigłowcem a platformą towarową. 26/2/98

sustainability / soutenabilité

The ability of a force to maintain the necessary level of combat power for the duration required to achieve its objectives. 1/2/89

sustained attrition minefield / champ de mines d'attrition entretenu

In naval mine warfare, a minefield which is replenished to maintain its danger to the enemy in the face of counter-measures. 1/11/75

sustained rate of fire / cadence normale de tir

Actual rate of fire that a weapon can continue to deliver for an indefinite length of time without seriously overheating. 1/8/73

sustaining stocks / stocks d'entretien

Stocks to support the execution of approved operational plans beyond the initial predetermined period covered by basic stocks until resupply is available for support of continued operations. 1/2/88

sweeper track

Preferred term: hunter track.

sweep jamming / brouillage par balayage

A narrow band of jamming that is swept back and forth over a relatively wide operating band of frequencies. 1/8/73

swept path / intercept mécanique

In naval mine warfare, the width of the lane swept by the mechanical sweep at all depths less than the sweep depth. 1/3/77

switch horn / antenne interrupteur

In naval mine warfare, a switch in a mine operated by a projecting spike. 1/8/76

sympathetic detonation / détonation par influence

Detonation of a charge by exploding another charge adjacent to it. 1/12/77

podtrzymywanie działań

Zdolność wojsk do zachowania niezbędnego poziomu siły bojowej w czasie potrzebnym do osiągnięcia wyznaczonych celów. 13/9/01

pole minowe o podtrzymywanej sile niszczenia

W morskich działaniach minowych, pole minowe uzupełniane w celu utrzymania jego zagrożenia dla przeciwnika wobec stosowanych przez niego środków przeciwdziałania. 26/2/98

szybkostrzelność praktyczna

Rzeczywista ilość strzałów, którą może oddać środek ogniowy w nieokreślonym czasie bez większego przegrzania. 26/2/98

zapasy podtrzymujące

Zapasy zabezpieczające wykonanie zatwierdzonych planów operacyjnych, po zaplanowanym okresie początkowym wykorzystującym zapasy podstawowe, aż do czasu, w którym możliwe będzie uzupełnienie zapasów na zabezpieczenie kontynuowanych operacji. 18/9/12

tor trałowca

> Termin zalecany: hunter track. 10/9/13

zakłócanie z przemieszczaniem

Zakłócenie wąskopasmowe, przestrajane tam i z powrotem we względnie szerokim paśmie częstotliwości roboczych. 26/2/98

pas trałowy

W morskich działaniach minowych, szerokość pasa przetrałowanego trałem kontaktowym na głębokościach mniejszych od głębokości trałowania. 10/9/13

czop przełączający

W morskich działaniach minowych, przełącznik w minie uruchamiany przez wystający kolec. 26/2/98

detonacja przeniesiona

Detonacja ładunku wybuchowego spowodowana eksplozją sąsiedniego ładunku wybuchowego. 16/11/00

synchronous sights

Preferred term: tachometric sights.

celowniki synchroniczne

*>Termin zalecany: tachometric sights.
26/2/98*

synthetic exercise / exercice**synthétique****SYNEX**

An exercise in which enemy and/or friendly forces are generated, displayed and moved by electronic or other means on simulators, radar scopes or other training devices.

1/11/83

ćwiczenie syntetyczne**SYNEX**

Ćwiczenie, w czasie którego wojska przeciwnika i/lub własne są generowane, wyświetlane i przemieszczane z użyciem symulatorów elektronicznych lub innych, radarów albo innych urządzeń szkoleniowych. 3/3/09

T**table of organization and equipment /
tableau d'effectifs et de dotation****TO&E****TOE (admitted)****establishment² (admitted)**

A document setting out the mission and statements of functions as well as the authorized numbers of personnel and/or amount of major equipment in an organization. 14/8/15

wykaz stanowisk z tabelą należności**TO&E**

Dokument określający misję oraz funkcje, jak również zatwierdzoną liczbę personelu i/lub ilość głównego sprzętu i wyposażenia jednostki organizacyjnej. 23/3/17

taboo frequency / fréquence taboue

A friendly frequency on which jamming or other intentional interference is prohibited. 2/5/95

częstotliwość zabroniona

Częstotliwość własna, w stosunku, do której zakłócenia lub inne celowe oddziaływanie jest zabronione. 26/10/00

tachometric sights / viseur**tachymétrique****synchronous sights**

Sighting systems which automatically release the bomb at the correct bombing angle by maintaining the sight line on the target; thus determining the speed relative to the target and in some cases the track through the target. 1/12/76

celowniki tachometryczne**celowniki synchroniczne**

Systemy celowania zwalniające bombę automatycznie pod właściwym kątem bombardowania. Uzyskiwane jest to przez utrzymywanie linii celowania na celu i określanie w ten sposób prędkości względem celu i w niektórych przypadkach tor lotu nad celem. 26/2/98

**tactical aeromedical evacuation /
évacuation sanitaire aérienne tactique**

That phase of evacuation which provides airlift for patients from the combat zone to points outside the combat zone, and between points within the communications zone. 9/7/97

taktyczna powietrzna ewakuacja**medyczna**

Faza ewakuacji, w której pacjenci transportowani są drogą powietrzną ze strefy działań bojowych do punktów poza strefą działań bojowych oraz pomiędzy punktami w ramach strefy komunikacyjnej. 11/1/01

tactical air control centre / centre de contrôle aérien tactique**TACC**

The principal air operations installation (land or ship based) from which all aircraft and air warning functions of tactical air operations are controlled. 1/11/68

tactical air control party / élément de contrôle aérien tactique**TACP**

A subordinate operational component of a tactical air control system designed to provide air liaison to land forces and for the control of aircraft. 1/8/82

tactical air control system / système de contrôle aérien tactique**TACS**

The organization and equipment necessary to plan, direct, and control tactical air operations and to coordinate air operations with other Services. It is composed of control agencies and communications-electronics facilities which provide the means for centralized control and decentralized execution of missions. 1/12/74

tactical air controller / contrôleur aérien tactique

The officer in charge of all operations of the tactical air control centre. He is responsible to the tactical air commander for the control of all aircraft and air warning facilities within his area of responsibility. 1/11/68

tactical air doctrine / doctrine tactique aérienne

Fundamental principles designed to provide guidance for the employment of air power in tactical air operations to attain established objectives. 1/11/80

tactical air force / force aérienne tactique

An air force charged with carrying out tactical air operations in coordination with ground or naval forces. 1/11/68

centrum koordynacji taktycznych operacji powietrznych

Podstawowe stanowisko operacji powietrznych (zlokalizowane na lądzie lub okręcie) zapewniające ostrzeżenie i kontrolę działań wszystkich statków powietrznych uczestniczących w realizacji taktycznych misji lotniczych. 8/12/09

Taktyczny Zespół Kontroli Obszaru Powietrznego**TZKOP**

Podległy element systemu dowodzenia lotnictwem taktycznym przeznaczony do spełniania funkcji łącznikowych lotnictwa z siłami lądowymi oraz do kierowania statkami powietrznymi.

system koordynacji taktycznych operacji powietrznych**TACS**

Organizacja i wyposażenie niezbędne do planowania, kierowania i kontroli taktycznymi operacjami powietrznymi oraz do koordynowania ich z działaniami innych rodzajów sił zbrojnych. System ten składa się ze stanowisk i ośrodków dowodzenia oraz elektronicznych urządzeń łączności, które umożliwiają prowadzenie scentralizowanej kontroli i zdecentralizowanego wykonania zadania. 24/4/13

oficer kontroli taktycznych operacji powietrznych

Oficer odpowiedzialny za całość działań centrum koordynacji taktycznych operacji powietrznych. Odpowiada przed dowódcą taktycznych operacji powietrznych za kontrolowanie statków powietrznych i systemu ostrzeżenia w swoim obszarze odpowiedzialności. 18/10/12

doktryna taktycznych sił powietrznych

Podstawowe zasady użycia lotnictwa w taktycznych operacjach powietrznych, aby osiągnąć ustalone cele. 22/9/99

taktyczne siły powietrzne

Siły powietrzne, których zadaniem jest prowadzenie taktycznych operacji powietrznych w koordynacji z siłami lądowymi lub morskimi. 26/2/98

**tactical air navigation / navigation
aérienne tactique
tacan**

An ultra-high frequency electronic air navigation system, able to provide continuous bearing and slant range to a selected station. The term is derived from tactical air navigation. 1/2/74

**tactical air operation / opération
aérienne tactique**

The employment of air power in coordination with ground or naval forces to:

- a. attain and maintain air superiority;
- b. prevent movement of enemy forces into and within the combat zone and to seek out and destroy these forces and their supporting installations; and
- c. assist ground or naval forces in achieving their objectives by combined and/or joint operations. 4/10/00

**tactical air support / appui aérien
tactique**

Air operations carried out in coordination with surface force and which directly assist land or maritime operations. 1/7/73

**tactical air transport operations /
opérations de transport aérien tactique**

The carriage of passengers and cargo within a theatre by means of:

- a. airborne operations; parachute assault, helicopterborne assault, air landing;
- b. air logistic support;
- c. special missions;
- d. aeromedical evacuation missions. 1/11/68

**tactical call sign / indicatif d'appel
tactique**

A call sign which identifies a tactical command or tactical communication facility. 1/11/68

taktyczna nawigacja lotnicza

Radiowy system nawigacji lotniczej ultra wysokiej częstotliwości, zapewniający ciągły azymut oraz odległość do wybranej stacji. Pojęcie to wywodzi się z taktycznej nawigacji lotniczej. 20/11/18

działanie lotnictwa taktycznego

Użycie sił powietrznych w koordynacji z siłami lądowymi lub morskimi w celu:

- a. osiągnięcia i utrzymania przewagi w powietrzu;
- b. przeciwdziałania ruchom wojsk przeciwnika do i w obrębie strefy walki, jak również wyszukiwania i niszczenia jego sił i urządzeń wsparcia;
- c. wsparcia sił lądowych lub morskich w osiągnięciu ich celów w ramach operacji wielonarodowych lub połączonych. 22/9/99

taktyczne wsparcie lotnicze

Działania sił powietrznych, prowadzone w koordynacji z siłami lądowymi lub morskimi, które bezpośrednio wspierają działania lądowe lub morskie. 7/12/10

**działania taktycznego lotnictwa
transportowego**

Przemieszczanie żołnierzy i zaopatrzenia w rejonie teatru działania przy wykorzystaniu środków przeznaczonych do:

- a. działań powietrzno-desantowych; desantu spadochronowego; desantu śmigłowcowego; desantu lotniczego;
- b. wsparcia logistycznego z powietrza;
- c. zadań specjalnych;
- d. zadań lotniczej ewakuacji medycznej. 22/9/99

taktyczny sygnał wywoławczy

Sygnał identyfikujący dowództwo taktyczne lub taktyczny węzeł lub stację łączności. 18/10/12

**tactical command / commandement
tactique
TACOM**

The authority delegated to a commander to assign tasks to forces under his command for the accomplishment of the mission assigned by higher authority. 1/9/74

tactical concept / concept tactique

A statement, in broad outline, which provides a common basis for future development of tactical doctrine. 1/8/76

**tactical control / contrôle tactique
TACON**

The detailed and, usually, local direction and control of movements or manoeuvres necessary to accomplish missions or tasks assigned. 1/10/01

**tactical intelligence / renseignement
tactique**

Intelligence required for the planning and execution of operations at the tactical level. MCJSB, 31/10/13

tactical level / niveau tactique

The level at which activities, battles and engagements are planned and executed to accomplish military objectives assigned to tactical formations and units. 15/1/08

tactical locality / zone d'intérêt tactique

An area of terrain which, because of its location or features, possesses a tactical significance in the particular circumstances existing at a particular time. 1/11/68

**tactical minefield / champ de mines de
manoeuvre - champ de mines tactique**

A minefield which is part of a formation obstacle plan and is laid to delay, channel or break up an enemy advance. 1/7/80

**tactical mining / mouillage tactique de
mines**

In naval mine warfare, mining designed to influence a specific operation or to counter a known or presumed tactical aim of the enemy. Implicit in tactical mining is a limited period of effectiveness of the minefield. 1/12/76

**dowodzenie taktyczne
TACOM**

Uprawnienie nadane dowódcy do stawiania zadań siłom będącym pod jego dowództwem w celu wykonania zadań postawionych przez przełożonego. 18/10/12

zamiar taktyczny

Stwierdzenie określające w ogólnym zarysie wspólne podstawy przyszłego rozwoju taktyki. 26/2/98

**kierowanie taktyczne
TACON**

Szczegółowe, zwykle lokalne kierowanie ruchem wojsk i manewrami niezbędnymi do wykonania przydzielonych zadań. 12/12/12

rozpoznanie taktyczne

Rozpoznanie niezbędne do planowania i prowadzenia działań na poziomie taktycznym. 29/1/04

poziom taktyczny

Poziom, na którym planuje się i prowadzi bitwy i inne działania dla osiągnięcia celów wojskowych przydzielonych siłom taktycznym. 2/12/08

rejon o znaczeniu taktycznym

Obszar, który z powodu swojego położenia lub cech terenowych ma taktyczne znaczenie w określonych okolicznościach i czasie. 26/2/98

taktyczne pole minowe

Pole minowe, które jest częścią planu zapór inżynierskich, ustawianych w celu opóźnienia, skanalizowania lub zatrzymania pododdziałów przeciwnika. 7/4/09

minowanie taktyczne

W morskich działaniach minowych, minowanie mające na celu wywieranie wpływu na określone działania lub przeciwdziałanie osiągnięciu przez przeciwnika znanych lub przewidywanych celów taktycznych. Minowanie taktyczne wiąże się z ograniczonym czasem skuteczności pól minowych. 26/2/98

tactical range / champ de tir tactique

A range in which realistic targets are in use and a certain freedom of manoeuvre is allowed. 1/3/82

tactical security / sûreté²

In operations, the measures necessary to deny information to the enemy and to ensure that a force retains its freedom of action and is warned or protected against an unexpected encounter with the enemy or an attack. 1/11/91

tactical sub-concept / sous-concept tactique

A statement, in broad outline, for a specific field of military capability within a tactical concept which provides a common basis both for equipment and weapon system development and for future development of tactical doctrine. 1/1/83

tactical track / piste tactique

The representation of a moving object in terms of its position, course, velocity and general characteristics. The information is usually correlated from different sources. 9/1/96

tactical transport aircraft / aéronef de transport tactique

Aircraft designed primarily for the carriage of personnel and/or cargo over short or medium distances. 1/9/69

tactical warning / alerte tactique

A notification that a local enemy attack is imminent. This notification may occur at any time from the indication of a probable attack until just prior to the target being struck or engaged. 1/2/74

tail hook

Preferred term: aircraft arresting hook.

takedown / abordage

The insertion of specially trained forces onto a vessel to compel the master to submit to a search by a boarding party. 14/10/02

tan alt

Preferred term: shadow factor.

taktyczny zasięg działania

Zasięg, w którym osiągalne są rzeczywiste cele i dozwolona jest pewna dowolność manewrów. 26/2/98

bezpieczeństwo taktyczne

Podczas prowadzenia działań, przedsięwzięcia i środki niezbędne w celu niedopuszczenia do przecieku informacji do przeciwnika oraz zapewnienia wojskom swobody działania, ostrzegania i ochrony przed niespodziewanym kontaktem z siłami przeciwnika lub ich atakiem. 11/3/14

część koncepcji taktycznej

Ogólne stwierdzenie w określonej dziedzinie możliwości działania wojsk w ramach koncepcji taktycznej, dające wspólne podstawy do rozwoju sprzętu i systemów uzbrojenia oraz przyszłej doktryny taktycznej. 26/2/98

tor taktyczny śledzonego obiektu

Zobrazowanie poruszającego się obiektu w kategoriach jego pozycji, kursu, prędkości i charakterystyki ogólnej. Informacja ta jest zazwyczaj korelowana z różnych źródeł. 8/2/01

transportowy statek powietrzny o zasięgu taktycznym

Statek powietrzny zaprojektowany głównie do transportu osób i ładunków na krótkich lub średnich odległościach. 13/11/13

ostrzeżenie taktyczne

Ostrzeżenie o nadchodzącym lokalnym ataku przeciwnika. Może być podane w dowolnym czasie, od momentu stwierdzenia prawdopodobieństwa ataku aż do momentu przed zaatakowaniem celu. 11/3/14

zaczep ogonowy

>Termin zalecany: aircraft arresting hook. 26/2/98

abordaż

Wtargnięcie specjalnie wyszkolonych sił na jednostkę pływającą w celu wymuszenia jej przeszukania przez oddział abordażowy. 12/2/03

współczynnik zacienienia

>Termin zalecany: shadow factor. 26/2/98

target¹ / objectif²

The object of a particular action, for example a geographic area, a complex, an installation, a force, equipment, an individual, a group or a system, planned for capture, exploitation, neutralization or destruction by military forces. 6/1/06

target² / objectif³

In intelligence usage, a country, area, installation, agency or person against which intelligence activities are directed. 6/1/06

target³ / objectif⁴

In artillery, an area designated and numbered for future firing. 6/1/06

target⁴ / coup au but

In artillery and naval fire support, a term indicating that the target has been hit. 6/1/06

target acquisition / acquisition d'objectif

The detection, identification, and location of a target in sufficient detail to permit the effective employment of weapons. 1/9/71

target allocation / affectation des objectifs

In air defence, the process, following weapon assignment, of allocating a particular target or area to a specific surface-to-air missile unit or interceptor aircraft. 1/9/74

target analysis / analyse d'objectifs

An examination of potential targets to determine military importance, priority of attack, and weapons required to obtain a desired level of damage or casualties. 1/5/65

target approach point / point d'orientation (air) initial point IP

In air transport operations, a navigational check-point over which the final turn into the drop zone/landing zone is made. 1/6/66

cel¹

Cel konkretnego działania, na przykład obszar geograficzny, kompleks, urządzenia, wojska, sprzęt, cel pojedynczy, grupowy lub system, planowane do zajęcia, wykorzystania, neutralizacji lub zniszczenia przez siły zbrojne. 27/6/06

cel²

W wywiadzie/rozpoznaniu państwo, obszar, obiekt, instytucja lub osoba, przeciwko której prowadzone są działania wywiadowcze/rozpoznawcze. 27/6/06

cel³

W artylerii wyznaczony obszar oznaczony numerem, wskazany do ostrzału. 27/6/06

cel trafiony⁴

We wsparciu ogniowym artylerii lądowej i morskiej termin oznaczający, że cel został trafiony. 27/6/06

lokalizacja celu

Wykrycie, zidentyfikowanie i ustalenie położenia celu z dokładnością pozwalającą na efektywne użycie broni. 29/1/04

przydzielanie celów

W obronie powietrznej proces przydzielania poszczególnych celów lub obszarów, określonym pododdziałom rakiet typu ziemia-powietrze lub samolotom przechwytyjącym. 26/2/98

analiza celów

Ocena potencjalnych celów, aby określić ich znaczenie z wojskowego punktu widzenia, kolejność niszczenia i rodzaju broni potrzebnej do osiągnięciażądanego poziomu porażenia lub strat. 13/9/01

punkt podejścia do celu

W transportowych operacjach powietrznych nawigacyjny punkt kontrolny, w którym wykonywany jest ostateczny zwrot do rejonu rzutu lub rejonu lądowania. 26/2/98

<p>target audience / audience-cible An individual or group selected for influence or attack by means of psychological operations. 1/1/73</p>	<p>audytorium działań psychologicznych Wybrana osoba lub grupa osób będąca celem działań psychologicznych. 16/1/03</p>
<p>target complex / complexe d'objectifs A geographically integrated series of target concentrations. 1/11/68</p>	<p>kompleks celów Grupa geograficznie ześrodkowanych celów. 26/2/98</p>
<p>target concentration / concentration d'objectifs A grouping of geographically proximate targets. 1/2/74</p>	<p>grupowanie celów Grupowanie celów o zbliżonym położeniu geograficznym. 13/9/01</p>
<p>target date / date d'exécution The date on which it is desired that an action be accomplished or initiated. 14/8/15</p>	<p>termin docelowy Termin pożądanego rozpoczęcia lub zakończenia działania. 23/3/17</p>
<p>target description <i>Preferred term: description of target.</i></p>	<p>opis celu <i>> Termin zalecany: description of target.</i> 26/2/98</p>
<p>target designation / désignation d'objectif The act of assigning a target to a weapon system. 1/10/01</p>	<p>przydzielanie celu Czynność przypisywania celu do systemu uzbrojenia. 4/7/02</p>
<p>target discrimination / discrimination des objectifs The ability of a surveillance or guidance system to identify or engage any one target when multiple targets are present. 1/9/69</p>	<p>rozdzielanie celów Zdolność systemu obserwacji lub systemu naprowadzania do identyfikacji lub atakowania jakiegokolwiek celu spośród wielu obecnych. 26/2/98</p>
<p>target dossier / dossier d'objectifs¹ A file of assembled target intelligence about a specific geographic area. 1/11/68</p>	<p>dokumentacja celu Akta zgromadzonych obiektowych danych wywiadowczych danego rejonu geograficznego. 26/2/98</p>
<p>target folder / dossier d'objectifs² A folder containing target intelligence and related materials prepared for planning and executing action against a specific target. 1/11/68</p>	<p>teczka dokumentacji celu Teczka zawierająca obiektowe dane wywiadowcze i związane z nimi materiały potrzebne do planowania i przeprowadzenia akcji bojowej na określony cel. 26/2/98</p>
<p>target grid / grille d'objectif Device for converting the observer's target locations and corrections with respect to the observer target line to target locations and corrections with respect to the gun target line. 1/5/63</p>	<p>korekta ognia według siatki współrzędnych (współrzędne celu) Urządzenie przetwarzające namiary celu przez obserwatora i poprawki względem linii obserwator - cel na położenie celu i poprawki względem linii celowania (działo - cel). 26/2/98</p>

target illustration print / photographie d'objectif

A single contact print or enlarged portion of a selected area from a single print, providing the best available illustration of a specific installation or pin-point target. 1/9/69

target information sheet / fiche de renseignements sur l'objectif

Brief description of the target, completing the "descriptive target data". It should include technical and physical characteristics, details on exact location, disposition, importance, and possible obstacles for an aircraft flying at low altitudes. 1/6/64

targeting / choix des objectifs et des moyens de traitement

The process of selecting and prioritizing targets and matching the appropriate response to them, taking into account operational requirements and capabilities. 15/1/08

target intelligence / renseignement sur l'objectif

Intelligence, derived from any source, that is used for targeting purposes. MCJSB, 31/10/13

target list / liste d'objectifs list of targets

A tabulation of confirmed or suspected targets maintained by any echelon for information and fire support planning purposes. 1/7/80

target number / numéro de référence de l'objectif

The reference number given to the target by the fire control unit. 1/1/66

target of opportunity / objectif inopiné TOO opportunity target

A target which appears during combat and which can be reached by ground fire, naval fire, or aircraft fire, and against which fire has not been scheduled. 1/1/68

fotografia celu

Pojedyncza odbitka stykowa lub powiększona część obszaru wybranego z pojedynczej odbitki, zapewniająca najlepsze przedstawienie określonych instalacji lub celu punktowego. 13/5/04

arkusz informacyjny celu

Krótki opis celu uzupełniający „opisowe dane o celu”. Powinien zawierać charakterystyki techniczne i fizyczne celu, szczegóły dotyczące dokładnego jego położenia, stopień ważności oraz możliwe przeszkody stanowiące zagrożenie dla statku powietrznego lecącego na niskich wysokościach. 26/2/98

wybór celów i sposobów ich niszczenia targeting (dopuszczalny)

Proces wybierania i nadawania priorytetów celom oraz dobierania odpowiednich sposobów oddziaływania na nie, w zależności od wymagań operacyjnych i zdolności. 2/12/08

rozpoznanie celu

Rozpoznanie prowadzone na potrzeby targetingu, pochodzące z wszystkich dostępnych źródeł. 10/5/16

wykaz celów lista celów

Tabela potwierdzonych lub spodziewanych celów, prowadzona na dowolnym szczeblu, wykorzystywana w celach informacyjnych i planowania ogniowego wsparcia. 26/2/98

numer celu

Liczba porządkowa przydzielana każdemu celowi przez grupę kierowania ogniem. 26/2/98

cel przypadkowy TOO**cel nie planowany**

Cel pojawiający się w czasie walki, który może być kryty ogniem sił lądowych, morskich lub ze statków powietrznych, wobec którego ostrzał nie był planowany. 26/2/98

target overlay / calque d'objectifs

A transparent sheet which, when superimposed on a particular chart, map, drawing, tracing or other representation, depicts target locations and designations. The target overlay may also show boundaries between manoeuvre elements, objectives and friendly forward dispositions. 1/8/73

target range

Preferred term: range³. 1/8/82

target signature¹ / signature d'un objectif¹

The characteristic pattern of a target displayed by detection and identification equipment. 1/6/78

target signature² / signature d'un objectif²

In naval mine warfare, the variation in the influence field produced by the passage of a ship or sweep. 1/6/78

target status board / tableau de situation d'objectifs

A wall chart maintained by the air intelligence division of the joint operations centre. It includes target lists, locations, priority, and status of action taken. It may also include recommended armament and fusing for destruction. 1/11/68

target system / système d'objectifs

All the targets situated in a particular geographic area and functionally related. 1/11/68

task force¹ / force opérationnelle¹

TF

A temporary grouping of units, under one commander, formed for the purpose of carrying out a specific operation or mission. 30/6/17

task force² / force opérationnelle²

TF

A component of a fleet organized by the commander of a task fleet or higher authority for the accomplishment of a specific task or tasks. 6/1/06

oleat celów

Przezroczysty arkusz, który po nałożeniu na mapę morską, lądową, rysunek, kopię lub inne opracowanie, daje obraz położenia celu i jego oznaczenie. Oleat może również wskazywać linie rozgraniczenia między elementami manewrowymi, obiektami i wysuniętymi oddziałami sił własnych. 26/2/98

strzelnica

>Termin zalecany: range³. 7/11/02

sygnatura celu¹

Cecha charakterystyczna celu wyświetlana przez urządzenia detekcyjne i identyfikacyjne. 26/2/98

sygnatura celu²

W morskich działaniach minowych, zmiana pola oddziaływania spowodowana przejściem okrętu lub trału. 26/2/98

planszet sytuacji powietrznej

Mapa ścienna prowadzona przez zespół rozpoznania powietrznego centrum kierowania działaniami połączonymi. Zawiera wykaz celów, ich położenie, hierarchię oraz stan podejmowanych działań. Może również zawierać wykaz zalecanego uzbrojenia i amunicji do ich zniszczenia. 26/2/98

system celów

Wszystkie cele usytuowane w określonym obszarze, powiązane funkcjonalnie ze sobą. 26/2/98

siły zadaniowe¹

TF

Tymczasowe zgrupowanie jednostek pod jednym dowództwem, formowane w celu przeprowadzenia określonej operacji lub misji. 2/12/08

siły zadaniowe²

TF

Część sił floty utworzona przez dowódcę floty lub wyższego przełożonego w celu wykonania określonych zadań. 2/12/08

tasking / attribution des missions

The process of translating the allocation into orders, and passing these orders to the units involved. Each order normally contains sufficient detailed instructions to enable the executing agency to accomplish the mission successfully. 1/10/78

tasking authority¹ / autorité responsible¹**TA**

In NATO standardization, a principal NATO committee that has the authority to task its subordinate groups to produce standardization agreements and Allied publications. Note: a tasking authority may delegate this function to a subordinate group. 1/10/03

tasking authority² / autorité responsible²**TA**

In NATO operations, the authority of an organization or individual to task assets, resources or personnel. 1/10/03

tattletale / commère

In naval operations, a unit maintaining contact with a target from a position which enables it to pass targeting information to other units. 1/10/01

taxiway / voie de circulation

A defined path on a land aerodrome established for the taxiing of aircraft and intended to provide a link between one part of the aerodrome and another. [ICAO] 6/1/06

T-day / jour T

The day on which transfer of authority takes place or is due to take place. 26/8/10

technical analysis / analyse technique

In imagery interpretation, the precise description of details appearing on imagery. 1/3/82

stawianie zadań

Proces przekładania przydzielonych zadań na rozkazy i przekazywania ich do zainteresowanych jednostek. Każdy rozkaz powinien zawierać szczegółowe instrukcje, aby wykonawca mógł z powodzeniem zrealizować swoje zadanie. 22/5/13

organ zlecający¹**TA**

W standaryzacji NATO główny komitet NATO uprawniony do stawiania zadań grupom podporządkowanym, w zakresie opracowywania porozumień standaryzacyjnych i publikacji sojuszniczych. Uwaga: Organ zlecający może przekazać te uprawnienia grupie podporządkowanej. 3/3/09

organ zlecający²**TA**

W operacjach NATO uprawniona organizacja lub osoba do kierowania zasobami, środkami lub ludźmi. 3/3/09

jednostka wskazania celu

W działaniach morskich jednostka utrzymująca kontakt z celem, znajdującą się na pozycji, która umożliwia jej przekazywanie informacji o tym celu innym jednostkom. 9/5/02

droga kołowania

Wyznaczona na lotnisku droga, przeznaczona do kołowania statków powietrznych, stanowiąca połączenie pomiędzy różnymi częściami pola roboczego lotniska. 19/4/06

dzień T

Dzień, w którym następuje lub ma nastąpić przekazanie dowodzenia. 22/6/10

analiza techniczna

W interpretacji zobrazowania, precyzyjny opis szczegółów ukazujących się na tym zobrazowaniu. 22/5/13

technical intelligence / renseignement technique

Intelligence concerning foreign technological developments, and the performance and operational capabilities of foreign materiel, which have or may eventually have a practical application for military purposes. 1/8/79

technical material¹ / matériel technique¹

In intelligence, equipment, matériel, systems and procedures, technical developments and capabilities intended for operational activities, from which intelligence may be derived. MCJSB, 14/12/15

technical material² / matériel technique²

In signals intelligence, data concerning cryptographic systems, communications systems, procedures and methods, signal characteristics, equipment and procedures. 25/9/98

technical neutralization / neutralisation technique

A technical operation to render equipment temporarily unusable. 4/10/00

technical specification / spécification technique

A detailed description of technical requirements stated in terms suitable to form the basis for the actual design development and production processes of an item having the qualities specified in the operational characteristics. 1/11/68

telebrief / transmetteur d'ordres

Direct telephone communications between an air controller and the crews in their aircraft on the ground. 18/12/97

telecommunication¹ / télécommunication¹

Communication by wire, radio, optical or other electromagnetic systems. 1/7/04

wywiad techniczny

Wywiad dotyczący rozwoju zagranicznych technologii oraz wydajności i właściwości zagranicznych materiałów, które mają lub mogą mieć praktyczne zastosowanie do celów wojskowych. 26/2/98

środki operacyjne

W wywiadzie/rozpoznaniu sprzęt, środki materiałowe, systemy i procedury, nowe technologie i możliwości przeznaczone do wykorzystania w działaniach operacyjnych w celu uzyskania danych wywiadowczych/ rozpoznawczych. 5/7/01

materiał operacyjny

W wywiadzie/rozpoznaniu elektromagnetycznym dane dotyczące systemów kryptograficznych, systemów, procedur i metod łączności, parametrów sygnałów, sprzętu łączności i zasad jego wykorzystania. 5/7/01

neutralizacja techniczna

Zabieg techniczny w celu uczynienia sprzętu tymczasowo niezdatnym do użycia. 11/1/01

specyfikacja techniczna

Szczegółowy opis wymagań technicznych podanych w odpowiedni sposób, aby stworzyć podstawy do opracowania projektu i procesów produkcyjnych wyrobu mającego właściwości określone w charakterystyce eksploatacyjnej. 12/9/02

instruktaż radiowy

Bezpośrednia łączność radiowa pomiędzy kontrolerem lotów a załogami znajdującymi się w statkach powietrznych na ziemi. 7/6/01

telekomunikacja¹

Łączność przewodowa, radiowa, optyczna lub za pomocą innych środków elektromagnetycznych. 24/5/05

**telecommunication² /
télécommunication²**

Any transmission, emission or reception of signals representing signs, writing, images and sounds or information of any nature by wire, radio, optical or other electromagnetic systems. 1/7/04

**temporary cemetery / cimetière
temporaire**

A cemetery for the purpose of:

- the initial burial of the remains if the circumstances permit; or
- the re-burial of remains exhumed from an emergency burial. 1/6/59

**temporary civilian personnel /
personnel civil temporaire
TCP**

Civilian personnel engaged from among nationals of the members of the Alliance either to replace NATO international civil military necessity staff who are temporarily absent or to undertake tasks, temporarily in excess of the international manpower ceiling. 18/2/15

**terminal control area / zone de contrôle
terminale**

A control area normally established at the confluence of Air Traffic Service routes in the vicinity of one or more major aerodromes. 1/1/73

**terminal guidance / guidage de fin de
trajectoire**

The guidance applied to a missile between midcourse guidance and its arrival in the vicinity of the target. 1/1/73

terminal velocity¹ / vitesse limite

Hypothetical maximum speed a body could attain along a specified flight path under given conditions of weight and thrust if diving through an unlimited distance in air of specified uniform density. 1/11/68

terminal velocity² / vitesse terminale

Remaining speed of a projectile at the point in its downward path where it is level with the muzzle of the weapon. 1/11/68

telekomunikacja²

sygnałów reprezentujących znaki, pismo, obrazy lub dźwięki albo jakkolwiek rodzaj informacji, realizowana za pomocą środków przewodowych, radiowych, optycznych lub innych systemów elektromagnetycznych. 24/5/05

cmentarz tymczasowy

Cmentarz, na którym:

- wstępnie grzebie się zwłoki, jeśli okoliczności na to pozwalają;
- powtórnie grzebie się zwłoki ekshumowane z miejsc doraźnego pochówku. 26/2/98

tymczasowy personel cywilny

Personel cywilny zatrudniany spośród obywateli krajów członkowskich Sojuszu zarówno w celu zastąpienia czasowo nieobecnego międzynarodowego personelu cywilnego NATO, jak i wykonania określonego zadania, tymczasowo przekraczając limit stanowisk międzynarodowych. 23/3/17

rejon kontrolowany lotnisk

Część obszaru kontrolowanego, ustanawiana zwykle u zbiegu tras lotniczych znajdujących się pod zarządem służby kontroli lotów w pobliżu jednego lotniska lub kilku ważniejszych lotnisk. 12/12/12

naprowadzanie w końcowej fazie lotu

Naprowadzanie rakiety w czasie lotu do momentu znalezienia się jej w pobliżu celu. 26/2/98

prędkość graniczna¹

Hipotetyczna maksymalna prędkość ciała, jaką może ono osiągnąć lecąc wzdłuż określonej trasy, posiadając określony ciężar i pęd, jeśli spada z nieograniczonej wysokości w powietrzu o jednorodnej gęstości. 3/10/02

prędkość graniczna²

Prędkość pocisku w końcowej fazie lotu na poziomie wylotu lufy. 3/10/02

terrain analysis / analyse du terrain

The collection, analysis, evaluation and interpretation of geographic information on the natural and man-made features of the terrain, combined with other relevant factors, to predict the effect of the terrain on military operations. 1/11/90

analiza terenu

Zbieranie, analizowanie, ocena oraz interpretacja informacji geograficznych, związanych z naturalnymi i powstałymi w efekcie działalności ludzkiej cechami terenu, która w połączeniu z innymi istotnymi czynnikami prognozuje wpływ terenu na działania bojowe. 26/2/98

terrain avoidance system / fonction "évitement du sol"

A system which provides the pilot or navigator of an aircraft with a situation display of the ground or obstacles which project above either a horizontal plane through the aircraft or a plane parallel to it, so that the pilot can manoeuvre the aircraft to avoid the obstruction. 1/2/74

system ostrzegania przed przeszkodami terenowymi

System, który dostarcza pilotowi i nawigatorowi zobrazowanie sytuacji terenowej lub przeszkód pionowych i poziomych w stosunku do trasy lotu statku powietrznego, dzięki czemu pilot może manewrować statkiem powietrznym, aby uniknąć przeszkód. 26/2/98

terrain clearance system / fonction "découpe"

A system which provides the pilot, or autopilot, of an aircraft with climb or dive signals such that the aircraft will maintain a selected height over flat ground and clear the peaks of undulating ground within the selected height in a vertical plane through the flight vector. This system differs from terrain following in that the aircraft need not descend into a valley to follow the ground contour. 1/1/73

system utrzymania stałego prześwitu terenowego

System dostarczający pilotowi lub autopilotowi sygnały wznoszenia lub opadania, dzięki którym statek powietrzny utrzymuje określoną wysokość w płaszczyźnie pionowej nad terenem płaskim lub jego wypiętrzeniami w kierunku wektora lotu. System ten różni się od systemu śledzenia terenu tym, że statek powietrzny nie musi zniżać się w doliny, by śledzić kontur terenu. 26/2/98

terrain flight / vol tactique

Flight close to the earth's surface during which airspeed, height and/or altitude are adapted to the contours and cover of the ground in order to avoid enemy detection and fire. 1/6/84

lot profilowy

Lot blisko powierzchni ziemi, podczas którego prędkość, wysokość względna i/lub wysokość bezwzględna są dostosowane do profilu i powierzchni terenu w celu uniknięcia wykrycia i ostrzału przez nieprzyjaciela. 7/6/01

terrain following system / fonction "suivi du terrain"

A system which provides the pilot or autopilot of an aircraft with climb or dive signals such that the aircraft will maintain as closely as possible, a selected height above a ground contour in a vertical plane through the flight vector. 1/2/74

system śledzenia terenu

System, który dostarcza pilotowi lub autopilotowi sygnały wznoszenia lub opadania, dzięki którym statek powietrzny może prowadzić lot na możliwie najniższej wysokości nad konturami terenu, w płaszczyźnie pionowej i w kierunku wektora lot. 26/2/98

terrorism / terrorisme

The unlawful use or threatened use of force or violence against individuals or property in an attempt to coerce or intimidate governments or societies to achieve political, religious or ideological objectives. 1/9/89

terroryzm

Bezprawne użycie lub groźba użycia siły lub przemocy przeciwko osobom lub mieniu, z zamiarem zastraszenia władz państwowych lub społeczeństwa dla osiągnięcia celów politycznych, religijnych lub ideologicznych. 22/5/13

test depth / immersion d'épreuve

The depth of which the submarine is tested by actual or simulated submergence. 1/9/81

theatre operational stocks / stocks opérationnels du théâtre

Operational stocks normally held in a theatre to support that theatre. 1/8/73

thermal exposure / effet thermique

The total normal component of thermal radiation striking a given surface throughout the course of a detonation; expressed in calories per square centimetre and/or megajoules per square metre. 1/8/79

thermal imagery / imagerie thermique**TI**

Imagery produced by sensing and recording the thermal energy emitted or reflected from the objects which are imaged. 1/7/73

thermal radiation / rayonnement thermique¹**heat radiation (admitted)**

The energy radiated by solids, liquids or gases in the form of electromagnetic waves as a result of their temperature. MCJSB, 4/4/17

thermal shadow / ombre thermique

The tone contrast difference of infrared linescan imagery which is caused by a thermal gradient which persists as a result of a shadow of an object which has been moved. 1/12/76

thorough decon

Preferred term: thorough decontamination.

thorough decontamination (preferred) / décontamination approfondie**thorough decon (admitted)**

Decontamination carried out in order to permit the partial or total removal of individual protective equipment, with the aim of restoring operational tempo. MCJSB 20/11/14

T-hour / heure T

The time at which transfer of authority takes place or is due to take place. 26/8/09

głębokość badaniowa

Głębokość, na której badana jest łódź podwodna w rzeczywistym lub symulowanym zanurzeniu. 13/9/01

zapasy operacyjne teatru działań

Zapasy operacyjne utrzymywane na teatrze działań w celu zabezpieczenia działań. 18/9/12

napromienienie termiczne

Efekt oddziaływania składowej normalnej promieniowania ciepłego wybuchu jądrowego na daną powierzchnię. Wielkość wyrażana w kaloriach na centymetr kwadratowy i/lub w megadžulach na metr kwadratowy. 12/9/02

zobrazowanie termiczne**TI**

Zobrazowanie uzyskiwane z czujników promieniowania termicznego w wyniku rejestracji energii ciepłej emitowanej lub odbitej przez obiekt obrazowany. 26/2/98

promieniowanie ciepłe

Energia wypromieniowywana przez ciała stałe, ciecze lub gazy w formie fal elektromagnetycznych w wyniku ich temperatury. 22/6/10

cień termiczny

Różnica kontrastów na liniowo skanowanym zobrazowaniu podczerwonym, która spowodowana jest gradientem cieplnym utrzymującym się jako rezultat cienia obiektu, który się przemieścił. 26/2/98

całkowita likwidacja skażeń

>Termin zalecany: thorough decontamination.

całkowita likwidacja skażeń

Likwidacja skażeń przeprowadzana w celu zezwolenia na częściowe lub całkowite zaprzestanie użytkowania indywidualnych środków ochrony celem przywrócenia tempa działań. 23/3/17

godzina T

Czas, w którym odbywa się lub ma się odbyć przekazanie dowodzenia. 22/6/10

threat-oriented munitions / stocks de munitions proportionnels à la menace

In stockpile planning, munitions intended to neutralize a finite assessed threat and for which the total requirement is determined by an agreed mathematical model. 1/2/88

threshold / seuil

The beginning of that portion of the runway usable for landing. 1/12/76

tie down / arrimage lashing

The fastening or securing of a load to its carrier by use of ropes, cables or other means to prevent shifting during transport. Also used (as a noun) to describe the material employed to secure a load. 1/12/74

tie down diagram / schéma d'arrimage

A drawing indicating the prescribed method of securing a particular item of cargo within a specific type of vehicle. 1/9/69

tie down point / point d'arrimage lashing point

An attachment point provided on or within a vehicle for securing cargo. 1/11/68

tie down point pattern / plan de soute

The pattern of tie down points within a vehicle. 1/11/68

tilt

Preferred term: roll².

tilt angle / angle d'inclinaison²

The angle between the optical axis of an air camera and the vertical at the time of exposure. 1/3/79

time fuze / fusée à temps

A fuze which contains a graduated time element to regulate the time interval after which the fuze will function. 1/11/68

zapas amunicji odpowiadający zagrożeniu

W planowaniu wielkości zapasów, amunicja przeznaczona do neutralizowania zagrożenia ocenianego w sposób ograniczony, której całkowite zapotrzebowanie jest określone przez przyjęty model matematyczny. 18/9/12

próg

Początek tej części drogi startowej, która używana jest do lądowania. 26/2/98

mocowanie

Przytwierdzenie ładunku do środka transportu z wykorzystaniem lin, łańcuchów lub innych środków, celem uniemożliwienia jego przemieszczania podczas transportu. Używany także (jako rzeczownik) do określenia materiału używanego do przytwierdzenia ładunku. 13/11/13

schemat mocowania

Rysunek wskazujący zalecaną metodę zabezpieczania poszczególnych części ładunku dla konkretnego typu pojazdu. 26/2/98

punkt mocowania

Punkt znajdujący się na pojeździe, służący do przymocowania ładunku w celu jego zabezpieczenia. 26/2/98

schemat punktów mocowania

Wzór punktów mocowania na pojeździe. 26/2/98

obrót poziomy

>Termin zalecany: roll².

kąt nachylenia

Kąt pomiędzy osią optyczną aparatu lotniczego a pionem w czasie ekspozycji. 8/4/04

zapalnik czasowy

Zapalnik zawierający czasowy element regulacyjny do regulacji przedziału czasowego, po którym zadziała zapalnik. 26/2/98

time of flight / durée de trajet

In artillery and naval fire support, the time in seconds from the instant a weapon is fired, launched, or released from the delivery vehicle or weapons system to the instant it strikes or detonates. 1/8/76

czas przelotu

Przy wsparciu ogniem artylerii lądowej i morskiej czas liczony w sekundach od chwili wystrzału, odpalenia lub wyrzucenia z wyrzutni lub innego systemu do chwili trafienia lub wybuchu. 26/2/98

time on target¹ / heure sur l'objectif¹**TOT**

Time at which aircraft are scheduled to attack or photograph a target. 1/7/87

czas osiągnięcia celu¹**TOT**

Czas w którym zgodnie z planem statek powietrzny przeprowadzi atak na cel lub dokona jego sfotografowania. 26/2/98

time on target² / heure sur l'objectif²**TOT**

In other than air operations, the time of the first weapons effect on the target groups. 1/7/87

czas osiągnięcia celu²**TOT**

W innych operacjach niż operacje lotnicze, czas pierwszego oddziaływania broni na grupę celów. 26/2/98

time on target³ / heure sur l'objectif³**TOT**

In coordinated maritime operations, the time of arrival of the first warhead in a specified target area. 1/7/87

czas osiągnięcia celu³**TOT**

W skoordynowanych działaniach morskich czas uderzenia pierwszej głowicy w określony rejon celu. 26/2/98

time slot / créneau**slot (admitted)**

A period of time during which certain activities take place or are governed by specific regulations. 14/8/15

przedział czasu

Czas, w którym pewne działania mają miejsce lub prowadzone są według określonych zasad. 23/3/17

tip

Preferred term: pitch².

obrót kamery

Termin zalecany: pitch².

titling strip / donnée de marquage

The information added to negatives and/or positives, in accordance with regulations to identify and provide reference information. 1/9/69

pasek tytułowy

Informacje dołączane do negatywów i/lub pozytywów, zgodnie z zasadami identyfikacji i dostarczania odpowiednich informacji. 13/5/04

TNT equivalent / équivalence TNT

A measure of the energy released from the detonation of a nuclear weapon, or from the explosion of a given quantity of fissionable material, in terms of the amount of TNT (Trinitrotoluene) which could release the same amount of energy when exploded. 1/5/63

równoważnik trotylowy, równoważnik**TNT**

Miara energii uwalnianej podczas wybuchu jądrowego lub eksplozji określonej ilości materiału rozszczepialnego przeliczona na ilość TNT (trinitrotoluenu, trotylu), która uwolniłaby podczas wybuchu taką samą ilość energii. 10/1/02

tone / ton

Each distinguishable shade variation from black to white on imagery. 1/2/74

odcień

Każda dostrzegalna na zdjęciu zmiana nasycenia barwy od bieli po czerń. 13/5/04

tonedown / atténuation³

In camouflage and concealment, the process of making an object or surface less conspicuous by reducing its contrast to the surroundings and/or background. 1/11/91

topographic base

Preferred term: chart base.

torpedo defence net / filet pare-torpille

A net employed to close an inner harbour to torpedoes fired from seaward or to protect an individual ship at anchor or underway. 1/5/63

total pressure / pression totale

The sum of dynamic and static pressures. 1/8/79

touchdown / posé²

The contact, or moment of contact, of an aircraft or spacecraft with the landing surface. 1/1/73

touchdown zone¹ / zone de posé¹

For fixed-wing aircraft, the first 3,000 feet or 1,000 meters of runway beginning at the threshold. 6/1/06

touchdown zone² / zone de posé²

For rotary-wing and vectored-thrust aircraft, the portion of the helipad or runway used for landing. 6/1/06

track¹, v. / suivre

To display or record the successive positions of a moving object. 18/2/98

track², v. / acquérir

To lock on to a point of radiation and obtain guidance therefrom. 18/2/98

track³, v. / poursuivre

To keep a gun properly aimed, or to point continuously a target-locating instrument at a moving target. 18/2/98

track⁴, n. / axe de passage

In air photographic reconnaissance, the prescribed ground path over which an air vehicle moves during the execution of its mission. 18/2/98

tonowanie

W maskowaniu oraz ukrywaniu, proces polegający na zmniejszaniu widoczności obiektów lub powierzchni poprzez zmniejszenie ich kontrastu względem otoczenia i/lub tła.

baza topograficzna

> Termin zalecany: chart base. 26/2/98

sieć ochronna przed torpedami

Sieć stosowana do zamknięcia portu wewnętrznego przed torpedami odpalanymi z morza lub do indywidualnej ochrony okrętów stojących na kotwicy lub będących w ruchu. 26/2/98

ciśnienie całkowite

Suma ciśnienia dynamicznego i statycznego. 6/12/01

przyziemienie

Zetknięcie lub moment zetknięcia się statku powietrznego lub statku kosmicznego z powierzchnią lądowiska. 26/2/98

strefa przyziemienia¹

Dla samolotów - pierwsze 3 000 stóp lub 1 000 metrów drogi startowej rozpoczynającej się od progu drogi startowej. 19/4/06

strefa przyziemienia²

Dla śmigłowców i samolotów pionowego startu - ta część rejonu lądowania lub drogi startowej używana do lądowania. 19/4/06

śledzenie

Zobrazowywanie lub rejestrowanie kolejnych pozycji przemieszczającego się obiektu. 29/1/04

namierzać

Uchwycić źródło promieniowania w celu naprowadzenia na niego. 29/1/04

prowadzić

Utrzymywać poprawnie wycelowaną broń lub przyrząd celowniczy na przemieszczającym się celu. 29/1/04

pas rozpoznania

Wyznaczony teren, nad którym porusza się statek powietrzny w trakcie wykonywania zadania. 29/1/04

<p>track⁵, n. / trace A mark left on the ground by the passage or presence of a person or object. 18/2/98</p>	<p>ślad Znak pozostawiony na ziemi po przejściu lub obecności osoby lub jakiegoś obiektu. 29/1/04</p>
<p>track⁶, n. / chenille One of two endless belts on which a full-track or half-track vehicle runs. 18/2/98</p>	<p>gąsienica Jedna z dwóch taśm zamkniętych, na których porusza się pojazd gąsienicowy lub półgąsienicowy. 29/1/04</p>
<p>track⁷, n. / route The projection on the surface of the earth of the path of a spacecraft, aircraft or ship, the direction of which path at any point is usually expressed in degrees from North (true, magnetic, or grid). 18/2/98</p>	<p>kierunek Rzut na powierzchnię ziemi toru statku kosmicznego, statku powietrznego lub okrętu, którego kierunek w każdym punkcie wyrażony jest zazwyczaj w stopniach liczonych od kierunku północy (rzeczywistej, magnetycznej lub geograficznej). 29/1/04</p>
<p>track⁸, n. / chemin de guidage A metal part forming a path for a moving object. 18/2/98</p>	<p>przewodnica Część metalowa tworząca tor dla poruszającego się obiektu. 29/1/04</p>
<p>track handover / transfert de piste In air defence, the process of transferring the responsibility for production of a track from one track production area to another. 1/9/74</p>	<p>przekazanie śledzenia celu przy zmianie strefy odpowiedzialności W obronie powietrznej proces przekazywania odpowiedzialności za śledzenie obiektu przy jego przechodzeniu między strefami odpowiedzialności. 26/2/98</p>
<p>tracking / poursuite² Precise and continuous position-finding of targets by radar, optical, or other means. 1/1/73</p>	<p>śledzenie Precyzyjne i ciągłe określanie pozycji obiektów za pomocą radaru, systemów optycznych i innych. 29/1/04</p>
<p>track production / production des pistes A function of a surveillance organization in which the active and passive radar inputs are correlated into coherent position reports, together with historical positions, identity, height, strength and direction. 1/12/74</p>	<p>opracowanie zobrazowania sytuacji powietrznej Funkcja jednostki kontroli przestrzeni powietrznej polegająca na kojarzeniu czynnych i biernych danych wejściowych z radarów w celu otrzymania spójnego zobrazowania położenia obiektu, obejmującego poprzednie położenie, potwierdzenie tożsamości, wysokość, liczebność i kierunek. 13/9/01</p>
<p>track production area / zone de production des pistes TPA An area in which tracks are produced by one radar station. 1/8/73</p>	<p>obszar zobrazowania sytuacji powietrznej TPA Obszar, w którym śledzenie obiektów prowadzone jest przez jedną stację radarową. 13/9/01</p>
<p>track symbology / symboles de piste Symbols used to display tracks on a data display console or other display device. 1/8/73</p>	<p>symbole kursów obiektów Symbole wykorzystywane do przedstawienia kursów poruszających się obiektów na ekranie konsoli lub innego urządzenia. 26/2/98</p>

track telling / transfert de piste(s)²

The process of communicating air surveillance and tactical data information between command and control systems or between facilities within the systems. Telling may be classified into the following types:

- a. Back tell - the transfer of information from a higher to a lower echelon of command.
- b. Cross tell - the transfer of information between facilities at the same operational level.
- c. Forward tell - the transfer of information to a higher level of command.
- d. Overlap tell - the transfer of information to an adjacent facility concerning tracks detected in the adjacent facility's area of responsibility.
- e. Relateral tell - the relay of information between facilities through the use of a third facility. This type of telling is appropriate between automated facilities in a degraded communications environment. 1/12/74

trafficability / aptitude à la circulation

Capability of terrain to bear traffic. It refers to the extent to which the terrain will permit continued movement of any and/or all types of traffic. 1/4/71

traffic control police / police de la circulation

Any personnel ordered by a military commander and/or by a civil authority to facilitate the movement of traffic and to prevent and/or report any breach of road traffic regulations. 4/10/00

traffic density / densité du trafic

The average number of vehicles that occupy one mile or one kilometre of road space, expressed in vehicles per mile or per kilometre. 1/11/68

przekazywanie informacji o sytuacji powietrznej

Proces przekazywania informacji z obserwacji przestrzeni powietrznej i danych taktycznych między systemami dowodzenia lub między urządzeniami w ramach tych systemów.

Powiadamanie może być klasyfikowane następująco:

- a. Powiadamanie w dół - przekazywanie informacji z wyższego szczebla dowodzenia do niższego.
- b. Powiadamanie poziome - przekazywanie informacji pomiędzy urządzeniami na tym samym szczeblu operacyjnym.
- c. Powiadamanie w górę - przekazywanie informacji do wyższego szczebla dowodzenia.
- d. Powiadamanie na zakładkę - przekazywanie do sąsiadujących urządzeń informacji o wykryciu obiektów w ich rejonie odpowiedzialności.
- e. Powiadamanie pośrednie - przekazywanie informacji między urządzeniami za pośrednictwem innych urządzeń. Sposób powiadamiania stosowany z wykorzystaniem urządzeń zautomatyzowanych w zniszczonym środowisku komunikacyjnym. 26/2/98

przepustowość

Zdolność terenu do przenoszenia ruchu. Dotyczy stopnia, w jakim teren zapewnia ciągłość dowolnego i/lub wszystkich rodzajów ruchu. 12/9/02

służba regulacji ruchu

Jakakolwiek struktura osobowa, która otrzymała od dowódcy wojskowego i/lub władzy cywilnej polecenie kierowania przemieszczaniem się ruchu oraz uniemożliwiania i/lub meldowania o przekroczeniach przepisów ruchu drogowego. 10/5/01

gęstość ruchu

Średnia liczba pojazdów zajmujących jedną milę lub jeden kilometr drogi, wyrażona w liczbie pojazdów na milę lub kilometr. 12/9/02

traffic flow / débit d'itinéraire

The total number of vehicles passing a given point in a given time. Traffic flow is expressed as vehicles per hour. 1/9/69

trail / traînée de bombardement

The manner in which a bomb trails behind the aircraft from which it has been released, assuming the aircraft does not change its velocity after the release of the bomb. 1/11/75

trailer aircraft / avion suiveur shadow

Aircraft which are following and keeping under surveillance a designated airborne contact. 1/2/74

trail formation / formation en ligne

A formation in which all aircraft are in single file, each directly behind the other. 1/11/77

train path / marche

In railway terminology, the timing of a possible movement of a train along a given route. All the train paths on a given route constitute a time table. 1/3/81

transfer loader / chariot de transbordement

A wheeled or tracked vehicle with a platform capable of vertical and horizontal adjustment used in the loading and unloading of aircraft, ships, or other vehicles. 1/11/68

transfer of authority / transfert d'autorité**TOA**

Within NATO, an action by which a member nation or NATO Command gives operational command or control of designated forces to a NATO Command. 9/1/96

transformation / transformation

A continuous and proactive process of developing and integrating innovative concepts, doctrine and capabilities to improve the effectiveness and interoperability of military forces. 31/1/14

natężenie ruchu

Liczba pojazdów przekraczających dany punkt w danym czasie. Natężenie ruchu wyrażane jest w liczbie pojazdów na godzinę. 12/9/02

tor lotu bomby

Krzywa, jaką zakreśla bomba, spadając za statkiem powietrznym, z którego została zrzucona, przyjmując, że statek powietrzny po zrzuceniu bomby nie wpływa na jej prędkość. 12/2/03

samolot ścigający samolot śledzący

Samolot śledzący i ścigający wyznaczony cel powietrzny. 26/2/98

szyk w linię

Ugrupowanie, w którym wszystkie statki powietrzne są ustawione w jednej linii, w którym każdy statek powietrzny leci dokładnie za statkiem powietrznym poprzedzającym. 13/9/01

trasa pociągu

W terminologii kolejowej czas jazdy pociągu po wyznaczonej trasie. Wszystkie wyznaczone trasy pociągów umieszczone są w rozkładzie jazdy. 26/2/98

wózek widłowy

Kołowy lub gąsienicowy pojazd z pomostem przystosowanym do ruchu pionowego i poziomego, służący do załadunku i rozładunku statków powietrznych, okrętów lub innych pojazdów. 26/2/98

przekazanie uprawnień**TOA**

W ramach NATO, działanie polegające na przekazaniu dowództwu NATO przez kraj członkowski lub dowództwo NATO, dowodzenia i kierowania operacyjnego wyznaczonymi siłami. 11/1/01

transformacja

Ciągły i czynny proces rozwijania i wcielania nowatorskich koncepcji, doktryn i możliwości w celu poprawy efektywności i interoperacyjności sił zbrojnych. 27/6/06

transient / isolé²**draftee****holdee**

An individual awaiting orders, transport, eat., at a post or station to which he is not attached or assigned.

1/3/79

transit bearing / relèvement en transit

A bearing determined by noting the time at which two features on the earth's surface have the same relative bearing. 1/8/76

transition altitude / altitude de transition

The altitude at or below which the vertical position of an aircraft is controlled by reference to altitude.

1/3/82

transition layer / couche de transition

The airspace between the transition altitude and the transition level. 1/1/73

transition level / niveau de transition

The lowest flight level available for use above the transition altitude. 1/4/71

transit route¹ / route de transit**TR**

In air operations, a temporary air corridor of defined dimensions established in the forward area to minimize the risks to friendly aircraft from friendly air defences or surface forces. 22/6/04

transit route² / route du large

In maritime operations, a sea route that crosses open waters normally joining two coastal routes. 22/6/04

transonic / transsonique

Of or pertaining to the speed of a body in a surrounding fluid when the relative speed of the fluid is subsonic in some places and supersonic in others. This is encountered when passing from subsonic to supersonic speed and vice versa. 1/8/79

osoba w tranzycie**poborowy****przejsciowy**

Osoba oczekująca rozkazów, transportu, pożywienia itp., na posterunku lub stacji, do których nie jest wyznaczona ani też przydzielona. 26/2/98

namiar nabieżnikowy

Namiar określany przez zanotowanie czasu, w którym dwie cechy terenowe mają ten sam azymut. 26/2/98

wysokość przejściowa

Wysokość, na której lub poniżej której pionowa pozycja statku powietrznego jest kontrolowana w odniesieniu do wysokości. 7/12/10

warstwa pośrednia

Przestrzeń powietrzna leżąca między wysokością pośrednią a poziomem przejściowym. 26/2/98

poziom przejściowy

Najniższy dostępny poziom lotu powyżej wysokości przejściowej. 7/12/10

trasa tranzytowa**TR**

W operacjach lotniczych tymczasowy korytarz powietrzny o określonych rozmiarach, ustalony w wysuniętej strefie w celu zmniejszenia ryzyka oddziaływania obrony przeciwlotniczej i sił naziemnych na własne statki powietrzne. 28/6/05

tranzytowy tor wodny

W operacjach morskich tor wodny, który przechodzi przez wody otwarte, zwykle łączący dwa tory przybrzeżne. 28/6/05

pryddźwiękowy

Określenie odnoszące się do prędkości ciała w otaczającym środowisku, gdy prędkość względna środowiska w jednym miejscu jest poddźwiękowa a w innym naddźwiękowa. Zjawisko to jest spotykane przy przechodzeniu od prędkości poddźwiękowej do naddźwiękowej i odwrotnie. 26/2/98

transparency / épreuve transparente

An image fixed on a clear base by means of a photographic, printing, chemical or other process, especially adaptable for viewing by transmitted light. 1/3/81

transponder / transpondeur

A receiver-transmitter which will generate a reply signal upon proper interrogation. 1/7/83

transport aircraft / aéronef de transport

Aircraft designed primarily for the carriage of personnel and/or cargo. Transport aircraft may be classed according to range, as follows:

- Short-range - not to exceed 1200 nautical miles at normal cruising conditions (2222 km).
- Medium-range - between 1200 and 3 500 nautical miles at normal cruising conditions (2222 and 6482 km).
- Long-range - exceeds 3 500 nautical miles at normal cruising conditions (6482 km). 1/2/74

transport capacity / capacité de transport

The number of persons, weight or volume of the load which can be carried by means of transport under given conditions. 1/9/81

transport stream / courant aérien

Transport aircraft flying in single file, either in formation or singly, at defined intervals. 1/3/91

trans-shipment point / point de transbordement²

A location where material is transferred between vehicles. 4/10/00

traverse¹ / pointer en direction

To turn a weapon to the right or left on its mount. 1/12/74

przezrocze

Obraz, przeniesiony na czyste podłoże, metodą: fotograficzną, druku, chemiczną lub inną, stosowany do przeglądania w świetle przechodzącym. 26/2/98

urządzenie odzewowe (transponder)

Urządzenie nadawczo-odbiorcze generujące sygnały odzewowe na właściwy sygnał zapytania. 26/2/98

transportowy statek powietrzny

Statek powietrzny przeznaczony do transportu osób i/lub ładunków. Transportowe statki powietrzne w zależności od zasięgu mogą być klasyfikowane jako:

- Krótkiego zasięgu - nie przekraczającego 1200 mil morskich (2222 km) dla normalnych warunków lotu.
- Średniego zasięgu - między 1200 a 3 500 mil morskich (2222 km do 6482 km) dla normalnych warunków lotu.
- Dalekiego zasięgu - przekraczającego 3500 mil morskich (6 482 km) dla normalnych warunków lotu. 13/11/13

zdolność przewozowa

Liczba osób, masa lub objętość ładunku, który może być przenoszony przez środki transportowe w określonych uwarunkowaniach. 16/10/13

szyk strumieniowy

Samoloty transportowe odbywające loty w pojedynczym szeregu, w formacjach lub pojedynczo, w określonych odstępach. 26/2/98

punkt przeładunkowy

Miejsce, gdzie przeładowywane są ładunki pomiędzy środkami transportu. 5/4/01

nakierowywać

Obracać broń na mocowaniu w prawo lub w lewo. 20/10/10

traverse² / cheminement graphique

A method of surveying in which lengths and directions of lines between points on the earth are obtained or from field measurements, and used in determining positions of the points. 1/12/74

traverse level / altitude de transit

That vertical displacement above low level air defence systems, expressed both as height and altitude, at which aircraft can cross the area. 1/3/81

triage / triage sorting

The evaluation and classification of wounded for purposes of treatment and evacuation. It consists of the immediate sorting of patients according to type and seriousness of injury, and likelihood of survival, and the establishment of priority for treatment and evacuation to assure medical care of the greatest benefit to the largest number. 1/11/77

**triangulation station / station de triangulation
UAS****trig point**

A point on the earth, the position of which is determined by triangulation. 1/2/74

tri-camera photography / faisceau de trois photographies

Photography obtained by simultaneous exposure of three cameras systematically disposed in the air vehicle at fixed overlapping angles relative to each other in order to cover a wide field. 1/9/69

trig point

Preferred term: triangulation station.

trim size / format massicoté

The size of a map or chart sheet when the excess paper outside the margin has been trimmed off after printing. 1/4/71

ciąg poligonowy

Metoda terenowych pomiarów geodezyjnych odległości i kątów kierunków pomiędzy punktami terenowymi służąca do określenia współrzędnych tych punktów. 7/12/10

pułap przejścia

Takie pionowe przemieszczenie ponad niskim zasięgiem obrony przeciwlotniczej, wyrażone wysokością nad ziemią i poziomem morza, na których statek powietrzny może przekroczyć dany obszar. 26/2/98

**ocena stanu
sortowanie**

Ocena i klasyfikacja rannych w celu udzielenia im pomocy i ewakuacji. Obejmuje jak najwcześniejszy podział pacjentów w zależności od typu i stopnia poniesionych ran oraz szans na przeżycie a także ustalenie kolejności leczenia i ewakuacji w celu uratowania jak największej ich liczby. 5/4/01

stanowisko triangulacyjne

Punkt na powierzchni ziemi, którego współrzędne określone zostały metodą triangulacji. 26/2/98

fotografia uzyskana z trzech kamer

Fotografia uzyskana przez jednoczesną ekspozycję z trzech kamer systematycznie rozmieszczonych w statku powietrznym pod ustalonymi nakładającymi się kątami w celu otrzymania szerokiego pola pokrycia. 13/5/04

stanowisko triangulacyjne

>Termin zalecany: triangulation station.
26/2/98

format po obcięciu

Format mapy lub schematu po obcięciu nadmiaru papieru poza marginesem po wydrukowaniu. 26/2/98

tropopause / tropopause

The transition zone between the stratosphere and the troposphere. The tropopause normally occurs at an altitude of about 25.000 to 45.000 feet (8 to 15 kilometres) in polar and temperate zones, and at 55.000 feet (20 kilometres) in the tropics. 1/11/68

troposphere / troposphère

The lower layers of atmosphere, in which the change of temperature with height is relatively large. It is the region where clouds form, convection is active, and mixing is continuous and more or less complete. 1/11/68

true bearing / azimut géographique bearing²

Bearing measured with reference to true north. 9/1/96

true convergence / convergence des méridiens sur le sphéroïde

A change in the azimuth of a great circle from one meridian to another. 1/8/73

true horizon¹ / horizon vrai

The boundary of a horizontal plane passing through a point of vision. 1/12/74

true horizon² / horizon théorique

In photogrammetry, the boundary of a horizontal plane passing through the perspective centre of a lens system. 1/12/74

true north / nord vrai ou géographique

The direction from an observer's position to the geographic North Pole. The north direction of any geographic meridian. 1/4/71

trunk air route / route aérienne principale

An air route established for the strategic movement of military forces. 20/11/96

turn and slip indicator / indicateur combiné de virage et dérapage

An instrument which combines the functions of a turn and a slip indicator. 1/1/80

tropopauza

Strefa przejściowa między stratosferą a troposferą. Zwykle tropopauza występuje na wysokości około 25 000 do 45 000 stóp (tj. 8 do 15 kilometrów) w strefie polarnej i umiarkowanej oraz na wysokości około 55 000 stóp (tj. 20 kilometrów) w tropiku. 26/2/98

troposfera

Najniższa warstwa atmosfery, w której zmiana temperatury wraz ze zmianą wysokości jest względnie duża. Jest to region, gdzie tworzą się chmury, konwekcja (unoszenie) jest aktywna, gdzie skraplanie jest ciągłe i bardziej lub mniej zakończone. 26/2/98

kurs rzeczywisty azymut²

Kurs względem rzeczywistego bieguna północnego. 10/5/01

zbieżność rzeczywista

Zmiana azymutu koła wielkiego z jednego południka na inny. 26/2/98

horyzont rzeczywisty¹

Granica płaszczyzny horyzontu przechodzącej przez punkt obserwacji. 8/4/04

horyzont rzeczywisty²

W fotogrametrii granica płaszczyzny horyzontu przechodzącej przez środek perspektywy układu optycznego. 8/4/04

północ geograficzna

Kierunek ze stanowiska obserwatora do geograficznego bieguna północnego. Kierunek północny każdego południka geograficznego. 26/2/98

strategiczny korytarz powietrzny

Droga lotnicza ustalona dla strategicznego przemieszczania się sił wojskowych. 7/6/01

zakrętopoślizgomierz

Przyrząd łączący funkcje zakrętomierza i wskaźnika poślizgu. 26/2/98

turnaround / rotation

The length of time between arriving at a point and being ready to depart from that point. It is used in this sense for the loading, unloading, refuelling and re-arming, where appropriate, of vehicles, aircraft and ships. 1/12/77

turnaround cycle / temps de rotation

A term used in conjunction with vehicles, ships and aircraft, and comprising the following: loading time at departure point; time to and from destination, unloading and loading time at destination; unloading time at returning point, planned maintenance time, and where applicable, time awaiting facilities. 1/12/79

turning movement / mouvement tournant

A variation of the envelopment in which the attacking force passes around or over the enemy's principal defensive positions to secure objectives deep in the enemy's rear to force the enemy to abandon his position or divert major forces to meet the threat. 1/8/76

turning point / point d'inflexion

In land mine warfare, a point on the centreline of a mine strip or row where it changes direction. 2/5/95

turn-in point / point de début d'attaque

The point at which an aircraft starts to turn from the approach direction to the line of attack. 1/11/68

twilight / crépuscule

The periods of incomplete darkness following sunset and preceding sunrise. Twilight is designated as civil, nautical or astronomical, as the darker limit occurs when the centre of the sun is 6, 12 or 18, respectively, below the celestial horizon. 1/1/73

two-up / par deux

A formation with two elements disposed abreast; the remaining element(s) in rear. 1/5/63

czas odtwarzania zdolności do działania

Czas pomiędzy przybyciem do punktu a osiągnięciem gotowości do jego opuszczenia. Czas ten wykorzystywany jest, stosownie do potrzeb, na załadunek, rozładunek, uzupełnienie zapasów paliwa i przebrojenie pojazdu, statku powietrznego lub okrętu. 7/11/02

cykl przewozowy

Termin używany w odniesieniu do pojazdów, okrętów i statków powietrznych obejmujący następujące działania: czas załadunku w punkcie wysyłkowym, czas dojścia do miejsca przeznaczenia i powrotu, czas rozładunku i załadunku w punkcie przeznaczenia, czas rozładunku w punkcie powrotnym, czas planowanej obsługi, czas oczekiwania na urządzenia. 7/11/02

manewr obejścia

Forma manewru, w którym siły atakujące obchodzą lub omijają główne pozycje obronne przeciwnika, aby zrealizować zadania na jego tyłach oraz zmusić go do stawienia czoła zagrożeniu po opuszczeniu pozycji lub rozdzieleniu sił głównych. 22/5/13

punkt zwrotny

W lądowych działaniach minowych punkt na osi rzędu lub pasa min, gdzie zmienia się jej kierunek. 12/12/00

punkt zwrotu

Punkt, w którym samolot zaczyna zakręcać od kierunku podejścia do linii ataku. 26/2/98

zmierzch, świt

Okresy niecałkowitej ciemności następujące po zachodzie słońca lub poprzedzające wschód słońca. Zmierzch i świt wyznaczane są jako kalendarzowe, morskie lub astronomiczne, gdy ciemniejszy okres pojawia się odpowiednio o 6, 12, i 18, poniżej horyzontu astronomicznego. 26/2/98

ugrupowanie z dwoma elementami z przodu

Formacja z dwoma elementami rozmieszczonymi obok siebie; pozostałe elementy znajdują się z tyłu. 26/2/98

U

uncharged demolition target / ouvrage à destruction préparée

A demolition target for which charges have been calculated, prepared, and stored in a safe place, and for which execution procedures have been established. 1/7/93

uncharged weapon / arme déchargée

A previously charged weapon which has been returned to a loaded state. 1/10/01

uncontrolled mosaic / mosaïque sommaire

A mosaic composed of uncorrected photographs, the details of which have been matched from print to print without ground control or other orientation. Accurate measurement and direction cannot be accomplished. 1/9/69

**unconventional warfare / guerre non conventionnelle
UW**

Military activities conducted through or with underground, auxiliary or guerrilla forces to enable a resistance movement or insurgency to coerce, disrupt, or overthrow a government or occupying power. 30/1/12

**underslung load / charge sous élingue
USL**

In helicopter transport operations, any external load hanging under the helicopter fuselage. 1/7/88

underwater demolition / démolition sous-marine

The destruction or neutralization of underwater obstacles; this is normally accomplished by underwater demolition teams. 1/11/68

underway replenishment

Preferred term: replenishment at sea.

nieuzbrojony obiekt do wysadzenia

Obiekt przygotowany do wysadzenia bez umieszczania w nim ładunków wybuchowych, których niezbędną ilość została obliczona, skompletowana i jest przechowywana w bezpiecznym miejscu oraz dla którego przygotowany jest plan ich założenia. [NO-01-A005]

broń nieprzeładowana

Broń uprzednio przeładowana, którą ponownie doprowadzono do stanu załadowania. 4/4/02

mozaika niezorientowana, fotozkicz niezorientowany

Mozaika złożona ze zdjęć lotniczych, które łączone są przez dopasowywanie występujących na nich szczegółów, bez dowiązania terenowego lub innej ich orientacji. Nie pozwala wykonać dokładnych pomiarów ani określić kierunków. 13/5/04

niekonwencjonalne działania wojenne

Działania wojskowe prowadzone przez, lub z udziałem ugrupowań konspiracyjnych oraz oddziałów partyzanckich, w celu umożliwienia ruchowi oporu lub rebeliantom wywierania wpływu, zakłócania działań, a także obalenia rządu lub sił okupacyjnych. 12/12/12

**ładunek podwieszony
USL**

W śmigłowcowych operacjach transportowych, zewnętrzny ładunek zawieszony pod kadłubem śmigłowca. 16/10/13

wysadzanie podwodne

Niszczenie lub neutralizowanie przeszkód podwodnych przeprowadzane zwykle przez grupy wysadzania podwodnego. 26/2/98

uzupełnianie zapasów w czasie rejsu

> Termin zalecany: replenishment at sea. 26/2/98

underway replenishment force / force de ravitaillement à la mer

A task force of fleet auxiliaries (consisting of oilers, ammunition ships, stores issue ships, etc.) adequately protected by escorts furnished by the responsible operational commander. The function of this force is to provide underway logistic support for naval forces. 1/11/68

unexploded explosive ordnance / munition explosive non explosée**UXO**

Explosive ordnance which has been primed, fused, armed or otherwise prepared for action, and which has been fired, dropped, launched, projected or placed in such a manner as to constitute a hazard to operations, installations, personnel or material and remains unexploded either by malfunction design or for any other cause. 29/5/02

unit¹ / unité¹

A military element whose structure is prescribed by a competent authority. 9/1/96

unit² / unité de dotation**unit of issue**

A standard or basic quantity into which an item of supply is divided, issued, or used. 9/1/96

unit commitment status / état d'engagement d'unité

The degree of commitment of any unit designated and categorized as a force allocated to NATO. 1/6/84

unit emplaning officer / officier d'embarquement de l'unité

In air transport, a representative of the transported unit responsible for organizing the movement of that unit. 9/1/96

unit equipment / dotation d'unité

The quantity and type of major equipment assigned to a unit, as listed in the table of organization and equipment. 14/8/15

unit of issue

Preferred term: unit².

siły uzupełniania zapasów na morzu

Grupa pomocniczych jednostek pływających (tankowców, okrętów amunicyjnych, okrętów baz, itp.) odpowiednio chronionych przez eskortę zorganizowaną przez właściwego dowódcę operacji. Zadaniem tej grupy jest realizacja zabezpieczenia logistycznego siłom morskim. 22/5/13

niewybuchy**UXO**

Materiały wybuchowe i amunicja, które były uzbrojone, wyposażone w zapalniki lub w inny sposób przygotowane do użycia, które były odpalone, wystrzelone, zrzucone lub umieszczone w taki sposób, że stanowią zagrożenie dla działań bojowych, instalacji, personelu lub materiałów, a które nie eksplodowały w wyniku usterek, złego działania lub z innych powodów. 26/5/02

jednostka

Element wojskowy, którego struktura została określona przez odpowiednie władze. 8/2/01

norma należności

Ilość znormalizowana lub podstawowa, na którą pozycja zaopatrzenia jest dzielona, wydawana i zużywana. 8/2/01

stan zaangażowania jednostki

Stopień zaangażowania jednostki wyznaczonej i zakwalifikowanej jako siły przydzielone do NATO. 13/9/01

oficer organizacji transportu powietrznego jednostki

Przedstawiciel transportowanej jednostki wojskowej odpowiedzialny za zorganizowanie jej przerzutu transportem powietrznym. 11/1/01

wyposażenie jednostki

Rodzaje oraz liczba zasadniczego sprzętu przydzielonego jednostce, zgodnie z etatem i tabelą należności. 10/5/16

norma należności

> Termin zalecany: unit². 26/2/98

unit strength / potentiel d'une unité

As applied to a friendly or enemy unit, relates to the number of personnel, amount of supplies, armament equipment and vehicles and the total logistic capabilities. 1/12/70

unity of effort / unité d'effort

In military operations, coordination and cooperation among all actors in order to achieve a common objective. 30/1/12

universal transverse Mercator grid / grille de Mercator transverse universelle**UTM**

A grid coordinate system based on the transverse Mercator projection, applied to maps of the earth's surface extending to 84 N and 80 S latitudes. 1/8/73

unknown / inconnu

In identification, the designation given to an evaluated track, object or entity that has not been identified. 1/10/03

unloaded weapon / arme non approvisionnée

A weapon separated from its ammunition. 1/10/01

unmanned aircraft system / système aérien sans pilote**UAS**

A system whose components include the unmanned aircraft, the supporting network and all equipment and personnel necessary to control the unmanned aircraft. 15/3/11

unobserved fire / tir non contrôlé

Fire for which points of impact or burst are not observed. 1/11/68

unwanted cargo / cargaison non requise

A cargo loaded in peacetime which is not required by the consignee country in wartime. 1/3/81

unwarned exposed / exposé et non alerté

[ATP-45]
MCJSB, 4/4/17

potencjał jednostki

W odniesieniu do jednostek własnych lub przeciwnika - liczba personelu, wielkość zapasów, uzbrojenia i pojazdów oraz zdolności logistyczne. 3/4/12

jedność wysiłku

W działaniach wojskowych, koordynacja i współpraca wszystkich podmiotów dla osiągnięcia wspólnego celu. 13/11/12

uniwersalne odwzorowanie Mercatora UTM

System współrzędnych oparty na odwzorowaniu walcowym Mercatora, mający zastosowanie do map powierzchni Ziemi od 84 stopni szerokości geograficznej północnej do 80 stopni szerokości geograficznej południowej. 26/2/98

nieznany

W identyfikacji oznaczenie toru obiektu lub jednostki, która nie została zidentyfikowana. 6/11/03

broń niezaladowana

Broń, od której amunicja jest oddzielona. 4/4/02

bezzałogowy system powietrzny UAS

System składający się z bezzałogowego statku powietrznego, systemu wsparcia oraz całości wyposażenia i personelu niezbędnego do kierowania bezzałogowym statkiem powietrznym. 13/11/12

ogień nieobserwowany

Prowadzenie ognia, bez obserwacji uderzeń pocisków i ich wybuchów. 26/2/98

ładunek niepożądany

Towary ładowane w okresie pokoju, które są niepożądane przez kraj-odbiorcę w okresie wojny. 26/2/98

podatność nieuprzedzonych niechronionych

12/9/02

up¹ / plus haut¹

In artillery and naval fire support, a term used in a call for fire to indicate that the target is higher in altitude than the point which has been used as a reference point for the target location. 1/2/74

up² / plus haut²

In artillery and naval fire support, a correction used by an observer or a spotter in time fire to indicate that an increase in height of burst is desired. 1/2/74

urgent mining / mouillage des mines d'urgence

In naval mine warfare, the laying of mines with correct spacing but not in the ordered or planned positions. The mines may be laid either inside or outside the allowed area in such positions that they will hamper the movements of the enemy more than those of our own forces. 1/8/76

utility helicopter / hélicoptère utilitaire

Multi-purpose helicopter which may be armed. MCLSB, 10/12/14

wyżej

We wsparciu ogniowym artylerii lądowej i morskiej termin używany przy wezwaniu ognia z pola walki do wskazania, że cel znajduje się powyżej punktu odniesienia, użytego do jego identyfikacji. 22/5/13

więcej

We wsparciu ogniowym artylerii lądowej i morskiej, poprawka przekazywana przez obserwatora w czasie prowadzenia ognia wskazująca, że konieczne jest podniesienie wysokości wybuchów. 22/5/13

pośpieszne minowanie

W morskich działaniach minowych, stawianie min w prawidłowych odległościach, ale nie w nakazanych lub planowanych miejscach. Myny mogą być stawiane albo wewnątrz, albo na zewnątrz rejonu dozwolonego w takich miejscach, aby opóźnić ruchy sił przeciwnika bardziej niż sił własnych. 13/9/01

śmigłowiec wielozadaniowy

Śmigłowiec uniwersalny, który może zostać uzbrojony. 10/5/16

V**V/STOL aircraft**

Preferred term: vertical or short take-off and landing aircraft.

samolot V/STOL

>Termin zalecany: vertical or short take-off and landing aircraft.

validation / validation

The confirmation of the capabilities and performance of organizations, individuals, materiel or systems to meet defined standards or criteria, through the provision of objective evidence.

Note: In the context of military forces, the hierarchical relationship in logical sequence is: assessment, analysis, evaluation, validation and certification. 2/3/07

walidacja

Potwierdzenie, poprzez obiektywne udokumentowanie, że zdolności i sprawność działania organizacji, personelu, sprzętu wojskowego lub systemów spełniają określone normy lub kryteria.

Uwaga: W odniesieniu do sił zbrojnych hierarchiczny układ pojęć przedstawia się następująco: szacowanie, analiza, ocena, walidacja i certyfikacja. 6/11/07

variability / variabilité

The manner in which the probability of damage to a specific target decreases with the distance from ground zero; or, in damage assessment, a mathematical factor introduced to average the effects of orientation, minor shielding and uncertainty of target response to the effects considered. 1/5/63

**vectored attack / attaque téléguidée
VECTAC**

Attack in which a weapon carrier (air, surface, or subsurface) not holding contact on the target, is vectored to the weapon delivery point by a unit (air, surface or subsurface) which holds contact on the target. 8/8/08

vector sights / viseur vectoriel

Sighting systems using the vector principle and incorporating a mechanical representation of the vectors of the bombing triangle.

- a. Pre-set vector – A sighting system in which the values for height, airspeed and wind are set manually on the bomb sight.
- b. Continuously set vector – A sighting system in which the values for height, airspeed and drift are automatically and continuously updated. 1/12/76

vehicle / véhicule

A self-propelled, pushed, or towed conveyance for transporting a burden on land, water or through air or space, or to which a particular mission may be assigned. 14/8/15

**vehicle distance / distance entre
véhicules**

The clearance between vehicles in a column which is measured from the rear of one vehicle to the front of the following vehicle. 1/3/82

verify / vérifier

To ensure that the meaning and phraseology of the transmitted message conveys the exact intention of the originator. 1/5/63

**zmiennosc prawdopodobienstwa
zniszczenia celu**

Zależność, zgodnie z którą prawdopodobieństwo zniszczenia określonego celu zmniejsza się wraz ze wzrostem odległości od punktu zerowego. W ocenie zniszczeń, czynnik matematyczny wprowadzany w celu uśrednienia wpływów położenia, mniejszego osłonięcia i nieokreślonej reakcji celu na zamierzony atak. 7/2/02

**atak kierowany wektorowo
VECTAC**

Atak, w którym nosiciel uzbrojenia (powietrzny, lądowy, nawodny lub podwodny) nie utrzymujący kontaktu z celem jest kierowany do punktu uwolnienia uzbrojenia przez jednostkę (powietrzną, lądową, nawodną lub podwodną), która utrzymuje kontakt z celem. 6/10/09

celowniki wektorowe

Systemy celownicze wykorzystujące reguły wektorowe i zawierające mechaniczne przedstawienie wektorów trójkąta bombardowania.

- a. Celownik wektorowy z preselekcją - system celowniczy, w którym wartość wysokości, prędkości względem powietrza i wiatru ustawiane są w celowniku bombowym ręcznie.
- b. Wektorowy z ustawianiem ciągłym - system celowniczy, w którym wartości wysokości, prędkości względem powietrza i znoszenia są stale ustawiane i uaktualniane automatycznie 26/2/98

pojazd

Samobieżny, pchany lub holowany środek do transportu lądowego, wodnego, powietrznego lub kosmicznego, któremu może być przydzielone określone zadanie 10/5/16

odstęp między pojazdami

Odległość między pojazdami ustawionymi w kolumnie, mierzona od tyłu pojazdu pierwszego do przodu pojazdu będącego za nim. 26/2/98

weryfikować

Upewnić się, że znaczenie i frazeologia przekazanej informacji są zgodne z intencjami przekazującego. 26/2/98

vertex / vertex

In artillery and naval fire support, the highest point in the trajectory of a projectile. 1/11/91

vertex height

Preferred term: maximum ordinate.

vertical air photograph / photographie aérienne verticale

An air photograph taken with the optical axis of the camera perpendicular to the surface of the earth. 1/9/69

vertical buffer distance / marge de sécurité verticale

In nuclear warfare, the vertical distance that is added to the fallout safe-height of burst in order to determine a desired height of burst which will provide the desired assurance that militarily significant fallout will not occur.
Note: The vertical buffer distance is normally expressed quantitatively in multiples of the vertical error. MCJSB, 4/4/17

vertical interval / intervalle vertical

Difference in altitude or height between two specified points or locations. 1/2/74

vertical replenishment / ravitaillement vertical

The use of a helicopter for the transfer of materiel to or from a ship. 1/3/81

vertical scale instrument system / système d'instruments à échelles verticales

A system of vertical scale indicators which display flight and engine information. 1/2/74

vertical separation / espacement vertical**relative altitude**

Separation between aircraft expressed in units of vertical distance. 1/7/80

wierzchołek

Przy wsparciu ogniowym artylerii lądowej i morskiej najwyższy punkt trajektorii pocisku. 26/2/98

wysokość wierzchołka

> Termin zalecany: maximum ordinate.
26/2/98

zdjęcie lotnicze pionowe

Fotografia lotnicza wykonana w taki sposób, że oś optyczna kamery w momencie ekspozycji jest prostopadła do powierzchni ziemi. 26/2/98

pionowa odległość buforowa

w działaniach z użyciem broni jądrowej, pionowa odległość, dodawana do wysokości wybuchu wolnej od opadu promieniotwórczego w celu określenia pożądanej wysokości wybuchu, która zapewni pożądany poziom ufności, że nie wystąpi opad promieniotwórczy istotny z wojskowego punktu widzenia. Uwaga: Zazwyczaj pionową odległość buforową wyraża się ilościowo jako krotność błędu pionowego. 20/11/18

różnica wysokości

Różnica wysokości bezwzględnych lub względnych pomiędzy dwoma określonymi punktami lub miejscami. 13/9/01

zaopatrywanie za pomocą śmigłowców

Przerzut materiałów na statek lub ze statku za pomocą śmigłowców. 26/2/98

układ pionowych instrumentów skalowych

System pionowych wskaźników skalowych, które przedstawiają informacje o locie i pracy silnika. 26/2/98

separacja pionowa pułap względny

Odstęp pomiędzy samolotami wyrażony w jednostkach odległości pionowej. 13/9/01

vertical or short take-off and landing aircraft / aéronef à décollage et atterrissage verticaux ou courts

VSTOL aircraft (admitted)

V/STOL aircraft (deprecated)

An aircraft capable of executing a vertical take-off and landing, a short take-off and landing or any combination of these modes of operation. 2/3/09

vertical situation display / présentation de situation verticale

An electronically generated display on which information on aircraft attitude and heading, flight director commands, weapon aiming and terrain following can be presented, choice of presentation being under the control of the pilot. 1/12/79

vertical speed indicator / indicateur de vitesse verticale

An instrument which displays rate of climb or descent.

- a. Barometric - an instrument which displays the apparent vertical speed of the aircraft as derived from the rate of change of static pressure.
- b. Instantaneous - an instrument which displays the vertical speed of the aircraft as derived from a combination of accelerometric and barometric sources. 1/11/80

vertical take-off and landing / décollage et atterrissage verticaux

VTOL

The capability of an aircraft to take-off and land vertically and to transfer to or from forward motion at heights required to clear surrounding obstacles. 1/11/91

very deep draught ship / navire à très grand tirant d'eau

VDDS

A ship with a laden draught of 13.72 metres (45 feet) or more. 1/12/77

very shallow water / très petits fonds

Water having a depth less than 10 metres. . 14/10/02

samolot pionowego lub krótkiego startu i lądowania

samolot VSTOL (dopuszczalny)

samolot V/STOL (niezalecany)

Samolot zdolny do wykonania pionowego startu i lądowania, krótkiego startu i lądowania bądź kombinacji tych sposobów działania. 8/12/09

ekran sytuacji pionowej

Tworzony elektronicznie obraz, na którym przedstawiane są informacje dotyczące wysokości statku powietrznego nad poziomem morza, kursu, komend dotyczących kierunku lotu, wycelowania broni i śledzenia terenu. Pilot ma możliwość wyboru poszczególnych opcji. 26/2/98

wskaźnik prędkości wznoszenia

Instrument wskazujący prędkość wznoszenia lub opadania.

- a. Barometryczny - instrument wskazujący pozorną pionową prędkość samolotu jako pochodną szybkości zmian ciśnienia statycznego.
- b. Chwilowy - Instrument wskazujący pionową prędkość samolotu jako pochodną kombinacji informacji pochodzących ze źródeł akcelerometrycznego i barometrycznego. 26/2/98

pionowy start i lądowanie

VTOL

Zdolność samolotu do startu i lądowania pionowego i przejścia do/z ruchu postępowego na wysokościach wymaganych do omińnięcia występujących przeszkód. 26/2/98

statek o dużym zanurzeniu

VDDS

Statek o głębokości zanurzenia 13,72 metra (45 stóp) lub większej. 26/2/98

akwen bardzo płytki

Akwen o głębokości do 10 metrów. 12/2/03

<p>very shallow water mine countermeasures/ lutte contre les mines par très petits fonds Searching for, detecting, locating, neutralizing and/or disposing of explosive ordnance and/or obstructions in very shallow water. 14/10/02</p>	<p>działania przeciwminowe w akwenach bardzo płytkich Poszukiwanie, wykrywanie, lokalizowanie, neutralizowanie i/lub unieszkodliwianie amunicji i/lub przeszkód w akwenach bardzo płytkich. 6/3/03</p>
<p>vesicant agent <i>Preferred term: blister agent.</i></p>	<p>środek parzący > <i>Termin zalecany: blister agent. 26/2/98</i></p>
<p>vignetting / vignettage A method of producing a band of colour or tone on a map or chart, the density of which is reduced uniformly from edge to edge. 1/2/74</p>	<p>winietowanie Metoda wytwarzania pasma barw lub odcieni na mapie lub planie, którego natężenie jest jednakowo zmniejszane od krawędzi do krawędzi. 7/12/11</p>
<p>visual call sign / indicatif d'appel visuel A call sign provided primarily for visual signalling. 1/5/63</p>	<p>wzrokowy sygnał wywoławczy Sygnał wywoławczy wykorzystywany głównie do sygnalizacji wzrokowej. 18/10/12</p>
<p>visual identification / contrôle automatique pour identification à vue In a flight control system, a control mode in which the aircraft follows a radar target and is automatically positioned to allow visual identification. 1/1/73</p>	<p>identyfikacja wzrokowa W systemie kierowania lotami sposób naprowadzania, w którym statek powietrzny przemieszcza się wg wskazań radaru i automatycznie ustawia się tak, aby umożliwić pilotowi identyfikację wzrokową. 7/12/11</p>
<p>visual mine firing indicator / indicateur visuel de mise de feu VMFI A device used with exercise mines to indicate that the mine would have detonated had it been poised. 1/3/81</p>	<p>wizualny wskaźnik wybuchu miny VMFI Urządzenie stosowane w minach ćwiczebnych wskazujące, że mina wybuchłaby gdyby była uzbrojona. 7/12/11</p>
<p>vital ground / terrain vital Ground of such importance that it must be retained or controlled for the success of the mission. 1/7/87</p>	<p>teren o decydującym znaczeniu Teren tak ważny dla powodzenia misji, że musi być utrzymywany lub kontrolowany. 7/12/11</p>
<p>vital interests / intérêts vitaux For a country, interests which contribute to the integrity of the national territory and neighbouring areas, the free exercise of national sovereignty, and the protection of the population. MCLSB, 2/5/13</p>	<p>interesy żywotne W odniesieniu do państwa, interesy mające wpływ na zachowanie integralności terytorialnej państwa oraz obszarów sąsiadujących, jego suwerenności, a także ochrony ludności. 11/3/14</p>
<p>vital zone / zone vitale A designated area or installation to be defended by air defence units. 1/12/76</p>	<p>obszar o pierwszorzędym znaczeniu Określony obszar lub instalacja, przeznaczone do ochrony przez jednostki obrony powietrznej. 26/2/98</p>
<p>voice call sign / indicatif d'appel phonie A call sign provided primarily for voice communications. 1/5/63</p>	<p>foniczny sygnał wywoławczy Sygnał wywoławczy wykorzystywany głównie w łączności fonicznej. 18/10/12</p>

VOR / VOR

An air navigational radio aid which uses phases comparison of a ground transmitted signal to determine bearing. This term is derived from the words "very high frequency omnidirectional radio range". 1/12/76

radiolatarnia dookólna**VOR**

Pomocniczy system radionawigacyjny wykorzystujący porównanie faz przesłanych sygnałów ze stacji naziemnych do określonego namiaru. Termin jest skrótem angielskiej nazwy „Very high frequency omnidirectional radio range” (radiolatarnia ogólnokierunkowa bardzo dużej częstotliwości). 26/2/98

VSTOL aircraft

Preferred term: vertical or short take-off and landing aircraft.

samolot VSTOL

>Termin zalecany: vertical or short take-off and landing aircraft.

W**wading crossing / passage à gué**

1/4/71

przeprawa w bród

26/2/98

waiting position / position d'attente³

Any suitable position in which naval units can be kept ready for operations at immediate notice. 1/10/84

rejon wyczekiwania

Jakiegokolwiek dogodne miejsce, w którym jednostki morskie mogą być utrzymywane w gotowości do operacji na natychmiastowe wezwanie. 7/11/02

walking patient / malade ambulateur

A patient not requiring a litter while in transit. 1/11/91

chory chodzący

Pacjent nie wymagający noszy podczas transportu. 26/2/98

war game / jeu de guerre

A simulation of a military operation, by whatever means, using specific rules, data, methods and procedures. 4/10/00

gra wojenna

Symulacja operacji wojskowej dowolnymi środkami, w której stosuje się określone zasady, dane, metody i procedury. 8/2/01

warhead / charge militaire**WH**

That part of a missile, projectile, torpedo or any other munition, intended to inflict damage. 25/9/98

głowica bojowa**WH**

Część pocisku raketowego, pocisku, torpedy lub innego rodzaju amunicji, przeznaczona do rażenia. 7/6/01

warhead section / section du cône de charge

A completely assembled warhead including appropriate skin sections and related components. 1/5/63

przedział bojowy głowicy

Całkowicie zmontowana głowica bojowa zawierająca stosowne części osłony i odpowiednie elementy składowe. 26/2/98

warned protected / protégé et alerté

[ATP-45]

MCJSB, 2017.04.04

podatność uprzedzonych chronionych

4/4/02

warning off / sommation de dégager

Notifying potentially hostile units that their actions are interfering with NATO or NATO-led operations and ordering them to stop forthwith. Note: normally used in naval operations. 1/10/01

warning order / ordre préparatoire

A preliminary notice of an order or action which is to follow. 1/10/03

war reserve modes / modes réservés pour le temps de guerre**WRM**

Characteristics or operating procedures of equipment or systems, which are held in reserve for war or crisis. 1/12/93

war reserves / réserves de guerre

Stocks of material amassed in peacetime to meet the increase in military requirements consequent upon an outbreak of war. War reserves are intended to provide the interim support essential to sustain operations until resupply can be effected. 1/11/68

watching mine / mine à orin en surface

In naval mine warfare, a mine secured to its mooring but showing on the surface, possibly only in certain tidal conditions. 1/11/75

waterspace management / gestion de l'espace marin**WSM**

In naval warfare, a system of procedures for the control of antisubmarine weapons to prevent inadvertent engagement of friendly submarines. 16/7/96

wezwanie do odstąpienia

Poinformowanie potencjalnie wrogich jednostek, że ich działania kolidują z działaniami NATO lub kierowanymi przez NATO oraz nakazanie natychmiastowego ich zaprzestania. Uwaga: dotyczy zazwyczaj działań morskich. 9/5/02

zarządzenie przygotowawcze

Zapowiedź wydania rozkazu lub rozpoczęcia działania. 5/6/08

tryb postępowania z rezerwami strategicznymi**WRM**

Zasady postępowania lub procedury operacyjne dotyczące sprzętu lub systemów utrzymywanych na wypadek wojny lub kryzysu. 18/9/12

rezerwy strategiczne

Zapasy środków zaopatrzenia zgromadzone w czasie pokoju dla zaspokojenia zwiększonych potrzeb wojskowych spowodowanych wybuchem wojny. Rezerwy strategiczne utrzymywane są w celu zabezpieczenie doraźnego wsparcia niezbędnego dla podtrzymania działań do czasu, w którym można odtworzyć zapasy. 18/9/12

zacumowana mina pływająca

W morskich działaniach minowych, mina przytwierdzona do cumy, pływająca po powierzchni wody, ukazująca się na powierzchni tylko w określonych warunkach pływowych. 17/5/11

zarządzanie przestrzenią wodną**WSM**

W działaniach bojowych na morzu, system procedur wykorzystywanych w celu nadzoru nad systemami uzbrojenia do zwalczania okrętów podwodnych, aby zapobiec ich przypadkowemu użyciu przeciwko własnym okrętom podwodnym. 20/10/10

wave / vague

In amphibious operations, a formation of forces, landing ships and craft, amphibious vehicles or aircraft, required to beach or land at about the same time. It can be classified as to type, function or order as shown:

- a. assault wave;
- b. boat wave;
- c. helicopter wave;
- d. numbered wave;
- e. on-call wave;
- f. scheduled wave.

1/10/01

rzut desantowy

W operacjach morsko-desantowych ugrupowanie sił, okrętów desantowych, kutrów desantowych, amfibii lub statków powietrznych wymaganych do osiągnięcia brzegu lub wylądowania w tym samym czasie. Może być klasyfikowany pod względem rodzaju, funkcji lub kolejności jak poniżej

- a. rzut szturmowy;
- b. rzut łodzi desantowych;
- c. rzut śmigłowców;
- d. rzut kolejny (określony odpowiednią liczbą);
- e. rzut na wezwanie;
- f. rzut planowy.

4/7/02

weapon control status / niveau de conduite du tir**WCS**

The degree of freedom granted to a designated weapon system to engage targets in a given environment. 26/8/09

zakres uprawnień do użycia systemu uzbrojenia**WCS**

Poziom autonomii przyznany danemu systemowi uzbrojenia w zakresie zwalczania celów w określonych warunkach. 22/6/10

weapon engagement zone / zone d'engagement d'arme**WEZ**

In air defence, airspace of defined dimensions within which the responsibility for engagement normally rests with a particular weapon system. 8/8/08

strefa wyłącznego działania aktywnych środków walki rodzajów wojsk**WEZ**

W obronie powietrznej przestrzeń powietrzna o określonych wymiarach, w której odpowiedzialność za prowadzenie walki spoczywa na poszczególnych systemach (zestawach) uzbrojenia. 6/10/09

weapon of mass destruction / arme de destruction massive**WMD**

A weapon that is able to cause widespread devastation and loss of life. [derived from: COED] MCJSB, 20/11/14

broń masowego rażenia**BMR**

Broń zdolna do spowodowania rozległych zniszczeń oraz strat siły żywej. 10/5/16

weapons assignment / affectation d'armes

In air defence, the process by which weapons are assigned to individual air weapons controllers for use in accomplishing an assigned mission. 1/2/74

przydział środków walki

W obronie powietrznej proces przydzielania środków walki wyznaczonym osobom, odpowiedzialnym za ich użycie w celu wykonania przydzielonego zadania. 22/5/13

weapons free / tir libre

In air defence, a weapon control order imposing a status whereby weapons systems may be fired at any target not positively recognized as friendly. 1/7/73

ostrzał dowolny

W obronie powietrznej komenda wprowadzająca stan, w którym systemy uzbrojenia mogą prowadzić ogień do każdego celu, który nie został rozpoznany jako własny. 18/10/12

weapons hold / tir prescrit

In air defence, a weapon control order imposing a status whereby weapons systems may only be fired in self-defence or in response to a formal order. 1/7/73

weapon(s) system / système d'arme(s)

A combination of one or more weapons with all related equipment, materials, services, personnel and means of delivery and deployment (if applicable) required for self-sufficiency. 1/11/86

weapons tight / tir restreint

In air defence, a weapon control order imposing a status whereby weapons systems may be fired only at targets recognized as hostile. 1/7/83

weapon system employment concept / concept d'utilisation d'un système d'armes

A description in broad terms, based on established outline characteristics, of the application of a particular equipment or weapon system within the framework of tactical concept and future doctrines. 1/1/83

weight and balance sheet / feuillet de chargement et de centrage

A sheet which records the distribution of weight in an aircraft and shows the centre of gravity of an aircraft at take-off and landing. 1/11/68

wheelbase / empattement

The distance between the centres of two consecutive wheels. In the case of vehicles with more than two axles or equivalent systems, the successive wheelbases are all given in the order front to rear of the vehicle. 1/12/79

white forces / forces blanches

In NATO exercises, forces used as umpires. 9/1/96

whiteout / voile blanc

Loss of orientation with respect to the horizon caused by sun reflecting on snow and overcast sky. 1/9/69

ostrzał wstrzymany

W obronie powietrznej komenda wprowadzająca stan, w którym systemy uzbrojenia mogą prowadzić ogień tylko w obronie lub na rozkaz. 18/10/12

system uzbrojenia

Połączenie jednego lub wielu środków uzbrojenia z odpowiednim sprzętem, materiałami, obsługą, personelem i środkami transportu potrzebnymi dla zapewnienia jego samowystarczalności. 18/9/12

ostrzał ograniczony

W obronie powietrznej, komenda wprowadzająca stan, w którym systemy uzbrojenia mogą prowadzić ogień tylko do celów rozpoznanych jako wrogie. 18/10/12

plan wykorzystania systemu uzbrojenia

Oparty na przyjętych założeniach ogólny opis zastosowania określonego sprzętu lub systemu uzbrojenia, w ramach koncepcji działań taktycznych i przyszłych doktryn. 18/9/12

arkusz rozmieszczenia ciężaru i zrównoważenia samolotu

Rejestr rozmieszczenia ciężaru w samolocie uwzględniający środek ciężkości samolotu podczas startu i lądowania. 26/2/98

rozstaw osi

Odległość mierzona od środka kół. W przypadku pojazdu posiadającego więcej niż dwie osie lub posiadającego równorzędne systemy, kolejne rozstawy osi są podane w porządku od przodu do tyłu pojazdu. 26/2/98

siły „białych”

W ćwiczeniach NATO siły występujące jako rozjemcy. 8/2/01

utrata widoczności

Utrata orientacji w odniesieniu do horyzontu spowodowana odbiciem promieni słonecznych od śniegu lub chmur. 26/2/98

wild weasel / wild weasel

An aircraft specially modified to identify, locate, and physically suppress or destroy ground based enemy air defence systems that employ sensors radiating electromagnetic energy. 1/8/82

wind velocity / vecteur vent

The horizontal direction and speed of air motion. 1/9/74

wingman / ailier

A pilot flying subordinate to and in support of his designated leader; also, the aircraft flown in this role. 1/3/81

withdrawal operation / désengagement

A planned operation in which a force in contact disengages from an enemy force. 1/7/83

working anchorage / mouillage de travail

An anchorage where ships lie to load or discharge cargoes overside using coasters or lighters. 9/1/96

World Geographic Reference System / Système mondial de référence géographique Georef

[ATP-01(E)(2), 2010]

A worldwide position reference system that may be applied to any map or chart graduated in latitude and longitude regardless of projection. It is a method of expressing latitude and longitude in a form suitable for rapid reporting and plotting. (This term is derived from the words "The World Geographic Reference System".) 1/3/73

wounded in action / blessé au combat WIA

A battle casualty who has incurred a non-fatal injury due to an external agent or cause as a result of hostile action. 7/11/11

samolot zwalczania środków obrony powietrznej

Samolot przystosowany do prowadzenia rozpoznania, lokalizacji i fizycznego neutralizowania lub niszczenia lądowych systemów obrony powietrznej przeciwnika, wykorzystujący urządzenia pomiarowe promieniujące energię elektromagnetyczną. 22/9/99

prędkość wiatru

Pozioma orientacja i prędkość wiatru. 26/2/98

skrzydłowy

Pilot lecący za prowadzącym, podległy i kierowany przez prowadzącego; także: samolot wykonujący takie zadanie. 26/2/98

manewr wycofania

Zaplanowane działanie, w którym siły będące w styczności z przeciwnikiem zrywają z nim kontakt bojowy. 22/5/13

kotwicowisko przeładunkowe

Rodzaj kotwicowiska, na którym stoją okręty w celu załadunku lub rozładunku towaru na jednostki żeglugi przybrzeżnej (kabotażowce) lub lichtugi (barki). 1/3/01

System meldunkowy współrzędnych geograficznych GEOREF

[ATP-01(E)(2), 2010]

Ogólnosiwiatowy system meldunkowy współrzędnych geograficznych, który może być stosowany na każdej mapie z siatką kartograficzną bez względu na rodzaj odwzorowania kartograficznego. Jest to metoda wyrażania szerokości i długości geograficznej w przystępnej formie nadającej się do szybkiego raportowania i obrazowania położenia. (Termin jest skrótem pochodzącym od angielskiej nazwy „The World Geographic Reference System” – „Światowy Geograficzny System Meldunkowy”)

ranny w walce WIA

Poszkodowany w walce, który w wyniku wrogich działań lub działania czynników zewnętrznych nie doznał śmiertelnych obrażeń. 12/12/12

X**X-scale / échelle en X**

On an oblique photograph, the scale along a line parallel to the true horizon. 1/9/69

skala osi X (odciętych)

Na zdjęciu skośnym skala wzdłuż linii równoległych w stosunku do rzeczywistego poziomu. 26/2/98

Y**yaw¹ / lacet**

The rotation of an aircraft, ship or missile about its vertical axis so as to cause the longitudinal axis of the aircraft, ship or missile to deviate from the flight line or heading in its horizontal plane. 1/12/74

odchylenie¹

Obrót statku powietrznego, okrętu lub rakiety wokół osi pionowej, który powoduje, że oś podłużna statku powietrznego, okrętu lub rakiety zbacza z kursu w swojej płaszczyźnie poziomej. 26/2/98

yaw² / lacet

The rotation of a camera or a photograph coordinate system about either the photograph z-axis or the exterior z-axis. 1/12/74

odchylenie²

Obrót aparatu fotograficznego lub układu współrzędnych wokół osi Z zdjęcia lub osi Z zewnętrznego układu współrzędnych. 26/2/98

yaw³ / lacet

Angle between the longitudinal axis of a projectile at any moment and the tangent to the trajectory in the corresponding point of flight of the projectile. 1/12/74

odchylenie³

Kąt pomiędzy osią podłużną pocisku, w każdym momencie, a styczną do trajektorii w odpowiednim punkcie lotu pocisku. 26/2/98

Y-hour / heure Y

In airmobile operations, the time at which the first helicopter in the first wave departs or is due to depart the pick-up point. 26/8/09

godzina Y

W działaniach aeromobilnych, czas, w którym pierwszy śmigłowiec pierwszego rzutu odlatuje lub ma odlecieć z punktu podjęcia desantu. 22/6/10

Y-scale / échelle en Y

On an oblique photograph, the scale along the line of the principal vertical, or any other line inherent or plotted, which, on the ground, is parallel to the principal vertical. 1/7/70

skala osi Y (rzędnych)

Na zdjęciu skośnym skala wzdłuż linii osi głównej lub jakiegokolwiek innej linii własnej lub wykreślonej, która w stosunku do terenu jest równoległa do osi głównej. 26/2/98

Z**zero-length launching / départ ponctuel**

A technique in which the first motion of the missile or aircraft removes it from the launcher. 1/11/68

strzelanie bezprowadnicowe

Technika, w której pocisk raketowy lub statek powietrzny opuszcza wyrzutnię w pierwszej fazie ruchu. 18/9/12

Z-marker beacon / radioborne Z

A type of radio beacon, the emissions of which radiate in a vertical cone shaped pattern. 1/4/82

radiolatarnia Z

Rodzaj radiolatarni emitującej sygnały o polaryzacji pionowej i stożkowej charakterystyce promieniowania. 25/1/11

zone of fire / zone de tir

An area into which a designated ground unit or fire support asset delivers, or is prepared to deliver, fires. 4/11/05

Z-scale / échelle en Z

On an oblique photograph, the scale used in calculating the height of an object. Also the name given to this method of height determination. 1/9/69

zulu time / heure zulu

Greenwich Mean Time. 1/9/69

strefa ostrzału

Obszar, do którego wyznaczona jednostka wojsk lądowych lub środki wsparcia prowadzą ostrzał lub są przygotowane do jego prowadzenia. 27/6/06

skala osi Z

Na zdjęciu skośnym, skala używana przy obliczeniach wysokości obiektu. Także nazwa nadana tej metodzie oznaczania wysokości. 26/2/98

czas zulu

Czas uniwersalny (GMT). 13/9/01

CZĘŚĆ III

WYKAZ SKRÓTÓW

Skrót i termin angielski

Skrót i termin polski

A**A**

army

A

wojska lądowe

A/C**AC¹** (admitted)
aircraft**A/C****AC¹** (dopuszczalny)
statek powietrzny**A/S**

area search

przeszukiwanie obszaru

AAM

air-to-air missile

AAM

pocisk raketowy powietrze-powietrze

AAW

anti-air warfare

AAW

morska obrona powietrzna

AC¹

aircraft

*Preferred abbreviation: A/C***AC¹**

statek powietrzny

*Zalecany skrót: A/C***AC²****ASC** (admitted)
airspace control**AC²****ASC** (dopuszczalny)
kontrola przestrzeni powietrznej**AC³**

army corps

AC³

korpus armijny

ACA

airspace control authority

ACA

organ kontroli przestrzeni powietrznej

ACC

area control centre

ACC

centrum kontroli obszaru

ACINT

acoustic intelligence

rozpoznanie akustyczne

ACP

airborne command post

ACP

powietrzne stanowisko dowodzenia

ACS¹

aircraft cross-servicing

ACS¹

wzajemna obsługa statku powietrznego

ACS²

airspace control system

ASCS**ACS²** (dopuszczalny)
system kontroli przestrzeni powietrznej**ACU**

aircraft control unit

ACUjednostka kierowania statkami powietrznymi,
jednostka kontroli lotu

ACV air cushion vehicle	ACV poduszkowiec ¹
AD¹ aerodrome	AD¹ lotnisko
AD² air defence	AD² OP (dopuszczalny) obrona powietrzna
ADA air defence area	ADA obszar obrony powietrznej
ADC air defence command	ADC dowództwo obrony powietrznej
ADCC air defence control centre	ADCC centrum kierowania obroną powietrzną
ADCON administrative control	ADCON administrowanie
ADGE Air defence ground environment	ADGE naziemny system rozpoznania i dowodzenia obroną powietrzną
ADIZ air defence identification zone	ADIZ strefa identyfikacji obrony powietrznej
ADR¹ aerodrome damage repair	ADR¹ usuwanie zniszczeń lotniskowych
ADR² air defence region	ADR² rejon obrony powietrznej
AECC aeromedical evacuation control centre	AECC centrum kontroli lotniczej ewakuacji medycznej
AECO aeromedical evacuation coordinating officer	AECO koordynator lotniczej ewakuacji medycznej
AEROMEDEVAC aeromedical evacuation	AEROMEDEVAC lotnicza ewakuacja medyczna
AES aeromedical evacuation system	AES system lotniczej ewakuacji medycznej
AF AUF (admitted) augmentation force	AF AUF (dopuszczalny) siły wzmocnienia
AFCS automatic flight control system	AFCS automatyczny system kontroli lotu
AG army group	AG grupa armii

AGM air-to-ground missile	AGM pocisk raketowy powietrze-ziemia
AH attack helicopter	AH śmigłowiec uderzeniowy
AI¹ air interception	AI¹ przechwytywanie obiektu powietrznego
AI² air interdiction	AI² izolacja lotnicza
AIR area of intelligence responsibility	AIR rejon odpowiedzialności rozpoznawczej
Alt. altitude	Alt. wysokość bezwzględna
AMA artillery manoeuvre area	AMA rejon manewru artylerii
AML additional military layer	AML dodatkowe warstwy wojskowe
AOA amphibious objective area	AOA rejon operacji desantowej
AOI area of interest	AOI rejon zainteresowania
AOO area of operations	AOO rejon działań
AOOI area of operational interest	AOOI rejon zainteresowania operacyjnego
AOR area of responsibility	AOR obszar odpowiedzialności
AR¹ air reconnaissance	AR¹ rozpoznanie powietrzne
AR² air route	AR² droga lotnicza
ARA artillery reserved area	ARA rejon zastrzeżony dla artylerii
ARM antiradiation missile	ARM pocisk raketowy naprowadzany na źródło promieniowania
AS¹ air superiority	AS¹ przewaga w powietrzu
AS² associated support	AS² wsparcie dodatkowe

ASC airspace control <i>Preferred abbreviation: AC²</i>	ASC kontrola przestrzeni powietrznej <i>Zalecany skrót: AC²</i>
ASM air-to-surface missile	ASM pocisk raketowy powietrze-woda
ASOC air support operations centre	ASOC centrum operacji wsparcia lotniczego
ASR available supply rate	ASR poziom dostępnych środków zaopatrzenia
ASW antisubmarine warfare	ASW zwalczanie okrętów podwodnych
ASWFA antisubmarine warfare free area	ASWFA rejon zwalczania okrętów podwodnych, rejon ZOP
ATCC air traffic control centre	ATCC centrum kontroli ruchu lotniczego
ATF amphibious task force	ATF desantowe siły zadaniowe
AUF augmentation force <i>Preferred abbreviation: AF</i>	AUF siły wzmocnienia ¹ <i>Zalecany skrót: AF</i>
AWSM acoustic warfare support measures	AWSM wsparcie walki akustycznej
B	
BC battle casualty	BC straty bojowe
BDA battle damage assessment	BDA ocena strat i zniszczeń bojowych
BDR battle damage repair	BDR naprawa uszkodzeń bojowych
BDZ base defence zone	BDZ strefa obrony bazy
BM ballistic missile	BM raketowy pocisk balistyczny
Bty battery	Bty ba bateria
BW biological warfare	BW wojna biologiczna

C

C/S call sign	C/S znak wywoławczy
C2CS command and control communication system	C2CS system dowodzenia i kierowania łącznością
C2S command and control system	C2S system dowodzenia i kierowania
CA¹ coordinating authority	CA¹ uprawnienia do koordynacji
CA² counter-aggression	CA² przeciwdziałanie agresji
CAG carrier air group	CAG lotniskowcowa grupa lotnicza
CAO counter-air operation	CAO działanie w ramach walki o przewagę w powietrzu
CAP combat air patrol	CAP bojowy patrol powietrzny
CARP computed air release point	CARP obliczony punkt zrzutu z powietrza
CARSTRIKFOR carrier striking force	CARSTRIKFOR lotniskowcowe siły uderzeniowe
CAS close air support	CAS bezpośrednie wsparcie lotnicze
CAT container anchorage terminal	CAT terminal kotwiczny do przeładunku kontenerów
CBU cluster bomb unit	CBU bomba kasetowa
CC¹ component command	CC dowództwo komponentu
CC² component commander	CC dowódca komponentu
CC³ compression chamber	CC³ komora ciśnieniowa
CCRP continuously-computed release point	CCRP obliczany w sposób ciągły punkt zrzutu uzbrojenia
CCT combat control team	CCT bojowa grupa kontroli ruchu
CD civil defence	CD obrona cywilna

CDOS combat day of supply	CDOS zaopatrzenie na dobę walki
CE crisis establishment	CE obsada na czas kryzysu
CEP circular error probable	CEP prawdopodobne uchylenie kołowe
CHOP change of operational control	CHOP zmiana kontroli operacyjnej
CI counter-intelligence	CI KW kontrwywiad
CIC combat information centre	CIC BCI bojowe centrum informacyjne
CIMIC civil-military cooperation	CIMIC współpraca cywilno-wojskowa
CIS communication and information systems	CIS systemy łączności i informatyki
CL combat load	CL ładunek bojowy
CM¹ consequence management	zarządzanie skutkami
CM² crisis management	CM zarządzanie kryzysowe
CN contributing nation	CN państwo zaangażowane
CNA computer network attack	CNA atak na sieć informatyczną
CNE computer network exploitation	CNE penetracja sieci informatycznej
COA course of action	COA wariant działania
COG centre of gravity	COG środek ciężkości
COIN counter-insurgency	COIN zwalczanie rebelii
COLPRO collective chemical, biological, radiological and nuclear protection	COLPRO zbiorowa ochrona przed skażeniami

COMINT communications intelligence	COMINT wywiad radiowy, rozpoznanie radiowe
COMMZ communication zone	COMMZ strefa komunikacji
CONOPS concept of operations	CONOPS koncepcja operacji
CONPLAN contingency plan	CONPLAN plan wariantowy
COTS commercial off-the-shelf	COTS Ogólnodostępny
CP¹ collection plan	CP¹ plan zbierania informacji
CP² command post	CP² SD stanowisko dowodzenia
CP³ control point	punkt kontrolny ⁴
CPX command post exercise	CPX ćwiczenia dowódczo-sztabowe
CRC control and reporting centre	CRC ośrodek kierowania i meldowania
CRD commander's required date	CRD termin wymagany przez dowódcę
CRG communication reporting gate	CRG rubież łączności
CRS¹ control and reporting system	CRS system kierowania i meldowania
CRS² crisis response shipping	żegluga w działaniach kryzysowych
CS¹ close support	wsparcie bliskie
CS² combat support	CS wsparcie bojowe
CSAR combat search and rescue	CSAR działania poszukiwawczo-ratownicze w warunkach bojowych
CSS combat service support	CSS zabezpieczenie działań bojowych
CSU casualty staging unit	CSU medyczna jednostka etapowa

CT
counterterrorism

CTZ
control zone

Cvy
convoy

CZ
combat zone

D

DA¹
damage assessment

DA²
direct action

DAMCON
damage control

DF
defensive fire

DISSUB
distressed submarine

DISTAFF
directing staff
Preferred term: exercise directing staff

DMZ
demilitarized zone

DP
distribution point

DS
direct support

DTG
date-time group

DZ
drop zone

E

EA
electronic attack

ECM
electronic countermeasures

CT
przeciwdziałanie terroryzmowi

CTZ
strefa kontroli

Cvy
konwój

CZ
strefa działań bojowych

DA¹
ocena zniszczeń

DA²
akcja bezpośrednia

DAMCON
obrona przeciwawaryjna

DF
ogień obronny

DISSUB
okręt podwodny w niebezpieczeństwie

DISTAFF
kierownictwo ćwiczenia
Termin zalecany: exercise directing staff

DMZ
strefa zdemilitaryzowana

DP
punkt dystrybucji

DS
wsparcie bezpośrednie

DTG
grupa czasowa

DZ
strefa zrzutu

atak radioelektroniczny

ECM
przeciwdziałanie radioelektroniczne

ED¹ electronic deception	ED dezinformacja elektroniczna
ED² electronic defence	obrona radioelektroniczna
EE emergency establishment	EE obsada na czas zagrożenia
EJ electronic jamming	EJ zakłócanie elektroniczne
ELINT electronic intelligence	ELINT rozpoznanie elektroniczne, wywiad elektroniczny
EMC electromagnetic compatibility	EMC kompatybilność elektromagnetyczna
EMCON emission control	EMCON kontrola emisji
EMI electromagnetic interference	EMI zakłócenia elektromagnetyczne
EN electronic neutralization	EN obezwładnianie elektroniczne
EO electro-optics	EO elektrooptyka
EOB electronic order of battle	EOB układ walki elektronicznej
EOD explosive ordnance disposal	EOD niszczenie amunicji
EOM end of mission	EOM koniec zadania
EOR explosive ordnance reconnaissance	EOR rozpoznanie amunicji
EPM electronic protective measures	EPM działania obrony elektronicznej
ES electronic surveillance	rozpoznanie radioelektroniczne
ESM electronic warfare support measures	ESM wsparcie walki radioelektronicznej
EW¹ early warning	EW¹ wczesne ostrzeżenie
EW² electronic warfare	walka radioelektroniczna

EX
exercise

Exfil.
exfiltration

EXSPEC
exercise specifications

EZ
extraction zone

F

FAC
forward air controller

FC
fire control

FCR
fire-control radar

FCS
fire-control system

FEBA
forward edge of the battle area

FFE
fire for effect

FIR
flight information region

FIS
flight information service

FLOT
forward line of own troops

FO
forward observer

FP
force protection

FPF
final protective fire

FRAGO
fragmentary order

FS
fire support

EX
EXE
ćwiczenie

Exfil.
Ewakuacja

EXSPEC
specyfikacja ćwiczenia

EZ
strefa wyrzutu

FAC
wysunięty posterunek naprowadzania lotnictwa

FC
kierowanie ogniem

FCR
radar kierowania ogniem

FCS
system kierowania ogniem

FEBA
przedni skraj pola walki

FFE
ogień skuteczny

FIR
rejon informacji powietrznej

FIS
obsługa informacyjna lotów

FLOT
przednia rubież wojsk własnych

FO
obserwator wysunięty

FP
ochrona wojsk

FPF
ogień zaporowy

FRAGO
rozkaz częściowy

wsparcie ogniowe

FSA
fire support area

FSC
fire support coordination

FSCC
fire support coordination centre

FSCM
fire support coordination measure

FSCL
fire support coordination line

G

GCI
ground-controlled interception

GEM
ground-effect machine

GEP
generic plan

GFR
gap-filler radar

GLO
ground liaison officer

GOTS
government off-the-shelf

GS
general support

GZ
SZ (admitted)
ground zero

H

HA
humanitarian assistance

HAZMAT
hazardous material

HDC
helicopter direction centre

HIDACZ
high-density airspace control zone

FSA
rejon wsparcia ogniowego

FSC
koordynacja wsparcia ogniowego

FSCC
centrum koordynacji wsparcia ogniowego

FSCM
wyznaczniki koordynacji wsparcia ogniowego

FSCL
linia koordynacji wsparcia ogniowego

GCI
przechwytywanie przy naprowadzaniu z ziemi

GEM
poduszkowiec²

GEP
plan ogólny

GFR
radar wypełniający luki w pokryciu radiolokacyjnym

GLO
oficer łącznikowy działań lądowych

GOTS
wyprodukowany na zamówienie rządowe

GS
wsparcie ogólne

GZ
SZ (dopuszczalny)
punkt zerowy

HA
wsparcie humanitarne

HAZMAT
materiał niebezpieczny

HDC
centrum kierowania śmigłowcami

HIDACZ
strefa kontroli przestrzeni powietrznej dużej intensywności

HN
host-nation

HNS
host-nation support

HPT
high pay-off target

HUD
head-up display

HUMINT
human intelligence

HUMRO
humanitarian operation

I

IAP
instrument approach procedure

IDP
internally displaced person

IED
improvised explosive device

IEF
in-transit evacuation facility

IFF
identification, friend-or-foe

ILD
inter-look dormant period

ILS¹
instrument landing system

ILS²
integrated logistic support

INS
inertial navigation system

Int.
INTEL (admitted)
intelligence

HN
państwo-gospodarz

HNS
wsparcie przez państwo-gospodarza

HPT
cel wysokoopłacalny

HUD
zobrazowanie przeziernie

HUMINT
RO (dopuszczalny)
rozpoznanie osobowe

HUMRO
operacja humanitarna

IAP
procedura podejścia do lądowania według
wskazań przyrządów

IDP
przesiedleńca wewnętrzny

IED
improvizowane urządzenie wybuchowe

IEF
centrum tranzytowe ewakuacji medycznej

IFF
identyfikacja swój – obcy

ILD
okres nieaktywny (uśpienie) pomiędzy
ustawieniami miny

ILS¹
system lądowania według wskazań przyrządów

ILS²
zintegrowane zabezpieczenie logistyczne

INS
inercyjny system nawigacyjny

Int.
INTEL (dopuszczalny)
dane wywiadowcze, dane rozpoznawcze, wywiad,
rozpoznanie, wywiadowczy, rozpoznawczy

INTEL

intelligence

*Preferred abbreviation: Int.***IO**

international organization

IP

initial point

IPE

individual protective equipment

IPF

in-place force

IR

information requirements

IRLS

infrared linescan system

IS

information system

IVC

immediately vital cargo

J**J**

joint staff

JFENGR

joint force engineer

JOA

joint operations area

K**KIA**

killed in action

L**LF**

landing force

LIVEX

live exercise

Log.

logistics

INTEL

dane wywiadowcze, dane rozpoznawcze, wywiad, rozpoznanie, wywiadowczy, rozpoznawczy

*Zalecany skrót: Int.***IO**

organizacja międzynarodowa

IP

punkt wyjściowy

ISOPS

indywidualne środki ochrony przed skażeniami

IPF

siły na miejscu

potrzeby informacyjne

system liniowego skanowania w podczerwieni

IS

system informacyjny

IVC

ładunek o szczególnym znaczeniu

J

sztab połączony

JFENGR

szef inżynierii sił połączonych

JOA

obszar operacji połączonych

KIA

poległy w walce

LF

siły desantu

LIVEX

ćwiczenie z wojskami

Log.

logistyka

LP landing point	LP punkt lądowania
LRF laser range-finder	LRF dalmierz laserowy
LRN lay reference number	LRN numer określający położenie miny
LoO line of operation	LoO linia działania
LS leaver section	LS grupa odłączająca się
LSD landing ship dock	LSD okręt desantowy z dokiem
LZ landing zone	LZ strefa lądowania
M	
MASINT measurement and signature intelligence	MASINT rozpoznanie pomiarowo-badawcze
MC mission commander	MC dowódca misji
MCC movement control centre <i>Preferred term: movement control²</i>	MCC CKRW centrum kierowania ruchem wojsk <i>Termin zalecany: movement control²</i>
MD missile defence	MD obrona przeciwrakietowa
MER maximum effective range	MER maksymalny zasięg skuteczny
MERSHIP merchant ship	MERSHIP statek handlowy
MGRS military grid reference system	MGRS wojskowy układ współrzędnych topograficznych
MILENG military engineering	MILENG inżynieria wojskowa
MH materials handling	MH obsługa ładunków
MIO maritime interdiction operation	MIO morska operacja blokadowa
MISREP mission report	MISREP meldunek z wykonania zadania (misji)

MLC military load classification	MLC wojskowa klasyfikacja obciążenia
MN multinational	MN wielonarodowy
MNF multinational force	MNF siły wielonarodowe
MOS minimum operating strip	MOS minimalna droga startowa
MPI mean point of impact	MPI średni punkt trafienia
MSA minimum safe altitude	MSA minimalna wysokość bezpieczna
Msg message	Msg wiadomość
MSG manpower scaling guideline	MSG wytoczne do kalkulacji wielkości zatrudnienia
Msn mission	Msn misja
MSR main supply route	MSR główna droga zaopatrzenia
MW mine warfare	MW działania minowe
N	
NAI named area of interest	NAI oznaczony rejon zainteresowania
NALSS naval advanced logistic support site	NALSS rozwinięty rejon wsparcia logistycznego sił morskich
NATO AP NATO air policing	NATO AP lotniczy nadzór przestrzeni powietrznej NATO
NC3S NATO consultation, command and control systems	NC3S systemy konsultacji, dowodzenia i kierowania NATO
NCAGS naval cooperation and guidance for shipping	NCAGS wojskowa współpraca i doradztwo dla żeglugi morskiej
NEO non-combatant evacuation operation	NEO operacja ewakuacji personelu niewojskowego

NFLS naval forward logistic site	NFLS wysunięty rejon wsparcia logistycznego sił morskich
NGO non-governmental organization	NGO organizacja pozarządowa
NIC NATO international civilian	pracownik cywilny struktur międzynarodowych NATO
NLW non-lethal weapon	NLW broń obezwładniająca
NMA¹ national military authority	NMA¹ narodowa władza wojskowa
NMA² NATO military authority	NMA² władze wojskowe NATO
NMB NATO military body	NMB organ wojskowy NATO
NOTS NATO off-the-shelf	NOTS wyprodukowany dla NATO
NRT near real time	NRT czas zbliżony do rzeczywistego
NSA national shipping authority	NSA krajowa władza morska
NTM notice to move	NTM gotowość do przemieszczenia
NWS nuclear-weapons state <i>Preferred term: military nuclear power</i>	NWS państwo posiadające broń jądrową <i>Termin zalecany: military nuclear power</i>
O	
OA¹ objective area	OA¹ rejon celu
OA² operational analysis	OA² analiza operacyjna
Obj objective	Obj cel
OCA offensive counter-air operation	OCA działania ofensywne w ramach walki o przewagę w powietrzu
OCE officer conducting the exercise	OCE oficer prowadzący ćwiczenie

OCS officer conducting the serial	OCS oficer prowadzący etap ćwiczenia
OE operational environment	OE środowisko operacyjne
OFN other forces for NATO	OFN inne siły dla NATO
OMF originating medical facility	OMF pierwotny punkt medyczny
Op OP¹ (admitted) operation	operacja
OP¹ operation <i>Preferred abbreviation: Op</i>	operacja
OP² observation post	OP² posterunek obserwacyjny
OPCOM operational command	OPCOM dowodzenie operacyjne
OPCON operational control	OPCON kierowanie operacyjne
OPFOR opposing forces	OPFOR siły przeciwnika
OPINTEL operational intelligence	OPINTEL rozpoznanie operacyjne
OPLAN operation plan	OPLAN plan operacji
OPORD operation order	OPORD rozkaz bojowy
OPS operational performance standard	OPS norma sprawności działania
OPSEC operations security	OPSEC bezpieczeństwo operacji
OR operational requirement	OR wymóg operacyjny
ORBAT order of battle	ORBAT skład bojowy
ORE operational readiness evaluation	ORE ocena gotowości operacyjnej
OSE officer scheduling the exercise	OSE oficer planujący ćwiczenie

OSINT

open source intelligence

OSINT

dane wywiadowcze ze źródeł jawnych

OTC

officer in tactical command

OTC

oficer sprawujący dowództwo taktyczne

P**PE¹**

peace enforcement

PE¹

wymuszanie pokoju

PE²

peacetime establishment

PE²

obsada na czas pokoju

PI

public information

PI

informacja publiczna

PIC

press information centre

PIC

centrum informacji prasowej

PN

participating nation

PN

państwo uczestniczące

Pk

kill probability

Pk

prawdopodobieństwo zniszczenia

PK

peacekeeping

PK

utrzymanie pokoju

PL¹

phase line

PL¹

linia fazowa

PL²

payload

PL²

ładunek użyteczny

PLB

personal locator beacon

PLB

osobisty sygnalizator lokalizacyjny

PM

preventive maintenance

PM

zapobiegawcza obsługa techniczna

POE

port of embarkation

POE

port załadunku

PSF

peace support force

PSF

siły wsparcia pokoju

PsyOp

psychological operation

działania psychologiczne

R**R/A**

radius of action

R/A

promień działania

RA

rear area

RA

rejon (strefa) tyłów

RAS replenishment at sea	RAS uzupełnienie na morzu
RDF radio direction finding	namierzanie radiowe
RECCE reconnaissance	RECCE rozpoznanie
RECCEXREP reconnaissance exploitation report	RECCEXREP meldunek z rozpoznania
RECSHIP receiving ship	RECSHIP okręt odbierający
REP recognized environmental picture	REP zobrazowanie sytuacji środowiskowej
RES radiation exposure status	RES stan napromieniowania
RIP relief in place	RIP luzowanie
ROA radius of action <i>Preferred abbreviation: R/A</i>	ROA promień działania <i>Zalecany skrót: R/A</i>
ROE rules of engagement	ROE zasady użycia sił
ROZ restricted operating zone	strefa ograniczonego działania
RM risk management	RM zarządzanie ryzykiem
RMEP recognized electromagnetic picture	RMEP zobrazowanie sytuacji elektromagnetycznej
RP¹ release point	RP¹ punkt zwolnienia
RP² reporting post	RP² posterunek obserwacyjno-meldunkowy
RSR required supply rate	RSR wielkość wymaganego zaopatrzenia
RV R/V (deprecated) rendezvous point	RV R/V (niezalecany) punkt spotkania
RV re-entry vehicle	segment do wejścia z kosmosu w atmosferę
RVR runway visual range	RVR zasięg widoczności pasa startowego

S

SA¹ situational awareness	SA¹ świadomość sytuacyjna
SA² staging area	SA² rejon pośredni
SAA submarine action area	SAA rejon działania okrętów podwodnych
SACC supporting arms coordination centre <i>Preferred term: fire support coordination centre</i>	SACC centrum koordynacji wsparcia ogniowego <i>Termin zalecany: fire support coordination centre</i>
SACEUR Supreme Allied Commander, Europe	SACEUR Naczelny Sojusznicy Dowódca w Europie
SACT Supreme Allied Commander Transformation	SACT Naczelny Sojusznicy Dowódca ds. Transformacji
SAM surface-to-air missile	SAM pocisk raketowy ziemia-powietrze
SAR search and rescue	SAR poszukiwanie i ratowanie, poszukiwanie i ratownictwo (dopuszczalny)
SC strategic command	SC dowództwo strategiczne
SCATMIN scatterable mine	SCATMIN SM mina narzutowa
SCP shipping cooperation point	SCP punkt współpracy z żeglugą
SDOS standard day of supply	SDOS dzienna norma zaopatrzenia
SEAC submarine exercise area coordinator	SEAC koordynator rejonu ćwiczeń okrętów podwodnych
SEAD suppression of enemy air defences	SEAD obezwładnianie obrony przeciwlotniczej przeciwnika
SHELREP shelling report	SHELREP meldunek ogniowy
SIF selective identification feature	SIF zdolność selektywnej identyfikacji
SIGINT signals intelligence	SIGINT wywiad elektromagnetyczny, rozpoznanie elektromagnetyczne

SITREP situation report	SITREP meldunek sytuacyjny
SLAR side-looking airborne radar	SLAR pokładowy radar obserwacji bocznej
SM scatterable mine	SM mina narzutowa
SMAA submarine movement advisory authority	SMAA koordynator ruchu okrętów podwodnych
SOA speed of advance	SOA prędkość postępowania
SOCCE special operations command and control element	SOCCE element dowodzenia i kierowania operacjami specjalnymi
SOP¹ standard operating procedure <i>Preferred term: standing operating procedure</i>	SOP¹ standardowa procedura operacyjna <i>Termin zalecany: standing operating procedure</i>
SOP² standing operating procedure	SOP² obowiązująca procedura działania
SOR state of readiness	SOR stan gotowości
SP¹ stability policing	policyjne działania stabilizacyjne
SP² start point	SP punkt wyjściowy
SPA submarine patrol area	SPA rejon patrolowania okrętu podwodnego
SRT short-range transport aircraft	SRT samolot transportowy krótkiego zasięgu
SSM surface-to-surface missile	pocisk raketowy ziemia-ziemia
STANAG NATO standardization agreement	STANAG porozumienie standaryzacyjne NATO
SUBNOTE submarine notice	SUBNOTE komunikat o ruchach okrętów podwodnych
SUBOPAETH submarine operating authority	SUBOPAETH dowództwo operacyjne okrętów podwodnych
SUPIR supplemental programmed interpretation report	SUPIR uzupełniające programowe sprawozdanie interpretacyjne

Sy¹ security	Sy¹ bezpieczeństwo
Sy² security	Sy² środki bezpieczeństwa
SYNEX synthetic exercise	SYNEX ćwiczenie syntetyczne
SZ surface zero <i>Preferred term :ground zero.</i>	SZ punkt zero <i>Termin zalecany: ground zero.</i>
T	
TA tasking authority	TA organ zlecający
TACC tactical air control centre	centrum koordynacji taktycznych operacji powietrznych
TACOM tactical command	TACOM dowodzenie taktyczne
TACON tactical control	TACON kierowanie taktyczne
TACP tactical air control party	TZKOP Taktyczny Zespół Kontroli Obszaru Powietrznego
TACS tactical air control system	TACS system koordynacji taktycznych operacji powietrznych
TCP temporary civilian personnel	tymczasowy personel cywilny
Tgt target ¹	cel ¹
TF task force	TF siły zadaniowe
TI thermal imagery	TI zobrazowanie termiczne
TOA transfer of authority	TOA przekazanie uprawnień
TO&E table of organization and equipment	TO&E wykaz stanowisk z tabelą należności
TOO target of opportunity	TOO cel przypadkowy
TOT time on target	TOT czas osiągnięcia celu

TPA
track production area

TR
transit route¹

U

UAS
unmanned aircraft system

USL
underslung load

UTM
universal transverse Mercator grid

UW
unconventional warfare

UXO
unexploded explosive ordnance

V

VDDS
very deep draught ship

VECTAC
vectored attack

VMFI
visual mine firing indicator

VOR
very high frequency omnidirectional radio range

VTOL
vertical take-off and landing

W

WCS
weapon control status

WEZ
weapon engagement zone

WH
warhead

WIA
wounded in action

TPA
obszar zobrazowania sytuacji powietrznej

TR
trasa tranzytowa

UAS
bezzałogowy system powietrzny

USL
ładunek podwieszony

UTM
uniwersalne odwzorowanie Mercatora

niekonwencjonalne działania wojenne

UXO
niewybuchy

VDDS
statek o dużym zanurzeniu

VECTAC
atak kierowany wektorowo

VMFI
wizualny wskaźnik wybuchu miny

VOR
radiolatarnia dookólna

VTOL
pionowy start i lądowanie

WCS
zakres uprawnień do użycia systemu uzbrojenia

WEZ
strefa wyłącznego działania aktywnych środków walki rodzajów wojsk

WH
głowica bojowa

WIA
ranny w walce

WMD

weapon of mass destruction

WRM

war reserve modes

WSM

waterspace management

BMR

broń masowego rażenia

WRM

tryb postępowania z rezerwami strategicznymi

WSM

zarządzanie przestrzenią wodną